

ΝΕΟΣ ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ.

ΤΌΜΟΣ ΤΈΤΑΡΤΟΣ.

Μεταφρασθεῖς, τὰ μὲν 32. 33. καὶ 34

Κεφάλαια,

παρὰ τῆ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΕΝΤΟΤΗ ΖΑΚΥΝΘΙΟΥ.

Τὰ δὲ

35. 36. 37. 38. ἔ 39.

παρὰ τῆ

ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗ

ΘΕΤΤΑΛΟΥ

Διορθωθεῖς ἔ ἐκδοθεῖς παρὰ τῆ αὐτῆ.

Εν Βιέννῃ. 1797.

[ΣΕΛΙΔΑ ΤΙΤΛΟΥ]

ΝΕΟΣ ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ.

Τόμος τέταρτος.

Μεταφρασθείς, τὰ μὲν 32, 33 καὶ 34 κεφάλαια, παρὰ τοῦ Γεωργίου Βεντότη
Ζακυνθίου, τὰ δὲ 35, 36, 37, 38, 39 παρὰ τοῦ Ρήγα Βελεστινλή Θετταλοῦ.

Διορθωθείς καὶ ἐκδοθείς παρὰ τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν Βιέννῃ 1797.

[ΣΕΛΙΔΑ α΄]

Εἰς τὸν Φεραῖον Ῥήγαν

Μοῦνος ἐὶν πινάκεσσι κατένθετο πατρίδα Ῥήγας,

Καίγε ὄσ' ἦδε φέρει, βίβλος ἀπειρεσίη.

ΣΕΛΙΔΑ 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΒ΄

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὕστερον ἀπὸ τὴν συνομιλίαν ἠκούσθη ὁ λόγος ὅτι ἔφθασεν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ποτὲ δὲν τὸν εἶχα ἰδῆ· μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου του, ἐταξίδευσεν εἰς διάφορα γένη, ὅπου ἀπέκτησε μεγάλην φήμην. (α) Πολλοὶ τὸν ἐθεωροῦσαν ὡς νεωτερίζοντα ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, καὶ τὸν ἐγκαλοῦσαν πῶς ἠθέλησε νὰ συστήσῃ τὴν τερατώδη ἔνωσιν τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἡδονῶν· ὡς τόσον κοινῶς ἐνομίζετο ὡς ἀγχίνους ἄνθρωπος.

Φθάνωντας εἰς Αθήνας, ἄνοιξεν εὐθὺς τὸ σχολεῖον του (β) ἐμβῆκα καὶ ἐγὼ μὲ τὸ πλῆθος. Ὑστερον τὸν εἶδα καὶ κατὰ μόνας, καὶ ἰδοὺ σχεδὸν τὴν περίληψιν, ὅπου μὲ ἔδωκε τοῦ συστήματός του

α) Διογ. Λαέρτ. εἰς Ἀρίστ. βιβ. β΄ § 79. Βιτρούβ. εἰς προοίμ. βιβ. στ΄ φύλ. 102.

β) Διογ. Λαέρτ. εἰς Αἰσχίν. βιβ. β΄ § 62.

ΣΕΛΙΔΑ 2

καὶ τῆς πολιτείας του. (α) Νέον ἔτι, ἡ φήμη τοῦ Σωκράτους μὲ ἔσυρε πρὸς αὐτὸν (β) ὅπου ἔμεινα ἐλκυσθεὶς ἀπὸ τὴν ὠραιότητα τῆς διδασκαλίας του. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ διδασκαλία του ἀπαιτοῦσε πολλὰ πράγματα διὰ τὰ ὅποια δὲν ἤμουν ἰκανὸς, ἐπίστευσα ὅτι ἤμποροῦσα χωρὶς νὰ ξεμακρύνω ἀπὸ τὰς ἀρχὰς του, νὰ εὔρω κατὰ τὴν φαντασίαν μου μίαν ὁδὸν εὐκολοτέραν διὰ νὰ φθάσω εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μου.

Μᾶς ἔλεγε συχνάκις, ὅτι μὴν ἤμπορῶντας νὰ γνωρίσωμεν τὴν οὐσίαν καὶ ποιότητος τῶν πραγμάτων ὅπου εἶναι ἕξω ἀπὸ ἡμᾶς, ἐσυνέβαινε κάθε στιγμὴν νὰ πάρωμεν τὸ ἀγαθὸν γιὰ τὸ κακὸν, καὶ τὸ κακὸν διὰ τὸ ἀγαθὸν. (γ) Ἡ ὀκνηρία μου δὲν ἐδύνετο νὰ χωρέσῃ αὐτὸν τὸν στοχασμόν· εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν ὑποκειμένων τοῦ φόβου μου καὶ τῆς ἐλπίδος μου, ἔπρεπε νὰ ἐκλέξω χωρὶς νὰ ἤμπορῶ νὰ κρίνω

ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ τῶν ἀντικειμένων ὅπου εἶναι τόσον ἀβέβαια, οὔτε ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῶν αἰσθήσεων μου, ὅπου εἶναι τόσον ἀπατηλαί.

Ἦλθα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου καὶ ἔμεινα ἐκστατι-

α) Μέντιος, εἰς Ἀρίστιπ. Βρουκ. ἱστορ. τῆς φιλοσ. τόμ. α', φύλ. 84. Ὑπομ. τῆς φιλολ. ἀκ. τόμ. 26, φύλ. 1.

β) Πλούτ. περιερ. τ. 2, σ. 516. Διογ. Λαέρ. εἰς Ἀρίστιπ. β' 2 § 65.

γ) Ξενοφ. ὑπόμν. β, 3, σ. 777, β. 4, σ. 798. Πλάτ. εἰς νοῦν, τ. β. σ. 88.

ΣΕΛΙΔΑ 3

κὸς, στοχαζόμενος τὸ ἔλκυστικὸν πρὸς τὴν ἡδονὴν, καὶ τὸ μῖσος διὰ τὸν κόπον ὅπου ἡ φύσις ἔβαλεν εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου, ὡς δύο βέβαια καὶ αἰσθητὰ σημεῖα μετὰ τὰ ὅποια με ἐφανέρωσε τὰ θελήματα τῆς. (α) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἂν αὐτὰ τὰ πάθη εἶναι ἔνοχα, διατὶ μετὰ τὰ ἔδωκε; καὶ ἂν δὲν εἶναι, διατὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς κανὼν τῆς ἐκλογῆς μου;

Εἶδα κατὰ τύχην μίαν εἰκόνα τοῦ Παρράσιου, ἤκουσα ἓνα μέλος τοῦ Τιμοθέου, ἔπρεπε νὰ δικαιώσω τὴν ἡδονὴν ὅπου αἰσθάνομουν, νὰ ἰξεύρω τι εἶναι τὰ χρώματα καὶ αἱ φωναί; (β) καὶ δὲν εἶχα δίκαιον νὰ συμπεράνω ὅτι αὐτὴ ἡ μουσικὴ καὶ αὐτὴ ἡ ζωγραφία, τοῦλάχιστον εἶναι ἄξια ὡς πρὸς ἐμέ.

Τοιουτοτρόπως ἐσυνήθισα νὰ κρίνω διὰ ὅλα τὰ ὑποκείμενα ἀπὸ τὴν ἐντύπωσιν χαρᾶς ἢ πόνου ὅπου ἔκαμναν εἰς τὴν ψυχὴν μου· νὰ ζητῶ ὡς ὠφέλημα ὅσα με ἐπροξενούσαν νόστιμον αἴσθησιν, (γ) καὶ νὰ ἀποφεύγω ὡς βλαβερὰ ὅσα με ἐπροξενούσαν τὸ ἐναντίον. Μὴν ἀλησμονήσης ὅτι ἐγὼ ἀποβάλλοντας καὶ τὰς λυπηρὰς αἰσθήσεις, καὶ ὅσας καθηδύνουσι τὴν ψυχὴν, ἐδιώρισα ὅτι ἡ εὐδαιμονία

α) Διογ. Λαέρτ. εἰς Ἀρίστιπ. βιβ. β', § 88.

β) Κικέρ. ἀκαδ. 2, κεφ. 24, τόμ. β', φύλ. 32.

γ) Διογ. Λαέρτ. αὐτόθι § 86.

ΣΕΛΙΔΑ 4

ὑφίσταται μόνον εἰς μίαν σειρὰν γλυκυτάτων κινήματων ὅπου τὴν κινουῦσι χωρὶς νὰ τὴν κοπιᾶσωσι, καὶ διὰ νὰ φανερώσω τὴν νοστιμάδα αὐτῆς τῆς καταστάσεως, τὴν ὀνομάζω ἡδονήν. (α)

Λαμβάνοντας λοιπὸν ὡς κανόνα τῆς πολιτείας μου αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν ἀφήν, αὐτὰς τὰς δύο κινήσεις, ἀναφέρω ὅλα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου, δὲν ἐνέχομαι μετὰ τὸν κόσμον, ἢ μὴ μετὰ τὸ προσωπικὸν μου ὄφελος, καὶ κατασταίνομαι κέντρον καὶ μέσον ὅλων τῶν πραγμάτων. (β) Ὅσον ὅμως λαμπρὰ καὶ ἂν εἶναι αὐτὴ ἡ θέσις, ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ εἰρηνικὰ νὰ μείνω εἰς αὐτὴν, ἂν ὑποταχθῶ εἰς τὰς περιστάσεις τῶν καιρῶν, τῶν τόπων, καὶ τῶν ὑποκειμένων. (γ) Ἐπειδὴ δὲν θέλω νὰ τυραννῶμαι οὔτε ἀπὸ θλίψιν, οὔτε ἀπὸ ἀνησυχίαν, διὰ τοῦτο ἀποβάλλω κάθε ἔννοιαν τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος (δ) καὶ ζῶ ὀλοκλήρως εἰς τὸ παρόν. (ε) Ὅταν πλέον δὲν εὐρίσκω ἡδονὰς εἰς ἓνα κλίμα, πηγαίνω νὰ εὕρω εἰς ἄλλο· ὡς τόσον ἀγκαλὰ ξένος εἰς ὅλα τὰ γένη (ζ) δὲν εἶμαι ἐχθρὸς εἰς κανένα, ἀπολαμβάνω τὰ καλά τους, καὶ σέβομαι τοὺς νόμους τους. Ἕνας φι-

α) Κικέρ. περὶ τελ. βιβ. β' κεφ. 6, τόμ. β', φύλ. 107.

β) Διογ. Λαέρτ. εἰς Ἀρίστιπ. βιβ. β', § 95.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 66. Ὁράτ. βιβ. α', ἐπ. 17, στίχ. 23.

δ) Ἀθην. βιβ. 12, κεφ. 11, φύλ. 544.

ε) Αἰλιαν. ποικ. ἰστ. βιβ. 14, κεφ. στ'.

ζ) Ξενοφ. ὑπομ. βιβ. γ, 736.

ΣΕΛΙΔΑ 5

λόσοφος θέλει πάντοτε ἀποφύγη τὸ νὰ συγκίση τὴν κοινὴν εὐταξίαν μὲ τὸ τολμηρὸν τῆς γνώμης του, ἢ μὲ τὸ ἄτακτον τῆς διαγωγῆς του. (α) Τώρα θέλει σὲ φανερώσω τὸ μυστικὸν μου, καὶ νὰ σὲ ξεσκεπάσω τὸ μυστικὸν ὅλου τοῦ κόσμου. Τὰ χρέη τῆς κοινότητος δὲν εἶναι ἔμπροσθέν μου ἄλλο, παρὰ μία σειρὰ παντοτεινῆς μεταβολῆς. Ἐγὼ δὲν ἐπιχειρίζομαι κανένα πρᾶγμα χωρὶς νὰ προσμείνω ἀπὸ αὐτὸ καλὸν τέλος. Πολιτεύομαι μὲ τὸν νοῦν μου, μὲ τὴν γνώσιν μου, μὲ τὴν προσπάθειάν μου, καὶ ἀρέσκειάν μου, δὲν κάμνω κανένα ἄδικον εἰς τοὺς ὁμοίους μου, τοὺς σέβομαι ὅταν πρέπη, τοὺς δουλεύω ὅταν ἠμπορῶ, τοὺς ἀφίνω ὅλα τοὺς τὰ ζητήματα, καὶ συμπαθῶ τὴν ἀδυναμίαν τους, αὐτοὶ δὲν εἶναι ἀχάριστοι, ὅθεν ὅσα ἐξόδευσα, μὲ ἐγύρισαν μὲ κέρδος.

Ἐστοχάστηκα νὰ ἀποβάλω μόνον ἐκεῖνα τὰ σχήματα ὅπου λέγονται εὐγενικαὶ γνῶμαι, εὐγενικὸν φέρισμον. Ἔλαβα μαθητὰς, ἐζήτησα ἀπὸ αὐτοὺς μισθὸν, τὸ σχολεῖον τοῦ Σωκράτους ἐθαύμασε περὶ τούτου (β) καὶ δυνατὰ ἐφώναξε, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἐναντιεῖτο εἰς τὸ ἐλεύθερον τοῦ ἐμπορίου.

Τὴν πρώτην φορὰν ὅπου ἐπαρρήσιάσθηκα ἐνώπιον Διονυσίου βασιλέως τῆς Συρακούσης, μὲ ἠρώτησε τί ἤλθα νὰ κάμω εἰς τὴν αὐλήν του; Καὶ ἐγὼ ἀπεκ-

α) Διογ. Λαέρτ. εἰς Ἀρίστιπ. βιβ. β, § 68.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθι 8, 65.

ΣΕΛΙΔΑ 6

ρίθην, νὰ ἀλλάξω τὴν εὐνοιάν σου μὲ τὴν μάθησίν μου τὰς χρείας μου μὲ τὰς χρείας σου (α) ἔστειξε τὴν συμφωνίαν, καὶ εὐθὺς μὲ ἐπροτίμησεν ἀπὸ ὅλους τοὺς φιλοσόφους ὅπου ἦτον περικυκλωμένοι. (β)

Τότε ἐγὼ ἀντέκοψα τὸν λόγον τοῦ Ἀριστίππου, εἶναι ἀληθινὸν τὸν εἶπα, πῶς αὐτὴ ἢ προτίμησις, ἔσυρεν ἐπάνω σου τὸ μῖσός τους; Δὲν ἰξεύρω, ἀπεκρίθη ἂν ἐδοκίμαζον τοιαύτην βαρετὴν αἴσθησιν, ἐγὼ ἐφύλαξα τὴν καρδίαν μου καὶ ἀπὸ αὐτὸ, καὶ ἀπὸ τὰ βίαια πάθη, τὰ ὅποια θλιβερώτερα εἶναι διὰ ἐκείνους ὅπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον. (γ) Δὲν ἐζήλευσα ποτὲ ἄλλο, ἢ μὴ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους (δ) καὶ ἐκδικήθηκα ἐναντίον ἐνὸς ὅπου ἐζητοῦσε νὰ μὲ ὑβρίσῃ, λέγωντάς τον χωρὶς νὰ συγκισθῶ, ἀναχωρῶ, διότι ἂν ἔχῃς τὴν δύναμιν νὰ ξεράσῃς κατ' ἔμοῦ ὑβρίτας, ἔχω καὶ ἐγὼ τὴν δύναμιν νὰ μὴ τὰς ἀκούσω. (ε)

Καὶ μὲ τί μάτι κοιτάζεις τὴν φιλίαν, τὸν ἠρώτησα; ὡς τὸ ὠραιότερον καὶ κινδυνωδέστερον δῶρον τοῦ οὐρανοῦ, μὲ ἀπεκρίθη. Αἱ γλυκύτητές

α) Διογ. Λαέρτ. εἰς Ἀρίστιπ. βιβ. β', 77. Ὁράτ. ἐπιστ. 17, βιβ. α', στίχ. 20.

β) Διογ. Λαέρτ. αὐτόθ. § 66.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 91.

δ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 79.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 70.

ΣΕΛΙΔΑ 7

της εἶναι νόστιμαι, τὰ συμβάντα της ὅμως τρομερά. Ὅθεν σὲ φαίνεται δίκαιον, ἕνας γνωστικὸς νὰ πέσῃ εἰς κινδύνους καὶ λύπας, τῶν ὁποίων ἢ πίκρα ἤθελε φαρμακώσῃ τὸ ἐπίλοιπον τῶν ἡμερῶν τους; Ἀπὸ τὰ δύο ἐπόμενα παραδείγματα, ἤμπορεῖς νὰ γνωρίσῃς μὲ πόσῃ μετριότητα παραδίδομαι εἰς τὴν φιλίαν. Ἦμουν εἰς τὴν νῆσον τῆς Αἰγίνης, ἔμαθον ὅτι ὁ ἀγαπητὸς μοι διδάσκαλος Σωκράτης κατεδικάσθη, ὅτι ἦτον εἰς φυλακὴν, καὶ διὰ ἕνα μῆνα ἀναβάλλετο ἢ κατ' αὐτοῦ καταδίκη, καὶ ἦτον συγχωρημένον εἰς τοὺς μαθητὰς του νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν (α) ἂν ἦτον δυνατὸν χωρὶς νὰ λύσω τὰς ἀλύσεις του, ἤθελα βέβαια τρέξῃ πρὸς βοήθειάν του, ἐγὼ δὲν εἶχα ἰσχὺν νὰ τὸν βοηθήσω, καὶ ἔμεινα εἰς Αἶγιναν. Τοῦτο εἶναι ἐπόμενον τῶν ἀρχῶν μου. Ὅταν ἡ δυστυχία τῶν φίλων μου εἶναι ἀνίατος, δὲν θέλω τὴν θλίψιν νὰ τοὺς βλέπω πάσχοντας.

Εἶχα φιλιωθῆ μετὸν Αἰσχίνην μαθητὴν ὡς ἐμὲ αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἀνδρός· τὸν ἀγαποῦσα διὰ τὰς ἀρετὰς του, καὶ διατὶ μὲ ἦτον ὑπόχρεως (*) ἴσως διατὶ αἰσθάνετο περισσοτέραν ὄρεξιν διὰ ἐμὲ, παρὰ διὰ τὸν Πλάτωνα. (β) Ἐμαλώσαμεν. Τὶ ἔγινε μὲ ἠρώτησεν ἕνας, ἐκείνη ἡ φιλία

α) Πλάτ. εἰς Φαίδ. τόμ. α', φύλ. 65. Δημήτ. περὶ τοποθ. κεφ. 306.

*) Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 61.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. § 60.

ΣΕΛΙΔΑ 8

ὁποῦ σὰς ἔνωνε; Κοιμᾶται ἀπεκρίθη, εἰς τὸ χέρι μου εἶναι νὰ τὴν ξυπνήσω, ὑπῆγα εἰς τὸν Αἰσχίνην· ἐκάμαμεν μίαν τρέλλαν τὸν εἶπα, μὲ στοχάζεσαι τόσον ἀδιόρθωτον ὥστε νὰ μὴν εἶμαι ἄξιος συγχωρήσεως; Ἀρίστιππε μὲ ἀπεκρίθη, μὲ ὑπερβαίνεις εἰς ὅλα, ἐγὼ εἶχα ἄδικον, καὶ ἐσὺ πρῶτος ζητεῖς ξαναφιλιώσιν; (α) Ἀγκαλλιασθήκαμεν, καὶ ἐλευθερώθηκα ἀπὸ τὴν ὀλίγην θλίψιν ὁποῦ μὲ ἐπροξενούσεν ἡ ψυχρότης μας.

Ἄν δὲν ἀπατῶμαι ἀπὸ τὸ σύστημά σου ἐπανελάβον, ἔπεται ὅτι πρέπει τινὰς νὰ δέχεται μίαν φιλίαν μόνον κατ' ἐπίδειξιν, καὶ νὰ ἐξωρίσῃ ἐκείνην τὴν φιλίαν ὁποῦ μᾶς κάμνει τόσο αἰσθητικὸς εἰς τὰ βάσανα τῶν ἄλλων. Νὰ ἐξωρίσῃ, ἀπεκρίθη μὲ δισταγμὸν; ἄς εἶναι, λέγω καὶ ἐγὼ ὡς ἡ Φαῖδρα παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ, ἐσὺ ἐπρόφερες αὐτὸν τὸν λόγον, ὄχι ἐγὼ (β).

Ἰξευρεν ὁ Ἀρίστιππος ὅτι μὲ τὰς κατηγορίας εἶχον βλάβη τὴν ὑπόληψίν του συμὰ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, πάντοτε ἔτοιμος νὰ ἀποκριθῆ εἰς ὅσα τὸν ἠλεγχον, μὲ ἐπαραινέουσα νὰ τὸν δώσω αἰτίαν νὰ ἀθωωθῆ.

Σὲ ἐγκαλοῦσι τὸν εἶπα, ὅτι ἐκολάκευσε ἕνα τύραννον· καὶ τοῦτο εἶναι μεγάλη ἀνομία μὲ

α) Πλούταρ. τόμ. β', φύλ. 462. Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 82.

β) Εὐριπ. Ἰππόλ. Στίχ. 52.

ΣΕΛΙΔΑ 9

ἀπεκρίθη; Σὲ ἐφανέρωσα τὰ αἰτία ὁποῦ μὲ ἤφεραν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Συρακούσης, ἣτις ἦτον γεμάτη ἀπὸ φιλοσόφους, ὁποῦ ἐκαυχῶντο ὡς ἀνακαινισταὶ καὶ διορθωταί. Ἐγὼ ἠθέλησα νὰ μεταχειρισθῶ τὸ πολίτευμα τοῦ Αὐλικοῦ, χωρὶς νὰ ἀφίσω τὸ πολίτευμα τοῦ τιμημένου ἀνθρώπου· ἐπαινοῦσα τὰ καλὰ προτερήματα τοῦ νέου

Διονυσίου, δὲν ἐπαινοῦσα ὅμως τὰ ἐλλαττώματά του, οὔτε τὰ ἐκατηγοροῦσα· δὲν εἶχα οὔτε δίκαιον· ἴξευρα μόνον ὅτι εὐκολώτερον ἦτον νὰ τὰ ὑποφέρῃ τινὰς, παρὰ νὰ τὰ διορθώσῃ.

Ὁ συγκαταβατικὸς καὶ εὐκόλος χαρακτήρ μου τῷ ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνην, αἱ εὐτυχισμέναι ἀποκρίσεις ὅπου ἐπρόφερα μερικαῖς φοραῖς, εὐφραῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀνενεργησίας του. Ποτὲ δὲν ἐπρόδωσα τὴν ἀλήθειαν, ὅσαις φοραῖς μὲ ἐσυμβουλευέθη διὰ μεγάλας ὑποθέσεις, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ γνωρίσῃ πόσον μεγάλα εἶναι τὰ χρέη του, καὶ νὰ καθυποβάλλῃ τὴν ὀρμὴν τοῦ χαρακτήρος του, ἔλεγα συχνάκις ἐμπροσθέν του, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος νοθετημένος, διαφέρει ἀπὸ τὸν ἀνουθέτητον, ὡς ἓνα Ἄτι ὑπήκοον εἰς τὸν χαληνὸν διαφέρει ἀπὸ τὸν ἀδάμαστον ἵππον. (α)

Ὅταν ἡ ὑπόθεσις δὲν ἦτον περὶ τῆς διοικήσεως, ὠμιλοῦσα ἐλευθέρως, ἐνίστε καὶ ἀδιακρίτως. Τὸν ἐπαρακαλοῦσα μίαν ἡμέραν διὰ ἓνα

α) Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 69.

ΣΕΛΙΔΑ 10

φίλον μου, δὲν μὲ ἤκουεν, ἐγονάτισα ἐμπροσθέν του, καὶ μὲ ἤλεγξαν οἱ περιστώτες. Τότε εἶπα, ἄρα γε ἐδικόν μου εἶναι τὸ σφάλμα ἂν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὰ αὐτιά εἰς τοὺς πόδας; (α)

Εἰς καιρὸν ὅπου ματαίως τὸν ἐπαρακινουῦσα νὰ μὲ κάμῃ ἓνα δῶρον, αὐτὸς ἐστοχάσθη νὰ τὸ κάμῃ τὸν Πλάτωνα, ὅστις δὲν τὸ ἐδέχθη.

Τότε ἐγὼ εἶπα παρρησία, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν κινδυνεύει νὰ ἀφανισθῇ, διατὶ δίδει εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν θέλουσι, καὶ ἀρνεῖται εἰς ἐκείνους ὅπου ζητοῦσι. (β)

Μᾶς ἐπρόβαλε συχνάκις προβλήματα, καὶ ὕστερον ἀντικόπτωντας τὴν ὀμιλίαν μας, ἤθελε μόνος του νὰ τὰ διαλύσῃ. Μὲ εἶπε μίαν φορὰν. Ἄς διαλεχθῶμεν εἰς κανένα πρόβλημα φιλοσοφίας, ἀρχίσετε· ἄς εἶναι, τὸν ἀπεκρίθη, φθάνει μόνον νὰ λάβῃς τὴν ἡδονὴν νὰ τελειώσῃς εἰς τὸ νὰ μὲ μάθῃς τί θέλεις νὰ ἰξεύρῃς· τοιαύτη ἀπόκρισις δὲν τὸν ἤρεσε, καὶ εἰς καιρὸν τοῦ δείπνου μὲ ἔβαλεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἄκρην τῆς τραπέζης. Τὴν ἄλλην ἡμέραν μὲ ἠρώτησε, πῶς ἦρα αὐτὸν τὸν τόπον; ἠθέλησες βέβαια τὸν ἀπεκρίθη ἐγὼ, νὰ εἶναι διὰ μερικὰς στιγμὰς ὁ τιμώτερος τῆς τραπέζης. (γ)

α) Διογ. Λαέρτ, βιβ. β', § 79. Σουῖδ. εἰς Ἀρίστιπ.

β) Πλούταρχ. εἰς Διον. τόμ. α', φύλ. § 965.

γ) Χεσσεγ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. ιβ', κε. 12, φύλ. 544. Διογ. Λαέρτ. αὐτόθ. § 73.

ΣΕΛΙΔΑ 11

Σὲ ἐλέγχουσι προσέτι τὸν εἶπα, τὴν ὄρεξιν ὅπου ἔχεις διὰ τὰ πλούτη, πολυτέλειαν, φαγοπότια, γυναίκας, μῦρα, καὶ κάθε εἶδος ἡδονῆς· (α) ἐγὼ τὴν εἶχα αὐτὴν τὴν ὄρεξιν ὅταν ἐγεννήθην μὲ ἀπεκρίθη, καὶ ἐστοχάστηκα ὅτι μεταχειριζόμενός την μετριῶς, ἤθελεν εὐχαριστήσω ἐν ταῦτῳ τὴν φύσιν καὶ τὸ λογικόν. Μεταχειρίζομαι ταῖς νοστιμάδαις τῆς ζωῆς, καὶ ἀπέχω μὲ εὐκολίαν. Εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Διονύσου μὲ εἶδον λαμπροφοροῦντα πορφύραν (β) ἀλλοῦ μὲ εἶδον πότε μὲ ἓνα μάλινον τῆς Μιλήτου, καὶ πότε μὲ ἓνα χονδρὸν τριβώνιον. (γ)

Ὁ Διόνυσος μᾶς ἐπεριποιεῖτο κατὰ τὰς χρείας μας· τὸν Πλάτωνα ἔδιδε βιβλία, ἐμὲ ἄσπρα, (δ) τὰ ὅποια δὲν ἔμενον πολὺ καιρὸν νὰ μαιίνωσι τὰς χεῖράς μου. Ἐπλήρωσα μίαν πέρδικα 50 δραχμὰς (*) ἓνας ἐσκανδαλίσθη περὶ τούτου· ἐγὼ τὸν

εἶπα, καὶ ἐσὺ δὲν ἔδιδες ἕναν ὀβολὸν δι' αὐτήν; βέβαια, ἀπεκρίθη. Λοιπὸν ἐγὼ, δὲν τιμῶ περισσότερο τὰς 50 δραχμάς. (ε)

Εἶχα συνάξει μερικὴν ποσότητα διὰ τὸ τα-

α) Ἀθην. βιβ. ιβ', κεφ. α', σελ. § 544.

β) Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 78.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 67. Πλούταρχ. Περὶ τυχ. 'Αλεξ. τόμ. β', σελ. 330.

δ) Διογ. Λαέρτ. αὐτόθ. § 81.

*) 45 λίραις καὶ λεπτά.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 66.

ΣΕΛΙΔΑ 12

ξίδι μου ἐν Λιβύᾳ, ὁ σκλάβος μου φορτωμένος μὲ αὐτὰ τὰ ἄσπρα, δὲν ἐδύνετο νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, τότε τὸν ἐπρόσταξα νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν στράταν μέρος αὐτοῦ τοῦ μετάλλου ὅπου ἦτον τόσον βαρὺ καὶ ὀχληρόν. (α)

Ἔνα τυχηρὸν περιστατικὸν μὲ ἔκαμε νὰ χάσω ἕνα σπῆτι ἐξοχῆς ὠραιότατον ὅπου τὸ ὑπεραγαποῦσα. Ἔνας φίλος μου ἔπασχε νὰ μὲ παραγορήσῃ· μὴ φοβῆσαι τὸν ἀπεκρίθην, ἔχω ἄλλα τρία, καὶ εἶμαι πλέον χαρούμενος διὰ ἐκεῖνα ὅπου μὲ ἔμειναν, παρὰ λυπημένος διὰ ἐκεῖνο ὅπου ἔχασα· τὰ παιδιά μόνον πρέπει νὰ κλαίουσαν καὶ νὰ ῥίπτουσιν ὅλα τὰ παιγνίδια, ὅταν τοῖς πάρῃ τινὰς κανένα. (β)

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν αὐστηροτέρων φιλοσόφων, παραστήνομαι εἰς τὴν τύχην ὡς μία σφαῖρα, τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖ κατὰ τὴν ὄρεξιν τῆς νὰ κυλίσῃ, ἀλλ' αὐτὴ μὴν ἔχουσα λαβὴν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ πιασθῇ· ἂν ἔλθῃ συμμά μου, ἀπλώνω εἰς αὐτὴν εὐθύς τὰς χεῖρας, τεινάζει τὰ πτερά τῆς διὰ νὰ φύγῃ, τὴν δίδω τὰ δῶρα τῆς καὶ τὴν ἀφίνω νὰ μισεύσῃ (γ) αὐτὴ εἶναι ὡς μία ἀκατάστατος γυναῖκα, τῆς ὁποίας αἱ φαντασίαι μὲ εὐφραίνουσιν ἀπὸ καμμίαν φορὰν, καὶ τότε δὲν μὲ λυποῦσι.

α) Ὁ αὐτός βιβ. β', § 77. Ὁράτ. βιβ. β', σατ. γ, στίχ. 100.

β) Πλούτ. περὶ ἡσ. ψυχ. βιβ. β', σελ. 469.

γ) Ὁράτ. βιβ. γ', ῥδ. 29, στίχ. 53, 54.

ΣΕΛΙΔΑ 13

Ἡ ἐλευθεριότης τοῦ Διονυσίου μὲ ἐσυγχωροῦσε νὰ ἔχω ἕνα καλὸν τραπέζι, εὐμορφα φορέματα, καὶ πολλοὺς δούλους. Πολλοὶ φιλόσοφοι ἀκριβῶς ὁπαδοὶ τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς, μὲ ἐμέμφοντο παρρησία (α) ἐγὼ δὲν ἀποκρίνομαι, παρὰ μὲ ἀστεϊσμούς. Μίαν ἡμέραν ὁ Πολυξένης, ὅστις ἐνόμιζε νὰ ἔχῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν παρακαταθήκην ὅλων τῶν ἀρετῶν, ἠῦρεν εἰς τὴν οἰκίαν μου εὐμορφαις γυναῖκαις, καὶ τὴν προετοιμασίαν διὰ ἕνα μέγα δεῖπνον· εὐθύς ἐκυριεύθη ἀμέτρως ἀπὸ τὴν πικρίαν τοῦ ζήλου του· τὸν ἄφισα νὰ φωνάζῃ, καὶ τὸν ἐπρόβαλα νὰ συνδειπνήσῃ, ἔστερξε, καὶ μᾶς ἐβεβαίωσε μετ' ὀλίγον, ὅτι ἂν δὲν ἀγαποῦσε τὰ ἐξοδα, ἀγαποῦσεν ὅμως τὰ φαγοπότια ὡς καὶ ὁ διαφθορεύς του, ἠγουν ἐγὼ. (β)

Τέλος πάντων, ἐπειδὴ δὲν ἠμπορῶ νὰ δικαιώσω τὴν διδασκαλίαν μου, ἢ μὴ μὲ τὰς πράξεις μου, ὁ Διονύσιος ἤφερε τρεῖς ὠραίας ἐταίρας, καὶ μὲ ἐσυγχώρησε νὰ λάβω μίαν· τὰς ἐπῆρα καὶ τὰς τρεῖς, μὲ πρόφασιν ὅτι ὁ Πάρις ἐκινδύνευσε πολὺ μὲ τὸ νὰ ἐπροτίμησε μίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς θεάς· Πηγαίνωντας μὲ αὐτάς, ἐστοχάσθην ὅτι αἱ χάριτές των δὲν ἄχρηζαν τόσον, ὅσον ἢ-

α) Ξενοφ. ὑπομ. σελ. 733. Ἀθην. βιβ. 12, σελ. 544. Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 69.

β) Διογ. Λαέρτ. αὐτόθ. § 76.

ΣΕΛΙΔΑ 14

τον ἢ εὐχαρίστησις νὰ νικήσω τὸν ἑαυτὸν μου, τὰς ἔστειλα ὀπίσω εἰς τὰς οἰκίας των, καὶ ἐμβῆκα μόνος εἰς τὸ σπῆτι μου. (α)

Ἀρίστιππε τὸν εἶπα τότε, ἐσὺ συγχίζεις ὅλας μου τὰς ἐννοίας· λέγουσι πῶς ἡ φιλοσοφία σου δὲν ἔχει κανένα κόπον, καὶ ἓνας ἡδονικὸς ἐδύνετο νὰ παραδοθῆ χωρὶς συστολὴν εἰς ὅλας τὰς ἡδονὰς τῶν αἰσθήσεων. Καὶ πῶς; ἀπεκρίθη, στοχάζεσται ὅτι ἓνας ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει κανένα πρᾶγμα οὐσιωδέστερον, ἢ μὴ τὴν σπουδὴν τῆς ἠθικῆς (β) ὅπου ἀμέλησε τὴν γεωμετρίαν καὶ ἄλλας ἐπιστήμας, διατὶ δὲν κλίνουσιν ἀμέσως εἰς ὄρθωσιν τῶν ἠθῶν (γ) ἓνας συγγραφεὺς ἀπὸ τὸν ὅποιον ὁ Πλάτων δὲν ἐντράπη νὰ δανεισθῆ πολλάκις ἐννοίας καὶ δόξας (δ) τέλος πάντων ἓνας μαθητῆς τοῦ Σωκράτους, νὰ ἀνοιξε σχολεῖα ἀπωλείας εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ ἐγερθῶσι κατ' αὐτοῦ ὅλοι οἱ κριταὶ καὶ πολῖται, ὡς καὶ οἱ πλεόν διεφθαρμένοι;

Ἡ λέξις ἡδονή, μὲ τὴν ὁποίαν φανερώνω ἐκείνην τὴν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἥτις πρέπει εὐδαιμόνας νὰ μᾶς καταστήσῃ, ἔγγιζεν ἐκεῖνα τὰ κατ' ἐπιπολὴν πνεύματα ὅπου μόνον εἰς τὰς

α) Ἀθην. βιβ. ιβ', κεφ. ια', σελ. 544. Διογ. Λαέρτ. βιβ. β', § 67.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. § 79.

γ) Ἀριστ. μεταφ. βιβ. γ', κφε. β', τόμ. β', σελ. 850.

δ) Θεόπομ. παρὰ Ἀθ. βιβ. ια', σελ. 508.

ΣΕΛΙΔΑ 15

λέξεις προσκολλοῦνται, καὶ ὄχι εἰς τὰ πράγματα· φιλόσοφοι, ἀλησμονοῦντες ὅτι ἀγαποῦν τὴν δικαιοσύνην, ἐβοήθησαν τὴν πρόληψιν, καὶ μερικοὶ μαθηταὶ μου θέλει τὴν δικαιώσωσιν ἴσως παραδιδόμενοι εἰς ὑπερβολὰς· ἀλλὰ μία ἐξαιρετος ἀρχή, εἶναι τρόπος νὰ μεταβάλλῃ χαρακτῆρα, διατὶ εὐγάνουν ἄλλοι ἀπὸ αὐτὴν σφαλερὰ συμπεράσματα; (α)

Σὲ ἐξήγησα τὴν διδασκαλίαν μου. Ἐγὼ δέχομαι ὡς τὸ μόνον σύνεργον τῆς εὐδαιμονίας τὰς ταραχὰς ὅπου ἡδονικῶς κινουσι τὴν ψυχὴν μου· θέλω ὁμως νὰ τὰς καθυποβάλωσιν εὐθὺς ὅπου φανοῦν πῶς προξενουσι σύγχισιν καὶ ταραχὴν (β) καὶ βέβαια, δὲν εἶναι εὐτολμία μεγαλητέρα ἄλλη, παρὰ νὰ βάλῃ τινὰς ὅρια ἐν ταυτῶ καὶ εἰς τὰς ὑστερήσεις καὶ εἰς τὰς ἀπολαύσεις· εἰς καιρὸν ὅπου ἐσπούδαζα εἰς τὸν Σωκράτη, ἐσπούδαζε καὶ ὁ Ἀντισθένης· αὐτὸς ἐκ φύσεως ἦτον σκυθρωπὸς καὶ αὐστηρὸς, ἐγὼ χαρούμενος καὶ συγκαταβατικὸς. Ἀπέβαλε τὰς ἡδονὰς καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ μετρηθῆ μὲ τὰ πάθη ὅπου μᾶς ρίπτουσιν εἰς μίαν γλυκεῖαν χαυνότητα· ἐγὼ ἤνῃρα περισσότερον κέρδος νὰ τὰ νικήσω, παρὰ νὰ τὰ ἀποφύγω· καὶ μὲ ὅλα τὰ παραπονετικά τους μουρμου-

α) Ἀριστ. παρὰ Κεκ. περὶ θεογ. βιβ. γ', κεφ. λα', τόμ. β', σελ. 512.

β) Διογ. Λαέρτ. βιβ' β', § 75.

ΣΕΛΙΔΑ 16

ρίσματα, τὰ ἔσυρα κατόπιν μου ὡς σκλάβους διὰ νὰ με ὑπηρετοῦσι, καὶ νὰ με συμβοηθῶσι νὰ ὑποφέρω τὸ βάρος τῆς ζωῆς· ἠκολουθήσαμεν ὁδοὺς ἐναντίας, καὶ ἰδοὺ ὁ καρπὸς ὁποῦ ἀπελεύσαμεν ἀπὸ τοὺς κόπους μας. Ὁ Ἀντισθένης ἐνομίζετο εὐτυχῆς, διατι ἐνόμιζε τὸν ἑαυτὸν του σοφὸν, ἐγὼ νομίζομαι σοφὸς διατι εἶμαι εὐτυχῆς. (α)

Ἴσως θέλει εἰποῦν μίαν ἡμέραν πῶς ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἀρίστιππος τόσον εἰς τὸ πολίτευμά τους, ὅσον καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τους ἐξεμάκρυναν ἐνίοτε ἀπὸ τὰς κοινὰς συνηθείας· θέλει ὅμως βέβαια εἰποῦν, ὅτι ἐξηγόραζον αὐτὰς τὰς μικρὰς ἐλευθερίας με τὸ φῶς καὶ μάθησιν, δι' ὧν ἐπλούτηναν τὴν φιλοσοφίαν. (β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'

ΠΛΑΤΩΝ

Διχόνια μεταξὺ Διονυσίου τοῦ νέου, βασιλέως Συρακούσης, καὶ τοῦ γυναικαδέλφου του Δίωνος. Ταξίδια τοῦ Πλάτωνος ἐν Σικελίᾳ*

Ἀφ' ὅτου ἤμουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχα περιδιαβάσῃ τὰς ἐγκρίτους πόλεις της, καὶ ἤμουν μάρτυς

α) Βάττ. ὑπόμ. τῆς ἀκαδ. τῆς φιλολ., τόμ. 26, σελ. 6.

β) Κικ. περὶ ὀφικ. βιβ α', κεφ. 41, τόμ. γ', σελ. 221.

*) Ἴδὲ τὸ σημείωμα εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου.

ΣΕΛΙΔΑ 17

τῶν μεγάλων ἑορτῶν, αἱ τινες συνάζουσιν εἰς ἓν μέρος τὰ διάφορα γένη της. Ὀλίγον εὐχαριστημένος εἰς τὰ κατὰ μέρος ταξίδια, ἀπεφασίσαμεν ὁμοῦ με τὸν Φιλόταν νὰ ἐπισκεφθῶμεν προσεκτικώτερα ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ἀρχινῶντας ἀπὸ τὰς ἀρκτικάς.

Τῇ πρὸ τοῦ μισεμοῦ μας ἡμέρα, ἐδειπνήσαμεν με τὸν Πλάτωνα, ὅταν ὑπῆγα με τὸν Απολλόδωρον καὶ Φιλόταν ἠύραμεν τὸν ἀνεψιὸν του Σπεύσιππον, πολλοὺς μαθητάς του, καὶ τὸν Τιμόθεον τὸν περίφημον διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του. Μᾶς εἶπον ὅτι ὁ Πλάτων ἦτον σφαλισμένος με Δίωνα τὸν Συρακούσιον, ὅστις ἤρχετο ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅτι βιασθεὶς νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, πρὸ ἕξ ἢ ἑπτὰ χρόνων, εἶχεν ἀρκετὸν καιρὸν διατρίψῃ ἐκεῖ· ἦλθον ὕστερον καὶ μᾶς ἀντάμωσαν. Ὁ Πλάτων με ἐφάνη κατὰ πρώτην προσβολὴν ἀνήσυχος καὶ σκυθρωπὸς, εὐθὺς ὅμως ἔδειξε γαλήνην, καὶ ἐπρόσταξε νὰς φέρουν φαγητά.

Ἦτον εἰς τὸ τραπέζι του ἡ εὐπρέπεια καὶ ἡ πάστρα. Ὁ Τιμόθεος, ὁποῦ εἰς τὸ στρατόπεδον δὲν ἤκουεν ἄλλο, ἢ μὴ κινήματα, πολιορκίας, μάχας, εἰς τὰς τῶν Ἀθηναίων συναναστροφάς, ναυτικὴν καὶ δοσίματα, αἰσθάνετο ζωντανώτατα πόσον ἄξιζε μία συνομιλία τόσον ἰσχυρά, καὶ τόσον νουθετηκὴ χωρὶς ἀηδίας, ἐφώναζεν ἐνίοτε ἀναστενάζοντας.

ΣΕΛΙΔΑ 18

Ἄχ Πλάτων, πόσον εὐτυχῆς εἶσαι· (α) καὶ ἐπειδὴ ἐζητοῦσε συμπάθειον διὰ τὸ ὀλιγαρκὲς τῆς τραπέζης, λέγει ὁ Τιμόθεος, ἱξεύρω ὅτι οἱ δεῖπνοι τῶν ἀκαδημιῶν ἐμπνέουσιν ἓνα γλυκὺν ὕπνον, καὶ ἓνα γλυκύτερον ἐξύπνημα. (β)

Μερικοί τῶν συγκαθημένων ἀνεχώρησαν νωρίς, ὕστερον ἀνεχώρησε καὶ ὁ Δίων κατόπι τους. Ἡμεῖς ἐθαυμάσαμεν τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν ὁμιλίαν του. Εἶναι τώρα θυσία τῆς τυραννίας, μᾶς λέγει ὁ Πλάτων, ἴσως μίαν ἡμέραν καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Τιμόθεος τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερον· ἔχοντας μεγάλην ὑπόληψιν διὰ τὸν Δίωνα (ἔλεγεν) ἀγνοῶ μ' ὅλον τοῦτο τὰς αἰτίας τῆς ἐξωρίας του, καὶ ἔχω μόνον μίαν λεπτὴν ιδέαν τῶν παραχῶν τῆς Συρακούσης. Τὰς εἶδον πλησίοθεν αὐτὰς τὰς παραχὰς, ἀπεκρίθη ὁ Πλάτων. Προτῆτερα ἡμουν ὠργισμένος κατὰ τῆς ὀρμῆς καὶ ἀδικίας ὅπου ὁ λαὸς ἐνίοτε δείχνει εἰς τὰς συνελύσεις μας· πόσον τρομακτικώτεροι καὶ κινδυνωδέστεροι εἶναι αἱ πανουργίαι, αἵτινες μὲ ἐξωτερικὴν γαλήνην βράζουσι πάντοτε τριγύρω τοῦ θρόνου; εἰς ἐκείνους τοὺς ὑψηλοὺς τόπους τὸ νὰ εἰπῇ τινὰς τὴν ἀλήθειαν εἶναι ἔγκλημα, καὶ μεγαλύτερον ἔγκλημα νὰ τὴν παρησιάσῃ τῷ ἡγεμόνι εἰς τρόπον νὰ τὴν νοστιμευθῇ, ὅπου ἡ ὀρμὴ δικαιώνει τὸν ἄνεμον, καὶ ἡ δυστυ-

α) Αἴλιαν ποικ. ἰστ. βιβ. β', κεφ. 102.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. κεφ. 18. Ἀθην. βιβ. 10, σελ. 319.

ΣΕΛΙΔΑ 19

χία κατασταίνει ἔνοχον τὸν ἐνάρετον. Ἡμεῖς ἠμπορέσαμεν νὰ ἀνακαλέσωμεν τὸν βασιλέα τῆς Συρακούσης ἀπὸ τὰ σφάλματά του, ἀλλὰ τὸν ἐχάλασαν· δὲν κλαίω τὴν τὴν τύχην τοῦ Δίωνα, ἀλλὰ τὴν τύχην πάσης τῆς Σικελίας· αὐτὰ τὰ λόγια αὗξησαν τὴν περιέργειάν μας, καὶ ὁ Πλάτων συγκατανεύσας εἰς τὰς δεήσεις μας, ἠκολούθησεν οὕτως.

Πρῶτον ταξίδι τοῦ Πλάτωνος

Εἶναι σχεδὸν 32 χρόνοι (*) ὅπου διὰ αἰτίας, τῶν ὁποίων μακρὰ εἶναι ἡ περιγραφή, ἐπῆγα εἰς τὴν Σικελίαν. (α) Διονύσιος ὁ γέρον ἐβασίλευεν εἰς Συρακοῦσαν· ἰξεύρετε πῶς αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν, τρομερὸς μὲ τὴν ἐξωτερικὴν του προκοπὴν, ἐκαταγίνετο εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν νὰ σκλαβώσῃ τὰ πλησίον γένη καὶ τὸ ἐδικόν του, ἡ σκληρότης ἠῤῥξανε, καθὼς ἠῤῥξανε καὶ ἡ δύναμις του, ἥτις ἔφθασεν εἰς τὸν ἄκρον βαθμὸν τοῦ ὕψους. Ἡθέλησε νὰ μὲ γνωρίσῃ, καὶ ἐπειδὴ πρῶτος ἐζήτησε τὴν φιλίαν μου, ἤλπιζε κολακείας, ἀλλ' ἀπέλαυσε μόνον ἀλήθειαν. Δὲν θέλει ὁμιλήσω οὔτε διὰ τὴν εὐνοίαν του, τὴν ὁποίαν κατεφρόνησα, οὔτε

*) Περὶ τὰ 389 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

α) Πλατ. ἐπιστ. 7, τ. 3, σελ. 324 καὶ 326. Διογ. Λαέρτ. βιβ. 3, § 18.

ΣΕΛΙΔΑ 20

τὴν ἐκδίκησίν του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δυσκόλως ἐδιαυθεντεύθηκα. (α) Ὑποσχέθηκα νὰ σιωπήσω τὰς ἀδικίας του ἕως ὅπου ἐξοῦσε· καὶ ἡ μνήμη του δὲν χρειάζεται νέας ὕβριτας διὰ νὰ εἶναι μισητὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τότε ἕκαμα ἓνα ἀπόκτημα διὰ τὴν φιλοσοφίαν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ καυχᾶται· τοῦτο εἶναι ὁ Δίων ὅπου τώρα ἀνεχώρησεν. Ἀριστομάχη ἡ ἀδελφὴ του ἦτον μία ἀπὸ τὰς δύο γυναῖκας ὅπου ἐστέφθη ὁ Διονύσιος εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Ἰππαρίνος ὁ πατὴρ του πολλακίς ἐδιοίκησε τὴν Ἀριστοκρατίαν τῆς Συρακούσης. (β) Εἰς τὰς συνομιλίας ὅπου ἔλαβον ἐγὼ μὲ αὐτὸν τὸν Δίωνα, χρεωστει

αὐτὴ ἡ πόλις τὴν ἐλευθερίαν τῆς, ἂν σταθῆ ποτὲ τόσον εὐτυχῆς νὰ τὴν ξαναπολαύσῃ.
(γ) Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνωτέρα πάσης ἄλλης, ἀνοίξεν εἰς τὰς πρώτας ἀκτίνας τοῦ φωτός, καὶ φλογισμένη εὐθὺς ἀπὸ μίαν βιαίαν ἀγάπην διὰ τὴν ἀρετὴν, παραίτησε χωρὶς νὰ διστάξῃ ὅλα τὰ πάθη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πρότερον ἀσχημίζετο. Ὑπετάχθη ὁ Δίων εἰς τόσας μεγάλας θυσίας, με τόσῃν ζέσιν, ὅσῃν ποτὲ δὲν ἐπαρατήρησα εἰς κανένα νέον, καὶ μὲ μίαν σταθερότητα ὁποῦ ποτὲ δὲν ἔσφαλε.

α) Πλούτ. εἰς Δίον, τ. α', σελ. 960.

β) Πλούτ. εἰς Δίον, σελ. 959.

γ) Πλάτ. ἐπιστ. 7, τ. 3, σελ. 326 καὶ 317.

ΣΕΛΙΔΑ 21

Ἀπὸ τότε ἀνατρίχιασε διὰ τὴν δουλείαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσεν ἡ πατρίς του.
(α) Ἄλλ' ἐπειδὴ ἤλπιζε πάντοτε ὅτι τὸ παράδειγμά του καὶ αἱ γνῶμαι ἤθελον κάμῃ δυνατὴν ἐντύπωσιν εἰς τὸν τύραννον, ὅστις δὲν ἤτον τρόπος νὰ μὴ τὸν ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθῆ, (β) ἠκολούθησε μαζί του νὰ ζῆ, μὴ παύωντας ποτὲ νὰ τὸν ὀμιλῆ παρῆρησία, καὶ νὰ καταφρονῆ τὸ μῖσος μιᾶς διεφθαρμένης αὐλῆς. (γ)

Ἐτελεύτησε τέλος πάντων ὁ Διονύσιος* ἔμπλεως τρόμου, καὶ βασανισμένος ἀπὸ τὰς δυσπιστίας του, τόσον δυστυχῆς, ὅσον ἦσαν οἱ λαοὶ ὁποῦ ὑπέφεραν 38 χρόνους τῆς βασιλείας του. (δ) Ἀνάμεσα εἰς ἄλλα παιδιά, ἄφησεν ἀπὸ Δωρίδα μίαν τῶν γυναικῶν του, ἕναν υἱόν του συνώνυμόν του, ὅστις καὶ τὸν διεδέχθη. (ε) Ὁ Δίων ἔλαβε τὴν περίστασιν νὰ δουλεύσῃ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Σικελίας. Ἐλεγε πρὸς τὸν νέον ἡγεμόνα· ὁ πατήρ σου ἐθεμελίωνε τὴν δυνάμιν του εἰς τρομεροὺς στόλους, τοὺς ὁποῖους τώρα ἐξουσιάζεις, καὶ εἰς τὰς δέκα χιλιάδας βαρβάρους ὁποῦ εἶναι ἡ φυλακὴ σου. Αὐτοὶ ἦσαν κατὰ τὴν γνώμην του,

α) Πλάτ. ἐπ. τ, τ. 3, σελ. 324 καὶ 327.

β) Νέπ. εἰς Δίον, κεφ. α' καὶ β'.

γ) Πλούτ. εἰς Δίον, τ. α', σελ. 960.

*) 367 ἔτη πρὸ Χρ.

δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 961.

ε) Διόδ. Σικ. βιβ. 15, σ. 384.

ΣΕΛΙΔΑ 22

τόσαι ἀλύσεις διαμαντένιαι με τὰς ὁποίας ἔδεσεν ὅλα τὰ μέρη τοῦ βασιλείου.
Ἦπατατο, δὲν γνωρίζω ἄλλους δεσμοὺς, διὰ νὰ δέσωσιν εἰς τρόπον ἄλυτον ὅλα τὰ μέρη τῆς βασιλείας, ἢ μὴ τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἡγεμόνος, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ. Ποία ἐντροπή διὰ λόγου σου, ἔλεγε προσέτι, ἂν καταντήσῃς νὰ ἀπολαύσῃς τιμὴν ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν ὁποῦ λάμπει εἰς τὸ πρόσωπόν σου καὶ εἰς τὸ παλάτι σου. Ὁ ποταπώτερος τῶν ὑπηκόων σου ἐδύνετο νὰ σὲ ὑπερέβῃ με τὴν ὑπεροχὴν τῆς σοφίας του καὶ εὐγενικῶν προτερημάτων τῆς καρδίας του. (α)

Μὴν εὐχαριστημένος ὁ Δίων μόνον νὰ νουθετῆ τὸν ἡγεμόνα, ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς βασιλείας· ἔκαμνε τὸ καλὸν, καὶ ἠῤῥξανε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑαυτοῦ ἐχθρῶν. (β) Ἐκατατρώγοντο ματαίως διὰ μερικὸν καιρὸν, δὲν ἄργησαν ὅμως νὰ βυθίσωσι τὸν Διονύσιον εἰς τὴν πλέον ἄτιμον ἀσωτίαν. (γ) Ὁ Δίων μὴ δυνάμενος νὰ ἀντισταθῆ, ἐπρόσμενεν εὐκαιρίαν. Ὁ βασιλεὺς, τὸν ὁποῖον ὁ Δίων ἠῤῥε τρόπους νὰ

τὸν προδιαθέσει εὐνοϊκῶς πρὸς ἐμὲ, ἔχοντας ἐπιθυμίας ὅπου δὲν ἐπιδέχονται ἄργηταν, μὲ ἔγραψε πολλὰς βιαστικὰς ἐπιστολάς, μὲ ἐξώρκιζε νὰ παραιτήσω κά-

α) Πλούτ. εἰς Δίον., τ. α', σ. 962.

β) Ἐπιστ. Δίον. ἀπ. Πλάτ., τ. γ', σ. 399.....

γ) Πλούτ. εἰς Δίον., τ. α', σ. 960.

ΣΕΛΙΔΑ 23

θετι καὶ νὰ ὑπάγω τὸ γλυγρότερον εἰς τὴν Συρακοῦσαν· Ὁ Δίον εἰς τὰ γράμματά του ἐπρόσθετε, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ χάσω μίαν στιγμὴν, καὶ ἦτον ἀκόμι καιρὸς νὰ ἔμβῃ ἢ φιλοσοφία εἰς τὸν θρόνον, καὶ ὅτι ὁ Διονύσιος ἔδειχνε καλὴν διάθεσιν, καὶ οἱ συγγενεῖς του ἤθελεν ἐνωθῶσι μὲ ἡμᾶς διὰ νὰ τὸ βεβαιώσωσιν. (α)

Ἐμελέτησα μὲ γνῶσιν αὐτὰς τὰς ἐπιστολάς, δὲν ἤμποροῦσα νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις ἐνὸς νέου, ὅστις εἰς μίαν στιγμὴν ἀπερνοῦσεν ἀπὸ ἓνα ἄκρον εἰς ἄλλο, δὲν ἔπρεπεν ὅμως νὰ βάλω θεμέλιον εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Δίονος; Ἐπρεπε νὰ παραιτήσω τὸν φίλον μου εἰς τοιαύτην κινδυνώδη περίστασιν; Δὲν ἀφιέρωσα τὰς ἡμέρας μου εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἢ μὴ νὰ τὴν προδώσω εἰς καιρὸν ὅπου μὲ ἐκαλοῦσε πρὸς βοήθειάν της; (β) Προσέτι, εἶχα ἐλπίδα νὰ βάλω εἰς πρᾶξιν τὰς ἐννοίας μου ἐπάνω τῆς καλλιωτέρας διοικήσεως, καὶ νὰ συστήσω τὸ βασιλεῖον τῆς δικαιοσύνης εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας. (γ) Αὐταὶ ἦσαν αἱ αἰτίαι ὅπου μὲ ἐπαρακίνησαν νὰ μισεύ-

α) Πλούτ. ἐπιστ. 7, τ. γ', σ. 327. Πλούτ. αὐτόθ., σ. 962.

β) Πλάτ. Αὐτόθ., σ. 328.

γ) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 328. Διογ. Λαέρ. βιβ. γ', § 21.

*) 364 ἔτη πρὸ Χ.

ΣΕΛΙΔΑ 24

σω* αἰτίαι πολὺ διαφορετικαὶ ἀπὸ ἐκείνας ὅπου μὲ ἐπρόσασαν μερικοὶ ἄδικοι συκοφάνται. (α)

Δεύτερον ταξίδι τοῦ Πλάτωνος.

Ἦῤα τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου γεμάτην ἀπὸ διχοναίας καὶ συγχίσεις· ὁ Δίον ἦν τὸ ὑποκείμενον ἀνόμων συκοφαντιῶν. (β) Τότε ὁ Σπεύσιππος ἀντικόπτωντας τὸν Πλάτωνα εἶπεν, ὁ θεὸς μου δὲν τολμᾷ νὰ διηγηθῇ τὰς τιμὰς ὅπου τῷ ἔκαμαν, καὶ τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν ὅπου ἔλαβε τὸ ταξίδι του. (γ) Ὁ βασιλεὺς τὸν προϋπήνησεν εὐγαίνωντας ἀπὸ τὸ πλοῖον, καὶ ἀνεβάζωντάς τον εἰς ἓνα μεγαλοπρεπὲς ἀμάξι μὲ τέσσαρα λευκὰ ἄλογα, τὸν ἤφερον ὡς εἰς θρίαμβον ἀναμέσον ἐνὸς ἀπείρου πλήθους λαοῦ ἐπρόσταξε νὰ τῷ εἶναι πάντοτε ἀνοικταὶ αἱ θύραι τοῦ παλατίου του, καὶ ἔκαμνε μίαν μεγαλοπρεπῆ θυσίαν πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς εὐεργεσίας ὅπου οἱ θεοὶ ἐχάρισαν τῇ Σικελίᾳ· εὐθὺς οἱ αὐλικοὶ ἐνηγκαλίσθησαν τὸν νεωτερισμὸν, ἐμπόδισαν τὴν πολυτέλειαν τῆς τραπέζης των, ἐκαταγίνοντο εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων, τὰ ὅποια

α) Πλάτ. αὐτ. Θεμιστ. ὁμιλ. 23, σ. 235, Διογ. Λαέρ., βιβ. 10, § 8.

β) Πλάτ. αὐτόθ. σ. 329.

γ) Πλάτ. εἰς Δίον., τ. α', σ. 963. Πλίν. βιβ. 7, κεφ. 30, τ. α', σ. 392. Αἰλ. ποικ. ἰστ. βιβ. 4, κεφ. 18.

ΣΕΛΙΔΑ 25

πολλοὶ διδάσκαλοι ἐχάραττον εἰς τὴν ἄμμιον διεσπαρμένην ὡς καὶ εἰς τοὺς ὀνδᾶδες τοῦ βασιλιοῦ παλατίου.

Ὁ λαὸς ἔκθαμβος εἰς τοιαύτην αἰφνίδιον μεταβολὴν, ἐλαμβάνε ἐλπίδας· ὁ βασιλεὺς ἔδειχνε περισσότερον ἔλεος εἰς τὰ παράπονά του· ἐνθυμοῦντο πῶς ἔλαβε τὸ προνόμιον τοῦ νὰ λέγεται πολίτης Ἀθηναίων, ἣτις ἦτον ἢ ἐλευθερωτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος. Ἔλεγον προσέτι ὅτι εἰς μίαν ἱερὰν τελετὴν, ὁ κήρυξ, προσευχηθεὶς τὴν συνήθη εὐχὴν περὶ τῆς υἰείας τοῦ τυράννου κατὰ τὸν συνειθισμένον τύπον, ὁ Διονύσιος, ὀργισθεὶς διὰ ἓνα τίτλον ὀποῦ ἕως τότε δὲν τὸν ἐκακοφάνη, ἐφώναξεν αἰφνιδίως. Δὲν θέλει παύσεις ἀπὸ τοῦ νὰ μὲ καταρᾶσαι; (β)

Αὐτὰ τὰ λόγια ἔκαμαν νὰ τρέμωσιν ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ τῆς τυραννίας· ὧν πρῶτος ἦτον ὁ Φίλιστος, ὁ δημοσιεύσας τὴν ἱστορίαν τῶν πολέμων τῆς Σικελίας, καὶ ἄλλα συγγράμματα τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Διονύσιος ὁ γέρων τὸν εἶχεν ἐξωρίσει ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας του, ἐπειδὴ ἦν εὐγλωττος καὶ τολμηρός, τὸν ἀνεκάλεσαν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν του διὰ νὰ ἀντισταθῆ εἰς τὸν Πλάτωνα. (γ) Μετὰ βίας ἔφθασε, καὶ εὐθύς ὁ Δίων ἐγενεν

α) Δημοσθ. ἐπιστ. Φιλ., σ. 115.

β) Πλούτ. εἰς Δίον. τ. α, σ. 963.

γ) Πλούτ. αὐτ., σ. 962. Νέπ. εἰς Δίον, κεφ. 3.

ΣΕΛΙΔΑ 26

αἴτιον πολλῶν συκοφαντιῶν· ἐπαρρήσιασαν τὴν ἐμπιστοσύνην του ὑποπτον, ἐφαρμάκωσαν κάθε του λόγον, κάθε του πράξιν. Ἐσυμβούλευσε νὰ μεταβάλωσιν ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐν μέρος τοῦ στρατεύματος καὶ κατέργων; ἔλεγον ὅτι ἤθελε νὰ ἀδυνατήσῃ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, διὰ νὰ περάσῃ ὁ θρόνος εἰς τὰ παιδιά, ὀποῦ ἢ ἀδελφὴ του, εἶχεν ἀπὸ Διονύσιον τὸν γέροντα· ἠνάγκαζε τὸν μαθητὴν του νὰ μελετήσῃ τὰς ἀρχὰς μιᾶς γνωστικῆς διοικήσεως, εὐθύς ἐφώναζον πῶς ὁ βασιλεὺς ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ ἓνας μαθητὴς ἀκαδημίας, ἓνας φιλόσοφος καταδικασμένος διὰ τὸ ἐπίλοιπον τῶν ἡμερῶν του εἰς τὴν ζήτησιν ἐνὸς φαντασιώδους ἀγαθοῦ. (α)

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἐπρόθεσεν ὁ Πλάτων, εἰς τὴν Συρακοῦσαν δι' ἄλλο δὲν ὠμιλοῦσαν, ἢ μὴ διὰ δύο συνομοσίας, τὴν μὲν τῆς φιλοσοφίας κατὰ τοῦ θρόνου, τὴν δὲ, ὄλων τῶν παθῶν κατὰ τῆς φιλοσοφίας. Ἐμένα μὲ ἐγκάλεσαν ὡς αἴτιον τῆς πρώτης, καὶ ὡς μεταχειριζόμενον τὴν εὐνοίαν τοῦ Δονυσίου διὰ νὰ τὸν ἀπατήσω· ἀληθινὰ μὲ τὸν Δίωνα τὸν ἐλέγαμεν, ὅτι ἂν ἤθελε νὰ ἀποκτήσῃ δόξαν, καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν δυνάμιν του, ἔπρεπε νὰ συστήσῃ ἓναν ἀριθμὸν ἐκλεκτῶν φίλων καὶ ἐναρέτων, διὰ νὰ ἐμπι-

α) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. 3, σ. 333. Πλούτ. εἰς Δίον. τ. α', σ. 962.

ΣΕΛΙΔΑ 27

στευθῆ εἰς αὐτοὺς τὰ κριτήρια, καὶ τὰς ἀξίας (α) νὰ ἀναστήσῃ τὰς ἀφανισμένας ἑλληνικὰς πόλεις παρὰ τῶν Καρχηδονίων, νὰ τὰς δώσῃ ὀρθοὺς νόμους, προσμένοντας ἕως νὰ τὰς ἐλευθερώσῃ, νὰ διωρίσῃ τέλος πάντων τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας του, καὶ νὰ γίνῃ ὁ τύραννός των. (β) Ὁ Διονύσιος ἐφαίνετο ἐνίοτε νὰ μαλακώνεται εἰς τὰς συμβουλὰς μας, αἱ παλαιαὶ τοῦ ὅμως προλήψεις κατὰ τοῦ φίλου μου, ἐνδυναμούμεναι ἀδιακόπως ἀπὸ ἀπίστους συμβουλὰς, ὑπῆρχον ἀκόμι εἰς τὴν καρδίαν του. Εἰς τοὺς πρώτους μῆνας τῆς κατοικίας μου ἐν Συρακούσῃ ἐμεταχειρίσθην ὅλας μου τὰς φροντίδας διὰ νὰ διαλύσω αὐτὰς τὰς προλήψεις, (γ) ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἐπιτύχω, ἔβλεπα καθ' ἡμέραν τὴν ὑπόληψιν τοῦ Δίωνος νὰ ὀλιγοστεύῃ. (δ)

Ἐπικρατοῦσεν ἀκόμι ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Καρχηδονίων, καὶ ἀγκαλὰ μικρὰ πράγματα ἐγίνοντο, ἀναγκαῖον ἦτον νὰ τελειώσῃ. Ὁ Δίων διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ὄρεξιν εἰς τοὺς στρατηγούς τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἔγραψε νὰ τὸν εἰδοποιήσωσι περὶ τῶν πρωτίστων ἄρθρων, διὰ νὰ κάμῃ μίαν στερεὰν εἰρήνην· ἡ ἐπιστολὴ ἔπεσε δὲν ἰξεύρω πῶς

α) Πλάτ. αὐτόθ., σ. 332 καὶ 336.

β) Πλάτ. ἐπ. 3, τ. γ, σ. 315, 316, 319. Πλούτ. εἰς Δίον, σ. 962.

γ) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 329.

δ) Πλούτ. αὐτ., σ. 963.

ΣΕΛΙΔΑ 28

εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. Εὐθὺς συμβουλευέται τὸν Φίλιστον, καὶ προετοιμάζων τὴν ἐκδίκησίν του μὲ μίαν βαθεῖαν προσποίησην, ὑποποιεῖται πῶς δίδει πάλιν τὴν εὐνοιάν του εἰς τὸν Δίωνα, τὸν ἐπιφορτώνει μὲ εὐεργεσίας, τὸν ἤφερεν ἕως εἰς τὸν αἰγιαλὸν, δείχνει τὴν ἐπιστολήν, τὸν ἐπιπλήττει διὰ τὴν προδοσίαν του, καὶ χωρὶς νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ εἰπῆ ἓνα λόγον πρὸς ἀθώωσίν του, τὸν ἔβαλεν εἰς ἓνα πλοῖον, τὸ ὅποιον ἀπέπλευσεν εὐθὺς. (α)

Αὐτὸ τὸ αἰφνῆδιον ἔκαμε νὰ τρομάξῃ πᾶσα ἡ Σικελία, καὶ ἐξέπληξε τοὺς φίλους τοῦ Δίωνος. Ἦτον φόβος νὰ μὴ πέσῃ ἐπάνω μας· καὶ κοινῶς ἐκηρύχθη ὁ θάνατός μου. Εἰς αὐτὴν ὅμως τὴν βιαίαν τρικυμίαν, ἦλθεν αἰφνῆδίως μία ἄκρα γαλήνη, ἥτε πολιτικὴ ἥτε ἀπὸ αἰδῶ τοῦ βασιλέως, ἔπεμψε τὸν Δίωνα μίαν ποσότητα χρημάτων, τὰ ὅποια δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ. (β) Ἀντὶ νὰ σκληρυνθῆ κατὰ τῶν φίλων τοῦ Δίωνος, ἐμεταχειρίσθη κάθε τι διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τοὺς φόβους των, (γ) καὶ ἐξαιρέτως ἔπασχε νὰ μὲ παρηγορήσῃ, καὶ μὲ ἐπαρακαλοῦσε νὰ μείνω εἰς αὐτόν. Ἀγκαλὰ καὶ αἱ παρακαλέσεις τοῦ ἦσαν μεμιγμένα με ἀπειλάς, καὶ

α) Πλούτ. εἰς Δίον, τ. α', σ. 962. Πλάτ. ἐπ. 7, τ. 3, σ. 329.

β) Ἐπιστ. Δίον. ἀπ. Πλάτ., τ. γ', σ. 309.

γ) Πλάτ. ἐπ. 7, τόμ. 3, σ. 329.

ΣΕΛΙΔΑ 29

τὰ χάρδια του μὲ θυμὸν, ἔμενα πάντοτε εἰς αὐτὰ τὰ δύο, ἢ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Δίωνος, ἢ τὴν ἀναχώρησίν μου· μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερέβῃ τὴν ἀντιστασίν μου, ἔκαμε νὰ μὲ φέρωσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὡς καὶ εἰς τὸ παλάτι του. Ἐστάλθησαν προσταγαὶ παντοῦ,

διὰ νὰ μὲ φέρωσιν εἰς Συρακοῦσαν, ἂν ἔφευγα· ἀπαγορεύθη εἰς κάθε ναύκληρον νὰ μὲ δεχθῆ, ἂν δὲν ἐλάμβανε μίαν ιδιόχειρόν του προσταγὴν.

Αἰχμάλωτος ὢν καὶ καθωρόμενος, τὸν εἶδα νὰ ἐπιδιπλώσῃ ὅλην του τὴν ἔφεσιν καὶ ἀγάπην πρὸς ἐμέ (α) ἐζήλευε τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν φιλίαν μου· δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν προτίμησιν ὅπου ἡ καρδία μου ἔδιδε πρὸς τὸν Δίωνα· τὴν ἐζητοῦσεν αὐτὸς μὲ ὑπεροψία, τὴν ἐζητοῦσε μὲ δεήσεις, ἤμουν πάντοτε ὑποκείμενος εἰς παράξενα συμβάντα, θυμὸς, συμπάθεια, ὕβρις, καὶ δάκρυα. (β) Ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν αὐξαιναι αἱ συνομιλίας μας, ἐκοινολογήθη ὅτι ἐγὼ ἤμουν ἡ μόνη παρακαταθήκη τῆς εὐνοίας του· αὐτὸν τὸν λόγον ἔπασχε νὰ βεβαιώσῃ μὲ πονηρίαν ὁ Φίλιστος καὶ οἱ ὄπαδοί του, (γ) εἰς τρόπον ὅπου μὲ κατέστησαν μισητὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τὸ στράτευμα, μὲ ἔκαμαν ἔνοχον τῶν ἀταξιῶν τοῦ ἡγεμό-

α) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 330.

β) Πλούτ. εἰς Διον.τ, α', σ. 964.

γ) Πλάτ. ἐπ.γ', τόμ. γ', σ. 315.

ΣΕΛΙΔΑ 30

νος, καὶ τῶν σφαλμάτων τῆς διοικήσεως. Μὲ ἐγκαλοῦσαν ὡς αἴτιον, καὶ ἐγὼ δὲν εἶχα κάμῃ ἄλλο, παρὰ ἓνα προοίμιον εἰς μερικοὺς νόμους, ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν Σικελίαν.

(α) Δὲν ἠθέλησα νὰ ἀνακατωθῶ εἰς τὰς κοινὰς ὑποθέσεις, ὅταν ἠμποροῦσα νὰ ἐλαφρύνω τὸ βάρος συμβοηθούμενος ἀπὸ τὸν πιστὸν μου σύντροφον, αὐτὸς δὲν ἦτον πλέον. Ὁ Διονύσιος ἔπεσεν εἰς χεῖρας πολλῶν κολάκων ἀσώτων. Τοιοῦτον καιρὸν ἤθελα ἐκλέξῃ ἐγὼ νὰ νουθετήσω ἓνα νέον μωρὸν, ὅστις ἐνόμιζε νὰ διοικῆ, καὶ ἄφηνε νὰ διοικῆται ἀπὸ συμβούλους τόσον διεστραμμένους καὶ μωροὺς ὡς αὐτός;

Ὁ Διονύσιος ἠθέλεν ἀγοράσῃ τὴν φιλίαν μου μὲ δόσιν χρυσίου, ἐγὼ ὅμως τὴν ἐκρατοῦσα εἰς ὑψηλοτέραν τιμὴν, ἠθελα νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὴν καρδίαν του ἡ διδασκαλία μου, νὰ μάθῃ νὰ κυριεύῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ γίνῃ ἄξιος νὰ ἐξουσιάζῃ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἀγαπᾷ, ἢ μὴ τὴν φιλοσοφίαν ὅπου γυμνάζει τὸν νοῦν, διατὶ μὲ αὐτὴν εὐρίσκει περιστάσιν νὰ λάμπῃ. Ὅταν τὸν ἤφερνα εἰς ἐκείνην τὴν σοφίαν ὅπου διευθύνει τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς, εὐθὺς ἐσβύνετο ἡ ζέσις του· μὲ ἤκουε μὲ κόπον καὶ δυσκολίαν· ἐνόησα ὅτι ἦτον προητοιμασμένος ἐναντίον τῶν προσβολῶν μου, καὶ ἀληθινὰ τὸν ἐνουθέτησαν, ὅτι ἂν στέρξῃ τὰς ἀρχὰς μου, ἠθελε βεβαιώσῃ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ θρίαμβον τοῦ Δίωνος. (β)

α) Πλάτ. ἐπ. γ', τ. γ', σ. 316.

β) Ὁ αὐτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 330.

ΣΕΛΙΔΑ 31

Ἡ φύσις τὸν ἐχάρισεν ἓνα ζωντανὸν διαπεραστικὸν, μίαν θαυμάσιον εὐγλωττίαν, μίαν αἰσθητικὴν καρδίαν, γενναιοτήτα, καὶ κλίσιν διὰ τὰ τιμημένα πράγματα· δὲν τῷ ἔδωκεν ὅμως ἓνα χαρακτῆρα· καὶ ἡ ἀμελημένη ἀνατροφή του (α) μεταβάλλουσα τὸ σπύρον τῶν ἀρετῶν, ἐξεφύτρωσε σφάλματα ὅπου εὐτυχῶς ἀδυνατήσαν τὰ ἐλαττώματά του· ἔχει σκληρότητα χωρὶς σταθερότητα, ὑπεροψία χωρὶς ἀξίότητα· ἀπὸ ἀδυναμίαν μεταχειρίζεται τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπιστίαν, καὶ διάγει ὀλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὴν μέθην τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἡδονῶν. Ἄν εἶχε περισσοτέραν

σταθερότητα, ἤθελεν εἶναι ὁ σκληρότερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ἄλλην δύναμιν δὲν γνωρίζω νὰ ἔχη ἡ ψυχὴ του, παρὰ μίαν ἄκαμπτον σταθερότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ νὰ κλίνη κάθε τι εἰς τὰ θελήματά του· δικαιολογήματα, γνώμαι, δόξαι, ὅλα πρέπει εἰς μερικὰς στιγμὰς νὰ ὑπόκεινται εἰς τὴν μάθησιν του· καὶ τὸν εἶδα νὰ ἀχραιοθῆ κάλλιον μὲ εὐτέλειαν καὶ ποταπότητα, παρὰ νὰ ὑποφέρῃ νὰ τὸν ἀρνηθῆ τινὰς, ἢ νὰ τὸν ἐναντιωθῆ. Ἄν μὲ ζέσιν καταγίνεται τώρα νὰ μάθῃ τὰ κρύφια τῆς φύσεως, (β) τὸ κάμνει διατὶ στοχάζεται πῶς ἡ φύσις δὲν πρέπει νὰ ἔχη τίποτες μυ-

α) Πλούτ. εἰς Δίον, τ. α', σ. 961.

β) Πλάτ. ἐπ. 2, τ. γ', σ. 313, ἐπ. ζ', σ. 341.

ΣΕΛΙΔΑ 32

στικὸν ἀπὸ αὐτόν. Ὁ Δίων ἐξαιρέτως τὸν εἶναι μισητὸς, διατὶ τὸν ἐναντιεῖται μὲ τὰ παραδείγματά του καὶ νοθεσίας του.

Ματαίως ἐζητοῦσα τὸ τέλος τῆς ἐξορίας τοῦ Δίωνα καὶ τῆς ἐδικῆς μου, ὅταν ἄναψε πάλιν ὁ πόλεμος, καὶ ἐκυριεύθη ὁ Διονύσιος ἀπὸ νέας φροντίδας. (α) Μὴν ἔχοντας πλέον πρόφασιν νὰ μὲ κρατῆ, ἔστερξε νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ μισεύσω. Ἐκάμαμεν ὡς μίαν συνθήκην. Τὸν ὑπεσχέθην μετὰ τὸν πόλεμον νὰ ἔλθω πρὸς αὐτόν, καὶ αὐτὸς μὲ ὑπεσχέθην νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν Δίωνα εἰς τὸν αὐτὸν καιρόν. Ὅταν ἐγινεν ἡ εἰρήνη μᾶς τὸ ἐφανέρωσεν εὐθὺς, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Δίωνα νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀκόμι ἓνα χρόνον, καὶ ἐμὲ νὰ ταχύνω τὸν πηγυμένον μου τὸ ὀγλυγορότερον. (β) Εὐθὺς τὸν ἀπεκρίθην, ὅτι ἡ ἡλικία μου δὲν μὲ ἐσυγγοροῦσε πλέον νὰ κινδυνεύσω ἓνα τόσον μακρὸν ταξίδι, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐκρατοῦσε τὸν λόγον του, καὶ ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ κρατήσω τὸν ἐδικόν μου. Αὐτὴ ἡ ἀπόκρισις δὲν ἤρесе μήτε τὸν Δίωνα, μήτε τὸν Διονύσιον. (γ) Ἐγὼ τότε εἶχα ἀποφασίσει νὰ μὴν ἀνακατωθῶ πλέον εἰς τὰς ὑποθέσεις των, ὁ βασιλεὺς ὅμως ἔμενε στερεώτερος εἰς τὴν γνώμην του· ἐζητοῦσε παρακαλέσεις καὶ παρακινήσεις

α) Πλούτ. εἰς Δίον, τ. 1, σ. 964.

β) Πλάτ. ἐπιστ. 3, τ. 3, σ. 317, ἐπ. 7, σ. 338.

γ) Ὁ αὐτ. ἐπ. 7, σ. 338.

ΣΕΛΙΔΑ 33

ἀπὸ κάθε μέρος μὲ ἔγραφε συχνάκις, ἔκαμνε νὰ μὲ γράφουσιν οἱ φίλοι μου ἀπὸ Σικελίαν, καὶ οἱ φιλόσοφοι τοῦ σχολείου τῆς Ἰταλίας. Ἀρχύτας καθηγητὴς αὐτῶν τῶν φιλοσόφων ὑπῆγε πρὸς αὐτόν (α) μὲ τὸ ἐφανέρωσε, καὶ ἡ μαρτυρία του ἐκυρώθη καὶ ἀπὸ ἄλλας ἐπιστολὰς, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἄναψε πάλιν ἀπὸ νέαν ζέσιν διὰ τὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἂν ἐγὼ δὲν ἐτάχυνα τὸν ἐρχομόν μου, ἐκινδύνευον ὅσοι ἐκαλλιεργοῦσαν τὴν φιλοσοφίαν εἰς τοὺς τόπους του. Ὁ Δίων πάλιν ἀπὸ τὸ μέρος του μὲ ἐτυραννοῦσε μὲ τὰς παρακινήσεις του.

Ὁ βασιλεὺς δὲν θέλει ποτὲ τὸν ἀνακαλέσει· τὸν φοβεῖται, δὲν θέλει φιλοσοφήσῃ ποτὲ, ζητεῖ μόνον νὰ φανῆ φιλόσοφος (β) ἐστοχάζετο πῶς τὸ ταξίδι μου ἤμποροῦσε νὰ τὸν ὠφελήσῃ συμὰ εἰς τοὺς ἀληθῶς φιλοσόφους, καὶ ἡ ἄρνησίς μου, νὰ τὸν ζημιώσῃ. Ἴδου τὸ μυστικὸν τῆς λύσσης του εἰς τὸ νὰ μὲ κατατρέχῃ.

Ὡς τόσον δὲν ἔκρινα δίκαιον νὰ ἀντισταθῶ εἰς τόσας παρακινήσεις. Βέβαια ἤθελον μὲ κατακρίνῃ μίαν ἡμέραν πῶς παραίτησα ἓνα νέον ἡγεμόνα, ὅστις ἐκ

δευτέρου με ἔδιδε τὸ χέρι διὰ νὰ τὸν εὐγάλω ἀπὸ τὴν πλάνη του, πῶς ἄφησα εἰς τὸν θυμὸν του, τοὺς φίλους ὅπου εἶχα εἰς ἐκεῖ-

α) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 338.

β) Ὁ αὐτ. ἐπ. 2, τ. γ', σ. 312, ἐπιστ. 7, σ. 338.

ΣΕΛΙΔΑ 34

να τὰ μέρη, πῶς ἀμέλησα τὸ ὄφελος τοῦ Δίωνος, με τὸν ὅποιον τόσον καιρὸν με εἶχεν ἐνώση ἢ φιλία, ἢ φιλοξενία, καὶ ἢ εὐγνωμοσύνη. (α) Οἱ ἐχθροὶ του εἶχον δημεύση τὰ εἰσοδήματά του (β) τὸν ἐκατάτρεχον διὰ νὰ τὸν παρακινήσουν εἰς ἐπανάστασιν, αὐξαιναι τὴν ψυχρότητα τοῦ βασιλέως διὰ νὰ τὸν καταστήσωσιν ἀνίλεον. Ἴδου τι με ἔγραψεν (γ) ὁ Διονύσιος· «πρῶτον θέλει ἐξατάσωμεν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Δίωνος, ἐγὼ θέλει στέρξω εἰς ὅλα, ἐλπίζω ὅτι δὲν θέλει ζητήσεις ἢ μὴ δίκαια πράγματα· ἂν δὲν ἔλθῃς, δὲν θέλει ποτὲ ἀπολαύσεις δι' αὐτὸν τίποτες».

Ἐγνώριζα τὸν Δίωνα, ἢ ψυχὴ του ἔχει ὅλον τὸ ὑπεροπτικὸν τῆς ἀρετῆς· ὑπέφερον εἰρηνικῶς τὴν βίαν, ἀλλὰ ἂν με τὰς ἀδικίας ἤθελον νὰ τὸν ταπεινώσωσιν, ἐχρειάζοντο ποταμοὶ αἵματος δι' αὐτὴν τὴν ἀτιμίαν. Ὅχι μόνον εἶχεν ἓνα μεγαλοπρεπὲς ἐξωτερικόν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὠραιότερα χαρίσματα τοῦ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς. (δ) Εἶχεν ἄπειρα πλούτη εἰς Σικελίαν (ε) εἰς ὅλον τὸ βασίλειον, καὶ πολλοὺς συμβοηθοὺς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα

α) Ὁ αὐτ. ἐπ. 7, σ. 338.

β) Πλάτ. ἐπ. γ', τ. γ', σ. 318. Πλούτ. εἰς Διον, τ. α', σ. 965.

γ) Πλάτ. ἐπ. 7, σ. 339. Πλούταρ. αὐτόθ.

δ) Πλάτ. αὐτόθ. σ. 330. Διόδ. Σικ., βιβ. 16, σ. 410. Νεπ. εἰς Δίον, κεφ. 4.

ε) Πλάτ. αὐτ., σ. 347. Πλούτ. αὐτ., τ. α', σ. 960.

ΣΕΛΙΔΑ 35

μίαν ὑπόληψιν, ὅπου ἤθελε τὸν ἀκολουθήσωσιν οἱ ἀνδρειότεροι πολεμάρχοι μας. (α) Ἐπρόβλεπα μεγάλα κακὰ διὰ τὴν Σικελίαν· ἐκρέμετο ἴσως ἀπὸ ἐμὲ νὰ τὰ προλάβω, ἢ νὰ τὰ ἐμποδίσω.

Πολὸν με ἐκόστισε νὰ ἀφήσω πάλιν τὴν ἀναχώρησίν μου, καὶ νὰ ὑπάγω ἐτῶν σχεδὸν 70 ἐναντίον ἐνὸς ὑπερηφάνου δεσπότη, τοῦ ὁποίου αἱ φαντασίαι ἦσαν τόσον κινδυνώδεις, ὡς ἢ θάλασσα ὅπου ἔπρεπε νὰ πλεύσω. Δὲν εἶναι ὅμως ἀρετὴ χωρὶς θυσίαν, οὔτε φιλοσοφία χωρὶς τὴν πρᾶξιν. Ὁ Σπεύσιππος ἠθέλησε νὰ με ἀκολουθήσῃ· ἐδέχθηκα τὴν προσφορὰν του, (β) ἤλπιζα ὅτι αἱ χάριτες τοῦ νοῦς ἤθελε πλανέσωσιν τὸν βασιλέα, ἂν δὲν ἐδύνομουν νὰ τὸν καταπείσω με τὰ δίκαιά μου. Ἐμίσεισα τέλος πάντων, καὶ ἔφθασα εὐτυχῶς ἐν Σικελίᾳ.*

Τρίτον ταξίδι τοῦ Πλάτωνος

Ἐδειξαν ὑπερβολικὴν χαρὰν ὁ Διονύσιος, ἢ βασίλισσα, καὶ ὅλη ἢ βασιλικὴ φαμηλία. (γ) Μὲ εἶχε προετοιμάσῃ κατοικίαν εἰς τὸ βασιλικὸν πε-

α) Πλάτ. αὐτ., σ. 328. Πλούτ. αὐτ., σ. 964.

β) Πλάτ. ἐπιστ. 2, τόμ. γ', σ. 314. Πλούτ. εἰς Δίον, τόμ. α', σ. 967.

* Κατ' ἀρχὰς τοῦ 361 ἔτους πρὸ Χ.

γ) Πλούτ. αὐτ., σ. 965.

ΣΕΛΙΔΑ 36

ριβόλι (α) εἰς τὴν πρώτην μας συνομιλίαν τὸν ἐπαράστησα, ὅτι κατὰ τὰς συνθήκας μας, ἡ ἐξωρία τοῦ Δίωνος ἔπρεπε νὰ παύσῃ εὐθὺς ὁποῦ ἐγύριζα εἰς Συρακοῦσαν· εἰς αὐτὰ τὰ λόγια, ἐφώναζεν, ὁ Δίων δὲν εἶναι ἐξώριστος, τὸν ἐμάκρυνα μόνον ἀπὸ τὴν αὐλήν. (β) Καιρὸς λοιπὸν εἶναι, ἀπεκρίθην νὰ τὸν πλησιάσῃς, καὶ νὰ τὸν ἐπιστρέψῃς τὰ ὑπάρχοντά του, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ἄδικοι ἐπιστάται. (γ) Αὐτὰ τὰ δύο ἄρθρα ἐστάθησαν τὸ ὑποκείμενον πολλῶν συνομιλιῶν μας καὶ συνελεύσεων. Ἐν τῷ ἀναμεταξὺ ἐζήτησε με προτιμήσεις, καὶ με δῶρα, νὰ με ψυχράνῃ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ φίλου μου, καὶ νὰ με κάμῃ νὰ στερῶ τὴν δυστυχίαν του. (δ) Ἐγὼ ὅμως ἀπερρίψα τὰς εὐεργεσίας με τὰς ὁποίας ἔμελλε νὰ ἀγοράσω τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀτιμίαν. Ὅταν ἠθέλησα νὰ βαθύνω εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς του, καὶ τῆς διαθέσεώς του περὶ φιλοσοφίας, (ε) δὲν με ὠμίλησεν, ἢ μὴ διὰ μυστήρια τῆς φύσεως, καὶ ἐξόχως περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ. Ἦκουσε τοὺς Πυθαγορικοὺς τῆς Ἰταλίας λέγοντας, ὅτι διὰ πολὺν καιρὸν ἐμελέτησα αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ

α) Πλάτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 349.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ., σ. 338.

γ) Ὁ αὐτ. ἐπ. γ', σ. 317.

δ) Ὁ αὐτ. ἐπ. 7, σ. 333 καὶ 334.

ε) Πλάτ. αὐτόθ., σ. 340.

ΣΕΛΙΔΑ 37

αὐτὴ ἐστάθη μία αἰτία, νὰ με ἀνακαλέσῃ. (α) Μὲ ἐβίασε νὰ τὸν ἐξηγήσω μερικὰς ἐννοίας μου, ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐκτάνθηκα ὀλίγον τι περὶ τούτου, καὶ πρέπει νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν τὸ ἐπιθυμοῦσε, (β) καὶ ἐζήλευε περισσότερο νὰ δείξῃ μερικὰς ἀδυνάτους λύσεις ὁποῦ ἄρπαξεν ἀπὸ ἄλλους φιλοσόφους. Ὡς τόσον ἐγύριζα πάντοτε, καὶ ἀνωφελῶς πάντοτε, εἰς τὸ πρῶτον μου ὑποκείμενοι, ἤγουν νὰ συστήσω μίαν φιλίωσιν μεταξὺ τοῦ Διονυσίου καὶ τοῦ Δίωνος ἀναγκαιοτάτην διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ βασιλείου. Τέλος πάντων κοπιασμένος, καθὼς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις μου, ἄρχησα νὰ μετανοῶ διὰ τὸ ταξίδι μου τὸ ἀνωφελές καὶ κοπιαστικόν. Ἦτον τότε καλοκαῖρι καὶ ἠθέλησα νὰ εὔρω αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἀναχωρήσω, ἐφάνέρωσα τὸν Διονύσιον, ὅτι δὲν ἠμποροῦσα πλέον νὰ μείνω εἰς τὴν αὐλήν ἐνὸς ἡγεμόνος τόσον ἐνθέρμου διώκτου τοῦ φίλου μου (γ) ἐμεταχειρίσθη κάθε ἀπάτην διὰ νὰ με κρατήσῃ, καὶ ἐτελείωσεν ὑποσχόμενος νὰ με δώσῃ ἓνα κάτεργον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον κύριος νὰ ἀργοπορήσῃ τὰς προετοιμασίας, ἀπεφάσισα νὰ μισεύσω με τὸ πρῶτον καράβι ὁποῦ ἤθελεν εὔρω.

Δύο ἡμέρας ὕστερον, ἦλθε πρὸς με λέγωντας,

α) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. σ. 388. Πλούτ. εἰς Δίον., τ. α', σ. 965.

β) Πλάτ. αὐτ. σ. 341.

γ) Πλάτ. ἐπ. 7, σ. 345.

(α), «Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δίωνος εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς διχονοίας μας, πρέπει νὰ λάβῃ τέλος. Ἴδου ὅσα διὰ τὴν φιλίαν σου ἠμπορῶ μὰ κάμω δι' αὐτόν. Ἄς μείνῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἕως νὰ συμφωνηθῇ ὁ καιρὸς τῆς ἐπιστροφῆς του μεταξὺ αὐτοῦ, ἐμοῦ, σοῦ καὶ τῶν φίλων σου. Θέλει σὲ δώσει τὸν λόγον του ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν δὲν θέλει ἐπιχειρησθεῖ τίποτες κατὰ τῆς ἐξουσίας μου, θέλει τὸν δώσει εἰς τοὺς φίλους σου, εἰς τοὺς φίλους του, καὶ ὅλοι σας θέλει γίνετε ἐγγυηταί. Τὰ πλούτη του θέλει σταλθοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς χεῖρας ἐκείνων ὅπου ἐκλέξετε, θέλει πέρνει τὸ διάφορον, τὸ δὲ κεφάλαιον νὰ μὴν τὸ ἐγγίξῃ, παρὰ μὲ τὴν θέλησίν σου, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν ἐμπιστεύομαι εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἀφήσω εἰς χεῖρας του τόσα μεγάλα μέσα πρὸς ζημίαν μου. Ζητῶ ἐν ταύτῳ νὰ μείνῃς ἀκόμι μαζί μου ἓνα χρόνον, καὶ ὅταν μισεύσης, θέλει σὲ δώσομεν τὰ ἄσπρα του. Ἐλπίζω ὅτι θέλει εὐχαριστηθῆς εἰς τοῦτο, εἰπέ με ἂν σὲ φαίνεται ἀρμόδιον».

Μὲ ἐλύπησε σφόδρα αὐτὴ ἡ διόρθωσις· ἐζήτησα 24 ὥρες διὰ νὰ στοχασθῶ. Ἀφ' οὗ ἔστοχάστηκα τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν, τὸν ἀπεκρίθην, ὅτι ἔστεργα τὸ προβαλλόμενον, ἂν ὁ Δίων τὸ ἔστεργεν. Ὅθεν ἀπεφασίσαμεν νὰ τὸν γράψω-

α) Ὁ αὐτ., σ. 346.

μεν καὶ οἱ δύο, ἕως τόσον νὰ μείνουν ἀπείρακτα τὰ ὑπάχοντά του. Αὐτὴ ἦτον ἡ δευτέρα συνθήκη ὅπου ἐκάμαμεν μαζί, καὶ αὐτὴ ἐφυλάχθη ὡς ἡ πρώτη. (α)

Εἶχεν ἀπεράσει ὁ ἀρμόδιος καιρὸς, καὶ εἶχον μισεύση ὅλα τὰ πλοῖα. Δὲν ἦτον τρόπος νὰ φύγω ἀπὸ τὸ περιβόλι, χωρὶς νὰ μὲ ἰδῇ ὁ φύλαξ. Ὁ βασιλεὺς ἐξουσιάζωντάς με, ἀρχινοῦσε πλέον νὰ μὴ στενοχωρῆται ἀπὸ ἐμέ. Μὲ εἶπε μίαν φορὰν, «Ἀλησμονήσαμεν ἓνα οὐσιῶδες ἄρθρον, δὲν στέλνω τὸν Δίωνα, ἢ μὴ τὸ ἡμισυ τῶν ὑπαρχόντων του, τὸ ἄλλο ἡμισυ τὸ φυλάττω διὰ τὸν υἱόν του, τοῦ ὁποίου φυσικὸς ἐπίτροπος εἶμαι ἐγὼ, ὡς ἀδελφὸς Ἀρετῆς τῆς μητρός του. (β) Ἀπεκρίθην, ὅτι ἔπρεπε νὰ προσμεινώμεν τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Δίωνος, καὶ ὕστερον νὰ τὸν γράψωμεν περὶ αὐτοῦ τοῦ νέου». Ὡς τόσον ἀσώτως ἀρχινοῦσε νὰ φθείρῃ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Δίωνος. Ἐπώλησε μέρος ὡς ἠθέλησε, καὶ εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἠθέλησε, χωρὶς νὰ μὲ εἰπῇ λόγον, οὔτε νὰ ἀκούσῃ τὰ παράπονά μου. Ἡ κατάστασις μου ἐγένετο ἡμέρα, τῆ ἡμέρα βαρυτέρα. Ἐνα ἀπροσδόκητον συμβᾶν αὐξήσε τὴν αὐστηρότητα τῆς καταστάσεώς μου.

α) Πλάτ. ἐπιστ. 7, τ. γ', σ. 347.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

Οἱ φύλακές του ὀργισθέντες διατι ἤθελε νὰ σμικρύνῃ τὸν μισθὸν τῶν γεγηρακότων στρατιωτῶν, ἐπαρρήσιασθησαν μὲ θόρυβον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, τῆς ὁποίας τὰς θύρας εἶχε σφαλίσει. Οἱ φοβερισμοὶ τους, αἱ ἀνδρεῖαι φωναί τους, καὶ αἱ προετοιμασίαι τῆς ὀρμῆς, τόσον τὸν ἐτρόμαξαν, ὥστε τοὺς ἔδωκε περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἐζητοῦσαν. (α) Ἡρακλείδης, ἓνας τῶν ἐγκριτωτέρων πολιτῶν τῆς Συρακούσης ὑποπευόμενος ὡς αἴτιος τῆς ἐπαναστάσεως, ἔφυγε, καὶ ἐμεταχειρίσθη τὴν ὑπόληψιν

τῶν συγγενῶν του, διὰ νὰ σβύσωσι τὰς ἐναντίας ἐντυπώσεις ὅπου οἱ ἐχθροὶ του ἔκαμαν εἰς τὸν βασιλέα περὶ αὐτοῦ.

Μερικὰς ἡμέρας ὕστερον, ἐπεριδιάβαζα εἰς τὸ περιβόλι. (β) Ἐμβαίνει ὁ Διονύσιος, καὶ ὁ Θεόδοτος, τὸν ὁποῖον εἶχε κράξη, ἐσυνωμίλησαν ὀλίγον μαζί, καὶ πλησιάσαντες πρὸς ἐμὲ, λέγει ὁ Θεόδοτος, «ἀπέλαυσα διὰ τὸν ἀνεπιόν μου Ἡρακλείδην τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ νὰ ἀθωωθῇ, καὶ ἂν ὁ βασιλεὺς δὲν θέλει νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὸ βασιλείον του, νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Πελοπόννησον μὲ τὴν γυναῖκα του, υἱόν του, καὶ ὑπάρχοντά του, διὰ τοῦτο ἐστοχάσθηκα νὰ τὸν προσκαλέσω νὰ ἔλθῃ ἐδῶ τώρα, θέλει τὸν γράψω, ζητῶ ἤδη νὰ ἡμπορῇ χωρὶς

α) Ὁ αὐτ. ἐπ. 7, τ. γ', σ. 348.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 41

κίνδυνον νὰ φανῇ εἰς Συρακοῦσαν, ἢ εἰς τὰ περὶ τῆς. Στέργεις Διονύσιε; στέργω ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, μάλιστα ἡμπορεῖ νὰ μείνῃ, καὶ εἰς τὸ σπῆτι σου μὲ ἀσφάλειαν».

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἔρχονται ὁ Θεόδοτος καὶ ὁ Εὐρύβιος, λυπημένοι καὶ τεταραγμένοι. «Πλάτων, μὲ λέγει ὁ πρῶτος, χθὲς ἦσαν μάρτυς τῆς ὑποσχέσεως τοῦ βασιλέως, τώρα μᾶς λέγουν ὅτι στρατιῶται διεμοιράσθησαν παντοῦ, ζητοῦντες τὸν Ἡρακλείδην διὰ νὰ τὸν πιάσουν. Ἴσως ἐγύρισε, δὲν ἔχομεν μίαν στιγμὴν νὰ χάσωμεν, ἔλα μαζί μας εἰς τὸ παλάτι». Τοὺς ἠκολούθησα, ὅταν ἐπαρρησιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἔμειναν ἀλαλοὶ κλαίοντες. Τότες εἶπα, φοβοῦνται μήπως μὲ ὅλην τὴν ὑπόσχῃν ὅπου χθὲς τοὺς ἔδωκες νὰ μὴ κινδυνεύῃ ὁ Ἡρακλείδης εἰς τὴν Συρακοῦσαν, διατὶ νομίζουσι νὰ ἐπέστρεψεν. Ὁ Διονύσιος βράζωντας ἀπὸ τὸν θυμὸν, ἄλλαξε τὸ προσωπὸν του. Τότες ὁ Εὐρύβιος καὶ Θεόδοτος ἔπασαν εἰς τοὺς πόδας του, καὶ τοὺς ἔβρεχον μὲ τὰ δάκρυά τους, λέγω τὸν Θεόδοτον, «μὴ φοβεῖσθε, ὁ βασιλεὺς δὲν τολμᾷ νὰ παραβῇ τὸν λόγον ὅπου ἔδωκε. Δὲν σᾶς ἔδωκα λόγον, μὲ φλογισμένα μάτια ἀπεκρίθη ὁ Διονύσιος. Καὶ ἐγὼ ὁμνύω τοὺς Θεοὺς εἶπα ὅτι ἔδωκες τὸν λόγον, τοῦ ὁποῖου τὴν ἐκτέλεσιν παρακαλοῦσι, καὶ γυρίζοντας ταῖς πλάταις μου ἀνεχώρησα

α) Πλάτ. ἐπιστ. ζ, τ. γ', σ. 349.

ΣΕΛΙΔΑ 42

ὁ Θεόδοτος ἄλλο μέσον δὲν ἤυρεν, ἢ μὴ νὰ δώσῃ εἶδησιν τὸν Ἡρακλείδην, ὅστις μὲ μέγαν κόπον ἔφυγε τοὺς στρατιώτας.

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Διονύσιος δὲν ἐφύλαξε πλέον κανένα μέσον· ἠκολούθησε μὲ ζέσιν τὸν σκοπὸν του νὰ κυριεύσῃ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Δίωνος· (α) μὲ ἔκαμε νὰ εὐγῶ ἀπὸ τὸ παλάτι· αὐστηρῶς μὲ ἀπηγορεύθη κάθε συναναστροφή μὲ τοὺς φίλους μου, μὲ ἐμποδίσθη νὰ μὴ παρρησιασθῶ εἰς αὐτόν. Ἄλλο δὲν ἤκουα, ἢ μὴ τὰ παράπονά του, τὰς ὕβρεις του, καὶ τὰς ἀπειλάς του, (β) ἂν κατὰ τύχην τὸν ἔβλεπα, ἄλλο δὲν ἀπελάμβανα, ἢ μὴ σκώμματα πικρὰ, καὶ ἀπρεπῆ περιγελάσματα· (γ) διότι οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ αὐλικοὶ τους, κατὰ τὸ παράδειγμά τους, καταπεισμένοι βέβαια ὅτι ἡ ἀξιοτής μας προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐνοιά τους, δὲν ψηφοῦν ἐκείνους ὅπου δὲν ἀγαποῦν

πλέον. Μὲ ἔδωκαν εἶδησιν ἐν ταύτῳ ὅτι ἐκινδύνευε καὶ ἡ ζωὴ μου· καὶ ἀληθινὰ, οἱ τοῦ τυράννου φύλακες εἶπον ὅτι ἂν μὲ ὑπαντήσωσι, θέλει μὲ σκοτώσουν.

Ἦῦρα τὸ μέσον νὰ τὸ φανερώσω Ἀρχύτα καὶ ἑτέροις φίλοις μου ἀπὸ τὰ Τάραντα. (δ) Πρὶν τοῦ ἐρχομοῦ μου, ὁ Διονύσιος τοὺς εἶχε δώσῃ λόγον

α) Πλούτ. εἰς Δίον. τ. α', σ. 966.

β) Πλάτ. αὐτόθ.

γ) Ὁ αὐτ. ἐπιστ. 3, σ. 319.

δ) Πλάτ. ἐπ. 7, σ. 350.

ΣΕΛΙΔΑ 43

ὅτι νὰ ἀναχωρήσω ἀπὸ τὴν Σικελίαν ὅταν ἤθελα, καὶ μὲ ἔδωκαν τὸν λόγον τοὺς διὰ ἐγγύησίν του. (α) Ἐπεκαλέσθην αὐτὴν τὴν ἐγγύησιν καὶ εὐθὺς ἦλθον πρέσβεις ἀπὸ Τάραντα, οἱ τινες τελειώσαντες μίαν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν ἐμεταχειρίσθησαν διὰ πρόφασιν, ἀπέλαυσαν τὴν ἐλευθερίαν μου.

Ἐπιστρέφωντας ἀπὸ τὴν Σικελίαν, ἄραξα εἰς Ἥλιδα, καὶ ὑπῆγα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὅπου ὁ Δίων μὲ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ εὐρεθῆ, (β) τῷ ἐφανέρωσα ὅλα, καὶ τέλος τὸν εἶπα, κρῖναι μόνος σου πόσῃ δύναμιν ἔχει ἡ φιλοσοφία ἐπάνω τοῦ βασιλέως τῆς Συρακούσης.

Ὁ Δίων ὀργισθεὶς δι' αὐτὰς τὰς νέας ὑβρίτας ὅπου ἀπελάμβανε διὰ μέσου μου, ἐφώναξε. «Δὲν χρειάζεται πλέον νὰ φερθῆ ὁ Διονύσιος εἰς τὸ σχολεῖον τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἀτυχίας, καὶ θέλει τῷ ἀνοιξῶ τὸν δρόμον. Ἡ ὑπηρεσία μου λοιπὸν ἐτελείωσε τὸν ἀπεκρίθην. Ἄν αἱ χεῖρες μου ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ πιάσουν ἄρματα, δὲν ἤθελε τὰ πιάσω ἐναντίον ἐνὸς ἡγεμόνος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκατοίκησα, ἔφαγα, καὶ ἐθυσίασα· ὅστις μὴ δίδοντας ἀκρόασιν εἰς τὰς συκοφαντίας τῶν ἐχθρῶν μου, ἔσωσε μίαν ζωὴν, τῆς ὁποίας κύριος ἦν, πρὸς τὸν ὁποῖον χί-

α) Πλούτ. εἰς Δίον. τ. α', σ. 965. Διογ. Λαέρ. εἰς Πλάτ. βιβ. γ', § 22.

β) Πλάτ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 44

λαις φοραῖς ὑπεσχέθηκα νὰ μὴ βοηθήσω κανένα ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἐξουσίας του. Ἄν ποτὲ καταντήσετε καὶ οἱ δύο εἰς μίαν εἰρηνικὴν φιλίωσιν, καὶ χρειασθῆτε τὴν μεσιτείαν μου, σᾶς τὴν προσφέρω μετὰ χαρᾶς. Ἔως ὅτου ὅμως μελετᾶτε ἀφανισμόν, μὴ προσμείνετε οὔτε συμβουλὰς, οὔτε βοήθειαν ἀπὸ ἐμέ». (α)

Δύο τρεῖς χρόνους ἐμεταχειρίσθηκα διαφοροὺς προφάσεις νὰ τὸν κρατήσω εἰς ἀνενεργησίαν, τώρα ὅμως μὲ ἐφανέρωσεν ὅτι ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ τρέξῃ εἰς βοήθειαν τῆς πατρίδος του. Οἱ Συρακούσιοι, βεβαρυμένοι ἀπὸ τὴν σκλαβίαν, δὲν προσμένουσιν ἢ μὴ τὸν ἐρχομὸν του διὰ νὰ τεινάζωσι τὸν ζυγόν, εἶδα τὰς ἐπιστολάς του, δὲν ζητοῦσιν οὔτε στράτευμα, οὔτε στόλον, ἢ μὴ τὸ ὄνομά του διὰ ἐξουσίαν, καὶ τὴν παρουσίαν του διὰ τὴν ἔνωσίν τους. (β) Τῷ φανερόνουςιν ἔτι πῶς, ἡ γυνὴ του μὴ δυναμένη νὰ ἀντισταθῆ εἰς τὰς ἀπειλὰς καὶ ὀρμὰς τοῦ βασιλέως, ἠναγκάσθη νὰ συγκαταθέσῃ εἰς νέον γάμον, (γ) ἐπληρώθη τὸ μέτρον. Ὁ Δίων ἐπιστρέφει εἰς Πελοπόννησον, συκῶνει στράτευμα, καὶ εὐθὺς ὅπου εἶναι ἕτοιμος, ἀπερνᾷ εἰς Σικελίαν.

- α) Πλάτ. ἐπ. 7, τόμ. γ', σ. 350.
β) Πλούτ. εἰς Δίον., τ. α', σ. 967.
γ) Ὁ αὐτ. τόμ. α', σ. 966.

ΣΕΛΙΔΑ 45

Τοιαύτη ἐστάθη ἡ διήγησις τοῦ Πλάτωνος, ἀποχαιρετήθημεν ἀπὸ αὐτὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐμισεύσαμεν διὰ τὴν Βοιωτίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄

Ὀδοιπορία εἰς Βοιωτίαν. (α) Σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου. Ἡσίοδος, Πίνδαρος.

Μὲ μεγάλην ἀσφάλειαν ταξιδεύει τινὰς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ξενοδοχεῖα εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις, καὶ ὁδοὺς, (β) ὅμως ἀκριβὰ πληρώνει. Ἐπειδὴ ὁ τόπος εἶναι ὅλος γεμάτος ἀπὸ βουνὰ καὶ λόφους, μεταχειρίζονται μόνον τὰ ἀμάξια διὰ μικρὰ περάσματα, καὶ τότε πρέπει νὰ μεταχειρισθῶν τὸ πεδίκλωμα τοῦ τροχοῦ. (γ) Διὰ τὰ μακρυνὰ ταξίδια προκρίνουσι τὰ μουλάρια (δ) καὶ φέρουσι μαζί τους μερικοὺς σκλάβους, διὰ νὰ βαστοῦν τὰ ἀναγκαῖα τους πρόχειρα. (ε) Ξεχωριστὰ ὁποῦ οἱ Ἕλλη-

- α) Ἴδὲ εἰς τὴν χάρταν τοῦ Ῥήγα. Βοιωτία.
β) Πλάτ. νόμ. βιβ. 11, σ. 919. Αἰσχίν. ψευδ. νόμ., σ. 410.
γ) Ἀθην. βιβ. γ', σ. 99.
δ) Αἰσχίν. εἰς Κτητ., σ. 440.
ε) Αἰσχίν. ψευδ. νόμ., σ. 410. Κασαν. εἰς Θεόφρ. κεφ. 11, σ. 103. Δυπόρτ. αὐτ. σ. 385.

ΣΕΛΙΔΑ 46

νες προσπαθοῦσι νὰ φιλοξενήσωσι τοὺς ὁδοιπόρους, εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἔχουσι περὶ τούτου μερικοὺς φροντίζοντας διὰ τὰ ἀναγκαῖα προξένους λεγομένους. Οἱ τοιοῦτοι πότε μὲν εἶναι ἰδιῶται μιᾶς πόλεως ἐνωμένοι διὰ τὸ ἐμπόριον, ἢ φιλοξενίαν μὲ ἰδιώτας ἄλλης πόλεως. Πότε δὲ ἔχουσι χαρακτῆρα δημόσιον, καὶ εἶναι γνωστοὶ εἰς τοὺς ἐπιστατοῦντας εἰς τὰς ὑποθέσεις μιᾶς πόλεως, ἢ καὶ ἐνὸς γένους, τοὺς ὁποίους μὲ δημόσιον θέσπισμα ἐψήφισαν κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ γένους τους (β) καὶ τέλος πάντων, εἶναι ἄλλοι ὁποῦ ἐπιστατοῦσιν εἰς τὰς ὑποθέσεις μιᾶς πόλεως, καὶ μερικῶν πολιτῶν της. (γ)

Ὁ πρόξενος μιᾶς πόλεως, πρέπει νὰ κενεύσῃ τοὺς πρέσβεις της, τοὺς συνοδεύει παντοῦ, καὶ μεταχειρίζεται τὴν ὑπόληψίν του διὰ νὰ ἐπιτύχωσιν αἱ ὑποθέσεις των. (γ) Εἰς τοὺς συμπολίτας του ὁποῦ ταξιδεύουσι προσφέρει ὅσας ἀγαλλιάσεις κρέμανται ἀπὸ αὐτόν. Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἠύραμεν αὐτὴν τὴν βοήθειαν. Εἰς πολλὰ μέρη, ἀπλοῖ ἰδιῶται ἐπρολάμβανον ἀφ'

- α) Θουκ. βιβ. β', κεφ. 29. Ὁ αὐτ. βιβ. ε', κεφ. 59. Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. βιβ. α', σ. 432. Εὐσ. εἰς Ἴλ. δ', σ. 485.

- β) Ἴων. ἀπ. Ἀθ. β. γ', σ. 603. Δημοσθ. εἰς Καλλ., σ. 1099 καὶ 1101.
γ) Ξενοφ. αὐτόθ. βιβ. 5, σ. 603. Εὐστάθ. αὐτ. β. γ', σ. 405.

ΣΕΛΙΔΑ 47

ἑαυτοῦ τους τὰς ἐπιθυμίας μας (α) μὲ ἐλπίδα νὰ ἀπολαύσωσι τὴν εὐνοίαν τῶν Ἀθηναίων, τῶν ὁποίων ἐπιθυμοῦσαν νὰ εἶναι ἐπιστάται εἰς τὰς ὑποθέσεις των, καὶ νὰ ἀπολαύσωσιν ἂν ἤρχοντο εἰς Ἀθήνας, τὰ προνόμια αὐτοῦ τοῦ τίτλου, δηλαδὴ τὴν ἄδειαν νὰ συνευρεθῶσιν εἰς κοινὴν συνέλευσιν, καὶ τὴν προτίμησιν εἰς τὰς ἱεράς τελετάς, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας. (β).

Ἐμισεύσαμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μουνυχιῶνος μηνός, τὸ τρίτον ἔτος τῆς 105 Ὀλυμπιάδος*) τὸ βράδυ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ὀροπὸν ἀπὸ μίαν ὁδὸν, δύσκολον, ἀλλὰ εἰς πολλὰ μέρη σκεπασμένην μὲ τὸν ἴσκιον δάσεων δάφνης. (γ) Αὐτὴ ἡ πόλις κειμένη εἰς τὰ σύνορα τῆς Βοιωτίας, καὶ τῆς Ἀττικῆς, ἀπέχει ἀπὸ τὴν θάλασσαν σχεδὸν 20 στάδια, (γ) συνάγεται μὲ μεγάλην αὐστηρότητα τὸ συνειθισμένον κουμέρκι διὰ ὅσα ἐμβαίνουν εἰς τὰς πόλεις, ὡς καὶ διὰ ὅσα φαγουλάτα χρειάζονται οἱ κάτοικοι (δ) τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπρόσιτοι, καὶ φυλαργυρώτατοι.

- α) Θουκ. βιβ. 3, κ. 70.
β) Περὶ ἀποικιῶν τοῦ κύρ. Σὲν Κροῦα, σ. 89.
*) Τὴν ἀνοίξιν τοῦ 357 ἔτους πρὸ Χ.
γ) Δικαίαρ. κατάστ. Ἑλλ. ἐπ. γεωγ. μεν. τ. β', σ. 11.
δ) Στράβ. Β. θ', σ. 403.
+) Περίπου τρία τέταρτα τῆς ὥρας.
ε) Δικαίαρ. αὐτ. σ. 12.

ΣΕΛΙΔΑ 48

Συμὰ τῆς πόλεως, εἰς ἓνα μέρος πλουτισμένον μὲ πηγὰς καθαρῶν ὑδάτων. (α) Εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἀμφιάρεω, ἦτον ἓνας στρατηγὸς τῶν Θηβαίων, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν πόλεμον ἔκαμνε τὸν μάντιν, ὑπέθετον ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἔδιδε χρησμούς. Ὅσοι ἔρχονται διὰ νὰ λάβωσι κανένα χρησμὸν, πρέπει νὰ ἐγκρατευθῶσι τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τὸ κρασί, καὶ νὰ νηστεύσωσιν ἀπὸ κάθε φαγητὸν 24 ὥρας, (β) ὕστερον θυσιάζουσιν ἓνα κριάρι συμὰ εἰς τὸ ἄγαλμά του, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπλώνουσι τὸ τομάρι του καὶ κοιμῶνται ἐπάνω. Ὁ θεὸς, ὡς λέγουσι, τοὺς ἐμφαίνεται εἰς τὸν ὕπνον, καὶ ἀποκρίνεται εἰς τὰ ἐρωτήματά τους. (γ) Ἀναφέρουσι διάφορα θαύματα ὅπου ἔγιναν ἐκεῖ. Ἀλλὰ τόσον εὐκόλα πιστεύουσιν οἱ Βοιωτεῖς τοὺς χρησμούς, (δ), ὥστε δὲν ἤμπορεῖ τινὰς νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τὰ λόγια τους.

Ἐξ ὕστερον ἀπὸ 30 στάδια (*) εὐρίσκεται εἰς ἓνα ὕψος (ε) ἡ πόλις Τανάγρα, μὲ εὐμορφα σπήτια, τὰ περισσότερα εἶναι εὐπρεπισμένα μὲ ἐγκαυστικαῖς εἰκόνας, καὶ προαύλια. Ἡ γῆ ποτιζο-

- α) Λιβ. βιβ. 45, κ. κζ'.
β) Φιλοστ. βίος Ἀπολ. βιβ. β', κεφ. 37, σ. 90.
γ) Πανσ. βιβ. α', κεφ. 34, σ. 84.
δ) Πλούτ. ὁμ. ἐλατ. τ. β', σ. 411
*) Ὀλίγον τι πλέον τῆς ὥρας.

ε) Δικαίαρ. Ἑλλ. ἀπ. γεωγ. μιν. τ. β', σ. 12.

ΣΕΛΙΔΑ 49

μένη ἀπὸ ἓνα μικρὸν ποταμάκι, Θερμῶδων λεγόμενον. (α) Εἶναι σκεπασμένη μὲ ἐλαίας καὶ διάφορα δένδρα, κάμνει ὀλίγον σιτάρι, ἀλλὰ τὸ καλλίτερον κρασί τῆς Βοιωτίας.

Ἄγκαλὰ καὶ οἱ κάτοικοι εἶναι πλούσιοι, δὲν γνωρίζουσιν οὔτε τὴν πολυτέλειαν, οὔτε τὰς ὑπερβολὰς ὅπου προέρχονται ἀπὸ τὸν πλοῦτον. Συκοφαντοῦνται ὡς φθονεροὶ (β) ἡμεῖς μόνον εἰς αὐτοὺς ἠΰραμεν πίστιν, ἀγάπην τῆς δικαιοσύνης, φιλοξενίαν, καὶ προσπάθειαν διὰ νὰ βοηθήσωσι τοὺς δυστυχεῖς ὅπου πλανῶνται ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν. Φεύγουσι τὴν ὀκνηρίαν, καὶ μισοῦντες τὸ ἄνομον κέρδος, ζοῦσιν εὐχαριστημένοι μὲ τὰ ἔχη τους. Δὲν εἶναι τόπος εἰς ὅλην τὴν Βοιωτίαν, ὅπου οἱ ὀδοιπόροι νὰ ἔχωσιν ὀλιγώτερον φόβον συκοφαντίας ὡς ἐδῶ. (γ) Νομίζω νὰ ἠΰρα τὸ κρύφιον τῶν ἀρετῶν τους, προκρίνωσι τὴν γεωργικὴν ἀπὸ ὅλας τὰς τέχνας.

Τόσον σέβας ἔχουσι διὰ τοὺς θεοὺς, ὥστε δὲν κτίζουσι τοὺς ναοὺς των, ἢ μὴ εἰς τόπους μακρὰν τῆς κατοικίας τῶν θνητῶν (δ) Λέγουσι πῶς ὁ Ἑρμῆς τοὺς ἠλευθέρωσε μίαν φορὰν ἀπὸ τὸ θανατικόν, φέρωντας τριγύρω τῆς πόλεως ἓνα κριάρι

α) Ἡρόδ. βιβ. 9, κεφ. 42.

β) Δικαίαρ., Ἑλλ. αὐτόθ. τ. 2, σ. 18.

γ) Δικαίαρ. αὐτόθ., σ. 13.

δ) Πανσ. β. 9, κ. 22, σ. 753.

ΣΕΛΙΔΑ 50

εἰς ταῖς πλάταις του, τὸν ἐπαράστησαν μὲ τοιοῦτο σχῆμα εἰς τὸν ναόν του, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς του, ἀνανεώνουσιν αὐτὴν τὴν τελετὴν δι' ἑνὸς τῶν ἐγκρίτων νέων τῆς πόλεως (α) διότι οἱ Ἕλληνες εἶναι καταπεισμένοι πῶς ἡ προσφερομένη λατρεία τοῖς θεοῖς, εἶναι πλέον εὐάρεστος, ὅταν προσφέρεται ἀπὸ τὴν νεότητα καὶ ὠραιότητα.

Ἀπὸ τὴν πόλιν Τανάγραν ἦτον ἡ Κορίνη, ἐκαλλιέργησε τὴν ποιητικὴν μὲ ὄφελος. Εἶδομεν τὸ μνῆμα της εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς πόλεως, καὶ τὴν εἰκόνα της εἰς τὸ γυμνάσιον. Ὅταν ἀναγνώσκη τινὰς τὰ συγγράμματά της, ἐρωτᾷ διατι εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ποιητικῆς ἐπροτιμήθησαν ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ Πινδάρου; Ὅταν βλέπη τινὰς πάλιν τὴν εἰκόνα της, ἐρωτᾷ, διατι πάντοτε δὲν ἐπροτιμήθησαν; (β) Οἱ Τανάγριοι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ γένη τῆς Ἑλλάδος, ἀγαποῦσιν ὑπερβολικὰ τὴν πετεινομαχίαν. Οἱ πετεινοὶ τους εἶναι μεγάλοι καὶ ὠραιότατοι, (γ) φαίνεται ὅμως νὰ εἶναι περισσότερον διωρισμένοι πρὸς ἀφανισμόν τοῦ γένους των, παρὰ πρὸς αὐξήσιν, διατι μόνον τὴν μάχην ἀναπνέουσι. (δ) Τοὺς φέρουσιν εἰς πολ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 752.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. σ. 763.

γ) Κολουμ. περὶ ἀγροικ., β. 8, κ. 2. Βαβρ. περὶ ἀγροικ. βιβ. γ', κεφ. 9.

δ) Πλίν. β. 10, κ. 21, τ. α', σ. 554.

ΣΕΛΙΔΑ 51

λὰς πόλεις, τοὺς κάμνουσι νὰ μάχωνται ἀναμεταξύ τους, καὶ διὰ νὰ πολεμοῦν σκληρότερα, τοὺς βάνουσι εἰς τοὺς πόδας κεντρία χάλκινα. (α)

Ἐμισεύσαμεν ἀπὸ τὴν Τανάγραν, καὶ ἀφ' οὗ ὠδεύσαμεν 200 στάδια (β)* ἀπὸ μίαν δύσκολον στραταν, ἐφθάσαμεν εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν ἄλλοτε ἰσχυρὰν, νῦν δὲ θαμμένην εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς. Ἔκειτο εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυθερῶνος ὄρους, (γ) εἰς τὴν ὠραίαν πεδιάδα βρεχομένην ἀπὸ τὸν Ἄσωπὸν, ὅπου ὁ Μαρδώνιος ἐνίκηθη μετὰ 300.000 Πέρσας* οἱ κάτοικοι τῶν Πλατιῶν τόσον εὐδοκίμησαν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην, ὥστε οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, καὶ διὰ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀνδρείαν των, καὶ νὰ ἀποφύγῃσιν τὴν ζηλοτυπίαν των, τοῖς ἀπέδωκαν τὴν πρώτην δόξαν τῆς νίκης, ἐσύστησαν εἰς αὐτὰς ἑορτὰς πρὸς αἶδιον μνήμην, καὶ ἐδιωρίσθη ὅτι κάθε χρόνον νὰ ἀνανεοῦνται αἱ κηδευτικαὶ τελεταὶ εἰς τιμὴν τῶν Ἑλλήνων ὅπου ἐσκοτώθησαν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην. (δ) Παρόμοιαι διαταγαὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἰξεύρουσιν ὅτι τὰ μνημεῖα δὲν ἀρκοῦσι πρὸς δικαιοσύνην.

α) Ἀριστοφ. εἰς..στίχ. 760.Σχολ. τοῦ αὐτ. στίχ. 1365.

β) Δικαίαρχ. ἑλλ. σ. 14

*) Ἐπτάμισυ ὥρας.

γ) Στράβ. Β. 9, σ. 411.

*) Ὅρα τὴν χάρταν τοῦ Ῥήγα, νούμερον 7.

δ) Πλούτ. εἰς Ἀριστείδ., τ. α', σ. 334.

ΣΕΛΙΔΑ 52

νησιν τῶν λαμπρῶν κατορθωμάτων, ἢ νὰ γεννήσωσι καὶ ἄλλα παρόμοια. Αὐτὰ τὰ μνημεῖα χάνονται, ἢ ἀγνοοῦνται, καὶ δὲν δείχνουσι συχνάκις ἢ μὴ τὴν προκοπὴν τοῦ τεχνίτου, καὶ τὴν ματαιότητα ἐκείνων ὅπου τὰ ἐκατασκεύασαν, κοιναὶ ὅμως καὶ πανηγυρικαὶ συνελεύσεις, ὅπου κατ' ἔτος ἐπαριθμοῦνται μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα ὄσων ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν τους, ὅπου τὸ ἐγκώμιον τῆς ἑορτῆς των γίνεται ἀπὸ εὐγλωττα στόματα, ὅπου ἡ πατρις καυχωμένη ὅτι τοὺς ἐγέννησε, χύνει δάκρυα ἐπάνω εἰς τοὺς τάφους των, ἰδοὺ ἢ τιμιωτέρα προσφορὰ ὅπου ἠμποροῦν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ἀνδρείαν· καὶ ἰδοὺ ἢ τάξις ὅπου ἐπαρητηροῦσαν οἱ Πλαταιεῖς ὅταν ἀνανέωναν αὐτὰς τὰς τελετάς.

Πρὸς τὸ ξημέρωμα (α) μία σάλπιξ ἀρχινοῦσε τὴν παράταξιν, ἤρχοντο κατὰ τάξιν πολλὰ ἀμάξια γεμάτα ἀπὸ στεφάνους καὶ κλόλους μυρτιάς, ἕνας ταῦρος μαῦρος, κατόπι τοῦ ὁποίου ἤρχοντο νέοι μετὰ ἀγκεῖα γεμάτα γάλα, κρασί, καὶ διάφορα μῦρα, τέλος πάντων ὁ πρῶτος κριτῆς τῶν Πλαταιῶν, ἐνδεδυμένος μετὰ πορφυροῦν φόρεμα, καὶ ἔχωντας εἰς τὸ ἓνα χέρι ἓνα σκεῦος, καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἓνα σπαθί, ἀπερνοῦσεν αὐτὴν ἢ παράταξιν διὰ τῆς πόλεως, καὶ φθάνουσα εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης, ὁ κριτῆς ἀντλοῦσεν ὕδωρ ἀπὸ τὴν πλησίον πηγὴν, ἔπλυνε τοὺς στύλους τῶν μνημείων,

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. 332.

ΣΕΛΙΔΑ 53

τοὺς ἔβρεχε μετὰ μῦρα, ἐθυσίαζε τὸν ταῦρον, καὶ ἀφ' οὗ προσηύχετο εἰς τὸν Δία καὶ Ἑρμῆν, ἐπροσκαλοῦσεν εἰς τὰς σπονδὰς τὰς σκιάς τῶν ἀποθανόντων στρατιωτῶν.

ὕστερον ἐγέμιζεν ἓνα ποτήρι μὲ κρασί, ἔχυνε μέρος, καὶ ἔλεγε μεγαλοφώνως, «Πίνω διὰ τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας ὅπου ἀπέθαναν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος».

Μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς πόλεως ἠνώθησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐτείναξαν τὸν ζυγὸν τῶν Θηβαίων, οἵτινες ἐνομίζοντο ὡς θεμελιωταὶ τοὺς, (α) καὶ εὐθὺς ἔγιναν οἱ πλέον θανάσιμοι ἐχθροὶ τοὺς. Τὸ μῖσος τοὺς ἔφθασεν εἰς τόσον, ὥστε ἐνωθέντες μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἐκτύπησαν τὰς Πλαταιὰς, καὶ τὰς ἠφάνισαν ὀλοκλήρως. (β) Μετ' ὀλίγον καιρὸν πάλιν ἐκατοικήθησαν, καὶ ἐπειδὴ πάντοτε ἦτον προσκολλημέναι τοῖς Ἀθηναίοις, τὰς ἐξαναχάλασαν οἱ Θηβαῖοι, καὶ τὰς ἐχάλασαν πάλιν πρὸ 17 χρόνων. (γ) Σήμερον δὲν ἔμεινεν ἄλλο, παρὰ οἱ ναοὶ ὅπου εὐλαβήθησαν οἱ νικηταί, μερικὰ σπήτια, καὶ ἓνα μεγάλον ξενοδοχεῖον διὰ τοὺς ἐρχομένους

α) Θουκυδ. β. γ', κ. 61.

β) Ὁ αὐτ. κ. 68.

γ) Διόδ. Σικ., σ. 362.

ΣΕΛΙΔΑ 54

νὰ θυσιάσωσιν, αὐτὸ εἶναι ἓνα κτήριον 200 ποδῶν μᾶκρους καὶ πλάτους, μὲ πολλὰ κονάκια κατὰ γῆς καὶ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. (α)

Εἶδομεν τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς κτισμένον ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν Περσῶν ὅπου ἐπῆραν εἰς τὸν Μαραθῶνα. Ὁ Πολύγνωτος ἐπαράστησεν εἰς αὐτὸν τὸν ναὸν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ τὴν σφαγὴν τῶν ἐραστῶν τῆς Πηνελόπης. Ὁ Ὀνατᾶς ἐζωγράφησε τὴν πρώτην ἐκστρατείαν τῶν Ἀργείων κατὰ τῶν Θηβῶν. (β) Αὐταὶ αἱ εἰκόνες σώζονται ἀκόμι ὡσὰν νὰ ἐζωγραφίσθησαν τώρα. (γ) Τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς ἔγινεν ἀπὸ τὸν Φειδίαν, καὶ εἶναι μεγαλώτατον· εἶναι ἀπὸ ξύλον χρυσομένον, τὸ πρόσωπον ὅμως, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες εἶναι ἀπὸ μάρμαρον. (δ) Εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος εἶδομεν τὸν τάφον ἐνὸς πολίτου τῶν Πλαταιῶν, Εὐχίδα λεγόμενον. Μᾶς εἶπον περὶ τούτου, ὅτι μετὰ τὸν χαλασμὸν τῶν Περσῶν, ὁ χρησμὸς εἶχε προστάξῃ τοὺς Ἕλληνας νὰ σβύσωσι τὴν φωτίαν διατὶ ἐμίανθη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, καὶ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τοὺς Δελφοὺς νὰ λάβωσι φωτίαν καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζωνται εἰς τὰς θυσίας των. Ἐπομένως ἐσβύσθη παντοῦ ἡ φωτία, καὶ ὁ Εὐχί-

α) Θουκ. β. 3, κ. 68.

β) Πausan. β. 9, κ. 4, σ. 718.

γ) Πλούταρχ. εἰς Ἀριστείδ. τ. α', σ. 331.

δ) Πausan. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 55

δας ἐμίσευσεν εὐθὺς διὰ τοὺς Δελφοὺς· ἔλαβε φωτίαν ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐπιστρέψας τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὰς Πλαταιὰς πρὶν βασιλεῦσῃ ὁ ἥλιος, ἐξεψύχησεν ὀλίγας στιγμὰς ὕστερον. (α) Πεζὸς εἶχε τρέξῃ χίλια στάδια *) τοιαύτη ταχύτης θέλει ἐκπλήξῃ ἐκείνους ὅπου ἀγνοοῦσι πῶς οἱ Ἕλληνες γυμνάζονται εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις ἔχουσι ταχυδρόμους (β) συνειθισμένους νὰ τρέχωσιν εἰς μίαν ἡμέραν μεγάλον διάστημα. (γ) Ἀπεράσαμεν ὕστερον διὰ τοῦ ἄστεως Λευκτρῶν, καὶ πόλεως Θεσπειῶν, περὶδοξοὶ τόποι διὰ τὰς δυστυχίας των. Συμὰ εἰς τὸ πρῶτον, ἔγινε πρὸ μερικῶν ἐτῶν ἐκείνη ἡ αἱματώδης μάχη ὅπου κατηδάφισε τὴν δύναμιν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἡ δευτέρα ἠφάνισθη ὡς καὶ αἱ Πλαταιαί, εἰς τοὺς ὕστερινους

πολέμους. (δ) Οί Θηβαῖοι δὲν εὐλαβήθησαν ἄλλο, ἢ μὴ τὰ ἱερὰ μνημεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα δύο ἔσυραν τὴν προσοχὴν μας. Ὁ ναὸς τοῦ Ἡρακλέους ὑπηρετεῖται ἀπὸ μίαν ἰέρειαν, ἣτις πρέπει νὰ μείνη ἄγαμος ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς της, (ε) καὶ τὸ ἄγαλμα ἐκείνου τοῦ Ἴρωτος, ὁποῦ συγχίζουσι πολλάκις μετὸν ἀληθῆ ἔρωτα,

α) Πλούτ. εἰς Ἀριστείδ. τ. α', σ. 331.

*) 37 ὥραις, καὶ 2000 ὀργυιαῖς.

β) Ἡρόδοτ. βιβ. 6, κεφ. 106.

γ) Λίβ. β. 31 καὶ 24 Πλίν. β. 7 καὶ 20, τ. α', σ. 385. Σολίν. κ. α', σ. 9. Φιλολ. ἀκ. τ. 3, σ. 316.

δ) Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 632 καὶ 367.

ε) Πausan. β. 9, κ. 27, σ. 763.

ΣΕΛΙΔΑ 56

εἶναι μόνον ἓνας ἄσχημος λίθος, καθὼς εὐγαίνει ἀπὸ τὸ λατομεῖον, (α) διότι παλαιόθεν τοιουτοτρόπως ἐπαράσταναν τὴν κοινὴν λατρείαν.

Ἐπλαγιάσαμεν εἰς ἓνα τόπον Ἄσκρα λεγόμενον, 40 στάδια μακρὰν τῶν Θεσπειῶν (β)* αὐτὸ εἶναι ἓνα χωρίον, τὸ ὁποῖον καὶ διὰ τὸ καλοκαῖρι καὶ διὰ τὸν χειμῶνα (γ) εἶναι ἀνυπόφερτον, ὅμως εἶναι ἡ πατρις τοῦ Ἡσιόδου. Τὴν ἄλλην ἡμέραν, ἀπὸ μίαν στενὴν ὁδὸν ἐπήγαμεν εἰς τὸ ἱερὸν δάσος τῶν Μουσῶν (δ) ἀναβαίοντες ἐστάθημεν εἰς τὰς ὄχθας τῆς Ἀγανίπτης πηγῆς, καὶ ὕστερον συμὰ εἰς τὸ ἄγαλμα τοῦ Λίνου, ἐνὸς τῶν ἀρχαιοτέρων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος· κεῖται εἰς ἓνα σπήλαιον (ε) ὡσὰν εἰς ἓνα μικρὸν ναόν. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, μετὰ χαρὰν ἐβλέπαμεν πολυαριθμοὺς κατοικίας ὁποῦ οἱ κάτοικοι εἶχον κτίσιν εἰς αὐτὰ τὰ ὑψώματα. (ζ)

Μετ' ὀλίγον προχωρήσαντες εἰς ὠραίους περιπάτους, μᾶς ἐφάνη νὰ εὕρισκόμεθα εἰς τὴν λαμπρὰν αὐλὴν τῶν μουσῶν· ἐκεῖ ἀληθινὰ φαίνεται ὅλη τους ἡ δύναμις καὶ ἰσχὺς μετὰ λαμπρὸν τρόπον, ἀπὸ τὰ μνημεῖα ὁποῦ στολίζουσιν αὐτοὺς τοὺς ἐρήμους τόπους, καὶ τοὺς ἐμψυχώνουσι. Τὰ ἄγαλματά

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 761

β) Στράβ. β. 9, σ. 409.

*) Μιάμισυ ὥραν.

γ) Ἡσιόδ. Ἔργ. στίχ. 638.

δ) Στράβ. αὐτόθ. σ. 410.

ε) Πausan. βιβ. 9 κ. 29, σελ. 766.

ζ) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 31, σ. 771.

ΣΕΛΙΔΑ 57

τους κατεσκευασμένα ἀπὸ διαφόρους τεχνίτας, φαίνονται εἰς ὅλους τοὺς διαβάτας. Ἐδὼ ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ἑρμῆς μάχονται διὰ μίαν λύραν, (α) ἐκεῖ, ἀναπνέουσιν ἀκόμη περίφημοι ποηταὶ καὶ μουσικοὶ, ὁ Θάμυρις, ὁ Ἀρίων, ὁ Ἡσιόδος, καὶ ὁ Ὀρφεὺς, καὶ τριγύρω τους διάφορα σχήματα ἀγρίων ζώων, συρόμενα ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς φωνῆς των. (β) Ἀπὸ κάθε μέρος ἐγείρονται τρίποδες χάλκινοι, εὐγενικὴ ἀνταμειβὴ τῆς ἀγχινοίας στεφθείσης εἰς τὰς περὶ ποητικῆς καὶ μουσικῆς μάχας, (γ) οἱ ἴδιοι νικηταὶ τὰς ἀφιέρωσαν εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους· προτιμεῖται ὁ τρίπους ὁποῦ ἔλαβεν ὁ Ἡσιόδος ἐν Χαλκίδι τῆς Εὐβοίας. (δ) Ἄλλην φορὰν οἱ Θεσπεῖς ἤρχοντο κάθε χρόνον

νά διαμοιράζωσιν αὐτὰ τὰ βραβεῖα, καὶ νά πανηγυρίζωσιν ἑορτὰς εἰς τιμὴν τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἑρωτος. (ε)

Ἄνω τοῦ δάσους, τρέχουν μεταξύ ἀνθηρῶν ὄχθων ὁ Περμησσοῦς ποταμὸς, ἡ πηγὴ τῆς Ἰπποκρήνης, καὶ Ναρκίσσου, ὅπου λέγουσι πῶς αὐτὸς ὁ νέος ἐξεψύχησεν ἀπὸ τὸν ἔρωτα, πεισμώνωντας νά θεωρήσῃ τὴν εἰκόνα του εἰς τὰ εἰρηνικὰ ὕδατα αὐτῆς τῆς πηγῆς. (ζ) Τότε εἴμεθα εἰς

α) Ὁ αὐτ.κ.30, σ. 767.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 673.

γ) Ὁ αὐτ. βιβ. 9, κ. 30, σ. 771.

δ) Ἡσίοδ. ἔργ. στίχ. 658.

ε) Πausan. αὐτόθι.

ζ) Ὁ αὐτ. αὐτ.κ. 29, σελ. 765, κ. 31, σ. 773.

ΣΕΛΙΔΑ 58

τὸν Ἑλικῶνα, ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος τόσον περιβόητον διὰ τὴν καθαρότητα τοῦ ἀέρος, τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων, τὴν καρποφορίαν τῶν κοιλάδων, τὴν δροσιὰν τοῦ ἴσκιου, καὶ τὴν ὠραιότητα τῶν παλαιῶν δένδρων ὅπου σκεπάζεται. Οἱ τῶν περιχώρων χωριάται, μᾶς ἐβεβαίωσαν ὅτι τὰ φυτὰ του ἦσαν τόσον ὑγιεινὰ, ὥστε τὰ φίδια ἀφ' οὗ ἔτρωγαν, ἔχχαναν τὸ φαρμάκι τους. Ἡύρισκον μίαν ἄκραν γλυκύτητα εἰς τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων τους, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν τῆς Ἀδράχνης. (α) Βασιλεύουσιν αἱ Μοῦσαι ἐπάνω τοῦ Ἑλικῶνος· ἡ ἱστορία τους παρασταίνει μὲν ψευδεῖς καὶ ἀτόπους παραδόσεις, ἀλλὰ τὰ ὀνόματά τους δεικνύουσι τὴν ἀρχὴν τους. Καὶ ἀληθινὰ φαίνεται ὅτι οἱ πρῶτοι ποιηταὶ θαυμάσαντες εἰς τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως, ἐπεκαλέσθησαν τὰς νύμφας τῶν δασῶν, τῶν βουνῶν, τῶν πηγῶν, καὶ κλίνοντες εἰς τὴν τότε κοινὴν ἀλληγορίαν, τὰς ἐφανέρωσαν μὲ ὀνόματα ἀνάλογα εἰς τὴν δύναμιν ὅπου ἤμποροῦσαν νά ἔχουν αὐταί, πρὸς τὰ προϊόντα τοῦ νοός. Ἐγνώρισαν πρῶτον τρεῖς Μούσας, Μελέτην, Μνήμην, καὶ Ἀοιδὴν (β) ἤγουν, τὴν μελέτην τὸν στοχασμὸν εἰς κάθε πρᾶγμα, τὴν μνήμην ὅπου διαιωνίζει τὰ λαμπρὰ κατορθώματα, καὶ τὸ ἄσμα ὅπου συνοδεύει

α) Paus. βιβ. 9, κ. 28, σ. 763. Ἴσως εἶναι τὰ κούμαρα.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 765.

ΣΕΛΙΔΑ 59

τὴν διήγησιν. Καθὼς αὖξανεν ἡ ποιητικὴ, ἐδιώρισαν καὶ πρόσωπον εἰς τοὺς χαρακτῆρας καὶ ἀποτελέσματα. Αὖξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν μουσῶν, καὶ τὰ ὀνόματα ὅπου τότε ἔλαβον ἀπεδόθησαν εἰς τὰ χάδια τῆς ποιητικῆς, εἰς τὴν οὐράνιον τῆς ἀρχῆν, εἰς τὴν ὠραιότητα τῆς διαλέκτου τῆς, εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εὐθυμίαν ὅπου προξενεῖ, εἰς τὰ ἄσματα καὶ χορὸν ὅπου αὖξάνουσι τὴν λάμπιν τῆς, καὶ εἰς τὴν δόξαν μὲ τὴν ὁποίαν στέφεται.*) Ὑστερον ταῖς ἐσυντρόφευσαν μὲ τὰς χάριτας ὅπου πρέπει νά στολίζωσιν τὴν ποιητικὴν, καὶ τὸν Ἑρωτα ὅστις εἶναι τὸ ἄκρον ὑποκείμενόν των. (α)

Αὐταὶ αἱ ἐννοιαὶ ἐγεννήθησαν εἰς ἓνα τόπον βάρβαρον, εἰς τὴν Θράκην, ἥτοι εἰς τὸ μέσον τῆς ἀμαθείας, ἐφάνησαν αἰφνηδίως ὁ Ὀρφεὺς, ὁ Λίνος καὶ οἱ μαθηταὶ των. Αἱ μοῦσαι ἐτιμῶντο εἰς τὸ ὄρος Πιερίαν. (β) Καὶ προχωροῦσαι ἐκεῖθεν,

ἐσυστήθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸν Πίνδον, Παρνασσὸν, Ἑλικῶνα, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐρήμους τόπους ὅπου οἱ ζωγράφοι τῆς φύσεως, ἤγουν οἱ ποιηταί, περιτριγυρισμένοι ἀπὸ τὰς πλέον χαροποιᾶς εἰκόνας, δοκιμάζουσι τὴν ζέσιν τῆς θείας ἐμπνεύσεως. Ἀφήσαμεν αὐτὰς τὰς νοστήμους ἐρήμους, καὶ ὑπήγαμεν εἰς τὴν Λειβαδίαν κειμένην

*) Ὅρα τὸ σημείωμα εἰς τὸ τέλος τῆς βίβλου.

α) Ἡσίοδ. Θεογ., στίχ. 64.

β) Πρίδ. εἰς Ὁξοδ. φύλ. 340.

ΣΕΛΙΔΑ 60

εἰς τοὺς πόδας τοῦ βουνοῦ, ὅθεν πηγάζει τὸ ποτάμι Ἐρκύνη, τὸ ὁποῖον σχηματίζει εἰς τὸ πέσιμόν του ἀναρίθμητα σχήματα. (α) Ἡ πόλις πανταχόθεν παρασταίνει μνημεῖα μεγαλοπρεπείας καὶ ὀρέξεως τῶν κατοίκων. (β) Τὰ ἐθεωρήσαμεν μὲ χαράν. Ἄλλ' ἐσπουδάζομεν νὰ ἰδῶμεν τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου, ἐν τῶν ἐνδοξοτέρων μαντείων τῆς Ἑλλάδος, μία ἀδιακρισία τοῦ Φιλότα δὲν μᾶς ἄφησε νὰ καταβῶμεν εἰς τὸ σπήλαιον. Μίαν βραδυὰν ὅπου ἐδειπνούσαμεν εἰς ἕνα τῶν ἐγκρίτων τῆς πόλεως, ἡ ὁμιλία ἔπεσεν εἰς τὰ θαυμάσια ὅπου γίνονται εἰς αὐτὸ τὸ μυστηριώδες σπήλαιον. Ὁ Φιλότας ἔδειξεν ὀλίγον δισταγμὸν, καὶ εἶπεν ὅτι τοιαῦτα θαυμάσια ἦσαν μόνον φυσικὰ ἀποτελέσματα. Ἐγὼ ἤμουν μίαν φορὰν εἰς τὸν ναὸν, λέγει, τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἐφαίνετο σκεπασμένον μὲ ἰδρῶτα, ὁ λαὸς ἐφώναζε θαῦμα· ὅμως ὕστερον ἔμαθα πῶς ἦτον κατεσκευασμένον ἀπὸ ἕνα ξύλον, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ ἰδρώνῃ ἐνίοτε. (γ) Μετὰ βίας ἐτελείωσε, καὶ εἷς τῶν συμπότων ὅλος ὠχρὸς ἠγέρθη, καὶ ἀνεχώρησεν, ἦτον ἕνας τῶν ἱερέων τοῦ Τροφωνίου.

α) Πausan. β. 9, κ. 39, σ. 789. Βέλ βοόκ 4, σ. 327. Σπόν. τ. β, σ. 50. Ποκόκ. τ. γ', σ. 158.

β) Πaus. αὐτόθ.

γ) Θεόφ. ἰστ. φυτ., βιβ. 5, κεφ. 10, σ. 541.

ΣΕΛΙΔΑ 61

Μᾶς ἐσυμβούλευσαν νὰ μὴ κινδυνεύσωμεν τὴν ἐκδίκησίν του καταβαίοντες εἰς τὸ σπήλαιον, τοῦ ὁποίου τὰ στριφογυρίσματα ἦσαν μόνον γνωστὰ εἰς τοὺς ἱερεῖς.

(α)

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας μᾶς ἐφάνερωσαν, πῶς ἕνας Θηβαῖος ἔμελλε νὰ καταβῇ εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐκινήσαμεν λοιπὸν διὰ τὸ βουνὸν, συνωδευόμενοι ἀπὸ μερικοὺς φίλους, καὶ ἀκολουθοῦντες πλῆθος τῶν κατοίκων τῆς Λειβαδίας, ἐφθάσαμεν τέλος πάντων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Τροφωνίου, κειμένου εἰς τὸ δάσος ἀφιερωμένον εἰς αὐτὸν. (β) Τὸ ἄγαλμά του ὅπου τὸν παρασταίνει εἰς σχῆμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἶναι διὰ χειρὸς τοῦ Πραξιτέλους.

Ὁ Τροφώνιος ἦν ἀρχιτέκτων, ὅστις ὁμοῦ μὲ τὸν ἀδελφὸν του Ἀγαμήδη, κατεσκεύασε τὸν ἐν Δελφοῖς ναόν. Μερικοὶ λέγουσι πῶς ἔκαμαν μίαν κρυφὴν εἴσοδον, διὰ νὰ κλέπτωσι τὴν νύκτα τοὺς θησαυροὺς, καὶ ὅτι ὁ Ἀγαμήδης ἐπιάσθη εἰς μίαν παγίδα ὅπου εἶχον στήσῃ ἐπὶ τοῦτο, ὁ ἀδελφὸς του Τροφώνιος διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὑπο-

α) Ὀλίγον καιρὸν ὕστερον ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ Ἀναχάρσιδος εἰς Λειβαδίαν, εἷς τῶν ὀπαδῶν τοῦ βασιλέως Δημητρίου ἦλθε νὰ συμβουλευθῆ τὸ μαντεῖον, οἱ ἱερεῖς ἐδίσταζον εἰς τὴν γνώμην του. Ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ δὲν εὐγῆκε πλέον· ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον τὸ σῶμα του ἐρρίφθη ἔξω τοῦ σπηλαίου, ἀπὸ ἄλλην τρύπαν καὶ ὄχι ἀπὸ ἐκείνην ὅπου ἔμβαινον.

β) Πανσ. βιβ. 9, κ. 39, σ. 789.

ΣΕΛΙΔΑ 62

ψίαν, ἔκοψε τὴν κεφαλὴν του, ἤνοιξεν ὕστερον ἡ γῆ καὶ τὸν κατέπιεν. (α) Ἄτεροι λέγουσι πῶς οἱ δύο ἀδελφοὶ τελειώσαντες τὸν ναὸν, ἐπαρεκάλεσαν τὸν Ἀπόλλωνα νὰ τοὺς ἀνταμοίψῃ καὶ ὁ θεὸς τοὺς ἀπεκρίθη πῶς μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας θέλει τὴν λάβουν. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπέρασεν ἡ ἐβδόμη, ἀπεκοιμήθησαν αἰωνίως. (β) Διαφέρουσι προσέτι καὶ διὰ τὰς αἰτίας διατι ὁ Τροφώνιος ἀπέλαυσε θείας τιμᾶς. Σχεδὸν ὅλαι αἱ λατρεῖαι συμὰ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἔχουσι σκοτεινὰς ἀρχὰς, καὶ ματαία ἢ περὶ αὐτῶν ἔρευνα.

Ἡ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Λειβαδίαν ἕως τὸ ἄντρον τοῦ Τροφωνίου εἶναι περιτριγυρισμένη ἀπὸ ναοὺς καὶ ἀγάλματα. Αὐτὸ τὸ σπήλαιον σκαμμένον ὀλίγον ὑποκάτω τοῦ δάσους, κατὰ πρώτην προσβολὴν δείχνει ὡς ἓνα εἶδος νάρθηκος μὲ ἓνα περιστύλιον ἀπὸ λευκὸν μάρμαρον, καὶ ἐπάνω ὀβελίσκους χαλκωματένιους. (γ) Ἀπὸ ἐκεῖ ἐμβαίνουσιν εἰς μίαν σπηλιὰ, πετροπελεκημένην, ἠψηλὴν ὀκτὼ πήχεις, καὶ πλατεῖαν τέσσαρας. Ἐκεῖ εἶναι τὸ στόμα τοῦ ἄντρου. Καταβαίνουσιν ἀπὸ μίαν κλίμακα, καὶ ὅταν φθάσουν ἕως εἰς ἓνα κάποιον βάθος, εὐρίσκουν μόνον ἓνα ἄνοιγμα στενὸν, πρέ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 37, σ. 785.

β) Πίνδ. ἀπ. Πλούτ. παρ. τ.β, σ. 109.

γ) Πανσ. β. 9, σ 791. Φιλοστ. βίος, Ἀπολ. β. 8, κ. 19.

ΣΕΛΙΔΑ 63

πει τινὰς νὰ ἀπεράσῃ τοὺς πόδας, καὶ ἀφ' οὗ προχωρέσῃ τὸ λοιπὸν σῶμα μὲ ἄκραν δυσκολίαν, σύρεται μὲ μεγάλην ὀρμὴν ἕως εἰς τὸ ὑπόγειον. Ὅταν ἔχῃ νὰ εὐγῆ, ρίπτεται μὲ τὸ κεφάλι κάτω, μὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν καὶ βίαν. Κάτι μελόπιταις ὅπου κρατεῖ τινὰς εἰς τὰ χέρια δὲν τὸν ἀφήνησι νὰ πιάσῃ τὰ σύνεργα, διὰ τῶν ὁποίων ταχύνεται ἡ κατάβασις, ἢ τὸ ἀνέβασμά του. Ὅμως οἱ ἱερεῖς διὰ νὰ ἀποσκεπάζωσι κάθε περιέργειαν, λέγουσι πῶς τὸ ἄντρον εἶναι γεμάτον ἀπὸ φίδια, καὶ ρίπτωντας αὐταῖς ταῖς μελόπιταις, ἀποφεύγει τινὰς τὸ δάγκαμά τους. (α)

Δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἐμβῆ εἰς τὸ σπήλαιον, παρὰ μόνον τὴν νύκτα, ὕστερον ἀπὸ πολλὰς προετοιμασίας, καὶ μίαν αὐστηροτάτην ἔρευναν. Ὁ Τερσίδας, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ Θηβαῖος ὅπου ἦλθε νὰ συμβουλευθῆ τὸ μαντεῖον, ἀπέρασε μερικὰς ἡμέρας εἰς ἓνα μικρὸν ναὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν τύχην, καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα, λουόμενος εἰς κρῦον νερὸν, ἀπέχωντας ἀπὸ κρασὶ καὶ ὅσα φαγητὰ ἀπαγορεύει τὸ τυπικόν, καὶ τρώγωντας ἀπὸ ἐκείνας τὰς θυσίας, ὅπου ἐπρόσφερον ὁ ἴδιος. (β)

Ἐλθούσης τῆς νυκτὸς, ἐθυσίασαν ἓνα κριάρι, καὶ ἐξετάσαντες οἱ μάντιες τὰ ἐντόσθια, καθὼς ἔκα-

α) Σχολ. Ἀριστοφ. εἰς νεφ. στίχ. 508.

β) Πανσ. β. 9, σ. 790.

ΣΕΛΙΔΑ 64

ναν εις τὰς προηγουμένας θυσίας, ἐφανερώσαν πῶς ὁ Τροφώνιος ἐδέχετο τὴν προσφορὰν τοῦ Τερσίδα, καὶ ἀπεκρίνετο εἰς τὰ ζητηματά του. Τὸν ἤφεραν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἐρκύνη, ὅπου δύο νέοι 13 ἐτῶν, τὸν ἄλειψαν μὲ λάδι, καὶ ἔκαμαν ἐπάνω του διάφορα πλυσίματα, ἐκεῖθε τὸν ἤφεραν εἰς δύο πλησιοχώρους πηγὰς, ἢ μία λεγομένη ἢ πηγὴ τῆς Λήθης, καὶ ἡ ἄλλη τῆς Μνημοσύνης. Ἡ πρώτη διαλύει τὴν ἐνθύμησιν τοῦ παρελθόντος, ἡ δευτέρα ἐντυπώνει εἰς τὸν νοῦν ὅσα ἀκούονται ἢ βλέπονται εἰς τὸ σπήλαιον. Τὸν ἔμβασαν ὕστερον μοναχὸν εἰς ἓνα μικρὸν ναὸν, ὅπου εὐρίσκειται ἓνα ἀρχαῖον ἄγαλμα τοῦ Τροφωνίου. Ὁ Τερσίδας ἐπροσευχήθη, καὶ ὑπῆγε πρὸς τὸ σπήλαιον ἐνδεδυμένος μὲ ἓνα λινὸν φόρεμα. Ἡμεῖς τὸν ἀκολουθοῦσαμεν μὲ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν λαμπάδων ὅπου προηγοῦντο, ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ δὲν τὸν εἶδομεν πλέον. (α)

Προσμένοντες τὴν ἐπιστροφὴν του, ἠκούομεν τὰς ὁμιλίας τῶν περιεστώτων, εὐρίσκοντο πολλοὶ ὅπου ἦσαν μίαν φορὰν εἰς τὸ σπήλαιον. Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι δὲν εἶδον τίποτες, μόνον τὸ μαντεῖον τοῖς ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν διὰ ζώσης φωνῆς. Ἔτεροι ἐξ ἐναντίας δὲν ἤκουσαν τίποτες, εἶδον ὅμως φαντάσματα ἱκανὰ εἰς τὸ νὰ διαλύσωσι τὰς ἀμφοβολίας των. Ἐνας ἀπὸ τὴν Λειβαδίαν, ἔγ-

α) Πανσ. β. 9. σ. 790.

ΣΕΛΙΔΑ 65

γονος τοῦ Τιμάρχου μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους, μᾶς ἐδιηγήθη τὸ τί ἐσυνέβη τὸν πάππον του. Τὸ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Κέβητα τὸν Θηβαῖον, ὅστις τοῦ τὸ ἐδιηγήθη εἰς τὰ αὐτὰ λόγια ὅπου καὶ ὁ Τίμαρχος μᾶς ἔλεγε. (α)

Ἦλθον, εἶπεν ὁ Τίμαρχος, νὰ ἐρωτήσω τὸ μαντεῖον τί νὰ στοχασθῶ διὰ τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους; Ἡῦρα εὐθύς εἰς τὸ σπήλαιον ἓνα βαθὺ σκότος· ἔμεινα πολὺν καιρὸν κατὰ γῆς, προφέρωντας τὰς προσευχάς μου πρὸς τὸν Τροφώνιον, χωρὶς νὰ ἰξεύρω ἂν κοιμῶμαι ἢ εἶμαι ἐξυπνος. Αἰφνηδίως ἤκουσα νοστήμους ἤχους ἀνάρθρους, καὶ εἶδα πλῆθος νησία πεφωτισμένα ἀπὸ ἓνα γλυκὺ φῶς. Κάθε στιγμὴν ἄλλαζαν τόπον, καὶ χρῶμα, γυρίζοντας τριγύρω καὶ κυματούμενα εἰς μίαν θάλασσαν, εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁποίας ἐρρίπτοντο δύο ποταμοὶ πυρὸς. Συμὰ μου ἄνοιγε μία ἄβυσσος ἄπειρος, ὅπου ἐφαίνοντο πυκναὶ ἀναθυμιάσεις νὰ ἀναβράζωσι, καὶ ἀπὸ τὸ βάθος αὐτῆς τῆς ἄβυσσου, ἠκούοντο μουγγρίσματα ζώων, μὲ κλαυθμοὺς παιδίων, καὶ ἀναστεναγμοὺς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Εἰς καιρὸν ὅπου τοιαῦτα τρομακτικὰ ἀντικείμενα ἐγέμιζον τὴν καρδίαν μου ἀπὸ φόβον, μία ἄγνωστος φωνὴ μὲ ἀπεκρίθη μὲ λυπηρὸν τόνον. Τίμαρχε τί θέλεις νὰ ἰξεύρης; Ἐγὼ ἀπεκρίθην

α) Πλούτ. Σωκρ. δαιμ. τ. 2, σ. 590.

ΣΕΛΙΔΑ 66

κατὰ τύχην. Ὅλα, ἐπειδὴ ὅλα ἐδῶ μὲ φαίνονται θαυμάσια. Ἡ φωνὴ ξαναεἶπε, τὰ νησία ὅπου μακρόθεν βλέπεις, εἶναι οἱ ἀνώτεροι τόποι οἵτινες ὑποτάσσονται εἰς

ἄλλους θεούς. Ἐσὺ ὅμως ἠμπορεῖς νὰ περιτρέξῃς τὸ βασίλειον τῆς Περσεφόνης ὅπου ἡμεῖς διοικοῦμεν, ξεχωρισμένον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τόπους ἀπὸ τὴν Στύγα. Ἡρώτησα τί εἶναι ἡ Στύξ; καὶ ἡ φωνὴ ἀπεκρίθη, ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὰ καταχθόνια, ἡ γραμμὴ ὅπου διαχωρίζει τὸ σκότος ἀπὸ τὸ φῶς. Τότε μὲ ἐξήγησε τὴν γενεαλογίαν καὶ μεταβολὰς τῶν ψυχῶν. Ὅσαι εἶναι ἁμαρτωλαί, πίπτουσι ὡς βλέπεις εἰς τὸν βόθρον, καὶ πηγαίνουν νὰ προετοιμασθῶσιν εἰς ἄλλην ἀναγέννησιν. Ἐγὼ βλέπω, εἶπα μόνον ἄστρα ὅπου ταράττονται εἰς τὰς ὄχθας τῆς ἀβύσσου, ἄλλα καταβαίνουσι, καὶ ἄλλα εὐγαίνουσι. Αὐτὰ τὰ ἄστρα ἀπεκρίθη ἡ φωνή, εἶναι αἱ ψυχαί, ἀπὸ τὰς ὁποίας τρία εἶδη διακρίνονται· ἐκεῖναι ὅπου ἐβυθίσθησαν εἰς τὰς ἡδονὰς, ἄφισαν νὰ σβύσῃ τὸ φυσικόν τους φῶς· ἐκεῖναι ὅπου τότε ἐνικήθησαν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὸ λογικόν, καὶ πότε ἐνίκησαν, δὲν εἶναι οὔτε ἐντελῶς καθαροί, οὔτε ἐντελῶς διεφθαρμένοι· ἐκεῖναι ὅπου ἔλαβον ὁδηγὸν μόνον τὸ λογικόν, ἐφύλαξαν ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἀρχῆς των. Τὰς πρώτας τὰς βλέπει, εἰς αὐτὰ τὰ ἄστρα, ὅπου σὲ φαίνονται ἐσβυσμένα, τὰς δευτέρας εἰς ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἡ λάμ-

ΣΕΛΙΔΑ 67

ψις ἀμαυροῦται ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις, τὰς ὁποίας τεινάζουσι, καὶ αἱ τρίται εἰς ἐκεῖνα, ὅπου λάμπονται ἀπὸ ἓνα ζωντανὸν φῶς, ὑψώνονται ἐπάνω τῶν ἄλλων. Αὐτὰ τὰ ὑστερινὰ εἶναι τὰ δαιμόνια, ἐμψυχώνουσι ἐκείνους τοὺς εὐδαίμονας θνητοὺς ὅπου ἔχουν μίαν ἐσωτερικὴν ἔνωσιν μὲ τοὺς θεούς. Ἀφ' οὗ μὲ ἐξήγησε πλατύτερον αὐτὰ τὰ πράγματα, εἶπεν ἡ φωνή, νέε, θέλει γνωρίσεις καλλίτερα αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν εἰς τρεῖς μῆνας, τώρα δὲ ἠμπορεῖς νὰ ἀναχωρήσῃς. Τότε ἐσιώπησεν· ἠθέλησα στρέφοντας νὰ ἰδῶ πόθεν εὐγαινεν ἡ φωνή, ἀλλ' αἰφνιδίως αἰσθάνθηκα βαρὺν πόνον τῆς κεφαλῆς, ὡσὰν νὰ μὲ τὴν ἔθλιβον μὲ βίαν, ἐλιγοθύμησα, καὶ ὅταν ἄρχισα νὰ ἀναλάβω, εὐρέθηκα ἔξω τοῦ σπηλαίου. Τοιαύτη ἐστάθη ἡ διήγησις τοῦ Τιμάρχου. Ὁ ἔγγονός του ἐπρόσθεσε, πῶς ὁ πάππος του ἐπιστρέψας ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀπέθανε τρεῖς μῆνας ὕστερον, καθὼς τῷ προεῖπε τὸ μαντεῖον.

Τὴν νύκτα καὶ μέρος τῆς ἄλλης ἡμέρας τὴν ἀπεράσαμεν ἀκούοντες παρομοίας διηγήσεις· κρίναντές ταις μαζί, εὐκόλα ἐκαταλάβαμεν πῶς οἱ ἱερεῖς τοῦ ναοῦ ἔμβαινον εἰς τὸ σπήλαιον ἀπὸ κρυφὰς ὁδοῦς, καὶ ἐμεταχειρίζοντο τὴν βίαν μὲ τοὺς χρησμοὺς, διὰ νὰ ταράξωσι τὴν φανασίαν ἐκείνων ὅπου ἤρχοντο νὰ συμβουλευθῶσι τὸ μαντεῖον.

ΣΕΛΙΔΑ 68

Μένουσι εἰς τὸ σπήλαιον περισσότερον, ἢ ὀλιγότερον καιρὸν, (α) μερικοὶ ἐπιστρέφουσι ὕστερον ἀπὸ δύο νύκτας καὶ μίαν ἡμέραν. (β) Ἦτον μεσημέρι, καὶ ἀκόμι ὁ Τερσίδας δὲν ἐφαίνετο, καὶ ἐπλανώμεθα τριγύρω τοῦ σπηλαίου. Μίαν ὥραν ὕστερον εἶδομεν τὸ πλῆθος σωρηδὸν νὰ τρέχῃ εἰς τὰ κάγκελα τοῦ σπηλαίου, ἠκολουθήσαμεν, καὶ εἶδομεν τὸν Θηβαῖον βαστούμενον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὸ θρονὶ τῆς Μνημοσύνης λεγόμενον· ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ εἰπῇ ὅσα εἶδε, καὶ ὅσα ἤκουσεν εἰς τὸ σπήλαιον. Ἦτον ὅλος ἔντρομος, τὰ θολωμένα μάτια του δὲν ἐγνώριζαν τινά. Ἀφ' οὗ ἐσύναξαν ἀπὸ τὸ στόμα του μερικὰ λόγια μισοκομμένα, τὰ ὁποῖα ἐνόμισαν ὡς ἀπόκρισιν τοῦ χρησμοῦ, τὸν ἤφεραν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος καὶ τῆς τύχης. Ἐκεῖ ἀνέλαβεν ἀνεπαισθήτως τὰς αἰσθήσεις του, (γ) ὅμως ἀπὸ τὸ συμβᾶν εἰς τὸ σπήλαιον, εἶχε μόνον μίαν συγχισμένην εἶδησιν, καὶ ἴσως μίαν τρομερὰν ἐντύπωσιν τοῦ φόβου ὅπου ἔλαβε, διατὶ δὲν συμβουλευέται τινὰς αὐτὸν τὸν

χρησμών ἀτιμωρητί. Οἱ περισσότεροι ἀπό ἐκείνους ὅπου εὐγαίνουν ἀπὸ τὸ σπήλαιον, ἔχουσι διὰ ὄλην τους τὴν ζωὴν μίαν κάποιαν λύπην, ὅπου δὲν ἴμποροῦν νὰ νική-

- α) Σχολ. Ἀριστοφ. εἰς νεφ. στίχ. 508.
- β) Πλούτ. περὶ δαιμ. Σωκρ. τόμ. 2, σ. 590.
- γ) Πaus. β.9, κεφ. 39, σ. 792.

ΣΕΛΙΔΑ 69

σωσι, διὰ τοῦτο καὶ παροιμία ἔγινε διὰ τοὺς ὑπερβολικὰ λυπημένους. Ἔρχεται ἀπὸ τὸ ἄντρον τοῦ Τροφονίου. (α) Μεταξὺ τόσων μαντείων ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὴν Βοιωτίαν, δὲν εἶναι κανένα ὅπου νὰ φαίνεται τόσον ἡ ἀπάτη καὶ τέχνη ὡσάν εἰς τοῦτο, ὅθεν καὶ συχνάζουσι περισσότεροι. Ἐκατέβημεν ἀπὸ τὸ βουνὸν, καὶ μετὰ μερικὰς ἡμέρας ἐπήραμεν τὴν ὁδὸν τῶν Θηβῶν, ἐπεράσαμεν τὴν Χαιρωνεῖαν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι λατρεύουσι κατ'ἐξοχὴν τὸ σκῆπτρον ὅπου ὁ Ἥφαιστος ἐκατασκεύασε διὰ προσταγῆς τοῦ Διός, καὶ ἀπὸ τὸν Πέλοπα ἀπέρασε κατὰ διαδοχὴν εἰς χεῖρας τοῦ Ἀτρέως, τοῦ Θυέστου καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Δὲν λατρεύεται εἰς ναὸν, ἀλλ'εἰς τὸν οἶκον ἐνὸς ἱερέως. Καθ'ἡμέραν τῷ προσφέρουσι θυσίας, καὶ τὸν βαστοῦν ἓνα τραπέζι πλουσιοπάροχον. (β)

Ἀπὸ τὴν Χαιρωνεῖαν ὑπήγαμεν εἰς τὰς Θήβας, ἀφ'οὔ ἀπεράσαμεν δάση, λόγους, καρποφόρους πεδιάδας, καὶ πολλοὺς ποταμούς. Αὕτη ἡ πόλις, μία τῶν ἐγκριτωτέρων τῆς Ἑλλάδος, εἶναι περιτειχισμένη, καὶ μὲ πύργους διαυθεντευμένη. Ἔχει ἑπτὰ πόρτας (γ) ἢ περιοχὴ τῆς *) εἰ-

- α) Σχολ. Ἀριστοφ. εἰς νεφ. στίχ. 103.
- β) Πaus. β. 9, κ. 40, σ. 795.
- γ) Πaus. β. 9, κ. 8, σ. 727.
- *) Ἴδὲ τὴν σημείωσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου.

ΣΕΛΙΔΑ 70

ναι στάδια 43 (α) ἡ ἀκρόπολις εἶναι εἰς ὑψηλὸν τόπον, ὅπου ἐκατοίκησαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῶν Θηβῶν, ὅπουθεν εὐγαίνει μία πηγὴ, τὴν ὁποίαν παλαιόθεν ἤφεραν εἰς τὴν πόλιν μὲ ὑπογείους αὐλακας (β) Τὰ ἔξωθέν της εἶναι στολισμένα μὲ δύο ποτάμια, μὲ λειβάδια καὶ περιβόλια· αἱ στράται της, καθὼς τῶν λοιπῶν ἀρχαίων πόλεων, δὲν εἶναι ἴσiai. Μεταξὺ τῶν μεγαλοπρεπειῶν ὅπου στολίζουσι τὰ δημόσια κτίρια, εὐρίσκονται ἀγάλματα ὠραιότατα. Ἐθαύμασα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡρακλέους τὸ γιγάντειον σχῆμα τοῦ θεοῦ, κατεσκευασμένον ἀπὸ τὸν Ἀλκαμένη, οἱ δὲ λοιποὶ ἀγῶνες τοῦ ἀπὸ τὸν Πραξιτέλη, (δ) εἰς τὸν ναὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου, ὁ Ἑρμῆς ἦτον τοῦ Φειδία, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Σκοπᾶ. (ε) Καὶ ἐπειδὴ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ μνημεῖα ἠγέρθησαν ἀπὸ ἐγκρίτους Θηβαίους, ἐζήτησα τὸ ἄγαλμα τοῦ Πινδάρου, μὲ ἀπεκρίθησαν, δὲν τὸ ἔχομεν, ἀλλ'ἰδοὺ ἐκεῖνο τοῦ Κλέωνος ὅπου ἐστάθη ὁ ἐνδοξότερος μουσικὸς τοῦ καιροῦ του. Ἐπλησίασα καὶ ἀνέγνωσα εἰς τὴν ἐπιγραφὴν του, ὅτι ὁ Κλέων ἐλάμπρυνε τὴν πατρίδα του. (ζ)

- α) Δικαίαρ. Ἑλλ. β. 95, σ. 7.
- β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 15.
- γ) Ὁ αὐτ. αὐτ.

- δ) Πανσ. αὐτ. κ. 11, σελ. 732.
ε) Πανσ. β. 9, κ. 10, σ. 700.
ζ) Ἀθην. β. α', κεφ. 15, τ. 19.

ΣΕΛΙΔΑ 71

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἴσμηνίου Ἀπόλλωνος, μεταξύ πολλῶν τριπόδων χαλκίνων, οἱ περισσότεροι ἐξαιρέτα δουλευμένοι, φαίνεται ἕνας χρυσοῦς δοθεὶς παρὰ τοῦ Κροίσου βασιλέως τῆς Λυδίας. (α) Αὐτοὶ οἱ τρίποδες ἀφιερώθησαν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς λαοὺς καὶ κατὰ μέρος πολίτας. Καίουσιν εἰς αὐτοὺς παντοτεινὰ θυμιάματα, καὶ χρησιμεύουσι διὰ στολισμὸν τῶν ναῶν μὲ τὸ ὠραῖον σχῆμα τους. Εὐρίσκεται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καθὼς καὶ εἰ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἓνα θέατρον, (β) ἓνα γυμνάσιον διὰ τοὺς νέους, (γ) καὶ μία μεγάλη ἀγορὰ, περιτριγυρισμένη ἀπὸ ναοῦς, καὶ πολλὰ ἄλλα κτίρια, τῶν ὁποίων τὰ τεῖχη εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ τὰ ἄρματα ὅπου οἱ Θηβαῖοι ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην, ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον αὐτῶν τῶν ἐνδόξων λαφύρων, ἐκατεσκεύασαν ἐν ταῦτῳ μίαν θαυμαστὴν στοὰν στολισμένην μὲ πολλὰ χάλκινα ἀγάλματα. (δ)

Ἡ πόλις εἶναι καλὰ κατοικημένη*) οἱ κάτοικοι διαιροῦνται ὡς οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τρεῖς κλάσεις, ἡ πρώτη περιέχει τοὺς ἐντοπίους, ἡ δευτέρα

- α) Ἡρόδ. β. α', κ. 92.
β) Λίβ., β. 33, κ. 28.
γ) Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 366.
δ) Διόδ. Σικ. β. 12, σ. 119.
*) Ἴδὲ τὸ σημ. εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου.

ΣΕΛΙΔΑ 72

τοὺς ξένους ὅπου ἐκατοίκησαν ἐκεῖ, καὶ ἡ τρίτη τοὺς σκλάβους. (α) Δύο μέρη ἐμψυχωμένα ἐν κατὰ τοῦ ἄλλου, ἐπροξένησαν συχνάκις μεγάλας μεταβολὰς εἰς τὴν διοίκησιν. (β) Τὸ ἐν μαζὶ μὲ τοὺς Λακεδαιμόνας, ἦσαν διὰ τὴν ὀλιγαρχίαν, τὸ δὲ, βοηθούμενον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὴν δημοκρατίαν, (γ) οἱ ἔσχατοι ὑπερίσχυσαν πρὸ ὀλίγων χρόνων, (δ) καὶ ἡ ἐξουσία ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ. (ε)

Αἱ Θῆβαι εἶναι, ὄχι μόνον τὸ προπύργιον τῆς Βοιωτίας, (ζ) ἀλλὰ ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς πῶς εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα, εἶναι ἡ ἀρχηγὸς μιᾶς μεγάλης συμμαχίας συνθεμένης ἀπὸ τὰς πρωτίστους πόλεις τῆς Βοιωτίας. Ὅλοι ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ πέμψωσι πρέσβεις εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅπου θεωροῦνται αἱ ὑποθέσεις τοῦ γένους, ἀφ' οὗ ἐξετάθησαν, εἰς τέσσαρα διαφορετικὰ συμβούλια, (η) ἕνδεκα ἀρχηγοὶ, μὲ

- α) Ὁ αὐτ. β. 17, σ. 495.
β) Θουκυδ. βιβ. 3, κ. 62. Ἀριστοτ. δημ. β. 5, κ. 3, τ. β', σ. 388.
γ) Πλούτ. εἰς Πελοπ. τ. α', σ. 280.
δ) Διόδ. Σικ., β. 15, σ. 388.
ε) Δομοσθ. εἰς Λεπ. σ. 536.
ζ) Διόδ. Σικ., β. 15, σ. 342.
η) Θουκ. β. 5, κ. 38. Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 389. Λίβ. β. 36, κ. 6.

ὄνομα Βοιωτάρχαι προεδρεύουσιν, (α) ἡ ἰδία συνέλευσις τοὺς δίδει τὴν δύναμιν ὅπου μετέρχονται. Αὐτοὶ ἔχουσι μεγάλην ἰσχὺν εἰς τὰς ἀποφάσεις, καὶ ἐξουσιάζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ στρατεύματα. (β) Ἄν παντοτεινὴ ἤθελεν εἶναι αὐτὴ ἡ ἐξουσία, ἔπρεπε νὰ εἶναι κινδυνώδης. Οἱ Βοιωτάρχαι πρέπει ὑπὸ ποινῆ θανάτου, νὰ καταλείψωσι τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ τέλος τοῦ χρόνου, ἄς ἤθελεν εὐρεθοῦν ὀδηγοῦντες ἓνα τροπαιοῦχον στράτευμα, ἢ εἰς καιρὸν ὅπου ἐδύνοντο νὰ ἐπιτύχωσι μεγάλα κέρδη. (γ)

Ὅλοι αἱ τῆς Βοιωτίας πόλεις ἔχουσι δίκαια, καὶ νομίμους τίτλους νὰ εἶναι ἀνεξάρτητοι, ὅμως μὲ ὅλα τους τὰ ζητήματα καὶ κόπους ὁμοίως καὶ τῶν λοιπῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος, οἱ Θηβαῖοι δὲν ἠθέλησαν ποτὲ νὰ τὰς ἀφίσωσιν εἰς τελείαν ἐλευθερίαν. (δ) Ὡς πρὸς τὰς πόλεις ὅπου ἐθεμελίωσαν, ἐνεργοῦσι τὰ δίκαια ὅπου μία μητρόπολις ἔχει εἰς τὰς ἀποικίας της. (ε) Ὡς πρὸς τὰς ἄλλας, μεταχειρίζονται τὴν βίαν, (ζ) ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ὁ πρῶτος τίτλος, ἢ τὴν

α) Θουκ. β. 4, κ. 91.

β) Σικ. β. 15, σ. 388.

γ) Πλούτ. αὐτ. σ. 290.

δ) Ξεν. Ἰστ. Ἑλλ., β. 6, σ. 594. Διόδ. Σικ., β.15, σ. 355, 367, 381 κ.τ.

ε) Θουκ. β. 3, κ. 62 καὶ 62.

ζ) Ξεν. αὐτ. β. 6, σ.579. Δ. Σικ. β. 11, σ. 62.

κυριότητα, ὅπου εἶναι ὁ πλέον φανερός τίτλος ἀπὸ ὅλους. Ἀφάνισαν τὰς Θεσπείας καὶ τὰς Πλαταιὰς διατὶ ἐξεχώρισαν ἀπὸ τὴν Βοιωτικὴν συμμαχίαν, τῆς ὁποίας αὐτοὶ διοικοῦσι τώρα ὅλα τὰ κινήματα, (α) καὶ ἡμποροῦν νὰ διεγείρουν ἓνα στράτευμα 20.000 ἀνθρώπων. (β)

Αὐτὴ ἡ δύναμις εἶναι πολὺ φοβερωτέρα, ἐπειδὴ οἱ Βοιωτεῖς εἶναι ἀνδρεῖοι, πολεμικοὶ, καὶ ὑπερήφανοι διὰ τὰς νίκας ὅπου ἔλαβον ἐπὶ τοῦ Ἐπαμινώνδα. Ἡ δύναμις τοῦ σώματός τους εἶναι ἐξαισιος, καὶ τὴν αὐξάνουσι μὲ τὰ γυμνάσματα. (γ) Ὁ τόπος ὅπου κατοικοῦσιν εἶναι καρποφοτώτερος ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν (δ) καὶ προάγει πολὺν καὶ ἐξαιρετὸν οἶνον, (ε) καὶ ἐπειδὴ ἔχουσι καλοὺς λειμένας, ἡμποροῦν νὰ πραγματεύωνται μὲ τὴν Ἰταλίαν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, Σικελίαν, καὶ Ἀφρικὴν· καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, μὲ τὴν Αἴγυπτον, Κύπρον, Μακεδωνίαν καὶ Ἑλλήσποντον. (ζ)

Ἐξω ἀπὸ τὰς κοινὰς ἐορτὰς, διὰ τὰς ὁποίας συνάζονται εἰς τοὺς κάμπους τῆς Κορωνείας πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, (η) ἐορτάζουν συχνᾶ

α) Ξεν. αὐτ. β. 5, σ. 538. Δ. Σικ., β. 15, σ. 389.

β) Ξεν. ὑπομ β. 3, σ. 767. Δ. Σικ., β. 12, σ. 119.

γ) Διόδ. αὐτ. καὶ β. 15, σ. 341 καὶ 306.

δ) Στράβ., β. 9, σ. 400.

ε) Πλίν., β. 18, τ. 2, σ. 107.

ζ) Στράβ. αὐτ.

η) Ὁ αὐτ. σ. 411. Πλούτ. τ. 2, σ. 774. Παισ. β. 9, κ. 34, σ. 778.

εις κάθε πόλιν, και οι Θηβαῖοι μεταξύ τῶν λοιπῶν ἐσύστησαν και ἄλλας, τὰς ὁποίας ἄλλοι μου εἶδα, ἀλλὰ δὲν θέλει ἀναφέρω, παρὰ μίαν τελετήν ὅπου γίνεται εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς δαφνηφορίας. Αὐτὴ ἦτον μία πομπὴ ἢ λιτανεία ὅπου εἶδα νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ναὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου. Ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἀλλάζει κάθε χρόνον· πρέπει νὰ εἶναι ὠραῖος, νέος, και εὐγενής. (α) Παρρησιάζεται με ἓνα χρυσοῦν στέφανον ἐπὶ κεφαλῆς, ἓνα κλόνον δάφνης ἀνὰ χεῖρας, τὰ μαλιά του ἀπλωμένα εἰς ταῖς πλάταις, και ἓνα μεγαλοπρεπὲς φόρεμα. (β) Τὸν ἀκολουθοῦσαν παρθένοι βαστοῦσαι κλόνους δάφνης, και ψάλλουσαι ὕμνους. Ἐνας νέος συγγενής του ἐπροηγείτο, φέρων ἀνὰ χεῖρας ἓνα μέγα κλόνον ἐλαίας σκεπασμένον με ἄνθη και φύλλα δάφνης, εἰς τὴν κορυφὴν ἦτον μία σφαῖρα χαλκίνη παρασταίνουσα τὸν ἥλιον. Εἰς αὐτὴν τὴν σφαῖραν ἐκρέμετο ἄλλα μικρὰ σφαρίδια ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέταλλον, σημεῖον τῶν ἀστέρων, και 365 δέματα πορφυρὰ ὅπου ἐδηλοῦσαν τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου. Τέλος πάντων, κάτω ἦτον μία ἄλλη σφαῖρα μικρότερη τῆς πρώτης, και ἐπαράστανε τὴν σελήνην. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἑορτὴ ἦτον εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τοῦ Ἥλιου, ἠθέλησαν με τοιοῦτον τρόποιον νὰ παρα-

α) Πανσ. αὐτ. κεφ. 10, σ. 730.

β) Πρὸκ. ἀπολ. Φωτ. σ. 988.

ΣΕΛΙΔΑ 76

στήσωσι τὴν προτίμησιν αὐτοῦ τοῦ ἀστέρος ἐπάνω εἰς τοὺς λοιπούς. Ἐλαβεν ἀρχὴν αὐτὴ ἡ ἑορτὴ ἀπὸ μίαν νίκην κατὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἄρνης.

Μεταξὺ τῶν νόμων τῶν Θηβαίων, εἶναι μερικοὶ ἀξιοσημεῖωτοι. Ἐνας νόμος ἀπαγορεύει νὰ γίνεται κριτὴς κάθε πολίτης ὅπου πρὸ δέκα ἐτῶν δὲν εἶχε παραιτήσῃ τὸ λιανικὸν ἐμπόριον. (α) Ἄλλος νόμος ἐκαταδίκασεν εἰς ποινὴν τοὺς ζωγράφους, και λιθοξόους ὅπου δὲν ἐφύλαττον τὴν σεμνότητα εἰς τὰ ἔργα τους. (β) Ἐνας τρίτος νόμος ἀπηγόρευε τὴν συνήθειαν μερικῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος (γ) ὅπου ἐρρίπτον ἔξω τῆς οἰκίας τὰ νεογνὰ παιδία. (δ) Πρέπει ὁ πατήρ νὰ τὰ παρρησιάσῃ εἰς τὸ κριτήριον, ἀποδείχνωντας ὅτι δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ τὰ ἀναθρέψῃ. Τὸ κριτήριον τὰ δίδει με ὀλίγα ἄσπρα εἰς ὅποιον πολίτην θέλει νὰ τὰ πάρῃ, ὅστις ὕστερον τὰ συναριθμεῖ με τοὺς σκλάβους του. (ε) Οἱ Θηβαῖοι συγχωροῦσι τὴν ἐλευθερίαν ἂν θέλουν νὰ τὴν ξαγοράσωσιν ἐκεῖνοι ὅπου ἔγιναν σκλάβοι εἰς τὸν πόλεμον, ὅταν ὁμως αὐτοὶ οἱ σκλάβοι δὲν

α) Ἀριστοτ. δημ., β. 3, κ. 5, τ. β', σ. 344.

β) Αἰλ. ποικ. ἰστ. βιβ. 4, κ. 4.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. β. 2, κ. 7.

δ) Πετ. νόμ. Ἄττ. σ. 141.

ε) Αἰλ. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 77

εἶναι γεννημένοι εἰς Βοιωτίαν, διότι τότε τοὺς θανατώνουσι. (α)

Καθαρὸς εἶναι ὁ ἀέρας εἰς τὴν Ἀττικὴν, και πυκνότερος εἰς τὴν Βοιωτίαν (β) ἀγκαλὰ και αὐτοὶ οἱ δύο τόποι δὲν χωρίζουσιν ὁ εἷς τοῦ ἑτέρου, παρὰ με τὸ ὄρος Κυθαιρῶνα, αὐτὴ ἡ διαφορὰ φαίνεται νὰ προξενῇ μίαν παρομοίαν διαφορὰν και εἰς

τὰ πνεύματα, καὶ νὰ βεβαιώνη τὰς παρατηρήσεις τῶν φιλοσόφων, περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ κλίματος· (γ) διότι οἱ Βοιωτεῖς δὲν ἔχουσι κοινῶς, οὔτε ἐκεῖνο τὸ διαπεραστικόν, οὔτε ἐκείνην τὴν ζωηρότητα ὅπου χαρακτηρίζει τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἴσως πρέπει νὰ μεμφθῇ τινὰς περισσότερο τὴν ἀνατροφὴν, παρὰ τὴν φύσιν. Ἄν φαίνονται βαρεῖς καὶ ἀναίσθητοι, (δ) τοῦτο προέρχεται διατὶ εἶναι ἀμαθεῖς καὶ ἀήθεις, καὶ ἐπειδὴ καταγίνονται περισσότερο εἰς τὴν γύμνασιν τοῦ σώματος παρὰ εἰς τὴν τοῦ νοῦς (ε) δὲν ἔχουσιν οὔτε τὸ λέγειν (ζ)

α) Πaus. β. 9, σ. 740.

β) Kικ. κ. 4, τ.2, σ. 101.

γ) Ἰππκρ. ἀερ. τόπ., κ. 55. Πλάτ. νόμ., β. 5, τ. β', σ. 747. Ἀριστοτ. πρόβλ. 14, τ. 2. σ. 760.

δ) Πίνδ. Ὀλυμπ. 6, στ. 52. Δημοσθ. σ. 479. Πλούτ. τ. 2, σ. 995. Διον. Ἄλ. ῥητορ. τ. 5, σ. 402. Kικ. εἰμαρ. κ. 4, σ. 101.

ε) Νέπ. εἰς Ἀλκιβ. κ. 11.

ζ) Πλάτ. συμπ. τ. 3, σ. 182.

ΣΕΛΙΔΑ 78

οὔτε τὴν χάριν τῆς εὐγλωττίας, (α) οὔτε τὸ φῶς καὶ μάθησιν ὅπου ἀπολαμβάνει τινὰς μὲ τὴν σπουδὴν, (β) οὔτε ἐκεῖνο τὸ ἐλκυστικόν ὅπου προέρχεται περισσότερο ἀπὸ τὴν τέχνην, παρὰ ἀπὸ τὴν φύσιν.

Μ' ὅλον τοῦτο δὲν πρέπει τινὰς νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ Βοιωτία νὰ μὴν ἐγέννησε καὶ ἄνδρας ἀγχείους. Πολλοὶ Θηβαῖοι ἐτίμησαν τὸ σχολεῖον τοῦ Σωκράτους. (γ) Ὁ Ἐπαμινώνδας, δὲν ἦτον ἄξιος μόνον μὲ τὴν πολεμικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς εἰδήσεις του, καὶ μάθησιν. (δ) Εἶδα εἰς τὴν ὁδοιπορίαν μου πολλοὺς πεπαιδευμένους, μεταξὺ τῶν λοιπῶν τὸν Ἄναξιν καὶ Διονυσιόδωρον, οἵτινες συνέγραφον μίαν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. (ε) Τέλος πάντων εἰς Βοιωτίαν ἐγεννήθησαν ὁ Ἡσίοδος, ἡ Κόριννα, καὶ ὁ Πίνδαρος.

Ὁ Ἡσίοδος ἄφησε περίφημον ὄνομα καὶ συγγράμματα πολύτιμα, καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν ὑπέθεσαν σύγχρονον τοῦ Ὁμήρου, (ζ) μερικοὶ ἐστοχάσθησαν πῶς εἶναι ἀντίζηλός του. Ἄλλ' ὁ Ὁμηρος δὲν ἦτον τρόπος νὰ ἔχη ἀντιζήλους. Ἡ Θεο-

α) Λουκ. Διὸς τραγ. τ. 2, σ. 679. Σχολ. τοῦ αὐτ.

β) Στράβ. β. 9, σ. 401.

γ) Διογ. Λαέρ. β. 2, § 124.

δ) Νέπ. Ἐπαμ. κ. 2.

ε) Δ. Σικ., β. 15, σ. 403.

ζ) Ἡρόδ., β. 2, κ. 53.

ΣΕΛΙΔΑ 79

γονία τοῦ Ἡσιόδου, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος, εἶναι μία ἔνωσις σφαλερῶν ἐννοιῶν, ἢ ἀνεξηγήτων ἀλληγοριῶν. Ἡ παράδοσις τῶν λαῶν κειμένων συμᾶ εἰς τὸν Ἑλικῶνα, ἀποβάλλει τὰ ἀποδιδόμενα αὐτῷ συγγράμματα, ἔξω μόνον ἀπὸ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν του Πέρσην (α) μὲ τὴν ὁποίαν τὸν ἐπαρακινούσεν εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἀναφέρει τὸ παράδειγμα τοῦ πατρός του, ὅστις ἐπρομήθευε τὰ ἀναγκαῖα τῆς φαμηλίας του κινδυνεύοντας πολλάκις τὴν ζωὴν του, εἰς

ένα ἐμπορικὸν πλοῖον, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἄφησε τὴν πόλιν Κύμην τῆς Αἰωλίδος, καὶ ἦλθε νὰ κατοικήσῃ κοντὰ εἰς τὸν Ἑλικῶνα. (β) Ἐξω ἀπὸ ὑγιεστάτους στοχασμοὺς περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἀνθρώπων, (γ) καὶ λυπηροὺς περὶ τῆς ἀδικίας των, ἔσπειρεν ὁ Ἡσίοδος εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα καὶ πολλὰς διδασκαλίας περὶ γεωργικῆς, (δ) πολλὰ ἀναγκαίας καὶ ὠφελίμους μὲ τὸ νὰ μὴν ἔγραψε περὶ αὐτῆς τῆς τέχνης κανένας πρὸ αὐτοῦ. (ε)

α) Πανσ. β. 9, κ. 31, σ. 771.

β) Ἡσ. ἔργ. καὶ ἡμ. στ. 33.

γ) Πλούτ. β. 6, σ. 466. Κικ. β. 6, ἐπιστ. 18, τ. 7, σ. 213.

δ) Ἡσ. αὐτ. στ. 383.

ε) Πλίν. β. 14, κ. α', τ. α', σ. 705.

ΣΕΛΙΔΑ 80

Δὲν ἐταξίδευσε τελείως (α) ἀλλ' ἐκαλλιέργησε τὴν ποιητικὴν ἕως εἰς τὸ ἔσχατον γηρατειὸν του. (β) Ἡ γλαφυρὴ καὶ ἀρμονικὴ φράσις του εὐφραίνει τὰ ὦτα, (γ) καὶ δείχνει ἐκείνην τὴν παλαιὰν ἀπλότητα, ἣτις ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ μίαν ἀκριβῆς ἀναφορὰ μετὰ τοῦ ὑποκειμένου, τῶν στοχασμῶν, καὶ τῆς φράσεως. Ὁ Ἡσίοδος εὐδοκίμησεν εἰς ἓνα εἶδος ποιητικῆς ὅπου ἀπαιτεῖ ὀλίγην ὑψηλόνοιαν. (δ) Ὁ Πίνδαρος εἰς τὸ εἶδος ὅπου ἀπαιτεῖ τὴν μεγαλητέραν ἀγχίνοιαν. (ε) Αὐτὸς ὁ ἔσχατος ἔζη εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ξέρξη, (ζ) ἔζησε σχεδὸν 65 χρόνους. (η)

Ἐδιδάχθη τὴν ποιητικὴν καὶ μουσικὴν ἀπὸ διαφόρων διδασκάλων, καὶ ἐξόχως ἀπὸ τὴν Μύρτιδα, περιβόητον διὰ τὴν προκοπὴν της, καὶ πλεον περιφημον διατὶ εἶχε μετὰ τῶν μαθητῶν της τὸν Πίνδαρον, καὶ τὴν ὠραίαν Κορίνην. (θ) Αὐ-

α) Πανσ. β. α', κ. 2, σ. 6.

β) Κικ., § 7, τ. 3, σ. 301.

γ) Διον. Ἀλ. τ. 5, σ. 419.

δ) Κιντιλ. β. 10, κ. α', σ. 629.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 631.

ζ) Πίνδ. ἴσθ. 8, στ. 20, σχολ. τοῦ αὐτ. Διόδ. Σικ. β. 11, σ. 22.

η) Θωμ. τ. 2, σ. 56, τ. 3, σ. 122 καὶ 206.

θ) Πλούτ. δόξ. Ἀθ. τ. 2, σ. 347.

ΣΕΛΙΔΑ 81

τοὶ οἱ δύο μαθηταὶ ἦσαν ἐνωμένοι, τοῦλάχιστον διὰ τῆς ἀγάπης τῶν τεχνῶν, ὁ Πίνδαρος νεώτερος τῆς Κορίνης, ἐνόμιζε χρέος του νὰ τὴν συμβουλευέται. Μαθὼν ἀπὸ αὐτὴν ὅτι ἡ ποιητικὴ πρέπει νὰ πλουτῇ ἀπὸ πλάσματα μυθικὰ, ἄρχησε τοιοῦτοτρόπως ἓνα σύγγραμμά του «Πρέπει νὰ ψάλω τὸν ποταμὸν Ἴσμηνὸν, τὴν νύμφην Μελίαν, τὸν Κάδμον, τὸν Ἡρακλῆ, τὸν Βάκχον κτλ.», ὅλα αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἦσαν μὲ τὰ ἐπίθετά τους. Ἡ Κόρινθα τὸν λέγει χαμογελῶντας. Ἐπῆρες ἓνα σακκὶ γεμάτον σπόρους διὰ νὰ σπείρῃς ἓναν τόπον, καὶ ἀντὶ νὰ σπείρῃς μὲ τὸ χέρι, εὐθὺς κατὰ πρώτην προσβολὴν, ἔχυσες ὅλον τὸ σακκί. (α) Ἐγυμνάσθη εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς ποιητικῆς, (β) καὶ ὅλη ἡ ὑπόληψις ὅπου ἀπέκτησεν εἶναι ἐξ αἰτίας τῶν ὕμνων, τοὺς ὁποίους ἐζητοῦσαν τόσον διὰ τὰς ἐορτὰς τῶν θεῶν, ὅσον καὶ διὰ τὸν θρίαμβον τῶν νικητῶν εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος. Δὲν εἶναι ἴσως ἄλλο κοπιαστικώτερον ἀπὸ τὰ

τοιαῦτα συνθέματα. Τὰ ἐγκώμια ὅποῦ ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ ἑνα ποιητὴν πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμα εἰς τὴν διωρισμένην ἡμέραν. Ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν νὰ περιγράψῃ, καὶ

α) Πλούτ. τ. 2, σ. 347.

β) Σουίδ. εἰς Πίνδ. Φαβρίκ. βιβλ. Ἑλλ. τ. α', σ. 550. ὑπομν. τῆς φιλολογ. Ἀκαδ. τόμ. 13, σ. 223, τ. 15, σ. 357.

πάντοτε κινδυνεύει ἢ νὰ ὑψώση, ἢ νὰ χαμηλώση τὸ ἀντικείμενόν του. Ὁ Πίνδαρος ὅμως ἐκυριεύετο ἀπὸ μίαν αἴσθησιν ὅπου δὲν ἐγνώριζε κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐμπόδια, καὶ ἤφερε τὸν σκοπὸν του περαιτέρω τῶν ὁρίων ἀπ' ἐκεῖ ὅπου οἱ δικοὶ μας σκοποὶ περιορίζονται.

Ἡ εὐρωστος, καὶ ἀνεξάρτητος ἀγγίνοιά του φανεροῦται μὲ ἀτάκτους, γαύρας, καὶ ὀρμητικὰς κινήσεις· ἂν ψάλλῃ τοὺς θεοὺς, τότε ἐγείρεται ὡς ἀετὸς, ἕως εἰς τοὺς πόδας τῶν θρόνων των· ἂν ψάλλῃ τοὺς ἀνθρώπους, ρίπτεται εἰς τὸ στάδιον ὡς ἕνας ἀφρίζων ἵππος. Εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἰς τὴν γῆν χύνει διὰ νὰ εἰπῶ οὕτως χειμάρους ὑψηλῶν εἰκόνων, τολμηρῶν μεταφορῶν δυνατῶν στοχασμῶν, καὶ γνωμῶν στιλβόντων ἀπὸ φλόγας. (α) Διατὶ βλέπομεν ἐνίστε αὐτὸν τὸν χεῖμαρον νὰ ἐκπηδᾷ τὰ ὄριά του, νὰ γυρίζῃ ὀπίσω, νὰ εὐγαίνει πάλιν μὲ περισσοτέραν μανίαν, καὶ πάλιν νὰ ἐπιστρέφῃ διὰ νὰ τελειώσῃ εἰρηνικὰ τὸν δρόμον του; διατὶ τότε ὁμοιάζει ὡσὰν ἕνας λέων ριπτόμενος πολλαῖς φοραῖς εἰς ἐλικοειδεῖς ὁδοὺς, καὶ μὴν ἀναπαυόμενος ἐν ὄσῳ νὰ δαμάσῃ, τὸ κυνήγι του, ἔτζι καὶ ὁ Πίνδαρος διώκει ἐνθέρμως τὸ ἀντικείμενόν του ὅπου φαίνεται καὶ χάνεται ἀπ' ἐμπρὸς του. Τρέχει, πετᾷ εἰς τὰ ἴχνη τῆς

α) Ὁράτ. β. 4, ὠδ. 2. Κιντιλ. β.10, κ. α', σ. 631. Προοίμ. τῶν Πυθίων ὑπομν. τῆς φιλολογ. Ακαδ. τ. 2, σ. 34, τ. 5, ἰστ. σ. 90, τ. 32, σ. 451.

δόξης. Τυραννεῖται ἀπὸ τὴν χρεῖαν τοῦ νὰ τὴν δείξῃ εἰς τὸ ἔθνος του. Ὅταν δὲν λάμπει φανερὰ εἰς τοὺς νικητὰς ὅπου ἐπαινεῖ, τὴν ζητεῖ εἰς τοὺς προγόνους των, εἰς τὴν πατρίδα των, εἰς τοὺς διατάξαντας τοὺς ἀγῶνας, πανταχοῦ ὅπου λάμπουσιν ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας τεχνηέντως τὰς ἐνώνει μὲ ἐκεῖνας ὅπου στέφει τοὺς ἡρώας του. Βλέπωντάς ταις γίνεται ἔξω φρενῶν, εἰς τρόπον ὅπου τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν σταματήσῃ. Παρομοιάζει τὴν λάμψιν τους μὲ τὴν λάμψιν τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας. (α) Θέτει τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἐσύναξεν αὐτὰς τὰς ἀκτῖνας, εἰς τὸ ὕψος τῆς εὐδαιμονίας. (β) Ἄν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει πλοῦτη καὶ ὠραιότητα, τὸν βάνει εἰς τὸν ἴδιον θρόνον τοῦ Διός, (γ) καὶ διὰ νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, ταχύνει νὰ τὸν ἐνθυμίση ὅτι ἐνδεδυμένος μὲ ἕνα σῶμα θνητὸν, ἢ γῆ θέλει γίνεαι τὸ ὕστερόν του ἐνδυμα. (δ)

Τοιαύτη παράδοξος ὁμιλία ἐσυμφωνοῦσε μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, αἱ νίκαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, τοὺς εἶχον ἐκ νέου καταπίεση ὅτι δὲν ὑψώνει τίποτες ἄλλο περισσότερο τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰς λαμπρὰς μαρτυρίας τῆς κοινῆς ὑπο-

α) Πίνδ. Ὀλύμ. στ. 7.

- β) Ὁ αὐτ. αὐτ. στ. 157.
γ) Πίνδ. Ἰσθ. 5, στ. 18.
δ) Ὁ αὐτ. Νέμ. 1, στ. 20.

ΣΕΛΙΔΑ 84

λήψεως. Ὁ Πίνδαρος μεταχειριζόμενος αὐτὴν τὴν περίστασιν, συνάζοντας τὰς πλέον ἐνεργητικὰς ἐκφράσεις, τὰ λαμπρότερα σχήματα, ἐφαίνετο πῶς δανεῖζεται τὴν φωνὴν τῆς βροντῆς, διὰ τὸ εἰπεῖν εἰς τὰ βασίλεια τῆς Ἑλλάδος, μὴν ἀφήσετε τὸ θεῖον φῶς ὅπου φλογίζει τὰς καρδίας μας, ἐγείρετε κάθε ἄμιλλαν, τιμήσατε κάθε εἶδος ἀξιοῦτος, προσμείνετε ἔργα ἀνδραγαθίας καὶ μεγαλειότητος ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ζῆ μόνον διὰ τὴν δόξαν. Εἰς τοὺς ἀθροισθέντας Ἕλληνας εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ὀλυμπίας, ἔλεγεν, ἰδέτε αὐτοὺς τοὺς ἀθλητὰς, οἵτινες διὰ τὸ ἀποκτήσωσιν ἐπὶ παρουσία σας μερικὰ φύλλα ἐλαίας, ἐμβῆκαν εἰς τοιοῦτους σκληροὺς κόπους. Τί δὲν θέλει κάμετε λοιπὸν, **ὅταν χρειάζεται νὰ ἐκδικήσετε τὴν πατρίδα σας;**

Καὶ τῇ σήμερον ἀκόμη ἐκεῖνοι ὅπου συνεδριάζουσιν εἰς αὐτὰς τὰς λαμπρὰς συνελεύσεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπου βλέπουσιν ἕναν ἀθλητὴν εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ θριάμβου του, ὅπου τὸν ἀκολουθοῦσιν ὅταν ἐμβαίνει εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἀκούουσι τριγύρω του τὸ ἀντηχοῦσιν ἐκεῖναι αἱ φωναὶ, ἐκεῖνα τὰ σημεῖα τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς χαρᾶς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἀνακατωμένα τὰ ὀνόματα τῶν προπατόρων τῶν ὅπου ἠξιώθησαν τῶν αὐτῶν ἐπαίνων, τὰ ὀνόματα τῶν ἐφεστίων θεῶν ὅπου ἐπροξένησαν τοιαύτην νίκην εἰς τὴν πατρίδα των.

ΣΕΛΙΔΑ 85

Ὅλοι αὐτοὶ, λέγω, ἀντὶ τὸ θαυμάσωσι διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ ἐνθουσιασμὸν τοῦ Πινδάρου, θέλει εὐρον ἀναμφιβόλως πῶς ἡ ποητικὴ του ὄσον ἠψηλὴ καὶ ἂν εἶναι, δὲν ἤμπορεῖ νὰ κάμῃ τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν, ὅπου οἱ ἴδιοι ἔλαβον.

Ὁ ἴδιος Πίνδαρος, πολλάκις αἰσθανόμενος τοιοῦτον αἰσθητικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς θέαμα, ἐδόθη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν κοινὴν ἔκστασιν, καὶ ἐμβάζωντάς τινε εἰς τὰς εἰκόνας του, ἔγινεν ὁ ἐγκωμιστὴς καὶ διανομεὺς τῆς δόξης. Ἐκ τούτου τὰ ἀντικείμενά του εὐγενίσθησαν, καὶ ἀπέλαυσαν ἕνα μεγαλοπρεπὴ χαρακτήρα. Εἶχε νὰ ἐγκωμιάσῃ ἐνδόξους βασιλεῖς, καὶ ποταποὺς πολίτας, καὶ εἰς τοὺς δύο δὲν θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν νικητὴν. Μὲ πρόφασιν ὅτι ἀηδιάζει τινὰς ἀκούοντας ἐπαίνους ὅπου δὲν μετέχει (α) δὲν ἐπιβαρύνεται εἰς τὰ προσωπικὰ ιδιώματα, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀρεταὶ τῶν βασιλέων εἶναι τίτλοι δόξης, τοὺς ἐπαινεῖ διὰ τὸ καλὸν ὅπου ἔκαμαν, (β) καὶ τοὺς δείχνει τί ἤμποροῦν νὰ κάμουν. «Ἄς εἴσθαι δίκαιοι, τοῖς λέγει, εἰς ὅλας σας τὰς πράξεις, ἀληθεῖς εἰς ὅλους τοὺς λόγους σας *) στοχασθῆτε ὅτι μύριοι μάρτυρες

α) Πίνδ. Πύθ. 1, στ. 160, 8, στ. 43. Ἰσθ. 5, στ. 65. Νέμ 10, στ. 37.

β) Πίνδ. Ὀλ. 1, στ. 18, 2 στ. 10 καὶ 180.

*) Ὁ τρόπος ὅπου ὁ Πίνδαρος παρασταίνει τὰς γνώμας του, ἤμπορεῖ νὰ δώσῃ μίαν ιδέαν τῆς τόλμης τῶν ἐκφρά-

ΣΕΛΙΔΑ 86

σᾶς παρατηροῦν, καὶ τὸ παραμικρὸν σφάλμα σας ἤθελεν εἶναι ἓνα μέγαν κακόν. (α) Τοιοῦτοτρόπως ἐπαινεῖ ὁ Πίνδαρος, δὲν ἀσωτοῦσεν εἰς τοὺς ἐπαίνους του, καὶ οὔτε ἄφηγε τοὺς ἄλλους νὰ ἀσωτοῦσιν. «Οἱ ἔπαινοι, λέγει, εἶναι ἡ τιμὴ τῶν εὐγενικῶν πράξεων, (β) μὲ τὴν γλυκεῖαν δροσιάν των αἰ ἀρεταὶ αὐξάνουσιν ὡς τὰ φυτὰ μὲ τὴν δροσιάν τοῦ οὐρανοῦ, (γ) ὅμως μόνον ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ ἐπαινῇ τοὺς ἀγαθοὺς». (δ)

Μ' ὄλην τὴν βαθύτητα τῶν στοχασμῶν του, καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἀταξίαν τῆς φράσεώς του, οἱ στίχοι του παντοῦ εὐφημοῦνται. Τὸ πλῆθος τοὺς θαυμάζει χωρὶς νὰ τοὺς νοήσῃ (ε) διατὶ εὐχαριστεῖται μόνον νὰ λάμπωσιν ὡς ἀστραπὴ ἔμπροσθέν του αἰ ζωντανὰ εἰκόνες, καὶ νὰ ἠχοῦσιν εἰς τὰ τεταραγμένα καὶ ἐκθαμβὰ ὦτα του αἰ μεγαλοπρεπεῖς καὶ παραχῶδεις λέξεις. Οἱ γνωστικοὶ ὅμως κριταὶ πάντοτε θέλει τάξουν τὸν Πίνδαρον εἰς τὸν πρῶτον τόπον τῶν Λυρικῶν ποιητῶν. (ζ) Καὶ ἄρ-

σεων του. Διοικήσατε λέγει μὲ τὸ τιμόνι τῆς δικαιοσύνης, σφυροκοπήσατε τὴν γλῶσσαν σας εἰς τὸν ἄκμονα τῆς ἀληθείας.

α) Ὁ αὐτ. Πύθ. 1, στ. 165.

β) Ὁ αὐτ. Ἰσθ. 3, στ. 11.

γ) Ὁ αὐτ. Νέμ. 8, στ. 68.

δ) Ὁ αὐτ. Νέμ. 11, στ. 92.

ε) Πινδ. Ὀλ. 2, στ. 153.

ζ) Ὁράτ. Διον. Ἀλ. Ἀκ. φιολ. τ. 15, σ. 369.

ΣΕΛΙΔΑ 87

χησαν οἱ φιλόσοφοι νὰ ἀναφέρωσι τὰς γνώμας του, καὶ νὰ σέβωνται τὴν μαρτυρίαν του. (α)

Ἄντὶ νὰ λεπτομερίσω τὰς ὠραιότητας ὅπου ἔσπειρεν εἰς τὰ συγγράμματά του, εὐχαριστήθηκα νὰ ἀναβῶ εἰς τὴν εὐγενικὴν αἴσθησιν ὅπου τὰ ἐμψυχώνει· μοὶ εἶναι λοιπὸν συγχωρημένον νὰ εἰπῶ ὡς αὐτός. «Εἶχα πολλὰς σαΐτας νὰ ρίψω, ἐκλεξα ὅμως ἐκείνην μόνην ὅπου ἠμποροῦσε νὰ ἀφίση εἰς τὸ σημάδι μίαν τιμίαν ἐντύπωσιν». (β)

Ἄλλο δὲν μένει νὰ εἰπῶ, παρὰ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ βίου καὶ χαρακτῆρος του. Τὰ κεφαλαιωδέστερα τὰ ἐσύναξα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, εἰς τὰ ὅποια λέγουσιν οἱ Θηβαῖοι νὰ ἐπερίγραψε τὸν ἑαυτὸν του. «Ἦτον ἓνας καιρὸς ὅτε ἡ ἀχρεία φιλοκέρδεια δὲν ἐμίαινε τὴν γλῶσσαν τῆς ποιητικῆς (γ) ἅς θαμπώνωνται σήμερον ἄλλοι ἀπὸ τὴν λάμπιν τοῦ χρυσίου, ἅς ἐκτείνωσι μακρὰν τὰ κτήματά των (δ) ἐγὼ δὲν τιμῶ πλοῦτη, μόνον ὅταν συγκερασμένα καὶ στολισμένα ἀπὸ τὰς ἀρετάς, μᾶς βάνωσιν εἰς κατάστασιν νὰ σκεπασθῶμεν μὲ ἀθάνατον δόξαν. (ε) Τὰ λόγια μου δὲν ἐμάκρυνον ποτὲ ἀπὸ τὸν στοχασμὸν μου (ζ)

α) Πλάτ. Τ. 2, σ. 81, δημοκρατ. β. α', σ. 331.

β) Πινδ. αὐτ. στ. 149. Πύθ. 1, στ. 84.

γ) Πινδ. Ἰσθ. 2, στ. 15.

δ) Ὁ αὐτ. Νέμ. 8, στ. 63.

ε) Ὁ αὐτ. Ὀλ. 2, στ. 96. Πύθ. 3, στ. 195, αὐτ. 5, στ. 1.

ζ) Ὁ αὐτ. Ἰσθ. 6, στ. 105.

ΣΕΛΙΔΑ 88

Ἀγαπῶ τοὺς φίλους μου· μισῶ τὸν ἐχθρόν μου, δὲν τὸν πολεμῶ ὅμως μὲ τὰ ἄρματα τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ σκώμματος. (α) Ὁ φθόνος δὲν ἀπολαμβάνει ἀπὸ ἐμὲ ἄλλο, παρὰ μίαν καταφρόνησιν ὅπου τὸν ταπεινώνει, καὶ διὰ ἐκδίκησιν τὸν παραιτῶ εἰς τὴν πληγὴν ὅπου κατατρώγει τὴν καρδίαν του. (β) Ποτὲ αἱ ἀδύνατοι φωναὶ τοῦ δειλοῦ καὶ ζηλοτύπου πτηνοῦ, δὲν σταματοῦν τὸν τολμηρὸν ἀετὸν ὅπου πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα. (γ)

Ἀνάμεσα εἰς τὴν παλὶρροίαν χαρᾶς καὶ λύπης ὅπου περιέρχεται εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν θνητῶν, τίς δύνται νὰ ἐλπίσῃ μίαν σταθερὰν εὐδαιμονίαν; (δ) Ἐρρίψα τοὺς ὀφθαμούς μου τριγύρω μου, καὶ βλέπωντας ὅτι εἶναι τινὰς εὐδαιμονέστερος εἰς τὴν μετριότητα, παρὰ εἰς τὰς λαμπρὰς καταστάσεις, ἐσυμπόνεσα τὴν τύχην τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἐπαρακάλεσα τοὺς θεοὺς νὰ μὴ μὲ βαρύνωσι μὲ τὸ ἄχθος τοιαύτης εὐδαιμονίας. (ε) Περιπατῶ δι' ὁδῶν ἀπλῶν, εὐχαριστημένος εἰς τὴν κατάστασίν μου, καὶ ἠγαπημένος ἀπὸ τοὺς

α) Ὁ αὐτ. Νέμ. 7, στ. 100. Πύθ. 2, στ. 154 καὶ 155.

β) Ὁ αὐτ. Πύθ. 2, στ. 168. Νέμ. 4, στ. 65.

γ) Ὁ αὐτ. Νέμ. 3, στ. 138.

δ) Πίνδ. Ὀλύμ. 2, στ. 62. Νέμ. 7, στ. 81.

ε) Ὁ αὐτ. Πύθ. 11, στ. 76.

ΣΕΛΙΔΑ 89

συμπολίτας μου, (α) ὅλη μου ἡ φιλοδοξία ὑφίσταται εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀρέσω, χωρὶς νὰ ἀφήσω τὸ προνόμιόν μου τοῦ νὰ ὀμιλῶ ἐλευθέρως διὰ τὰ τιμημένα καὶ μὴ τιμημένα πράγματα. (β) Μὲ τοιαύτην διάθεσιν πλησιάζω ἡσυχᾶ εἰς τὸ γηρατεῖον (γ) εὐτυχῆς ἄν, καταντήσας εἰς τὰ σκοτεινὰ ὄρια τῆς ζωῆς, ἀφήσω εἰς τοὺς υἱοὺς μου τὴν πολυτιμωτάτην κληρονομίαν, δηλαδὴ τὴν φήμην καὶ τὴν καλὴν ὑπόληψιν». (δ) Ἔλαβον τὸ τέλος τοὺς αἱ ἐπιθυμίας τοῦ Πινδάρου, ἔζησε μὲ εἰρήνην καὶ δόξαν· εἶναι ἀληθινὸν ὅμως ὅτι οἱ Θηβαῖοι τὸν κατεδίκαναν εἰς μίαν χρηματικὴν ποινὴν, διατὶ ἐπαίνεσε τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἀθηναίων. (ε) Καὶ εἰς τοὺς περὶ ποιητικῆς ἀγῶνας, τὰ ποιήματα τῆς Κορίννης πέντε φοραῖς ἐπροτιμήθησαν ἀπὸ τὰ ἐδικά του. (ζ) Εἰς αὐτὰς ὅμως τὰς τρικυμίας, ἀκολουθοῦσαν ἡμέραι γαλήνης. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλα τὰ γένη τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐτίμησαν ὑπερβολικά. (η) Ἡ ἰδία Κόριννα ἐμαρτύρησε τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀγχινοίας του. (θ) Ἐν Δελφοῖς

α) Πλούτ. περὶ ψυχ. τ. 2, σ. 1030.

β) Πίνδ. Νέμ. 8, στίχ. 64.

γ) Ἰσθ. 7, στ. 58.

δ) Πύθ. 11, στ. 76.

ε) Αἰσχίν. ἐπιστ. 4, σ. 207. Πaus. β. 1, κ. 8, σ. 20.

ζ) Αἰλ. ποικ. ἰστ. β. 13 καὶ 25.

η) Paus. αὐτ. Θωμ. μέγ. γεν. Πίνδ.

θ) Φαβρίκ. βιβλιοθ. Ἑλλ. τ. α', σ. 578.

ΣΕΛΙΔΑ 90

εἰς καιρὸν τῶν Πυθικῶν ἀγῶνων, βιασμένος νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν ἐνὸς ἀπείρου ἀριθμοῦ θεατῶν, ἐβάλλθη στεφανωμένος μὲ δάφνην ἐπάνω εἰς ἓνα ὑψηλὸν θρονί, (α) καὶ λαμβάνωντας τὴν λύραν του, ἔκαμνε νὰ ἀκούωνται ἐκεῖνοι οἱ

ἡδονικώτατοι φθόγγοι ὅπου ἐπροξενούσαν παντοῦ φωνὰς θαυμασμοῦ, καὶ ἦσαν ὁ ὠραιότερος στολισμὸς τῆς πανηγύρεως· ἀφ' οὗ ἔτελείωσαν αἱ θυσίαι, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν ἐπροσκαλοῦσε παρρησία εἰς τὴν ἱερὰν τράπεζαν. Καὶ ἀληθινὰ, τὸ μαντεῖον πρὸς ξεχωριστὴν καὶ νέαν τιμὴν του, τὸν ἐδιώρισεν ἓνα μερίδιον τῶν ἀπαρχῶν ὅπου ἐπροσφέροντο εἰς τὸν ναόν. (β)

Οἱ Βοιωτοὶ ἔχουσι μεγάλην ὄρεξιν διὰ τὴν μουσικὴν. Σχεδὸν ὅλοι μανθάνουν νὰ λαλοῦσι τὸν αὐλόν, (γ) ἀφ' οὗ ἐκέρδησαν τὴν μάχην ἐν Λεύκτροις, δίδονται μὲ περισσοτέραν ζέσιν εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς τραπέζης, (δ) ἔχουν ἐξαίρετον ψωμί, πολλὰ ὄσπρια καὶ καρποὺς, ἀγρίμια, καὶ ψάρια τόσον πολλὰ, ὅπου πέμπουσι καὶ εἰς Ἀθήνας. (ε)

α) Πaus. β. 10, κ. 24, σ. 858.

β) Ὁ αὐτ. β. 9, κ. 23, σ. 775.

γ) Ἀριστοφ. Ἀχαρ., στ. 863, σχολ. τοῦ αὐτοῦ στ. 86. Πολλ. Β. 4, § 65. Ἀθην. β. 5, κ. 25, σ. 184.

δ) Πολύβ. ἀπολ. Ἀθ. β. 10, κ. 4, σ. 418.

ε) Ἀριστοφ. αὐτ. στ. 873. Εὐβουλ. ἀπ. Ἀθ. β. 2, κ. 8, τ. 47. Δικαίαρ. Ἑλλ. σ. 17. Πλίν. β. 19, κ. 5, τ. 2, σ. 166 καὶ 167.

ΣΕΛΙΔΑ 91

Ὁ χειμὼν εἰς ὅλην τὴν Βοιωτίαν εἶναι βαρὺς, καὶ εἰς τὰς Θήβας σχεδὸν ἀνυπόφερτος (α) τὸ χιόνι, ὁ ἄνεμος, καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν ξύλων κατασταίνουσι τὴν κατοικίαν τῆς τόσον τρομερὰν, ὅσον νόστιμη εἶναι τὸ καλοκαῖρι, τόσον διὰ τὸ καλὸν ἀέρα, ὅσον καὶ διὰ τὸ καταψυκτικὸν τῶν ὑδάτων ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι πλουσιωτάτη, καὶ διὰ τὴν χαρούμενην θεωρίαν τῶν πεδιάδων ὅπου διὰ πολὺν καιρὸν φυλάττουσι τὴν πρασινάδα των. (β)

Οἱ Θηβαῖοι εἶναι ἀνδρεῖοι, τολμηροὶ, αὐθάδεις, καὶ μάταιοι· εἰς μίαν στιγμὴν περνοῦσιν ἀπὸ τὸν θυμὸν εἰς τὴν ὕβριν, καὶ ἀπὸ τὴν καταφρόνησιν τῶν νόμων, εἰς τὴν παντελεῖ ἀλησμονησίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ παραμικρὸν κέρδος τοῖς δίδει πρόφασιν φανερᾶς ἀδικίας, καὶ ἡ παραμικρὰ αἰτία διὰ σκοτωμούς. (γ) Αἱ γυναῖκες εἶναι μεγάλαι, καλοκαμωμέναι, καὶ ὡς ἐπὶ τι πλεῖστον ξανθαί. Τὸ περιπάτημά των εἶναι εὐγενικὸν καὶ ἀρκετὰ λαμπρὸς ὁ στολισμὸς των. Εἰς τὸ κοινὸν, σκεπάζουσι τὸ πρόσωπόν των εἰς τρόπον ὅπου μόνον τὰ μάτια φαίνονται. Τὰ μαλιά των εἶναι δεμένα ἐπάνω εἰς τὸ κεφάλι των, καὶ οἱ πόδες των εἰς στενὰ καὶ πορφυροβαφῆ πέδιλα, καὶ τόσον μικρὰ, ὥστε τὸ μισὸν ποδᾶρι μένει σχεδὸν γυμνόν.

α) Κολουμ. ἀγροικ. β. 4, β. 1, κ. 4.

β) Δικαίαρχ. αὐτ.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 15.

ΣΕΛΙΔΑ 92

ἡ φωνὴ των εἶναι γλυκητάτη καὶ αἰσθητικὴ. Ἡ φωνὴ τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἀδρεία, ἄνοστος καὶ τρόπον τινὰ σύμφωνος μὲ τὰ ἦθη των. (α)

Ματαίως ἤθελε ζητήση τινὰς τὰ ἴχνη αὐτοῦ τοῦ χαρακτηῖρος εἰς ἓνα σῶμα νέων πολεμιστῶν, ἱερὸν τάγμα λεγόμενον, (β) τριακόσιοι εἶναι αὐτοὶ, συναυξάνοντες μαζὶ καὶ θρεφόμενοι εἰς τὴν ἀκρόπολιν μὲ ἕξοδα τῆς κοινότητος. Αἱ μελωδικαὶ φωναὶ

τοῦ αὐλοῦ διευθύνουσι τὰ γυμνάσματά των, καὶ τὰ παιγνίδια των σχεδόν, καὶ διὰ νὰ μὴ τραπῆ εἰς τυφλὴν ὁρμὴν ἢ ἀνδρεία των, ἐντυπώνουσιν εἰς τὰς ψυχὰς των τὸ εὐγενικώτερον καὶ ζωντανώτερον διανόημα.

Πρέπει καθ' ἕνα αὐτῶν νὰ ἐκλέξῃ ἕνα φίλον, μὲ τὸν ὁποῖον μένει ἀχωρίστως ἐνωμένος διὰ πάντα. Ὅλη του ἡ φιλοδοξία εἶναι νὰ ἀρέσῃ εἰς αὐτὸν τὸν φίλον, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν, νὰ μετέχῃ ἀπὸ τὴν χαρὰν καὶ θλίψιν του εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, τοὺς κόπους καὶ κινδύνους του εἰς τὸν πόλεμον. Ἄν δὲν εἶναι ἰκανὸς νὰ σέβεται ἀρκούντως τὸν ἑαυτὸν του, ἤθελεν αἰδῆται τὸν φίλον του, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπίκρισις ἤθελεν εἶναι τὸ σκληρότερον τῶν βασάνων, καὶ ὁ ἔπαινος ἡ μεγαλητέρα εὐφροσύνη. Αὐτὴ ἡ ὑπερφυσικὴ σχεδὸν ἔνωσις κάμνει νὰ προτιμῆται ὁ θάνατος ἀπὸ τὴν

α) Δικαίαρχ. Σ. 16 καὶ 17.

β) Πλούτ. εἰς Πελοπ. τ. α, σ. 287.

ΣΕΛΙΔΑ 93

ἀτιμίαν, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς δόξης ἀπὸ κάθε ἄλλο κέρδος. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πολεμιστὰς, εἰς τὸν βρασμὸν μιᾶς μάχης, ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπον κατὰ γῆς, καὶ βλέπωντας τὸν ἐχθρὸν ἔτοιμον νὰ τῷ χάσῃ τὸ σπαθὶ εἰς τὰ νεφρά του, πρόσμεινε τὸν λέγει, ἐγειρόμενος ὀλίγον, εἰς τὸ στήθος μου χῶσαι αὐτὸ τὸ σίδηρον, ἤθελεν ἐντραπῆ πολλὰ ὁ φίλος μου, ἂν ἦτον ὑποψία πῶς ἐθανατώθηκα φεύγωντας. Προτιήτερα ἐδιαμοίραζον εἰς μικρὰ σώματα τοὺς 300 πολεμιστὰς, διὰ νὰ διοικῶσι διάφορα στρατεύματα. Ὁ Πελοπίδας ὅπου συχνάκις εἶχε τὴν τιμὴν νὰ τοὺς διοικῆ, κάμνωντάς τοὺς νὰ πολεμήσωσιν ὅλοι μαζί, οἱ Θηβαῖοι τοῖς εἶναι χρεῶσαι διὰ ὅλας τὰς νίκας ὅπου ἔλαβον κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ Φίλιππος ἀφάνισεν εἰς Χαιρώνειαν αὐτὸ τὸ ἕως τότε ἀνίκητον σῶμα, ὅστις βλέπωντας τοὺς νέους Θηβαίους κατὰ γῆς μὲ ἐντίμους πληγὰς, καὶ συσφιγμένους ἕνας μὲ τὸν ἄλλον εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἐμάχοντο, δὲν ἐδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του, καὶ ἐμαρτύρησε παρρησίᾳ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν των. (α)

Ἐπαρατηρήθη ὅτι τὰ γένη, αἱ πόλεις, καὶ αἱ γενεαὶ, ἔχουσιν ἕνα ἐλάττωμα κύριον, τὸ ὁποῖον ὡς μερικαὶ ἀρρώσῃαι διαδίδεται ἀπὸ γενεὰν εἰς γενεὰν, μὲ περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν

α) Πλούτ. εἰς Πελοπ., τ. 1, σ. 287.

ΣΕΛΙΔΑ 94

ἐνέργειαν. Ἐκ τούτου προέρχονται οἱ ἔλεγχοι ὅπου κάμνουν ἀναμεταξὺ των, οἱ ὁποῖοι γίνονται ὡς παροιμοίαι· διὰ τοῦτο, οἱ Βοιωτοὶ λέγουσι κοινῶς ὅτι ὁ φθόνος ἔστησε τὴν κατοικίαν του εἰς τὴν Τανάγραν, ἡ ἄνομος φιλοκέρδεια εἰς τὴν Ὀρωπὸν, τὸ πνεῦμα τῆς ἐναντιότητος εἰς τὰς Θεσπείας, ἡ βία εἰς τὰς Θήβας, ἡ λαιμαργία εἰς τὴν Ἀνθηδῶνα, ἡ ἀπατηλὴ προσπάθεια εἰς τὴν Χαιρώνειαν, ἡ ἐπίδειξις εἰς τὰς Πλαταιὰς, καὶ ἡ ἀναισθησία εἰς τὴν Ἀλίαρτον. (α)

Εὐγαίνοντες ἀπὸ τὰς Θήβας ἀπεράσαμεν συμὰ εἰς μίαν λίμνην, Ὑλαίαν λεγομένην, ὅπου χύνονται οἱ ποταμοὶ, οἵτινες ποτίζουν τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως αὐτῆς. Ἐκεῖθεν ὑπήγαμεν εἰς τὰ χεῖλη τῆς λίμνης Κωπαΐδος, λίμνη ἀξία τῆς θεωρίας μας.

Ἡ Βοιωτία ἠμπορεῖ νὰ νομισθῆ ὡς ἓν μέγα κοίλωμα περιτριγυρισμένον ἀπὸ βουνά, τῶν ὁποίων αἱ σειραὶ εἶναι ἐνωμέναι δι' ἑνὸς τόπου ἀποχρόντως ὑψηλοῦ. Ἄλλα βουνὰ διεκτείνονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τόπου, οἱ ποταμοὶ ὅπου εἰς αὐτὰ ἔχουσι τὴν πηγὴν τῶν ἐνώνονται οἱ περισσότεροι εἰς τὴν λίμνην Κοπαΐδα, τῆς ὁποίας ἡ περιοχὴ εἶναι 380 σταδίων (β)* καὶ δὲν ἔχει, οὔτε ἠμπορεῖ νὰ ἔχη καμμίαν φανε-

- α) Δικαίαρ. Ἑλλ. σ. 18.
- β) Στράβ. β. 9, σ. 407.
- *) 14 ὥραις.

ΣΕΛΙΔΑ 95

ρὰν ἔξοδον. Ἦθελε καταποντίση λοιπὸν εἰς ὀλίγον ὅλην τὴν Βοιωτίαν, ἂν ἡ φύσις, ἢ ἡ ἀγχίνοια τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔκαμνε κρυφὰς διόδους διὰ τὸ τρέξιμον τῶν ὑδάτων.
(α)

Πρὸς τὸ πλησιέστερον μέρος τῆς θαλάσσης, ἡ λίμνη τελειώνει εἰς τρεῖς μικροὺς κόλπους πρὸς τοὺς πόδας τοῦ ὄρους Πτώου κειμένου μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ λίμνης. Ἀπὸ τὸ βάθος τῶν τριῶν αὐτῶν κόλπων εὐγαίνουσι πολλὰ ἀυλάκια, τὰ ὁποῖα διαχωρίζουσι τὸ πλάτος τοῦ βουνοῦ, τινὰ εἶναι μακρὰ 30 στάδια, καὶ ἄλλα περισσότερον (β)* διὰ νὰ τὰ σκάψωσιν, ἢ νὰ τὰ καθάρισωσιν, εἶχον ἀνοίξη κατὰ διάστημα ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν, πηγὰδια ἀπείρου βάθους. Ὅταν τινὰς τὰ ἰδῆ ὀφθαλμοφανῶς, τρομάζει εἰς τὰς δυσκολίας τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ διὰ τὸ πολυέξοδον, καὶ καιρὸν ὅπου ἐχρειάσθησαν. Τὸ θαυμασιώτερον ἀκόμι εἶναι, ὅτι αὐτὰ τὰ ἔργα, τῶν ὁποίων μνήμη δὲν ἔμεινεν οὔτε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, οὔτε ἀπὸ τὴν παράδοσιν, πρέπει νὰ ἦσαν παμπάλαια, καὶ ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαίους αἰῶνας ἐκείνους, δὲν φαίνεται νὰ ἦτον καμμία δύναμις εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἰκανὴ νὰ σχηματίση καὶ νὰ ἐκτελέση τοιοῦτον μέγαν στοχασμόν. (*)

- α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 406.
- β) Στράβ. β. 9, σ. 406. Βέλερ. Σ. 466.
- *) Ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἕνας ἀπὸ τὴν Εὐρύππον ἐδιωρίσθη νὰ τὰ παστρεύσῃ Στράβ. νβ. 9, σ. 407. Στέφ. εἰς Ἀθῆν.
- *) Ὅλα αὐτὰ φαίνονται εἰς τὴν χάρταν τοῦ Ῥήγα.

ΣΕΛΙΔΑ 96

Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, αὐτοὶ οἱ σωλῆνες χρειάζονται μέγала ἔξοδα, τῆ σήμερον εἶναι ἀμελημένοι, οἱ περισσότεροι εἶναι γεμάτοι, καὶ ἡ λίμνη αὐξάνει εἰς στερεάν. Φαίνεται πῶς ὁ κατακλυσμὸς, ἢ ἡ πλημμύρα, ἣτις ἐπὶ τοῦ Ὠγυγέως καθυπέκλυσε τὴν Βοιωτίαν, δὲν προέρχεται ἀλλαχόθεν, ἢ μὴ ἀπὸ τὴν πλημμύραν αὐτῶν τῶν ὑπογείων σωλῆνων.

Ἀφ' οὗ ἐπεράσαμεν τὴν Ὀποῦντα καὶ ἄλλας πόλεις τῶν Λοκρῶν, ἐφθάσαμεν εἰς τὰς Θερμοπύλας. Ὅταν ἐπλησίασα εἰς τὴν περίφημον αὐτὴν στενοῦραν, ὅπου τέσσαρες χιλιάδες Ἑλλῆνες ἐσταμάτησαν διὰ πολλὰς ἡμέρας ἓνα ἀναρίθμητον στράτευμα Περσῶν, καὶ ὅπου ἐγάθη ὁ Λεωνίδα με τοὺς 300 Σπαρτιάτας ὅπου διοικοῦσε, με ἐκυρίευσεν ἓνα κρυφὸν ἀνατρίχιασμα. Αὐτὸ τὸ στενὸν, ἀπὸ ἓνα μέρος εἶναι σφαλισμένον με βουνά, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο με τὴν θάλασσαν, τὸ ἐπερίγραψα εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ συγγράμματος τούτου. Πολλὰς φοραῖς τὸ ἐπεριτρέξαμεν,

έθεωρήσαμεν τὰ θερμὰ λουτρὰ, ὅθεν καὶ Θερμοπύλαι λέγεται, (α) εἶδομεν τὸν μικρὸν λόφον ἐπάνω τοῦ ὁποίου οἱ ὄπαδοι τοῦ Λεωνίδα ἐτραβήχθησαν ἀφ' οὗ ἐσκοτώθη αὐτὸς ὁ Ἥρωας. (β) Καὶ τοὺς ἀκολουθήσαμεν ἕως τῆς ἄλλης ἄκρας τοῦ στενοῦ, (γ) ἕως τῆς σκηνῆς τοῦ

α) Ἡρόδ. β. 7, κ. 176.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. κεφ. 225.

γ) Πλούτ. περὶ κακ. Ἡροδ. τ. 2, σ. 866.

ΣΕΛΙΔΑ 97

Ξέρξου τὸν ὁποῖον εἶχον ἀποφασίσῃ νὰ θυσιάσωσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στρατεύματός του.

Ἐνα πλῆθος περιστατικῶν ἐπροξενούσαν εἰς τὴν ψυχὴν μας μεγαλώτατα κινήματα. Ἐκείνη ἡ θάλασσα, ἡ ποτὲ βεβαμμένη μὲ τὸ αἷμα τῶν ἐθνῶν, ἐκεῖνα τὰ βουνὰ, τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ὑψοῦνται ἕως τὰ σύννεφα, ἐκείνη ἡ ἄκρα ἐρημία ὅπου μᾶς ἐπεριτριγύριζεν, ἡ μνήμη τόσων κατορθωμάτων ὅπου ἡ θεωρία τῶν τόπων ἐφαίνετο νὰ μᾶς τὰ παρασταίνῃ, τέλος πάντων, ἐκείνη ἡ ἔνθερος συμπάθεια ὅπου αἰσθάνεται τινὰς διὰ τὴν δυστυχοῦσαν ἀρετὴν, ὅλα ἐπροξενούσαν τὸν θαυμασμόν μας, ἢ τὴν συλλύπησίν μας, ὅταν εἶδομεν πλησίον μας τὰ μνημεῖα ὅπου ἡ τῶν Ἀμφικτυόνων συνέλευσις ἤγειρεν εἰς τὸν ῥηθέντα λόφον. (α) Αὐτὰ εἶναι τόσοι μικροὶ στύλοι εἰς τιμὴν τῶν 300 Σπαρτιατῶν καὶ διαφόρων ἐλληνικῶν στρατευμάτων ὅπου ἐπολέμησαν. Ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸν πρῶτον ὅπου μᾶς παρέστη καὶ ἀνέγνωμεν «**Ἦδε τέσσαρες χιλιάδες Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου, ἐπολέμησαν ἐναντίον τριῶν μυλιονίων Περσῶν**». Ἐπλησιάσαμεν εἰς ἕναν δεύτερον, καὶ ἀνέγνωμεν αὐτὰς τὰς λέξεις τοῦ Σιμωνίδου «**Διαβάτα, πῆγαινε νὰ εἰπῆς εἰς τὴν Λακεδαίμονα ὅτι ἀναπανόμεθα**

α) Ἡροδ. β. 7, κ. 228.

ΣΕΛΙΔΑ 98

ἐδὼ διατὶ ὑπετάχθημεν εἰς τοὺς ἀγίους νόμους τῆς». (α) Μὲ πόσῃν αἴσθησιν μεγαλειότητος, καὶ μὲ πόσον ὕψος ἀδιαφορίας εἰδοποίησαν παρόμοια πράγματα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους; εἰς αὐτὴν τὴν δευτέραν ἐπιγραφὴν δὲν εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Λεωνίδα καὶ τῶν 300 ὀπαδῶν του, διατὶ οὔτε κἂν ὑπωπτεύθησαν ὅτι ποτὲ θέλει σταθῆ ἢ τρόπος νὰ ἀλησμονηθῶσιν, εἶδα πολλοὺς Ἕλληνας νὰ ἰξεύρουν ἐκ στήθους τὰ ὀνόματα τῶν τριακοσίων, καὶ νὰ τὰ μεταλέγωσιν, ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. (β) Εἰς μίαν τρίτην ἐπιγραφὴν διὰ τὸν μάντιν Μεγιστίαν, ἀναγινώσκειται ὅτι αὐτὸς ὁ Σπαρτιάτης γνωρίζοντας τὴν τύχην του, ἠθήλησε κάλλιον νὰ ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ ἀφήσῃ τὸ στράτευμα τῶν Ἑλλήνων. (γ) Συμὰ εἰς αὐτὰ τὰ νεκρώσιμα μνημεῖα εἶναι καὶ ἕνα τρόπαιον ὅπου ἤγειρεν ὁ Ξέρξης, ὅπερ τιμᾷ περισσότερον τοὺς νικηθέντας, παρὰ τοὺς νικητάς. (δ)

Ἐδὼ τελειώνει ἡ μετάφρασις τοῦ Γεωργίου Βεντότη, καὶ ἀρχινᾷ ἡ τοῦ Ῥήγα.

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. Στράβ. β. 9, σ. 429. Κικέρ. β. 1, κ. 42, τ. 2, σ. 268.

β) Ἡρόδ. β. 7, κ. 224.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 228.

δ) Ἰσοκρ. ἐπιστ. εἰς Φίλιπ. τ. 1, σ. 304.

ΣΕΛΙΔΑ. 99

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄

Ὀδοιπορεία τῆς Θεσσαλίας, Ἀμφικτύονες*, μάγισσαι, βασιλεῖς τῶν Φερῶν. Κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.

Εὐγαίνωντας ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας (1) ἐμβαίνει τινὰς εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Αὐτὴ ἡ ἐπαρχία, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνεται ἡ Μαγνησία (2) καὶ διάφορα ἄλλα μικρὰ τοπαρχία ἔχουσαι ξεχωριστὰς ὀνομασίας, εἶναι περιορισμένη κατ' ἀνατολὰς ἀπὸ τὴν θάλασσαν, κατ' ἄρκτον ἀπὸ τὸ ὄρος Ὀλυμπον, κατὰ δυσμὰς ἀπὸ τὸ ὄρος Πίνδον (3) καὶ κατὰ μεσημβρίαν ἀπὸ τὴν Οἴτην. (4) Ἀπὸ τὰ αἰώνια σύνορα αὐτὰ, ἐξέρχονται ἄλλα ἀλυσίδαις βουνῶν καὶ λόφων ἔρπουσαι εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη. Αὐταὶ ἐναγκαλίζουσι κατὰ διαστήματα εὐφόρους πεδιάδας, αἵτινες διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν περιοχὴν τους παρομοιάζουσι μὲ εὐρύχωρα ἀμφιθέατρα (α). Πόλεις εὐτυχισμένα ἐγείρονται

*) Το καλοκαίρι τοῦ 337 χρόν. πρὸ Χριστοῦ.

1) Θερμονέρια.

2) Τοῦ Δημητριάδος ἡ ἐπαρχία.

3) Ἄγραφα.

4) Βάνινα Ὀξιαῖς.

α) Πλίνιος βιβλίον 4, κεφ. 8, τόμ. α΄, σελίδ. 199.

ΣΕΛΙΔΑ 100

ἐπάνω εἰς τὰ ὕψη ὁποῦ περιτριγυρίζουσι τὰς πεδιάδας αὐτάς. Ὅλος ὁ τόπος ποτίζεται ἀπὸ ποταμοὺς, ὧν οἱ περισσότεροι πίπτουσι εἰς τὸν Πηνεόν (5), ὅστις προτοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν θάλασσαν, διαπερνᾷ τὴν περίφημον κοιλάδα, γνωστὴν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Τέμπη (6).

Μερικὰ στάδια παρεμπρὸς ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας, ἠϋραμεν τὴν μικρὰν χώραν Ἀνθέλην (7) περίφημον δι' ἕναν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διὰ τὴν συνέλευσιν τῶν Ἀμφικτύων ὁποῦ συγκροτεῖται κάθε χρόνον ἐκεῖ. (α). Αὐτὴ ἡ σύναξις ἤθελεν εἶναι ἡ ἐπωφελεστάτη, καὶ ἐπομένως ἡ ἀρίστη τῶν νομοθεσιῶν, ἂν αἱ αἰτίαι τῆς φιλανθρωπίας ὁποῦ ἐνήργησαν νὰ τὴν θεσπίσωσι, δὲν ἤθελεν ἀναγκασθῶσι νὰ παραχωρήσωσι εἰς τὰ πάθη ἐκείνων ὁποῦ διοικοῦσι τὰ ἔθνη.

Κατὰ τὸ λέγειν μερικῶν, ὁ Ἀμφικτύων βασιλεύωντας εἰς τὰ πέριξ, ἐστάθη ὁ πρῶτος προστάτης (β) ἄλλοι πάλιν λέγουσι πῶς ὁ Ἀκρίσιος βασιλεὺς τοῦ Ἄργους. (γ). Ἐκεῖνο ὁποῦ φαίνεται

5) Σαλαμβριάν.

6) Μπαμπᾶς.

7) Μόλος.

α) Ἡρόδ. βιβ. ζ΄ κεφ. 200, ὑπομνήματα τῆς φιλολογ. ἀκαδ. τόμ. 3, σελ. 191.

β) Θεόπομπ. εἰς Ἀμφικτυον. Παν, β΄ 10, κ. 8, σελ. 815.

γ) Στράβ. βιβ. θ΄, σελ. 420.

ΣΕΛΙΔΑ 101

βέβαιον, εἶναι ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους, δώδεκα γένη ἀπὸ τὰ ἀρκτῶα μέρη τῆς Ἑλλάδος (α)* καθὼς οἱ Δωριεῖς, οἱ Ἴωνες, οἱ Φωκεῖς, οἱ Βοιωτοὶ, οἱ Θεσσαλοὶ καὶ τ. ἔκαμαν μίαν συμφωνίαν διὰ νὰ προλάβωσι τὰ κακὰ ὅπου ὁ πόλεμος ἐφεῖλκε κατόπι του. Ἐθεσπίσθη νὰ στέλλωσι κάθε χρόνον ἀπεσταλμένους εἰς τοὺς Δελφούς (1) καὶ ὅτι τὰ τολμήματα ὅπου ἤθελε γένωσιν ἐναντίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις ἐδέχθη τοὺς ὄρκους των, καὶ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἐνάντια εἰς τὰ δίκαια τῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων αὐτοὶ ἐχρεωστοῦσαν νὰ εἶναι οἱ ὑπερασπισταὶ, θέλουσιν ἀναθῆναι εἰς τὴν συνέλευσιν αὐτήν. Καὶ κάθε μία ἀπὸ τὰς δώδεκα φυλάς, ἤθελεν ἔχει νὰ δώσῃ δύο ψήφους διὰ μέσου

α) Αἰσχίν. περὶ ψευδ. νόμ. σελ. 413. Στράβ. ὁμοίως. Πausan. ὁμοίως.

*) Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦν ἐπάνω εἰς τὰ γένη ὅπου ἔστελλον ἀπεσταλμένους εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Ὁ Αἰσχίνης ὅπου ἐκθέτω ἀνωτέρω καὶ τοῦ ὁποίου ἡ μαρτυρία εἶναι τοῦλάχιστον διὰ τὸν καιρὸν του προτιμωτέρα ἀπ' ὅλας τὰς ἄλλας, ἐπειδὴ καὶ ἦτον ὁ ἴδιος ἀπεσταλμένος, ὀνοματίζει τοὺς Θετταλοὺς, τοὺς Βοιωτοὺς, τοὺς Δωριεῖς, τοὺς Ἴωνας, τοὺς Περγέβους, τοὺς Μάγνητας, τοὺς Λοκροὺς, τοὺς Οἰταίους, τοὺς Φθιώτας, τοὺς Μαλίους, καὶ τοὺς Φωκεῖς. Οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπέβαλον τὸ δωδέκατον, οἱ δὲ κριτικοὶ ὑποθέτουν πῶς εἶναι οἱ Δόλοπες. 1) Καστρί εἰς τὴν Φωκίδα.

ΣΕΛΙΔΑ 102

τῶν ἀπεσταλμένων της, ὑποσχομένη νὰ κάμῃ νὰ ἐκτελεσθῶσιν οἱ ὀρισμοὶ τῆς ἀξιοσεβάστου αὐτῆς βουλῆς.

Ὁ συνασπισμὸς ἐπεσφραγίσθη μὲ ἕναν ὄρκον, ὅστις ἐξαναγενοῦτο πάντοτε μετὰ ταῦτα.

«Ὁμνύομεν εἶπον τὰ συμφωνοῦντα ἔθνη, νὰ μὴ λεηλατήσωμεν ποτὲ τὰς Ἀμφικτυονικὰς πόλεις, νὰ μὴ στρυφογυρίσωμεν ποτὲ, τόσον ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὅσον καὶ ἐν καιρῷ πολέμου τὰ ἀναγκαῖα εἰσοδήματα εἰς τὰς χρείας των. Ἄν καμμία δύναμις ἤθελε τολμήσῃ νὰ τὸν ἐπιχειρησθῆ, ἡμεῖς θέλομεν στρατεύσει κατ' αὐτῆς, καὶ θέλομεν πορθῆσαι τὰς πόλεις της. Ἄν ἀσεβεῖς ἤθελεν ἀρπάσωσι τὰ ἀφιερώματα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὀρκιζόμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τοὺς πόδας, τὰς χεῖρας, τὴν φωνὴν, καὶ ὅλας μας τὰς δυνάμεις ἐναντίον των, καὶ ἐναντίον τῶν ὁμοφρόνων των».

(α).

Τὸ συνέδριον αὐτὸ ἀκόμι σώζεται ἕως τῆς σήμερον, εἰς τὴν ἰδίαν μορφήν σχεδὸν ὅπου εἶχεν ὅταν ἐθεσπίσθη. Ἡ κρισολογία του ἐξαπλώθη μαζί με τὰ ἔθνη ὅπου εὐγῆκαν ἀπὸ τὰ ἀρκτῶα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα προσκολλώμενα πάντοτε εἰς τὴν Ἀμφικτυονικὴν συμμαχίαν, ἔφερον ὁμοῦ εἰς τὰς νέας κατοικίας των τὸ δίκαιον τοῦ νὰ συνεδρεύωσι, καὶ νὰ λέγωσι τὴν γνώμην των εἰς τὰς συνε-

α) Αἰσχίν. περὶ ψευδ. νόμ. σελ. 413.

ΣΕΛΙΔΑ 103

λεύσεις του. (α) Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Λακεδαιμόνες, αὐτοὶ ἑκατοικοῦσαν ἄλλοτε εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ ὅταν ἦλθον νὰ κατασταθῶσιν εἰς τὸν Μωρέαν, ἐφύλαξαν μίαν τῶν δύο ψήφων, ἣτις ἀνῆκεν εἰς τὸ σῶμα τῶν Δωριέων, τῶν ὁποίων αὐτοὶ ἦτον μέρος. Ὅμοίως, ἡ διπλῆ ψήφος ἀρχαίῳθεν δοθεῖσα εἰς τοὺς Ἴωνας, διεμοιράσθη μετὰ ταῦτα μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἴωνικῶν ἀποικιῶν ὅπου εἶναι εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. (β) Καὶ μὲ ὅλον ὅπου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φέρωσιν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν περισσότερον ἀπὸ εἴκοσι τέσσαρας ψήφους, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεσταλμένων δὲν εἶναι προσδιωρισμένος, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον μερικαῖς φοραῖς τρεῖς ἢ τέσσαρας. (γ)

Ἡ συνέλευσις τῶν Ἀμφικτυόνων συγκροτεῖται εἰς τοὺς Δελφοὺς τὸ καλοκαῖρι, εἰς δὲ τὴν χώραν Ἀνθέλην τὸ φθινόπωρον. (δ) Συντρέχει ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς θεατῶν, καὶ ἀρχινᾷ πρῶτον ἀπὸ θυσίας προσφερομένης διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκτὸς τῶν ὑποθέσεων ἀναφερομένων εἰς τὸν ὄρκον ὅπου ἀνωτέρω εἶπον, ἐκεῖ κρίνουν τὰς διχονοίας ὅπου συμβαίνουσι μεταξὺ τῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι ζητοῦσι νὰ προε-

α) Ὑπομν. τῆς ἀκαδ. τῆς φιλολ. τόμ. 21 ἱστορ. σελ. 237.

β) Αἰσχ. αὐτόθ. σελ. 413.

γ) Ὁ αὐτὸς σελ. 446.

δ) Στράβ. βιβ. 9, σελ. 420. Αἰσχίν. ὁμοίως.

ΣΕΛΙΔΑ 104

δρεύωσιν εἰς τὰς γινομένας ἀπὸ τὴν κοινότητα θυσίας· (α) ἢ ὅπου ὕστερον ἀπὸ μίαν κερδημένην μάχην, ἤθελε σφετερισθῶσι τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ μοιρασθῶσιν, (β) ἀναφέρουσι καὶ ἄλλας αἰτίας, τόσον πολιτικὰς, ὅσον καὶ ἐγκληματικὰς. (γ) Πρὸ πάντων ὅμως τὰς πράξεις ὅπου βιάζουσι τὰ ἀνθρώπινα δίκαια. (δ) Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐκείνων τῶν μερῶν διευκρινίζουσι τὴν ὑπόθεσιν, τὸ συνέδριον ἐκφωνεῖ κατὰ τὸν περισσότερον ἀριθμὸν τῶν ψήφων, καὶ ἀποφασίζει μίαν χρηματικὴν ζημίαν ἐναντίον τῶν ὑπευθύνων γενῶν. Ὑστερον ἀπὸ τὴν δοθεῖσαν διορίαν, παρεισέρχεται καὶ δευτέρα κρίσις, ἣτις αὐξάνει τὴν χρηματικὴν ζημίαν μὲ τὸ διπλοῦν. (α) Ἄν αὐτὰ δὲν ἤθελεν ὑποταχθῶσι, τὸ συνέδριον ἔχει τὸ δίκαιον νὰ προσκαλέσῃ εἰς βοήθειαν τοῦ ψηφίσματός του, καὶ νὰ ἀρματώσῃ ἐναντίον τῶν ὅλων τὸ Ἀμφικτυονικὸν σῶμα, ἡγουν ἕνα μεγάλον μέρος τῆς Ἑλλάδος. Ἐχει ὁμοίως τὴν δύναμιν νὰ τὰ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὴν Ἀμφικτυονικὴν συμμαχίαν, ἢ ἀπὸ τὴν κοινὴν ἔνωσιν τοῦ ναοῦ. (ζ)

Τὰ δυνατὰ ὅμως ἔθνη δὲν ὑποτάσσονται

α) Δημοσθ. σελ. 495, Πλούταρχ. τόμ. β, σελ. 850.

β) Δημοσθ. εἰς Νέαρχ. σελ. 877. Κικέρ. βιβλ. β', κεφ. 23, τόμ. 1, σελ. 96.

γ) Ὑπομν. τῆς φιλολογ. ἀκαδ. τόμ. 5, σελ. 405.

δ) Πλούταρχ. εἰς Κίμ. τόμ. α', σελ. 483.

ε) Διόδ. Σικελ βιβ. 16, σελ. 430.

ζ) Πλούτ. εἰς Θεμιστ. τ. α', σ. 122. Πaus. β. 10, κ. 8, σ. 816. Αἰσχίν. ψεύδ. νόμ. σ. 413.

ΣΕΛΙΔΑ 105

πάντοτε εἰς παρόμοια ψηφίσματα· ἡμπορεῖ νὰ τὸ κρίνη τινὰς ἀπὸ τὸ νεωστὶ φέρσιμον τῶν Λακεδαιμονίων. Αὐτοὶ ἀφήρπασαν ἐν καιρῷ πλήρους εἰρήνης τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν, οἱ ἄρχοντες αὐτῆς πόλεως τοὺς ἐγκάλεσαν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατεδικάσθησαν εἰς χρηματικὴν ζημίαν πεντακοσίων ταλάντων, ἔπειτα εἰς χιλίων, οἵτινες παρητήθησαν ἀπὸ τοῦ νὰ πληρώσωσιν, ἐπὶ προφάσει, ὅτι τὸ ψήφισμα ἦτον ἄδικον. (α)

Αἱ ἐκφωνηθεῖσαι ἀποφάσεις ἐναντίον τῶν ἐθνῶν ὅπου μιαινέουσι τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, ἐμπνέουσι περισσότερον τρόμον. Οἱ στρατιῶται των στρατεύουσι μὲ πολλὴν ἀνευχαριστησίαν, ἐπειδὴ τιμωροῦνται μὲ θάνατον, καὶ ὑστεροῦνται τὸν ἐνταφιασμόν, ὅταν πιασθῶσι μὲ τὰ ἄρματα εἰς τὰ χέρια. (β) Ἐκεῖνα δὲ ὅπου ἡ συνέλευσις προσκαλεῖ νὰ ἐκδικήσωσι τὰ θυσιαστήρια εἶναι τόσον ὑπήκοα, ὅπου νομίζουσι πῶς ἔχουσι μέρος εἰς τὴν μίανσιν, ὅταν τὴν οἰκαιοποιοῦνται, ἢ τὴν ὑποφέρωσιν. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις, τὰ ὑπεύθυνα ἔθνη ἔχουσι νὰ φοβοῦνται προσέτι ἔξω ἀπὸ τὰ ἀναθέματα ὅπου ἐκδίδονται κατ' αὐτῶν, καὶ νὰ μὴν ἐνωθῇ ἡ πολιτικὴ τῶν γειτόνων ἡγεμόνων, οἵτινες εὐρίσκουσι τὸν τρόπον νὰ θεραπεύσωσι τὴν ἰδίαν φιλοδοξίαν των, οἰκαιοποιούμενοι τὰ συμφέροντα τοῦ οὐρανοῦ.

α) Διόδ. Σικελ. βιβ. ἰστ. σελ. 430.

β) Ὁ αὐτὸς σελ. 427 καὶ 431.

ΣΕΛΙΔΑ 106

Ἀπὸ τὴν Ἀνθέλην ἐμβήκαμεν εἰς τὸν τόπον τῶν Τραχηνίων (1) καὶ εἶδαμεν εἰς τὰ πέριξ τοὺς πεδινοὺς ἀνθρώπους καταγινομένους εἰς τὸ νὰ συνάξωσι τὴν πολύτιμον σκάρφην ὅπου βλαστάνει ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Οἶτην. (α) Ἡ ἔφεσις τοῦ νὰ πληροφορήσωμεν τὴν περιέργειάν μας, μᾶς ὑπεχρέωσε νὰ πάρωμεν τὸν δρόμον τῆς Ὑπάτης. (2) Μᾶς εἶχον εἰπῆ ὅτι, θεὸς νὰ εὐρωμεν πολλαῖς μάγισσαις εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν (β) εἶδομεν ἀληθινὰ ἐκεῖ περισσαῖς ποταπαῖς γυναῖκες, ὅπου ἡμποροῦσαν (καθὼς ἔλεγον) νὰ κρατήσωσι τὸν ἥλιον, νὰ τραβίξωσι τὸ φεγγάρι εἰς τὴν γῆν, νὰ διεγείρωσι ἢ νὰ γαληνιάσωσι ταῖς τρυκυμῖαις, νὰ ξανακράξωσι τοὺς πεθαμένους εἰς τὴν ζωὴν, ἢ νὰ ἀπωθήσωσι τοὺς ζωντανοὺς εἰς τὸν τάφον. (γ)

Πῶς αἱ τοιαῦται ιδέαι ἡμπόρεσαν νὰ γλυστηρήσωσιν εἰς τὰ πνεύματα; Ἐκεῖνοι ὅπου τὰς θεωροῦσιν ὡς προσφάτους, θέλουσιν, ὅτι εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα, μία Θετταλὴ ὀνομαζομένη Ἀγλαονίκη,

1) Ἐπαρχίαν τοῦ Νέων Πατρῶν.

α) Θεόφρ. ἱστορ. βοτ. β. 9, κεφ. ια, σελ. 1063.

2) Πατραντζῆκι.

β) Ἄριστ. νεφέλ. στίχ. 747. Πλίνιος βιβλ.30, κεφ. α', τόμ. β, σελ. 523. Σενεκ. εἰς Ἰππόλ. δραμ. 2, στ. 420. Ἀπουλ. μεταμ. β. α', σ. 15, β. 2, σ. 20.

γ) Ἐμπεδοκ. Διογ. Λαέρτ. βιβ. η', § 59. Ἀπουλ. Αὐτ. σ. 6. Βιργίλ. ἐκλογ. η', στίχ. 69.

ΣΕΛΙΔΑ 107

μανθάνωντας νὰ προλέγη τὰς ἐκλείψεις τῆς σελήνης, ἀπέδωκεν αὐτὸ τὸ φαινόμενον εἰς τὴν δύναμιν τῶν γυτευμάτων της. (α) Καὶ ὅτι ἐσυμπέραναν ἀπ' ἐκεῖ, πῶς οἱ ἴδιοι

τρόποι ἦσαν ἄρκετοὶ νὰ ἀπαιωρήσωσιν ὅλους τοὺς νόμους τῆς φύσεως· προβάλλουσιν ὅμως καὶ μίαν ἄλλην Θετταλὴν, ἥτις, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν ἡρωϊκῶν αἰώνων, ἐξήσκει ἐπάνω εἰς τὸ ἄστρον αὐτὸ μίαν αὐτοκρατορικὴν ἰσχύν. (β) Καὶ μία ποσότης ἀποτελεσμάτων ἀποδεικνύει φανερᾶ, ὅτι ἡ μαγεία παρεισηλθε πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Μὴ φροντίζοντες νὰ ἐρευνήσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς, ἠθελήσαμεν ἐν καιρῷ τῆς διατριβῆς μας εἰς τὸ Πατρατζῆκι νὰ γνωρίσωμεν τὰ ἀποτελέσματά τῆς· μᾶς ἐπῆγαν κρυφίως εἰς μερικαῖς γραίαις, τῶν ὁποίων ἡ πενιχρότης ἦτον τόσον ὑπερβολικὴ, ὅσον καὶ ἡ ἀμάθεια τῶν, αὐταὶ ἐκαυχῶντο πῶς εἶχον ἀντιφάρμακα ἐναντίον τῶν δαγκαμάτων τῶν σκορπίων καὶ τῶν ἐχιδνῶν (γ) πῶς εἶχον ἄλλα διὰ νὰ καταντήσωσιν ἐκνευρωμένην ἢ ἀνενέργητον τὴν φλόγα ἐνὸς νέου συζύγου, ἢ διὰ νὰ κάμωσι νὰ χαθῶσι τὰ ποίμνια καὶ τὰ μελίτσια. (δ) Εἶδαμεν ἐκεῖ ἄλλαις ὁποῦ κατεσκεύαζον ἀνθρωπίνας μορφὰς ἀπὸ κερὶ, τὰς ἐπεφόρ-

α) Πλούταρχ. τόμ. β', σελ. 145.

β) Σένεκ. εἰς Ἡρακλ. Οἰταῖος στίχ. 525.

γ) Πλάτ. εἰς Εὐθύδ. τόμ. α', σελ. 290.

δ) Ἡρόδοτ. βιβλ. β', κεφ. 181. Πλάτ. Περὶ νόμ. βιβ. ια', τόμ. β', σελ. 933.

ΣΕΛΙΔΑ 108

τωναν μὲ γητεύματα, ταῖς ἔχωναν βελόνια εἰς τὴν καρδίαν, καὶ ταῖς ἐξέθετον ὕστερον εἰς τὰς διαφόρους ἐνορίας τῆς πόλεως. (α) Ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἔπερνον τὸ σχῆμα, πληττόμενοι ἀπὸ τοιαῦτα τρομερὰ θεάματα, ἐνόμιζον πῶς εἶναι παραδεδομένοι εἰς τὸν θάνατον, καὶ ὁ φόβος αὐτὸς, συνέτεμνε μερικαῖς φοραῖς ταῖς ἡμέραις τους.

Ἐπῆγαμεν ἑξαφνα εἰς μίαν ἀπ' αὐταῖς ταῖς γυναῖκας, καὶ τὴν ἠύραμεν ὁποῦ ἐγύριζεν ὀγλύγωρα ἕναν τροχόν (β) καὶ ἐπρόφερε μυστικὰ λόγια· ὁ σκοπὸς τῆς ἦτον νὰ ξαναφέρῃ (γ) τὸν νέον Πολύκλητον, ὅστις εἶχεν ἀφήσῃ τὴν Σαλαμίνα μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ἐξαιρέτους γυναῖκας τῆς πόλεως· διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ συμβεβηκότος, ἐδώσαμεν κάποια χαρίσματα τὴν Μυκάλην, αὐτὸ ἦτον τὸ ὄνομα τῆς μαγίσσης· μετὰ μερικὰς ἡμέρας (μᾶς εἶπεν) ἡ Σαλαμὶς δὲν θέλει νὰ προσμείνῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν πρώτων γητευμάτων μου, καὶ θεὸς νὰ ἔλθῃ ἀπόψε νὰ ξαναδοκιμάσῃ ἄλλα, ἐγὼ θέλω σᾶς κρύψει εἰς μίαν κώχην, ὅπουθεν θέλει ἠμπορέσετε νὰ τὰ ἰδῆτε, καὶ νὰ τὰ ἀκούσετε ὅλα. Ἐστάθημεν ἀκριβεῖς εἰς

α) Πλάτ. περὶ νόμ. βιβλ. ια', τόμ. β', σελ. 933. Ὀβίδ. ἡρωίδ. ἐπιστ. στ', στίχ. 91.

β) Πίνδ. Πύθ. δ', στίχ. 380. Σχολ. τοῦ αὐτοῦ Ἀπολλ. ἀργον. βιβλ. α', στίχ. 1139.

γ) Λουκιαν. τομ. γ', σελ. 288.

ΣΕΛΙΔΑ 109

τὸ νὰ εὐρεθῶμεν ἐκεῖ. Ἡ Μυκάλῃ ἔκαμνε τὰς ἐτοιμασίας τῶν μυστηρίων, ἐφαίνοντο τριγύρω τῆς (γ) κλαδία δάφνης, ἀρωματικὰ φυτὰ, ἀγνώριστα γράμματα σκαλισμένα εἰς προύντζιναις πλάκαις, μάλινα πούπουλα ἀπὸ κριάρι βαμμένα πορφυρὰ, καρφιὰ εὐγαλμένα ἀπὸ κρεμασταριάν, καὶ γεμάτα ἀκόμι ἀπὸ αἱματωμένα κομμάτια ἀνθρωπίνων κρανίων μισοφαγομένων ἀπ' ἄγρια θηρία, ἀπὸ κομμάτια δακτύλων, μήτεων, καὶ αὐτιῶν ἀρπαγμένων ἀπὸ λείψανα, ἀπὸ σπλάγχνα ζώων θυσιασμένων, ἕνα γυαλί, ὅπου ἐφύλαττον τὸ αἷμα ἐνὸς ἀνθρώπου ὁποῦ ἐχάθη μὲ βίαιον θάνατον, μίαν κηρένιαν μορφήν τῆς θεᾶς Ἐκάτης βαμμένην μὲ ἄσπρον, μὲ μαῦρον, καὶ μὲ κόκκινον,

βαστῶντας ἓνα πλῆκτρον, ἓνα λυχνάρι, καὶ ἓνα σπαθὶ περιτριγυρισμένον ἀπὸ ἓνα φίδι (α) πολλὰ ἀγγεῖα γεμάτα ἀπὸ νερὸν βρύσης (β) ἀπὸ ἀγελαδινὸν γάλα, ἀπὸ μέλι βουνήσιον, τὸν μαγικὸν τροχὸν, ἐργαλεῖα προύντζινα, τὰ μαλία τοῦ Πολυκλήτου, ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ κλώσια τοῦ ἐνδύματός του (δ) καὶ τέλος πάντων διάφορα ἄλλα πράγματα, ἅπερ ἐκρατοῦσαν τὴν περιέργειάν μας, τὴν ὥραν ὅπου ἓνας μικρὸς θόρυβος μᾶς ἰδοποίησε τὸν ἐρχομὸν τῆς Σαλαμίως.

α) Θεόκρ. εἰδύλ. β', Ἀπουλ. μεταμ. βιβλ. 3, σελ. 54.

β) Εὐσέβ. προλ εὐαγγ. β. 5, κεφ. 14, σελ. 202.

γ) Ἀπουλ. αὐτόθ. σελ. 55.

δ) Θεόκρ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 110

Ἐγλυστρήσαμεν ἐκεῖ κοντᾶ εἰς ἓναν ὄνδα. Ἡ ὠραία Θετταλὴ ἐμβῆκε γεμάτη ἀπὸ μανίαν καὶ ἔρωτα. Ὑστερον ἀπὸ πικρὰ παραπονέματα ἐναντίον τοῦ ἐραστοῦ τῆς καὶ τῆς μαγίσσης, ἄρχισαν αἱ ἱεροπραξίαι. Καὶ διὰ νὰ καταστηθῶσι πλέον ἰσχυραὶ πρέπει εἰς ὅλα νὰ ἔχωσι τὰ λόγια κάποιαν σχέσιν μὲ τὰς ὑποθέσεις ὅπου μελετῶνται. Ἡ Μυκάλῃ ἔκαμε κάμποσα ραντίσματα πρῶτον ἐπάνω εἰς τὰ σπλάχνα τῶν θυμάτων μὲ νερὸν, μὲ γάλα, μὲ μέλι. Ἐπειτα ἐπῆρε τὰ μαλία τοῦ Πολυκλήτου, τὰ ἐπερίπλεξε, τὰ ἐκομπόδεσε μὲ διαφόρους τρόπους, καὶ ἀνακατώνωντάς τα μὲ κάποια χόρτα, τὰ ἔρριπεν εἰς μίαν ἀνθρακιὰν ἀναμμένην. (α) Ἐκεῖνη ἦτον ἡ στιγμή ὅπου ὁ Πολύκλητος σειρόμενος ἀπὸ μίαν ἀνίκητον δύναμιν, ἔπρεπε νὰ παρῆρσιασθῇ, καὶ νὰ πέσῃ εἰς τὰ ποδάρια τῆς ἐρωμένης του.

Ἀφ' οὗ τὸν ἐπροσμείναμεν ματαίως, ἡ Σαλαμίς οὔσα κατηχημένη προτίτερα ἀπὸ κάμποσον καιρὸν εἰς τὰ κρύφια τῆς τέχνης, ἐφώναξε παρευθὺς. Ἐγὼ θέλω ἡ ἴδια νὰ παρασταθῶ εἰς τὰς ἐπωδὰς, ὑπούργησον τὴν φρενοληψίαν μου Μυκάλῃ, πάρε αὐτὸ τὸ ἀγκεῖον ὅπου εἶναι διὰ τὰ ραντίσματα, κουκούλωσέ το μὲ αὐτὸ τὸ μαλί. (β)

Ἄστρον τῆς νυκτός, δάνεισέ μας ἓνα χαριέστατον φῶς, καὶ ἐσεῖς θεότητες τοῦ ταρτάρου ὅπου

α) Ἀπουλ. μεταμ. βιβλ. γ', σελ. 55.

β) Θεόκρ. εἰδυλλ. β', στίχ. β'.

ΣΕΛΙΔΑ 111

συχοπεριπατεῖτε τριγύρω εἰς τοὺς τάφους, καὶ εἰς τοὺς ἀπὸ αἷμα τῶν θνητῶν ραντισμένους τόπους, παρῆρσιασθῆτε· τρομερὴ Ἐκάτη, ἄμποτε τὰ κάλλη μου νὰ εἶναι τόσον ἰσχυρὰ, ὅσον ἦτον τῆς Μηδείας καὶ τῆς Κίρκης. Μυκάλῃ, σκόρπισε αὐτὸ τὸ ἄλας εἰς τὴν φωτιάν, λέγωντας (α) ἐγὼ σκορπίζω τὰ κόκκαλα τοῦ Πολυκλήτου. Καὶ ἄμποτε ἡ καρδία αὐτοῦ τοῦ ἀπατηλοῦ νὰ καταστηθῇ βορὰ τοῦ ἔρωτος, καθὼς αὐτὴ ἡ δάφνη ἀφανίζεται ἀπὸ τὴν φλόγα, καθὼς αὐτὸ τὸ κερὶ ἀναλᾷ ἀντικρὺ εἰς τὴν ἀνθρωπιάν. (β) Ἄμποτες ὁ Πολύκλητος νὰ γυρίξῃ τριγύρω εἰς τὸ σπῆτι μου, καθὼς αὐτὸς ὁ τροχίσκος γυρίζει τριγύρω εἰς τὸν ἄξονά του. Ρίψε μὲ ταῖς φούχταις πίτερα εἰς τὴν φωτιάν, χτύπα εἰς αὐτὰ τὰ προύτζινα ἀγκεῖα. Ἀκούω τὰ ὀλολύγματα τῶν σκυλιῶν. Ἡ Ἐκάτη εἶναι εἰς τὴν πλησιόχωρον ἐνορίαν, χτύπα σὲ λέγω, ὅπου αὐτὸς ὁ κρότος νὰ τῇ δώσῃ τὴν εἴδησιν, ὅτι ἡμεῖς αισθανόμεθα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρουσίας τῆς. Πλήν, κατὰ τὸ παρὸν οἱ ἄνεμοι βαστοῦσι τὰ φυσήματά των, τὸ πᾶν εἶναι γαληνὸν

εις τὴν φύσιν, ἀλλοίμονον, μόνον ἢ καρδία μου εἶναι τεταραγμένη. (γ) Ὡς Ἐκάτη, ὧς τρομερὰ θεὰ, ἐγὼ

α) Ἑηνσ. εἰς Θεόκρ. εἰδύλ. β', στίχ. 18.

β) Θεόκρ. αὐτ. στίχ. 28. Βίργ. ἐκλογ. 8, στίχ. 80.

γ) Θεόκρ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 112

κάμνω αὐτὰ τὰ τρία ραντίσματα εἰς τιμὴν σου, ἐγὼ θὲ νὰ εἰπῶ τρεῖς φοραῖς μίαν κατάραν ἐναντίον τῶν νέων ἐρώτων τοῦ Πολυκλήτου. Ἄμποτε ν' ἀφήσῃ τὴν ἀντερωμένην μου, καθὼς ὁ Θησεὺς ἐγκατέλιπε τὴν δυστυχή Ἀριάδνην. Ἄς δοκιμάσωμεν τὸ ἰσχυρότερον ἀπ' ὅλα μας τὰ βοτάνια, ἃς στουμπίσωμεν αὐτὴν τὴν γουστερίτζαν εἰς ἓνα γουδι, ἃς κάμωμεν ἓνα πιοτὸν διὰ τὸν Πολύκλητον, καὶ ἐσὺ Μυκάλη, πάρε τὸ ζουμι αὐτῶν τῶν χορταρίων, καὶ πηγαινε τώρα εὐθὺς νὰ τὸ χύσης εἰς τὸ κατώφλιον τῆς πόρτας του. Ἄν ἀντισταθῇ εἰς τόσας δυνάμεις ἐνωμένας, ἐγὼ θέλω μεταχειρισθῆ τὴν πλέον θανατηφόρον, καὶ ὁ θάνατός του θέλει εὐχαριστήσῃ τὴν ἐκδίκησίν μου. (α) Ὑστερον ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια, ἡ Σαλαμὶς ἐμίσησε.

Αἱ πράξεις ὅπου τώρα περιέγραψα ἦσαν συντροφευμένα καὶ ἀπὸ μυστικὰ τροπάρια ὅπου ἡ Μυκάλη ἐπρόφερε κατὰ διακοπὰς. (β) Αὐτὰ τὰ τροπάρια δὲν ἀξίζουν τίποτε νὰ τὰ γράψῃ τινὰς, εἶναι συνθεμένα μόνον ἀπὸ λέξεις βαρβαρικὰς, ἢ κακομορφωμένας, καὶ δὲν σχηματίζουν κανένα νόημα.

Μᾶς ἔμεινε νὰ ἰδῶμεν τὰς ἱεροπραξίας ὅπου ἐχρησίμευον εἰς τὴν ἀνάκλησιν τῶν νεκρῶν. Ἡ Μυκάλη μᾶς εἶπε νὰ εὑρεθῶμεν τὴν νύκτα ὀλίγον ξέμακρα ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς ἓναν μοναχικὸν τὸ-

α) Θεόκρ. εἰδύλ. β', στίχ. 28.

β) Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. βιβλ. στ', σελ. 293.

ΣΕΛΙΔΑ 113

πον σκεπασμένον ἀπὸ μνήματα. Τὴν ἠύραμεν καταγινομένην νὰ σκάπητῃ ἓνα λάκκον (α) τριγύρω εἰς τὸν ὅποιον τὴν εἶδαμεν παρευθὺς νὰ θεμονιάζῃ χορτάρια, κόκκαλα, λείψανα ἀνθρωπίνων σωμάτων, κούκλαις μάλιναις, κηρένιαις, καὶ ἀλευρένιαις, μαλία ἐνὸς Θετταλοῦ ὅπου εἶχαμεν γνωρίσῃ, τὸν ὅποιον ἠθέλε νὰ δείξῃ εἰς τὰ μάτια μας. Ἄφ' οὗ ἄναψε φωτιάν, αὐτὴ ἔχυσεν εἰς τὸν λάκκον τὸ αἷμα ἐνὸς μαύρου προβάτου ὅπου εἶχε φέρῃ, καὶ ἐπανελάμβανε πολλάκις τοὺς ραντισμούς, τὰς ἐπικλήσεις, τὰ μυστικὰ τροπάρια, ἐπεριπατοῦσεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μὲ βήματα γλύγωρα, μὲ γυμνὰ ποδάρια, μὲ διεσκορπισμένα μαλιά, κάμνουσα τρομεροὺς ἐξορκισμούς, καὶ ἐκβοοῦσα ὀλολύγματα, τὰ ὅποια ἐτελείωσαν εἰς τὸ νὰ τὴν προδώσωσιν, ἐπειδὴ καὶ εἴκλυσαν τοὺς φυλακάτωρας σταλμένους ἀπὸ τοὺς προεστοὺς τῆς πόλεως, οἵτινες τὴν ἐπαρτηροῦσαν πρὸ καροῦ· τὴν ἔπιασαν καὶ τὴν ἐτράβιξαν εἰς τὴν φυλακὴν. Τῇ ἐπαύριον ἡμεῖς ἐκινήθημεν ὀλίγον διὰ νὰ τὴν γλυτώσωμεν, μᾶς ἐσυμβούλευσαν ὁμῶς νὰ τὴν παρατήσωμεν εἰς τὴν αὐστηρότητα τῆς δικαιοσύνης (β) καὶ νὰ εὐγῶμεν ἀπὸ τὴν πόλιν.

Τὸ ἐπιχείρημα ὅπου ἐμετεχειρίζετο αὐτὴ νομίζεται ἀσεβὲς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ λαὸς

- α) Όμηρ. Όδυσ. βιβ. ΙΙ, στίχ. 36. Όράτ. βιβ. α΄.
β) Λουκιαν. Λούκιος ἢ ὄν. τόμ. β΄, σελ. 622.

ΣΕΛΙΔΑ 114

συγγαίνεται ταῖς μάγισσαις, ἐπειδὴ καὶ ταῖς θεωρεῖ ὡσὰν αἰτίαν ὄλων τῶν δυστυχιῶν. Ταῖς ἐγκαλεῖ ὅτι ἀνοίγουν τοὺς τάφους διὰ νὰ κόψουν μέλη τῶν νεκρῶν. (α) Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἢ περισσότεραις ἀπ' αὐταῖς ταῖς γυναῖκαις, εἶναι ἱκαναῖς νὰ κάμουν τὰ πλέον ἀξιόμισθα πλημμελήματα, καὶ ὅτι τὸ φαρμάκι ταῖς δουλεύει καλλίτερα ἀπὸ τὰ γητεύματά των. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ προεστοὶ σκληρὰ ταῖς κυνηγοῦν σχεδὸν πανταχοῦ. Ἐν καιρῷ τῆς διατριβῆς μου εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶδον ὅπου ἐκαταδίκασαν μίαν εἰς θάνατον, καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς ὅπου ἦτον σύμφωνοι μαζί της, ὑπέφερον τὴν ἰδίαν τιμωρίαν. (β) Οἱ νόμοι ὅμως δὲν καταδικάζουσιν ἄλλο, παρὰ τὴν κατάχρησιν αὐτῆς τῆς ματαιίας τέχνης. Αὐτοὶ δίδουσι τὴν ἄδειαν εἰς τὰς ἐπωδὰς ὅπου δὲν εἶναι συντροφευμέναι μὲ κακοποιίας καὶ ὁ σκοπὸς των ἢμπορεῖ νὰ κλίνη εἰς ὄφελος τῆς ἀνθρωπίνης συγκοινωνίας. Ταῖς μεταχειρίζονται μερικαῖς φοραῖς ἐναντίον τῆς ἐπιληψίας (γ), ἐναντίον τοῦ πονοκεφάλου (δ) καὶ εἰς τὴν χρῆσιν πολλῶν ἄλλων ἀρρώστων. (ε) Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος,

- α) Λουκιαν. Φαρσ. βιβλ. 6, στίχ. 538. Ἀπουλ. μεταμ. βιβ. 2, σελ. 33 καὶ 35.
β) Δημοσθ. εἰς Ἀριστογ. σελ. 840. Φιλόχωρ.
γ) Δημοσθ. αὐτόθ.
δ) Πλάτ. εἰς Χάρμ. τόμ. 2, σελ. 155.
ε) Πίνδ. Πύθ. γ΄, στίχ. 91. Πλίν. β. 28, κ. 2, τ. σ. 444.

ΣΕΛΙΔΑ 115

μάντις ἔχοντες τὴν ἄδειαν ἀπὸ τοὺς προεστοὺς, εἶναι ἐπιφορτισμένοι εἰς τὸ νὰ ἐπικαλῶνται, ἢ νὰ δυσωπῶσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθαμένων. (α) Ἐγὼ θέλω ὁμιλήσει διεξοδικότερον περὶ τῶν τοιούτων ἐπικλήσεων, εἰς τὴν ὁδοιοποιεῖαν μου τῆς Λακωνίας.

Ἀπὸ τὸ Πατρατζίκι ἐπήγαμεν εἰς τὴν Λάμιαν, καὶ ἐξακολουθοῦντες νὰ περιπατῶμεν εἰς ἄγριον τόπον, ἀπὸ ἓναν ἄνισον καὶ λοφώδη δρόμον, ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς Θαυμακοὺς, ὅπου μᾶς ἐφάνη ἢ πλέον ὠραιωτέρα θεωρία ὅπου ἢμπορεῖ νὰ εὔρεθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, (β) ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἢ πόλις εἶναι ἐπάνωθεν ἀπὸ ἓνα ἄπειρον ἴσιωμα, τοῦ ὁποίου ἢ θεὰ προξενεῖ πάραυτα μίαν ζωηρὰν ἐσωτερικὴν κίνησιν, εἰς αὐτὸν τὸν πλούσιον καὶ θαυμαστὸν κάμπον (γ) εἶναι θεμελιωμένα περισσαὶ πόλεις, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ Φέρσαλα, μία ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας καὶ ὀλβιωτέρας τῆς Θεσσαλίας. Ἡμεῖς ταῖς περιήλθομεν ὅλαις, ἰδοποιούμενοι ὅσον τὸ δυνατὸν, τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν των, τῆς διοικήσεώς των, τοῦ χαρακτηῆρος, καὶ τῶν ἠθῶν τῶν ἐγκατοίκων των.

Φθάνει μόνον νὰ ρίψη κανεὶς τὰ μάτιά του εἰς τὴν φύσιν τῆς γῆς, διὰ νὰ καταπεισθῇ πῶς ἔπρεπε νὰ περισφαλῇ ἄλλοτε σχεδὸν τόσα γένη

- α) Πλούτ. περὶ παρηγ. τόμ. 2, σελ. 109.
β) Λίβ. βιβ. 32, κεφ. 4.
γ) Ποκοκ. τόμ. 3, σελ. 153.

ἢ φυλάς, ὅσα παρασταίνει βουνὰ ἢ κοιλάδας· διαχωρισμένοι ὄντες τότε ἀπὸ ἰσχυρὰ σύνορα, τὰ ὁποῖα ἦτον ἀνάγκη εἰς κάθε στιγμήν νὰ καταπολεμῶσιν, ἢ νὰ διαφενδεύωσιν, ἔγιναν τόσον ἀνδρεῖοι, ὅσον ἐγχειριματῆαι. Καὶ ὅταν ἡμερώθησαν τὰ ἦθη των, ἡ Θεσσαλία ἐστάθη ἡ καθέδρα τῶν ἡρώων, καὶ τὸ θέατρον τῶν πλέον μεγάλων κατορθωμάτων. Ἐκεῖ ἐφάνησαν οἱ Κένταυροι, καὶ Λαπίθαι, ἐκεῖθεν ἐξέπλευσαν οἱ Ἀργοναῦται*, ἐκεῖ ἀπέθανεν ὁ Ἡρακλῆς, ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Ἀχιλλεύς, ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Πειρίθοος, ἐκεῖ οἱ πολεμισταὶ ἤρχοντο ἀπὸ τοὺς πλέον μακρινούς τόπους νὰ δοξασθῶσι διὰ τὰς ἀνδραγαθίας των.

Οἱ Ἀχαιοὶ, οἱ Αἰολεῖς, οἱ Δωριεῖς, ἀφ' ὧν κατάγονται οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἄλλα ἰσχυρὰ ἔθνη, ἔχουσι τὴν ἀρχὴν των ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν. Τὰ γένη ὁποῦ ὑπερεξέχουσι τὴν σήμερον, εἶναι οἱ λεγόμενοι κυρίως Θετταλοὶ (1) οἱ Οἰταῖοι (2) οἱ Φθιώται (3) οἱ Μάλιοι (4) οἱ Μάγνητες (5) οἱ Πεῤῥεβοὶ (6) καὶ ἄλλοι. Ἄλλοτε ἦσαν ὑποκεί-

*) Ἄδμητος εἷς τῶν πενήντα πέντε Ἀργοναυτῶν, ἦτον ἀπὸ τὸν Βελεστῖνον.

- 1) Οἱ τῶν Τρικκάλ. τὸν κάμπον οἰκοῦντες.
- 2) Οἱ κατοικοῦντες τὰ Βάνινα. Πατρατζίκι., Ζητοῦνι.
- 3) Οἱ Φερσαλινοὶ ἕως τὸν Πλάτανον.
- 4) Οἱ Θαυμακινοὶ ἕως τὸν Ἀχινόν.
- 5) Τοῦ Βόλου καὶ τῆς Ἀγυῖας τὰ χωριά.
- 6) Οἱ Ὀλυμπιώται, Αλασονῖται, ἕως τὴν Λάρισσαν.

μενοι εἰς βασιλεῖς, ὕστερον ὑπέφερον καὶ αὐτοὶ τὰς συνειθισμένας μεταβολὰς εἰς τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ βασίλεια. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι τὴν σήμερον ὑποκείμενοι εἰς μίαν ὀλιγαρχικὴν διοίκησιν. (α)

Εἰς κάποιας περιστάσεις αἱ πόλεις κάθε ἐπαρχίας, ἤγουν κάθε φυλῆς, στέλλουσι τοὺς ἀπεσταλμένους των εἰς τὴν συνέλευσιν, ὅπου διευκρινίζονται τὰ συμφέροντά των (β) τὰ ψηφίσματα ὅμως αὐτῶν τῶν συνεδρίων ὑποχρεώνουσι μόνον ἐκείνους ὁποῦ τὰ ὑπέγραψαν, καὶ ἔτσι ὄχι μόνον αἱ ἐπαρχίαι εἶναι ἀνεξάρτητοι ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἀλλ' αὐτὴ ἢ αὐτεξουσιότης ἐκτείνεται ἀκόμι καὶ εἰς τὰς πόλεις ἐκάστης ἐπαρχίας. Λόγου χάριν, ἡ ἐπαρχία Ζητουνίου οὐσα διηρημένη εἰς δεκατέσσαρας τοπαρχίας (γ) οἱ κάτοικοι τῆς μιᾶς, ἢμποροῦσι νὰ μὴ θελήσωσι ν' ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸν πόλεμον ἐκείνους τῶν ἄλλων. (δ) Αὐτὴ ἢ ὑπερβολικὴ ἐλευθερία, ἀδυνατίζει κάθε ἐπαρχίαν, ἐμποδίζωντάς την νὰ ἐνώσῃ τὰς δυνάμεις της, καὶ ἐπιφέρει τόσῃ ἀδυναμίαν εἰς τὰ δημόσια βουλευμα-

α) Θουκυδ. βιβ. 4, κεφ. 78.

β) Ὁ αὐτ. βιβ. 35, κεφ. 31, βιβ. 36, κεφ. 8, βιβ. 39, κεφ. 25, β. 42, κ. 38.

γ) Στράβ. βιβλ. 9, σελ. 434.

δ) Διόδ. Σικ. βιβ. 18, σελ. 595.

τα ὅπου παραιτοῦνται συχνὰ εἰς τὸ νὰ συναθροίσωσι τὰς συνελεύσεις. (α)

Ἡ συμμαχία τῶν κυρίως λεγομένων Θετταλῶν (λέγονται ὅσοι κατοικοῦσι τῶν Τρικκάλων τὸν κάμπον) εἶναι ἢ ἰσχυρωτέρα ἀπ' ὄλαις, τόσον διὰ τὴν ποσότητα τῶν πόλεων ὅπου ἐξουσιάζει, ὅσον καὶ διὰ τὴν συνένωσιν τῶν Μαγνήτων καὶ τῶν Περρῆβῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὴ μὲ τὴν ὀλότῃ σχεδὸν καθυπέταξεν (β).

Ὅρῶνται ἀκόμι καὶ τινες πόλεις ἐλεύθεραι, αἱ ὁποῖαι φαίνονται πῶς δὲν βαστῶνται ἀπὸ κἀμμίαν μεγάλην φυλὴν, καὶ οὖσαι πολλὰ ἀσθενεῖς νὰ διατηρῶνται εἰς ἕναν κάποιον βαθμὸν ὑπολήψεως, ἀποφασίζουσι νὰ συντροφεύσωσι μὲ δύο τρεῖς πλησιοχώρους πόλεις, μοναδικαῖς καὶ ἀδύναταις καθὼς καὶ αὐταῖς. (γ)

Οἱ Θεσσαλοὶ ἤμποροῦσι νὰ βάλωσιν εἰς τὸ ποδᾶρι ἕξι χιλιάδας καβαλαρέους καὶ δέκα χιλιάδας πεζοὺς (δ) χωρὶς νὰ μετρήσωμεν τοὺς τοξότας ὅπου εἶναι ἐξαιρετοί, καὶ τῶν ὁποίων ἤμπορεῖ νὰ πληθυνθῇ ὁ ἀριθμὸς κατ' ἀρέσκειαν ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φυλὴ εἶναι συνειθισμένη παιδιόθε νὰ ρίπτῃ μὲ τὸ δοξάρι. (ε). Δὲν εἶναι κἀνένα πρᾶγμα το-

α) Λίβ. βιβλ. 34, κεφ. 51.

β) Θεόφ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. 6, 265.

γ) Στράβ. αὐτόθι, σελ. 437. Λίβ. βιβλ. 42, κεφ. 53.

δ) Ξενοφ. Ἑλλ. βιβ. 6, σελ. 581. Ἴσοκ. τ. α', σ. 420.

ε) Ξενοφ. αὐτόθι. Σολιν. κεφ. 8.

ΣΕΛΙΔΑ 119

σον περίφημον, ἀπὸ τὴν καβαλαρίαν τῶν Θετταλῶν, (α) αὐτὴ δὲν εἶναι τρομερὰ μόνον κατὰ τὴν ἰδέαν, ὅλος ὁ κόσμος συμφωνεῖ, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῇ κἀνεὶς εἰς τὴν ἰσχυρότητά της (β).

Ἄδεται λόγος πῶς αὐτοὶ πρῶτοι ἠῦραν τὴν εὐκολίαν νὰ βάλωσι τὸ χαλινάρι εἰς τὸ ἄλογον, καὶ νὰ τὸ ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν πόλεμον. Λέγουσι προσέτι ὅτι, ἀπ' αὐτὸ ἐστερεώθη ἡ ἰδέα πῶς ὑπῆρχον ἄλλοτε εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἄνθρωποι, κατὰ τὸ ἥμισυ ἄνθρωποι, καὶ τὸ ἥμισυ ἄλογα, οἵτινες ὠνομάσθησαν Κένταυροι. (γ) Αὐτὸς ὁ μῦθος ἀποδεικνύει τοῦλάχιστον τὴν ἀρχαιότητα τῆς ἰπικῆς ἀναμεταξὺ τῶν, καὶ ἢ ἔφεσις τῶν δι' αὐτὴν τὴν ἄσκησιν, εἶναι καθιερωμένη ἀπὸ μίαν ἱεροπραξίαν ὅπου παρατηροῦσιν εἰς τὰς ὑπανδρείας τῶν. Ὑστερον ἀπὸ τὰς θυσίας καὶ ἄλλα ῥητὰ ὅπου μεταχειρίζονται, ὁ νυμφίος προσφέρει εἰς τὴν νύμφην ἕνα ἄλογον στολισμένον μὲ στολίσματα πολεμικά. (δ)

Ἡ Θεσσαλία προάγει κρασί, λάδι, καρποὺς διαφόρων εἰδῶν. Ἡ γῆ εἶναι εὐκαρπος εἰς βαθμὸν ὅπου τὸ σιτάρι ἤθελεν αὐξήσῃ πολλὰ γλύ-

α) Πανσ. β 10, κ. α', σ. 799. Διόδ. Σικ. β. 16. σ. 435. Λίβ. β. 9, κ. 19.

β) Πολύβ. βιβ. 4, σελ. 278.

γ) Πλίν. βιβ. 7, κεφ. 56, τόμ. α', σελ. 416.

δ) Αἰλιαν. ζώων, βιβ. 11, κεφ. 34.

ΣΕΛΙΔΑ 120

γορα, ἂν δὲν ἐπρονοοοῦσαν νὰ τὸ κουρεύσωσιν, ἢ νὰ βάλωσι τὰ πρόβατα νὰ τὸ βοσκήσωσι. (α)

Τὰ γεννήματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ ὄλον ὅπου εἶναι πολλότατα, τρώγονται συχνὰ ἀπὸ τὰ σκολήκια (β) κουβαλοῦν μίαν μεγάλην ποσότητα σιταρίου εἰς διαφόρους λιμένας, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς Φθιωτικὰς Θήβας, (εἰς τὸν Πλάτανον)

ὅπουθεν μετακομίζεται εἰς ξένα μέρη (γ) αὐτὴ ἢ πραγματεία ὅπου κόπτεται μεγάλας ποσότητας, γίνεται περισσότερον ἐπωφελῆς εἰς τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ εὐκόλως νὰ τὴν παρατείνῃ, καὶ σχεδὸν νὰ τὴν αὐξάνῃ διὰ μέσου τῆς ὑπερβολικῆς ποσότητος τῶν σκλάβων ὅπου ἐξουσιάζει ὀνομαζομένων Πενεστῶν. Αὐτοὶ κατάγονται ἀπ' ἐκείνους τοὺς Περρῆβους, καὶ ἀπ' ἐκείνους τοὺς Μάγνητας ὅπου οἱ Θετταλοὶ ἔβαλαν εἰς τὰ σίδηρα ἀπ' οὗ τοὺς ἐνίκησαν. Συμβεβηκός, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει πολλὰ τὰς ἀντιφάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Οἱ Θετταλοὶ εἶναι ἴσως ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἐκεῖνοι ὅπου καυχῶνται περισσότερον διὰ τὴν ἐλευθερίαν των (δ) καὶ αὐτοὶ ἦτον οἱ πρῶτοι εἰς τὸ νὰ καταντήσουν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν σκλαβίαν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὄντες

α) Θεόφρ. ἱστορ. φυτ. βιβ. 8, κεφ. 7, σελ. 942.

β) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι κεφ. 10.

γ) Ξενοφ. ἱστορ. Ἑλλ. βιβ. 6, σελ. 581. Λιβ. βιβλ. 39, κεφ. 25.

δ) Εὐριπ. εἰς Ἀлк. στίχ. 677.

ΣΕΛΙΔΑ 121

ζηλωταὶ τῆς ἐλευθερίας των, ἔδωσαν τὸ ἴδιον παράδειγμα εἰς τὴν Ἑλλάδα. (α)

Οἱ Πενεσταὶ ἐπαναστάτησαν περισσότερον ἀπὸ μίαν φορὰν (β) εἶναι τόσον πολλοὶ, ὅπου ἐμπνέουσι πάντοτε φόβον, οἱ δὲ αὐθένται των ἠμποροῦσι νὰ κάμωσιν ἓνα ὑποκείμενον πραγματείας, καὶ νὰ τοὺς πωλήσωσιν εἰς τὰ ἄλλα γένη τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνο ὅμως ὅπου εἶναι αἰσχροτέρον ἀκόμι, φαίνονται ἐδῶ ἀχόρταστοι ἄνθρωποι ὅπου νὰ κλέπτωσι τοὺς σκλάβους τῶν ἄλλων, νὰ ἀρπάζωσι σχεδὸν τοὺς ἐλευθέρους κατοίκους, καὶ νὰ τοὺς μετακομίζουν σιδηροδεσμίους εἰς τὰ πλοῖα ὅπου ἢ γλυκύτης τοῦ κέρδους, ἔλκει εἰς τὴν Θεσσαλίαν. (γ)

Ἐγὼ εἶδα εἰς τὴν πόλιν Ἄρνην (ὄχι μακρὰ, ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα) σκλάβους, τῶν ὁποίων ἡ κατάστασις εἶναι μετριωτέρα· αὐτοὶ κατάγονται ἀπ' ἐκείνους τοὺς Βοιωτοὺς, οἵτινες ἤλθον κάποτε νὰ κατοικήσωσιν εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, καὶ ἐδιώχθησαν ἔπειτα ἀπὸ τοὺς Θετταλοὺς, οἱ περισσότεροι ἐγύρισαν εἰς τοὺς ἀρχαίους τόπους των. Οἱ ἄλλοι μὴν ἠμποροῦντες νὰ παραιτήσωσι τὰς κατοικίας των, ἐσυμβιβάσθησαν μὲ τοὺς νικητὰς των, κατένευσαν νὰ γίνουν σκλάβοι (*) μὲ συμφωνίαν, ὅτι οἱ αὐ-

α) Θεόπ. εἰς Ἀθην. βιβ. 6, κεφ. 18, σελ. 265.

β) Ἀριστοτ. δημοκ. βιβ. 2, κεφ. 9. τόμ. β', σελ. 328.

γ) Ἀριστοφ. πλουτ. στίχ. 520. Σχολ. τοῦ αὐτοῦ.

(*) Ἐν ἔτει 1769, οἱ κάτοικοι τῆς Κάπουρνας (χώρα τῆς Μαγνησίας) ἐβιάσθησαν νὰ πωλήσωσι κατὰ τὸν αὐτὸν

ΣΕΛΙΔΑ 122

θένται των νὰ μὴν ἠμπορῶσι, μήτε νὰ τοὺς συκώσωσι τὴν ζωὴν, μήτε νὰ τοὺς μετακομίσωσιν εἰς ἄλλα κλίματα γῆς αὐτοὶ ἐπεφορτίσθησαν τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἐπὶ μιᾷ ἔτησίῳ ἀντιμισθία. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι τὴν σήμερον πλουσιώτεροι ἀπὸ τοὺς κυρίους των. (α)

Οἱ Θετταλοὶ ὑποδέχονται τοὺς ξένους μὲ πολλὴν δεξίωσιν, καὶ τοὺς φιλεῦουσι μὲ μεγαλοπρέπειαν, (β) ἢ πολυτέλεια λάμπει εἰς τὰ φορέματα καὶ ὀσπήτιά των (γ) ἀγαπῶσιν ὑπερβολικῶς τὴν κενοδοξίαν καὶ ξεφαντώματα, τὰ τραπέζιά των εἶναι μὲ πολλὴν παρατήρησιν καὶ ἀφθονίαν στολισμένα, καὶ αἱ χορεύτρια ὁποῦ παρειαύγονται ἐκεῖ, δὲν ἠμποροῦσι νὰ τοὺς εὐαρεστήσωσιν ἀλλέως, παρὰ ὅ-

τρόπον τὴν ἐλευθερίαν των εἰς ἓναν ἀρβανίτην ὀνόματι Μουσλῆ. Μὴν ἠμποροῦντες νὰ πληρώσωσι τὸ ὑπερβολικὸν διάφορον τῶν ἀσπρῶν τοῦ τὰ δέκα δεκαοκτῶ τὸν χρόνον. Ἐπὶ συμφωνία τοῦ νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ κατοικοῦν τὸν πετρώδη καὶ ἄκαρπον τόπον των, καὶ νὰ πέρνη αὐτὸς τὰ κέρδη τοῦ κόπου των. Ὅς τις κτίζωντας ἐκεῖ ἓναν πύργον διὰ μέσου των, τοὺς βασιτᾶ εἰς τὴν πλέον κατησχυμένην σκλαβίαν.

- α) Ἀρχεμ. εἰς Ἀθην. βιβ. 6, σελ. 264. Θούκ. βιβ. 12.
β) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλ. βιβ. 6, σελ. 264. Θούκ. βιβλ. 12, κεφ. 5, σελ. 624.
γ) Πλάτ. εἰς Κρίτ. τόμ. α', σελ. 53. Ἀθην. αὐτόθ. κεφ. 23, σελ. 633. Θεόφ. ἀπ. Ἀθ. β. 6, κ. 17, σ. 260.

ΣΕΛΙΔΑ 123

ταν ξεγυμνωθῶσι, σχεδὸν καὶ ἀπ' ὅλα τὰ καλύμματα τῆς αἰδοῦς. (α)

Εἶναι ζωηροὶ, φιλοτάραχοι (β) καὶ τόσον δύσκολοι εἰς τὸ νὰ διοικηθῶσιν, ὁποῦ ἐγὼ εἶδα περισσὰς πόλεις των καταξέσχισμένας ἀπὸ φατρίας (γ) τοὺς ὀνειδίζουσι καθὼς καὶ ὅλα τὰ πεπολιτευμένα ἔθνη, ὅτι δὲν στέκονται εἰς τὸν λόγον τους, καὶ παραιτοῦσιν εὐκόλως τοὺς συμμάχους των (δ) ἢ ἀνατροφή τους μὴ προσθέτωντας ἄλλο εἰς τὴν φύσιν, παρὰ προλήψεις καὶ λάθη, ἢ διαφθορὰ ἀρχινᾶ ἔνωρις, κατόπι τὸ παράδειγμα κατασταίνει τὸ κρίμα εὐκόλον καὶ ἡ ἀτιμωρησία τὸ καταντᾶ ἀναιδές. (ε)

Εἰς τοὺς πλέον ἀρχαίους χρόνους τους, ἐκαλλιέργουν τὴν ποιητικὴν. Αὐτοὶ διῆσχυρίζονται πῶς ἐκεῖ ἐγεννήθη ὁ Θάμυρις, ὁ Ὀρφεὺς, ὁ Λίνος καὶ τόσοι ἄλλοι, οἵτινες ἐξοῦσαν εἰς τὸν αἰῶνα τῶν ἡρώων, τῶν ὁποίων τῆς δόξης συμμετεῖχον καὶ ἐκεῖνοι (ζ) ὕστερον ὅμως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν, οἱ Θετταλοὶ δὲν προῆγον κἀνέναν συγγραφέα, μήτε κἀνέναν περίφημον τεχνίτην. Εἶναι σχεδὸν ἑκατὸν πενήντα

- α) Ἀθην. βιβ. 13, κεφ. 9, σελ. 607.
β) Λίβ. βιβλ. 34, κεφ. 51.
γ) Ἰσοκρ. ἐπιστ. 2, εἰς Φίλ. τόμ. α', σελ. 451.
δ) Δημοσθ. Ὀλυνθ. α', σελ. 4. ὁ αὐτ. εἰς Ἀριστοκρ. σελ. 743.
ε) Πλάτ. εἰς Κρίτ., τόμ. α', σελ. 53.
ζ) Βοσσ. παρατ. εἰς Μελαμ. βιβλ. 2, κεφ. 3, σελ. 456.

ΣΕΛΙΔΑ 124

χρόνοι, ὁποῦ ὁ Σιμωνίδης τοὺς ἠῦρεν ἀναισθήτους εἰς τὰς χάριτας τῶν στίχων του. (α) Εἰς τοὺς τελευταίους αὐτοὺς καιροὺς ἐγίναν ὑποκλινέστεροι εἰς τὰ μαθήματα τοῦ ῥήτορος Γοργίου, προτιμοῦσιν ἀκόμι τὴν μεγαλορρήμονα εὐγλωττίαν ὁποῦ ὑπερτεροῦσαν, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἐδιώρθωνε τὰς ψευδεῖς ιδέας ὁποῦ ἔχουσι περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς. (β) Αὐτοὶ ἔχουσι τόσην ὄρεξιν καὶ ὑπόληψιν διὰ τὴν

ἄσκησιν τοῦ χοροῦ, ὅπου μεταχειρίζονται τὰς λέξεις αὐτῆς τῆς τέχνης, εἰς τὰς πλέον εὐγενικὰς χρήσεις. Εἰς μερικὰ μέρη οἱ στρατηγοὶ ἢ οἱ προεστοὶ ὀνομάζονται ἀρχηγοὶ τοῦ χοροῦ (χορηγέται) (γ) *).

α) Πλουτ. περὶ τοῦ ἀκούειν ποιητ. τόμ. 2, σελ. 15.

β) Πλάτ. εἰς Κρίτ. τόμ. α', σελ. 53. Ὁ αὐτ. εἰς Μέν. τόμ. 2, σελ. 70.

γ) Λουκιαν. περὶ πηδ. κεφ. 14, τόμ. 2, σελ. 276.

*) Ὁ Λουκιανὸς διηγεῖται ἓνα ἐπίγραμμα ὅπου ἔγινε δί' ἓναν Θετταλὸν, περιεχόμενον εἰς αὐτὰς τὰς λέξεις. «Ὁ Δῆμος ἀνήγειρεν αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα εἰς τὸν Ἰλαρίωνα, ἐπειδὴ καὶ ἐχόρευσε καλᾶ εἰς τὸν πόλεμον». §)

§) Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Λουκιανοῦ δὲν εἶναι πρὸς καταφρόνησιν τῶν Θετταλῶν καθὼς συμπεραίνει ὁ Ἀνάχαρσις. Ὁ χορὸς εἶναι γένος, ὑποδιαιρούμενον εἰς εἶδη, ἢ-

ΣΕΛΙΔΑ 125

Ἡ μουσικὴ τους ἔχει τὸν μέσον τόπον μεταξὺ τῆς τῶν Δωριέων καὶ τῶν Ἰώνων, καὶ μὲ τὸ νὰ ζωγραφίζη κατὰ διαδοχὴν τὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς

δονικά καὶ πολεμικά. Ἡδονικά εἰσιν, ἢ Σύκινις, ὁ Κόρδαξ *) Λαβύρινθος, Συγκαθιστὸς καὶ ἄλλοι. Πολεμικά δὲ ὁ Πυρρίχιος, οὗ εἶδη, Μειδᾶν ὀγιουνοῦ, Μάνδρα χαβασί, Ντζένγγι χαρμπή, καὶ ἄλλοι.

Κόρδαξ, κινεῖ κυκλοειδῶς τὰ ὀπίσθια. Σύκινις, κινεῖ κυκλοειδῶς τὴν κοιλίαν. Χορεύονται ἀπὸ δύο εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Λαβύρινθος, ὑπὸ πολλῶν. κάμνει ὁ χορηγέτης διαφόρους ἐξελιγμοὺς βαστῶντας τι εἰς τὴν δεξιάν, καὶ εἶναι πρὸς μνεΐαν τοῦ Θησέως ἐν Κρήτῃ. Χορεύεται καὶ αὐτὸς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ λέγεται Ρωμαϊκός.

Συγκαθιστὸς, ὑπὸ δύο εἰς τὴν Θετταλίαν.

Πυρρίχιος, ὑπὸ ἐνόπλων, οὗ εἶδη:

Μειδᾶν ὀγιουνοῦ **, ὑπὸ πολλῶν εἰς κύκλον ἰσταμένων ἔγχος καὶ θυρεὸν κρατούντων, καὶ πληττόντων ἔγχει θυρεὸν, δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Χορεύεται ἀπὸ τοὺς τζαούσηδες τῶν ἡγεμόνων τῆς Βλαχομπογδανίας.

Μάνδρα χαβασί. Ὑφ' ἐνὸς σπαθὶ κρατοῦντος, καὶ διαφόρους κύκλους εἰς τὸν ἀέρα διαγράφοντος μὲ αὐτό. Τὸν εἶδον πολλάκις εἰς τὴν χώραν τῆς Μαγνησίας Πορταρίαν χορευόμενον ἀπὸ Τούρκους ὁμοιάζει μὲ τὸ baton à deux bouts σχεδόν.

*) Σχολιαστ. Ἀριατοφάνους.

**) Ἀφ' οὗ ἔχασαμεν τὸ πᾶν, συνεχάθησαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν χορῶν.

ΣΕΛΙΔΑ 126

μεγαλαυχίας και την άπαλότητα της τρυφής, αυτή εύρίσκει τον λογαριασμόν της εις τον χαρακτήρα και τὰ ἤθη τοῦ ἔθνους. (α)

Εἰς τὸ κυνήγι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ σέβωνται τοὺς πελαργοὺς (λελέκια) ἐγὼ δὲν ἤθελε μεγαλώσω αὐτὴν τὴν περίστασιν, ἂν δὲν ἀπεφάσιζον ἐναντίον ἐκείνων ὅπου φονεύουν αὐτὰ τὰ

α) Ἀθην. βιβ. 14, σελ. 624.

Τὸν εἶδον ἔτι παρ' ἐνὸς Ἑλληνοῦς εἰς τὰ Θεραπεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ Πάσχα, εἶχεν εἰς τὴν κόμην του ἓν φάσγανον δεμένον, καὶ ἀπὸ ἓν εἰς κάθε του χέρι, καὶ συγκαθίζωντας ἐκινουῖσε μὲ τόσῃν ἐπιτηδειότητι, ἀναλογίαν καὶ κυκλικὴν ταχύτητα καὶ τὰ τρία ἐν ταυτῷ, ὅπου ἐξεπλάγησαν ὅλοι οἱ περιεστῶτες.

Ντζέγγι χαρμπή. Ἐν τῷ ἀναβρασμῷ τῆς μάχης ὑφ' ὅλων τῶν ἐνόπλων κινουμένων δεξιῶς, ἀριστερῶς, καὶ εἰς τὰ ἔμπροσθεν. Τὸν εἶδον εἰς Βουκουρέστι ἐπὶ τοῦ τελευταίου πολέμου τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων, χορευόμενον ἀπὸ Τούρκου ὑποποιομένης μάχης.

Συμπεραίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ συμπατριώτης μου Ἰλαρίων, μόνος ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ πολέμου, μεταξὺ ἐνόπλων συντρόφων, ἀπέναντι τοῦ ἀντιπαρατεταγμένου ἐχθροῦ, ἐπὶ τῆς ἡμαγμένης πεδιάδος τοῦ στρατοπέδου, δὲν ἦτον καιρὸς νὰ χορεύσῃ τὴν σύκινιν ἢ τὸν κόρδακα, ἀλλὰ τὸν πυρρίχιον, διεγερτικὸν ἐφόδου, καὶ δικαίως τῷ ἀνήγειρεν ὁ δῆμος τὸν ἀνδριάντα.

ΣΕΛΙΔΑ 127

πτηνὰ, τὴν ἰδίαν τιμωρίαν ὅπου καὶ εἰς τοὺς φονεῖς. (α) Θαυμάζοντες δὲ ἓναν τοιοῦτον ἀλλόκοτον νόμον, ἐρωτήσαμεν τὴν αἰτίαν. Μᾶς εἶπον ὅτι οἱ πελαργοὶ ἐπάστρευσαν τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τὰ ὑπερμεγέθη φῖδια ὅπου τὴν κατηνώχλουν προτιήτερα, καὶ ὅτι χωρὶς τὸν νόμον, ἤθελε βιασθῶσι γλύγωρα νὰ παραιτήσωσιν αὐτὸν τὸν τόπον (β) καθὼς ὁ πολυπλασιασμοὺς τῶν ἀσπαλάχων (χαμοργιῶν) ἔκαμε νὰ παραιτήσωσι μίαν πόλιν τῆς Θεσσαλίας, τῆς ὁποίας ἐξέχασα τὴν ὀνομασίαν. (γ)

ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΩΝ ΦΕΡΩΝ

Τουτέστι τοῦ Βελεστίνου.

Εἰς τὰς ἡμέρας μας, ἐσχηματίσθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Φερῶν μία δύναμις, τῆς ὁποίας ἡ λάμπις ἐστάθη τόσον λαμπρὰ, ὅσον ὀλιγοχρόνιος. Ὁ Λυκόφρων ἔβαλε τὰ πρῶτα θεμέλιά της (δ) καὶ Ἰάσων ὁ διάδοχός του τὴν ὑψωσεν εἰς βαθμὸν

α) Πλίν. βιβ. 1, κεφ. κγ'. Πολίν, κεφ. μ'. Πλούτ. περ. ἰσιδ. καὶ ὀσίρ. τόμ. β', σελ. 380.

β) Ἀριστ. περὶ θαυμ. ἀκουσ. τόμ. α', σελ. 1152.

γ) Πλίν. βιβλ. η', κεφ. κθ', σελ. 455.

δ) Ξενοφ. ἰστ. ἑλλ. βιβλ. β', σελ. 461. Διόδ. Σικ. βιβ. 14, σελ. 300. Ρεϊνέκ. ἰστορ. ἰουλ. Τόμ. β', σελ. 366.

ΣΕΛΙΔΑ 128

τοῦ νὰ τὴν καταστήσῃ τρομερὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὰ μακρυνὰ ἔθνη. Ἐγὼ ἤκουσα νὰ ὀμιλῶσι τόσον διὰ τὸν ἀλλόκοτον αὐτὸν ἄνθρωπον, ὅπου πιστεύω πῶς ἔχω χρέος νὰ δώσω μίαν ιδέαν τοῦ ὅ,τι ἔκαμε καὶ τοῦ ὅ,τι ἤμποροῦσε νὰ κάμῃ.

Ὁ Ἰάσων εἶχεν ἐκεῖνα τὰ προτερήματα, ὅπου εἶναι πλέον οἰκεῖα εἰς τὸ νὰ θεμελιώσῃ μίαν μεγάλην αὐτοκρατορίαν. Ἄρχισεν ἐνωρὶς νὰ βαστᾷ μὲ πληρωμὴν ἓνα σῶμα συμβοηθῶν ἕξι χιλιάδων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἐξασκοῦσεν ἀδιακόπως, καὶ τοὺς ἐπροσῆλωνεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, μὲ ἀνταμοιβὰς ὅταν ἔκαμνον κάμμίαν ἀνδραγαθίαν, μὲ ἀδιακόπους φροντίδας ὅταν ἀρρωστοῦσαν, καὶ μὲ τιμημένους ἐνταφιασμοὺς ὅταν ἀπέθανον. (α) Ἐπρεπεν ὅταν ἤθελε νὰ ἔμβῃ καὶ νὰ βασταχθῇ τινὰς εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα, νὰ ἔχῃ μίαν δεδοκιμασμένην ἀνδρείαν, καὶ τὴν ταχύτητα ὅπου ἔδειχνεν ὁ ἴδιος εἰς τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους. Ἄνθρωποι ὅπου τὸν ἐγνώριζον μὲ ἔλεγον πῶς ἦτον μιᾶς κράσεως, ὅπου ἤμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὰς πλέον μεγάλας κακοπαθείας, καὶ μιᾶς δραστηριότητος εἰς τὸ νὰ ὑπερπηδῆσῃ τὰ πλέον μεγαλῆτερα ἐμπόδια, μὴ γνωρίζοντας μήτε τὸν ὕπνον, μήτε τὰς ἄλλας χρείας τῆς ζωῆς, ὅταν ἔπρεπε νὰ ἐνεργῇ. Ἀναίσθητος, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερον ἀνεπίβατος εἰς τὰ δελεάσματα τῆς ἡδονῆς, ἀρκετὰ φρόνιμος εἰς τὸ νὰ μὴν ἐπι-

α) Ξενοφ. αὐτόθ. βιβλ. 6, σελ. 580.

ΣΕΛΙΔΑ 129

χειρισθῇ κἀνένα πρᾶγμα ὅταν δὲν ἦτον βέβαιος διὰ τὴν καλὴν ἔκβασίν του. Ἐπιτήδειος ὡσὰν τὸν Θεμιστοκλῆ εἰς τὸ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς σκοποὺς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ τῷ κρύψῃ τοὺς ἐδικούς του. Νὰ βάλῃ εἰς τόπον δυνάμεως τὴν ὑπουλότητα, ἢ τὴν μηχανουργίαν (α) τέλος πάντων, ἀνάγωντας τὸ πᾶν εἰς τὴν φιλοδοξίαν του, καὶ μὴν ἀποδίδοντας ποτὲ τίποτε εἰς τὴν εἰμαρμένην.

Πρέπει νὰ προσθέσωμεν εἰς αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ, ὅτι ἐδιοικοῦσε καὶ μὲ γλυκύτητα τοὺς ὑπηκόους του (β) ὅτι ἐγνώρισε τὴν φιλίαν εἰς τόσον βαθμὸν, ὅπου Τιμόθεος ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, μὲ τὸν ὁποῖον ἦτον συνενωμένος διὰ τῶν δεσμῶν τῆς φιλοξενίας, ὄντας ἐγκαλεσμένος ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως τοῦ λαοῦ, ὁ Ἰάσων ξεγυμνῶνεται ἀπὸ τὸν ὠραϊσμόν τοῦ θρόνου, ἔρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀνακατώνεται ὡσὰν ἓνας ἀπλοῦς ιδιώτης μὲ τοὺς φίλους τοῦ ἐγκαλεσμένου καὶ συνεισέφερε μὲ τὰς δυσωπήσεις του, νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του. (γ) Ἀφ' οὗ ὑπέταξε μερικὰ ἔθνη, καὶ ἔκαμε συνθήκαις συμμαχίας μὲ ἄλλα, ἐξεμυστηρεύθη τοὺς σκοποὺς του εἰς τοὺς πρώτους ἀρχηγούς τῶν Θετ-

α) Κικέρ. περ. ἀξίωμ. βιβλ. α', κεφ. 30, τόμ. 3, σ. 209.

β) Διόδ. Σικελ. βιβ. 15, σελ. 373.

γ) Δημοσθ. εἰς Τιμόθ. σελ. 1075. Νέπ. εἰς Τιμόθ. κεφ. 4.

ΣΕΛΙΔΑ 130

ταλῶν (α) τοὺς ἐξωγράψισε τὴν δύναμιν τῶν Λακεδαιμονίων ἠφανισμένην, ἐξ αἰτίας τῆς μάχης τῶν Λεύκτρων (εἰς τὴν Βοιωτίαν) τὴν δύναμιν τῶν Θεβαίων, ἐξω καταστάσεως τοῦ νὰ βαστάξῃ πολὺν καιρὸν, καὶ τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων, περιορισμένην εἰς τὴν ναυτικὴν των, ἥτις ὀγλύγωρα ἤμποροῦσε νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τοὺς στόλους ὅπου ἦτον εὐκόλον νὰ ναυπηγήσωσιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἐπρόσθεσεν ἔτι, ὅτι διὰ μέσου νικητηρίων κατορθωμάτων καὶ συμμαχιῶν, δὲν θέλει τοῖς εἶναι δύσκολον ν' ἀποκτήσωσιν τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ν' ἀφανίσωσιν ἐκεῖνην τῶν Περσῶν, τῆς ὁποίας αἱ ἐπιδρομαὶ τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ τοῦ νέου Κύρου, νεωστὶ

ἀπεκάλυψαν τὴν ἀσθένειαν. Αὐταὶ αἱ ὁμιλῖαι φλογίζοντας τὰ πνεύματα τῶν ἀκούοντων, τὸν ἔκλεξαν ἀρχηγὸν, καὶ πρῶτον στρατηγὸν τῶν ἐνωμένων δυνάμεων τῆς Θεσσαλίας. Ὅθεν ἐφάνη παρευθὺς ἔπειτα εἰς τὴν κεφαλὴν εἴκοσι χιλιάδων πεζῶν, ἐπέκεινα τῶν τριῶν χιλιάδων ἰπέων, καὶ ἐνὸς πολλὰ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐλαφρῶν στρατευμάτων. (β)

Εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις, οἱ Θηβαῖοι ἐζήτησαν τὴν βοήθειάν του ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων. (γ) Μὲ ὅλον ὁποῦ εἶχε πόλεμον μὲ τοὺς Φωκεῖς, παίρνει τὸ ἐκλεκτὸν μέρος τοῦ στρατεύματός του, μι-

α) Ξενοφ. ἱστορ. Ἑλ. βιβλ. 6, σελ. 580.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. σελ. 583.

γ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. σελ. 598.

ΣΕΛΙΔΑ 131

σεύει μὲ μίαν ταχύτητα ὡσὰν ἀστραπὴ, καὶ προκαταλαμβάνοντας σχεδὸν παντοῦ νὰ μὴν ἀκουσθῆ ὁ κρότος τῆς ἐκστρατείας του, ἀνταμώνεται μὲ τοὺς Θηβαίους, τῶν ὁποίων τὸ στράτευμα ἦτον ἀντίκρυ εἰς ἐκεῖνο τῶν Λακεδαιμονίων. Διὰ νὰ μὴ δυναμώσῃ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔθνη μὲ μίαν νίκην ὁποῦ ἤθελε προξενήσῃ ἐναντιότητα εἰς τοὺς σκοπούς του, τὰ βιάζει νὰ ὑπογράψωσι μίαν ἀνακωχὴν. Ρίπτεται παρευθὺς εἰς τὴν Φωκίδα, τὴν ληλατεῖ καὶ ὕστερον ἀπὸ ἄλλα κατορθώματα παρομοίως ὀξύτατα, γυρίζει δεδοξασμένος εἰς τὸ Βελεστῖνον, καὶ ἐκζητούμενος ἀπὸ πολλὰ ἔθνη ὁποῦ ἐπαρακαλοῦσαν ν' ἀποκτήσωσι τὴν συμμαχίαν του.

Οἱ ἀγῶνες Πύθια ἦτον εἰς τὴν στιγμὴν νὰ πανυγηρισθῶσιν, ὁ Ἰάσων ἔβαλε σκοπὸν νὰ πηγαῖν τὸ στράτευμά του. (α) Μερικοὶ ἐνόμιζον ὅτι ἤθελε νὰ προστάξῃ εἰς ἐκείνην τὴν συνέλευσιν, καὶ νὰ κάμῃ νὰ τῷ δοθῆ ἡ ἐπιστασία τῶν ἀγῶνων. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐμεταχειρίζετο μερικαῖς φοραῖς ἀσυνηθίστους τρόπους διὰ νὰ θρέφῃ τὰ στρατεύματά του (β) οἱ κάτοικοι τοῦ Καστριῶ *) ὑπωπτεύθησαν πῶς ἔβαλε κακὸν σκοπὸν εἰς τὸν ἱερὸν θησαυρόν. (γ) Ἠρώτησαν τὸν Ἀπόλλωνα, πῶς ἤμποροῦσαν ν' ἀπο-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 600.

β) Πολύαιν. στρατηγ. βιβλ. στ', κεφ. α', καὶ τ'.

*) Τῆς Φωκίδος.

γ) Ξενοφ. ἱστορ. Ἑλ. βιβλ. στ', σελ. 600.

ΣΕΛΙΔΑ 132

φύγωσι μίαν παρομοίαν ἱεροσυλίαν; Ὁ θεὸς τοὺς ἀπεκρίθη, ὅτι αὐτὴ ἡ φροντὶς ἀπέβλεπεν εἰς αὐτόν· μετὰ μερικὰς ἡμέρας ὁ Ἰάσων ἐφονεύθη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ στρατεύματός του ἀπὸ ἑπτὰ νέους συνωμότης, οἱ ὅποιοι (λέγουσι) πῶς εἶχον παράπονον εἰς τὴν ἀσθηρότητά του. (α)

Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, οἱ μὲν ἐχάρησαν εἰς τὸν θάνατόν του, ἐπειδὴ καὶ ἐφοβοῦντο διὰ τὴν ἐλευθερίαν τους. Οἱ δὲ ἐλυπήθησαν, ἐπειδὴ καὶ εἶχον θεμελιώσῃ ἐλπίδας εἰς τοὺς σκοπούς του. (β) Ἐγὼ δὲν ἰξεύρω ἂν εἶχε συλλάβῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἐκείνου, τὸ νὰ ἐνώσῃ τοὺς Ἑλληνας, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Περσίαν, ἢ ἂν τὸν ἐπῆρεν ἀπὸ κἀνέναν ἀπ' ἐκείνους τοὺς σοφιστὰς, οἵτινες μετὰ μερικῶν καιρῶν ἐκόμπαζον διευκρινίζοντές τον, τόσον εἰς τὰ συγγράμματά των, ὅσον καὶ εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις τῆς Ἑλλάδος. (γ) Πλὴν τέλος πάντων, ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἦτον

ἐπιδεκτικὸς ἐκτελέσεως, καὶ τὸ συμβὰν τὸν ἐπεβεβαίωσεν. Ἐγὼ εἶδα μετὰ ταῦτα τὸν Μακεδόνα Φίλιππον νὰ δίδῃ νόμους εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου εἰς τὴν Σκυθίαν, ἤκουσα ὅτι ὁ υἱὸς του ἠφάνισε τὴν αὐτοκρατορίαν τῶν Περσῶν. Καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος, εἶχον ἀκολουθήσῃ τὸ ἴδιον σύ-

α) Βαλ. Μαξ. βιβλ. θ', κεφ. 10.

β) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.

γ) Φιλοστρ. περὶ ζωῆς σοφιστ. βιβ. α', 493. Ἰσοκρ. πανηγ. τόμ. α', σελ. 209 καὶ 291.

ΣΕΛΙΔΑ 133

στημα τοῦ Ἰάσωνος, ὅστις δὲν εἶχεν ἴσως ὀλιγωτέραν ἐπιδεξιότητα ἀπὸ τὸν πρῶτον, μήτε ὀλιγωτέραν δραστηριότητα ἀπὸ τὸν δεῦτερον.

Ἦτον ὕστερον ἀπὸ μερικοὺς χρόνους μετὰ τὸν θάνατόν του ὁποῦ ἐπήγαμεν εἰς τὰς Φεράς, πόλιν ἀρκετὰ μεγάλην, καὶ περιτριγυρισμένην ἀπὸ κήπους. (α) Ἐνομίζομεν νὰ εὐρωμεν κάποια ἴχνη ἀπ' ἐκείνην τὴν λαμπρότητα ὁποῦ αὐτὴ ἔλαμπεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἰάσωνος. (*)

α) Πολύβ. βιβ. ιζ', σελ. 756. Λίβ. βιβ. λγ', κεφ. στ'.

---

*) Ἦθελεν ἰδῆ τὰ ἴδια, ἂν ἐπήγαινε καὶ τώρα κἀνένας νέος Ἀνάχαρσις. Τὴν μίαν (ἣτις ὀνομάζεται ἅγιος Γεώργιος) ἑννέα στάδια τῆς ἄλλης ἀπέχουσεν, νὰ μὴ σώζῃ ἄλλην ἀρχαιότητα, παρὰ τεμάχια μισοκρημισμένων θόλων, πλῆθος μαρμαρίνων ἐρυπίων, καὶ μία τρίκρουνον ἀρχαιοτάτην βρύσιν. Τῆς δὲ καθ' αὐτὸ καθέδρας τοῦ Βελεστίνου ἐξεδόχη ἢ ἰχνογραφία, ἄξιος περιεργείας ὅμως εἶναι καὶ ὁ διὰ κυβικῶν μαρμάρων βωμὸς, ἐφ' οὗ ὁ ἱερὸς Πρίνος εἰς τὸν ἅγ. Ἀθανάσιον. Οἱ συχνοὶ ἄδικοι φόνοι κατὰ τῶν χριστιανῶν ὁποῦ γίνονται τὴν σήμερον ἐδῶ, ἤθελον ἐρημώσῃ ἐξ ὀλοκλήρου αὐτὴν τὴν πόλιν, ἂν αἱ φυσικαὶ χάριτες τῆς δὲν ἤθελον τοὺς ἀναγκάζῃ νὰ ὑπομένουν ὅλα, διὰ ν' ἀφήσωσι κἂν τὰ κόκκαλά των ἐκεῖ ὁποῦ ἐτάφησαν καὶ οἱ προπάτορές των. Ὁ Ἀνάχαρσις δὲν ἐστέκετο μήτε μίαν στιγμὴν τώρα, ἀλλ' ἔφευγε νὰ κρυφθῇ τὸ γλυγworότερον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Σκυθίας του.

ΣΕΛΙΔΑ 134

Ἐβασίλευεν ὅμως ὁ Ἀλέξανδρος ἐκεῖ καὶ ἐπαράσταινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἕνα θέαμα, τοῦ ὁποίου ἐγὼ μήτε ιδέαν ἤμποροῦσα νὰ ἔχω, ἐπειδὴ ποτὲ μου δὲν εἶδα τύραννον. Ὁ θρόνος ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἐκάθετο, ἄχνιζεν ἀκόμι ἀπὸ τὸ αἶμα τῶν προκατόχων του. Εἶπον ἀνωτέρω πῶς ὁ Ἰάσων ἐφονεύθη ἀπὸ συνομάτας, οἱ δύο ἀδελφοὶ του Πολύδωρος καὶ Πολύφρων διαδεχθέντες τον, ὁ μὲν Πολύφρων ἐφόνευσεν τὸν Πολύδωρον (α) αὐτὸς δὲ ἐδολοφονήθη ὀλίγον ὕστερότερον ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅς τις εἶχεν ἑνδεκα χρόνους ὁποῦ ἐβασίλευσεν (β) ὅταν ἤλθομεν εἰς τὸν Βελεστίνον.

Ὁ σκληρὸς αὐτὸς ἡγεμὼν εἶχε μόνον πάθη ἐξευτελισμένα ἀπὸ οὐτιδανὰ ἐλαττώματα, χωρὶς πίστιν εἰς τὰς συνθήκας, δειλὸς καὶ ἀνάξιος εἰς τοὺς πολέμους, εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ ὑποτάξῃ λαοὺς, μόνον διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν φιλαργυρίαν του, καὶ τὴν γεῦσιν τῶν ἡδονῶν, διὰ νὰ παραιτηθῇ εἰς τὰς πλέον βρωμερὰς σωματικὰς ὀρέξεις του. (γ) Ἕνας σωρὸς ἀπὸ φυγάδας καὶ πλανωμένους, ἐσπιλωμένους ἐξ αἰτίας τῶν κριμάτων των, ὀλιγώτερον ὅμως ἀνθρωποκτόνους ἀπ' αὐτὸν, καταντήσαντες

στρατιῶται καὶ δορυφόροι του, ἔφερον τὸν ἀφανισμόν εἰς τὰς ἐπαρχίας του, καὶ εἰς τοὺς πλουσιωχῶ-

- α) Ξενοφ. ἰστρ. Ἑλ. βιβ. στ', σελ. 600.
- β) Διόδ. Σικελ. βιβ. ιε', σελ. 374.
- γ) Πλούτ. εἰς Πελοπ. τόμ. α', σελ. 293.

ΣΕΛΙΔΑ 135

ρους λαούς. Τὸν εἶδον νὰ ἐμβαίνει κορυφαῖος τῶν εἰς μίαν σύμμαχον πόλιν, νὰ συναθροίσῃ ἐκεῖ μὲ διαφόρους προφάσεις τοὺς πολίτας εἰς τὴν δημόσιον ἀγορὰν, νὰ τοὺς σφάζῃ, καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὰ ὀσπῆτια τῶν εἰς διαρπαγὴν. (α) Τὰ ἄρματα του ἐπήγαινον κατὰ πρῶτον ὀλίγον καλᾶ, νικηθεὶς ὕστερον ἀπὸ τοὺς Θηβαίους ἐνωθέντας μὲ διάφορα γένη τῆς Θεσσαλίας (β) ἐξήσκει πλέον τὰς μανίας του, μόνον ἐναντίον τῶν ἰδίων ὑπηκόων του. Μερικοὶ ἐθάπτοντο διὰ προσταγῆς του ὀλοζώντανοι (γ) ἄλλοι δὲ ἐνδύομενοι μὲ δέρματα ἄρκτων ἢ ἀγριοχοίρων, ἐκυνηγοῦντο καὶ ἐξεσχίζοντο ἀπὸ μανδρόσκυλα συνειθισμένα εἰς τοιοῦτον εἶδος κυνηγίου. Αὐτὸς ἔκαμνεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἓνα παιγνίδι τὰ βάσανά του, καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν δὲν ὠφελοῦσαν εἰς ἄλλο, παρὰ νὰ σκληρύνωσι περισσότερο τὴν ψυχὴν του. Ἐν τοσοῦτῳ ἐκόντευσε μίαν ἡμέραν νὰ κινηθῇ εἰς εὐσπλαχνίαν. Ἦτον εἰς τὴν παράστησιν τῶν Τρωαδιτισσῶν τοῦ Εὐριπίδου, εὐγῆκεν ὁμως ἀπὸ τὸ θέατρον παρευθὺς, λέγωντας, πῶς ἐντρέπετο πολλὰ, ἂν ἀφ' οὗ βλέπῃ μὲ ἡσυχον μάτι νὰ χύνεται τὸ αἷμα τῶν ὑπηκόων του, νὰ

- α) Διόδ. Σικ. βιβ. 13, 385. Πλούταρχ. αὐτόθι. Πausan. βιβ. στ', σελ. 463.
- β) Διόδ. αὐτόθι, σελ. 390.
- γ) Πλούταρχ. αὐτόθι.

ΣΕΛΙΔΑ 136

φανῆ ὅτι κατανύττεται ἐπάνω εἰς τὰς δυστυχίας τῆς Ἑκάβης καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. (α)

Οἱ κάτοικοι τοῦ Βελεστίνου ἐζοῦσαν εἰς ξυπασμόν καὶ εἰς ἐκείνην τὴν θλίψιν ὅπου προξενεῖ ἡ ὑπερβολὴ τῶν δεινῶν, ἧτις εἶναι μία δυστυχία περισσότερο. Οἱ στεναγμοὶ τῶν δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ φανερωθῶσι καὶ αἱ εὐχαὶ ὅπου ἔκαμναν κρυφίως διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ἐτελείωναν εἰς μίαν ἀσθενῆ ἀπελπισίαν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ταραττόμενος ἀπὸ φόβους, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐτάραττε τοὺς ἄλλους, εἶχε τὴν μερίδα τῶν τυράννων, ἐκείνην τὸ νὰ μισῇ, καὶ νὰ μισῆται. Ἐξεχωρίζετο εἰς τὰ μάτια του διὰ μέσου τῆς χροιάς τῆς σκληρότητός του, ἡ σύγχισις, ἡ προφύλαξις καὶ ὁ τρόμος, ὅπου ἐβασάνιζον τὴν ψυχὴν του. Τὸ πᾶν τῷ ἦτον ὑποπτον, οἱ φύλακές του τὸν ἔκαμνον νὰ τρέμῃ· αὐτὸς ἐλάμβανε προεγγυήσεις ἐναντίον Θήβης τῆς συζύγου του, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦσε μὲ τὴν ἰδίαν μανίαν ὅπου τὴν ἐζήλευεν, ἂν ἤμπορῇ νὰ ὀνομάσῃ τινὰς ἔρωτα, τὸ ἄγριον ἐκεῖνο πάθος ὅπου τὸν ἔσερνε εἰς τὸ πλάγι τῆς. Ἐπερνοῦσε τὴν νύκτα εἰς τὰ ὕψη τοῦ παλατίου του, εἰς ἓνα οἶκημα ὅπου ἀνέβαινε τινὰς μὲ μίαν σκάλα, *), τοῦ ὁποίου αἱ εἰ-

- α) Αἰλιαν. ποικ. ἰστορ. βιβλ. ιδ', κεφ. μ'. Πλούτ. εἰς Πελοπ., τόμ. α', σελ. 293.

*) Ἴσως νὰ ἦτον εἰς τὸν Σοῦγλον αὐτὴ ἡ κατοικία.

ΣΕΛΙΔΑ 137

σοδοὶ ἐφυλάττοντο ἀπὸ ἕνα κύναι, ὅπου δὲν ἐγνώριζεν ἄλλον, παρὰ τὸν βασιλέα, τὴν βασιλίσαν καὶ τὸν σκλάβον, ὅστις ἐφρόντιζε νὰ τὸν θρέφῃ. Αὐτὸς ἐπήγαιεν ἐκεῖ κάθε βράδι, προπορευομένου τοῦ ἰδίου σκλάβου κρατοῦντος ἕνα γυμνὸν σπαθί, καὶ ὅπου ἔκαμνε μίαν ἀκριβῆ ἐξερεύνησιν εἰς τὸ οἶκημα. (α)

Ἐγὼ θὲ νὰ διηγηθῶ ἕνα περιεργὸν συμβεβηκός, καὶ δὲν τὸ συντροφεύω μὲ κἀνέναν μου συλλογισμόν. Εὐδήμος ὁ Κύπριος, πηγαίνωντας ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν Μακεδωνίαν, ἀρρώστησεν εἰς τὸ Βελεστῖνον, (β) καὶ μὲ τὸ νὰ τὸν εἶχα ἰδῆ συχνὰ εἰς τὸν Ἀριστοτέλη, τοῦ ὁποίου ἦτον φίλος, τὸν ἐκοίταζα ὅσον ἡμποροῦσα ἐν καιρῷ τῆς ἀσθενείας του. Ἐνα βράδι, ὅπου μὲ εἶπον οἱ ἰατροί, πῶς ἀπελπίσθησαν διὰ τὴν ἰασίν του, ἐκάθισα κοντὰ εἰς τὴν κλίνην του, ἐκατανύχθη εἰς τὴν θλίψιν μου, μὲ ἄπλωσε τὸ χέρι του, καὶ μὲ εἶπε μὲ μίαν ἡμιθανῆ φωνήν. Ἐγὼ πρέπει νὰ ξεμυστηρευθῶ εἰς τὴν φιλίαν σου ἕνα μυστικόν, ὅπου ἤθελεν εἶναι κινδυνῶδες νὰ τὸ ἀποκαλύψω εἰς κάθε ἄλλον, ἔξω ἀπὸ ἐσένα. Μίαν ἀπ' αὐτὰς τὰς ὑστερινὰς νύκτας, ἕνας νέος ἐξαισίου ὠραιότητος ἐ-

α) Κικέρ. εἰς ἀξ. βιβ. β', κεφ. ζ', τόμ. γ', σελ. 233. Βαλ. Μάξ. βιβ. θ', κεφ. ιγ'.

β) Ἀριστοτ. ἀπολ. Κικέρ. εἰς ἱερότ. βιβλ. α', κεφ. κε', τόμ. γ', σελ. 22.

ΣΕΛΙΔΑ 138

φάνη εἰς τὸ ὄνειρόν μου, μὲ ἔδωσε τὴν εἶδησιν ὅτι θὲ νὰ ἰατρευθῶ, καὶ ὅτι εἰς πέντε χρόνους θὲ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Διὰ βεβαιότητα τῆς προφητείας μου (ἀκολούθησε νὰ λέγῃ) ὁ τύραννος δὲν ἔχει πολὺ, παρὰ μερικὰς ἡμέρας ἀκόμη νὰ ζήσῃ. Ἐγὼ ἐθεώρησα αὐτὴν τὴν ξεμυστήρευσιν τοῦ Εὐδήμου, ὡσὰν ἕνα σύμπτωμα παραλαλητοῦ, καὶ ἐμβῆκα εἰς τὸν ὄνδᾶ μου διαπερασμένος ἀπὸ λύπην.

Τῇ ἐπαύριον τὴν αὐγὴν, μᾶς ἐξύπνησαν ἡ κραυγαῖς ὅπου χιλιάκις ἀντηχολογοῦσαν, ἀπέθανεν, ὁ Τύραννος δὲν εἶναι πλέον, ἐχάθη διὰ μέσου τῶν χειρῶν τῆς βασιλίσης. Ἐτρῆξαμεν εὐθὺς εἰς τὸ παλάτι, εἶδομεν τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς ἐμπαιγμοὺς τῶν χυδαίων, οἵτινες τὸ ἐκαταπατοῦσαν (α) πανηγυρίζοντες μὲ ἀγαλλίασιν τὴν ἀνδρείαν τῆς βασιλίσης. Καὶ τῷ ὄντι ἐκεῖνη ἦτον ὅπου εἶχε γένη ἀρχὴ τῆς συνομοσίας, τόσον διὰ τὸ μῖσος τῆς πρὸς τὴν τυραννίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐκδικήσιν τοὺς προσωπικοὺς ὕβρισμούς της. Μερικοὶ ἔλεγον πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐκόντευε νὰ τὴν χωρίσῃ, ἄλλοι μὲ τὸ νὰ ἐθανάτωσεν ἕνα νέον Θετταλὸν ὅπου αὐτὴ ἀγαποῦσεν, (β) ἄλλοι τέλος πάντων ὅτι ὁ Πελο-

α) Πλούτ. εἰς Πελοπ. τόμ. α', σελ. 298. Κιντιλ. βιβ. 7, κεφ. 1, σελ. 410.

β) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλ. βιβ. 6, σελ. 601.

ΣΕΛΙΔΑ 139

πίδας, πίπτωντας πρὸ μερικῶν χρόνων εἰς τὰ χέρια τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡμπόρεσε νὰ συνομιλήσῃ μίαν φορὰν κρυφὰ μὲ τὴν βασιλίσαν ἐν καιρῷ τῆς φυλακῆς του, καὶ τὴν ἐξώρκισε νὰ λυτρώσῃ τὴν πατρίδα της καὶ νὰ φανῇ ἀξία τῆς γεννεᾶς της, (α) ἐπειδὴ ἦτον κόρη τοῦ Ἰάσωτος. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἡ Θήβη σχεδιάζωντας τὸν σκοπὸν τῆς δίδει εἶδησιν εἰς τοὺς τρεῖς ἀδελφούς της Τισιφῶνα, Πυθόλαον καὶ Λυκόφρονα, ὅτι ὁ

ἄνδρας τῆς ἀπεφάσισε τὸν ὄλεθρόν των, καὶ ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν αὐτοὶ ἀπεφάσισαν τὸν ἐδικόν του. Τὴν παραμονὴν τῆς σφαγῆς, αὐτὴ τοὺς ἔκρυψεν εἰς τὸ παλάτι. (β) Τὸ βράδυ ὁ Ἀλέξανδρος πίνει καθ' ὑπερβολὴν, ἀναβαίνει εἰς τὸ οἶκμά του, ρίπτεται εἰς τὸ στρῶμα του καὶ ἀποκοιμᾶται. Ἡ Θήβη κατεβαίνει παρευθὺς, παραμερίζει τὸν σκλάβον καὶ τὸν κύνα, ἐπαναστρέφει μὲ τοὺς συνομῶτας, καὶ παίρνει τὸ σπαθὶ ὅπου ἦτον κρεμασμένον εἰς τὸ προσκέφαλον τῆς κλίνης. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἡ ἀνδρεία των ἐφάνη νὰ πολυβραδύνη, ἡ Θήβη ὅμως φοβερίζωντάς τους νὰ ζυπνήσῃ τὸν βασιλέα ἂν ἐδειλιάζον ἐπὶ πλέον, ἐρρίφθησαν ἐπάνω του, καὶ τὸν διεπέρασαν μὲ πολλὰ κτυπήματα.

Ἐπῆγα παρευθὺς νὰ δώσω τὴν εἶδησιν αὐτοῦ τοῦ νέου συμβάντος εἰς τὸν Εὐδήμον, ὅστις δὲν

α) Πλούτ. εἰς Πελοπ., τόμ. 1, σελ. 297.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 140

ἐφάνη τελείως ἔκθαμβος. Αἱ δυνάμεις τοῦ ἤλθον εἰς τὸν τόπον τους καὶ ἀπέθανε μετὰ πέντε χρόνους εἰς τὴν Σικελίαν. Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις μετέπειτα ἐσύνθεσεν ἕνα διάλογον εἰς ἐνθύμησιν τοῦ φίλου του, (α) ἐδογματίζειν ὅτι τὸ ὄνειρον ἀλήθευσε καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις του, ἐπειδὴ καὶ ἐπιστρέφει τινὰς εἰς τὴν πατρίδα του, ἀφίνωντας τὴν γῆν. (β)

Οἱ συνομῶται, ἀφ' οὗ ἄφησαν μερικὸν καιρὸν τοὺς κατοίκους τοῦ Βελεστίνου νὰ ξανασάνωσιν, ἐμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν αὐτοκρατορικὴν δύναμιν, καὶ ἔκαμαν τόσας ἀδικίας, ὅπου οἱ ὑπήκοοι των ἐβιάσθησαν νὰ κράξωσιν εἰς βοήθειάν τους Φίλιππον τὸν Μακεδόνα. (γ) Ἦλθε καὶ ἔδιωξεν ὄχι μόνον τοὺς τυράννους τοῦ Βελεστίνου, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ἀκόμι ὅπου εἶχον κατακαθήσῃ εἰς ἄλλας πόλεις. Αὐτὴ ἡ καλοσύνη ἐπροσήλωσε τοιοῦτοτρόπως τοὺς Θετταλοὺς εἰς τὰ συμφέροντά του, (δ) ὅπου τὸν ἠκολούθησαν εἰς τὰ περισσότερα ἐπιχειρήματά του καὶ τὸν εὐκόλυναν τὴν ἐκτέλεσίν των.

Ἀφ' οὗ περιήλθομεν τὰ περίξ τοῦ Βελεστίνου, καὶ πρὸ πάντων τὸν λιμένα του ὅπου ὀνομάζεται Παγασαὶ (Βόλος), ὁ ὁποῖος εἶναι μα-

α) Πλούτ. εἰς Δίων, τόμ. 1, σελ. 967.

β) Κικέρ. περὶ θοετ. βιβ. 1, κεφ. κε', τόμ. 3, σελ. 22.

γ) Διοδ. Σικ. βιβ. 16, σελ. 418.

δ) Ἰσοκρ. ὁμιλ. εἰς Φίλιπ., τόμ. 1, σελ. 238.

ΣΕΛΙΔΑ 141

κρὰν ἐννενηντα στάδια (α) *) §) ἐπεσκεφέθημεν τὰ νότια μέρη τῆς Μαγνησίας, ἔπειτα ἐγυρίσαμεν τὸν δρόμον μας πρὸς τὰ ἀρκτικὰ ἔχοντες ἐκ δεξιῶν μας τὴν ἀλυσίδα τοῦ Πηλίου ὄρους. Ἐκείνη ἡ

α) Στράβ. βιβ. 9, σελ. 436.

*) Τρεῖς ὥρας καὶ χίλιαι πέντε ὀργυιαῖς.

---

§) Εἰς αὐτὸν τὸν λιμένα κατὰ τὴν βάσιν τοῦ ἀκροτηρίου Πύρρας καὶ Δευκαλίωνος, λεγόμενον τὴν σήμερον Ἀγκίστρι, κεῖνται τὰ ἐρύπια τῆς Δημητριάδος λεγομένης ἄχρι

τοῦ νῦν Παλάτια. Ἔχει τὰ προτερήματα ὅπου διαλαμβάνει ἡ Γεωγραφία τῶν Δημητριέων φύλ. 213. Εὐρίσκεται ἐκεῖ πλῆθος μαρμάρων μεγίστων καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως σῶα σχεδόν. Ἦμπορεῖ νὰ τὰ περιέλθῃ τινὰς εἰς μιᾶς ὥρας διάστημα, τῶν ὑδραγωγείων, καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων τεμάχια σώζονται.

Ἐμβαίνοντας εἰς τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος ὀνομαζόμενον Μπρουμπλύθρα (τουτέστι βορβορολύθρα, ἐπειδὴ καὶ εἶναι λασπώδης ἐξ αἰτίας τῶν καταφερομένων χειμάρων ἐν καιρῷ βροχῆς) ἦτον ἡ πόλις Ἀμφαναί, καὶ λέγεται τὴν σήμερον Κεραμίδι, μάρμαρα καὶ ἀρχαιότητες εἶναι ἐκεῖ πολλαί, καὶ πρὸ πάντων δύο σπήλαια θεωρίας ἄξια εἰς περιέργων ὀφθαλμούς. Ἐκεῖ εἶναι τὸ Δίμηνον, Διμήνι κοινῶς, διὰ τὸ τὰς δύο μῆνας τοῦ λιμένος θεωροῦν, καὶ ἓνα οἶκημα καλούμενον λαμνόςπητον, ὅλος δὲ ὁ περίξ τόπος ὀνομάζεται Λάμια. Ἄραγε πόθεν; Ἴσως κάμμία γυνὴ ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Φθιώτιδος Λάμιαν, ἐξορισθεῖσα ἐκεῖσε διὰ τὴν μαγικὴν τέχνην της, μετέδωκε τὴν ὀνομασίαν της, ἐ-

ΣΕΛΙΔΑ 142

ἐπαρχία εἶναι χαριεστάτη ἐξ αἰτίας τῆς γλυκότητος τοῦ κλίματος, τῆς ποικιλίας τῶν θεαμάτων, καὶ τῆς πληθύος τῶν κοιλάδων ὅπου σχηματίζωσι (πρὸ πάντων εἰς τὸ ἀρκτικὸν μέρος) οἱ κλόνοι τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης (Κισάβου).

Ἐπάνω εἰς μίαν ἀπὸ τὰς κορυφὰς τοῦ Πηλίου, ὑψοῦται ἓνας ναὸς εἰς τιμὴν τοῦ Διός, καὶ πλησίον του εἶναι τὸ περίφημον σπήλαιον, ὅπου θέλουσιν, ὅτι ὁ Χεῖρων νὰ εἶχε καταστήσῃ ἔκπαλαι τὴν κατοικίαν του, (α) καὶ τὸ ὅποῖον φέρει ἀκό-

πειδὴ οἱ χυδαῖοι καὶ τώρα θεωροῦσι τὰ περίξ ἐκεῖνα ὡς μαγικά. Ἡ κάμμία ἀποικία τῆς ῥηθείσης πόλεως ἔδωσε τὸ ὄνομά της.

Ἀντικρὸν τοῦ νησίου, ὅπου εἶναι ὁ ἄγ. Νικόλαος, ἐπάνω εἰς τὸ Ἀγκύστρι, εἶναι ἓνα οἶκημα μέγαν πελεκημμένον μὲ σφυρὶ εἰς μίαν μόνην πέτρα, καὶ λέγεται Δασκαλιὸν κατὰ παραφθρὰν τοῦ Δευκαλίων. Ὁλος ὁ τόπος αὐτὸς ἐξουσιάζεται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Μακρυνίτζας, οἵτινες μὲ τοῦτο ἀποδεικνύουσι πῶς ἦσαν οἱ καθ' αὐτὸ πολῖται τῆς Δημητριάδος, καὶ μετὰ τὴν ἐκπόρθησίν της, μετοίκησαν ἐκεῖ ὅπου εἶναι τώρα, ἢ μέρος των διεσπάρη εἰς 14 βακούφια χωρία, καὶ ὡς συμπολίται εἶναι ἐνωμένοι εἰς τὰ δοσίματα των. Ὅρ. Γεωγ. τῶν Δημητριέων, φύλ. 214.

α) Πίνδ. Πύθ. 4, στίχ. 181. Δικαίαρχ. Ἀπολ. γεωγ. μην. τόμ. 2, σελ. 29.

ΣΕΛΙΔΑ 143

μι τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Κενταύρου.*) Ἡμεῖς ἀνεβήκαμεν ἐκεῖ κατόπιν ἀπὸ μίαν λιτανεῖαν νεανίσκων, οἵτινες πηγαίνουσι κάθε χρόνον ἐν ὀνόματι μιᾶς πλησιοχώρου πολιτείας νὰ προσφέρωσι μίαν θυσίαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῶν θεῶν. Μὲ ὅλον ὅπου εἶμαστον εἰς τὴν μέσην τοῦ καλοκαιρίου, καὶ ἡ ζέστη ἦτον ὑπερβολικὴ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, ὑπεχρεώθημεν νὰ σκεπασθῶμεν καθὼς ἐκεῖνοι, μὲ μηλωτάς. Αἰσθάνεται τῇ ἀληθείᾳ τινὰς ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ ὕψος μίαν δριμυτάτην ψύχραν, ἢ ἐπαφή της ὅμως ἐξασθενεῖ τρόπον τινὰ ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερτάτης θεάς, ὅπου παρασταίνει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο αἰ πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας.

*) Ἄνωθε τῆς χαριεστάτης χώρας Πορταρίας (ἣτις ἔχει δίκαιον νὰ μεγαλαυχῇ ὡς τερπνοτέρα ἀπασῶν τῶν ἐκεῖσε διὰ τε τὴν τοποθεσίαν καὶ τὰς ψυχροτάτας καὶ

διδεστώτατος δύο πηγὰς τοῦ ποταμοῦ, καλουμένου τὴν σήμερον Μάννα) κεῖται ἡ ὑψηλότερα κορυφή τοῦ Πηλίου λεγομένη Πηλασίδι, τουτέστι Πηλέας εἶδεν, ἢ Πηλέως ἴδιον. Ἐκεῖ εἶναι ἓν σπήλαιον εὐρυχωρότατον μὲ χωρίσματα διάφορα μέσα, καὶ ἐπειδὴ σώζεται αὐτὸ τὸ ἴχνος τῆς φερωνύμου ὀνομασίας τῆ Πηλέως μέχρι τοῦ νῦν, ἂν μοι ἦτον συγχωρημένον, ἐγὼ ἤθελεν εἰπῶ ὅτι ἐκεῖ ἴσως ἔγιναν οἱ γάμοι τοῦ ἥρωος αὐτοῦ καὶ τῆς Θετίδος, καὶ τούτου ὑποτιθεμένου, ἔπεται καὶ ὁ Κένταυρος Χείρων ἐκεῖ νὰ ἀνέθρεψε τὸν Ἀχιλλέα, ὡς εἰς ἐγνωσμένον εἰς τοὺς γονεῖς του τερπνὸν, ὑγιεινὸν καὶ παράμερον τόπον.

ΣΕΛΙΔΑ 144

Τὸ ὄρος εἶναι σκεπασμένον, ἀπὸ πεύκους, κυπαρύσσια, κέδρους, καὶ ἀπὸ διάφορα εἶδη δένδρων (α) καὶ φυτὰ ὅπου μεταχειρίζεται καθ' ὑπερβολὴν ἢ ἰατρικῇ. (β) Μᾶς ἔδειξαν μίαν ρίζαν, τῆς ὁποίας ἡ εὐωδία πλησιάζουσα ἐκείνην τοῦ θυμάρου, εἶναι λέγουσι θανατηφόρος εἰς τὰ φίδια, καὶ ὅταν τὴν βράση τινὰς μὲ κρασί, ἰατρεύει ἀπὸ τὰ δαγκάματά των. (γ) Εὐρίσκειται ἐκεῖ ἓνα δενδράκι, τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα εἶναι ἰατρικῇ εἰς τὴν ποδάγραν, ἢ φλούδαις εἰς τὸν κώλυκα, καὶ τὰ φύλλα εἰς τὸν πονόματον. (δ) Τὸ μυστήριον ὁμῶς τῆς κατασκευῆς, τὸ ἰξεύρει μόνον μία γενεὰ, ἥτις καυχᾶται νὰ τὸ παρεδόθη ἀπὸ πατέρα εἰς υἱόν, ἐκ τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἀνάγει τὴν ἀρχαιότητά της, καὶ δὲν παίρνει κάμμίαν πληρωμὴν, στοχαζομένη πῶς εἶναι ὑπόχρεη νὰ ἰατρεύῃ δωρεὰν τοὺς ἀρρώστους ὅπου ἔρχονται ζητοῦντες τὴν συνδρομὴν της.

Κατελθόντες ἀπὸ τὸ βουνὸν κατόπιν ἀπὸ τὴν λιτανείαν, ἐπροσκαλέσθημεν εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ὁποῖον τελειώνει τὴν ἱεροπραξίαν. Εἶδαμεν ἔπειτα ἓνα εἶδος χοροῦ ξεχωριστὸν εἰς μερικὰ

α) Δικαίαρχ. ἀπ. γεωρ. μιν, τόμ. 2, σελ. 27.

β) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. σελ. 30. Θεόφρ. ἰστ. βοταν. βιβ. 4, κεφ. 6, σελ. 307, καὶ βιβ. 9, κεφ. 15, σελ. 1117.

γ) Δικαίαρχ. αὐτόθ. σελ. 28.

δ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. σελ. 30.

ΣΕΛΙΔΑ 145

γένη τῆς Θεσσαλίας, καὶ πολλὰ ἀρμόδιον εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν προσοχὴν τῶν κατοίκων τοῦ κάμπου. (α) Ἐνας Μάγνης (1) ἔρχεται εἰς τὸ μέσον μὲ τὰ ἄρματά του, τὰ βάλλει εἰς τὴν γῆν, καὶ μιμεῖται τὰς χειρονομίας καὶ τὰ κινήματα ἑνὸς ἀνθρώπου, ὅστις ἐν καιρῷ πολέμου, σπείρει καὶ γεωργεῖ τὸ χωράφι του. Ὁ φόβος εἶναι ἐντετυπωμένος εἰς τὸ μέτωπόν του, γυρίζει τὸ κεφάλι του εἰς κάθε μέρος, βλέπει μακριὰ ἓναν στρατιώτην ἐχθρὸν, ὅστις πασχίζει νὰ ἐπιπέσῃ αἰφνηδῶς ἐπάνω του, παρευθὺς αὐτὸς ἀρπάζει τὰ ἄρματά του, πολεμεῖ τὸν στρατιώτην, τὸν νικᾷ, τὸν δένει εἰς τὰ βόδια του, καὶ τὸν διώκει ἔμπροσθέν του. Ὅλα αὐτὰ τὰ κινήματα τελειοῦνται μὲ ἀναλογίαν κατὰ τὸν ἦχον τῆς φλοέρας.

Ἀκολουθοῦντες τὴν ὁδοιορείαν μας, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Συκούριον (2) αὐτὴ ἢ πόλις θεμένη ἐπάνω εἰς ἓνα λόφον εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κισάβου, ἀπολαμβάνει τὴν θέαν εὐφώρων πεδιάδων. Ἡ καθαρότης τοῦ ἀέρος, καὶ ἡ ἀφθονία τῶν νερῶν, τὴν κατασταίνουσιν ἓνα ἀπὸ τὰ ἡδονικώτερα καθίσματα τῆς Ἑλλάδος. (β) Ἐκεῖθεν ἕως τὴν Λάρισσαν (*) ὁ τόπος εἶναι εὐκαρπος, καὶ πολλὰ κατοικημένος,

α) Ξενοφ, ἀναβ. Κύρ., βιβ. 6, σελ. 371.

1) Βολιώτης .

2) Κεσερλί.

β) Λίβ. βιβ. 42, κεφ. 54.

*) Ὁ Ὅμηρος τὴν ὀνομάζει Ἄργος Πελασγικὸν καὶ ὁ Στράβων Θεσσαλικόν.

ΣΕΛΙΔΑ 146

φαίνεται πῶς εἶναι χαριέστατος ὅσον πλησιάζει τινὰς εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, ἥτις νομίζεται δικαίως ἢ πρώτη καὶ πλουσιωτέρα τῆς Θεσσαλίας. Τὰ ἔξω τῆς εἶναι στολισμένα ἀπὸ τὴν Σαλαμβριαν, ἥτις κυλίνει κοντὰ εἰς τὰ τείχη τῆς νερὰ καθ' ὑπερβολὴν καθαρά. (α)

Ἡμεῖς ἐκονεύσαμεν εἰς τὸν Ἀμύντωρα, καὶ ἠύραμεν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ ὄλας τὰς ἀγαλλιάσεις ὅπου ἐπροσμέναμεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν φιλίαν, ἥτις τὸν ἐσυνέδενε μὲ τὸν πατέρα τοῦ Φιλώτα.

ΚΟΙΛΑΣ ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Εἶμαστον ἀνυπόμονοι νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰ Τέμπη (*), αὐτὸ τὸ ὄνομα, κοινὸν εἰς πολλὰς κοιλάδας ὅπου εὐρίσκει τινὰς εἰς ἐκείνην τὴν τοποθεσίαν, φανερώνει μερικώτερον ἐκείνην ὅπου σχηματίζει πλησιάζοντας ὁ Ὀλυμπος μὲ τὸν Κίσαβον. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη μεγάλη ὁδὸς διὰ νὰ πηγαίη τινὰς ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὴν Μακεδωνίαν. Ὁ Ἀμύντωρ ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ. Ἐπιάσαμεν ἓνα πλοιάριον, καὶ τὴν αὐγὴν ἀνήχθημεν εἰς τὴν Σαλαμβριαν, τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ του Με-

α) Πλίν. βιβ. 4, κεφ. 8, τόμ. 1, σελ. 200.

*) Παμπᾶς.

ΣΕΛΙΔΑ 147

ταγεινιῶνος (τῇ τριακοστῇ Ἰουλίου τῷ 375 πρὸ Χριστοῦ). Παρευθὺς μᾶς ἐφάνησαν πολλαὶ πόλεις καθὼς τὰ Φάλανα (1), ἡ Γυρτώνη (2), αἱ Ἐλαταῖαι (3), τὸ Μόψιον (4) καὶ ἡ Ὅμολις (5). Μερικαὶ θεμέναι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ μερικαὶ εἰς τὰ πλησιόχωρα ὕψη (α) ἀφ' οἷς ἐπεράσαμεν τὰς προχοὰς τοῦ Τιταρησίου (6) ποταμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ νερὰ εἶναι ὀλιγώτερον λαμπρὰ ἀπὸ ἐκεῖνα τῆς Σαλαμβριάς (β) ἐφθάσαμεν εἰς τοὺς Γόννους *) ὅπου ἀπέχουσι τῆς Λαρίσσης περίπου 160 στάδια, (γ) ἐκεῖ ἀρχινᾷ ἡ κοιλάς, καὶ ὁ ποταμὸς συσφίγγεται μεταξὺ τοῦ Κισάβου ὅπου εἶναι ἐκ δεξιῶν του, καὶ τοῦ Ὀλύμπου ὅπου εἶναι εἰς τὴν ἀριστεράν του, οὐπερ

1) Διριλί. 2) Μπαλαμοῦτι. 3) Καστρί. 4) Μακρυχώρι. 5) Κάστρον τῆς Ὠραίας. 6) Σαρανταπόρου.

α) Λίβ., βιβ. 42, κεφ. 61.

β) Ὅμηρ. Ἰλ. β', στίχ. 754. Στράβ. βιβ. 9, σελ. 441.

---

*) Κατὰ τὴν περιγραφὴν ὅπου κάμνει ὁ συγγραφεὺς, φαίνεται πῶς νὰ ἦτον οἱ Γόννοι κάτω ἀπὸ τὸν προφήτην Ἥλιαν, εἰς τὰ ἀριστερὰ τῆς Σαλαμβριάς, ἐκεῖ ὅπου

ονομάζεται τώρα Μετόχι, ἐπειδὴ ἐκεῖ συσφίγγεται ὁ ποταμός. Ὁ τόπος αὐτὸς ἐξουσιάζεται ἀπὸ τὴν Ῥάσανην.

γ) Λίβ, βιβ. λστ', κεφ. 1.

ΣΕΛΙΔΑ 148

τὸ ὕψος εἶναι ὀλίγον περισσότερον ἀπὸ δέκα στάδια §).

Κατὰ μίαν ἀρχαίαν παράδοσιν, ἓνας σεισμός ἐξεχώρισεν αὐτὰ τὰ βουνά, καὶ ἄνοιξε τὴν δίοδον εἰς τὰ νερά ὅπου ἐσκέπεζον τὰς πεδιάδας. (α) Εἶναι τοῦλάχιστον ὅμως βέβαιον, ὅτι ἂν ἐσφαλοῦσαν αὐτὸν τὸν δρόμον, ἡ Σαλαμβριά δὲν ἠμποροῦσε πλέον νὰ ἔχη ἐξοδον· ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ποταμὸς ὅπου δέχεται εἰς τὸ τρέξιμόν του πολλὰ ποτάμια, τρέχει εἰς ἓναν τόπον, ὅστις ὑψοῦται βαθμηδὸν ἀπὸ τὰς ὄχθας του, ἕως εἰς τοὺς λόφους καὶ εἰς τὰ βουνά, ὅπου περιτριγυρίζουσιν αὐτὴν τὴν τοποθεσίαν.

§) Ὁ Πλούταρχος (Παῦλ. Αἰμύλ. τόμ. α', σελ. 263) διηγεῖται μίαν ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν, διὰ τῆς ὁποίας φαίνεται, ὅτι ὁ Ξεναγόρας ἤρρε τὸ ὕψος τοῦ Ὀλύμπου δέκα στάδια, καὶ ἓνα πλέθρον, παρὰ τέσσαρας πόδας. Τὸ πλέθρον, κατὰ τὸν Σουΐδαν, ἦτον τὸ ἐκτημόριον τοῦ σταδίου, καὶ ἐπομένως δέκα πέντε ὀργυιαῖς, τέσσαρας πόδας, καὶ ἕξ δάκτυλα. Εὗγαλε τοὺς τέσσαρας πόδας, μένουσι δεκαπέντε ὀργυιαί, αἱ ὁποῖαι προστιθέμεναι εἰς ταῖς 945, ὅπου δίδουσι τὰ δέκα στάδια, μένει τὸ ὕψος τοῦ Ὀλύμπου 960 ὀργυιαῖς. Ὁ κύρ Βερνούλης τὸ ἤρρεν 1017 ὀργυιαῖς (Μπιουφ. ἐποχ. τῆς φύσ., σελ. 303) διὰ νὰ ἰξεύρη ὁ ἀναγνώστης πόσον εἶναι ἡ ὀργυιά καὶ τὰ λοιπὰ μέτρα, ἄς ἰδῆ τὴν Γεωγρ. τῶν Δημητριέων, φύλ. 21.

α) Ἡρόδοτ., βιβ. 7, κεφ. 129. Στράβ., βιβ. 9, σελ. 430.

ΣΕΛΙΔΑ 149

Διὰ τοῦτο ἔλεγον ὅτι, ἂν οἱ Θετταλοὶ δὲν ὑπετάττοντο εἰς τὸν Ξέρξην, αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν ἤθελεν ἀποφασίσῃ νὰ ἐξουσιάσῃ τοὺς Γόννους, καὶ νὰ κτίσῃ ἓν ἀδιαπέραστον ἐμπόδιον εἰς τὸν ποταμόν (α).

Αὐτὴ ἡ πόλις εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀξιόλογος διὰ τὴν τοποθεσίαν της. Εἶναι τὸ κλειδί τῆς Θεσσαλίας, πρὸς τὸ μέρος τῆς Μακεδωνίας, (β) καθὼς αἱ Θερμοπύλαι εἶναι πρὸς τὸ μέρος τῆς Φωκίδος.

Ἡ κοιλὰς ἐκτείνεται ἀπὸ Μεσημβρίαν εἰς Ἄρκτον (γ) τὸ μεγαλύτερον πλάτος της εἶναι κοντὰ δυόμισυ στάδια, (δ) περίπου τῶν 236 ὀργυιῶν, αὐτὸ τὸ πλάτος ὅμως ἐλαττοῦται ἐνίοτε, εἰς τρόπον ὅπου δὲν φαίνεται νὰ εἶναι περισσότερον ἀπὸ 100 ποδάρια. (ε) *)

α) Ἡρόδοτ. αὐτόθι, κεφ. 130.

β) Λίβ., βιβ. 42, κεφ. 67.

γ) Ποκόκ., τόμ. γ', σελ. 152, σημ. τῆς μ. Στουάρδ.

δ) Πλίν., βιβ. δ', κεφ. η', τόμ. α', σελ. 200. Λίβ. βιβ. 44, κεφ. στ'.

ε) Σημ. τῆς μ. Στουάρδ.

ζ) Πλίν. αὐτόθι. Αἰλιαν. ποικίλ. ἰστ. βιβ. γ', κεφ. α'. Περί ζων. αὐτόθ. Σαλμασ. εἰς Σολιν., σελ. 583.

*) Ὁ κύρ. Πάβ εἰς τὴν Ἱστορίαν του τῆς Ἑλλάδος, τόμ. α', σελ. 32 λέγει περὶ Τεμπῶν ταῦτα.

ΣΕΛΙΔΑ 150

Τὰ ὄρη εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ πλατάνους, λεύκαις καὶ μελίους μιᾶς ἐξαισίου ὠραιότητος. (α) Ἀπὸ τοὺς πρόποδάς των ὑπεκλάμπουσι πηγαι διειδεδστάτων

«Οἱ ἀρχαῖοι μᾶς ἄφησαν τέσσαρας περιγραφὰς τῶν Τεμπῶν, αἱ τοῦ Πλινίου καὶ τοῦ Αἰλιανοῦ εἶναι καθαρῶς μυθώδεις, αἱ τοῦ Τίτου Λιβίου καὶ τοῦ Ὀβιδίου εἶναι ἀκριβῶς σύμφωνοι μετὰ τὴν ἀλήθειαν. Οἱ νεώτεροι περιηγηταὶ καὶ οἱ καταγράψαντες τὰ ὑπομνήματά των ὡς ὁ μπαρῶν Τότ, ἦσαν τόσον ἀμαθεῖς εἰς τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν, ὅπου συντυχαίνουσιν ἀδιακόπως διὰ τὰ Τέμπη ὡσὰν διὰ μίαν Τερπνὴν Πεδιάδα. Ἐν καιρῷ ὅπου ὁ Αἰλιανός, ὅστις μετ' ὅλον ὅπου τὰ ὑπερεξεθείασε τόσον, προσδιορίζει τὸ πλάτος των μόνον ἓνα πλέθρον, ἢ περίπου δεκαπέντε ὄργυιων. Λοιπὸν δὲν εἶναι μεγίστη ματαιοφροσύνη εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσον διδόντες τὸ ὄνομα Τερπνῆς πεδιάδος εἰς ἓνα καταστενὸν δεκαπέντε ὄργυιων πλάτους;».

Πίπτει ὁμως εἰς παραλογισμόν, λαμβάνοντας τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὄλου. Ἀληθινᾶ εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι στενὴ ἢ κοιλάς, πλὴν ἀκολουθῶντας τὸ τρέξιμον τοῦ Πηνεοῦ πλατύνεται καὶ ἐκτείνεται ἀμφοτέρωθε, περισσότερον δὲ εἰς τὴν ἀριστερὴν ὄχθην, ὅπου εἶναι καὶ πεδιάδες, τῶν ὁποίων ἡ γλῶσση θερίζεται. Εἶδον αὐτοψεί τὴν ἀπερίγραπτον ὠραιότητα ἐκείνου τοῦ τόπου, ἔπιον καὶ νερὸν ἀπὸ

α) Θεόφρ., ἰστ. φύτ., βιβ., 4, κεφ. στ'. Κατουλ. ἐπιθαλ. Πηλ. καὶ Θετίδ. Πλουτ. εἰς Φλαμιν. σελ. 370. Ἡσύχ. εἰς Τέμπη.

ΣΕΛΙΔΑ 151

νερῶν ὡσὰν τὸ κρυστάλι. (α) Ἀπὸ τὰς διακοπὰς ὅπου διαχωρίζουσι τὰς κορυφὰς των, ἐκφεύγει ἓνας δροσερὸς ἀέρας, ὅπου τὸν ἀναπνέει τινὰς μετὰ μίαν κρυφὴν ἠδονήν. Ὁ ποταμὸς παρασταίνει σχεδὸν πανταχοῦ ἓναν ἡσυχον ῥοῦν, καὶ εἰς μερικὰ μέρη ἐναγκαλίζεται νησιδία, τῶν ὁποίων διαιω-

---

τὸ ὑπόγειον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης, νῦν δὲ ἀγίας Παρασκευῆς. Δὲν ἔχει κόσμον τέχνης, ἀλλὰ τίς κοσμιωτέρα τῆς φύσεως; Ὁ κύρ Πάβ πρέπει νὰ εὐγῆ ἀπὸ τὸ Βόρειον φροντιστήριόν του, νὰ γίνῃ αὐτόπτης τῆς τοποθεσίας ἐκείνης, καὶ τότε πειθόμενος, ἀνυπερθέτως θέλει ὁμολογήσει ὡς ὁ Τότ, τὴν ὑπεροχὴν των ἀπὸ κάθε ἄλλης. Εἶδὲ καὶ ἀπιστῆ εἰς τοὺς αὐτόπτας, καὶ λογομαχεῖ ἰσχυρογνωμονῶν, εἶναι ἄδικος. Λέγει ἔτι πῶς ἠρώτησεν ἓναν Ἕλληνα (ὅστις ἴσως νὰ ἦτον κρεωπώλης).

«Τί ἤθελε κάμη τὸ ἔθνος του ἂν ἤθελε λάβῃ τὴν πρώτην λαμπρότητα;».

Ἐκεῖνος τάχα νὰ ἀπεκρίθη ὅτι, πρῶτον κίνημά του ἤθελεν εἶναι νὰ σφάξῃ τοὺς μὴ ὀρθοδόξους. Καὶ δρᾶττεται λαβῆς πρὸς γενικὴν τῶν Ἑλλήνων κατηγορίαν.

Ὁμοιάζει τοῦτο ὡσὰν νὰ ἐρωτήσῃ τινὰς τοὺς ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρματοποιοὺς Γερμανοὺς, ποῖα ψηφίσματα ἔχουσι νὰ ἐκδοθῶσιν εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τὸ βουλευτήριον

τῆς πατρίδος των; καὶ ν' ἀκούσῃ, ὅτι πρῶτον θέλει εἶναι τὸ νὰ κοπῶσιν οἱ πόδες ὄλων ἐκείνων ὅπου δὲν ἀρματηλατοῦσι. Καὶ ἐδῶ ἀπὸ τοῦ μέρους τὸ ὅλον κατακρίνει.

α) Αἴλιαν. Ποικ. ἰστ. βιβ. γ', κεφ. α'.

ΣΕΛΙΔΑ 152

νίζει τὴν πρασινάδα. (α) Σπήλαια ἐμπεφωλευμένα εἰς τὰ πλευρὰ τῶν βουνῶν (β) τεμάχια χλόης θεμένα εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη τοῦ ποταμοῦ, φαίνονται νὰ εἶναι τὸ καταφύγιον τῆς ἠσυχίας καὶ τῆς ἡδονῆς. Ἐκεῖνο ὅπου μᾶς ἐξέπληττε περισσότερο, ἦτον ἡ μιᾶς λογιῆς συμμετρία εἰς τὸν διαμοιρασμὸν τῶν καλλωπισμάτων ὅπου ἐστόλιζον ἐκείναις ταῖς μοναξίαις. Ἀλλαχόσε ἡ τέχνη βιάζεται νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν, ἐδῶ ἠθελεν εἰπῆ τινὰς, ὅτι ἡ φύσις θέλει νὰ μιμηθῇ τὴν τέχνην. Αἱ δάφναι καὶ διάφορα δενδριδίων εἶδη, σχηματίζουσιν ἀφ' ἑαυτοῦ των λίκνα (1) καὶ μικρὰ πυκνώματα καὶ κάμνουν ἓνα ὠραῖον δασύφυτον, μὲ τὰ χειρόβολα τῶν δασῶν κειμένων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου. (γ) Οἱ βράχοι εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ ἓνα εἶδος κισσοῦ, καὶ τὰ δένδρα στολισμένα μὲ φυτὰ ὅπου περιτριγυρίζουσι τὸν κορμὸν τους (δ) περιπλέκονται εἰς τοὺς κλάδους των, καὶ κρέμονται ὡσὰν κλώσια καὶ φούνταις. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν εἰς αὐτοὺς τοὺς ὠραίους τόπους παρασταίνει τὸν πλέον χαροποιὸν ὠραϊσμὸν, πανταχόθε τὸ μάτι φαίνεται νὰ ἀναπνέῃ τὴν δροσιάν, καὶ ἡ ψυχὴ νὰ δέχεται ἓνα πνεῦμα ζωῆς, ὅπου ἀνανεώνεται διὰ πάντα.

α) Ποκόκ. αὐτόθι.

β) Σημ. μ. Στουάρδ.

γ) Σημ. μ. Στουάρδ.

δ) Αἴλιαν. ποικ. ἰστ. βιβ. γ', κεφ. α'. Πλίν. βιβ. ἰστ', κεφ. 44, τόμ. β', σελ. 41.

1) Κούνιας.

ΣΕΛΙΔΑ 153

Οἱ Ἕλληγες ἔχουσιν αἰσθητήρια τόσον ζωντανά, κατοικοῦσιν ἓνα κλίμα τόσον ζεστὸν, ὅπου δὲν πρέπει ν' ἀπορήσῃ τινὰς διὰ τὴν ἐνδόμυχον κίνησιν ὅπου αἰσθάνονται εἰς τὴν θεωρίαν καὶ σχεδὸν εἰς τὴν ἐνθύμησιν ἐκείνης τῆς τερπνοτάτης κοιλάδος. Εἰς τὴν ζωγραφίαν ὅπου ἐσχεδιάσα τῶρα, πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ὅτι ἐν καιρῷ ἀνοίξεως εἶναι χρωματισμένη ἀπὸ ἄνθη καὶ ἓνας ἄπειρος ἀριθμὸς πτηνῶν κάμνει νὰ ἀκούωνται κελαδίσματα ἐκεῖ, (α) εἰς τὰ ὅποια ἡ μοναξία καὶ τὸ καλοκαῖρι φαίνεται νὰ δανείζωσι μίαν μελωδίαν παθητικοτέραν καὶ πλέον κατανουχτικήν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἀκολουθοῦσαμεν βραδέως τὸ τρέξιμον τῆς Σαλαμβριάς, καὶ τὰ βλέμματά μου, μὲ ὅλον ὅπου ἦτον ἀπηρωρημένα εἰς ἓνα πλῆθος ἡδονικῶν θεαμάτων, ἐπανήρχοντο πάντοτε ἐπάνω εἰς τὸν ποταμὸν αὐτόν. Τώρα ἔβλεπα τὰ κύματά του νὰ σπινθηρίζωσιν ἀνάμεσα εἰς τὰ κλαδάκια, ἀπὸ τὰ ὅποια αἱ ὄχθαι του εἶναι σκιασμένοι, (β) τῶρα πλησιάζοντας εἰς τὴν ἄκρην, ἐπαρτηροῦσα τὸ ἠσυχον τρέξιμον τῶν ῥείθρων του, (γ) τὰ ὅποια ἐφαίνοντο νὰ συνανθυποστηρίζονται, καὶ νὰ γεμίζωσι τὸν δρόμον τους χωρὶς σύγχισιν, καὶ

α) Πλίν. βιβ. δ', κεφ. η', τόμ. α', σελ. 200.

β) Ὁ αὐτὸς αὐτόθι.

γ) Αἴλιαν. ποικ. ἰστ. βιβ. γ', κεφ. α'. Προκόπ. βιβ. δ', κεφ. γ', σελ. 72.

ΣΕΛΙΔΑ 154

χωρίς βίαν. Ἐγὼ ἔλεγον τὸν Ἀμύντωρα, τοιαύτη εἶναι ἡ εἰκὼν μιᾶς καθαρᾶς καὶ ἡσύχου ψυχῆς, αἱ ἀρεταὶ τῆς γεννῶνται ἐτούταις ἀπ' ἐκείναις, αὐταὶ ἐνεργοῦσιν ὅλαι ἐκ συμφώνου, καὶ χωρὶς κρότον. Ἡ ξένη σκιά τοῦ ἐλαττώματος ταῖς κάμνει μόνη νὰ στίλβωσιν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀντιστάσεώς της. Ὁ Ἀμύντωρ μὲ ἀπεκρίθη, τώρα θέλω σὲ δείξει τὴν εἰκόνα τῆς φιλοξενίας, καὶ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα ὅπου ἐπιφέρει.

Τότε μὲ ὀδήγησεν εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ στενώματα τοῦ Κισάβου, ὅπου ἄδεται πῶς ἔγινεν ἡ μάχη τῶν Τιτάνων ἐναντίον τῶν θεῶν. Ἐκεῖ ἓνας ὀρμητικὸς χεῖμαρος κρημνίζεται εἰς ἓνα αὐλάκι ἀπὸ βράχους, τοὺς ὁποίους κουνεῖ μὲ τὴν βίαν τῶν πτώσεων του. Ἐπροχωρήσαμεν εἰς ἓνα μέρος, ὅπου τὰ κύματά του ἰσχυρῶς συνεσταλμένα, ἐξερευνοῦσαν νὰ βιάσωσιν ἓνα πέρασμα. Αὐτὰ συνεκτυποῦντο, συνυψώνοντο, καὶ ἔπιπτον μυκώμενα εἰς ἓνα χονευτήριον, ὅπουθεν ἐτεινάζοντο μὲ μίαν νέαν μανίαν, διὰ νὰ συναντιθλασθῶσιν ἐτούτα ἐναντίον ἐκείνων εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡ ψυχὴ μου ἐκαταγίνετο εἰς αὐτὸ τὸ θέαμα, ὅταν ἐσύκωσα τὰ ὀμμάτιά μου τριγύρω μου, ἐξαναευρέθην συνεσφιγμένος μεταξὺ εἰς δύο κατὰμαυρα βουνά, πετρώδη καὶ διαχωρισμένα καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῶν ἀπὸ βαθεῖς φάραγγας. Κοντὰ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν σύννεφα περιεπλανῶντο

ΣΕΛΙΔΑ 155

βαρέως μεταξὺ τῶν νεκρωσίμων δένδρων, *) ἢ ἐστέκοντο κρεμάμενα ἐπάνω εἰς τοὺς ἀκάρπους κλάδους τῶν. Ὑποκάτω, εἶδα τὴν φύσιν εἰς ἐρύπια, τὰ κατακρημνισμένα βουνά, ἦτον σκεπασμένα μὲ τὰ τεμάχιά των. Καὶ δὲν ἐπαράσταινον ἄλλο, παρὰ βράχους ὑπερεξέχοντας, καὶ συγχισμένα θεμωνιασμένους. Ποία δύναμις ἄρα γε συνέτριψε τοὺς συνδέσμους τῶν παμμεγίστων αὐτῶν σωμάτων; ἄρα γε ἡ μανία τῶν ἀνέμων; ἄρα γε εἶναι ἀναποδογύρισμα τῆς γηίνης σφαίρας; ἄρα γε εἶναι τῶ ὄντι ἡ τρομερὰ ἐκδίκησις τῶν θεῶν, ἐναντίον τῶν Τιτάνων; Τὸ ἀγνοῶ ἀλλὰ τέλος πάντων, εἰς αὐτὴν τὴν φρικκῶδη κοιλάδα, οἱ νικηταὶ ἔπρεπε νὰ ἔλθωσι νὰ στοχασθῶσι τὴν εἰκόνα τῶν λεηλασιῶν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων καταθλίβουσι τὴν γῆν.

Ἐσπουδάσαμεν νὰ εὔγωμεν ἀπ' ἐκείνους τοὺς τόπους, καὶ παρευθὺς ἐφελκύσθημεν ἀπὸ μελωδικοὺς φθόγγους μίας λύρας, (α) καὶ ἀπὸ φωνὰς πλέον καταनुκτικὰς ἀκόμι. Ἦτον ἡ θεουργία, ἦγον ἡ ἀποστολὴ ὅπου οἱ κάτοικοι τῶν Δελφῶν στέλλουσιν ἀπὸ ἐννέα εἰς ἐννέα χρόνους εἰς τὰ Τέμπη. (β) Αὐτοὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν μὲ ἓναν στέφανον, καὶ ἓνα κλαδί

*) Λέγονται τὰ κυπαρίσσια.

α) Πλούτ. περὶ μουσ., τόμ. 2, 1136. Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκαδ. τόμ. 13, σελ. 220.

β) Αἴλιαν. ποικ. ἰστ. βιβλ. 3, κεφ. 1.

ΣΕΛΙΔΑ 156

δάφνης κομμένα ἀπ' αὐτὴν τὴν κοιλάδα, καὶ εἶναι δὶ' ἀνάμνησιν τῆς ἐνθυμήσεώς του ὅπου κάμνουσι τὴν πρεσβείαν, τὴν ὁποίαν ἐβλέπαμεν τότε. Ἦτον συνθεμένη ἀπὸ διαλεγμένους Δελφίους νέους, ἔκαμαν μίαν μεγαλοπρεπῆ θυσίαν, ἐπάνω εἰς ἓνα ὑψωμένον βῆμα κοντὰ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ, καὶ ἀφ' οὗ ἔκοψαν κλάδους ἐκ τῆς ἰδίας δάφνης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ θεὸς εἶχε στεφθῆ, ἐμίσευσαν ψάλλοντες ὕμνους.

Εὐγαίνοντες ἀπὸ τὴν κοιλάδα, τὸ ὠραιώτατον τῶν θεαμάτων ἐφάνη εἰς ἡμᾶς. Εἶναι μία πεδιάς σκεπασμένη ἀπὸ σπήτια καὶ δένδρα, ὅπου ὁ ποταμὸς (τοῦ ὁποίου τὸ αὐλάκι εἶναι φαρδύτερον, καὶ τὸ τρέξιμον ἡσυχώτερον) φαίνεται νὰ πολλαπλασιάζεται ἀπὸ ἀπείρους κόρφους. Μερικὰ στάδια μακρὰν φαίνεται ὁ Θερμαϊκὸς κόλπος. (1) Ἀπ' ἐκεῖθε παρασταίνεται ἡ χερσόνησος τῆς Παλλήνης (Κασσάνδρας) καὶ μακρύτερα τὸ ὄρος Ἄθως τελειώνει τὴν μεγαλοπρεπεστάτην αὐτὴν θεωρίαν. (α)

Ἐστοχαζόμεθα νὰ ἐπιστρέψωμεν τὸ βράδι εἰς τοὺς Γόννους, μία βιαία ἀνεμοζάλη μᾶς ὑπεχρέωσεν ὅμως νὰ περάσωμεν τὴν νύκτα εἰς ἓνα σπήτι, κείμενον εἰς τὸ παραθαλάσσιον. (Ἐκεῖ εἶναι ἡ Φτέρη) τοῦτο ἦτον ἐνὸς Θετταλοῦ, ὅστις ἐπροσπαθοῦσε μὲ ἀγαλλίασιν νὰ μᾶς ὑποδεχθῆ. Καὶ

α) Σημείωμα τῆς μ. Στουάρδ.

(1) Κόλπος τῆς Θεσσαλονίκης.

ΣΕΛΙΔΑ 157

μὲ τὸ νὰ εἶχε διατρίψῃ μερικὸν καιρὸν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Κότυος, ἐν καιρῷ τοῦ δεῖπνου, μᾶς ἐδιηγήθη κάποια ἀνέκδοτα ἀναγόμενα εἰς αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα.

Ὁ Κότυς (μᾶς εἶπεν) εἶναι ὁ πλουσιώτερος, ὁ πλέον ἡδονικὸς, καὶ ὁ πλέον ἄκρατος ἀπ' ὅλους τοὺς βασιλεῖς τῆς Θράκης. Ἐκτὸς ἄλλων εἰδῶν εἰσοδημάτων, αὐτὸς καρποῦται κατ' ἔτος ἐπέκεινα τῶν διακοσίων ταλάντων (ἐν μιλιοῦνι καὶ ὀγδοῆντα χιλιάδες γρόσια) ἀπὸ τοὺς λιμένας ὅπου ἐξουσιάζει εἰς τὴν χερσόνησον (α) μὲ ὅλον τοῦτο, οἱ θησαυροὶ του μόλις ἐξαρκοῦσιν εἰς τὰς ὀρέξεις του.

Τὸ καλοκαίρι περιπλανᾶται εἰς τὰ δάση μὲ τοὺς αὐλικούς του, ὅπου εἶναι κατεσκευασμένοι εὐμορφοὶ δρόμοι. Εὐθὺς ὅπου ἰδῆ εἰς τὰς ὄχθας τινὸς ποταμοῦ κἀνένα θῶρι τερπνόν, καὶ σκιάσματα δροσερά, ἐκεῖ κατακάθεται, καὶ παραιτεῖται εἰς ὅλας τὰς ὑπερβολὰς τῆς τραπέζης. Αὐτὸς εἶναι κατὰ τὸ παρὸν παρασυρμένος ἀπὸ μίαν παραφροσύνην, ὅπου δὲν ἤθελε διεγείρῃ ἄλλο, παρὰ χαμογέλασμα, ἂν ἡ ἄνοια ἐνωμένη μὲ τὴν ἰσχὺν, δὲν ἤθελε κατασταίνειν τὰ πάθη σκληρά. Ἰξεύρετε ποῖον εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἔρωτός του; ἡ Ἀθηνᾶ. Αὐτὸς ἐπρόσταξε κατὰ πρῶτον μίαν ἀπὸ τὰς ἐρωμένας του νὰ στολισθῆ μὲ τὰ παράσημα τῆς θεᾶς ἐκείνης, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ μία παρο-

α) Δημοσθ. εἰς Ἀριστοκρ., σελ. 743.

ΣΕΛΙΔΑ 158

μοία ἀπάτη ἐχρησίμευσε μόνον νὰ τὸν φλογίση περισσότερο, ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῆ τὴν θεάν. Οἱ γάμοι ἐπανυγηρίσθησαν μὲ τὴν πλέον ἔνδοξον μεγαλοπρέπειαν. Ἐγὼ ἤμουν καλεσμένος. Ἐπρόσμενε μὲ ἄκραν ἀνυπομονησίαν τὴν σύζυγόν του, προσμένωντάς την ἐμέθυσεν, ἐπάνω εἰς τὸ τέλος τοῦ συμποσίου, ἕνας ἀπὸ τοὺς φύλακὰς του ἐπῆγε διὰ προσταγῆς του εἰς τὴν σκηνήν, ὅπου ἡ νυμφικὴ παστὰς ἦτον ἐτοιμασμένη, ἐπιστρέφωντας, ἔδωσε τὴν εἶδησιν πῶς ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἦλθεν ἀκόμι. Ὁ Κότυς τὸν διεπέρασε μὲ μίαν σαγίταν, ἥτις τὸν ὑστέρησε τὴν ζωὴν. Ἐνας ἄλλος φύλαξ ἔπαθε τὰ ἴδια. Ἐνας τρίτος, διδαχθεὶς ἀπ' αὐτὰ τὰ παραδείγματα, εἶπε πῶς εἶδε τὴν θεάν, ὅπου ἦτον πλαγιασμένη, καὶ ἐπρόσμενε πρὸ πολλοῦ τὸν βασιλέα, εἰς αὐτὰ τὰ λόγια, ὑποπτευόμενός τον πῶς ἀπόκτησε τὰς χάριτας τῆς συζύγου του, ῥίπτεται μὲ μανίαν ἐπάνω του καὶ τὸν ξεσχίζει μὲ τὰ ἴδια τὰ χέρια του. (α)

Τοιαύτη ἦτον ἡ διήγησις τοῦ Θετταλοῦ. Ὑστερον ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν, δύο ἀδελφοὶ Ἡρακλείδης καὶ Πύθων, ἕκαμαν συνομοσίαν κατὰ τοῦ Κότυος, καὶ τὸν ἐφόνευσαν. Οἱ Ἀθηναῖοι λαβόντες ἀλληλοδιαδόχως αἰτίαν τοῦ νὰ καυχῶνται, καὶ νὰ παραπονῶνται δὲ αὐτὸν, τῷ εἶχον προσφέρῃ

α) Ἀθην. βιβ. 12, κεφ. 8, σελ. 531.

ΣΕΛΙΔΑ 159

εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἡγεμονίας του ἕναν χρυσοῦν στέφανον, μὲ τίτλον συμπολίτου. Μετὰ τὸν θάνατόν του, ἀπέδωσαν τὰς ἰδίας τιμὰς εἰς τοὺς φονεῖς του. (α)

Ἡ ἀνεμοζάλη διεσκορπίσθη τὴν νύκτα. Ὅταν ἐξυπνήσαμεν, ἡ θάλασσα ἦτον εὐδία, καὶ ὁ οὐρανὸς γαληνὸς, ἐξαναγυρίσαμεν εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ εἶδαμεν τὰς ἐτοιμασίας μιᾶς ἐορτῆς ὅπου οἱ Θετταλοὶ πανηγυρίζουσι κάθε χρόνον, εἰς ἐνθύμησιν τοῦ σεισμοῦ, ὅστις δίδωντας μίαν δίοδον εἰς τὰ νερά τοῦ Πηνεοῦ, ἐξεκάλυψε τοὺς ὠραίους κάμπους τῆς Λαρίσσης.

Οἱ κάτοικοι τῶν Γόννων, τῆς Ὀμόλιος καὶ τῶν ἄλλων πλησιοχώρων πόλεων, ἤρχοντο ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν κοιλάδα. Τὸ θυμίαμα τῶν θυσιῶν ἔκαιε πανταχόθεν. (β) Ὁ ποταμὸς ἦτον σκεπασμένος ἀπὸ πλοιάρια, τὰ ὅποια κατέβαινον, καὶ ἀνέβαινον ἀδιακόπως. Ἦπλωναν τραπέζας εἰς τὰ δάση, ἐπάνω εἰς τὴν χλόην, ἐπάνω εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὰ νησίδια, καὶ πλησίον εἰς τὰς πηγὰς ὅπου ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ βουνά. Ἐνα ἰδιαίτερόν τι ὅπου ξεχωρίζει αὐτὴν τὴν ἐορτὴν εἶναι, ὅτι οἱ σκλάβοι ἀνακατώνονται ἐκεῖ μὲ τοὺς αὐθέντας των, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερον,

α) Δημοσθ. εἰς Ἀριστοκρ. σελ. 744.

β) Ἀθην. βιβ. 14, σελ. 639. Αἰλιαν. ποικίλ. ἰστ. βιβ., 3, κεφ. 1.

ΣΕΛΙΔΑ 160

οἱ πρῶτοι δουλεύονται ἀπὸ τοὺς δευτέρους. Αὐτοὶ μετέρχονται τὴν νέαν στάσιν τους μὲ μίαν ἐλευθερίαν ὅπου καταντᾷ μερικαῖς φοραῖς εἰς ἀναίδειαν, ἥτις συμβάλλει νὰ κάμῃ ζωηροτέραν τὴν χαρὰν. Εἰς τὰς ἀγαλλιάσεις τῆς τραπέζης ἐνώνονται ἐκεῖναι τοῦ χοροῦ, τῆς μουσικῆς, καὶ ἄλλων πολλῶν γυμνασμάτων, τὰ ὅποια ἐπεκτάνθησαν πολλὰ ξώρας τὴν νύκτα.

Ἐπεστρέψαμεν τῇ μεθαύριον εἰς τὴν Λάρισσαν, καὶ μετὰ μερικὰς ἡμέρας παρέστη μία περίστασις νὰ ἰδῶμεν τὸν πόλεμον τῶν ταύρων. Εἶχα ἰδῆ παρομοίως εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος. (α) Οἱ κάτοικοι ὅμως τῆς Λαρίσσης δείχνουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα περισσοτέραν ἐπιδεξιότητα ἀπὸ τ' ἄλλα γένη. Ἡ σκηνὴ ἦτον εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως. Ἔδωσαν δρόμον πολλοὺς ταύρους, καὶ ἄλλους τόσους καβαλαρέους, ὅπου τοὺς ἠκολούθουν καὶ τοὺς ἐκέντρωναν μὲ ἕνα εἶδος κονταρίου. Πρέπει ὁ κάθε ἔφιππος νὰ προσηλοῦται εἰς ἕναν ταῦρον, νὰ τρέχῃ εἰς τὰ πλάγια του, νὰ τὸν βιάζῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποφεύγῃ ἀδιακόπως, καὶ ἀφ' οὗ ἤθελε σώσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ ζώου, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ κέρατα, καὶ τὸ ρίπτει εἰς τὴν γῆν, χωρὶς νὰ ξεπεξεύσῃ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ ἄλογον. Ἐνίοτε πηδᾷ ἐπάνω εἰς

α) Πλίν. βιβ. η', κεφ. 45, τόμ. 1, σελ. 472. Σουετὸν. εἰς Κλαύδ. κεφ. κα'. Ἡλιόδ. Αἰθιοπ. βιβ. 10, σελ. 498. Σαλμασ. εἰς Πολλίων. σελ. 286.

τὸν ταῦρον ἀφρίζοντα ἀπὸ μανίαν, καὶ μὲ ὅλα τὰ βίαια τεινάγματα ὁποῦ δοκιμάζει, τὸν ρίπτει κατὰ γῆς ἐπ' ὄψιν ἐνὸς ἀπείρου πλήθους θεατῶν, οἵτινες πανυγηρίζουσι τὸν θρίαμβόν του.

Ἡ διοίκησις αὐτῆς τῆς πόλεως εἶναι εἰς τὰ χέρια μερικῶν προεστώτων, οἵτινες ἐκλέγονται ἀπὸ τὸν λαὸν καὶ νομίζουσι τὸν ἑαυτὸν τῶν ὑπόχρεων νὰ τὸν κολακεύωσι, καὶ νὰ θυσιάσωσι τὸ καλὸν του εἰς ταῖς φαντασίαις του. (α)

Οἱ φυσιολόγοι προτείνουσι ὅτι, ἀφ' οὗ ἐδόθη δρόμος εἰς τὰ ἰστάμενα νερὰ ὁποῦ ἐσκέπαζον πολλὰ μέρη εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς τῆς πόλεως, ὁ ἀῆρ κατέστη καθαρώτερος, καὶ πλέον ψυχρός. Αὐτοὶ ἐκθέτουσι δύο ἀποτελέσματα πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν δογμάτων των. Αἱ ἐλαίαι ἐκαρποφοροῦσαν ὑπερβαλλόντως εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, τὴν σήμερον δὲν ἤμποροῦσι νὰ ἀντιτείνωσι εἰς τὴν δριμύτητα τῶν ἐκεῖσε χειμῶνων, καὶ τὰ ἀμπέλια παγώνωσι πολλὰ συχνὰ, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγένετο ποτὲ ἄλλοτε. (β)

Ἡμεῖς εἴμαστον ἤδη εἰς τὸ φθινόπωρον, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ καιρὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὠραιώτατος εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ πολὺ, (γ) ἐπεριήλθομεν κάμποσας πλησιοχώρους πόλεις. Ἡ στιγμή ὅμως τοῦ κινήμοῦ μας φθάνων-,

α) Ἄριστ. Δημοκρ. βιβ. 5, κεφ. 6, τόμ. 2, σελ. 394.

β) Θεόφρ. περὶ αἰτ. φυτ. βιβ. 5, κεφ. 320.

γ) Ὁ αὐτὸς ἰστ. φυτ. βιβ. 3, κεφ. 7.

τας, ἀπεφασίσαμεν νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὴν Ἥπειρον, καὶ ἐπήραμεν τὸν δρόμον τῶν Γόμφων, πόλις κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Πίνδου.

Τέλος τοῦ λε' Κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΣΤ'

Ὀδοιπορεία τῆς Ἠλείου, τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ τῆς Αἰτωλίας. Μαντεῖον τῆς Δωδώνης. Πήδημα τῆς Λευκάδος.

Τὸ ὄρος Πίνδος διαχωρίζει τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τὴν Ἥπειρον, τὸ διεπεράσαμεν παραπάνω ἀπὸ τοὺς Γόμφους (α) καὶ ἐμβήκαμεν εἰς τὸν τόπον τῶν Ἀθαμάνων (τὰ Ἄγραφα) ἀπ' ἐκεῖ ἤμπορούσαμεν νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης ἐπειδὴ δὲν εἶναι μακρὰν. Ξεχωριστὰ ὅμως ὁποῦ ἔπρεπε νὰ περάσωμεν βουνὰ σκεπασμένα ἤδη ἀπὸ χιόνι, καὶ ὁ χειμὼν εἶναι δριμύτατος εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν. (β) *) Εἶχαμεν ἰδῆ τὸ-

1) Σταγοὶ Καλαμπάκα.

α) Λίβ. βιβ. 32, κεφ. 14.

β) Ὅμηρ. Ἰλιάδ. β', στίχ. 750.

*) Ἡ μαρτυρία τοῦ Ὀμήρου ὁποῦ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἃς μοι εἶναι συγχωρημένον νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶναι δὶ' ἄλλην Δωδώνην.

«Γουνεύς δ' ἐκ Κύφου ἤγε δύο καὶ εἴκοσι νῆας,
Τῶδ' Ἐνιῆνες ἔποντο μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί,

Οἱ περὶ Δωδώνην δυσχείμερον οἰκί' ἔθεντο,

Οἷτ' ἀμφ' ἡμερτὸν Τιταρήσιον ἔργ' ἐνέμοντο».

ΣΕΛΙΔΑ 163

σα μαντεῖα εἰς τὴν Βοιωτίαν ὅπου μᾶς ἐπροξενούσαν περισσότερον ἀηδίαν, ἢ περιέργειαν. Ἀπεφασίσαμεν νὰ πηγαίνωμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Ἀμβρακίαν (Ἄρταν) ἀπὸ ἓνα δρόμον πολλὰ σύντομον, πλὴν ἀρκετᾶ σκληρόν. (α)

Αὐτὴ ἡ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων (β) εἶναι κειμένη πλησίον ἐνὸς κόλπου, ὅστις ἔχει τὸ ἴδιον ὄνομα τῆς Ἀμβρακίας (γ) ὁ ποταμὸς Ἄραχθος τρέχει εἰς τὰ δυτικὰ μέρη της. Εἰς τὸ ἀνατολικόν της εἶναι ἓνας λόφος, ὅπου ἔκτισαν μίαν ἀκρόπολιν. Τὰ τεῖχη της ἔχουσι περίπου εικοσιτέσσερα στάδια περιμέτρον. (γ) (2268 ὀργυιαῖς)

α) Λιβ. αὐτόθ. κεφ. 15.

β) Θουκυδ. βιβ. 2, κεφ. 80.

γ) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 325.

δ) Λιβ. βιβ. 38, κεφ. 4.

Αὕτη ἡ πλησίον τοῦ Τιταρησίου Δωδώνη κεῖται εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ Ὀλύμπου εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ λέγεται τὴν σήμερον Λιβάδι. Καὶ ἐν ἧ τὸ μαντεῖον, εἰς τὰς τοῦ Τομάρου εἰς τὴν Ἥπειρον, καὶ λέγεται παλαιὰ ἀγία Παρασκευή. Ἡ μὲν παράλιος τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, ἡ δὲ μακρὰν ἀπέχουσα καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ. Καὶ ἄλλως, ἡ δυτικὴ Ἑλλάς δὲν συμπεριείχετο εἰς τὴν κατὰ Τρωάδος συνομοσίαν, ὅπου νὰ ἰσχύη ἡ μαρτυρία. Φαίνεται οὖν ὅτι ἡ ὁμωνυμία ἐξηπάτησε τὸν θεῖον αὐτὸν συγγραφέα. Πλὴν, ἀμφοτέραι ὄρειναι, δυσχείμεροι, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν σχεδὸν παράλληλον κείμεναι.

ΣΕΛΙΔΑ 164

Εἰς τὰ ἔνδον, τὰ βλέμματα ἐφέλκονται ἀπὸ τοὺς ναοὺς, καὶ ἄλλα εὖμορφα μνήματα, (α) εἰς τὰ ἔξω ἀπὸ εὐφόρους πεδιάδας ὅπου ἐκτείνονται μακρὰν. (β) Ἡμεῖς ἔκαθίσαμεν μερικὰς ἡμέρας, καὶ ἐπήραμεν γενικὰ σημειώματα τῆς Ἥπειρου.

Ὁ Πίνδος κατ' ἀνατολὰς, καὶ ὁ κόλπος τῆς Ἄρτας πρὸς μεσημβρίαν διαχωρίζουσι τρόπον τινὰ τὴν Ἥπειρον ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα. Πολλοὶ ἀλυσίδες βουνῶν σκεπάζουσι τὰ ἐνδοτέρω τοῦ τόπου. Πρὸς τὰ παραθαλάσσια εὐρίσκει τινὰς χαριεστάτας θέας, καὶ εὐφόρους πεδιάδας (γ) μεταξὺ τῶν ποταμῶν ὅπου δροσιζουσιν, ἔξέχει ὁ Ἀχέρων (Καλαμᾶς) ὅστις εἰσβάλλει εἰς ἓνα βάλτον τοῦ ἰδίου ὀνόματος, καὶ ὁ Κοκυτὸς (ποτάμι τῆς Πάργας) τοῦ ὁποίου τὸ νερὸν εἶναι μιᾶς ἀηδοῦς γεύσεως. (δ) Ὅχι μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ εἶναι ἓνα μέρος ὀνομαζόμενον Ἀόρνη, ἢ Ἀβούρνη, ὅπουθεν ἐξατμίζονται ἀναθυμιάσεις, καὶ μολύνουσι τὸν ἀέρα. (ε) Εἰς αὐτὸ τὸ σχέδιον, γνωρίζει τινὰς εὐκόλως τὸν τόπον, ὅπου εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρό-

α) Δικαίαρ. στίχ. 28. ἀπ. γεωγ. τόμ. 2, σελ. 3.

β) Πολύβ. κεφ. 27, σελ. 827. Λιβ. βιβ. 38, κεφ. 3.

γ) Στράβ. σελ. 324.

δ) Πανσ. βιβ. α', κεφ. 17, σελ. 40.

ε) Ὁ αὐτὸς βιβ. 9, κεφ. 30, σελ. 768. Πλίν. βιβ. 4, κεφ. α', σελ. 188.

ΣΕΛΙΔΑ 165

νους ἔθεσαν τὸν ἄδην. Ἐπειδὴ ἡ Ἥπειρος ἦτον τότε ἡ τελευταία ἐγνωσμένη ἐπαρχία πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, αὐτὴ ἐνομιζέτο ὡς ὁ χῶρος τοῦ ζόφου, καθ' ὅσον ὁμως τὰ σύνορα τοῦ κόσμου ὠπισθοδρόμησαν πρὸς τὸ ἴδιον μέρος, ὁ ἄδης ἄλλαξε τοποθεσίαν, καὶ μετετέθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, πάντοτε πρὸς τὰ μέρη ὅπου τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐφαίνετο νὰ σβύνη.

Ἡ Ἥπειρος ἔχει πολλοὺς λιμένας μετρίως καλοῦς. Προάγει ὁ τόπος μεταξὺ τῶν ἄλλων πραγμάτων καὶ ἄλογα ὀγλύγωρα εἰς τὸ τρέξιμον, (α) καὶ μανδρόσκυλα εἰς τὰ ὅποια ἐμπιστεύονται τὴν φύλαξιν τῶν ποιμνίων. Καὶ ὅπου ἔχουσιν ἓνα τι παρόμοιον μὲ τοὺς Ἥπειρώτας, τοῦτο εἶναι ὅτι, ὀλίγον τίποτες ἀρκεῖ νὰ τὰ βάλῃ εἰς μανίαν. (β) Μερικὰ τετράποδα εἶναι ἐνὸς ὑπερβολικοῦ μεγέθους, πρέπει νὰ εἶναι τινὰς ὀρθός, ἢ ὀλίγον σκυμμένος, διὰ νὰ ἀρμέξῃ ταῖς ἀγελάδαις, αἱ ὅποια δίδουσι μίαν μεγάλην ποσότητα γάλακτος. (γ)

Ἦκουσα νὰ διηγοῦνται διὰ μίαν βρύσιν, ὅπου εἶναι εἰς τὸν τόπον τῶν Χαωνίων *), διὰ νὰ εὐγάλωσι τὸ ἄλας ὅπου ἐμπεριέχουσι τὰ νερά της, τὰ

α) Ἀχιλ. Τὰτ. βιβ. α', στίχ. 420.

β) Αἰλιαν. περὶ ζώων βιβ. 3, κεφ. 2. Σουίδ. εἰς Μολοσ.

γ) Ἀριστ. ἱστορ. ζώων βιβ. 3, κεφ. 21, τόμ. α', σελ. 812.

*) Οἱ περὶ τῆς Χιμάρας.

ΣΕΛΙΔΑ 166

βράζουσι, καὶ τὰ ἐξατμίζουσι, τὸ ἄλας ὅπου μένει εἶναι λευκὸν ὡσάν τὸ χιόνι. (α)

Ἐξω ἀπὸ μερικὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας καταστημένας εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἥπειρου (β) διαχωρίζονται εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον δεκατέσσερα παλαιὰ γένη, βάρβαρα τὰ περισσότερα, διαμοιρασμένα εἰς ἀπλᾶς ἐνορίας. (γ) Μερικὰ μὲν, ὅπου ἐφάνησαν εἰς τινὰς ἐποχὰς, ὑποκείμενα εἰς διάφορα διοικήσεων εἶδη, (δ) ἄλλα καθὼς οἱ Μολοσσοί, οἵτινες περίπου τῶν ἐννεακοσίων χρόνων, ὑπόκεινται εἰς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας γενεᾶς, εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἀρχαιοτέρας καὶ εὐγενεστέρας τῆς Ἑλλάδος, αὐτὴ κατάγεται ἀπὸ τὸν Πύρρον υἱὸν τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἐξουσίασαν κατὰ διαδοχὴν ἓναν θρόνον ὅπου δὲν ἐδοκίμασε ποτὲ τὸ μικρότερον κλόνισμα. Μερικοὶ φιλόσοφοι ἀποδίδουσι τὴν διάρκεισιν αὐτοῦ τοῦ βασιλείου, εἰς τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐπαρχιῶν ὅπου περιεῖχεν ἄλλοτε. Δογματίζουσιν ὅτι, ὅσον ὀλιγωτέραν δύναμιν ἔχουσιν οἱ αὐτοκράτορες, τόσον ὀλιγωτέραν φιλοδοξίαν καὶ κλίσιν εἰς τὸν δεσποτισμὸν. (ε) Ἡ δια-

α) Ὁ αὐτ. μετεωρ. βιβ. 2, κεφ. 3.

β) Δημοσθ. περὶ Ἄλων. σελ. 73.

γ) Θεόφρ. ἀπολ. Στράβ. βιβ. 7, σελ. 323. Σκύλαξ περίπλ. ἀπ. γεωγρ. μιν. τόμ. α', σελ. 2.

δ) Ὁμ. Ὀδυσ. ξ, στίχ. 315. Θουκ. βιβ. 2, κεφ. 80.

ε) Ἀριστ. περὶ δημοκ. βιβ. 5, κεφ. 11, τόμ. 2, σελ. 405.

ΣΕΛΙΔΑ 167

μονὴ αὐτοῦ τοῦ βασιλείου διαρκεῖ, ἐξ αἰτίας μιᾶς σταθερᾶς συνηθείας. Ὅταν ἓνας ἡγεμὼν φθάνει εἰς τὸ διάδημα, τὸ ἔθνος συνάζεται εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας πόλεις. Ὑστερον ἀπὸ τὰς ἱεροπραξίας ὅπου διατάττει ἡ θρησκεία, ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ οἱ ὑπήκοοι ὑπόσχονται, δι' ἐνὸς ὅρκου ἐκφωνουμένου ἐμπροσθεν τῶν θυσιαστηρίων, ὁ

μὲν νὰ βασιλεύῃ κατὰ τοὺς νόμους, οἱ δὲ νὰ διαφενδεύωσι τὴν βασιλείαν καθὼς διαλαμβάνουσιν οἱ ἴδιοι νόμοι. (α)

Αὐτὴ ἡ συνήθεια ἄρχισεν εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἔγινε τότε μία λαμπρὰ μεταβολὴ εἰς τὴν διοίκησιν καὶ εἰς τὰ ἥθη τῶν Μολοσσῶν. (β) Ἐνας ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῶν ἀποθαίνωντας ἄφησεν ἓνα μόνον υἱόν. Τὸ ἔθνος ὄντας βέβαιοι ὅτι, τίποτε δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ χρησιμεύσῃ τόσον, ὅσον ἡ ἀνατροφή τοῦ νέου τούτου ἡγεμόνος, ἐνεχείρησε τὴν φροντίδα εἰς φρονήμους ἀνθρώπους, οἵτινες ἔβαλαν σκοπὸν νὰ τὸν ἀναθρέψωσι μακρὰν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν κολακείαν. Τὸν ἐπῆγαν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ συνέβη εἰς μίαν δημοκρατίαν, τὸ νὰ διδαχθῇ τὰ ἀμοιβαῖα χρεῖα τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τῶν ὑπηκόων. Ἐπιστρέφωντας εἰς τὸ βασίλειόν του, ἔδωκεν ἓνα μέγα παράδειγμα, εἶπεν εἰς τὸν λαόν, «Ἐγὼ ἔχω πολλὴν δύναμιν, θέλω νὰ τὴν περιορίσω».

α) Πλούτ. εἰς Πύρρ., τόμ. α', σελ. 385.

β) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. σελ. 383. Ἰουστιν. βιβ. 17. κεφ. 3.

ΣΕΛΙΔΑ 168

Κατέστησεν ἓνα συνέδριον, νόμους καὶ πολιτάρχας, παρευθὺς ἢ σπουδῆ καὶ αἱ τέχναι ἤνθησαν, διὰ μέσου τῶν φροντίδων καὶ τῶν παραδειγμάτων του, οἱ Μολοσσοί, ὅπου τὸν λατρεύουσιν, ἡμέρευσαν τὰ ἥθη τους, ἐπῆραν ἐπάνω εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἠπείρου τὴν ὑπεροχὴν, ὅπου δίδουσιν αἱ ἐπιστῆμαι.

ΜΑΝΤΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ

Εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἠπείρου εἶναι ἡ πόλις Δωδώνη. Ἐκεῖ εὐρίσκεται ὁ ναὸς τοῦ Διὸς *), καὶ τὸ πλέον ἀρχαῖον μαντεῖον τῆς Ἑλλάδος. (α) Αὐτὸ τὸ μαντεῖον ὑπῆρχεν ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου οἱ κάτοικοι ἐκείνων τῶν ἐπαρχιῶν εἶχον μόνον μίαν συγχισμένην ιδέαν τῆς θεότητος, καὶ μὲ ὅλον τοῦτο ἐκίνουν ἤδη τὰ ὑποπτευόμενα βλέμματά των εἰς τὸ μέλλον. Τόσον ἀληθεύει, ὅτι ἡ ἔφεσις τοῦ νὰ τὸ γνωρίσῃ τινὰς εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἀρχαιοτέρας ἀρρώστιας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ὡσπερ καὶ ἀπὸ τὰς πλέον ὀλεθρίους, ἐγὼ προσθέτω, ὅτι εἶναι μία ἄλλη ἀκόμι, ἣτις δὲν εἶναι ἥττον ἀρχαιοτέρα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, εἶναι τὸ νὰ ἀνάγωσιν εἰς ὑπερφυσικὰς

*) Λέγεται τὴν σήμερον ἡ παλαιὰ ἀγία Παρασκευή.

α) Ἡρόδοτ., βιβ. 2, κεφ. 52.

ΣΕΛΙΔΑ 169

αἰτίας, ὄχι μόνον τὰ ἀποτελέσματα τῆς φύσεως, ἀλλ' ἀκόμι τὰς συνηθείας, καὶ τὰ καταστήματα ὧν τὴν ἀρχὴν ἀγνοοῦσιν. Ὅταν καταδεχθῇ τινὰς ν' ἀκολουθήσῃ ταῖς σειραῖς τῶν παραδόσεών των, διακρίνει ὅτι καταντοῦσιν ὅλαι εἰς τεράστια. Ἦτον ἀναγκαῖον ἓνα χωρὶς ἀμφιβολίαν, διὰ νὰ θεσπίσῃ τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης καὶ ἰδοὺ πῶς αἱ ἰέρειαι τοῦ ναοῦ τὸ διηγοῦνται. (α)

Μίαν ἡμέραν, δύο μαῦραι περιστεραι ἐπέταξαν ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐστάθησαν, ἡ μία εἰς τὴν Λιβύαν, καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὴν Δωδώνην. Αὐτὴ ἡ ὕστερινή, καθίσασα ἐπάνω εἰς μίαν δρυῖν, ἐπρόφερον αὐτὰ τὰ λόγια μὲ μίαν εὐληπτον

φωνήν ἄνεγείρετε ἐδῶ ἓνα μαντεῖον εἰς τιμὴν τοῦ Διός. Ἡ ἄλλη περιστερὰ προσεδιόρισε τὸ ἴδιον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Λιβύας, καὶ ἡ δύο ἐθεωρήθησαν ὡς διερμηνευταὶ τῶν θεῶν. Ὅσον ματαία καὶ ἂν εἶναι αὐτὴ ἡ διήγησις, φαίνεται πῶς νὰ ἔχη μίαν πραγματικὴν βάσιν. Οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς βεβαιώνουσιν ὅτι, δύο ἱέρεια ἔφερον ἄλλοτε τὰ ἱερά των ῥητὰ εἰς τὴν Δωδώνην, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Λιβύαν. Εἰς δὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἡπείρου, ἡ αὐτὴ λέξις δηλοῖ μίαν περιστεράν, καὶ μίαν γυναῖκα γραίαν. (β)

α) Ἡρόδοτ. βιβ. 2, κεφ. 55.

β) Στράβ. βιβ. 7, ἀπολ. γεωγ. μιν. τόμ. 2, σελ. 103. Σερβ. εἰς Βιργ. ἐκλογ. 9, στίχ. 13. Σοφοκ. εἰς

ΣΕΛΙΔΑ 170

Ἡ Δωδώνη κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Τομάρου ὄρους (Δρύσκου) ὅπουθεν ἐξέρχεται πλῆθος ἀενάων πηγῶν. (α) Αὐτὴ χρεωστεῖ τὴν δόξαν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς εἰς τοὺς ξένους ὅπου ἔρχονται νὰ συμβουλευθῶσι τὸ μαντεῖον τῆς. Ὁ ναὸς τοῦ Διός καὶ αἱ στοαὶ ὅπου τὸν περιτριγυρίζουσιν, εἶναι στολισμένοι μὲ ἀναρίθμητα εἶδωλα, καὶ μὲ ἀφιερῶματα σχεδὸν ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς. (β) Τὸ ἱερὸν δάσος ἀνεγείρεται ἐκεῖ κοντὰ (γ) μεταξὺ τῶν δρυῶν ἀφ' ὧν συνίσταται, εἶναι μία ὀνομαζομένη, ἱερά ἢ προφητικὴ. Ἡ εὐλάβεια τῶν λαῶν τὴν καθιέρωσε πρὸ πολλῶν αἰώνων. (δ)

Ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὸν ναὸν, εἶναι μία πηγὴ, ἣτις καθ' ἑκάστην εἶναι ξηρὰ τὸ μεσημέρι, καὶ τὰ μεσάνυκτα εἰς τὴν μεγαλητέραν πλημμύραν τῆς, καθ' ἡμέραν δὲ αὐξάνει ἢ ὀλιγοστεύει ἀνεπαισθήτως μεταβαλλομένη ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην κατάστασιν. Λέγουσιν ὅτι παρασταίνει ἓνα ἰδιαιτέρον φαινόμενον ἀκόμι. Μὲ ὅλον ὅπου τὰ νερά τῆς εἶναι ψυχρὰ, καὶ σβύνει ταῖς λαμπάδαις ὅπου βυθίζουσιν ἐκεῖ, αὐτὴ ἀνάπτει ταῖς σβυσμέναις

Τραχην. στίχ. 175. ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τόμ. 5, ἱστορ. σελ. 35.

α) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 328. Θεόπομ. ἀπ. Πλίν. βιβ. 4, κεφ. α', τόμ. α', σελ. 188.

β) Πολύβ. Βιβ. 4, σελ. 331, βιβ. 5, σελ. 358.

γ) Σερβ. εἰς Βιργ. γεωγρ. βιβ. α', στίχ. 149.

δ) Πausan. βιβ. 8, σελ. 643.

ΣΕΛΙΔΑ 171

ὅπου προσεγγίζει τινὰς ἕως εἰς ἓνα κάποιον διάστημα. (α) *) Τὸ δάσος τῆς Δωδώνης εἶναι περιτριγυρισμένον ἀπὸ βάλτους, πλήν ἢ γῆ εἶναι εὐφορωτάτη ἐν γένει, καὶ βλέπει τινὰς πολυάριθμα ποιμνία νὰ περιέρχονται εἰς ὠραίας πεδιάδας. (β)

Τρεῖς ἱέρεια ἔχουσι τὴν ἐπιστασίαν τῆς φροντίδος τοῦ νὰ κοινολογῶσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ μαντείου. (γ) Οἱ Βοιωτοὶ ὁμῶς πρέπει νὰ ταῖς δέχωνται ἀπὸ κἀνέναν ἐκ τῶν προσηλωμένων ἱερέων εἰς τὸν ναόν. (δ) Αὐτὸ τὸ ἔθνος συμβουλευθὲν μίαν φορὰν τὸ μαντεῖον ἐπάνω εἰς μίαν ἐπιχείρι-

---

*) Ἐδιηγούντο σχεδὸν τὸ ἴδιον διὰ τὴν καυστικὴν πηγὴν κειμένην τρεῖς ὥρας μακρὰν ἀπὸ τὴν Γρενόμπλ (εἰς τὴν Φράντζαν) καὶ θεωρουμένην διὰ πολλοῦ χρόνου, ὡσὰν ἓνα τῶν ἐπτὰ θεαμάτων τῆς ἐπαρχίας Δοφινέ. Τὸ θαῦμα ὁμῶς ἐχάθη, εὐθὺς ὅπου

ἠθέλησαν νὰ λάβωσι τὸν κόπον νὰ ἐξερευνήσωσι τὴν αἰτίαν. Ὑπομν. τῆς ἀκαδ. τῶν ἐπιστ. τοῦ 1699, σελ. 23, ἱστορ. τῶν δεισιδ. πράξ. τόμ. α΄, σελ. 44.

- α) Πλίν. βιβ. 2, κεφ. 103, τόμ. α΄, σελ. 120. Μελα. βιβ. β΄, κεφ. γ΄.
β) Ἀπολλ. εἰς Στράβ. βιβ. 7, σελ. 328. Ἡσίοδ. ἀπ. σχολ. Σοφοκ. εἰς Τραχην. στίχ. 1183.
γ) Ἡρόδοτ. βιβ. 2, κεφ. 55, Στράβ. βιβ. 7, σελ. 329.
δ) Στράβ. βιβ. 9, σελ. 402.

ΣΕΛΙΔΑ 172

σιν ὁποῦ ἐμελετοῦσεν, ἡ ἱέρεια ἀπεκρίθη ᾗ κάμετε μίαν ἀσέβειαν καὶ θέλετε ἐπιτύχει. Οἱ Βοιωτοὶ ὑποπτευόμενοι ὅτι χρησμοφδεῖ πρὸς χάριν τῶν ἐχθρῶν των, τὴν ἔρριψαν παρευθὺς εἰς τὴν φωτίαν λέγοντες ᾗ Ἄν ἡ ἱέρεια μᾶς ἀπατᾶ, εἶναι ἀξία θανάτου, ἂν λέγη τὴν ἀλήθειαν, ἡμεῖς ὑπακούομεν εἰς τὸ μαντεῖον, πράττοντες ἕν ἔργον ἀσεβές. Αἱ ἄλλαι δύο ἱέρειαι ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ δικαιώσωσι τὴν δυστυχή συντρόφισσάν των. Τὸ μαντεῖον (κατὰ τὸ λέγειν των) ἐπρόσταξεν ἀπλῶς τοὺς Βοιωτοὺς ν' ἀρπάσωσι τοὺς ἱεροὺς τρίποδας ὁποῦ εἶχον εἰς τὸν ναὸν τους, καὶ νὰ τοὺς φέρωσιν εἰς τὸν ἐν Δωδώνῃ τοῦ Διὸς ἐνταυτῶ ἀπεφασίσθη ὅτι, εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἀποκριθῶσι πλέον εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν Βοιωτῶν.

Οἱ θεοὶ ἀποκαλύπτουσι κατὰ διαφόρους τρόπους τὰ μυστήριά των εἰς τὰς ἱερείας αὐτοῦ τοῦ ναοῦ. Ἐνίοτε αὐταὶ πηγαίνουσιν εἰς τὸ ἱερὸν δάσος, καὶ καθήμεναι πλησίον τοῦ προφητικοῦ δένδρου, (α) εἶναι προσεκτικαί, τόσον εἰς τὸ μουρμουρητὸν τῶν φύλλων του κινουμένων παρὰ τοῦ ζεφύρου, ὅσον καὶ εἰς τὸν βόμβον τῶν κλάδων τοῦ κρουομένων ἀπὸ τὴν καταιγίδα. Ἄλλην φορὰν ἰστάμεναι εἰς τὰς ὄχθας

- α) Ὅμηρ. Ὀδυσ. ξ, στίχ. 328. Αἰσχύλ. εἰς Προμ. στίχ. 831. Σοφοκλ. εἰς Τραχην. στίχ. 174. Εὐστάθ. εἰς Ὅμηρ. Ἰλ. β΄, τόμ. α΄, σελ. 335. Φίλοστρ. εἰκ. βιβ. 2, κεφ. 34. καὶ τὰ ἐξ.

ΣΕΛΙΔΑ 173

μᾶς πηγῆς, ὁποῦ ὑπεκλάμπει ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ τοῦ δένδρου, (α) ἀκούουσι τὸν φλοῖσβον ὁποῦ κάμνει τὸ ἀνάβρασμα τῶν ἀπερχομένων ρεῖθρων της, κατακρατοῦσιν ἐπιτηδείως τὰς βαθμολογίας, καὶ τὰ χροᾶδια τῶν ἤχων ὁποῦ προσβάλλουσιν εἰς τὰ αὐτιά τους, καὶ θεωροῦσαι αὐτὰ ὡς οἰωνοὺς τῶν μελλόντων συμβαμάτων, τὰ διερμηνεύουσι κατὰ τοὺς κανόνας ὁποῦ ἔκαμαν διὰ χρῆσιν των, καὶ συχνότερον ἀκόμι, κατὰ τὸ συμφέρον ἐκείνων ὁποῦ ταῖς συμβουλεύονται.

Αὐταὶ παρατηροῦσι τὴν ἰδίαν μέθοδον εἰς τὸ νὰ ἐξηγῶσι τὸν ἀποτελούμενον θόρυβον ἀπὸ τὸν κτύπον πολλῶν χαλκίνων λεγενίων, ἅπερ εἶναι κρεμασμένα τριγύρω εἰς τὸν ναὸν. (β) Αὐτὰ εἶναι τοιουτοτρόπως πλησιασμένα, ὁποῦ φθάνει νὰ κτυπήσῃ τινὰς ἕνα, διὰ νὰ τὰ βάλῃ ὅλα εἰς κίνησιν. Ἡ ἱέρεια, προσεκτικὴ εἰς τὸν ἤχον ὁποῦ μεταδίδεται σχηματίζεται, καὶ ἐλαττοῦται, ἰξεύρει νὰ ἐλκύσῃ ἕνα πλῆθος προρρήσεων ἀπ' ἐκείνην τὴν συγχισμένην ἀρμονίαν.

Δὲν εἶναι ἀκόμι ὅλα. Πλησίον τοῦ ναοῦ εἶναι δύο στύλοι. (γ) Ἐπάνω εἰς τὸν ἕνα, εἶναι ἕνα ἀγκεῖον

- α) Σερβ. εἰς Βιργ. Αἰνειάδ., βιβ. 3, στίχ. 466.

β) Μενεδ. άπ. Στεφ. τεμάχ. εις Δωδών. Ευστάθ. εις Όδυσ. ξ, τόμ. γ', σελ. 1760.
γ) Άριστοτ. άπ. Σουιδ. εις Δωδών., και Ευστάθ., Πολέμ. άπ. Στεφ. αυτόθ. Στράβ., σημειώμ. βιβλ. 7, σελ. 329, άπ γεωγρ. μιν. τόμ. 2, σελ. 103.

ΣΕΛΙΔΑ 174

προύντζινον, επάνω εις τον άλλον, ή μορφή ενός παιδίου όποϋ βαστᾶ ένα πληκτρον, με τρεις άλυσιδίτζαις προύντζιναις, εύκαμπεϊς, και όποϋ τελειώνει εκάστη εις ένα κουμπι, και επειδή ή πόλις Δωδώνη εῑναι πολλά εκκειμένη εις τον άνεμον, αι άλυσίδες κτυποϋσι τὸ άγκειον σχεδόν χωρις διακοπήν, και εύγάνουσιν έναν ήχον, όποϋ βαστᾶ πολλήν ώραν. (α) Αί ιέρειαι ήμποροϋσι να λογαριάσωσι την εκτασιν, και να την κάμωσι να ύπουργήση εις τούς σκοπούς των.

Συμβουλευόνται τὸ μαντεϊον και δια μέσου τών λαχνών· αυτοι εῑναι χαρτάκια ή κύβοι, τούς όποίους εύγάνουσι κατα τύχην από ένα άγκειον όποϋ τούς έμπεριέχει. Μίαν ήμέραν όποϋ οι Λακεδαιμόνιοι εῑχον εκλέξει αυτον τον τρόπον, δια να γνωρίσωσι την αγαθήν εκβασιν μιᾶς τών εκστρατειών των, ό πίθηξ του βασιλέως τών Μολοσσών επήδησεν επάνω εις τὸ τραπέζι, αναποδογύρισε τὸ άγκειον, έσκόρπισε τούς λαχνούς, και ή ιέρεια τρομαγμένη εφώναξεν ' 'ότι οι Λακεδαιμόνιοι ξεχωριστά από του να επιθυμώσι την νίκην, δεν έπρεπε να φροντίζωσι δι' άλλο πλέον, παρὰ δια την σωτηρίαν τους'. Οι άπεσταλμένοι επιστρέψαντες εις την Σπάρτην, εκήρυξαν αυτην την εῑδησιν, και ποτε συμβεβηκός δεν επροξένησε τόσον

α) Φιλοστρ. εικόν. βιβ. 2, κεφ. 34, σελ. 859. Στράβ. σημειώμ. αυτόθι.

ΣΕΛΙΔΑ 175

τρόμον, εις εκεινον τον λαον τών πολεμάρχων. (α)

Οι Άθηναϊοι φυλάττουσι πολλὰς άποκρίσεις του μαντείου της Δωδώνης. Έγὼ θέλω εκθέσει μιαν δια να κάμω να γνωρισθῆ ή εννοιά των. Ίδου εκεινο όποϋ ό ιερεϋς του Διός προστάζει εις αυτούς.

Έσεϊς αφήσετε να περάση ό καιρός τών θυσιών, και της πρεσβείας. Στείλετε τὸ γλυγρότερον πρέσβεις, και ξεχωριστά από τὰ δῶρα άποφασισμένα παρὰ του λαοῡ, αυτοι να έλθωσι να προσφέρωσιν εις τον Δία εννέα βόδια άξια δια την γεωργία, κάθε βόδι συντροφευμένον με δύο πρόβατα, όποϋ να προσφέρωσιν εις την Διόνην ένα τραπέζι προύντζινον, ένα βόδι και άλλα θύματα. (β)

Η Διόνη ήτον κόρη του Ούρανοϋ, αυτη μοιράζει με τον Δία τὸ θυμίαμα όποϋ καίεται εις τον ναον της Δωδώνης. (γ) Και αυτη ή συντροφία τών θεοτήτων χρησιμεϋει εις τὸ να πολλαπλασιάζη τὰς θυσίας και άλλας προσφοράς.

Τοιαϋται ήσαν αι διηγήσεις όποϋ μᾶς εκάμναν εις την Άρταν. Έν τοσοϋτω ό χειμών επλη-

α) Κικέρ. περι θεότ. τόμ. 3, βιβ. α', κεφ. 34, σελ. 30, βιβ. 2, κεφ. 82, σελ. 72.

β) Δημοσθ. εις μιδ. σελ. 611. Ταϋλ. εις εαμδ. όμιλ. σελ. 179.

γ) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 329.

ΣΕΛΙΔΑ 176

σίαζε, καὶ ἡμεῖς ἐστοχαζόμεθα νὰ παραιτήσωμεν αὐτὴν τὴν πόλιν. Εὐρήκαμεν ἕνα πραγματευτάδικον πλοῖον, ὁποῦ ἐμίσειε διὰ τὴν Ναύπακτον κειμένην εἰς τὸν κόλπον τῆς Κρίσσης, ἐνεβλήθημεν ὡς διαβάται καὶ ἀφ' οὗ ἔκαλοσύνευσεν, εὐγήκαμεν ἀπὸ τὸν λιμένα, καὶ τὸν κόλπον τῆς Ἄρτας. Εὐρέθη παρευθὺς ἔμπροσθέν μας ἡ χερσονήσος τῆς Λευκάδος, (ἁγίας Μαύρας) ξεχωρισμένη ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρὰν, παρ' ἑνὸς στενωτάτου ἰσθμοῦ. Εἶδαμεν ναύτας, οἵτινες διὰ νὰ μὴν κάμωσι τὸν γύρον τῆς χερσονήσου, ἐμετατόπιζον μὲ τὰ χέρια τὸ πλοῖον τῶν ἐπάνωθεν αὐτῆς τῆς γῆνης γλώσσης (α) καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐδικὸν μας ἦτον μεγαλύτερον, ἀπεφασίσαμεν νὰ περιέλθωμεν τὰ δυτικὰς ὄχθας τῆς Λευκάδος, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἄκρην τῆς, σχηματιζομένην ἀπὸ ἕνα βουνὸν, πολλὰ ὑψηλὸν πελεκημένον σουβλερᾶ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου, εἶναι ἕνας ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁποῦ οἱ ναῦται ξεχωρίζουσι καὶ προσκυνοῦσι μακρόθεν, ἐκεῖ παρέστη εἰς ἡμᾶς μία σκηνὴ ἰκανὴ νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν μεγαλύτεραν φρίκην.

α) Θουκυδ. βιβ. 3, κεφ. 81.

β) Στράβ. βιβ. 10, σελ. 452.

ΣΕΛΙΔΑ 177

ΠΗΔΗΜΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Ἐν καιρῷ ὁποῦ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς πλοιαρίων ἀραδιάζετο κυκλικῶς εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ἀκροτηρίου, μία ποσότης ἀνθρώπων ἐβιάζετο νὰ φθάσῃ τὴν κορυφὴν του. Οἱ μὲν ἐστέκοντο πλησίον τοῦ ναοῦ, οἱ δὲ μὲ τὰ νύχια ἀνέβαινον ἐπάνω εἰς ταῖς μῆταις τοῦ βράχου, ὡσὰν νὰ ἐζητοῦσαν νὰ γίνωσι μάρτυρες ἑνὸς ἀσυνήθιστου συμβεβηκότος. Τὰ κινήματά των δὲν ἐφάνεροναν κανένα δεινὸν, καὶ εἴμαστον εἰς μεγάλην ἀφοβίαν. Ὅταν περευθὺς εἶδαμεν ἀπάνω εἰς ἕνα ξεχωριστὸν βράχον, πολλοὺς ἀπ' ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ν' ἀρπάζωσιν ἕναν ἀπ' ἀναμεταξύ των καὶ νὰ τὸν ἀπωθήσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐν μέσῳ κραυγῶν χαρᾶς ὁποῦ ὑψώνοντο, τόσον ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν, ὅσον καὶ εἰς τὰ πλοιάρια, αὐτὸς ἦτον σκεπασμένος ἀπὸ πτερὰ, καὶ εἰσέτι, τὸν εἶχον δέση καὶ πτηνὰ, τὰ ὁποῖα ἀνοίγωντας τὰς πτέρυγας των ἀργοποροῦσαν τὴν πτῶσιν του. Μόλις ἐφθασεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ ναῦται πρόθυμοι εἰς τὸ νὰ τὸν συνδράμωσι, τὸν ἐτράβιξαν, ἐπιδαψιλευόμενοι ὅλας τὰς φροντίδας ὁποῦ ἠμποροῦσε νὰ ἀπαιτήσῃ τινὰς ἀπὸ τὴν πλέον τρυ-

ΣΕΛΙΔΑ 178

φερὰν φιλίαν. (α) Ἐγὼ τόσον ἐξεπλάγην κατὰ πρῶτον, ὁποῦ ἐκραύγασα, ἄχ βάρβαροι οὕτως ἐμπαίζετε μὲ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων; Ἐκεῖνοι ὅμως τοῦ πλοίου ἐφηδύνθησαν εἰς τὴν ἔκστασιν καὶ βδελυγμὸν μου τέλος πάντων ἕνας Ἀρτηνὸς μὲ εἶπεν, Αὐτὸς ὁ λαὸς ὁποῦ πανυγηρίζει κάθε χρόνον τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, συνηθίζει νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν μίαν ἐξευμενιστικὴν θυσίαν, διὰ νὰ μεταγυρίσῃ ἐπάνω εἰς τὸ κεφάλι τοῦ θύματος, ὅλας τὰς μᾶστιγας ὁποῦ τὸν ἐπαπειλοῦσιν, ἐκλέγουσι δι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἕναν ἄνθρωπον καταδικασμένον νὰ ὑποφέρῃ τὴν τελευταίαν ποινὴν, αὐτὸς σπανίως χάνεται εἰς τὰ κύματα, καὶ ἀφ' οὗ τὸν γλυτώσωσι, τὸν ἐξωρίζουσι διὰ πάντα ἀπὸ τὴν γῆν τῆς ἁγίας Μαύρας. (β)

Ἐσὺ θέλεις ἀπορήσει περισσότερο (ἀκολούθησε νὰ λέγῃ ὁ Ἀρτηνὸς) ὅταν γνωρίσῃς τὴν ἀλλόκοτον ιδέαν ὁποῦ κατεστάθη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὴ εἶναι ὅτι

τὸ πήδημα τῆς Λευκάδος, εἶναι ἓνα ἰσχυρὸν ἱατρικὸν κατὰ τῆς ἐρωτικῆς μανίας. (γ)
Ἐφάνησαν πλέον ἢ ἅπαξ δυστυχεῖς ἐρασταὶ νὰ ἔλθωσιν ἐδῶ, νὰ ἀνέβωσιν ἐπάνω εἰς
αὐτὸ

α) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. Ἀμπελ. βιβ. Ἀπομνημ. κεφ. 8.

β) Στράβ. βιβ. 10, σελ. 452.

γ) Πτολεμ. Ἡφαιστ. ἀπ. Φωτ. σελ. 491.

ΣΕΛΙΔΑ 179

τὸ ἀκροτήριον, νὰ προσφέρωσι θυσίαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, νὰ ὑποσχεθῶσι
μὲ μίαν συνειθισμένην ὁμολογίαν τοῦ νὰ πηδήσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ
πέσωσιν αὐτοθελήτως.

Ἄδεται λόγος, ὅτι μερικοὶ ἱατρούθησαν ἀπὸ τὰ δεινὰ ὅπου ὑπέφερον, καὶ
ἐκθέτουσι μεταξὺ ἄλλων, ἓναν κάτοικον τοῦ Βουθρωτοῦ (Βούτριντο) εἰς τὴν
Ἥπειρον, ὅστις πάντα ἔτοιμος εἰς τὸ νὰ φλογισθῆ διὰ νέα ὑποκείμενα, ὑπετάχθη
τετράκις εἰς αὐτὴν τὴν δοκιμὴν, καὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν ὠφέλειαν. (α) Ἐν τοσοῦτῳ,
ἐπειδὴ καὶ οἱ περισσότεροι ἀπ' ἐκείνους ὅπου τὴν ἐδοκίμασαν, δὲν ἐλάμβανον
κάμμίαν προεγγύησιν διὰ νὰ καταστήσωσιν ἀργότεραν τὴν πτῶσιν τους, σχεδὸν ὅλοι
ἔχασαν τὴν ζωὴν, καὶ αἱ γυναῖκες ἐστάθησαν εἰς τοῦτο συχνᾶ, τὰ ἀξιοθρήνητα
ὀλοκαυτώματα.

Δείχνουσιν εἰς τὴν Λευκάδα τὸν τάφον τῆς Ἀρτεμησίας, τῆς περιφήμου
ἐκείνης βασιλίσσης τῆς Καρίας*, ἣτις ἔδωσε τόσας ἀποδείξεις τῆς ἀνδρείας της εἰς
τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνας (Κούλουρης). (β) Τρωθεῖσα ἀπὸ ἓνα βίαιον ἐρωτικὸν πάθος
δί' ἓναν νέον, ὅστις δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἀγάπην της, τὸν κατέλαβεν ἔξαφνα
κοιμώμε-

α) Πτολεμ. Ἡφαιστ. ἀπ. Φωτ. σελ. 191.

*) Ὅρα τὴν χάρταν Ν. 6.

β) Ἡρόδοτ. βιβ. 8, κεφ. 87.

ΣΕΛΙΔΑ 180

νον, καὶ τὸν εὐγαλε τὰ ὀμμάτια, παρευθὺς ἢ μεταμέλεια καὶ ἡ ἀπελπισία τὴν
ὠδήγησαν εἰς τὴν Λευκάδα, ὅπου ἐπνίγη εἰς τὰ κύματα, μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ ὅπου
ἔβαλαν διὰ νὰ τὴν λυτρώσωσι. (α)

Τοιοῦτον ἐστάθη ὁμοίως καὶ τὸ δυστυχὲς τέλος τῆς Σαφροῦς.
Ἐγκαταλειφθεῖσα ἀπὸ τὸν Φάωνα ἐραστὴν της, ἤλθεν ἐδῶ νὰ ζητήσῃ μίαν ἐλάφρωσιν
τῶν πόνων της, καὶ δὲν ἤρρεν ἄλλο, παρὰ τὸν θάνατον. (β) Αὐτὰ τὰ παραδείγματα,
τοιουτοτρόπως ἐχάλασαν τὴν ὑπόληψιν τοῦ πηδήματος τῆς Λευκάδος, ὅπου δὲν
βλέπη τινὰς πλέον ὀλοτελῶς ἐραστὰς νὰ ὑποσχεθῶσι μὲ τοιαύτας ἀδιακρίτους
ὁμολογίας, τὸ νὰ τοὺς μιμηθῶσιν.

Ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον μας, εἶδαμεν ἐκ δεξιῶν τὰ νησιά τῆς Ἰθάκης καὶ
τῆς Κεφαλληνίας, ἐξ ἀριστερῶν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀκαρνανίας (τοῦ Ξηρομέρου).
Εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἐπαρχίαν μερικαὶ μεγάλαι πόλεις, (γ) μία
ποσότης μικρῶν ὀχυρωμένων χωρίων (δ) πολλὰ γένη διαφόρων γενεαλογιῶν, (ε)
συντροφευμένα ὅμως

α) Πτολεμ. Ἡφαιστ. αὐτόθ.

β) Μένανδρ. ἀπ. Στράβ. βιβ. 10, σελ. 452.

- γ) Θουκυδ. βιβ. 2, κεφ. 102.
δ) Διόδ. Σικελ. βιβ. 19, σελ. 708.
ε). Στράβ. βιβ. 7, σελ. 321.

ΣΕΛΙΔΑ 181

εις μίαν γενικήν συμμαχίαν, καὶ σχεδὸν πάντοτε εἰς πόλεμον ἐναντίον τῶν Αἰτωλῶν γειτόνων τους, τῶν ὁποίων ὁ τόπος εἶναι χωρισμένος ἀπὸ τὸν ἐδικόν τους διὰ τοῦ Ἀχελώου ποταμοῦ (Ἀσπροπόταμο). Οἱ Ξηρομερῖται εἶναι πιστοὶ εἰς τὸν λόγον τους, καὶ καθ' ὑπερβολὴν ζηλωταὶ τῆς ἐλευθερίας των. (α)

Ἀφ' οὗ ἐπεράσαμεν τὴν προχοὴν τοῦ Ἀσπροποτάμου, ἐπλέομεν μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν τὰ παραθαλάσσια τῆς Αἰτωλίας. (β) Αὐτὸς ὁ τόπος ὅπου εὕρισκετι τινὰς εὐφόρους πεδιάδας, κατοικεῖται ἀπὸ ἓνα πολεμικὸν ἔθνος, (γ) καὶ διηρημένον εἰς διάφορα στίφη, ὧν τὰ περισσότερα δὲν εἶναι ἔκπαλαι Ἑλληνας, καὶ μερικὰ φυλάττουσιν ἀκόμι τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας των βαρβαρότητος, ὀμιλοῦντες μίαν γλῶσσαν δυσκολωτάτην εἰς τὸ νὰ τὴν καταλάβῃ τινὰς, ζοῦντες μὲ κρέας ὦμον, ἔχοντες διὰ οἰκήματα χώραις χωρὶς διαφένδουσιν. (δ) Αὐτὰ τὰ διάφορα στίφη, ἐνώνωντας τὰ συμφέροντά των, ἐσχημάτισαν μίαν μεγάλην

- α) Πολύβ. βιβ. 4, σελ. 299.
β) Δικαίαρ. στάσ. Ἑλλάδ. στίχ. 63, σελ. 5. Σκύλ. περίπ. σελ. 14.
γ) Στράβ. βιβ. 10, σελ. 450. Παλμ. Ἑλλάς πάλαι, σελ. 423.
δ) Θουκυδ. βιβ. 3, κεφ. 94.

ΣΕΛΙΔΑ 182

συντροφίαν, παρομοίαν μὲ ἐκείνην τῶν Βοιωτῶν, τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν Ἀκαρνάνων. Αὐτὰ μαζώνονται κάθε χρόνον δι' ἀπεσταλμένων εἰς τὴν πόλιν Θερμόν* διὰ νὰ ἐκλέξωσι τοὺς ἀρχηγοὺς ὅπου θεὲ νὰ τὰ διοικήσωσιν. (α) Ἡ μεγαλοπρέπεια ὅπου ξαπλώνουσιν εἰς αὐτὴν τὴν συνέλευσιν, οἱ ἀγῶνες, αἱ ἐορταί, ὁ σύρρους τῶν πραγματευτῶν καὶ τῶν θεατῶν, τὴν καταστήνουσι τόσον λαμπράν, ὅσον καὶ ἀξιοσέβαστον. (β)

Οἱ Αἰτωλοὶ δὲν σέβονται μήτε τὰς συμμαχίας, μήτε τὰς συνθήκας. Καθὼς ἀνάψῃ ὁ πόλεμος μεταξὺ δύο γειτωνεόντων ἔθνων εἰς τοὺς τόπους των, τὰ ἀφίνουσι νὰ ἀσθενήσωσι, πίπτουσι κατόπιν ἐπάνω τους, καὶ ἀρπάζουσι τὰ λάφυρα ὅπου ἐκεῖνοι ἐπῆραν. Αὐτοὶ ὀνομάζουσι τοῦτο λαφυρολογεῖν εἰς τὰ λάφυρα. (γ)

Εἶναι πολλὰ ἔκδοτοι εἰς τὴν πειρατικήν, καθὼς καὶ οἱ Ἀκαρνᾶνες, καὶ οἱ Λοκροὶ Ὀζωλαί. Ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐκείνων τῶν παραθαλασσίων, δὲν ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα καμμίαν ιδέαν ἀδικίας, ἢ δυσφημίας, εἶναι ἓνα λείψανον τῶν ἡθῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ εἶναι ἐπόμε-

- *) Θερμοπόλις.
α) Στράβ. βιβ. 210, σελ. 463. Πολύβ. Ἐξαίρ. νόμ. κεφ. 74., σελ. 95.
β) Πολύβ. αὐτόθ. βιβ. 5, σελ. 357.
γ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. βιβ. 17, σελ. 745.

ΣΕΛΙΔΑ 183

νον αὐτῶν τῶν ἡθῶν, τὸ νὰ μὴν ἀφίνωσι τελείως τὰ ἄρματα των, σχεδὸν καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης. (α) Οἱ καβαλάρηδες των εἶναι πολλὰ τρομεροὶ, ὅταν πολεμῶσι σῶμα μὲ

σῶμα, καὶ ὀλιγώτερον, ὅταν εἶναι ἀραδιασμένοι εἰς πόλεμον. Παρατηρεῖται ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον μεταξὺ τῶν Θετταλῶν. (β)

Πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου, εὐρίσκονται λεοντάρια, ὁμοίως καὶ πρὸς τὴν Ἄρκτον ἀναβαίνοντας ἕως εἰς τὸν ποταμὸν Νέστον* εἰς τὴν Θράκην. Φαίνεται ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ μακρὸν διάστημα δὲν κατοικοῦσι περισσότερο, παρὰ μίαν λωρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ δύο ποταμοὶ χρησιμεύουσιν ὡς σύνορα. Ὁ πρῶτος πρὸς δυσμὰς, καὶ ὁ δεύτερος πρὸς ἀνατολάς. Λέγουσιν ὅτι, αὐτὰ τὰ θηρία εἶναι ἀγνώριστα εἰς ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης. (γ)

Μετὰ τεσσάρων ἡμερῶν πλοῦν, (δ) ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ναύπακτον, πόλιν κειμένην εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς βουνοῦ (ε) εἰς τὸν τόπον

α) Θουκυδ. βιβ. 5, κεφ. 1.

β) Πολύβ. βιβ. 4, σελ. 278.

*) Νέστρο κοντᾶ εἰς τὸ Σαμοκόβι.

γ) Ἡρόδοτ. βιβ. 7, κεφ. 126. Ἀριστοτ. ἱστορ. ζῴων, β. 6, κεφ. 3, τόμ. 1, σελ. 824.

δ) Σκύλαξ περίπλ. ἀπ. γεωγρ. μινν. τόμ. 1, σελ. 12 καὶ τ. Δικαίαρ. στάσ. Ἑλλ. τόμ. 2, σελ. 4.

ε) Ὀδοιπορ. τοῦ Σπον., τόμ. 2, σελ. 18.

ΣΕΛΙΔΑ 184

τῶν Λοκρῶν Ὀζωλῶν. Εἶδαμεν εἰς τὸ περιγιάλι ἓνα ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ ἐκεῖ κοντᾶ ἓνα σπήλαιον σκεπασμένον ἀπὸ προσφορὰς, καὶ ἀφιερωμένον εἰς τὴν Ἄφροδίτην. Εὐρήκαμεν ἐκεῖ μερικαῖς χήραις ὅπου ἤλθον νὰ ζητήσωσιν ἀπὸ τὴν θεὰν ἓναν καινούριον ἄνδρα. (α)

Τῇ ἐπαύριον ἐπήραμεν ἓνα πλοῖάριον, τὸ ὁποῖον μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὰς Παγὰς λιμένα τῆς Μεγαρίδος, καὶ ἐκεῖθεν ἐπήγαμεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τέλος τοῦ λστ' Κεφαλαίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΛΖ'.

Ὀδοιπορεία τῶν Μεγάρων, τῆς Κορίνθου, τῆς Σικυῶνος καὶ τῆς Ἀχαΐας.

Ἐπεράσαμεν τὸν χειμῶνα εἰς τὰς Ἀθήνας, προσμένοντες μὲ ἀνυπομονησίαν τὴν στιγμὴν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ὀδοιπορειῶν μας. Εἶχομεν ἰδῆ τὰς πρὸς ἄρκτον ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, μᾶς ἔμεινε νὰ περιτρέξωμεν ἀκόμι ἐκεῖνας τοῦ Μωρέως. Ἐπήραμεν τὸν

α) Πausan. βιβ. 10, σελ. 898.

ΣΕΛΙΔΑ 185

δρόμον αὐτῶν, εὐθὺς ὅπου ἤλθεν ἡ ἄνοιξις.

ΜΕΓΑΡΑ

Ἀφ' οὗ διεπεράσαμεν τὴν πόλιν τῆς Ἐλευσίνας (Λέψινα), περὶ ἧς θέλω συντύχη κατόπιν, ἐμβήκαμεν εἰς τὴν Μεγαρικὴν, ἣτις χωρίζει τὸν τόπον τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς Κορίνθου. Εὐρίσκει τινὰς ἐκεῖ ἕναν ὀλίγον ἀριθμὸν πόλεων καὶ χωρῶν. Τὰ Μέγαρα ὅπου εἶναι ἡ πρωτεύουσά των, ἐσυνείχετο ἄλλοτε μὲ τὸν λιμένα τῆς Νυσσαίας (Καμάκι) μὲ δύο μακρὰ τεῖχη, τὰ ὅποια οἱ κάτοικοι ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ κατεδαφίσωσιν, εἶναι περίπου ἑκατὸν χρόνοι. (α) Πολὺν καιρὸν ἦτον ὑποκειμένη εἰς βασιλεῖς (β) ἡ δημοκρατία διήρκησεν ἕως εἰς τὸν καιρὸν ὅπου οἱ δημόσιοι ῥήτορες διὰ ν' ἀρέσωσι τὸ πλῆθος, τὸ κατέπεισαν νὰ διαμοιρασθῇ τὰ ὑπάρχοντα τῶν πλουσίων κατοίκων. Ἡ ὀλιγαρχικὴ διοίκησις ἐθεσπίσθη τότε ἐκεῖ, (γ) εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ λαὸς ἐξαναπῆρε τὴν κυριότητά του. (δ)

*) Κατὰ τὸν Μάρτιον τῷ 356 ἔτει πρὸ Χριστοῦ.

α) Θουκυδ. βιβ. 4, κεφ. 109. Στράβ. βιβ. 7, σελ. 392.

β) Πausan. βιβ. 1, κεφ. 39, σελ. 95, κεφ. 41, σελ. 99.

γ) Θουκυδ. βιβ. 4 κεφ. 74. Ἀριστοτ. περὶ δημοκρ. βιβ. 5, κεφ. 3, τόμ. 2, σελ. 388, κεφ. 5, σελ. 392.

δ) Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 357.

ΣΕΛΙΔΑ 186

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμοῦνται ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπαρχία ἦτον ἄλλοτε μέρος τῆς ἐξουσίας των, (α) καὶ πολλὰ ἐνοστιμεύοντο νὰ τὴν ζαναενώσωσιν ἐπειδὴ καὶ ἡμποροῦσεν εἰς μερικὰ συναντήματα, νὰ τοὺς χρησιμεύσῃ ὡς προσύνορον (β) εἴλκυσεν ὁμως τὰ ἄρματα των πλέον ἢ ἄπαξ, μὲ τὸ νὰ ἐπρόκρινεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τους τὴν τῶν Λακεδαιμονίων. Ἐν καιρῷ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, αὐτοὶ τὴν κατέφερον εἰς τὴν τελευταίαν κακὴν κατάστασιν, τόσον λεηλατοῦντες τὰς περιάδας τῆς, (γ) ὅσον καὶ ἐμποδίζοντες τὴν ἀπὸ κάθε πραγματείας μὲ τοὺς τόπους των. (δ) Ἐν καιρῷ εἰρήνης, οἱ Μεγαρεῖς φέρουσιν εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ προϊόντα των καὶ πρὸ πάντων μίαν μεγάλην ποσότητα ἄλατος, ὅπου μαζώνουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους κειμένους εἰς τὰ πέριξ τοῦ λιμένος. (ε) Μὲ ὄλον ὅπου ἐξουσιάζουσι μόνον ἕνα μικρὸν τόπον, σκληρὸν ὡσὰν ἐκεῖνον τῆς Ἀττικῆς, (ζ) πολλοὶ ἐπλούτησαν ὁμως ἀπὸ μίαν φρόνημην οἰκονομίαν (η) καὶ ἄλλοι ἀπὸ

α) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 392. Πausan. αὐτόθ. κεφ. 42, σελ. 101.

β) Δημοσθ. εἰς Φίλιπ. γ', σελ. 95.

γ) Θουκυδ. βιβ. 2, κεφ. 31. Πausan. αὐτόθ. κεφ. 40, σελ. 87.

δ) Θουκυδ. βιβ. 1, κεφ. 67. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. στίχ. 520. Ὁ αὐτὸς εἰς εἰρήν. στίχ. 608, σχολ. τοῦ αὐτ.

ε) Ἀριστοφ. Ἀχαρν. στίχ. 520. καὶ 760, σχολ. τοῦ αὐτ.

ζ) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 393.

η) Ἰσοκρ. εἰς εἰρήν. τόμ. 1, σελ. 480.

ΣΕΛΙΔΑ 187

μίαν ὄρεξιν τοκισμοῦ, (α) ἣτις τοὺς ἔδωσεν ὑπόληψιν, ὅτι μεταχειρίζονται εἰς τὰς συνθήκας, ὡσπερ καὶ εἰς τὴν πραγματείαν, τὰς πανουργίας τῆς δυσπιστίας καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ πνεύματος. (β)

Εἶχον εἰς τὸν ἀπερασμένον αἰῶνα λαμπρὰν τινα εὐτυχίαν εἰς τ' ἄρματα, ἡ δύναμις των ἐξουθενώθη τὴν σήμερον, ἡ ματαιοφροσύνη τους ὁμως ἠῤῥησεν, ὅσον αὐτοὶ ἐξησθένησαν, καὶ ἐνθυμοῦνται περισσότερον τὸ τί ἦτον, παρὰ τὸ τί εἶναι. Τὴν

ιδίαν βραδιὰν τοῦ ἐρχομοῦ μας, δειπνοῦντες μὲ τοὺς ἐγκρίτους κατοίκους, τοὺς ἐρωτούσαμεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς θαλασσίου δυνάμεώς των, μᾶς ἀπεκρίθησαν –ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν, εἴχαμεν εἴκοσι κάτεργα εἰς τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος (γ) –ἤμπορεῖτε νὰ βάλετε εἰς τὸ ποδᾶρι ἓνα καλὸν στρατόπεδον; - εἴχαμεν τρεῖς χιλιάδες στρατιώτας εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν. (δ) – Τὸ πλῆθος τῶν ἐγκατοίκων σας εἶναι πολὺ; – ἦτον τόσον ἄλλοτε, ὅπου ἐβιάσθημεν νὰ στείλωμεν ἀποικίας εἰς τὴν Σικελίαν, (ε) εἰς τὴν Προποντίδα, (ζ) εἰς τὸν Βόσ-

α) Δημοσθ. εἰς Νέαρχ. σελ. 866.

β) Ἀριστοφ. αὐτόθ. στίχ. 738, σχολ. τοῦ αὐτοῦ, Σουίδ. εἰς Μεγαρ.

γ) Ἡρόδοτ. βιβ. 8, κεφ. 45.

δ) Ἡρόδοτ. βιβ. 9, κεφ., 28.

ε) Στράβ. βιβ. 6, σελ. 267.

ζ) Σκύμν. εἰς περιγρ. κόσμου, στίχ. 714.

ΣΕΛΙΔΑ 188

πορον τῆς Θράκης (α) καὶ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. (β) Ἐπάσχιζον ἔπειτα νὰ δικαιολογηθῶσιν ἐπάνω εἰς κάποιαις ἀπιστίαις ὅπου τοὺς ἐλέγχουσι, (γ) καὶ μᾶς ἐδιηγῆθησαν ἓν ἀνέκδοτον, ὅπου πρέπει νὰ διατηρηθῆ. Οἱ κάτοικοι τῆς Μεγαρίδος, ἐσύκωσαν ἄρματα τοῦτοι κατ'ἐκείνων, ἐσυμβιβάσθησαν ὅτι ὁ πόλεμος νὰ μὴν ἐμποδίσῃ καθόλου τὰ ἔργα τῆς γεωργικῆς. Ὁ στρατιώτης ὅπου ἄρπαζεν ἓναν γεωργὸν, τὸν ἐπήγαιεν εἰς τὸ σπῆτι του, τὸν ἔβανεν εἰς τὸ τραπέζι του, καὶ τὸν ἔδιδε δρόμον, προτοῦ νὰ λάβῃ τὴν ξαγορὰν ὅπου εἶχον συμφωνήσῃ. Ὁ σκλαβωμένος ἐφρόντιζε νὰ τὴν φέρῃ, εὐθὺς ὅπου ἤμποροῦσε νὰ τὴν ἐτοιμάσῃ· δὲν ἐμεταχειρίζοντο τὴν μεσολάβησιν τῶν νόμων ἐναντίον ἐκείνου ὅπου ἀθετοῦσε τὸν λόγον του, ἦτον ὅμως μεμισημένος παντοῦ, διὰ τὴν ἀχαριστίαν καὶ ἀτιμίαν του. (δ) Αὐτὸ τὸ ἔργον δὲν ἔγινε λοιπὸν εἰς τὰς ἡμέρας μας; τοὺς εἶπα. Ὅχι μὲ ἀπεκρίθησαν, εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκρατορίας ταύτης. Δικαίως ὑποπτεύομεν ξαναπεκρίθην, ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς ἀμαθείας.

α) Στράβ. βιβ. 7, σελ. 320. Σκύμν. αὐτόθ. στίχ. 716 καὶ 740.

β) Στράβ. αὐτόθ. σελ. 319.

γ) Ἐπιστ. Φιλίπ. πρ. Δημοσθ. σελ. 114.

δ) Πλουταρ. ἐρωτ. Ἑλλ. τόμ. 2, σελ. 295.

ΣΕΛΙΔΑ 189

Τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας μᾶς ἔδειξαν πολλὰ εἶδωλα, μερικὰ ξύλινα (α) καὶ αὐτὰ ἦτον τὰ πλέον ἀρχαῖα, ἀλλὰ μὲ μάλαγμα καὶ ἐλεφαντοκόκκαλον, (β) καὶ δὲν ἦτον τόσον εὐμορφα, καὶ ἄλλα τέλος πάντων μαρμαρένια, καὶ προύντζινα, κατειργασμένα ἀπὸ τὸν Πραξιτέλλη, καὶ Σκοπᾶν. (γ) Εἶδομεν ὡσαύτως τὸ ὀσπίτιον τοῦ συνεδρίου (δ) καὶ ἄλλα κτίρια κτισμένα ἀπὸ μίαν πέτραν ἀσπροτάτην, εὐκολωτάτην εἰς τὸ πελέκημα, καὶ γεμάτην ἀπὸ κόγχους ἀπολιθωμένους. (ε)

Ἐπὶ τῆς εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἓνα περίφημον σχολεῖον τῆς φιλοσοφίας. (ζ) Εὐκλείδης ὁ θεμελιωτὴς του ἦτον ἓνας τῶν ζηλωτέρων μαθητῶν τοῦ Σωκράτους, μὲ ὄλην τὴν ἀπόστασιν τῶν τόπων, μὲ ὄλην τὴν φρίκην τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἀποφασισμένης παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον παντὸς Μεγαρέως ὅπου ἤθελε τολμήσῃ νὰ διαβῆ τὰ σύνορά των, τὸν εἶδον πολλάκις νὰ μισεύῃ τὸ βράδι μεταμορφωμένον ὡς γυναῖκα,

- α) Παυσαν. βιβ. 1, κεφ. 48, σελ. 102.
 β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. κεφ. 40, σελ. 97, κεφ. 42, σελ. 101, κεφ. 43, σελ. 105.
 γ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. κεφ. 43, σελ. 105, κεφ. 44, σελ. 106.
 δ) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. κεφ. 42, σελ. 101.
 ε) Ὁ αὐτ. αὐτόθ. κεφ. 44, σ. 107.
 ζ) Βρουκ. ἱστορ. φιλοσ. τόμ. 1, σελ. 610.

ΣΕΛΙΔΑ 190

νὰ περνᾷ μερικὰς στιγμὰς μὲ τὸν διδάσκαλόν του, καὶ νὰ ξαναγυρίζη τὴν αὐγὴν. (α) Αὐτοὶ ἐπεριεργάζοντο μαζὶ εἰς τί συνίσταται τὸ ἀληθὲς καλόν. Ὁ Σωκράτης ὅπου διεύθυνε τὰς ἐξερευνησεις του πρὸς τὴν μοναδικὴν αὐτὴν στίξιν, ἐμεταχειρίζετο ἀπλοῦς τρόπους διὰ νὰ τὴν φθάσῃ. Ὁ Εὐκλείδης ὅμως ὑπεροικειωμένος μὲ τὰ συγγράμματα τοῦ Παρμενίδου, καὶ τοῦ σχολείου τῆς Ἑλαίας (β)* κατέφυγεν ἔπειτα εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀφηρημένων, δρόμον συχνὰ κινδυνώδη, καὶ συχνότερον δυσκατάληπτον. Αἱ ἀρχαί του εἶναι ἰκανῶς ὁμοσχήμονες μὲ ἐκεῖνας τοῦ Πλάτωνος. Ἔλεγεν ὅτι τὸ ἀληθὲς καλὸν πρέπει νὰ εἶναι ἓν, πάντα τὸ ἴδιον, καὶ πάντοτε ὅμοιον μὲ τὸν ἑαυτὸν του. (γ) Ἔπρεπεν ἔπειτα νὰ ὀρίσῃ τὰ διάφορα ιδιώματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ὅπου μᾶς συμφέρει ὑπὲρ ἄλλο τι εἰς τὸν κόσμον νὰ τὸ ἰξεύρωμεν, ἐστάθῃ τὸ δυσκολώτερον εἰς τὸ νὰ ἐννοηθῇ.

Ἐκεῖνο ὅπου ἐχρησίμευσεν εἰς τὸ νὰ τὸ σκοτεινιάσῃ, ἐστάθῃ ἢ πρὸ ὀλίγου δεκτὴ μέθοδος τὸ νὰ ἀντιπαραβάλλωσιν εἰς μίαν πρότασιν τὴν ἐναντίαν

- α) Αὐλ. Γελλ. βιβ. 6, κεφ. 10.
 β) Διογ. Λαέρτ. βιβ. 2, κεφ. 106.
 *) Λέγεται ὁ Τζιανταρλῆς εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ὅρα τὴν χάρταν.
 γ) Κικέρ. ἀκαδ. 2, κεφ. 42, τόμ. 2, σελ. 54.

ΣΕΛΙΔΑ 191

της, καὶ τὸ νὰ περιορίζωνται εἰς τὸ νὰ ταῖς συγκινῶσι πολλὴν ὥραν ἀντάμα. Ἐνα ὄργανον ὅπου ἐφευρῆκαν τότες ἐχρησίμευσε συχνᾶ εἰς τὸ νὰ αὐξάνῃ τὴν σύγχισιν, λέγω διὰ τοὺς κανόνας τοῦ συλλογισμοῦ, τῶν ὁποίων αἱ προσβολαί, τόσον τρομεραί, ὅσον καὶ ἐξαφνηκαί, κατεδαφίζουσι τὸν ἀντίπαλον ὅστις δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἐπιτήδειος διὰ νὰ ταῖς μεταγυρίσῃ. Παρευθὺς αἱ μεταφυσικαὶ λεπτότητες στυλούμεναι μὲ ταῖς πονηρίαις τῆς λογικῆς, αἱ λέξεις ἔλαβον τὸν τόπον τῶν πραγμάτων, καὶ οἱ νέοι μαθηταὶ δὲν ἐξαντλοῦσαν ἄλλο εἰς τὰ σχολεῖα, παρὰ τὸ πνεῦμα τῆς δριμύτητος, καὶ ἀντιλογίας.

Ὁ Εὐκλείδης τὸ εἰσήνεγκεν εἰς τὸ ἐδικόν του, ἴσως ἀκουσίως, ἐπειδὴ καὶ ἦτον φυσικᾶ πρᾶος καὶ ὑπομονητικός. Ὁ ἀδελφός του νομίζωντας πῶς εἶχε δίκαιον νὰ παραπονητῆται ἀπ' αὐτὸν, τὸν εἶπε μίαν ἡμέραν ἐπάνω εἰς τὸν θυμόν του, ἴπεθαίνω ἂν δὲν ἐκδικηθῶ. Καὶ ἐγὼ ἴ, ἀπεκρίθη ὁ Εὐκλείδης ἴ ἂν δὲ σέ βιάσω νὰ μὲ ἀγαπᾷς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἴ. (α) Παρητεῖτο ὅμως πολλὰ συχνὰ εἰς τὴν ἡδονὴν του νὰ πολλαπλασιάσῃ, καὶ νὰ νικᾷ τὰς δυσκολίας, καὶ δὲν ἐπρόβλεψεν ὅτι, αἱ συνεχῶς κλονούμεναι ἀρχαί, χάνουσιν ἓνα μέρος τῆς δυνάμεώς των.

- α) Πλούταρχ. περὶ ἀδελφ. ἀγάπ. τόμ. 2, σελ. 489.

Εὐβουλίδης Μιλήσιος ὁ διάδοχός του, ὠδηγοῦσε τοὺς μαθητάς του ἀπὸ μονοπάτια πλέον γλυστρώδη καὶ περίπλοκα. Ὁ Εὐκλείδης ἐξήσκει τὰ πνεύματα, ὁ Εὐβουλίδης τὰ κατέσειε μὲ βίαν, εἶχον καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος πολλὴν σπουδὴν καὶ προκοπὴν. Ἐγὼ ἔπρεπε νὰ προειδοποιήσω δι' αὐτὸ καὶ ὕστερον νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ δευτέρου.

Τὸν ἠῦραμεν περιτριγυρισμένον ἀπὸ νέους προσεκτικούς εἰς τοὺς λόγους του, καὶ ἕως εἰς τὰ παραμικρότερα νεύματά του. Μᾶς ὠμίλησε περὶ τοῦ τρόπου ὁποῦ τοὺς ἐξασκοῦσε καὶ ἐκαταλάβαμε, ὅτι ἐπροτιμοῦσε τὸν ἐπιθετικὸν πόλεμον ἀπὸ τὸν ἀμυντήριον. Τὸν ἐπαρακαλέσαμεν νὰ μᾶς δείξῃ τὸ θέατρον μιᾶς μάχης, καὶ ἐν καιρῷ ὁποῦ ἔκαμνον τὰς ἐτοιμασίας της, μᾶς εἶπε πῶς ἐφευρῆκε πολλὰ εἶδη συλλογισμῶν, ὅλα μιᾶς θαυμασίας συνδρομῆς εἰς τὸ νὰ φωτίσωσι τὰς ιδέας, τὸ ἐν ὀνομάζετο κεκαλυμμένον, ἐν ἄλλο φαλακρὸν, ἐν τρίτον ψευδὲς καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. (α)

Ἐγὼ θεὸ νὰ δοκιμάσω μερικὰ ἔμπροσθέν σας, ἀκολούθησε νὰ λέγῃ, μετὰ ταῦτα θέλουσιν ἀκολουθηθῆ ἀπὸ τὸν πόλεμον, τοῦ ὁποίου ἐπιθυμεῖτε νὰ εἴστε αὐτόπται, μὴν τοὺς κρίνετε ἐπιπολαίως, εἶναι μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ὁποῦ κατακρα-

α) Διογ. Λαέρτ. βιβ. 2, κεφ. 108. Μεναγ. αὐτόθ.

τοῦσι καὶ τὰ καλλίτερα πνεύματα, καὶ τὰ περιπλέκουσιν εἰς στενώματα, ἀφ' ὧν δοκιμάζουσι πολὺν κόπον ἐν ὄσφ νὰ εὐγῶσιν. (α)

Ἐν τῷ ἅμα ἐφάνη εἰς τὸ μέσον μία μορφή σκεπασμένη ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, μὲ ἐρώτησεν ἂν τὴν γνωρίζω, ἐγὼ ἀπεκρίθην ὄχι. Καλᾶ, ἀπεκρίθη αὐτός. Ἴδου πῶς ἐπιχειρίζομαι, ἐσὺ δὲν γνωρίζεις αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μὴν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι φίλος σου, ἄρα δὲν γνωρίζεις τὸν φίλον σου. (β) Ἐπῆρε τὸ σκέπασμα, καὶ εἶδα τῷ ὄντι ἕνα νέον Ἀθηναῖον μὲ τὸν ὁποῖον ἤμουν πολλὰ συνδεδεμένος. Ὁ Εὐβουλίδης ἐγύρισε παρευθὺς εἰς τὸν Φιλόταν. Τί ἐστὶ φαλακρὸς τὸν εἶπε; - εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει μαλιά. - ἂν τὸν ἔμεινεν ὅμως μία τρίχα, ἤθελεν εἶναι φαλακρὸς ἀκόμι; - χωρὶς ἀμφιβολίαν. Ἄν τῷ μένουσι 2, 3, 4 καὶ ἐπέκτεινε τὴν συνέχειαν αὐτὴν τοῦ ἀριθμοῦ πολλὰ μακρὰν, αὐξάνωντας πάντοτε ἀπὸ μίαν μονάδα, ἕως ὁποῦ ὁ Φιλότας, ἐτελείωσεν ὁμολογῶντας ὅτι, ὁ ἄνθρωπος περὶ οὗ ὁ λόγος, δὲν ἤθελεν εἶναι πλέον φαλακρὸς. Ἄρα ἀπεκρίθη ὁ Εὐβουλίδης, μία μόνη τρίχα φθάνει ὁποῦ ἕνας ἄνθρωπος νὰ μὴν εἶναι τελείως φαλακρὸς, καὶ μὲ

α) Ἀριστ. περὶ ἠθ. ἐλευθ. βιβ. 7, κεφ. 2, τόμ. 2, σελ. 87. Κικέρ. Ἀκαδ. 2, κεφ. 30, τόμ. 2, σελ. 40.

β) Λουκιαν. τόμ. α', σελ. 563.

ὄλον τοῦτο, ἐσὺ ἐβεβαίωσες προτιήτερα τὸ ἐναντίον. (α) Καταλαμβάνεις καλὰ ἐπρόσθεσεν αὐτός, πῶς ἠμπορεῖ ν' ἀποδείξῃ τινὰς ὁμοίως, ὅτι ἕνα μόνον πρόβατον, φθάνει διὰ νὰ σχηματίσῃ ἕνα ποιμνιον. Ἐνας μόνος κόκκου σιταρίου εἰς τὸ νὰ δώσῃ τὸ ἀκριβέστατον μέτρον ἐνὸς κοιλοῦ. Ἡμεῖς ἐφάνημεν τόσον κατάπληκτοι εἰς τὰ

πενιχρὰ ταῦτα παλίμβολα, καὶ τόσον συγχισμένοι εἰς τὴν ὄψιν μας, ὅπου ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐχτύπησαν τὰ γέλοια.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ ἀκαταπόνητος Εὐβουλίδης μᾶς ἔλεγεν, ἰδοὺ τελευταῖον ὁ πλέον δύσκολος εἰς τὸ λύσιμον κόμπος. Ὁ Ἐπιμενίδης εἶπε πῶς ὅλοι οἱ Κρήτες εἶναι ψεῦσται, ἀλλὰ μὴν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦτον Κρής, ἄρα ἐψεύσθη, ἄρα οἱ Κρήτες δὲν εἶναι ψεῦσται, ἄρα ὁ Ἐπιμενίδης δὲν ἐψεύσθη, ἄρα οἱ Κρήτες εἶναι ψεῦσται. (β) Μόλις ἐτελείωσε, καὶ παρευθὺς φωνάζει, εἰς τὰ ἄρματα, εἰς τὰ ἄρματα, χτυπήσετε, διαφενδεύσετε τὸ ψεῦμα τοῦ Ἐπιμενίδου.

Οὕτω λέγωντας, τὸ μάτι πύρινον, τὸ κίνημα ἀπειληστικόν, τὰ δύο μέρη προβαίνουσι, συσφίγγονται, συναντωθοῦνται, κάμνουσι νὰ βρέξῃ

α) Μεναγ. εἰς Διογ. Λαέρτ, βιβ. 2, κεφ. 108, σελ. 122.

β) Γασέντ. περὶ λογ., τόμ. α', κεφ. 3, σελ. 40. Μπαύλ. λεξικ. εἰς τὴν λέξ. Εὐκλείδης, σημ. 4.

ΣΕΛΙΔΑ 195

ἐτοῦτοι εἰς ἐκείνους μία χάλαζα συλλογισμῶν, σοφισμάτων, παραλογισμῶν, παρευθὺς τὰ σκότη πυκνοῦνται, αἱ τάξεις ἀνακατώνονται, οἱ νικηταὶ καὶ οἱ νικημένοι διαπερνῶνται μὲ τὰ ἴδια ἄρματά των, ἢ πίπτουσιν εἰς τὰ ἴδια βρόχια, λόγοι ὄνειδιστικοὶ σταυροκοποῦνται εἰς τὸν ἀέρα, καὶ μένουσι τέλος πάντων καταπιγμένοι ἀπὸ τὰς ὀξείας φωνὰς ἀφ' ὧν ἀντηχολογεῖ ἡ σάλλα. Ἡ πρᾶξις ἐκόντευε νὰ ξαναρχίσῃ, ὅταν ὁ Φιλότας εἶπεν εἰς τὸν Εὐβουλίδην, ὅτι κάθε φατρία ἐπρόσεχεν ὀλιγώτερον εἰς τὸ νὰ θεσπίσῃ μίαν δόξαν, παρὰ ν' ἀφανίσῃ ἐκείνην τοῦ ἐχθροῦ της, ὅπερ εἶναι κακὸς τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι. Ἐγὼ ἐκ μέρους μου τὸν ἕκαμα νὰ παρατηρήσῃ ὅτι, οἱ μαθηταὶ του ἐφαίνοντο θερμότεροι εἰς τὸ νὰ κάμωσι νὰ θριαμβεύσῃ τὸ λάθος, παρὰ ἢ ἀλήθεια, τὸ ὅποιον εἶναι ἕνας κινδυνώδης τρόπος τοῦ ἐνεργεῖν. (α) Αὐτὸς ἐτοιμάζετο νὰ μᾶς ἀποκριθῇ, ὅταν μᾶς ἔδωκαν τὴν εἶδισιν, πῶς τὰ ἀμάξιά μας ἦτον ἔτοιμα. Τὸν ἀφήσαμεν ὑγίαν, καὶ ἐλυπούμεθα μισεύοντες, τὴν ἀναξίαν κατάχρησιν ὅπου ἕκαμναν οἱ σοφισταὶ τοῦ πνεύματός των, καὶ τῆς διαθέσεως τῶν μαθητῶν των.

Διὰ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, ὁ ὁδηγός μας μᾶς ὠδήγησεν ἀπὸ ὕψη εἰς

α) Πλούταρ. περὶ στοϊκ. τόμ. 2, σελ. 1036.

ΣΕΛΙΔΑ 196

μίαν δίοδον κομμένην εἰς τὴν πέτραν, στενωτάτην, σκληροτάτην, ὑψωμένην ἐπάνωθε τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ὑπώρειαν ἐνὸς βουνοῦ ὅπου ἐγείρει τὴν κορυφὴν του ἕως τὸν οὐρανὸν, (α) εἶναι τὸ περίφημον στένωμα, ὅπου λέγουσι πῶς ἐστέκετο ἐκεῖνος ὁ Σκίρων, ὅστις ἐγκρέμνιζε τοὺς ὀδοιπόρους εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφ' οὗ τοὺς ἐξεγύμνωνε, τὸν ὅποιον ὁ Θησεὺς καθυπέβαλεν εἰς τὸ ἴδιον εἶδος τοῦ τοιοῦτου θανάτου. (β)

Οὐδὲν τρομερώτερον ἐκείνου τοῦ περάσματος, εἰς τὴν πρώτην ματιάν, ἡμεῖς δὲν ἐτολμούσαμεν νὰ κρατήσωμεν τὰ βλέμματά μας εἰς ἐκεῖνο τὸ χάος. Τὰ μυκίσματα τῶν κυμάτων ἐφαίνοντο νὰ μᾶς ἰδοποιῶσι κάθε στιγμὴν πῶς εἴμαστον κρεμασμένοι μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, ἐν τῷ ἅμα συνηθίσαντες τοὺς κινδύνους, ἠδύνθημεν εἰς ἕνα θέαμα ἀξιόλογον. Σφοδροὶ ἄνεμοι ὑπερπηδοῦσαν τὰς κορυφὰς τῶν

βράχων ὅπου εἶχαμεν ἐκ δεξιῶν, ἐσύριζον ἐπάνωθε τῆς κεφαλῆς μας, καὶ διαχωριζόμενοι εἰς ἀνεμαστροφύλλους, ἔπιπτον ὡσάν μολύβι ἐπάνω εἰς διάφορα σημεῖα τῆς θαλασσοῦ ἐπιφανείας, τὴν ἀναποδογύριζον, καὶ τὴν ἄσπριζον μὲ τοὺς ἀφροὺς εἰς μερικὰ μέρη, ἐν και-

α) Σπον. ὄδοιπ. τόμ. 2 σελ. 171. Κάντλ. διαπέρ. εἰς Ἑλλ. κεφ. 44, σελ. 98.

β) Πλούταρχ. εἰς Θησ. τόμ. α', σελ. 4.

ΣΕΛΙΔΑ 197

ρῶ ὅπου εἰς τὰ μεταξὺ διαστήματα, αὐτὴ ἔμενε γαληνιαία καὶ ἡσυχος. (α)

Ἡ δίοδος ὅπου ἐπηγαίναμεν, ἐκτείνεται περίπου τῶν 48 σταδίων (β) (μιάς ὥρας καὶ τρία τέταρτα) καταβαίνοντας καὶ ἀναβαίνοντας ἀλληλοδιαδόχως ἕως κοντᾶ εἰς τὸ Κρόμμυον (Κούντουρα) λιμένα καὶ κάστρον τῶν Κορινθίων, μακρὰν ἀπὸ τὴν μητρόπολιν τῶν στάδια 120 (γ) (σχεδὸν τέσσαρας ἡμισυ ὥρας). Ἐξακολουθοῦντες τὴν παραλίαν ἀπὸ ἕναν ἡσυχώτερον καὶ καλλίτερον δρόμον, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου τὸ εὖρος τοῦ ἰσθμοῦ δὲν εἶναι περισσότερον ἀπὸ σαράντα στάδια (δ) (μιάμιση ὥραν). Ἐκεῖ οἱ κάτοικοι τοῦ Μωρέως ἀπεφάσισαν μερικαῖς φοραῖς νὰ ὀχυρωθῶσιν, ὅταν ἐφοβοῦντο κάμμίαν ἐπιδρομὴν (ε) ἐκεῖ ὁμοίως πανυγηρίζουσι τὰ Ἴσθμια, πλησίον ἐνὸς ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ ἐνὸς δάσους πεύκων ἀφιερωμένων εἰς αὐτὸν τὸν θεόν. (ζ)

α) Βελ εἰς ἐφημερ. βουκ. 6, σελ. 436.

β) Πλίν. βιβ. 4, κεφ. 7, σελ. 196. Βελ. αὐτόθι.

γ) Θουκυδ. βιβ. 4, κεφ. 45.

δ) Σκύλαξ περίπλ. ἀπ. γεωγρ. μιν. τόμ. α', σελ. 15. Στράβ. βιβ. 8, σελ. 334, καὶ 335. Διόδ. Σικ. βιβ. 11, σελ. 14.

ε) Ἡρόδοτ. βιβ. 8, κεφ. 40. Ἴσοκρ. εἰς Πανυγ. τόμ. α', σελ. 166. Διόδ. Σικ. βιβ. 15, σελ. 380.

ζ) Πίνδ. Ὀλύμπ. ᾠδ. 13, στίχ. 5. Ὁ αὐτ. Ἴσθμ. ᾠδ. α', Στράβ. βιβ. 8, σελ. 334 καὶ 335. Πausan. βιβ. 2, κεφ. α', σελ. 112.

ΣΕΛΙΔΑ 198

Ὁ τόπος τῶν Κορινθίων εἶναι περιορισμένος ἀπὸ στενώτατα σύνορα, μὲ ὅλον ὅπου ἐκτείνεται τὸ πλεόν πρὸς τὴν παραλίαν, ἕνα πλοῖον ἢμπορεῖ εἰς μίαν ἡμέραν νὰ περιτρέξῃ τὰς ὄχθας του. (α) Ἡ γῆ του παρασταίνει μερικὰς πλουσίας πεδιάδας, καὶ συχνότερα ἕνα χῶμα ἀνόμαλον, καὶ ὀλίγον εὐκαρπον (β) τρυγῶσιν ἐκεῖ κρασὶ μετρίας ποιότητος. (γ)

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Ἡ πόλις κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς ὑψηλοῦ ὄρους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκτισαν μίαν ἀκρόπολιν. (δ) Ἀπὸ μεσημβρίας, αὐτὴ ἔχει πρὸς διαφένδευσίν της τὸ ἴδιον ὄρος, ὅπερ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ἀπότομον, ὀχυρώματα ἰσχυρώτατα καὶ ὑψιστα (ε) τὴν ὑπερασπίζονται ἀπὸ τὰ ἄλλα τρία μέρη, ἢ περιμέτρος της εἶναι σαράντα σταδίων*, ἐπειδὴ ὁμως καὶ τὰ τεῖχη

α) Σκύλαξ περίπλ. ἀπ. γεωγρ. μιν. τόμ. α', σελ. 15 καὶ 21.

- β) Στράβ. αὐτόθ. σελ. 382.
 γ) Ἀλέξ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. α', κεφ. 23, σελ. 30.
 δ) Στράβ. αὐτόθ. φύλ. 379. Πασ. βιβ. 2, κεφ. 4, φύλ. 121.
 ε) Πλούτ. ἀποφθ. Λακ. τόμ. 2, φύλ. 115.
 *) Περίπου μιάμισυ ὥραν.

ΣΕΛΙΔΑ 199

ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βουνοῦ, καὶ ἐναγκαλίζονται τὴν ἀκρόπολιν, ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς ὅτι, ὅλη ἡ περίμετρος τῆς εἶναι ὀγδοῆντα πέντε σταδίων. (α) **

Ἡ Κρισαῖα καὶ ἡ Σαρωνικὴ θάλασσα ἔρχονται ἐπνέουσα εἰς τοὺς πόδας τῆς, ὡσὰν νὰ γνωρίζουσι τρόπον τινὰ τὴν δύναμίν τῆς. Ἐπὶ τῆς πρώτης εἶναι τὸ Λεχαῖον, λιμὴν, ὅστις ἐνοῦται μὲ τὴν πόλιν δι' ἐνὸς διπλοῦ τείχους, μακροῦ περίπου δώδεκα σταδίων. (β) §. Ἐπὶ τῆς δευτέρας, εἶναι ὁ λιμὴν τῶν Κεγχρεῶν, ἀπέχων τῆς Κορίνθου ἑβδομηντα στάδια. (γ) †

Ἐνας μεγάλος ἀριθμὸς ἱερῶν, καὶ ἀνιέρων κτιρίων, ἀρχαίων καὶ νέων καθωραΐζουσιν αὐτὴν τὴν πόλιν. Ἀφ' οὗ ἐπεσκεφθημεν τὴν ἀγορὰν, στολισμένην κατὰ τὸ σύνηθες ἀπὸ ναοῦς καὶ εἰδῶλα (δ) εἶδαμεν τὸ θέατρον, ὅπου ἡ συνάθροισις τοῦ λαοῦ βουλευέται περὶ τῶν τῆς ἐπικρατείας ὑποθέσεων, καὶ ὅπου γίνονται μάχαι μουσικῆς καὶ

- α) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 379.
 **) Τρεῖς ὥραις καὶ 532 ὀργυῖαις.
 β) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. βιβ. 4, φύλ. 522 καὶ 525, ὁ αὐτ. εἰς Ἀγησ. φύλ. 661. Στράβ. αὐτόθ. φύλ. 380.
 §) Περί μισῆν ὥρ.
 γ) Στράβ. αὐτόθ.
 †) Ὡς τρεῖς ὥρας.
 δ) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. βιβ. 4, φύλ. 521. Πασ. βιβ. 2, κεφ. 2, φύλ. 115.

ΣΕΛΙΔΑ 200

ἄλλων ἀγώνων, ὑφ' ὧν αἱ ἑορταὶ συνοδεύονται. (α)

Μᾶς ἔδειξαν τὸν τάφον τῶν δύο υἱῶν τῆς Μηδείας. Οἱ Κορίνθιοι τοὺς ἀπέσπασαν ἀπὸ τὰ θυσιαστήρια, εἰς τὰ ὅποια ἡ δυστυχῆς μήτηρ των τοὺς κατέθεσε, καὶ τοὺς ἐλίθοβόλησαν. Διὰ ποινήν τούτου τοῦ κρίματος, μία ἐπιδημικὴ ἀσθένεια ἤρπαξε τὰ εἰς τὸ λίκνον (κούνιαν) τέκνα τους. Ἐν ὅσῳ, ὑποκύψαντες εἰς τὴν ψῆφον τοῦ μαντείου, ὑπεσχέθησαν νὰ τιμῶσιν ἐτησίως τὴν μνήμην τῶν θυμάτων τῆς μανίας των. (β)

Ἐγὼ ἐνόμιζα (εἶπα τότε) κατὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Εὐριππίδου ὅτι, αὐτὴ ἡ ἡγεμονίς τοὺς ἔσφαξε μόνη τῆς (γ) ἤκουσα νὰ λέγωσιν ἀπεκρίθη ἓνας τῶν συνεδριαζόντων πῶς ὁ ποιητὴς κατεκερδέσθη ἐκ τῆς ποσότητος πέντε ταλάντων* ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς δημάρχους μας. (δ) Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, τί νὰ τὸ προσποιοῦμεθα; μία παλαιὰ συνήθεια ἀποδεικνύει πῶς οἱ πατέρες μας ἦσαν

- α) Πλούτ. εἰς Ἄρατ. τόμ. α', φ. 1034. Πολύαιν. στρατηγ. βιβ. 4, κεφ. 6.
 β) Πασ. βιβ. 2, κεφ. 3, 118. Αἰλιαν. ποικίλ. ἰστ. βιβ. 5, κεφ. 21. Παρμεν. καὶ Δίδυμ. ἀπ. σχολ. Εὐριππίδ. εἰς Μῆδ. στίχ. 27.

- γ) Εὐριππ. αὐτοθ. στίχ. 1271 καὶ ἀλλαχόσε.
*) 27 χιλ. γροσίων.
δ) Παρμεν. Ἀπολ. Σχολ. Εὐριππ. εἰς Μήδ.

ΣΕΛΙΔΑ 201

ὕπεύθυνοι, ἐπειδὴ καὶ διὰ τὰ ἐνθυμώμεθα καὶ τὰ ἀγνίζομεν τὸ ἔγκλημά τους, τὰ τέκνα μας ἀναγκάζονται μέχρι τινὸς ἡλικίας, νὰ ἔχωσι ξυρισμένην τὴν κεφαλὴν των, καὶ νὰ φορῶσιν ἓνα μαῦρον ἔνδυμα. (α)

Ὁ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὁδηγῶν δρόμος, ἐπαναδιπλοῦται κατὰ τόσους τρόπους, ὅπου ὁδεύει τινὰς τριάντα στάδια, προτοῦ νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν κορυφὴν. (β) Ἐφθάσαμεν πλησίον μιᾶς πηγῆς ὀνομαζομένης Πειρήνης, ὅπου καθομολογῶσι πῶς ὁ Βελλεροφόντης ἤυρε τὸν Πήγασον ἵππον. Τὰ νερά της εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ψυχρὰ καὶ καθαρὰ (γ) καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχωσι φαινομένην ἔξοδον, νομίζουσι πῶς διὰ σωλήνων φυσικῶν ἐσκαμμένων εἰς τὸν βράχον, κατέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ὅπου σχηματίζουσι μίαν βρῦσιν, τῆς ὁποίας τὸ νερὸν εἶναι περίφημον διὰ τὴν ἐλαφρότητά του. (δ) Καὶ ἤθελον εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν χρεῖαν τῶν κατοίκων, σχεδὸν καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἔχῃ ἐκείνην τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν πηγαδίων, ὅπου προεφρόντισαν διὰ χρῆσίν τους. (ε)

- α) Παυσαν. αὐτ.
β) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 379. Σπὸν. ὁδοιπ. τόμ. 2, φύλ. 175. Βέλ μποῦκ. κεφ. 6, φύλ. 440.
γ) Στράβ. αὐτόθ. Ἀθην. βιβ. κεφ. 6, φύλ. 43.
δ) Ἀθην. αὐτόθ. κεφ. 5, φύλ. 43.
ε) Στράβ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 202

Ἡ θέσις τῆς ἀκροπόλεως καὶ τῶν ὄχυρωμάτων της τὴν κατασταίνουσι τόσον δυνατὴν, ὅπου δὲν εἶναι τρόπος νὰ κυριευθῇ ἀλλέως, παρὰ μὲ προδοσίαν (α) ἢ πείναν. Εἶδομεν εἰς τὴν εἴσοδον τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, τῆς ὁποίας τὸ ἄγαλμα εἶναι σκεπασμένον μὲ λαμπρὰ ἄρματα, εἶναι συνωδευμένον μὲ τὸ τοῦ Ἔρωτος, καὶ τὸ τοῦ ἡλίου ὅπου ἐλάτρευον αὐτοῦ, προτοῦ νὰ παρειαχθῇ ἡ λατρεία τῆς Ἀφροδίτης. (β)

Ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑψηλὴν τοποθεσίαν, ἡ θεὰ φαίνεται νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῶν θαλασσῶν. Τοιοῦτον ὄνειροπόλημα ἐνετύπωνεν εἰς ἡμᾶς ἡ ὑπερτάτη θεωρία ὅπου ἐπαρασταίετο εἰς τὰ ὄμματά μας. Πρὸς Ἄρκτον, ἡ ὄρασις ἐκτείνετο ἕως τὸν Παρνασσὸν καὶ τὸν Ἑλικῶνα. Πρὸς ἀνατολὰς ἕως τὸ νησὶ τῆς Αἰγίνης, τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὸ Σούνιον ἀκροτήριον. Πρὸς δυσμᾶς, ἐπάνω εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας τῆς Σικυῶνος (γ) ἐπεριδιαβάζομεν μὲ ἡδονὴν τὰ βλέμματά μας ἐπὶ τῶν δύο κόλπων, τῶν ὁποίων τὰ νερά συντρίβονται ἐναντίον ἐκείνου τοῦ ἰσθμοῦ, ὅπου δικαίως ὁ Πίνδαρος παρομοιάζει μὲ μίαν

- α) Πλούτ. εἰς Ἄρατ. τόμ. α', φύλ. 1934 καὶ 1035.
β) Παυσ. βιβ. 2, κεφ. 4, φύλ. 121.
γ) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 379. Σπὸν. τόμ. 2, φύλ. 175. Βέλ βοῦκ. 6, φύλ. 442.

ΣΕΛΙΔΑ 203

γέφυραν οικοδομημένην ἀπὸ τὴν φύσιν ἐν μέσῳ τῶν θαλασσῶν, διὰ τὴν συνδέσῃ τὰ δύο πρωτεύοντα μέρη τῆς Ἑλλάδος. (α)

Εἰς αὐτὴν τὴν θέαν, φαίνεται ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ καταστηθῇ κάμμία συγκοινωνία ἀπὸ τὸ ἐν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς ξηρᾶς, χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κορίνθου. (β) Ὅθεν μὲ θεμέλιον θεωρεῖται αὐτὴ ἡ πόλις ὡς προπύργιον τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐν τῶν ἐμποδίων τῆς Ἑλλάδος. (γ) Ἡ ζηλοτυπία ὅμως τῶν ἄλλων γενῶν, μὴ συγχωρῶντας ποτὲ τοῖς Κορινθίοις νὰ τὰ ἐμποδίσωσι τὸ πέρασμα τοῦ ἰσθμοῦ, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὠφελήθησαν ἀπὸ τὸ προτέρημα τῆς τοποθεσίας των, διὰ τὴν συνάξωσι μεγάλα πλούτη.

Ἐν ᾧ ἐφάνησαν ναῦται, ἐφάνησαν καὶ πειραταί, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὅτι, ἦσαν ἰέρακες, εὐθὺς ὅπου ἐφάνησαν περιστεραί. Κατ' ἀρχὰς τὸ ἐμπόριον τῶν Ἑλλήνων γινόμενον μόνον διὰ ξηρᾶς, ἀκολουθοῦσε τὸν δρόμον τοῦ ἰσθμοῦ διὰ τὴν ἔμβη εἰς τὴν Πελοπόννησον ἢ νὰ εὐγῆ. Οἱ Κορίνθιοι ἐκαρποῦντο ἓνα δόσιμον, καὶ ἐφθασαν εἰς ἓνα κάποιον βαθμὸν πλουσιότητος. (δ) Ἀφ' οὗ διεσκόρπισαν τοὺς

α) Πίνδ. Ἰσθμ. ᾠδ. 4, στίχ. 34. Σχολ. αὐτ.

β) Πλούταρχ. εἰς Ἄρατ., τόμ. 1, φύλ. 1044.

γ) Πλούτ. εἰς ἔραστ. ὁμιλ. τόμ. 2, φύλ. 772. Πολύβ. βιβ. 17, φύλ. 751.

δ) Ὅμηρ. Ἰλ. 2, στίχ. 570. Θουκυδ. βιβ. 1, κεφ. 13.

ΣΕΛΙΔΑ 204

πειρατὰς, τὰ πλοῖα ὀδηγούμενα ἀπὸ μίαν ἀσθενῆ πείραν, δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ καταφρονήσωσι τὴν ταραχώδη θάλασσαν, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κρήτης, ἕως τὸ ἀκροτήριον τῆς Λακωνίας Μαλαίαν. (α) Ἐλεγον τότε ὡς παροιμίαν, προτοῦ νὰ περάσης ἐκεῖνο τὸ ἀκροτήριον, ἀλησμόνησε ὅ,τι καὶ ἂν ἔχῃς ἐφετώτερον εἰς τὸν κόσμον. (β) Ἐπρόκρινον λοιπὸν νὰ ἔρχονται εἰς τὰς κατὰ τὸν ἰσθμὸν τελειωμένας θαλάσσας.

Αἱ πραγματεῖαι τῆς Ἰταλίας, τῆς Σικελίας, καὶ τῶν πρὸς δυσμὰς γενῶν, ἐπροσπέλαζον εἰς τὸν λιμένα Λεγαῖον. Ἐκεῖναι τῶν νήσων τῆς ἄσπρης θαλάσσης, τῶν παραθαλασσίων τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τῶν Φοινίκων, (γ) εἰς τὸν λιμένα τῶν Κεγχρεῶν. Μετὰ ταῦτα, τὰς μετεκόμισαν διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὸν ἓνα λιμένα εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἐμχανεύθησαν τρόπους, διὰ τὴν μετακομίζωσι καὶ τὰ πλοῖα. (δ)

Ἡ Κόρινθος καταστηθεῖσα τὸ ταμεῖον τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης (ε) ἐξηκολούθει νὰ ἀπαιτεῖ δοσί-

α) Ὅμηρ. Ὀδύσ. βιβ. 9, στίχ. 80. Σοφοκ. εἰς Τραχιν. στίχ. 120.

β) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 378.

γ) Θουκυδ. βιβ. 2, κεφ. 69.

δ) Ὁ αὐτ. βιβ. 2, κεφ. 15, βιβ. 8, κεφ. 8. Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 35. Πολύβ. ἀπ. Σουῖδ. εἰς Δίϊθμ.

ε) Ἀριστείδ. ἰσθμ. εἰς Νεπ. τόμ. 1, φύλ. 41. Ὅρος. βιβ. 5, κεφ. 3.

ΣΕΛΙΔΑ 205

ματα διὰ τὰς ξένας πραγματείας. (α) Ἐκάλυψε τὴν θάλασσαν μὲ τὰ πλοῖα της, καὶ ἐσχημάτισεν ἓναν στόλον διὰ τὴν ὑπερσπίζεται τὸ ἐμπόριόν της. Αἱ πρόοδοι της αὐταί, διήγειραν τὴν φιλοπονίαν της. Αὐτὴ ἔδωκε μίαν νέαν μορφήν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ αἱ πρῶται τριήρεις ὅπου ἐφάνησαν ἦσαν ἔργα τῶν ναυπηγῶν της. (β) Αἱ θαλάσσιοι

δυνάμεις της κάμνωντάς την νὰ εἶναι σεβαστή, ἐσπούδασαν ὅλοι νὰ χύσωσιν εἰς τὸν κόλπον της τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων τόπων. Εἶδομεν νὰ ξαπλώνωσιν εἰς τὸ περιγιάλι (γ) κωπιά, χαρτί καὶ πανία πλοίων φερμένα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ὀδόντας ἐλεφάντων τῆς Λιβύας, φοίνικας τῆς Φοινικίας, τάπητας τῆς Καρθαγένης, σιτάρι καὶ τυρία τῆς Συρακούσης, (δ) ἀπύδια καὶ μήλα τῆς Εὐρίππου, σκλάβους τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Θεσσαλίας, χωρὶς νὰ ὀμιλήσωμεν δι' ἓνα πλῆθος ἄλλων πραγμάτων, τὰ ὅποια καθημερινῶς ἔρχονται εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος, (ε) καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς τῆς Κορίνθου. Ἡ γλυκύτης τοῦ κέρδους ἔλκει τοὺς ξένους πραγματευτὰς,

α) Στράβ. αὐτόθ. φύλ. 378.

β) Θουκυδ. βιβ. 1, κεφ. 13. Διόδ. Σικ. βιβ. 14, φύλ. 269.

γ) Ἀντιφ. καὶ Ἑρμιπ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. 1, κεφ. 21. φύλ. 27.

δ) Ἀριστοφ. εἰς ἐσπ. στίχ. 834.

ε) Ἀθην. σ. 27.

ΣΕΛΙΔΑ 206

καὶ προπάντων τοὺς τῆς Φοινίκης. (α) Καὶ οἱ δημόσιοι ἀγῶνες τοῦ ἰσθμοῦ συναθροίζουσιν ἐκεῖ ἓναν ἄπειρον ἀριθμὸν θεατῶν. (β)

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ τρόποι αὐξήσαντες τὰ πλοῦτη τοῦ ἔθνους, οἱ διωρισμένοι τεχνῖται διὰ νὰ τοὺς ἐργάζωνται, ἐπιστρατεύοντο (γ) καὶ ἐγκαρδιοῦντο μὲ μίαν νέαν ἄμιλαν. (δ) Αὐτοὶ ἦσαν ἤδη (τοῦλάχιστον καθὼς προτείνουσιν) ὑπερεξέχοντες δι' ἐπωφελῶν ἐφευρέσεων (ε) ἐγὼ δὲν τὰς διηγοῦμαι λεπτομερῶς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤμπορῶ νὰ περιορίσω ἀκριβῶς τὸ ἀντικείμενόν των. Αἱ τέχναι ἀρχινοῦσι ἀπὸ μικρὰ ἐγχειρήματα, καὶ δοκιμαζόμεναι εἰς διάφορα μέρη, ὅταν ἔλθωσιν εἰς ἐντέλειαν, πέρνουσι τὸ ὄνομα τῶν ἐφευρετῶν ἐκεῖνοι ὅπου μὲ εὐτυχεῖς στοχασμοὺς εὐκόλυναν τὴν πρᾶξιν των.

Θέλω ἐκθέσει περὶ τούτου ἓνα παράδειγμα, τὸν τροχὸν μὲ τὸν ὁποῖον ὁ κεραμεὺς βλέπει ἓν ἀγκεῖον νὰ στρογγυλοῦται ὑπὸ τὴν χειρὰ του, ὁ ἱστορικὸς Εὐφορος, τόσον ἐγκεχυμένος εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἀρχαίων χρήσεων, μὲ ἔλεγε μιᾷ ἡμέρᾳ ὅτι, ὁ σοφὸς Ἀνάχαρσις τὸν εἰσέφερε με-

α) Πίνδ. Πύθ. ᾠδ. 2, στίχ. 125.

β) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 378.

γ) Ἡρόδοτ. βιβ. 2, κεφ. 167.

δ) Ὅρος. βιβ. 7, κεφ. 3.

ε) Σχολ. Πιν. Ὀλύμπ. ᾠδ. 13, σ. 17. Πλίν. β. 35, κ. 3, τ. 2, σ. 682, κ. 12, σ. 710.

ΣΕΛΙΔΑ 207

ταξὺ τῶν Ἑλλήνων. (α) Ἐν καιρῷ τῆς διατριβῆς μου εἰς Κόρινθον, ἠθέλησα νὰ καυχηθῶ. Μὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι, ἡ δόξα τούτου ἦτον χρεωστούμενη ἐνὶ τῶν συμπολιτῶν των ὅπου ὠνομάζετο Ὑπέρβιος. (β) Ἐνας μεταφραστικὸς τοῦ Ὀμήρου μᾶς ἀπέδειξε δι' ἑνὸς παραφράσματος αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ὅτι αὐτὴ ἡ μηχανὴ ἦτον γνωστὴ πρὸ τοῦ Ὑπερβίου. (γ) Ὁ Φιλότης ἀντεπεδείκνυεν ὅτι, ἡ τιμὴ τῆς ἐφευρέσεως ἀνῆκε τῷ Θάλῳ, ὅστις ἦτον ἀρχαιότερος τοῦ Ὀμήρου, καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Ἀθηναίου Δαιδάλου. (δ) Τὸ ὅμοιον εἶναι διὰ τὰς περισσοτέρας ἐκκαλύψεις, τὰς ὁποίας τὰ πλήθη τῆς Ἑλλάδος τὰς προσοικειοῦνται μὲ ὄρεξιν. Ἐκεῖνο ὅπου ἠμπορεῖ νὰ συμπεράνη τινὰς

διὰ τὰς προτάσεις των, εἶναι ὅτι ἐκαλλιέργησαν ἐνωρὶς τὰς τέχνας, ὧν κρίνονται ἐφευρεταί.

Ἡ Κόρινθος εἶναι γεμάτη ἀποθηκῶν καὶ ἐργοποιῶν (ε) δουλεύουσιν ἐκεῖ μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ σκεπάσματα στρωμάτων ἐκζητούμενα ἀπὸ τὰ

- α) Ἐφορ. ἀπ. Στράβ. βιβ. 7, φύλ. 303. Ποσιδών. Ἀπολ. Σενέκ. ἐπιστ. 90, τόμ. 22, φύλ. 412. Διογ. Λαέρ. κτ.
- β) Θεόφρ. ἀπ. Σχολ. Πίνδ. Ὀλύμπ. ᾠδ. 13, στίχ. 25. Πλίν. βιβ. 7, κεφ. 56, τόμ. α', φύλ. 414.
- γ) Ὅμ. ἰλ. βιβ. 18, στίχ. 600.
- δ) Διόδ. Σικ. βιβ. 4, φύλ. 277.
- ε) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 382. Ὅροσ. βιβ. 5, κεφ. 3.

ΣΕΛΙΔΑ 208

ἄλλα ἔθνη. (α) Αὐτὴ συνάζει μὲ μεγάλα ἔξοδα τὰς εἰκόνας, καὶ τὰ εἶδωλα, ἔργα τῶν πρώτων διδασκάλων (β) δὲν προήγαγεν ὅμως μέχρι τοῦ δε κανέναν ἀπ' ἐκείνους τοὺς τεχνίτας ὅπου προξενούσι τόσην τιμὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὅτι αὐτὴ ἔχει διὰ τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης μόνον μίαν ὄρεξιν πολυτελείας, ἢ ὅτι ἡ φύσις κρατοῦσα τὸ δίκαιόν του νὰ θέτῃ ὅπου θέλῃ τοὺς νόας, ἀφίνει μόνον εἰς τοὺς μονάρχας τὴν φροντίδα τοῦ νὰ τοὺς ζητῶσι, καὶ νὰ τοὺς ἐκφέρωσιν εἰς τὴν λάμπριν τοῦ φωτός.

Ἐν τοσοῦτῳ εἶναι εἰς ὑπόληψιν μερικὰ ἔργα μπρούντζινα καὶ πήλινα ὅπου κατασκευάζονται εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, αὐτὴ δὲν ἔχει ἰδίως μεταλλεῖα χαλκοῦ (γ) οἱ τεχνῖται της, μιγνύοντες ἐκεῖνον ὅπου ἔρχεται ἀπὸ ξένον τόπον μὲ ὀλίγην ποσότητα μαλάγματος καὶ ἀσημίου, (δ) συνθέτουσιν ἓνα λαμπρὸν μέταλλον, καὶ σχεδὸν ἀνέπαφον εἰς τὴν σκουρίαν (ε) κάμνουσι θυρεοῦς, περι-

- α) Ἐρμιπ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. α', κεφ. 2, φύλ. 27.
- β) Πολύβ. ἀπ. Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 381. Φλωρ. βιβ. 2, κεφ. 16.
- γ) Πausan. βιβ. 2, κεφ. 3.
- δ) Πλίν. βιβ. 34, κεφ. 2, φύλ. 640. Ὁ αὐτ. βιβ. 37, κεφ. 3, φύλ. 772. Φλώρ. αὐτ. Ὅροσ. β. 5, κεφ. 3.
- ε) Κικέρ. βιβ. 4, κέφ, 14, τόμ. 2, φύλ. 340.

ΣΕΛΙΔΑ 209

κεφαλαίας, μικρὰς μορφὰς, ποτήρια, ἀγκεῖα ὅπου εἶναι ὀλιγώτερον εἰς ὑπόληψιν διὰ τὴν ὕλην των, παρὰ διὰ τὴν τέχνην, τὰ περισσότερα πλουτισμένα μὲ φῦλλα, καὶ ἄλλα στολίσματα κατειργασμένα μὲ τὸ κοπίδι. (α) Μὲ παρομοίαν σύμπνοιαν καθιστοροῦσι τὰ ἴδια στολίσματα ἐπάνω εἰς τὰ πήλινα ἔργα. (β) Ἡ πλέον κοινὴ ὕλη δέχεται τὸ ὠραῖον σχῆμα ὅπου δίδουσι, καὶ καλλοπίσματα δὶ' ὧν φροντίζουσι νὰ τὴν καθωραΐσωσι. Προτέρημα, τὸ ὅποῖον τὴν κάμνει νὰ εἶναι προτιμωτέρα τῶν μαρμάρων καὶ τῶν πλέον τιμιωτέρων μετάλλων.

Αἱ γυναῖκες τῆς Κορίνθου ὑπερεξέχουσι διὰ τὴν ὠραιότητά των. (γ) Οἱ ἄνδρες διὰ τὴν ἔφεσιν τοῦ κέρδους καὶ τῶν ἡδονῶν, αὐτοὶ ἀφανίζουσι τὴν ὑγείαν τους εἰς τὰς ὑπερβολὰς τῆς τραπέζης (δ) καὶ ὁ Ἔρωσ δὲν εἶναι ἄλλο παρ' αὐτοῖς, ἢ μία παράφρων ἀναίδεια (ε) μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐρυθριάσωσιν, ἐκζητῶσι νὰ τὴν δικαιολογήσωσι δὶ' ἐνὸς θεσπίσματος, τὸ ὅποῖον φαίνεται νὰ τοῖς τὸν προσδιορίζῃ ὡσὰν ἔ-

- α) Ὁ αὐτ. κεφ. 44, τόμ. 4, φύλ. 391.
 β) Στράβ. βιβ. 5, φύλ. 381. Σαλμάς εἰς ἀσκήσ. Πλίν. φύλ. 1048.
 γ) Ἀνακρ. ῥδ. 32.
 δ) Πλάτ. εἰς Δημοκρ. βιβ. 3, τόμ. 2, φύλ. 404.
 ε) Ἀριστοφ. Θεσμοφ. στίχ. 655. σχολ. αὐτοῦ Στέφαν. εἰς Κόρινθ.

ΣΕΛΙΔΑ 210

να των χρέος. Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ἡ κυριωτέρα θεότης των, τῇ καθιέρωσαν πόρνας ἐπιφορτισμένας νὰ τοῖς προσοικειῶσι τὴν ὑπεράσπισίν της. Εἰς τὰς μεγάλας δυστυχίας, εἰς τοὺς ὑπερμεγέθεις κινδύνους, αὐταὶ παρεδρεύουσιν εἰς τὰς θυσίας, καὶ πορεύονται μὲ λιτανεῖαν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄλλους πολίτας, ψάλλουσαι ἱεροὺς ὕμνους. Εἰς τὴν ἔφοδον τοῦ Ξέρξου, μεταχειρίσθησαν τὴν ἐμπιστοσύνην των, καὶ εἶδα τὴν εἰκόνα ἐν ἧ αὐταὶ παριστάνονται δεόμεναι τῆς θεᾶς. Τινὲς στίχοι τοῦ Σιμωνίδου γεγραμμένοι κάτω τῆς εἰκόνας, ταῖς ἀποδίδει τὴν δόξαν τοῦ νὰ ἐλύτρωσαν τοὺς Ἕλληνας. (α)

Ἔνας τοιοῦτος καλὸς θρίαμβος, ἐπλήθυνεν αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν ἱερειῶν. Τὴν σήμερον, οἱ κατὰ μέρος ἄνθρωποι ὁποῦ θέλουσι νὰ βεβαιώσωσι τὴν ἔκβασιν τῶν ἐπιχειρημάτων των, τάζουσι νὰ προσφέρωσι τῇ Ἀφροδίτῃ ἕναν κάποιον ἀριθμὸν πορνῶν, τὰς ὁποίας μετακομίζουσιν ἀπὸ διάφορα μέρη. (β) Μετροῦνται ἕως χίλια εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν. Ἐλκύουσι τοὺς ξένους πραγματευτὰς, ἀφανίζουσιν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις μίαν ὀλόκληρον ἀποσκευὴν, καὶ ἐκ τούτου ἡ παροιμία ἴσως παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον. (γ)

- α) Χαμελ. Θεόπομπ. Τιμ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. 13, κεφ. 14, φύλ. 573. Πίνδ. ἀπ. εὐμ. φύλ. 574.
 β) Ἀθην. αὐτόθ.
 γ) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 378.

ΣΕΛΙΔΑ 211

Πρέπει νὰ παρατηρήσω ἐδῶ ὅτι, εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, αἱ γυναῖκες ὁποῦ μετέρχονται μίαν παρομοίαν ἀνταλλαγὴν διαφθορᾶς, ποτὲ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔχωσι τὴν παραμικροτέραν ἀπαίτησιν διὰ τὴν δημόσιον ὑπόληψιν. Καὶ ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν Κόρινθον, ὁποῦ μὲ ἔδειχναν μὲ τόσῃ φιλοφροσύνῃ τὸν τάφον τῆς ἀρχαίας Λαΐδος, (α) αἱ τιμημέναι γυναῖκες πανηγυρίζουσιν, εἰς τιμὴν τῆς ἀφροδίτης μίαν κατὰ μέρος ἑορτὴν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ ἐταῖραι δὲν παρειαίγονται. (β) Καὶ ὅτι οἱ ἐγκάτοικοί της, οἵτινες ἔδωκαν τόσα μεγάλα δείγματα ἀνδρείας εἰς τὸν Περσικὸν πόλεμον, (γ) παραιτηθέντες νὰ ἐκθηλυθῶσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς, ἔπεσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀργείων, ἐβιάσθησαν νὰ διακονεύσωσιν εἰς διαφόρους καιροὺς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Θηβαίων (δ) καὶ κατήνησαν τέλος πάντων νὰ εἶναι τὸ πλουσιώτερον, τὸ γυναικωδέστερον καὶ ἀσθενέστερον γένος τῆς Ἑλλάδος.

- α) Πausan. βιβ. 2, κεφ. 12, φύλ. 115.
 β) Ἀλεξ. ἀπ. Ἀθην. βιβ. 13, φύλ. 574.
 γ) Ἡρόδοτ. βιβ. 9, κεφ. 104. Πλούτ. περὶ κακ. Ἡρόδοτ. τόμ. 2, φύλ. 870 καὶ 872.
 δ) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. βιβ. 4, φύλ. 521, καὶ 523, βιβ. 6, φύλ. 610, βιβ. 7, φύλ. 634.

ΣΕΛΙΔΑ 212

Δὲν μὲ μένει ἄλλο, παρὰ νὰ δώσω μίαν ψιλήν ιδέαν τῶν μεταβολῶν ὅπου ἐδοκίμασεν ἡ διοίκησις τῆς. Εἶμαι ὑπόχρεως νὰ ἐπανέβω εἰς μακρυνούς αἰῶνας, ὅμως δὲν θέλει ἐπιμείνω ἐπὶ πολλοῦ.

Περὶ τῶν 110 χρόνων μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, 30 χρόνους μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἡρακλείδων, Ἀλήτας ἀπόγονος τοῦ Ἡρακλέους, ἀποκτᾷ τὸ βασίλειον τῆς Κορίνθου, καὶ οἱ ἀπόγονοὶ του τὸ ἐξουσίασαν εἰς διάστημα 414 χρόνων, ὁ πρωτότοκος υἱὸς διεδέχετο πάντοτε τὸν πατέρα του. (α) Ἡ βασιλεία μετὰ ταῦτα κατεβλήθη, καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις παραιτηθεῖσα μεταξὺ τῶν χειρῶν 200 πολιτῶν, οἵτινες ἐσυγκενεῦοντο μόνον ἀναμεταξύ των, (β) καὶ ὅλοι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Ἡρακλείδων. (γ) Ἐκλέγετο ἕνας κάθε χρόνον, διὰ νὰ διοικῇ τὰς ὑποθέσεις, ὑπὸ τὸ ὄνομα Πρύτανις. (δ) Ἐθέσπισαν εἰς τὰς πραγματείας ὅπου ἐπερνοῦσαν ἀπὸ τὸν ἰσθμὸν, ἕνα δόσιμον ὅπου τοὺς ἐπλούτισε, καὶ ἐχάθησαν διὰ τῆς ὑπερβολικῆς πολυτελείας. (ε)

α) Διόδ. Σικ. ἀπ. Συγκελλ., φύλ. 179.

β) Ἡρόδ. βιβ. 5, κεφ. 92.

γ) Διόδ. Σικ. αὐτόθ.

δ) Ὁ αὐτὸς αὐτόθ. Πausan. βιβ. 2, κεφ. 4, 120.

ε) Στράβ. βιβ. 8, φύλ. 378. Αἴλιαν. ποικίλ. ἰστ. βιβ. α', κεφ. 19.

ΣΕΛΙΔΑ 213

Ἐννεήντα χρόνους μετὰ τὴν ἐνθέσπισίν των, (α) ὁ Κύψελος σύρωντας τὸν λαὸν εἰς τὸ μέρος του, ἐνδύθη τὴν ἐξουσίαν του* καὶ ἐξανασύστησε τὴν βασιλείαν, ἣτις διήρκησεν εἰς τὸν οἶκόν του 73 χρόνους καὶ μῆνας ἕξ. (β)

Αὐτὸς ἐσημείωσε τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας του μὲ διωγμοὺς καὶ ὠμότητας, ἐκυνήγησεν ἐκείνους τῶν πολιτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ὑπόληψις τὸν ἐπείραζεν, ἐξώρισεν ἐτούτους, ἐξένδυσε τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὰ ὑποστατικά των, ἐθανάτωσε πολλοὺς. (γ) Διὰ νὰ ἐξασθενίσῃ ἀκόμι τὸ μέρος τῶν πλουσίων ἀνθρώπων, ἐπῆρεν ἐμπροστὰ τὸ δέκα χρόνων δέκατον ὅλων τῶν ὑπαρχόντων, μὲ πρόφασιν (ἔλεγεν) ἐνὸς ταξίματος ὅπου εἶχε κάμη προτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν θρόνον, (δ) τὸ ὁποῖον καὶ ἐνόμισε πῶς τὸ πληρῶνει, θέτωντας κοντὰ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὀλυμπίας ἕνα μέγιστον μαλαγματοκαπνισμένον εἶδωλον. (ε) Ὅταν ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ

α) Διόδ. Σικ. αὐτ. Ἀριστοτ. περὶ Δημοκρατ. βιβ. 5, κεφ. 10, τόμ. 2, φύλ. 403.

*) Πρὸ Χριστοῦ 658 χρόνους.

β) Ἀριστ. αὐτόθ. κεφ. 12, φύλ. 411.

γ) Ἡρόδ. βιβ. 5, κεφ. 92. Πολύαιν. στρατ. βιβ. 5, κεφ. 31.

δ) Ἀριστ. περὶ ἰάσ. βασιλ. γεν. βιβ. 2, τόμ. 2, φύλ. 501. Σουίδ. εἰς Κύψελ.

ε) Πλάτ. εἰς Φαίδ. τόμ. 3, φύλ. 236. Στράβ. βιβ. 5, φύλ. 378. Σουίδ. αὐτόθ.

ΣΕΛΙΔΑ 214

νὰ φοβῆται, ἠθέλησε νὰ κάμη νὰ τὸν ἀγαπήσωσι, καὶ ἐδείχθη χωρὶς δορυφόρους καὶ προπομπὴν, (α) ὁ λαὸς κατανυχθεὶς ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐμπιστοσύνην, τῷ ἐσυγχώρησεν εὐκόλως τὰς ἀδικίας, ὧν δὲν ἦτον αὐτὸς ἡ θυσία, καὶ τὸν ἄφησαν νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, μετὰ μίαν βασιλείαν 30 χρόνων. (β)

Περίανδρος ὁ υἱός του, προεμήνυσεν εὐτυχεῖς ἡμέρας, καὶ μίαν ἐπαρκοῦσαν γαλήνην. Ἐθαύμαζον τὴν γλυκύτητά του, (γ) τὴν μάθησίν του, τὴν φρόνησίν του, τοὺς κανονισμοὺς ὅπου ἔκαμεν ἐναντίον ἐκείνων οἵτινες εἶχον πολλοὺς σκλάβους, ἢ ἐκείνων ὅπου τὰ ἔξοδα ὑπερτεροῦσαν τὸ εἰσόδημα, ἐναντίον ἐκείνων ὅπου ἐμολύνοντο ἀπὸ θανάσιμα ἐγκλήματα, ἢ ἀπὸ κτηνώδη ἥθη, ἐσύνθεσεν ἓν συνέδριον, δὲν ἐθέσπισε κἀνένα καινούριον δόσιμον, εὐχαριστήθη εἰς τὰ δόσιματα ὅπου ἐπληρώνοντο προτιήτερα εἰς τὰς πραγματείας, (δ) ἐναυπήγησε πολλὰ πλοῖα, (ε) καὶ διὰ τὴν δώσην περισσοτέραν δραστηριότητα εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀπεφάσισε νὰ τρυπήσῃ τὸν ἰσθμὸν, καὶ νὰ ἐνώσῃ τὰς

- α) Ἀριστοτ. Δημοκρ. βιβ. 5, κεφ. 12, φύλ. 411.
- β) Ἡρόδοτ. αὐτόθ. Ἀριστ. αὐτ.
- γ) Ἡρόδοτ. αὐτόθ.
- δ) Ἡρακλείδ. Ποντικ. πολιτ. τῆς ἀρχ. Ἑλλ., τόμ., φύλ. 2825.
- ε) Νικόλ. Δαμασκ. εἰς πρακτ. Βαλεσ. φύλ. 450.

ΣΕΛΙΔΑ 215

δύο θαλάσσας. (α) Εἶχε πολέμους νὰ βαστάξῃ, καὶ αἱ νίκαι τοῦ ἔδωκαν μίαν ὑψηλὴν ἰδέαν τῆς ἀνδρείας του. (β) Τί δὲν ἔπρεπε νὰ προσμεῖνῃ τινὰς ἄλλοθι ἀπὸ ἓνα ἡγεμόνα, τοῦ ὁποίου τὸ στόμα ἐφαίνετο νὰ εἶναι τὸ ὄργανον τῆς σοφίας; (γ) ὅστις ἔλεγεν ἐνίοτε ὅτι ἄκατάστατος ἔρωσ τοῦ πλοῦτου, εἶναι μία συκοφαντία κατὰ τῆς φύσεως, αἱ ἡδοναὶ παρέρχονται, αἱ ἀρεταὶ εἶναι αἰώνιοι. (δ) Ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία συνίσταται μόνον εἰς τὴν καθαρὰν συνείδησιν. (ε)

Εἰς μίαν κινδυνώδη περίστασιν, ἐζητοῦσε συμβουλὰς ἀπὸ τὸν Θρασύβουλον βασιλέα τῆς Μιλήτου* μὲ τὸν ὅποιον εἶχε συνδέσμους φιλίας. (ζ) Ὁ Θρασύβουλος ἐπῆγε τὸν ἀπεσταλμένον εἰς ἓνα κάμπον, καὶ περιδιαβάζωντας μαζί του ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς εὐφόρου ἐσπαρμένου χωραφίου, τὸν ἐρωτοῦσε διὰ τὴν αἰτίαν τῆς πρεσβείας του, ὁδεύωντας ἐπέκοπτε τὰ στάχια ὅπου ὑψοῦντο ἀνωτέρω τῶν

- α) Διογ. Λαέρτ. βιβ. α', § 99.
- β) Ἀριστοτ. βιβ. 5, κεφ. 12, φύλ. 411. Νικόλ. Δαμασκ. αὐτόθ.
- γ) Διογ. Λαέρτ. αὐτόθ., § 91.
- δ) Στοβ. ὁμιλ. 3, φύλ. 46.
- ε) Ὁ αὐτ. ὁμ. 25, φύλ. 192.
- *) Εἶναι εἰς τὸ παραθαλάσσιον τῆς ἀνατολῆς εἰς τὴν Ἰωνίαν ὄρα τὴν Χάρταν.
- ζ) Ἡρόδ. βιβ. α', κεφ. 20 καὶ βιβ. 5, κεφ. 92.

ΣΕΛΙΔΑ 216

ἄλλων. Ὁ ἀπεσταλμένος δὲν ἐνόησεν ὅτι ὁ Θρασύβουλος ἔβαλεν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ μίαν ἀρχὴν οἰκιοποιημένην παρὰ πολλῶν διοικήσεων, σχεδὸν καὶ δημοκρατικῶν, ὅπου δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἀπλοὺς δημῶτας νὰ ἔχωσι πολλὴν ἀξιοσύνην, ἢ πολλὴν ἀξιοπιστότητα. (α) Ὁ Περίανδρος ἐκατάλαβεν αὐτὴν τὴν διάλεκτον, καὶ ἀκολούθησε νὰ χρᾶται τὴν μετριοφροσύνην. (β)

Ἡ λαμπρότης τῶν προόδων του, καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν κολάκων του, ἐξεκάλυψαν τέλος πάντων τὸν χαρακτήρα του, τοῦ ὁποίου πάντοτε εἶχε κατακρατήσῃ τὴν ὀρμὴν. Εἰς μίαν ὑπερβολὴν θυμοῦ διηγεμένου ἴσως ἀπὸ τὴν ζηλοτυπίαν του, ἐθανάτωσε τὴν εἰς ἄκρον ἠγαπημένην Μέλισσαν σύζυγόν του. (γ) Ἐκεῖ ἐτελειώσεν ἢ εὐτυχία καὶ αἱ ἀρεταὶ του. Αἰσθμῶν ἀπὸ ἓνα πολυχρόνιον πόνον, ἀθύμησε

περισσότερον, ὅταν ἤκουσεν ὅτι, ὄχι μόνον δὲν τὸν ἐσυλλυποῦντο, ἀλλὰ τὸν ἐγκαλοῦσαν πῶς ἐμόλυνεν ἄλλοτε τὴν κλίνην τοῦ πατρός του, (δ) καθὼς ἐγνώρισεν ὅτι ἡ κοινὴ ὑπόληψις πρὸς αὐτὸν ἐψυχραίνετο, ἐτόλμησε νὰ τὴν καταφρονήσῃ, καὶ χωρὶς νὰ στοχασθῇ ὅτι εἶναι

α) Ἀριστ. περὶ δῆμ. βιβ. 3, κεφ. 13, φύλ. 355, βιβ. 5, κεφ. 10, φύλ. 403.

β) Πλούταρχ. εἰς συμπ. τόμ. 2, φύλ. 147.

γ) Ἡρόδ. βιβ. 3, κεφ. 50. Διογ. Λαέρτ. βιβ. α', § 94.

δ) Διογ. Λαέρτ. βιβ. α', § 96. Παρθεν. ἐρωτ. κεφ. 17.

ΣΕΛΙΔΑ 217

μερικαὶ ὕβρεις, διὰ τὰς ὁποίας ἕνας βασιλεὺς πρέπει νὰ ἐκδικῆται μὲ τὴν εὐσπλαχνίαν, ἐβάρυνε τὸν βραχίονά του ἐπάνω εἰς ὅλους τοὺς ὑπηκόους του, περιεκυκλώθη ἀπὸ δορυφόρους (α) ἐσκληρύνθη ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ ὁ πατήρ του δὲν ἤγγιζεν, ἐγύμνωσε μὲ παραμικρὰν πρόφασιν τὰς Κορινθίας ἀπὸ τὰ πετράδια των, καὶ ἀπ' ὅ,τι εἶχον πολυτιμώτερον, (β) ἐπεφόρτισε τὸν λαὸν μὲ ἔργα, διὰ νὰ τὸν κατακρατεῖ εἰς τὴν δουλείαν, ἐνεργούμενος ὁ ἴδιος ἀδιακόπως ἀπὸ ὑπογίας καὶ τρόμους, τιμωρῶντας τὸν πολίτην ὁποῦ ἐκάθητο ἡσυχος εἰς τὴν δημόσιον ἀγορὰν, (γ) καὶ καταδικάζωντας ὡς ὑπεύθυνον κάθε ἄνθρωπον ὁποῦ ἤμποροῦσε νὰ καταστήσῃ τοιοῦτος.

Οἰκειακαὶ λύπαι αὐξήσαν τὴν φρίκην τῆς καταστάσεώς του: ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν τοῦ Λυκόφρων ὀνόματι, εἰδοποιηθεὶς παρὰ τοῦ ἐκ μητρός πάππου τῆς δυστυχοῦς μοίρας τῆς μητρός του, συνέλαβεν ἕνα τόσον ἰσχυρὸν μίσος κατὰ τοῦ φονέως, ὁποῦ δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν θέαν του, καὶ δὲν κατεδέχετο σχεδὸν μήτε νὰ ἀποκριθῇ

α) Ἡρακλ. πολιτ. ἀρχ. Ἑλλ. τόμ. 7, φύλ. 2835. Διογ. Λαέρτ. βιβ. α', § 98.

β) Ἡρόδ. βιβ. 5, κεφ. 92. Διογ. Λαέρτ. βιβ. α', § 97. Πλούτ. τόμ. 2, φύλ. 1104.

γ) Νικόλ. Δαμασκ. εἰς βαλεσ. φύλ. 450.

ΣΕΛΙΔΑ 218

εἰς τὰς ἐρωτήσεις του· αἱ περιποιήσεις καὶ αἱ δεήσεις ματαίως ἐπεδαμνιεύοντο. Ὁ Περίανδρος ἐβιάσθη νὰ τὸν διώξῃ ἀπὸ τὸν οἶκόν του, νὰ ἐμποδίσῃ ὅλους τοὺς πολίτας, ὄχι μόνον νὰ τὸν δεχθῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ὀμιλήσωσιν, ἐπὶ τιμωρίᾳ μιᾶς χρηματικῆς δόσεως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ νέος κατέφυγεν ὑποκάτω εἰς μίαν τῶν δημοσίων στοῶν. Χωρὶς βοήθειαν, χωρὶς νὰ παραπονεθῇ, καὶ ἀποφασισμένος νὰ τὰ ὑποφέρῃ ὅλα καλλίτερα, παρὰ νὰ ἐκθέσῃ τοὺς φίλους του εἰς τὴν μανίαν τοῦ τυράννου. Μετὰ μερικὰς ἡμέρας, βλέπωντάς τον ὁ πατήρ του κατὰ τύχην, αἰσθάνθη νὰ διεγερθῇ ὅλη ἡ φιλοστοργία του, ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν, καὶ δὲν ἀλησμόνησε τίποτε εἰς τὸ νὰ τὸν δυσωπήσῃ, μὴν ἀπολαμβάνωντας ὅμως ἄλλο, παρὰ ταῦτα τὰ λόγια, ἴσῃ ἐπαρέβης τὸν νόμον σου καὶ ἐνέχεσαι εἰς τὴν δόσιν''. Ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐξωρίσῃ εἰς τὴν νῆσον τῆς Κορκύρας (τοὺς Κορφοῦς) τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐνώσῃ μὲ τὰς ὑπ' αὐτὸν ἐπαρχίας. (α)

Ὅργανισθέντες οἱ θεοὶ ἐχάρισαν τῷ ἡγεμόνι τούτῳ πολυχρόνιον ζῶν, ἥτις ἐφθείρετο βραδέως εἰς λύπας καὶ τύψιν τοῦ συνειδότος. Δὲν ἦτον πλέον ὁ καιρὸς νὰ λέγῃ, καθὼς ἔλεγε πρότερον ὅτι, καλλίτερον εἶναι νὰ παρακινήσῃ τοὺς

α) Ἡρόδοτ. βιβ. 3, κεφ. 52.

ΣΕΛΙΔΑ 219

ἄλλους τινὰς νὰ τὸν φθονῶσι, παρὰ νὰ τὸν λυποῦνται. (α) Ἡ αἴσθησις τῶν κακῶν τοῦ τὸν ἔκαμνε νὰ ὁμολογῇ πῶς ἡ δημοκρατία εἶναι προτιμωτέρα τῆς τυραννίας, (β) ἐτόλμησεν ἕνας νὰ τὸν παραστήσῃ, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ παραιτήσῃ τὸν θρόνον. Ἔφευ, ἀπεκρίθη, εἶναι τόσον κινδυνῶδες εἰς ἕναν τύραννον τὸ νὰ καταβῆ, ὅσον καὶ τὸ νὰ πέσῃ ἀπ' αὐτὸν'. (γ) Ἐπειδὴ τὸ βάρος τῶν ὑποθέσεων τὸν ἐπεριβάρυνε πλεον περισσότερον, καὶ δὲν εὔρισκε συμβοήθειαν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν του, ὅστις ἦτον ἀνόητος, (δ) ἀπεφάσισε νὰ ἀνακαλέσῃ τὸν Λυκόφρονα, καὶ ἔκαμε πολλὰς δοκιμὰς, αἱ ὁποῖαι καταφρονητικῶς ἀπεβλήθησαν. Τέλος πάντων ἐπρόβαλε νὰ παραιτήσῃ τὸ βασίλειον, καὶ νὰ ἐξορισθῇ ὁ ἴδιος αὐτὸς εἰς τὴν Κόρκυραν, ἐν καιρῷ ὅπου ὁ υἱὸς του παραιτῶντας αὐτὸ τὸ νησι, νὰ ἔλθῃ νὰ βασιλεύσῃ εἰς τὴν Κόρινθον. Αὐτὸς ὁ σκοπὸς ἔμελλε νὰ τελειωθῇ, ὅταν οἱ Κορκυραῖοι τρομάζοντες τὴν παρουσίαν τοῦ τυράννου, συνέτεμον τὰς ἡμέρας τοῦ Λυκόφρονος. (ε) Ὁ πατήρ του, δὲν ἔλαβεν

α) Ἡρόδοτ. βιβ. 3, κεφ. 52.

β) Στοβ. ὁμιλ. 3, σ. 46.

γ) Ὁ αὐτ. ὁμιλ. 41, σ. 247.

δ) Ἡρόδ. αὐτ. κ. 53.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 220

οὔτε τὴν παρηγορίαν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐκδίκησιν ὅπου ἀνήκεν εἰς μίαν τοιαύτην χαμερπῆ ἀνομίαν. Εἶχεν ἐμβάσῃ εἰς ἕνα πλοῖον τοῦ 300 παιδιά ἠρπαγμένα ἀπὸ τὰς πρώτας γενεὰς τῆς Κορκύρας διὰ νὰ τὰ στείλῃ τὸν βασιλέα τῆς Λυδίας. Τὸ πλοῖον προσπελάζοντας εἰς τὴν Σάμον, οἱ κάτοικοι κατενύχθησαν εἰς τὴν τύχην αὐτῶν τῶν δυστυχῶν θυμάτων, καὶ εὔρον τρόπον νὰ τὰ λυτρώσωσι, καὶ νὰ τὰ στείλωσιν εἰς τοὺς γονεῖς των. (α) Ὁ Περίανδρος, καταβιβρωσκόμενος ἀπὸ μίαν ἀνίσχυρον λύσσαν, ἀπέθανεν 80 χρόνων (β) βασιλεύσας 44. (γ) *

Εὐθὺς ὅπου ἔκλεισε τὰ μάτια, ἠφάνισαν ὅλα τὰ μνημεῖα, ὡς καὶ τὰ παραμικρὰ ἴχνη τῆς τυραννίας. (δ) Τὸν διεδέχθη ἕνας ἡγεμὼν ὀλίγον γνωστὸς, ὅστις μόνον τρεῖς χρόνους ἐβασίλευσεν. (ε) Ὑστερον ἀπ' αὐτὸ τὸ ὀλίγον διάστημα τοῦ καιροῦ, οἱ Κορίνθιοι ἐνώσαντες τὰ στρατεύματά των με ἐκεῖνα τῆς Σπάρτης (ζ) κατέστησαν μίαν διοίκησιν ὅπου διήρκησε πάντοτε, ἐπειδὴ καὶ μετέχει περισ-

α) Ἡρόδ. β. 3, κ. 48.

β) Διογ. Λαέρτ. β. 1, § 95.

γ) Ἀριστοτ. Δημοκρατ. β. 5, κ. 12, σ. 411.

*) 596 ἔτ. πρὸ Χ.

δ) Πλούτ. περὶ κακ. Ἡρόδ. τ. 2, σ. 860.

ε) Ἀριστοτ. αὐτ.

ζ) Πλούτ. αὐτόθ, σ. 859.

ΣΕΛΙΔΑ 221

σότερον ἀπὸ τὴν ὀλιγαρχίαν, παρὰ ἀπὸ τὴν δημοκρατίαν, καὶ ὅτι αἱ μεγάλα ὑποθέσεις δὲν κρέμανται ἀπὸ τὴν αὐτοθελῆ ἀπόφασιν τοῦ πλήθους. (α) Ἡ Κόρινθος

προῆγεν ἐπιτηδείους πολίτας εἰς τὴν τέχνην τοῦ διοικεῖν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην πόλιν τῆς Ἑλλάδος. (β) Αὐτοὶ μὲ τὴν γνῶσιν καὶ μάθησίν των, τοιουτοτρόπως ὑπεστήριξαν τὸ σύστημα, ὅπου ἡ ζηλοτυπία τῶν πτωχῶν κατὰ τῶν πλουσίων, δὲν ἐφθασε ποτὲ νὰ τὸ κλονήσῃ. (γ)

Αὐτὴν τὴν διάκρισιν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ταγμάτων τῶν πολιτῶν, τὴν ἐχάλασεν ὁ Λυκοῦργος εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν. Ὁ Φεῖδων ὅστις φαίνεται νὰ ἔζησεν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐστοχάσθη ὅτι χρειάζεται νὰ τὴν κρατήσῃ εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου ἐστάθη ἕνας τῶν νομοδότων. Μία πόλις κειμένη εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ ἐμπορίου, καὶ βιασμένη νὰ δέχεται μέσα εἰς τὰ τείχη της πάντοτε ξένους, δὲν ἤμποροῦσε νὰ εἶναι ὑποκειμένη εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ὡσὰν μίαν πόλιν ἐξωρισμένην εἰς μίαν γωνίαν τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Φεῖδων ὅμως διατηρῶντας τὴν ἀνισότητα τῶν καταστάσεων, δὲν ἐστάθη ὀλιγώτερον προσεκτικὸς

α) Ὁ αὐτ. εἰς Δίον. τ. 1, σ. 981.

β) Στράβ. β. 8, σ. 382. Πλούτ. εἰς Δίον. τ. 1, σ. 981. καὶ εἰς Τιμολ. τ. 1, σ. 248.

γ) Πολύαιν. στρατηγ. β. α', κ. 41, § 2.

ΣΕΛΙΔΑ 222

εἰς τὸ νὰ διορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν γενεῶν, καὶ τῶν πολιτῶν. (α) Αὐτὸς ὁ νόμος ἐσυμφωνοῦσε μὲ τὸ πνεῦμα τῶν ἀπεσχοιτισμένων ἐκείνων αἰώνων, ὅτε οἱ ἄνθρωποι διαμοιρασμένοι εἰς μικρὰ στίφη, δὲν ἐγνώριζον ἄλλην χρεῖαν, παρὰ ἐκείνην τοῦ νὰ ζήσωσιν, ἄλλην φιλοξενίαν, παρὰ ἐκείνην τοῦ νὰ διαφενδευθῶσιν. Ἀρκοῦσεν εἰς κάθε ἔθνος νὰ ἔχῃ ἀρκετὰς χεῖρας διὰ νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν, καὶ ἀρκετὴν δύναμιν διὰ ν' ἀντισταθῇ εἰς κάθε αἰφνίδιον ἐπιδρομῆν. Αὐτοὶ οἱ στοχασμοὶ δὲν ἄλλαξαν ποτὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. Οἱ φιλόσοφοι καὶ νομοθέται των καταπεπεισμένοι ὅτι μία μεγάλη πολυανθρωπία εἶναι ἕνα μέσον τοῦ νὰ αὐξάνονται τὰ πλούτη, καὶ νὰ διαιωνίζονται οἱ πόλεμοι, ἀντὶ νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσιν, ἐκαταγίνοντο εἰς τὴν φροντίδα νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ὑπερβολήν. (β) Οἱ πρῶτοι δὲν τιμῶσι τόσον τὴν ζωὴν, ὅπου νὰ νομίζωσι πῶς εἶναι ἀναγκαῖον νὰ αὐξήσωσι τὸ ἀνθρώπινον γένος. Οἱ δεῦτεροι, προσέχοντες μόνον διὰ μίαν μικρὰν ἐπαρχίαν, ἐφοβήθησαν πάντοτε νὰ τὴν ἐπιφορτώσωσιν ἀπὸ κατοίκους, οἵτινες ἤθελε τὴν ἀδυνατίσωσιν εὐθύς.

Τοιαύτη ἐστάθη ἡ πρώτη αἰτία ὅπου ἔκαμε ποτὲ νὰ εὐγῶσιν ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος ἐκεῖνα τὰ πολυἀριθμα σμήνη τῶν ἀποίκων,

α) Ἀριστοτ. δημοκρατ. β. 2, κ. 6, σ. 321.

β) Πλάτ. νόμ. β. 5, τ. 2, σ. 740.

ΣΕΛΙΔΑ 223

οἵτινες ἐπῆγαν μακρὰν νὰ καταστηθῶσιν εἰς ἔρημα παραθαλάσσια. (α) Εἰς τὴν Κόρινθον χρεωστεῖ τὴν ἀρχὴν της ἡ Συρακοῦσα, ὅπου εἶναι ὁ στολισμὸς τῆς Σικελίας, καὶ ἡ Κόρκυρα, ἧτις ἐστάθη διὰ μερικὸν καιρὸν ἡ αὐτοκτατόρισα τῶν θαλασσῶν. (β)

Ἡ Σικυῶν (1) εἶναι ὀλίγον διάστημα μακρὰν ἀπὸ τὴν Κόρινθον. Διέβημεν πολλοὺς ποταμοὺς ἕως νὰ πηγαίνωμεν ἐκεῖ. Αὐτὸς ὁ τόπος ὅπου ἀφθονοπάροχα προάγει σῖτον, οἶνον, καὶ ἔλαιον, (γ) εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ὠραιότερους, καὶ πλουσιωτέρους τῆς Ἑλλάδος. (δ) Ἐπειδὴ καὶ οἱ νόμοι τῆς Σικυῶνος ἀπαγορεύουσιν αὐστηρῶς τὸ νὰ ταφῇ ὅς τις ποτε καὶ ἂν εἶναι μέσα εἰς τὴν πόλιν, (ε) εἶδομεν δεξιᾶ

καὶ ἀριστερᾶ τῆς ὁδοῦ μνήματα διάφορα, τὰ ὅποια δὲν ἀκοσμοῦσι τὴν ὠραιότητα ἐκείνων τῶν τόπων. Ἐνα μικρὸν τεῖχος περιοχῆς ἐφ' οὗ στιχίζουσι μερικαὶ στήλαι ὁποῦ κρατοῦσι τὴν σκέπην, συμπεριγράφει ἓνα ἐμβαδὸν ὅπου σκάπ-

α) Πλάτων περὶ νόμων.

β) Θουκυδ. β. α', κ. 25, β. 6, κ. 3.

1) Βασιλικά.

γ) Βελ. εἰς ἡμ. βῶκ. 6, σ. 443.

δ) Ἀθην. β. 5, κ. 19, σ. 219. Λίβ. βιβλ. 27, κ. 31, σχολ. Ἀριστοφ. εἰς Πλοῦτ. στ. 969.

ε) Πλοῦτ. εἰς Ἄρατ. τ. α', σ. 1051.

ΣΕΛΙΔΑ 224

τεται ὁ λάκκος, ἐκεῖ καταθέτουσι τὸν νεκρὸν, τὸν σκεπάζουσι μὲ χῶμα, καὶ μετὰ τὰς συνειθισμένας τελετάς, ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἐσυνώδευσαν, τὸν κράζουσιν ἐξ ὀνόματος, καὶ τὸν λέγουσι τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμόν. (α)

Ἡῦρομεν καταγινομένους τοὺς κατοίκους εἰς προπαρασκευὰς μιᾶς ἐτήσιου ἐορτῆς, τὴν ὁποίαν ἐπανηγύρισαν τὴν ἀκόλουθον νύκτα. Εὐγάλαν ἀπὸ ἓνα εἶδος κελλίου, ὅπου βαστοῦσιν εἰς φύλαξιν πολλὰ παλαιὰ εἶδωλα, τὰ ὅποια περιέφερον εἰς τοὺς δρόμους, καὶ τὰ κατέθεσαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Βάκχου. Τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου προηγίτο, κατόπιν τοῦ ἀκολουθοῦσαν τὰ ἄλλα. Πολυάριθμοι φανοὶ ἐφώτιζον αὐτὴν τὴν τελετὴν, καὶ ἔψαλλον ὕμνους ἐπάνω εἰς τοιοῦτους ἤχους, ὁποῦ δὲν εἶναι γνωστοὶ ἄλλοῦ. (β)

Οἱ Σικυώνιοι θέτουσι τὴν θεμελίωσιν τῆς πόλεως τῶν εἰς μίαν ἐποχὴν, ὁποῦ δὲν ἴσχυται τελείως νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὰς παραδόσεις τῶν ἄλλων γενῶν. Ὁ Ἄριςτρατος, εἰς τὸν ὅποιον εἴμεθα ξενισμένοι, μᾶς ἔδειχνε μίαν μακρὰν σειρὰν ἡγεμόνων ὁποῦ κατέσχον τὸν θρόνον ἐν διαστήματι 1000 χρόνων, ὁ ἔσχατος τῶν ὁποίων ἐ-

α) Πaus. β. 2, κ. 7, σ. 126.

β) Πaus. β. 2, κ. 7, σ. 127.

ΣΕΛΙΔΑ 225

ζοῦσε περίπου τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. (α) Τὸν ἐπαρακαλέσαμεν νὰ μὴ μᾶς συκώση εἰς αὐτὸ τὸ ὕψος τοῦ χρόνου, καὶ νὰ μὴν ἀπομακρυνθῇ, παρὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας. Τότε ἐφάνη μᾶς ἀπεκρίθη μία ἐξακολούθησις αὐτοκρατόρων, γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τύραννοι, ἐπειδὴ ἐκαρποῦντο μίαν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, δὲν εἶχον ἄλλο μυστήριον διὰ νὰ τὴν κρατήσωσιν εἰς ἓναν ὀλόκληρον αἰῶνα, παρὰ νὰ τὴν συστειλώσιν εἰς δίκαια ὄρια, εὐλαβοῦμενοι τοὺς νόμους. (β) Ὁρθαγόρας ἦτον ὁ πρῶτος, καὶ Κλεισθένης ὁ τελευταῖος. Οἱ θεοὶ ὁποῦ ἐπιθέτουσιν ἐνίοτε σφοδρὰ ἰατρικὰ εἰς τὰ ὑπερμεγέθη κακὰ, ἔκαμαν νὰ γεννηθῶσιν αὐτοὶ οἱ δύο ἡγεμόνες, διὰ νὰ μᾶς συκώσωσι μίαν ἐλευθερίαν θλιβερωτέραν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν. Ὁ Ὁρθαγόρας μὲ τὴν μετριοφροσύνην, καὶ φρόνησίν του, καθυπέβαλε τὴν μανίαν τῶν φατριῶν, (γ) ὁ Κλεισθένης ἔγινεν ἀξιολάτρευτος διὰ τῶν ἀρετῶν του, καὶ τρομερὸς διὰ τῆς ἀνδρείας του. (δ)

α) Κάστωρ. ἀπ. Εὐσεβ. χρον. β, α', σ. 11. ἀπ. Συγγελ. σ. 97. Πaus. β. 2, κ. 5, σ. 123.

Πεταβ. περὶ διδ. χρόν., β. 6, κ. 16. Μάρσ. χρον. καν. σ. 16 καὶ 336.

- β) Ἀριστοτ. δημοκ. β. 5, κ. 12, σ. 411.
γ) Πλούτ. τ. 2, σ. 553.
δ) Ἀριστοτ.δημοκ. β. 5, κ. 12, σ. 411.

ΣΕΛΙΔΑ 226

Ὅταν ἡ συνέλευσις τῶν Ἀμφικτυόνων ἀπεφάσισε νὰ ἐφοπλίσῃ τὰ ἔθνη τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Κίρρας* (1) ἐνόχων ἀσεβείας πρὸς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, ἔκλεξε δι' ἓνα τῶν ἀρχηγῶν τοῦ στρατεύματος τὸν Κλεισθένη, ὅστις ἐστάθη τόσον μέγας, ὅπου ἐσυγκατένευε συχνῶς εἰς τὰς γνώμας τοῦ Σόλωνος παρόντος εἰς αὐτὴν τὴν ἐκστρατείαν. (α) Ἐτελείωσεν εὐθέως ὁ πόλεμος, καὶ ὁ Κλεισθένης ἐμεταχειρίσθη τὸ μερίδιον ὅπου τῷ ἀνήκεν ἀπὸ τὰ λάφυρα διὰ νὰ κατασκευάσῃ μίαν μεγαλοπρεπῆ στοὰν εἰς τὴν βασιλεύουσαν τῆς ἐπικρατείας του. (β)

Ἡ φήμη τῆς σοφίας του αὐξήσεν εἰς μίαν ξεχωριστὴν περίστασιν. Εἶχε λάβῃ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν (2) τὸ βραβεῖον τοῦ τρεξίματος τῶν ἀμαξίων μὲ τέσσερα ἄλογα. Εὐθὺς ὅπου ἐκηρύχθη τὸ ὄνομά του, ἓνας κήρυξ προχωρῶν εἰς τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν θεατῶν ἐδημοσίευσεν ὅτι, ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἐδύνοντο, νὰ ἐπιθυμήσωσι τὸν γάμον τῆς Ἀγαρίστης θυγατρὸς τοῦ Κλεισθένους, ἔπρεπε νὰ πηγαίνωσιν εἰς τὴν Σικυῶνα εἰς διάστημα ἐξῆντα ἡμερῶν, καὶ ὅτι ὕστερον ἀπὸ ἓνα χρό-

*) 526 ἔτη πρὸ Χ.

1) Χρισό.

α) Πaus. β. 10, κ. 37, σ. 894. Πολύαιν. στρατ. κ. 5.

β) Πaus. β. 2, κ. 9, σ. 133.

2) Σταυρός.

ΣΕΛΙΔΑ 227

νον μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῆς τῆς διορίας, ὁ σύζυγος τῆς ἡγεμονίδος θέλει δημοσιευθῆ. (α)

Εἶδον εὐθὺς νὰ τρέξωσιν ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας ἐκζητηταί, οἵτινες ὅλοι ἤλπιζον πῶς ἔχουσιν ἀρκετοὺς τίτλους διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν λαμπρότητα ταύτης τῆς συγγενολογίας. Ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀριθμὸν ἦτον καὶ Σμινθυρίδης ὁ πλουσιώτερος καὶ ἡδονικότερος τῶν Συβαριτῶν, ἔφθασεν ἐπάνω εἰς ἓνα κάτεργον κτῆμα του, σύρωντας κατόπι του χιλίους τῶν σκλάβων του, ἀλιεῖς, ἰξευτὰς, καὶ μαγεῖρους. (β) Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις βλέπωντας ἓναν χωριάτην νὰ συκῶνῃ τὸν λίσγον του μὲ ἰσχὺν, ἠσθάνετο νὰ καταξεσχίζωνται τὰ ἐντόσθιά του. Καὶ δὲν ἐδύνετο νὰ κοιμηθῆ, ἀνίσως ἀνάμεσα εἰς τὰ τριανταφυλλόφυλλα ἀπὸ τὰ ὅποια ἦτον κατεστρωμένη ἡ κλίνη του, ἓνα μόνον ἠθελε διπλωθῆ κατὰ τύχην. (γ) Ἡ μαλακότης του δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἰσοσταθμιθῆ μὲ ἄλλο, παρὰ μὲ τὴν πολυτέλειάν του, καὶ ἡ πολυτέλειά του, μόνον μὲ τὴν ἀναισχυντίαν του. Τῇ ἐσπέρα τοῦ ἐρχομοῦ του, ὅταν

α) Ἡρόδ. β. 6, κ. 126, σ. 496.

β) Διόδ. Σικ. εἰς πεῖρ. σ. 230. Ἀθην. β. 6, κ. 21, σ. 273., β. 12, κ. 11, σ. 541.

γ) Σένεκ. περὶ Ἡρ. β. 2, κ. 25. Αἰλ. ποίκ. ἰστ. β. 9, κεφ. 24.

ΣΕΛΙΔΑ 228

ἐρρήθη λόγος νὰ καθίσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν, προέτεινεν, ὅτι κἀνέννας δὲν εἶχε δίκαιον νὰ καθίσῃ κοντὰ του, πλὴν τῆς ἡγεμονίδος, ὅταν αὐτὴ ἤθελε γίνῃ συμβία του. (α) Μεταξὺ τῶν ἀντεραστῶν ἐμετρεῖτο ὁ Λαοκήδης ἐκ τοῦ παλαιοῦ οἴκου τοῦ Ἄργου. Ὁ Ἀρκάδιος Λαμφάνης ἀπόγονος τοῦ Εὐφορίωνος, ὅστις καθὼς λέγουσιν ἐφιλοξένησε τοὺς Διοσκούρους Κάστορα καὶ Πολυδεύκη. Ὁ Μεγακλῆς ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀλκμαιωνίδων τοῦ ἰσχυρωτέρου τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Ἴποκλείδης γεννηθεὶς εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, προτιμούμενος διὰ τὸ πνεῦμα του, τὰ πλούτη του, καὶ τὴν ὠραιότητά του. (β) Οἱ ἄλλοι ὀκτὼ ἦσαν ἄξιοι μὲ τὰ διάφορα προτερήματά των νὰ παλεύσωσιν ἐναντίον παρομοίων ἀνταγωνιστῶν.

Ἡ αὐλὴ τῆς Σικυῶνος δὲν κατεγίνετο πλέον εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς ἐορτὰς καὶ ἡδονάς. Τὸ στάδιον ἦτον ἀδιακόπως ἀνοικτὸν εἰς τοὺς συνεριστάς, ἐμάχοντο διὰ τὸ βραβεῖον τοῦ δρόμου, καὶ ἄλλων γυμνασμάτων. Ὁ Κλεισθένης ὅπου εἶχε λάβῃ ἤδη πληροφορίας ἐπὶ τῶν γενεῶν των, συνεδρίαζεν εἰς τὰς μάχας των, ἐσπούδαζε μὲ ἐπιμέλειαν τὸν χαρακτήρα των, πότε εἰς γενικὰς συνομιλίας, πότε εἰς τὰς κατὰ μέρος διαλέξεις. Μία κρυφὴ κλίσις τὸν εἶχε σύρῃ κατὰ πρῶτον πρὸς

α) Διόδ. Σικ. εἰς πεῖρ., σ. 230.

β) Ἡρόδ. β. 6, κ. 127.

ΣΕΛΙΔΑ 229

τὸν ἕναν, ἢ τὸν ἄλλον τῶν Ἀθηναίων, αἱ νοστιμάδαις ὅμως τοῦ Ἴποκλείδους ἐντελῶς τὸν ἐπλάνεσαν. (α) Τὴν ἡμέραν ὅπου ἐμελλε νὰ διακηρύξῃ τὴν ἐκλογὴν του, ἄρχισαν ἀπὸ μίαν θυσίαν ἑκατὸν βοῶν, ἠκολουθημένην ἀπὸ ἕν συμπόσιον ὅπου ὅλοι οἱ Σικυῶνιοι ἦσαν προσκαλεσμένοι μὲ τοὺς συναντεριστάς. Εὐγῆκαν ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ἐξηκολούθησαν πίνοντες, ἐδιάλεχθησαν περὶ μουσικῆς, καὶ περὶ ἄλλων ὑποθέσεων. Ὁ Ἴποκλείδης, ὅστις πανταχοῦ ὑπερέβαινεν ὅλους, ἐμάκρυνε τὴν συνομιλίαν. Αἰφνηδίως προστάζει τὸν αὐλητὴν νὰ λαλήσῃ ἕνα κάποιον ᾄσμα, καὶ ἀρχινᾷ νὰ χορεύῃ ἕναν ἀσελγῆ χορὸν μὲ μίαν εὐχαρίστησιν, ὅπου ὁ Κλεισθένης ἐφαίνετο νὰ ψυχραίνεται. Μίαν στιγμὴν ἔπειτα, κάμνει νὰ τὸν φέρωσιν ἕνα τραπέζι, πηδᾷ ἐπάνω, ἐκτελεῖ κατὰ πρῶτον τοὺς χοροὺς τῆς Λακεδαιμόνος, ὕστερον ἐκείνους τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Κλεισθένης ἐγγιχθεὶς ἀπὸ τόσῃν ἀπρέπειαν καὶ κουφότητα, ἐβιάζετο νὰ κρατήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἀφ' οὗ τὸν εἶδεν ὅμως μὲ τὸ κεφάλι κάτω, καὶ στερεοῦμενον εἰς τὰς χεῖρας νὰ σχηματίζῃ διάφορα κινήματα μὲ τοὺς πόδας του, Ὡς τοῦ Τισάνδρου, ἐβόησεν, ἐσὺ ἐχόρευες τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου σου. Τῇ ἀληθείᾳ κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Ἀθηναῖος, ὁ Ἴπ-

α) Ἡρόδ. β. 6, κ. 128.

ΣΕΛΙΔΑ 230

ποκλείδης δὲν φροντίζει περὶ αὐτοῦ τελείως''. Εἰς αὐτὸν τὸν λόγον ὅστις ἔγινε παροιμία (α) ὁ Κλεισθένης ἐπιθέτωντας εἰς ὅλους σιωπὴν, εὐχαρίστησε τοὺς συναντεριστάς, τοὺς παρεκάλεσε νὰ εὐδοκίησωσι νὰ δεχθῇ ἕκαστος ἀπὸ ἕνα τάλαντον ἀργύρου, καὶ ἐφανέρωσεν ὅτι, εἶδεν τὴν θυγατέρα του τῷ Μεγακλεῖ υἱῷ τοῦ Ἀλκμαίωνος. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ συνοικέσιον ἐκατάγετο μητρόθεν ὁ περίφημος Περικλῆς. (β)

Ὁ Ἀρίστρατος ἐπρόσθεσεν ὅτι, μετὰ τὸν Κλεισθένη τὸ ἀμοιβαῖον μῖσος τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν, αὐτὴ ἢ παντοτεινὴ ἀρρώστια τῶν δημοκρατιῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τοῦ νὰ καταξοσχίζῃ τὴν πατρίδα του, καὶ τελευταῖον ἕνας πολίτης λεγόμενος Εὐφρων, ἔχοντας τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ ἐνώσῃ ὅλην τὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς χεῖρας του, (γ) τὴν ἐκράτησε μερικὸν καιρὸν, τὴν ἔχασεν ἔπειτα, καὶ ἐθανατώθη ἔμπροσθεν τῶν πολιτάρχων τῶν Θηβῶν, τῶν ὁποίων ὑπῆγε νὰ ἐκζητήσῃ τὴν ὑπεράσπισιν. Οἱ Θηβαῖοι δὲν ἐτόλμησαν νὰ τιμωρήσωσι τοὺς φονεῖς ἐνός

α) Πλούτ. περὶ κακ. Ἡρόδ., τ. 6, σ. 867. Λουκιαν. ἀπολ. τ. α', σ. 724. Ὁ αὐτ. εἰς Ἡρακ. τ. 3, σ. 86.

β) Ἡρόδ. β. 6, κ. 131.

γ) Ξενοφ. Ἑλλ. ἰστ. β. 7, σ. 623. Διόδ. Σικ. βιβ. 15, σελ. 582.

ΣΕΛΙΔΑ 231

ἀνθρώπου ἐγκαλεσμένου ὡς τυράννου. Ὁ λαὸς ὅμως τῆς Σικυῶνος ὁποῦ πάντοτε εἶχε βοηθηθῆ παρ' αὐτοῦ τῷ ἡγειρεν ἕνα μνημα εἰς τὸ μέσον τῆς δημοσίου ἀγορᾶς, καὶ τὸν τιμᾶ ἀκόμι ὡς ἕναν ἐξαίρετον πολίτην, καὶ ἕναν τῶν ὑπερασπιστῶν του. (α) Ἐγὼ τὸν καταδικάζω εἶπεν ὁ Ἀρίστρατος, διατὶ ἐπρόστρεχε συχνάκις εἰς τὴν ἀπιστίαν, καὶ δὲν ἐπεριποιήθη ἀποχρώντως τὸ μέρος τῶν πλουσίων. Ἡ δημοκρατία ὅμως τέλος πάντων ἔχει χρεῖαν ἐνός ἀρχηγοῦ. Αὐτὰ τὰ ὑστερινά του λόγια μᾶς ἀπεκάλυψαν τοὺς σκοπούς του, καὶ ἐμάθομεν μετὰ μερικὸν χρόνον, ὅτι ἤρπασε τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν. (β) Ἐπεσκέφθημεν τὴν πόλιν, τὸν λιμένα, καὶ τὴν ἀκρόπολιν, (γ) ἢ Σικυῶν θέλει ἐκθειάζεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν διὰ τὴν φροντίδα ὁποῦ ἔλαβε νὰ καλλιεργήσῃ τὰς τέχνας. Ἐγὼ ἤθελα νὰ διορίσω ἀκριβῶς μέχρι πόσου συνέτρεξεν εἰς τὴν γέννησιν τῆς ζωγραφικῆς, εἰς τὴν ἐκάλυψιν τῆς γλυπτικῆς. Ὅμως τὸ εἶπα ἤδη, αἱ τέχναι περιπατοῦσιν ἐν διαστήματι ὀλοκλήρων αἰῶνων εἰς σκοτεινὰς ὁδοὺς. Μία μεγάλη εὐρεσις ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ μία

α) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. β. 7, σ. 632.

β) Πλούτ. εἰς Ἄρατ. τ. α', σ. 1032. Πλίν. β. 35, κ. 10, π. 2, σ. 700.

γ) Ξενοφ. αὐτ. σ. 629.

ΣΕΛΙΔΑ 232

ἐνωσις πολλῶν μικρῶν εὐρέσεων ὁποῦ προηγήθησαν αὐτῆς, καθὸ ἀδύνατον νὰ ἀκολουθήσῃ τινὰς τὰ ἴχνη των, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι πλέον αἰσθητὰ, καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς μερικὰ συμπεράσματα.

Ἡ ἰχνογραφία χρεωστεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τὴν τύχην, ἢ γλυπτικὴ εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ ἢ ζωγραφικὴ εἰς τὰς προόδους τῶν ἄλλων τεχνῶν. Κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους καιροὺς ἐστοχάσθη κανεὶς ν' ἀκολουθήσῃ, καὶ νὰ περιγράψῃ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἢ ἐπάνω εἰς τὸ τεῖχος τὰ περίξ τῆς σκιᾶς ὁποῦ προέρρηπτεν ἕνα σῶμα φωτιζόμενον ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἢ ἀπὸ κάθε ἄλλο φῶς· ἔμαθον ἐπομένως ἐκ τούτου νὰ σημειώσωσι τὸ σχῆμα τῶν ἀντικειμένων μὲ ἀπλᾶς γραμμὰς· ἀπὸ τοὺς πλέον ἀρχαιότερους καιροὺς ἀκόμι, ἠθέλησαν νὰ ἐμψυχώσωσι τὴν ζέσιν τοῦ λαοῦ βάλλοντας πρὸ ὀφθαλμῶν του τὸ σύμβολον ἢ τὴν εἰκόνα τῆς λατρείας του, ἐξέθεσαν ἐν πρώτοις εἰς προσκύνημά του ἕναν λίθον (α) ἢ ἕναν κορμὸν δένδρου, κατόπι ἀπεφάσισαν νὰ στρογγυλεύσωσι τὴν ἄνω κορυφὴν εἰς σχῆμα κεφαλῆς, τέλος πάντων

ἐχάραξαν γραμμὰς διὰ νὰ φανερώσωσι τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας. Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῆς γλυπτικῆς μεταξὺ τῶν

α) Πανσ. β. 7, κ. 22, σ. 579. Ὁ αὐτ. β. 9, κεφ. 27, σελ. 761.

ΣΕΛΙΔΑ 233

Αἰγυπτίων ὅταν τὴν παρέδωκαν εἰς τοὺς Ἕλληνας, (α) οἵτινες εὐχαριστήθησαν ἐπὶ πολλοῦ νὰ μιμῶνται τὰ πρωτότυπά των, ἐκ τούτου ἐκεῖνα τὰ εἶδη τῶν ἀγαλμάτων ὅπου εὐρίσκουσι τόσον συχνὰ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ὅπου δὲν παρεμφαίνουσιν ἄλλο, παρὰ μίαν θήκην, ἕναν κίονα, μίαν πυραμίδα (β) ἐπικεκοσμημένην μὲ ἕνα κεφάλι, καὶ ἐνίοτε παρασταίνουσιν χέρια, τὰ ὅποια εἶναι μόνον σημειωμένα, καὶ πόδας ἀχωρίτως ἀλλήλων. Τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμοῦ Ἑρμεῖα λεγόμενα εἶναι λείψανα αὐτῆς τῆς παλαιᾶς συνηθείας.

Οἱ Αἰγύπτιοι καυχῶνται πῶς ἐφεῦρον τὴν γλυπτικὴν πρὸ δέκα χιλιάδων ἐτῶν, (γ) τὴν ζωγραφικὴν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἢ τουλάχιστον ἕξ χιλιάδας χρόνους προτοῦ νὰ γνωρισθῇ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. (δ) Τοῦτοι, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ σφετερισθῶσι τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης τούτων τῶν τεχνῶν, νομίζουσι νὰ ἔχωσιν ἔννομα δίκαια εἰς τὴν τῆς δευτέρας. (ε) Διὰ νὰ συμφωνηθῶσιν αὐτὰ τὰ διάφορα ἐκζητήματα, πρέπει νὰ διακριθῶσι δύο εἶδη ζωγραφικῆς, ἐκείνη ὅπου ἀρκεῖτο νὰ ὑψυψώ-

α) Ἡρόδ. β. 2, κ. 4.

β) Πανσ. β. 2, κ. 9, σ. 132, β. 3, κ. 19, σ. 257, β. 7, κ. 22, σ. 579.

γ) Πλάτ. νόμ. β. 2, τ. 2, σ. 656.

δ) Πλίν. β. 35, κεφ. 3, τ. 2, σ. 681.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτ. Στράβ. β. 8, σ. 382.

ΣΕΛΙΔΑ 234

ση μίαν ἰχνογραφίαν μὲ ἀκέραια χρώματα καὶ χωρὶς συνθλασμόν, καὶ ἐκείνην, ἥτις μετὰ διεξοδικοῦς κόπους κατάρθωσε νὰ παραστήσῃ πιστῶς τὴν φύσιν.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπεκάλυψαν τὴν πρώτην. Ὁρῶνται τῷ ὄντι εἰς τὴν Θηβαΐδα χρώματα ζωντανώτατα, καὶ λίαν ἀρχαιοτάτως ἐπιτεθειμένα ἐπάνω εἰς τὸ περιθώριον τῶν σπηλαιῶν, τὰ ὅποια ἐχρησίμευον ἴσως ὡς τάφοι, ἐπάνω εἰς τοὺς θόλους τῶν ναῶν, ἐπάνω εἰς τὰ ἱερόγλυφα, καὶ ἐπάνω εἰς τὰς μορφὰς ἀνθρώπων καὶ ζώων. (α) Αὐτὰ τὰ χρώματα, ἐνίοτε πεπλουτισμένα μὲ χρυσὰ φύλλα προσκολλημένα μὲ μίαν βίδαν, ἀποδεικνύουσι καθαρῶς, ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον ἡ τέχνη τοῦ ζωγραφίζεσθαι, δὲν ἦτον ἄλλο διὰ νὰ εἰπῶ οὕτως, ἢ μὴ ἡ τέχνη τοῦ χρωματίζεσθαι.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, (β) οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν παντάπασι προβεβηκότες, ἀλλὰ περὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα (γ)* οἱ τεχνῖται τῆς Σικυῶνος καὶ τῆς Κορίν-

α) Ὀδοιπ. Γρανγ. σ. 35, 47, 73. Σικαρδ. μισσ. τοῦ Λεβ. τ. 2, σ. 221, τ. 7, σ. 37 καὶ 163. Λουκάς ὀδοιπ. τῆς ἄνω Αἰγύπ. τ. 3, σ. 39 καὶ 69. Νορδεν. ὀδ. Αἰγύπ. σ. 137, 170 καὶ Τ.Λ.Γ.γογ. ἀρχ. νόμων, τ. 2, σ. 164. Καήλ. ἀνακ. ἀρχ. τ. 5, σ. 25.

β) Ὁμ. ἰλ. β'. στ. 637.

γ) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκαδ. τ. 25, σ. 267.

*) 776 ἔτη πρὸ Χ.

θου, οἵτινες εἶχον δεῖξῃ ἤδη εἰς τὰς ἰχνογραφίας των περισσοτέραν ἀγχίνουαν, (α) ἐπεσημειώθησαν μὲ δοκίμια, τῶν ὁποίων ἐφυλάχθη ἡ μνήμη καὶ ἐξέπληξαν ἐξ αἰτίας τοῦ νεωτερισμοῦ των. Ἐν καιρῷ ὁποῦ Δαίδαλος ὁ Σικυώνιος† ἐξεκολλοῦσε τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας τῶν ἀγαλμάτων, (β) Κλεοφάντης ὁ Κορίνθιος ἐχρωμάτιζε τὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου.

Ἐμετεχειρίσθη τοῦβλον ψημένον καὶ κοπανισμένον, (γ) ἀπόδειξις ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζον τότε κανένα χρῶμα ἄπερ μεταχειρίζονται τὴν σήμερον διὰ νὰ ἐκφαίνωσι τὸ σαρκῶδες. Πρὸς τὸν καιρὸν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ εὐγῆκαν ἀπὸ τὴν μακρὰν νηπιότητά των, καὶ ταχεῖαι προκοπαὶ τὰς ἔφερον εἰς τὴν στάσιν τῆς μεγαλειότητος καὶ ὠραιότητος καθ' ἣν τὰς βλέπομεν σήμερον.

Σχεδὸν εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ Σικυὼν ἐγέννησε τὸν Εὐπομπον ἀρχηγὸν ἐνὸς τρίτου σχολείου τῆς ζωγραφικῆς, πρὸ αὐτοῦ δὲν ἐγνώριζον ἄλλο, ἢ μὴ ἐκεῖνα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἰωνίας. Ἀπὸ τὸ ἐδικόν της εὐγῆκαν ἤδη περίφημοι τεχνῖται, ὁ

α) Πλίν. β. 35, κ. 3, τ. 2, σ. 681.

† ἰδὲ τὸ σημείωμα ἐν τῷ τέλει.

β) Διόδ. Σικ., β. 4, σ. 276. Θεμιστ. ὁμιλ. 26, σ. 316. Σουΐδας εἰς Δαίδαλ.

γ) Πλίν. β. 35, κ. 2, τ. 2, σ. 685.

Παυσίας μεταξὺ τῶν ἄλλων, καὶ ὁ Πάμφιλος, ὅστις τὸ διεύθυνεν ἐν καιρῷ τῆς διημερευσεῶς μας εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν.

Ἡ ἀγχίνοια καὶ ἡ φήμη του τῷ ἔσυρον ἕναν μέγαν ἀριθμὸν μαθητῶν, οἵτινες τῷ ἐπλήρωναν ἕν τάλαντον προτοῦ νὰ τοὺς δεχθῆ** . Αὐτὸς ἐμισθοῦτο ἐκ μέρους του νὰ τοῖς δώσῃ διὰ δέκα χρόνους μαθήματα θεμελιωμένα ἐπάνω εἰς μίαν ἐξαίρετον θεωρίαν, καὶ δεδικαιωμένα ἀπὸ τὴν ἐπέκβασιν τῶν ποιημάτων του. Τοὺς παρώτρυνε νὰ καλλιερῶσι τὴν σπουδὴν καὶ τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰς ὁποίας ἦτον ὁ ἴδιος δοκιμώτατος. (α)

Διὰ συμβουλῆς του ἠκολούθησεν ὁποῦ οἱ πολιτάρχαι τῆς Σικυῶνος ἐπρόσταξαν, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς ἰχνογραφίας νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν πολιτῶν, καὶ ὅτι αἱ καλαὶ τέχναι νὰ μὴν ἐκδοθῶσι πλέον εἰς ὑποδούλους χεῖρας. Αἱ ἄλλαι πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐκπεπληγμέναι ἀπ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ἄρχονται νὰ συσχηματισθῶσι μὲ αὐτήν. (β) Ἐγνώρισάμεν δύο τῶν μαθητῶν του, οἵτινες ἀπόκτησαν ἔπειτα μέγαν ὄνομα, τὸν Μέλανθον, καὶ τὸν Ἀπελλῆ, (γ) εἶχε καλὰς ἐλπίδας διὰ τὸν πρῶτον, μεγαλητέ-

**) 5400 λίβρ. τῆς Γαλλ.

α) Πλίν. β. 35, κ. 18, τ. 2, σ. 694.

β) Ὁ αὐτ. αὐτόθ.

γ) Πλούτ. εἰς Ἄρατ. τ. α', σ. 1032.

ρας ἀκόμι διὰ τὸν δεύτερον, ὅστις ἐμακαρίζε τὸν ἑαυτὸν του, ὅτι εἶχε τοιοῦτον διδάσκαλον, ὁ Πάμφιλος ἐμακαρίζετο μετ' ὀλίγον, ἐκπαιδεύοντας ἕναν τοιοῦτον μαθητήν.

Ἐπεριτρέξαμεν ὀλίγον τὰ περὶ τὴν Σικυῶνα, εἰς τὴν χώραν Τιτάνην κειμένην ἐπάνω ἐνὸς βουνοῦ. Εἶδομεν εἰς ἕνα δάσος κυπαρισσίων, ἕναν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ἄγαλμα σκεπασμένον μὲ ἕνα χιτῶνα μάλινον ἄσπρον, καὶ ἕν ἐπανωφόρι δὲν ἀφίνει νὰ διακριθῆ ἄλλο, παρὰ τὸ πρόσωπον, αἱ χεῖρες, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν. Πολλὰ πλησίον του εἶναι ἐκεῖνο τῆς υγιείας, θεᾶς τῆς ὑγίας, ὁμοίως τελιγμένον μὲ ἕναν χιτῶνα καὶ πλεξίδαις κόμης ἀφ' ὧν ἐκγυμνοῦνται αἱ γυναῖκες διὰ νὰ τὰς ἀφιερῶσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν θεότητα. (α) Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἐνδύωσι τὰ ἀγάλματα μὲ φορέματα, ἐνίοτε πλουσιώτατα, εἶναι ἱκανῶς κοινὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ προξενεῖ συνεχῶς λύπην, ὅτι αὐτοὶ οἱ στολισμοὶ κρύπτουσιν ἀπὸ τὰ ὄμματα τὰς ὠραιότητος τῆς τέχνης.

Ἐσταματήσαμεν εἰς τὴν Φλοιοῦντα (β) τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀπέκτησαν εἰς τὰς ἡμέρας μας μίαν λαμπρότητα, ὅπου τὰ πλούτη καὶ αἱ κατακτήσεις δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν. Εἶχον ἐνωθῆ μὲ τὴν Σπάρτην ἐν ᾧ αὐτὴ ἦτον εἰς τὸ ὑπέρτατον

α) Πανσ. β. 2, κ. 11, σ. 136.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 12, σ. 138.

ΣΕΛΙΔΑ 238

σημεῖον τῆς λάμψεώς της. Ὄταν μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην οἱ σκλάβοι της, καὶ οἱ περισσότεροι σύμμαχοί της ὑπεγέρθησαν κατ' αὐτῆς, οἱ Φλοιοῦντιοὶ ἐπέταξαν εἰς βοήθειάν της, καὶ ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ ἴδια, μήτε ἡ δύναμις τῶν Θηβαίων καὶ Ἀργείων, μήτε αἱ σκληρότητες τοῦ πολέμου καὶ τῆς πείνας, δὲν ἠμπόρεσαν ποτὲ νὰ τοὺς ἀναγκάσωσι νὰ ἀρνηθῶσι τὴν συμμαχίαν των. (α) Αὐτὸ τὸ παράδειγμα τῆς εὐτολμίας ἐδόθη εἰς ἕναν αἰῶνα, καθ' ὃν ἐμπαίζουσι τοὺς ὄρκους, καὶ ἀπὸ μίαν μικρὰν πολιτείαν τὴν πτωχότεραν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀφ' οὗ διετρίψαμεν μερικὰς ἡμέρας εἰς τὴν Σικυωνίαν, ἐμβήκαμεν εἰς τὴν Ἀχαΐαν ἐκτεινομένην ἕως τοῦ ἀκροτηρίου Ἀράξου, (1) κειμένου ἀπέναντι τῆς νήσου Κεφαλληνίας. Αὐτὴ εἶναι μία γλῶσσα γῆς στενοχωρημένη κατὰ μεσημβρίαν ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν καὶ Ἠλείαν, κατ' ἄρκτον ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Κρίσσης, τὰ παραθαλάσσιά της παντοῦ εἶναι διεσπαρμένα ἀπὸ βράχους ὅπου τὴν κατασταίνουσι ἀπροσπέλαστον. Εἰς τὰ ἐνδοτέρω τοῦ τόπου ἡ γῆ εἶναι ἰσχνή, καὶ μὲ δυσκολίαν ἀποδίδει καρπὸν, (β) ἐν τοσοῦτῳ εὐρίσκονται καλὰ ἀμπέλια εἰς τινὰ μέρη. (γ)

α) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ., β. 7, σ. 624.

1) Μαυρομήτης.

β) Πλούτ. εἰς Ἄρατ. τ. α', σ. 1031.

γ) Πανσ., β. 7, κ. 26, σ. 593.

ΣΕΛΙΔΑ 239

Ἐκυριεύετο ἄλλοτε ἡ Ἀχαΐα ἀπὸ ἐκείνους τοὺς Ἴωνας ὅπου εἶναι τὴν σήμερον εἰς τὸ παραθαλάσσιον τῆς Ἀσίας. Ἐδιώχθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς, ὅταν ἠναγκάσθησαν νὰ παραιτήσωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους τὰ βασίλεια τοῦ Ἄργου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. (α) Καταστηθέντες εἰς τὰς νέας κατοικίας των, οἱ Ἀχαιοὶ δὲν ἀνακατόθησαν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, οὔτε κἂν ὅταν ὁ Ξέρξης τὴν ἐφοβέριζε μὲ μίαν πολυχρόνιον σκλαβίαν. (β) Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος τοὺς

ἀπέσυρεν ἀπὸ μίαν ἀνάπαυσιν, ἣτις κατέσταινε τὴν εὐδαιμονίαν των. Ἠνώθησαν ποτὲ μὲν μὲ τοὺς Λακαδαίμονας, (γ) ποτὲ δὲ μὲ τοὺς Ἀθηναίους, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶχον πάντοτε περισσοτέραν κλίσιν. (δ) Τότε ἦτον ὅταν ὁ Ἀλκιβιάδης θέλωντας νὰ καταπέιση τοὺς κατοίκους τῆς Πάτρας νὰ ἐκτείνωσι τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἕως τὸν λιμένα, διὰ νὰ δύνανται οἱ στόλοι τῶν Ἀθηναίων νὰ τοὺς βοηθῶσιν. Εἷς τῶν συνεδρουόντων ἐφώναξεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς συναθροίσεως, ἄν ἀκολουθήσετε αὐτὴν τὴν συμβουλήν, οἱ Ἀθηναῖοι θέλουσι τελειώσει καταπίνον-

α) Ἡρόδ. β. α', κ. 145. Πaus. αὐτ. κ. α', σ. 523.

β) Πaus. αὐτ. κ. 6, σ. 536.

γ) Θουκυδ. β. 2, κ. 9.

δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 111. Πaus. β. 7, κ. 6, σ. 537.

ΣΕΛΙΔΑ 240

τές σας. Αὐτὸ ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλκιβιάδης, μὲ τοιαύτην ὁμῶς διαφορὰν, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι θέλει ἀρχίσουσιν ἀπὸ τοὺς πόδας, οἱ δὲ Λακεδαίμονες ἀπὸ τὴν κεφαλὴν'. (α) Οἱ Ἀχαιοὶ συνέθεντο ὕστερον ἄλλας συμμαχίας. Μερικοὺς χρόνους μετὰ τὴν ὁδοιπορίαν μας, ἔπεμψαν 2000 ἀνθρώπους εἰς τοὺς Φωκεῖς, (β) καὶ τὰ στρατεύματα των ἐκρίθησαν ἀξιώτερα εἰς τὴν ἐν Χαιρωνεῖα μάχην. (γ)

Πελλήνη (1) πόλις τόσον μικρὰ καθὼς καὶ ὄλαι τῆς Ἀχαΐας (δ) εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς τὰ πλάγια ἐνὸς λόφου, τῆς ὁποίας τὸ σχῆμα εἶναι τόσον ἄτακτον, ὥστε αἱ δύο ἀντικείμεναι ἐνορίαί θεμέναι εἰς τὰς δύο ἐναντίας πλευρὰς τοῦ λόφου, δὲν ἔχουσι τελείως συγκοινωνίαν ἀναμεταξύ των. (ε) Ὁ λιμένας τῆς εἶναι εἰς ἀπόστασιν 60 σταδίων*. Ὁ φόβος τῶν πειρατῶν ἐβίαζεν ἄλλοτε τοὺς κατοίκους μᾶς τοπαρχίας νὰ ἐνώνωνται ἐπάνω εἰς ὕψη, ὀλίγον ἢ πολὺ μακρύτερα τῆς θαλάσσης.

α) Πλούτ. Ἀλκιβ. τ. α', σ. 198.

β) Διόδ. Σικ., β. 6, σ. 436.

γ) Πaus. αὐτ.

1) Βλοκαβᾶς.

δ) Πλούτ. εἰς Ἄρατ., τ. α', σ. 1031.

ε) Πaus. β. 7, κ. 26, σ. 594.

*) Δύο ὥρ. καὶ τέταρτον.

ΣΕΛΙΔΑ 241

Ὅλαι αἱ παλαιαὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι τοιουτοτρόπως θεμέναι.

Εὐγαίνοντες ἀπὸ τὴν Πελλήνην εἶδομεν ἕνα ναὸν τοῦ Διονύσου, ὅπου κάθε χρόνον πανηγυρίζουσι διὰ νυκτὸς τὴν ἑορτὴν τῶν λαμπάδων, ἀνάπτουσι μίαν μεγάλην ποσότητα, καὶ διαμοιράζουσιν ἀρκούντως κρασί εἰς τὸ πλῆθος. (α) Κατὰ πρόσωπον εἶναι τὸ ἱερὸν δάσος τῆς Φυλακτίδος Ἀρτέμιδος, ὅπου δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἐμβαίνωσιν ἄλλοι, ἢ μὴ οἱ λειτουργοί. Εἶδαμεν ἔπειτα εἰς ἕνα ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμά της χρυσοῦν καὶ ἐλεφάντινον τόσης ὠραίας κατασκευῆς, ὥστε τὸ ἔλεγον πῶς εἶναι τοῦ Φειδίου. (β)

Ἐπήγαμεν εἰς τὴν Αἴγειραν (1) ἀπέχουσιν τῆς θαλάσσης δώδεκα στάδια.** Ἐν καιρῷ ὅπου ἐπεριτρέχομεν τὰ μνημεῖα, μᾶς εἶπον, ὅτι ἄλλοτε οἱ κάτοικοι μὴ

δυνάμενοι νὰ ἀντιτάξωσιν ἀρκετὰς δυνάμεις εἰς τὰς τῆς Σικυῶνος ὁποῦ ἦλθον νὰ τοὺς προσβάλωσιν, ἐστοχάσθησαν νὰ συνάξωσι μίαν μεγάλην ποσότητα γιδίων, νὰ δέσωσι λαμπάδας ἀναμμένας εἰς τὰ κέρατά των, καὶ νὰ τὰ κάμωσι νὰ προχωρήσωσι νυκτός. Ὁ ἐχθρὸς ἐνό-

α) Πaus. αὐτ. κ. 27, σ. 595.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 594.

1) Ξυλόκαστρον.

***) 1134 ὀργυιαῖς.

ΣΕΛΙΔΑ 242

μισε πῶς εἶναι στρατεύματα συμμάχων τῆς Αἰγείρας, καὶ ἐπόδκρινε νὰ ἀναχωρήσῃ.
(α)

Μακρύτερα ἐμβήκαμεν εἰς ἓνα σπήλαιον (2) κατοικίαν ἐνὸς μαντείου, ὅπερ μεταχειρίζεται τὸν κλῆρον διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ μέλλον. Συμᾶ εἰς ἓνα ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους ὑψοῦται ἓνας σωρὸς κύβων, τῶν ὁποίων ἕκαστον πρόσωπον ἔχει ἓνα ξεχωριστὸν σημεῖον. Παίρνει τινὰς τέσσαρας κατὰ τύχην, τοὺς κάμνει νὰ κυλίσωσιν ἐπάνω εἰς μίαν τράπεζαν, ὁποῦ τὰ ἴδια σημαδεύματα εἶναι σχηματισμένα μετὰ τὴν ἐξήγησίν τους. (β) Αὐτὸ τὸ μαντεῖον εἶναι τόσον ἀσφαλές, καὶ τόσον θαμιζόμενον, ὅσον καὶ τ' ἄλλα.

Μακρύτερα ἀκόμι, ἐπεσκέφθημεν τὰ ἐρύπια τῆς Ἑλίκης (3) ἀπεχούσης ἄλλοτε τῆς θαλάσσης 12 στάδια (γ)* καταποντισθείσης εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀπὸ σεισμόν. Αὐταὶ αἱ τρομεραὶ καταστροφαι συμβαίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς παραθαλασσίους τόπους, (δ) καὶ προμηγνύονται συχ-

α) Πaus.β. 7, κ. 26, σ. 591.

2) Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα σπήλαιον, μοναστηρί τῶρα περιφημον.

β) Ὁ αὐτ. κ. 25, σ. 590.

3) Τρυπιά.

γ) Ἡρακλείδ. ἀπ. Στράβ. β. 8, σ. 384.

*) 1134 ὀργυιαῖς.

δ) Ἀριστ. μετεωρ. β. 2, κ. 8, τ. α', σ. 567.

ΣΕΛΙΔΑ 243

νάκις ἀπὸ τρομερὰ σημεῖα, ὀρῶνται εἰς διάστημα πολλῶν μηνῶν τὰ νερὰ τοῦ οὐρανοῦ νὰ κατακλύωσι τὴν γῆν, ἢ νὰ ἀπαρνῶνται τὴν προσδοκίαν τῆς, ὁ ἥλιος νὰ ἀμαυρώνῃ τὴν λάμπην τῶν ἀκτίνων του, ἢ νὰ κοκκινίξῃ ὡς μία φλογίζουσα ἀνθρακιά, ὀρμητικοὶ ἄνεμοι νὰ καταφθείρωσι τὰς πεδιάδας, σειραὶ φλογῶν νὰ σπινθηρίζωσιν εἰς τοὺς ἀέρας, καὶ ἄλλα φαινόμενα, πρόδρομοι μιᾶς τρομερᾶς καταστροφῆς. (α)

Μετὰ τὴν δυστυχίαν τῆς Ἑλίκης ἐνθυμήθησαν διάφορα τεράστια ὁποῦ τὴν ἐπρομήνυσαν. Ἡ νῆσος τῆς Δήλου ἐκλονήθη, ἓνας στύλος ἀπείρου πυρὸς ὑψώθη ἕως τοὺς οὐρανοὺς. (β) Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, αὐτὸ συνέβη πολλὰ ὀλίγον καιρὸν πρὸ τῆς μάχης τῶν Λεύκτρων, (γ)* νυκτός, τὸν χειμῶνα, (δ) ὁποῦ ὁ βορρᾶς φυσῶντας ἀπὸ ἓν μέρος, καὶ ὁ νότος ἀπὸ τὸ ἄλλο, (ε) ἢ πόλις ὕστερον ἀπὸ βίαια καὶ ταχέα τεινάγματα ὁποῦ ἐπολλαπλασιάσθησαν ἕως τὸ πρῶν, ἀνεποδογυρίσθη ἐκ θεμελίων, καὶ παρευθὺς κατεποντίσθη ὑπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἣτις εἶχεν ἐκπηδήσῃ

α) Πaus. β. 7, κ. 24, σ. 585.

- β) Καλλισθ. άπ. Σένεκ. έρωτ. φυσ. β. 6, κ. 26.
 γ) Πολύβ. β. 2, σ. 28. Στράβ. β. 8, σ. 384.
 *) Περί τὸ τέλος τοῦ 373, ἢ κατ'ἀρχὰς τοῦ 372 πρὸ Χ.
 δ) Ἡράκλ. άπ. Στράβ. αὐτ. Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 363.
 ε) Ἀριστοτ. μετεωρ. β. 2, κ. 8, τ. α', σ. 570.

ΣΕΛΙΔΑ 244

τὰ ὄριά της. (α) Ἡ πλημμύρα ἐστάθη τόσον μεγάλη, ὅπου ὑψώθη ἕως τῆς κορυφῆς ἑνὸς δάσους ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ἀνεπαισθήτως τὰ νερὰ ἐτραβίχθησαν κατὰ μέρος, σκεπάζουσιν ὅμως ἀκόμι τὰ ἐρύπια τῆς Ἑλίκης, καὶ δὲν ἀφίνουσι νὰ καθοραθῶσιν, ἢ μὴ ἀμυδρά τινα λείψανα. (β) Ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐχάθησαν, καὶ ἦτον ἐπὶ ματαίῳ ὅπου τὰς ἀκολούθους ἡμέρας ἐπεχειρίσθησαν νὰ εὐγάλωσι τὰ σώματά των διὰ νὰ τὰ θάψωσι. (γ)

Τὰ τεινάγματα λέγουσι πῶς δὲν ἀπεικίσθησαν εἰς τὴν πόλιν Αἴγιον, (δ) (1) ἥτις δὲν εἶναι μακρύτερα 40 σταδίων ἀπὸ τὴν Ἑλίκην, (ε) ἐπεκτάθησαν ὅμως ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ εἰς τὴν πόλιν Βουῦραν (2) ἥτις δὲν εἶναι μακρύτερον τῆς Ἑλίκης ὥσπερ καὶ τὸ Αἴγιον, τείχη, οἴκοι, ναοὶ, ἀγάλματα, ἄνθρωποι, ζῶα, ὅλα κατε-

- α) Ἀριστ. περὶ κόσμ.. κ. 4, τ. α', σ. 608. Διόδ. Σικ. αὐτ. σ. 364. Πaus. β. 7, κ. 24. σ. 587.
 β) Πaus. β. 7, κ. 24, σ. 587. Πλίν. β. 2, κ. 92, τ. α', σ. 11.
 γ) Ἡράκλ. άπ' Στράβ. β. 8, σ. 385.
 δ) Σένεκ. έρ. φύσ. β. 6, κ. 25.
 1) Βοστίτζα.
 ε) Πaus. αὐτ. σ. 585.
 *) 1 ὥρ.καὶ 1280 ὀργ.
 2) Διακοφτό.

ΣΕΛΙΔΑ 245

δαφίσθησαν, ἢ κατεπιέσθησαν. Οἱ ἀπόντες πολῖται ἔκτισαν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν των τὴν πόλιν ὅπου ὑπάρχει καὶ τὴν σήμερον. (α) Ἐκείνη τῆς Ἑλίκης ἀνεπληρώθη ἀπὸ μίαν μικρὰν χώραν, ὅπουθεν ἐπήραμεν ἕν πλοῖον διὰ νὰ ἰδῶμεν ἀπὸ κοντὰ μερικὰ συντρίμματα σκορπισμένα εἰς τὸ περιγιάλι. Οἱ ὀδηγοὶ μας ἔκαμαν ἕναν γύρον ἀπὸ φόβον νὰ μὴ συντριβῶμεν ἐπάνω εἰς ἕναν Ποσειδῶνα προϋντζινον ὅπου εἶναι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ ἐφιστάμενον ἀκόμι εἰς τὴν βάσιν του. (β)

Μετὰ τὸν ἀφανισμόν τῆς Ἑλίκης, τὸ Αἴγιον ἐκληρονόμησε τὸν τόπον της, καὶ κατέστη ἡ πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἀχαΐας, εἰς αὐτὴν συνάγεται τὸ συμβούλιον τῆς ἐπαρχίας, (γ) συνέρχονται πλησίον ἑνὸς δάσους ἀφιερωμένου εἰς τὸν Δία, συμᾶ εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπάνω εἰς τὸ περιγιάλι. (δ)

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους καιροὺς ἡ Ἀχαΐα ἦτον διηρημένη εἰς 12 πόλεις, ὧν ἐκάστη περιέχει ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χώρας εἰς τὴν τοπαρχίαν της. (ε)

- α) Πaus. αὐτ. κ. 25, σ. 590.
 β) Ἐρατοσθ. άπ. Στράβ. β. 8, σ. 384.
 γ) Πολύβ. β. 5, σ. 350. Λίβ. β. 28, κ. 7, β. 38, κ. 30. Πaus. β. 7, κ. 24, σ. 585.
 δ) Στράβ. αὐτ. σ. 385 καὶ 387. Πaus. αὐτ. σ. 584.
 ε) Ἡρόδ. β. α', κ. 145. Πολύβ. β. 2. σ. 123. Στράβ. αὐτ. σ. 337 καὶ 386.

ΣΕΛΙΔΑ 246

Ὅλοι ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ στείλωσιν ἀπεσταλμένους εἰς τὴν συνειθισμένην συνέλευσιν, ἣτις γίνεται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους των, πρὸς τὸ μέσον τῆς ἀνοιξέως. (α) Ἐκεῖ κάμνουσι τοὺς κανονισμοὺς ὅπου ἀπαιτοῦσιν αἱ περιστάσεις, ὀνοματίζουσι τοὺς πολιτάρχας ὅπου θεὸν νὰ τοὺς βάλωσιν εἰς πρᾶξιν, καὶ ὅπου ἠμποροῦσι νὰ σημειώσωσι μίαν συνέλευσιν ἔξω τῆς τάξεως ὅταν ἐπισυμβαίῃ κανένας πόλεμος, ἢ πρέπει νὰ συμβουλευθῶσι περὶ τινος συμμαχίας. (β)

Ἡ διοίκησις κινεῖται ἴν' οὕτως εἶπω ἀφ' ἑαυτοῦ της, εἶναι μία δημοκρατία, ἣτις χρεωστεῖ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν σύστασίν της εἰς ξεχωριστὰ περιστατικά. Ἐπειδὴ ὁ τόπος εἶναι πτωχὸς χωρὶς ἐμπόριον καὶ σχεδὸν χωρὶς φιλεργίαν, οἱ πολῖται χαίρονται ἐκεῖ ἐν εἰρήνῃ τὴν ἰσοτιμίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὅπου μία γνωστικὴ νομοθεσία τοῖς προξενεῖ, ἐπειδὴ καὶ μεταξὺ αὐτῶν δὲν ἠγέρθησαν νέες ταραχώδεις. (γ) Δὲν γνωρίζουσι τὴν φιλοδοξίαν τῶν κατακτήσεων, καὶ ἔχοντες ὀλίγην συναναστροφὴν μὲ τὰ διεφθαρμένα ἔθνη, δὲν μεταχειρίζονται ποτὲ τὸ ψεῦδος οὔτε τὴν ἀπάτην, σχεδὸν καὶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν των. (δ)

- α) Πολύβ. β. 4, σ. 305, β. 5, σ. 350. Στράβ. αὐτ. σ. 385.
- β) Πολύβ. νομ. σ. 855.
- γ) Πολύβ. β. 2, σ. 125.
- δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. β. 13, σ. 672.

ΣΕΛΙΔΑ 247

Τέλος πάντων, ἐπειδὴ καὶ ὅλοι αἱ πόλεις ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς νόμους καὶ τὰ αὐτὰ κριτήρια, αὐταὶ σχηματίζουσιν ἓν μόνον σῶμα, μίαν μόνην ἐπαρχίαν, καὶ βασιλεύει ἀναμεταξὺ των μία ἁρμονία, ἣτις διαμοιράζεται εἰς τὰς διαφόρους κλάσεις τῶν πολιτῶν. (α) Ἡ ἐξοχότης τῆς διαταγῆς των, καὶ ἡ εἰλικρίνεια τῶν πολιτάρχων των, εἶναι τοιοῦτως ἐγνωσμένα, ὅπου εἶδον ἄλλοτε τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας βεβαρυμένας ἀπὸ τὰς διχονοίας των, νὰ στρέψωσιν εἰς αὐτὸν τὸν λαὸν διὰ νὰ τὰς τελειώσῃ, καὶ μερικαὶ ἀπ' αὐτῶν νὰ σχηματίσωσιν ἓναν συνασπισμὸν παρόμοιον μὲ τὸν αὐτῆς. Τώρα νεωστὶ ἀκόμι οἱ Λακεδαιμόνες, καὶ οἱ Θηβαῖοι συναντισφετεριζόμενοι τὴν ἔκβασιν τὴν ἐν Λεύκτροις μάχης, τὸν ἔκλεξαν ὡς κριτὴν μιᾶς διαφορᾶς των ὅπου ἠγγίξε τὴν τιμὴν των, (β) ἥς ἡ ἀπόφασις ἀπαιτοῦσε τὴν μεγαλύτεραν ἀδιαφορίαν.

Εἶδομεν πλέον ἢ ἅπαξ εἰς τὸ περιγιάλι παιδία νὰ ρίπτωσι τρόχαλα μὲ τὰς σφενδόνας των, οἱ Ἀχαιοὶ ἐκδίδονται ἐθελουσίως εἰς αὐτὴν τὴν γύμνασιν, καὶ εἶναι τόσον ἐντελεῖς εἰς αὐτὴν, ὅπου τὸ μολύβι βαλμένον μὲ ἓναν ξεχωριστὸν τρόπον εἰς τὸ λωρίον, φεύγει, πετᾶ, κτυπᾶ ἐν

- α) Ἰουστ. β. 34, κ. α'.
- β) Πολύβ. β. 2, σ. 126. Στράβ. β. 8, σ. 384.

ΣΕΛΙΔΑ 248

ταὐτῶ τὸ σημεῖον, ἐναντίον τοῦ ὁποίου τὸ διευθύνουσι. (α)

Πηγαίνοντες εις τὴν Πάτραν διεπεράσαμεν ποσότητα πόλεων καὶ χωρῶν, ἐπειδὴ ἡ Ἀχαΐα εἶναι πολυάνθρωπος. (β) Εἰς τὰς Φαρὰς εἶδομεν ἐν τῇ δημοσίῳ ἀγορᾷ 30 λίθους τετραγώνους, τοὺς ὁποίους τιμοῦσιν ὡς τόσας θεότητας, ὧν τὰ ὀνόματα ἀλησμόνησα. (γ) Συμᾶ εἰς αὐτοὺς τοὺς λίθους εἶναι ἕνας Ἑρμῆς ἀποτερματιζόμενος ὡς θήκη, καὶ τειλιγμένος μὲ μεγάλην γενεάδα, ἀπέναντι ἐνὸς ἀγάλματος τῆς Ἑστίας τριγυρισμένου ἀπὸ ἕν σχοινί μὲ κανδήλαις προύντζιναις. Μᾶς εἰδοποίησαν ὅτι ὁ Ἑρμῆς ἔδιδε χρησμούς, καὶ ὅτι ἀρκοῦσε νὰ τὸν εἰπῇ τινὰς μερικὰ λόγια εἰς τὸ αὐτὶ διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόκρισίν του. Εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἦλθεν ἕνας χωριάτης νὰ τὸν συμβουλευθῇ. Ἐπρεπεν αὐτὸς νὰ προσφέρῃ θυμίαμα εἰς τὴν θεάν, νὰ χύσῃ λάδι εἰς τὰς κανδήλας, καὶ νὰ τὰς ἀνάψῃ, νὰ καταθέσῃ ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον ἕνα μικρὸν νόμισμα, νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν Ἑρμῆν, νὰ τὸν ἐρωτήσῃ μὲ σιγανὴν φωνήν, νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸν τόπον του στουπώνωντας τὰ αὐτὰ του, καὶ νὰ συνάξῃ ὕστερον τὰ πρῶτα λόγια ὅπου ἤθελεν ἄ-

- α) Λίβ. β. 38, κεφ. 29.
- β) Στράβ. αὐτ. σ. 386.
- γ) Πaus. β. 7, κ. 22, σ. 579.

ΣΕΛΙΔΑ 249

κούση, τὰ ὅποια ἔμελλον νὰ διαλύσωσι τὰς ἀμφιβολίας του. (α) Τὸν ἠκολούθησεν ὁ λαὸς, καὶ ἡμεῖς ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν κατοικίαν μας.

Προτοῦ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Πάτραν ἐξεπεζεύσαμεν εἰς ἕνα τερπνότατον δάσος, ὅπου πολλοὶ νέοι ἐγυμνάζοντο εἰς τὸ τρέξιμον (β) εἰς ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ διαδρόμους ὑπαντήσαμεν ἕνα παιδί 12 ὡς 13 χρόνων ἐνδυμένον μὲ ἕνα ὠραῖον φόρεμα, καὶ στεφανωμένον μὲ στάχυα σιταρίου. Τὸ ἐρωτήσαμεν καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι σήμερον εἶναι ἡ ἑορτὴ Βάκχου τοῦ Αἰσυμνήτου. Εἶναι τὸ ὄνομά του.* Ὅλοι οἱ νέοι τῆς πόλεως πηγαίνουσιν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μειλίχου (3), ἐκεῖ ταπτόμεθα εἰς λιτανεῖαν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς ἐκεῖνον τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος ὅπου βλέπεις ἐκεῖ κάτω, ἡμεῖς θέλομεν καταθέσει αὐτὸν τὸν στέφανον εἰς τοὺς πόδας τῆς θεᾶς, καὶ ἀφ' οὗ πλυθῶμεν εἰς τὸ ποτάμι, θέλομεν πάρῃ ἕναν ἀπὸ κισσὸν, θέλομεν ὑπάγῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Βάκχου ὅπου εἶναι παρέκει. Τὸ εἶπα, διατὶ αὐτὸς ὁ στέφανος ἀπὸ στάχυα; τοιουτοτρόπως ἐστόλιζον τὰς κεφαλὰς μας ὅταν μᾶς ἐθυσιάζον ἐπάνω εἰς τὸ θυσια-

- α) Πaus. β. 7, κ. 22, σ. 579.
- β) Ὁ αὐτ. κ. 21, σ. 577.
- *) Τὸ Αἰσυμνήτης σημαίνει βασιλεὺς. Ἀριστοτ. δημοκ. β. 3, κ. 14, τ. 2, σ. 356.
- 3) Σιχενῶν.

ΣΕΛΙΔΑ 250

στήριον τῆς Ἀρτέμιδος. Πῶς σᾶς ἐθυσιάζον; - δὲν ἰξεύρεις λοιπὸν τὴν ἱστορίαν τοῦ ὠραίου Μελανίππου, καὶ τῆς ὠραίας Κομηθοῦς ἱερείας τῆς θεᾶς; ἐγὼ θέλω σᾶς τὴν διηγηθῆ.

Συνανταγαπῶντο τόσον, ὅσον καὶ συναντεκζητοῦντο πάντοτε, καὶ ὅταν δὲν ἦσαν πλέον μαζί, συναντεβλέποντο ἀκόμι, τελευταῖον ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν ἀπὸ τοὺς γονεῖς των νὰ ὑπανδρευθῶσι, καὶ αὐτοὶ οἱ πονηροὶ τοῖς τὴν ἀρνήθησαν. Μετ' ὀλίγον καιρὸν συνέβησαν μεγάλα ἐλλείψεις, καὶ μεγάλα ἀρρώστια εἰς τὸν τόπον, ἐσυμβουλευθήσαν τὸ μαντεῖον. Ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἦτον ὠργισμένη, διατὶ ὁ

Μελάνιππος καὶ ἡ Κομηθῶ ὑπανδρεύθησαν εἰς τὸν ἴδιον ναὸν τῆς τὴν νύκτα τῆς ἑορτῆς τῆς, καὶ ὅτι διὰ τὴν δυσωπήσωσιν, ἔπρεπεν ἐτησίως νὰ τῆ θυσιάζωσιν ἕνα νέον μειράκιον, καὶ μίαν νέαν κόρην τῆς μεγίστης ὠραιότητος. Μετὰ ταῦτα τὸ μαντεῖον μᾶς ὑπεσχέθη, ὅτι αὐτὴ ἡ βάρβαρος συνήθεια θέλει παύσει, ὅταν ἕνας ξένος ἤθελε φέρη ἐδῶ ἕνα κάποιον ἄγαλμα τοῦ Βάκχου. Ἦλθεν, ἔβαλαν τὸ ἄγαλμα εἰς αὐτὸν τὸν ναὸν, καὶ ἡ θυσία μελεβλήθη εἰς τὴν λιτανείαν, καὶ εἰς τὰς τελετὰς ὁποῦ σέ εἶπα. Ἔχε ὑγίαν ξένη. (α)

Αὐτὴ ἡ διήγησις ἦτις μᾶς ἐβεβαιώθη ἀπὸ πεφωτισμένα ὑποκείμενα, δὲν μᾶς ἐξέπληξε τόσον, ἐπει-

α) Πανσ. β. 7, κ. 19, σ. 571.

ΣΕΛΙΔΑ 251

δὴ ἐπὶ πολλοῦ δὲν ἐγνώρισαν καλλίτερον μέσον διὰ νὰ μεταστρέψωσι τὴν οὐράνιον ὀργὴν, ἢ μὴ νὰ ἐκχύνωσιν ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων τὸ ἀνθρώπινον αἷμα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐκεῖνο μιᾶς παρθένου. Τὰ ἐπόμενα ὁποῦ ἐκανόνιζον αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν ἦσαν δίκαια, ἀλλ' αὐτὰ παρήγοντο ἀπ' ἐκείνην τὴν βδελυρὰν ἀρχὴν, ὅτι οἱ θεοὶ περισσότερον εὐαρεστοῦνται ἀπὸ τὴν τιμὴν τῶν προσφορῶν, παρὰ ἀπὸ τὴν γνώμην τῶν αὐτὰς προσφερόντων. Αὐτὸ τὸ ἐπικίνδυνον λάθος ἀφ' οὗ μίαν φορὰν στερχθῆ, ἔπρεπεν ἀλληλοδιαδόχως νὰ τοῖς προσφέρωσι τὰ ὠραιότερα προϊόντα τῆς γῆς, καὶ τὰ πλουσιώτερα θύματα, καὶ ἐπειδὴ τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολυτιμώτερον ἀπὸ τὸ τῶν ζώων, ἔκαμνον νὰ τρέχη ἐκεῖνο μᾶς κόρης, ἦτις ἦν ὡνε τὴν νεότητα, τὴν ὠραιότητα, τὴν εὐγένειαν, καὶ τέλος, ὅλα τὰ ὑπερεξέχοντα ὁποῦ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν εἰς περισσοτέραν ὑπόληψιν.

Ἀφ' οὗ ἐπαρατηρήσαμεν τὰ μνημεῖα τῆς Πάτρας, καὶ μιᾶς ἄλλης πόλεως ὀνόματι Δύμης (1) ἐπεράσαμεν τὸν Λαρισσὸν ποταμὸν, καὶ ἐμβήκαμεν εἰς τὴν Ἠλείαν.

1) Πάπας.

ΣΕΛΙΔΑ 252

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ'

Ὀδοιπορεία εἰς τὴν Ἠλείαν* Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

Ἡ Ἠλεία εἶναι ἕνας μικρὸς τόπος, τοῦ ὁποίου τὰ παραθαλάσσια καταβρέχονται ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος, καὶ διαιρεῖται εἰς τρεῖς κοιλάδας. Εἰς τὴν ἀρκτικότεραν εἶναι ἡ πόλις Ἡλις (2) κειμένη πρὸς τὸν Πηνεὸν ποταμὸν (3) τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ὅχι ὅμως τόσον μεγάλον ὡς ἐκεῖνον τῆς Θετταλίας. Ἡ μεσαία κοιλὰς εἶναι περίφημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Διὸς κείμενον πλησίον τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ (4) καὶ ἡ ἐσχάτη καλεῖται Τριφυλλία.

Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ μέρους ἐχάρησαν πολὺν καιρὸν μίαν ἄκραν εἰρήνην. Ὅλα τὰ ἔθνη τῆς Ἑλλάδος εἶχον συμφωνήσῃ νὰ τοὺς θεωρῶσιν ὡς ἀφιερωμένους εἰς τὸν Δία, καὶ νὰ τοὺς εὐλαβῶνται εἰς τρόπον ὁποῦ τὰ ξένα στρατεύματα κατέθετον τὰ ὅπλα τῶν ὅταν εἰσέβαινον, καὶ τὰ ἐλάμβαν-

*) Ὅρα τὴν Χάρταν.

- 2) Καλοσκοπί.
- 3) Ποτάμι Γαστούνης.
- 4) Ρουφιᾶ.

ΣΕΛΙΔΑ 253

νον μόνον ὅταν εὐγαινον. (α) Σπανίως χαίρονται τὴν σήμερον αὐτὸ τὸ προνόμιον. Ἐν τοσοῦτω μὲ ὄλους τοὺς περαστικούς πολέμους εἰς τοὺς ὁποίους εὐρέθησαν ἐκκείμενοι κατὰ τοὺς ὑστερινούς τούτους καιρούς, μὲ ὄλας τὰς διχονοίας ὁποῦ ἀναβράζουσιν ἀκόμι εἰς μερικάς πόλεις, ἡ Ἥλεια εἶναι ὁ ἀφθονώτερος καὶ πολυανθρωπότερος τόπος τῆς Πελοποννήσου. (β) Αἱ πεδιάδες τῆς σχεδὸν ὄλαι καρποφόροι, (γ) εἶναι γεμάται ἀπὸ φιλέργους σκλάβους, ἡ γεωργικὴ ἀνθεῖ, ἐπειδὴ ἡ διοίκησις ἔχει διὰ τοὺς γεωργούς τὴν προσοχὴν ὁποῦ ἀνήκει αὐτοῖς τοῖς ὠφελήμοις πολίταις. Ἔχουσιν οἰκεία κριτήρια ὁποῦ κρίνουσι τὰς κρισολογίας των μὲ τελευταίαν ἀπόφασιν, καὶ δὲν εἶναι ὑπόχρεοι νὰ διακόψωσι τὰ ἔργα των διὰ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰς πόλεις νὰ διακονεύσωσι μίαν ἄδικον κρίσιν, ἡ πολὺν καιρὸν ἀναβαλλομένην. Πολλαὶ πλούσιαι γενεαὶ περνοῦσιν εἰρηνικᾶ τὰς ἡμέρας των εἰς τὰς πεδιάδας, καὶ εἶδα μερικὸν τριγύρω τῆς Ἥλιδος, ἐκ τῶν ὁποίων κἀνένας εἰς δύο ἢ τρεῖς γενεὰς δὲν ἐπάτησεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν πόλιν. (δ)

- α) Στράβ. β. 8, σ. 358.
- β) Πολύβ. β. 4, σ. 336.
- γ) Στράβ. β. 8, σ. 334. Πaus. β. 5, κ. 4, σ. 381.
- δ) Πολύβ. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 254

Ἀφ' οὗ καθηρέθη ἡ μοναρχικὴ ἐξουσία, αἱ πόλεις ἠνώθησαν μὲ ἕναν συμμαχικὸν δεσμὸν, ἀλλ' ἡ Ἥλις ἰσχυρωτέρα ἀπὸ τὰς λοιπὰς, ἀνεπαισθήτως τὰς ὑπέταξε, (α) καὶ δὲν ταῖς ἀφίνει τὴν σήμερον, παρὰ τὸ κατ' ἐπιφάνειαν τῆς ἐλευθερίας. Σχηματίζουσιν ὁμοῦ ὀκτὼ φυλάς (β) διοικουμένας ἀπὸ ἕν σῶμα 90 συνεδριασῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἀξίαι εἶναι ἐπὶ ζωῆς, οἷτινες ἂν εἶναι ἀνοικτὴ καμμία, λαμβάνουσι διὰ τῆς ὑπολήψεως των τοὺς συντρόφους ὁποῦ ἐπιθυμοῦσιν, ἐκ τούτου συμβαίνει, ὅτι ἡ ἐξουσία ἐφίσταται μόνον εἰς ἕναν μικρότατον ἀριθμὸν ὑποκειμένων, καὶ ἡ ὀλιγαρχία ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ὅπερ εἶναι ἕν ἐλάττωμα φθοροποιὸν αὐτῆς τῆς διοικήσεως. (γ) Διὰ τοῦτο εἰς τοὺς ὑστερινούς αὐτοὺς καιρούς ἐδοκίμασαν νὰ συστήσωσι τὴν δημοκρατίαν. (δ)

Ἡ πόλις τῆς Ἥλιδος εἶναι ἀποχρώντως νέα, ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ παράδειγμα πολλῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐξαιρέτως τῆς Πελοποννήσου, διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν χωρίων. (ε) Ἐπειδὴ εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς ἀμαθείας ἑκατοικοῦσαν ἀνοικτὰς καὶ εὐεπιβάτους χώρας, εἰς τοὺς πλέον

- α) Ἡρόδ. β. 4, κεφ. 148. Θουκυδ. β. 5, κ. 31.
- β) Paus. β. 5, σ. 397.
- γ) Ἀριστοτ. δημοκ. β. 5, κ. 6, τ. 2, σ. 394.
- δ) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. β. 7, σ. 635.
- ε) Στράβ. β. 8, σ. 336. Διόδ. Σικ. β. 11, σ. 40.

ΣΕΛΙΔΑ 255

φωτισμένους καιρούς, κλείονται εις ὠχυρωμένας πόλεις. Φθάνοντες ὑπαντήσαμεν μίαν λιτανείαν, ἣτις ὑπήγαιεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, αὐτὴ ἦτον μέρος ἀπὸ μίαν τελετὴν ὅπου οἱ νέοι τῆς Ἥλιδος ἀμιλῶντο διὰ τὸ βραβεῖον τῆς ὠραιότητος.

Οἱ νικηταὶ ἐφέροντο μὲ θρίαμβον, ὁ πρῶτος κεφαλοδεμένος μὲ μανδήλια ἐβαστοῦσε τὰ ὄπλα ὅπου ἀφιέρωναν τῇ θεᾷ, ὁ δεύτερος ὠδήγει τὸ ὀλοκαύτωμα, καὶ ἓνας τρίτος ἦτον φορτωμένος μὲ ἄλλας προσφοράς. (α)

Εἶδα συχνάκις εἰς τὴν Ἑλλάδα παρομοίας μάχας, τόσον διὰ τοὺς νέους, ὅσον καὶ διὰ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς παρθένους. Εἶδα τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὰ μακρυνὰ γένη, νὰ ἐμβάλλωνται αἱ γυναῖκες εἰς τὰς δημοσίους συνελεύσεις, μὲ αὐτὴν τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι οἱ Ἕλληνες δίδουσι τὸ βραβεῖον τῆς ὠραιότητος καὶ οἱ βάρβαροι τῇ ἐναρετωτέρᾳ. (β)

Ἡ πόλις εἶναι στολισμένη (γ) μὲ ναοὺς, μὲ κτίρια μεγαλοπρεπῆ, μὲ ποσότητα ἀγαλμάτων, ἐξ ὧν μερικὰ εἶναι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Φειδία. Μεταξὺ τούτων τῶν τελευταίων μνημείων, εἶδομεν τινὰ ἐν οἷς ὁ τεχνίτης δὲν ἔδειξεν ὀλιγωτέραν ἀγγίνοιαν ἀπὸ ἐπιτηδειότητα. Τοιοῦτον εἶναι τὸ σύ-

α) Ἀθην. β. 13, κ. 2, σ. 565. Θεόφρ. Σ. 629.

β) Θεόφρ. αὐτόθ. σ. 609 καὶ 610.

γ) Πaus. β. 6, κ. 23, σ. 511.

ΣΕΛΙΔΑ 256

σωμον τῶν χαρίτων μέσα εἰς τὸν ἀφιερωμένον αὐταῖς ναόν. Εἶναι σκεπασμένα μὲ ἓνα λεπτὸν καὶ λαμπρὸν ροῦχον, ἡ πρώτη κρατεῖ ἓνα κλονάρι μύρτου εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης, ἡ δευτέρα ἓνα τριαντάφυλλον, διὰ νὰ σημειώσῃ τὴν πρώτην ἄνοιξιν, καὶ ἡ τρίτη ἓναν ἀστράγαλον, σύμβολον τῶν παιγνιδίων τῆς νηπιότητος, καὶ διὰ νὰ μὴ λείψῃ τίποτε εἰς τὴν εὐμορφίαν αὐτῆς τῆς συνθέσεως, τὸ σχῆμα τοῦ Ἔρωτος εἶναι ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ ὑποπόδιον ὅπου καὶ αἱ χάριτες. (α)

Τίποτε δὲν δίδει περισσοτέραν λαμπρότητα εἰς αὐτὴν τὴν ἐπαρχίαν, ὡσὰν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, πανηγυριζόμενοι κάθε τέσσαρας χρόνους εἰς τιμὴν τοῦ Διός. Κάθε πόλις τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἑορτὰς αἱ ὅποια ἐνώνωσι τοὺς κατοίκους, τέσσαρες μεγάλαι πανηγύρεις συνενώνουσιν ὅλα τὰ γένη τῆς Ἑλλάδος. Τὰ Πύθια, ἡ τῶν Δελφῶν, τὰ Ἴσθμια, τῆς Κορίνθου, Τὰ Νέμεα καὶ Τὰ Ὀλύμπια. Περὶ τῶν πρώτων ὠμίλησα εἰς τὴν ὁδοιπορίαν μου τῆς Φωκίδος, θέλω ἐνασχοληθῆ εἰς τὰ τελευταῖα. Θέλει ἀποσιωπήσω τὰ ἄλλα, ἐπειδὴ καὶ παρασταίνουσιν ὅλα σχεδὸν τὰ αὐτὰ θεάματα.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες συστημένοι παρὰ τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεκατεστήθησαν ὕστερον ἀπὸ μίαν

α) Πaus. β. 6, κ. 24, σ. 514.

ΣΕΛΙΔΑ 257

πολυχρόνιον διακοπὴν διὰ τῶν συμβουλῶν τοῦ περιφήμου Λυκούργου καὶ διὰ τῶν φροντίδων τοῦ Ἰφίκλου αὐτοκράτορος μιᾶς τοπαρχίας τῆς Ἥλιδος. (α) Ἐκατὸν ὀκτὼ χρόνους ὕστερότερα ἔγραψαν πρώτην φορὰν εἰς τὸν δημόσιον κώδικα τῶν Ἡλιέων τὸ ὄνομα ἐκείνου ὅπου ἀρίστευσεν εἰς τὸν δρόμον τοῦ σταδίου, (β) ἐλέγετο Χόρηβος. Αὐτὴ ἡ συνήθεια ἐπηκολούθησε, καὶ ἐκ τούτου ἐκείνη ἡ ἐξακολούθησις τῶν νικητῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα σημειώνωντας τὰς διαφοροὺς Ὀλυμπιάδας, σχηματίζουσι

τόσα στικτὰ σημεῖα διὰ τὴν χρονολογίαν. Ἐμελλε νὰ πανηγυρίσωσι τοὺς ἀγῶνας τὴν ἑκατοστὴν ἔκτην φορὰν ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ἥλιδα.*

Ὅλοι οἱ κάτοικοί τῆς ἐτοιμάζοντο εἰς αὐτὴν τὴν σεβασμίαν πανήγυριν, εἶχον δημοσιεύσῃ ἤδη τὸ ψήφισμα ὅπου ἀπαιτοῦνται κάθε ἐχθρικὸν κίνημα. (γ) Τὰ στρατεύματα ὅπου ἤθελον ἔμβῃ τότε εἰς αὐτὴν τὴν ἱερὰν γῆν, (δ) ἤθελον καταδικασθῆ εἰς μίαν ποινὴν πληρωμῆς δύο μῶν (180 λίβραις) ὁ κάθε στρατιώτης. (ε)

α) Ἀριστοτ. ἀπ. Πλουτάρχ. εἰς Λυκοῦρ. τ. α', σ. 39.

β) Φρερ. ὑπέρ χρονολ. σ. 162.

*) Τῷ ἔαρι τοῦ 356 ἔτ. πρὸ Χ.

γ) Αἰσχίν. ψευδονόμ. σ. 397. Πaus. β. 5, κ. 20, σ. 427.

δ) Διόδ. Σικ. β' 14, σ. 248.

ε) Θουκυδ. β. 5, δ. 54

ΣΕΛΙΣΑ 258

Οἱ Ἥλεῖοι ἔχουσι τὴν διοίκησιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων πρὸ τεσσάρων αἰώνων. Αὐτοὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὴν θεὰν ὄλην τὴν ἐπιδεικτικὴν αὐτῇ ἐντέλειαν, ποτὲ μὲν παρειαγόντες νέα εἶδη μάχης, ποτὲ δὲ ἀκυροῦντες ἐκεῖνα ὅπου δὲν ἐκπληροῦσαν τὴν προσδοκίαν τῆς συνελύσεως. (α) Εἰς αὐτοὺς ἀνεῖκει τὸ νὰ ἀπομακρύνωσι τὰς χειρονομίας, καὶ τὰ τεχνουργήματα, νὰ καταστήσωσι τὴν δικαιοσύνην εἰς τὰ κρισολογήματα, καὶ νὰ ἀπαγορεύσωσι τὴν τῆς Ἑλλάδος εἴσοδον εἰς τοὺς μὴ Ἑλληνας, (β) καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Ἑλληνικὰς πόλεις ὅπου εἶναι ἐγκαλεσμένοι (γ) νὰ ἐπαρέβησαν τὰς θεσπισμένας διαταγὰς τῆς εὐταξίας ἐν καιρῷ τῶν ἑορτῶν. Αὐτοὶ ἔχουσι μίαν τόσον ὑψηλὴν ιδέα δι' αὐτὰς τὰς διαταγὰς, ὥστε ἔπεμψαν ἄλλοτε ἀπεσταλμένους πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, διὰ νὰ μάθωσιν ἀπὸ τοὺς σοφοὺς αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, ἂν διευθύνοντες τὰς δὲν ἀλησμόνησαν τίποτες; ἓνα κυριώτερον ἄρθρον ἀπεκρίθησαν οἱ τελευταῖοι, ἀφ' οὗ οἱ κριταὶ εἶναι Ἥλεῖοι, οἱ Ἥλεῖοι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐξηρημένοι ἀπὸ τὸν σύρρον. (δ) Μὲ ὄλην αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν, αὐτοὶ εἶναι ἀκόμη δεκτοὶ καὶ τῆ σήμερον, καὶ πολλοὶ ἀπ' ἀνα-

α) Paus. β. 5, κ. 8, σ. 304.

β) Ἡρόδ. β. 5, κ. 22.

γ) Θουκ. β. 5, κ. 40. Paus. αὐτ. κ. 21, σ. 431.

δ) Ἡρόδ. β. 2, κ. 100. Διόδ. Σικ. β. α', σ. 85.

ΣΕΛΙΔΑ 259

μεταξύ των ἐπῆραν βραβεῖα, χωρὶς νὰ φανῆ ὑποπτος ἢ δικαιοσύνη τῶν κριτῶν. (α) Ἀληθὲς ὅμως εἶναι, ὅτι διὰ νὰ τὴν σκεπάσωσιν ἐπὶ πλέον, ἐσυγχωρήθη τοῖς ἀθληταῖς νὰ προσκλαυθῶσιν εἰς τὴν γερουσίαν τῆς Ὀλυμπίας ἐναντίον τοῦ θεσπίσματος ὅπου τοὺς ὑστερεῖ τὸν στέφανον. (β)

Εἰς κάθε Ὀλυμπιάδα ἐκλέγουσι μὲ κληρὸν τοὺς κριτὰς ἢ προέδρους τῶν ἀγῶνων. (γ) Ὅκτὼ εἶναι διατὶ πέρνουσιν ἓναν ἀπὸ κάθε φυλῆν. (δ) Συνάζονται εἰς τὴν Ἥλιν πρὸ τῆς πανηγύρεως τῶν ἀγῶνων, καὶ εἰς διάστημα δέκα μηνῶν διδάσκονται καταλεπτῶς τὰ ἔργα ὅπου θεὸς νὰ ἐκπληρώσωσι, διδάσκονται περὶ τούτων ὑπὸ κριτῶν, οἵτινες εἶναι οἱ φύλακες καὶ διερμηνευταὶ τῶν διαταγῶν ὅπου ἀνέφερα. (ε) Καὶ διὰ νὰ ἐνώσωσι τὴν πείραν μὲ τὴν διδασκαλίαν, γυμνάζουσιν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τοὺς ἀθλητὰς ὅπου ἤλθον νὰ καταγραφθῶσι, (ζ) διὰ νὰ συναντηθῶσιν ἐπὶ τῷ βραβεῖῳ

τοῦ δρόμου, καὶ τῶν περισσοτέρων πεζικῶν γυμνασμάτων. (η) Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς

- α) Δίων χρυσόστ. εἰς Ῥόδ., σ. 344.
- β) Πaus. β. 6, κ. 3, σ. 438.
- γ) Φιλοστρ. βίος Ἀπολλ., β. 3, κ. 30, σ. 121.
- δ) Πaus. β. 5, κ. 9, σ. 397.
- ε) Ὁ αὐτ. β.6, κ. 24, σ. 514.
- ζ) Αἰσχίν. ἐπιστ. 11, σ. 212.
- η) Πaus. αὐτ., σ. 513.

ΣΕΛΙΔΑ 260

ἀθλητὰς ἦσαν συνωδευμένοι ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των, τοὺς φίλους των, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευσαντας καθηγητὰς των. Ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης ἔλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἥλιδος ἐφαίνοντο παραδεδομένοι εἰς τὴν ζωηροτάτην χαρὰν. Ἐγὼ ἤθελα ἐκπλαγῆ διὰ τὴν μεγάλην προσοχὴν ὅπου ἔβαλλον εἰς τὴν πανήγυριν τῶν ἑορτῶν των, ἂν δὲν ἤθελα γνωρίζῃ τὴν λαύραν ὅπου ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες διὰ τὰ θεάματα, καὶ τὸ πραγματικὸν κέρδος ὅπου οἱ Ἥλεῖοι καρποῦνται ἀπὸ αὐτὴν τὴν πανδημίαν.

Ἀφ' οὗ εἶδομεν ὅλα ἐκεῖνα ὅσα ἠμποροῦσαν νὰ μᾶς φανῶσιν ἄξια τόσον εἰς τὴν Ἥλιδα, ὅσον καὶ εἰς τὴν Κυλλήνην (6) ὅπου τῇ χρησιμεύει ὡς λιμὴν, ἥτις εἶναι μακρὰν αὐτῆς 120 στάδια * (α) ἐμισεύσαμεν διὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Δύο δρόμοι πηγαίνουσιν ἐκεῖ, ὁ ἓνας ἀπὸ τὴν πεδιάδα, καὶ ἔχει 300 στάδια μακρὸς, (β) ὁ ἄλλος ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ ἀπὸ τὴν χώραν Ἀλεσιαῖον, ὅπου γίνεται κάθε μῆνα ἓνα μέγαλον πανηγύρι. (γ) Ἐκλέξαμεν τὴν πρώτην, διεπεράσαμεν καρποφόρους τόπους, καλ-

6) Καλογραία.

- α) Πaus. β. 6, κ. 26, σ. 518.
- *) Ὁρ.4 καὶ μισήν.
- β) Στράβ. β. 8. σ. 367. Πaus. β. 6, κ. 22, σ. 510.
- †) 11 ὥρ. καὶ 850 ὀργυιαῖς.
- γ) Στράβ. αὐτ. σ. 341.

ΣΕΛΙΔΑ 261

λιερημένους καλᾶ, ποτισμένους ἀπὸ διάφορα ποτάμια, καὶ ἀφ' οὗ εἶδομεν ἀπερνῶντες τὰς πόλεις Δισπόντιον καὶ Λετρίνας, (α) ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν.

Αὐτὴ ἡ πόλις, γνωστὴ ὁμοίως ὑπὸ τὸ ὄνομα Πίσσης, (β) κεῖται πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἀλφειοῦ, εἰς τὴν ὑπώρειαν ἐνὸς λόφου λεγομένου ὄρος τοῦ Κρόνου.** Ὁ Ἀλφειὸς ἔχει τὴν πηγὴν του ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν, (γ) χάνεται καὶ πάλιν φαίνεται κατὰ διαστήματα, (δ) Καὶ ἀφ' οὗ δεχθῆ τὰ ὕδατα πολλῶν ποταμίων (ε) ἐκχύνεται εἰς τὴν πλησιόχωρον θάλασσαν. (ζ)

Ἡ Ἄλτις ἐγκρύπτει εἰς τὴν περιοχὴν τῆς τὰ πλέον ἀξιοθεώρητα ἀντικείμενα. Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἱερὸν δάσος (η) εὐρυχωρότατον, περιτειχισμένον, (θ) εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ὁ ναὸς τοῦ

- α) Ξενοφ. Ἑλλ. β. 3, σ. 491. Στράβ. αὐτ. σ. 357. Πaus. αὐτ. σ. 510.
- β) Ἡρόδ. β. 2, κ. 7. Πίνδ. Ὀλύμπ. 2,3,8 καὶ τ. Στέφ. εἰς Ὀλύμπ. Πτολεμ. σ. 101.
- **) Ἴδὲ τὴν χάρταν τῆς Ὀλυμπίας.

- γ) Πανσ. β. 5, κ. 7, σ. 390.
 δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. β. 8, κ. 54, σ. 709.
 ε) Ὁ αὐτ. αὐτ. Στράβ. β. 8, σ. 344.
 ζ) Στράβ. αὐτ. σ. 343.
 η) Πίνδ. Ὀλύμπ. 8, στίχ. 12, σχολ. αὐτ. Πανσ. β. 5, κ. 10, σ. 397.
 θ) Πανσ. αὐτ. σ. 441 καὶ 443.

ΣΕΛΙΔΑ 262

Διός καὶ τῆς Ἥρας, ἡ γερουσία, τὸ θέατρον, (α) καὶ ποσότης ἄλλων ὠραίων κτιρίων, ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς ἀναριθμήτου πλήθους ἀγαλμάτων. Ὁ ναὸς τοῦ Διὸς ἐκτίσθη εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀπὸ τὰ λάφυρα παρμένα παρὰ τῶν Ἡλείων ἀπὸ μερικὰ γένη, τὰ ὅποια ἐπαναστάτησαν κατ' αὐτῶν. (β) Εἶναι κατὰ Δωρικὸν τρόπον περιτριγυρισμένος μὲ κίονας, καὶ κατεσκευασμένος ἀπὸ λίθον εὐγαλμένον ἐκ τῶν πλησίον λατομείων, ὅμως τόσον λαμπρὸν, καὶ τόσον δυνατὸν (μὲ ὄλον ὅπου εἶναι ἐλαφρότερος) ὡσὰν τὸ μάρμαρον τῆς Πάρου. (γ) Ἔχει ὕψος 78 ποδῶν, μᾶκρος 230 καὶ πλάτος 95.*

Ἔνας ἐπιτήδειος ἀρχιτέκτων Λίβων ὀνόματι ἐπεφορτίσθη τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ τοῦ κτιρίου. Δύο λιθοξοοὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἔμπειροὶ ἐπλούτηναν μὲ σοφὰ μίγματα τὰ μέτωπα τῶν δύο προσωπείων. Ἐφ' ἐνὸς τῶν μετώπων τούτων ὀρῶνται ἀνάμεσα εἰς ἕνα μὲγάλον ἀριθμὸν μορφῶν ὁ Οἰνόμαος καὶ ὁ Πέλοψ, ἔτοιμοι νὰ συνανταγωνισθῶσιν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Διὸς διὰ τὸ ἄθλον τοῦ δρόμου. Εἰς τὸ

- α) Ξενοφ. Ἑλλ. β. 7, σ. 639.
 β) Πανσ. αὐτ. σ. 397.
 γ) Πανσ. β. 5, κ. 10, σ. 598. Πλίν. β. 36, κ. 17, τ. 2, σ. 747.
 *) Ὑψος 64 πόδας Γαλλίας, μῆκος 217, πλάτος 90.

ΣΕΛΙΔΑ 263

ἄλλο, ἡ μάχη τῶν Κενταύρων (1) καὶ τῶν Λαπίθων (2) (α) ἡ πύλη τῆς εἰσόδου εἶναι προὔντινη, ὡσπερ καὶ ἡ ἀντικειμένη τῆς, ἐσχάραξαν ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἐν μέρος τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους. (β) Κομμάτια μαρμάρου κομμένα ἐν εἶδει κεραμιδίου σκεπάζουσι τὸ καταπέτασμα. Εἰς τὴν κορυφὴν κάθε μετώπου ἐγείρεται μίαν νίκη ἀπὸ χρυσομένον προὔντινον, εἰς κάθε γωνίαν ἀπὸ ἕνα μέγα σκεῦος ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, καὶ ὁμοίως χρυσομένον.

Ὁ ναὸς διαιρεῖται ἀπὸ κίονας εἰς τρία μέρη, (γ) ἐκεῖ εὐρίσκονται καθὼς καὶ εἰς τὸν νάρθηκα πολλαὶ προσφοραὶ, τὰς ὁποίας ἀφιέρωσαν τῷ θεῷ τὸ σέβας καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη. (δ) Ἀντὶς ὅμως νὰ προσκολληθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, αὐτοὶ φέρονται ταχέως ἐπάνω εἰς τὸ ἄγαλμα καὶ τὸν θρόνον τοῦ Διὸς. Αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Φειδία καὶ τῆς γλυπτικῆς, κάμνει εἰς τὴν πρώτην θεωρίαν μίαν ἐντύπωσιν, ὅπου ἡ παρατήρησις δὲν χρησιμεύει εἰς ἄλλο, παρὰ νὰ τὴν καταστήσῃ πλέον βαθυτέραν.

- 1) Γκαραγγούνηδες.
 2) Χασιῶται. Ἔθνη Θετταλίας.
 α) Πανσ. αὐτ. σ. 399.
 β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 400.
 γ) Ὁ αὐτ. αὐτ.
 δ) Πανσ. β. 5, κ. 10, σ. 405. Στράβ. β. 8, σ. 353.

Ἡ μορφή τοῦ Διός εἶναι χρυσοῦ καὶ ἐλεφαντίνῃ. Καίτοι καθημένη, ὑψοῦται σχεδὸν ἕως εἰς τὸν θόλον τοῦ ναοῦ (α) μὲ τὸ δεξιὸν χέρι κρατεῖ ὁμοίως μίαν νίκην χρυσοῦ καὶ ἐλεφαντίνῃ, μὲ τὸ ἀριστερὸν ἓνα σκῆπτρον περιέργως κατειργασμένον, πεπλουτισμένον μὲ διάφορα εἶδη μετάλλων, καὶ κορυφούμενον μὲ ἓναν ἀετόν. (β) Τὰ ὑποδήματα εἶναι χρυσοῦ ὡσπερ καὶ τὸ ἐπανωφόρι, ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἐχάραξαν ζῶα, ἄνθη καὶ κατ' ἐξοχὴν κρίνους. (γ)

Ὁ θρόνος εἶναι ἐπάνω εἰς τέσσαρας πόδας, ὡσαύτως καὶ ἐπάνω εἰς διαμεσάζοντας κίονας ἰσοῦσες μὲ τοὺς πόδας. Αἱ πλέον πλουσιώτεροι ὕλαι, αἱ εὐγενέστεροι τέχναι, ἔτρεξαν νὰ τὸν στολίσωσιν. Εἶναι ὅλος καταλαμπρὸς ἀπὸ τὸ χρυσοῦ, ἐλεφαντοκόκκαλον, ἔβενον, καὶ πολυτίμους λίθους, παντοῦ στολισμένους μὲ ζωγραφίας, καὶ μὲ ὑψουόμενας μορφάς.

Τέσσαρες ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὑψουόμενας μορφὰς εἶναι ἐπιτεθειμένα ἐπὶ τοῦ ἐντὸς προσώπου ἐκάστου τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν. Ἡ ὑψηλοτέρα παρασταίνει τέσσαρας νίκας εἰς σχῆμα ὀρχηστρίδων, ἢ δευτέρα Σφίγκας ὅπου ἀρπάζουσι τὰ παιδιά τῶν Θηβαίων, ἢ τρίτη τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν σαγιτεύ-

α) Στράβ. αὐτ.

β) Παυσ. β.5, κ. 11, σ. 400. Πλίν. β. 34, κ. 8, τ. 2, σ. 648.

γ) Παυσ. αὐτ. σ. 401.

οντας τὰ τέκνα τῆς Νιόβης, καὶ τελευταῖον ἢ ὑστερινὴ ἄλλας δύο νίκας.

Ὁ Φειδίας ἐκέρδησε τὰ παραμικρότερα διαστήματα διὰ νὰ ἀυξήσῃ τὰ στολίσματα· εἰς τὰ τέσσαρα δέματα ὅπου ἐνώνωσι τοὺς πόδας τοῦ θρόνου, ἐμέτρησα τριάκοντα ἑπτὰ μορφὰς, αἱ μὲν παρασταίνουν παλαιστὰς, αἱ δὲ τὴν μάχην τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τῶν Ἀμαζόνων.* Ἄνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ θρόνου, φαίνονται ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος αἱ τρεῖς χάριτες ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Εὐρυνόμην, καὶ οἱ τρεῖς καιροὶ ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Θέμιδα. (α) Διακρίνονται καὶ ἄλλαι πολλαὶ ὑψουόμεναι μορφαι, τόσον εἰς τὸ σκαλλοπάτι, ὅσον καὶ εἰς τὴν βάσιν, ἢ τὸ ἔδαφος ὅπου βαστᾷ αὐτὸ τὸ παμμέγεθες σῶμα. Αἱ περισσότεραι ἐκτετελεσμέναι εἰς χρυσοῦ, καὶ παριστάνουσαι τὰς θεότητας τοῦ Ὀλύμπου. Εἰς τοὺς πόδας τοῦ Διός ἀναγινώσκειται αὐτὴ ἢ ἐπιγραφή, (β) Ἔγὼ εἰμὶ ἔργον τοῦ Ἀθηναίου Φειδία υἱοῦ τοῦ Χαρμίδους· ἐκτὸς τοῦ ὀνόματός του, ὁ τεχνίτης, διὰ νὰ διαωνίσῃ τὴν μνήμην καὶ ὠραιότητα ἐνὸς νέου φίλου του Πανταρκῆ λεγομένου, (γ)

*) Ἴδε τὸ σημείωμα ἐν τῷ τέλει.

α) Παυσ. β. 5, κ. 11, σ. 402. Ἡσίοδ. θεογ. στίχ. 900.

β) Παυσ. β. 5, κ. 10, σ. 397.

γ) Κλήμ. Ἀλεξ....σ. 47.

ἐσκάλισε τὸ ὄνομά του εἰς ἓν τῶν δακτύλων τοῦ Διός.** Δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν θρόνον ὅσον ἐπιθυμεῖ, εἰς ἓνα κάποιον διάστημα, ἐμποδίζεται ἀπὸ ἓνα κυκλοειδὲς καγγελόφραγμα (α) στολισμένον μὲ ἐξαιρέτους ζωγραφίας ἐκ χειρὸς τοῦ Πανήνου, μαθητοῦ καὶ συγγενοῦς τοῦ Φειδία. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ὁποῦ μαζὶ μὲ τὸν Κολώτην ἕτερον μαθητὴν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνδρός, ἐπεφορτίσθη τὰ κεφαλαιωδέστερα μέρη τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ἔργου. (β) Λέγουσιν ὅτι, ἀφ' οὗ τὸ ἐτελείωσεν, ὁ Φειδίας ἐσύκωσε τὸ κάλυμμα μὲ τὸ ὅποιον τὸ εἶχε σκαπάσῃ, ἐσυμβουλευθὴ τὴν ὄρεξιν τοῦ κοινοῦ, καὶ μετεῤῥυθμίσθη ὁ ἴδιος κατὰ τὰς γνώμας τοῦ πλήθους. (γ)

Ἐκπλήττεται τινὰς διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἐπιχειρήματος, διὰ τὴν πλουσιότητα τῆς ὕλης, διὰ τὸ βέλτιστον τῆς ἐργασίας, διὰ τὴν εὐτυχή συμφωνίαν ὄλων τῶν μερῶν. Ἐκπλήττεται ὅμως τινὰς

***) Τοιαύτη ἦτον αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή, ὁ Πανταρκὴς εἶναι καλός· ἂν ἤθελον εἰπῆ πῶς ἐπλημμέλησεν ὁ Φειδίας, ἠμποροῦσε νὰ δικαιολογηθῆ, λέγωντας πῶς ὁ ἔπαινος ἀφοροῦσεν εἰς τὸν Δία, ἢ λέξις Πανταρκὴς σημαίνουσα τὸν ἀρκοῦντα εἰς πάντα.

α) Πανσ. αὐτ. κ. 11, σ. 401.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 402. Στράβ. β. 8, σ. 354. Πλίν. β. 34, κ. 8, τ. 2, σ. 657, β. 35, κ. 8, σ. 689.

γ) Λουκιαν. εἰκόν. κ. 14, τ. 2, σ. 492.

ΣΕΛΙΔΑ 267

πολύ περισσότερον διὰ τὴν ὑπερτάτην ἔκφρασιν ὁποῦ ὁ τεχνίτης ἐπιτηδεύθη νὰ δώσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Διός. Ἡ ἴδια θεότης φαίνεται ἐκεῖ ἐντετυπωμένη, μὲ ὄλην τὴν λάμπιν τῆς δυνάμεως, μὲ ὄλην τὴν βαθύτητα τῆς σοφίας, μὲ ὄλην τὴν γλυκύτητα τῆς ἀγαθότητος.

Προτῆτερον οἱ τεχνῖται δὲν ἐπαράσταινον τὸν πατέρα τῶν θεῶν, ἢ μὴ μὲ κοινὰ ἐγχαράγματα, χωρὶς εὐγένειαν, καὶ χωρὶς ξεχωριστὸν χαρακτῆρα. Ὁ Φειδίας ἐστάθη ὁ πρῶτος ὁποῦ ἠγγίσε διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω τὴν θεῖαν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ἔγνω νὰ προσθέσῃ μίαν νέαν αἰτίαν εἰς τὸ σέβας τῶν γενῶν, κατασταίνωντάς τοις αἰσθητὸν, τὸ ὅπερ ἐλάτρευον. (α) Ἀπὸ ποίαν λοιπὸν πηγὴν ἐξήντησεν αὐτὰς τὰς ὑψηλὰς ιδέας; Ποιηταὶ ἤθελον εἰπῆ ὅτι ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, ἢ ὅτι ὁ θεὸς ἐκατέβη εἰς τὴν γῆν. (β) Αὐτὸς ὅμως ἀπεκρίθη μὲ ἓναν ἀπλούστερον καὶ εὐγενικώτερον τρόπον, εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἔκαμναν τὸ ἴδιον ἐρώτημα, (γ) ἀνέφερε τοὺς στίχους τοῦ Ὀμήρου, ὅπου αὐτὸς ὁ ποιητὴς λέγει πῶς μία ματιὰ τοῦ Διὸς ἀρκεῖ διὰ νὰ κλονήσῃ τὸν Ὀλυμπον. (δ) Αὐτοὶ

α) Κιντιλ. β. 12, κ. 10, σ. 744. Λίβ. β. 45, κ. 28.

β) Ἀνθολ. β. 4, κ. 6, σ. 301.

γ) Στράβ. β. 8, σ. 354. Πλούτ. εἰς Αἰμίλ., τ. α', σ. 270. Βαλέρ. Μάξ. β. 3, κ. 7.

δ) Ὅμ. Ἰλ. α', στ. 530.

ΣΕΛΙΔΑ 268

οἱ στίχοι ἐγείροντες εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Φειδία τὴν εἰκόνα τοῦ ἀληθοῦς ὠραίου, ὅπερ μόνον διακρίνεται ἀπὸ τὸν ἀγγίνου ἀνθρωπον, (α) ἐξετέλεσαν τὸν Δία τῆς Ὀλυμπίας, καὶ ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ τύχη τῆς θρησκείας ὁποῦ κυριεύει εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ζεὺς τῆς Ὀλυμπίας θέλει χρησιμεύσει πάντοτε ὡς τύπος εἰς τοὺς τεχνήτας ὁποῦ ἤθελον ἀξίως νὰ παραστήσωσι τὸ ὑπέρτατον ὄν.

Οἱ Ἥλιεῖς γνωρίζουσι τὴν τιμὴν τοῦ μνημείου ὅπου κατέχουσι, καὶ δείχνουσι ἀκόμη εἰς τοὺς ξένους τὸ ἐργαστήριον τοῦ Φειδία. (β) Ἐξέχουσιν τὰς εὐποιίας των εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ τοῦ μεγάλου τεχνίτου, καὶ τοῖς ἐπεφόρτωσαν τὴν φροντίδα νὰ βαστῶσι τὸ ἄγαλμα εἰς ὅλην του τὴν λαμπρότητα. (γ) Ἐπειδὴ ὁ ναὸς καὶ ἡ ἱερὰ περιοχή εἶναι εἰς ἓνα βαλτώδες μέρος, ἓνα ἀπὸ τὰ μέσα ὅπου μεταχειρίζονται νὰ προφυλάττωσι τὸ ἐλεφαντοκόκκαλον ἐναντίον τῆς ὑγρότητος, εἶναι τὸ νὰ χύνωσι λάδι συνεχῶς εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου, ἐπάνω εἰς ἓνα μέρος τοῦ ἐδάφους διωρισμένον νὰ τὸ δεχθῆ. (δ)

Ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Διὸς διέβημεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας, (ε) εἶναι ὁμοίως Δωρικῆς τάξεως

α) Κικέρ. Ὁμιλ. κ. 2, τ. α', σ. 421.

β) Πaus. β. 5, κ. 15, σ. 413.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 412.

δ) Πaus. β. 5, κ. 11, σ. 403.

ε) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 17, σ. 418.

ΣΕΛΙΔΑ 269

περιτριγυρισμένος μὲ κίονας, ὅμως πολλὰ παλαιότερος ἀπὸ τὸν πρῶτον. Τὰ περισσότερα ἀγάλματα ὅπου ὀρῶνται ἐκεῖ τόσον χρυσᾶ, ὅσον καὶ ἐλεφάντινα, ὑπερφαίνουσι εἰσέτι μίαν χοντρὴν τέχνην, μὲ ὅλον ὅπου δὲν ἔχουσι πλέον τῶν 300 χρόνων. Μᾶς ἔδειξαν τὸ κιβώτιον τοῦ Κυψέλου, (α) ὅπου αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν ὅστις ὕστερον κατέστη κύριος τῆς Κορίνθου, ἐνεσφαλίσθη ἔτι νήπιον ἀπὸ τὴν μητέρα του βιασμένην νὰ τὸν κρύψη ἀπὸ τὰς καταδρομὰς τῶν ἐχθρῶν τοῦ οἴκου του. Εἶναι ἀπὸ ξύλον κέδρου, τὸ ἐπάνω καὶ τὰ τέσσαρα πρόσωπα εἶναι στολισμένα μὲ ὑφυψώματα, τὰ μὲν κατεργασμένα εἰς τὸν ἴδιον κέδρον, τὰ δὲ εἰς ἐλεφαντοκόκκαλον καὶ χρυσίον. Παρασταίνουσι πολέμους, παιγνίδια, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα ἀναγόμενα εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς αἰῶνας, συνωδευμένα μὲ ἐπιγραφὰς ἀρχαίων γραμμμάτων. Μὲ χαρὰν ἐνεπεριετρέξαμεν τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ τοῦ ἔργου, διατὶ δείχνουσι τὴν ἄμορφον κατάστασιν, ἐν ἣ εὐρίσκοντο αἱ τέχναι εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸ τριῶν αἰώνων.

Πλησίον αὐτοῦ τοῦ ναοῦ πανηγυρίζουσι ἀγῶνας (β) εἰς τοὺς ὁποίους προεδρεύουσι δεκαεὶ γυναῖκες ἐκλελεγμέναι ἀπὸ τὰς ὀκτὼ φυλὰς τῶν Ἥλιέων, καὶ σεβάσμαι διὰ τὴν ἀρετὴν των, ὥσπερ καὶ διὰ τὸ γένος των. Αὐταὶ εἶναι ὅπου διακ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 419.

β) Πaus. β. 5, κ. 16, σ. 417.

ΣΕΛΙΔΑ 270

ρατοῦσι δύο χοροὺς μουσικῆς διὰ νὰ ψάλλουσι ὕμνους εἰς τιμὴν τῆς Ἥρας, ὅπου κεντοῦσι τὸν ὠραιότατον ἰστὸν, τὸ ὁποῖον ἐφαπλώνουσι τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, καὶ ὅπου διορίζουσι τὸ ἄθλον τοῦ δρόμου εἰς τὰς Ἥλειας παρθένους. Εὐθὺς ὅπου δοθῆ τὸ σημεῖον, αὐταὶ αἱ νέαι ἐφάμιλοι ἐκπηδοῦσιν εἰς τὸ στάδιον, σχεδὸν μισόγυμναι, καὶ μὲ τὴν κόμην κυματοῦσαν εἰς ταῖς πλάταις των. Ἐκείνη ὅπου νικήσῃ, λαμβάνει ἓνα στέφανον ἐλαίας, καὶ τὴν ἄδειαν πλέον ἡδυτέραν δι' αὐτήν, νὰ θέσῃ τὴν εἰκόνα της εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας.

Εὐγαίνοντες ἐκεῖθε, περιήλθομεν τὰς ὁδοὺς τῆς ἱερᾶς περιοχῆς, ἀναμέσον τῶν πλατάνων καὶ τῶν ἐλαιῶν ὅπου ἐπισκιάζουσιν ἐκείνους τοὺς τόπους. (α)

Ἀντιπαρίσταντο εἰς ἡμᾶς ἀπ' ὅλα τὰ μέρη στύλοι, τρόπαια, θριαμβευτικά ἄμαξαι, ἀγάλματα ἀναρίθμητα προύντζινα, μαρμαρένια, τὰ μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, τὰ δὲ διὰ τοὺς νικητὰς, (β) διότι ὁ ναὸς τῆς δόξης εἶναι ἀνοικτὸς μόνον δι' ἐκείνους ὅπου ἔχουσι δίκαια εἰς τὴν ἀθανασίαν.

Πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀγάλματα εἶναι μὲ ταῖς πλάταις ἀκουμβημένα εἰς στύλους, ἢ θεμένα εἰς ὑποπόδια, ὅλα εἶναι συνωδευμένα μὲ ἐπιγραφὰς ἐμπεριεχούσας τὰς αἰτίας τῆς ἐναφιερώσεώς των.

α) Ὁ αὐτ. αὐτ., κ. 27, σ. 450. Φλεγ. περὶ Ὀλυμπ. εἰς Θησ. ἀρχ. Ἑλλ., τ. 9, σ. 1295.

β) Πaus. αὐτ. κ. 21, σ. 429.

ΣΕΛΙΔΑ 271

Ἐδιακρίναμεν πλέον τῶν 40 μορφῶν τοῦ Διὸς ἐκ διαφόρων χειρῶν, προσηγμένας ἀπὸ γένῃ ἢ ἀπὸ ιδιότητος, τινὲς ἔχουσαι ἕως 27 πόδας ὕψους. (α) Ἐκεῖναι τῶν ἀθλητῶν σχηματίζουσι μίαν ἄπειρον συνάθροισιν, ἐτέθησαν εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους ἢ ἀπὸ τοὺς ἰδίους αὐτοὺς, (β) ἢ ἀπὸ τὰς πόλεις ὅπου τοῖς ἔδωσαν τὸ φῶς, (γ) ἢ ἀπὸ τὰ γένη διὰ τὰ ὅποια αὐτοὶ ἐφάνησαν ἄξιοι. (δ)

Αὐτὰ τὰ μνημεῖα πολλαπλασιασθέντα μετὰ τέσσαρας αἰῶνας, κατασταίνουσι παρόντας εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, τοὺς ἀξιωθέντας αὐτά. Ἐκτίθενται κάθε τέσσαρας χρόνους εἰς τὰ βλέμματα ἐνὸς ἀναριθμήτου πλήθους θεατῶν παντὸς τόπου, ὅπερ ἔρχεται αὐτὴν τὴν ἡμέραν νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν δόξαν τῶν νικητῶν, νὰ ἀκούσῃ τὴν διήγησιν τῶν ἄθλων των, καὶ νὰ δείξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον μεθ' ὑπερβαλλούσης χαρᾶς ἐκείνους, περὶ τῶν ὁποίων καυχᾶται ἢ πατρίς των. Ποία εὐτυχία διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἂν ἕνα παρόμοιον ἱερὸν δὲν ἤθελεν ἦτον ἀνοικτὸν, ἢ μὴ διὰ τοὺς ἐναρέτους; ὄχι, ἀπατῶμαι, ἤθελε καταβιασθῆ ἐν ὀλίγῳ ἀπὸ τὴν πανουργίαν καὶ ὑπόκρισιν, εἰς τὰς ὁποίας

α) Πaus. β. 5, κ. 24, σ. 440.

β) Αὐτ. β. 6, σ. 497.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 493.

δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 480 καὶ 492.

ΣΕΛΙΔΑ 272

αἱ ὑποκλίσεις τοῦ λαοῦ εἶναι πλέον ἀναγκαιότεραι, παρὰ εἰς τὴν ἀρετήν.

Ἐν καιρῷ ὅπου ἐθαυμάζομεν αὐτὰ τὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς, καὶ ἠκολουθούσαμεν τὸ ξετεῖλυγμα, καὶ τὴν τελευταίαν δύναμιν αὐτῆς τῆς τέχνης, οἱ διερμηνευταὶ μας μᾶς ἔκαμνον μακρὰς ὁμιλίας, καὶ μᾶς ἐδιηγοῦντο ἀνέκδοτα ἀναφερόμενα πρὸς ἐκείνους, τῶν ὁποίων μᾶς ἔδειχνον τὰς εἰκόνας. Ἀφ' οὗ ἐκρατήσαμεν τὰ βλέμματά μας ἐπάνω εἰς δύο ἀμάξια προύντζινα, εἰς τὸ ἐν τῶν ὁποίων ἦτον ὁ Γέλων βασιλεὺς τῆς Συρακούσης, καὶ εἰς τὸ ἄλλο Ἰέρων ὁ ἀδελφὸς καὶ διάδοχός του. (α) Πλησίον τοῦ Γέλωνος (ἐπρόσθετον αὐτοῖ) βλέπετε τὸ ἄγαλμα τοῦ Κλεομήδους, αὐτὸς ὁ ἀθλητὴς φονεύσας κατὰ δυστυχίαν του τὸν ἀντίπαλόν του εἰς τὸ πάλευμα, οἱ κριταὶ διὰ νὰ τὸν τιμωρήσωσι, τὸν ὑστέρησαν τοῦ στεφάνου, αὐτὸς ἐλυπήθη εἰς βαθμὸν ὅπου ἔχασε τὸν νοῦν του. Ὀλίγον καιρὸν ὕστερον ἐμβῆκεν εἰς ἕνα σπῆτι διωρισμένον διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων, ἐπίασεν ἕναν κίονα ὅστις ὑπεστήριξε τὴν στέγην καὶ τὸν ἀναποδογύρισε, περίπου τῶν ἐξήκοντα παιδίων ἐχάθησαν ὑποκάτω εἰς τὰ ἐρύπια τοῦ κτιρίου. (β)

α) Πανσ. β. 6, κ. 9, σ. 473, κ. 12, σ. 479.

β) Πανσ. β. 6, κ. 9, σ. 474.

ΣΕΛΙΔΑ 273

Ἴδου τὸ ἄγαλμα ἐνὸς ἄλλου ἀθλητοῦ Τιμάνθου ὀνόματι, εἰς τὸ γηρατεῖον του ἐγυμνάζετο καθ' ἐκάστην νὰ τοξεύη, μίαν ὁδοιοπορεία ὅπου ἔκαμε τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ἀπαιωρήσῃ αὐτὴν τὴν γύμνασιν, ἠθέλησε νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του, βλέπωντας ὅμως ὅτι ἡ δύναμίς του ὠλιγόστευσε, ἐτοίμασεν ὁ ἴδιος τὴν πυρὰν του, καὶ ἐρρίφθη μέσα εἰς τὰς φλόγας. (α)

Ἡ ἵππος αὐτὴ ὅπου βλέπετε ἐπωνομάσθη ὁ ἄνεμος, ἐξ αἰτίας τῆς ἄκρας ἐλαφρότητός της. Μίαν ἡμέραν ὅπου ἔτρεχεν εἰς τὸ στάδιον, ὁ Φιλότας ὅπου τὴν ἐκαβαλίκευεν ἀφέθη νὰ πέσῃ, αὐτὴ ἠκολούθησε τὸν δρόμον της, ἐπεριτριγύρισε τὸ ὄροθέσιον, καὶ ἦλθε νὰ σταματήσῃ ἔμπροσθεν τῶν κριτῶν, οἵτινες ἐδιώρισαν τὸν στέφανον εἰς τὸν κύριόν της, καὶ τὸν ἔδωκαν τὴν ἄδειαν νὰ εἶναι παραστημένος μὲ τὸ ὄργανον τῆς νίκης του. (β)

Αὐτὸς ὁ παλαιστής ὠνομάζετο Γλαῦκος, (γ) ἦτον νέος καὶ ἐγεωργοῦσε τὴν γῆν, ὁ πατήρ του τὸν παρετήρησε μὲ θαυμασμόν, ὅτι διὰ νὰ χάσῃ τὴν ἐχέτλην ὅπου ἐξεχωρίσθη ἀπὸ τὸ ἀλέτρι μετεχειρίζετο τὴν χεῖρα του ὡσὰν σφυρὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τούτους τοὺς τόπους, καὶ τὸν ἐπρόβα-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 8, σ. 471.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 13, σ. 484.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 475.

ΣΕΛΙΔΑ 274

λε διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς πυγμῆς. Ὁ Γλαῦκος συσφιγγόμενος ἀπὸ ἕναν ἀντίπαλον, ὅπου μετεχειρίζετο πότε τὴν ἐπιτηδειότητα, καὶ πότε τὴν ἰσχὺν, ἦτον ἐπάνω εἰς τὴν στιγμὴν νὰ καταπέσῃ, ὅταν ὁ πατήρ του τὸν ἐφώναζε, ἴκτύπα παιδί μου καθὼς ἐπάνω εἰς τὸ ἀλέτρι. Εὐθὺς ὁ νέος ἐπανεδίπλωσε τὰ κτυπήματά του καὶ ἐκηρύχθη νικητής.

Ἴδου ὁ Θεαγένης, ὅστις εἰς τοὺς διαφόρους ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε λέγουσι τὸ βραβεῖον 1200 φοραῖς, τόσον εἰς τὸν δρόμον ὅσον εἰς τὴν πάλην, καὶ εἰς ἄλλα γυμνάσματα. (α) Μετὰ τὸν θάνατόν του, τὸ ἄγαλμά του ὅπερ τῷ ἡγεῖραν εἰς τὴν πόλιν Θάσον πατρίδα του, ὑπεξανίστα ἀκόμι τὴν ζηλίαν ἐνὸς ἀντιπάλου τοῦ Θεαγένους, αὐτὸς ἤρχετο πᾶσαν νύκτα νὰ χορτάσῃ τὰς μανίας του ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ προύντζου, καὶ τὸ ἐσπάραξεν οὕτω δυνάμει τῶν κτυπημάτων, ὅπου τὸ ἔκαμε νὰ πέσῃ, καὶ αὐτὸς συνυπεθλάσθη. Ἦφεραν τὸ ἄγαλμα εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Ὑστερον ἐπειδὴ ἡ πείνα κατέθλιβε τὴν πόλιν τῆς Θάσου, ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον ἀπὸ τοὺς κατοίκους, ἀπεκρίθη, ὅτι ἠμέλησαν τὴν μνήμην τοῦ Θεαγένους, (β) τὸν ἐδιώρισαν θείας τιμᾶς,

α) Πλούτ...τ. 2, σ. 811. Πανσ. β. 6, κ. 11, σ. 477.

β) Πανσ. αὐτ. 479.

ΣΕΛΙΔΑ 275

ἀφ' οὗ εὐγαλαν ἀπὸ τὰ ὕδατα, καὶ ξαναέθεσαν τὸ μνημεῖον ὅπου τὸν παρίστανε.*

Αὐτὸς ὁ ἄλλος ἀθλητὴς ἤφερε τὸ ἄγαλμά του ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τὸ ἔβαλεν ὁ ἴδιος ἐδῶ. Αὐτὸς εἶναι ὁ περίφημος Μύλων. Αὐτὸς εἶναι ὁποῦ εἰς τὸν πόλεμον τῶν κατοίκων τῆς Κροτόνης πατρίδος του, ἐναντίον ἐκείνων τῆς Συβάρεως, ἐβλήθη εἰς τὴν κορυφὴν τῶν στρατευμάτων, καὶ ἔλαβε μίαν λαμπρὰν νίκην. Ἐφάνη εἰς τὴν μάχην μὲ ἓνα ρόπαλον καὶ ἄλλα παράσημα τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ ὁποίου ἔφερεν τὴν μνήμην. (α) Ἐθριάμβευσε πολλάκις εἰς τοὺς ἀγῶνας μας, καὶ εἰς ἐκείνους τῶν Δελφῶν, καὶ συχνάκις ἔκαμε δοκιμὰς τῆς ὑπερθουμασίου δυνάμεώς του. Ἐνίοτε ἐστέκετο ἐπάνω εἰς ἓνα πτυάρι, ὅπερ ἐλάδωναν διὰ νὰ τὸ καταστήσωσι γλυστερώτερον, καὶ τὰ δυνατώτερα τεινάγματα δὲν ἐδύνοντο νὰ τὸν σπαράξωσιν. (β)

Ἄλλοτε ἐφούχιζεν ἓνα ῥόδι, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταθλίψῃ τὸ ἐκρατοῦσε τόσον σφικτᾶ, ὁποῦ οἱ δυνατώτεροι ἀθληταὶ δὲν ἐδύνοντο νὰ παραμερίσωσι τὰ δάκτυλά του διὰ νὰ τοῦ τὸ ἀποσπάσωσιν,

*) Ἡ λατρεία τοῦ Θεαγένους ἐκτάνθη κατόπι, τὸν ἐπεκαλοῦντο πρὸ πάντων εἰς τὰς ἀσθενείας. (Παυσ. β. 6, κ. 11, σ. 479)

α) Διόδ. Σικ., β. 12, σ. 77.

β) Παυσ. β. 6, κ. 14, σ. 486.

ΣΕΛΙΔΑ 276

ἡ ἐρωμένη ὁμως τὸν ὑποχρέωνε ν' ἀφήσῃ τὸ δράγμα του. (α) Διηγοῦνται προσέτι περὶ αὐτοῦ, ὅτι διέτρεξε τὸ στάδιον φέροντας ἓνα βόδι ἐπὶ τῶν ὤμων του, (β) καὶ ὅτι εὕρισκόμενος μίαν ἡμέραν εἰς ἓνα σπήτι μὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ Πυθαγόρου, τοὺς ἐφύλαξε τὴν ζωὴν βαστῶντας τὸν κίονα ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἀκουμβοῦσεν ἡ σκεπή, ἣτις ἦτον ἐτοιμὴ νὰ πέσῃ. (γ) Τέλος πάντων ὅτι εἰς τὸ γῆρας του ἀπεκατεστάθη βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων, ἐπειδὴ καὶ τὰ χέρια του εὐρέθησαν πιασμένα εἰς ἓνα στέλεχος δένδρου, ὅπου αἱ ἀξίνας εἶχον σχίσιν ἐν μέρει, καὶ ὅπου αὐτὸς ἤθελε νὰ ξεχωρίσῃ ἐντελῶς. (δ)

Ἵστερον εἶδομεν κίονας ὅπου εἶχον ἐγχαράξῃ τινὰς συνθήκας συμμαχίας μεταξὺ διαφόρων λαῶν τῆς Ἑλλάδος. (ε) Ταῖς κατέθεσαν ἐδῶ διὰ νὰ τὰς καταστήσωσιν ἱερωτέρας, αὐταὶ ὁμως αἱ συνθήκαι παρεβιάσθησαν μαζί μὲ τοὺς ὄρκους, ὧν ἐβεβαίωσαν τὴν διάρκεισιν, καὶ οἱ κίονες ὁποῦ τῇ σήμερον σώζονται μαρτυροῦσι μίαν τρομερὰν ἀλήθειαν, αὐτὴ εἶναι, ὅτι τὰ πεπολιτευμένα ἔθνη δὲν εἶναι

α) Αἰλ. ποικ. ἰστ., β. 2, κ. 24.

β) Ἀθην. β. 10, σ. 412.

γ) Στράβ. β. 6, σ. 263.

δ) Παυσ. β. 6, κ. 14, σ. 487.

ε) Ὁ αὐτ. β. 5, κ. 12, σ. 407, κ. 23, σ. 437.

ΣΕΛΙΔΑ 277

ποτὲ ἐπὶ πλέον ἀπιστότερα, παρὰ ὅταν συμφωνῶσι νὰ ζήσωσιν ἐν εἰρήνῃ ἐτοῦτα μὲ ἐκεῖνα.

Κατὰ βορρᾶν τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Κρόνου (α) εἶναι μία ὁδὸς, ἣτις ἐκτείνεται ἕως τοῦ σταδίου, εἰς τὴν ὁποίαν πολλὰ Ἑλληνικὰ καὶ ξένα γένη ὠκοδόμησαν κτίρια γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἴθῃσαυροί. Παρόμοια φαίνονται καὶ εἰς τοὺς Δελφοὺς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ὁμως εἶναι γεμάτα ἀπὸ πολυτίμους προσφορὰς, ἐν καιρῷ ὁποῦ ἐκεῖνα τῆς Ὀλυμπίας δὲν περιέχουσι σχεδὸν, ἢ μὴ ἀγάλματα, καὶ μνημεῖα

κακῆς ὀρέξεως, ἢ ὀλίγου τιμήματος. Ἠρωτήσαμεν τὴν αἰτίαν αὐτῆς τῆς διαφορᾶς, εἷς τῶν διερμηνευτῶν μᾶς εἶπε. Ἡμεῖς ἔχομεν ἓν μαντεῖον, δὲν εἶναι ὁμῶς ἀποχρώντως εἰς ὑπόληψιν, καὶ ἴσως ὀγλύγῳρα θέλει παύσει. (β) Δύο ἢ τρεῖς προρρήσεις ἐκπεραιωθεῖσαι ἀπὸ τὸ συμβάν, ἐφείλκυσαν εἰς τὸ τῶν Δελφῶν τὴν ἐπανάπαυσιν μερικῶν ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἐλευθεριότης των, ἐκείνην ὅλων τῶν ἔθνων.

Ἔως τόσον ἐπλησίαζεν ὁ λαὸς ἠβηδὸν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν (γ) διὰ ξηραῶς, διὰ θαλάσσης, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοὺς μακρυνωτέρους τόπους ἐβιάζοντο νὰ ἔλθωσιν εἰς αὐτὰς τὰς ἐορτάς, τῶν ὁποίων ἡ εὐφημία ὑπερβαί-

α) Πaus. αὐτ. κ. 19, σ. 497.

β) Ξενοφ. Ἑλλ. β. 4, σ. 533. Στράβ. β. 8, σ. 353.

γ) Φιλοστ. βίος Ἀπολλ. β. 8, κ. 18, σ. 361.

ΣΕΛΙΔΑ 278

νει ἀπείρωσ ἐκείνην τῶν ἄλλων πανηγύρεων, αἵτινες ὁμῶς ὑστεροῦνται ἀπὸ μίαν χάριν, ἥτις ἤθελε τὰς καταστήσει λαμπροτέρας. Αἱ γυναῖκες δὲν παρεισάγονται, ἀναμφιβόλως ἐξ αἰτίας τῆς γυμνότητος τῶν ἀθλητῶν, ὁ νόμος ὅπου τὰς ἐκβάλλει εἶναι τόσον αὐστηρὸς, ὥστε κρημνίζουσιν ἀπὸ τὸ ὕψος ἐνὸς βράχου ἐκείνας ὅπου τολμῶσι νὰ τὸν παραβῶσιν (α) ἐν τοσοῦτῳ αἰ ἰέρεια ἐνὸς ναοῦ ἔχουσιν ἓναν τόπον διωρισμένον (β) καὶ ἡμποροῦσι νὰ συνεδρεύσωσιν εἰς μερικὰ γυμνάσματα.

Ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν ἐορτῶν, πίπτει εἰς τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ὅστις ἀρχινᾷ ἀπὸ τὴν νέαν σελήνην μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, ἐπικρατοῦσι πέντε ἡμέρας. Εἰς τὸ τέλος τῆς τελευταίας ὅπου εἶναι ἐκείνη τῆς πανσελήνου, γίνεται ἡ δημόσιος κήρυξις τῶν νικητῶν. (γ) Αὐταὶ ἀρχισαν τὸ βράδυ* διὰ πολλῶν θυσιῶν,

α) Πaus. β. 5, κ. 6, σ. 983.

β) Ὁ αὐτ. β. 6, κ. 20. Σουετῶν εἰς Νερ. κ. 12.

γ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 3, στίχ. 33 καὶ 5, στίχ. 14, Σχολ. αὐτ. Δοδβέλ περὶ κύκλ...4 § 2 καὶ 3. Κορσιν περιγρ. ἀγών. σ. 13. Ὁ αὐτ. μεγαλοπρ. Ἀττ. περιγ. 13, σ. 295.

*) Εἰς τὸν πρῶτον χρόνον τῆς 106 Ὀλυμπιάδος, ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ ἑκατομβαιῶνος ἔπιπτε τῇ ἐσπέρᾳ τῆς 17 τοῦ Ἰουλίου τοῦ προληπτικοῦ Ἰουλιακοῦ χρόνου 356 χρ. πρὸ Χ.

ΣΕΛΙΔΑ 279

τὰς ὁποίας ἐπρόσφερον ἐπὶ τῶν θυσιαστηρίων ὑψωμένων πρὸς τιμὴν διαφόρων θεοτήτων, εἷς τε τὸν ναὸν τοῦ Διός, εἷς τε τὰ πέριξ. (α) Ὅλα ἦσαν στολισμένα μὲ βλαστάρια καὶ ἀλυσίδας ἀνθῶν, (β) ὅλα ἐβράντισθησαν ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τὸ αἶμα τῶν θυμάτων. (γ) Εἶχον ἀρχίσει τὸ μέγα θυσιαστήριον τοῦ Διὸς κειμένου μετὰ τὸν ναοῦ τῆς Ἥρας, καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Πέλοπος. (δ) Αὐτὸ εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον ἀντικείμενον τῆς εὐλαβείας τῶν λαῶν. Ἐκεῖ εἶναι ὅπου οἱ Ἥλιεῖς προσφέρουσι καθ' ἡμέραν θυσίας, καὶ οἱ ξένοι εἰς ὅλους τοὺς καιροὺς τοῦ χρόνου, ἀκουμβᾷ ἐπάνω ἐνὸς μεγάλου θόλου τετραγώνου, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἀναβαίνουσιν ἀπὸ ὀδεύματα πέτρινα, ἐκεῖ εὐρίσκειται ἓνα εἶδος ἐξοχῆς, ὅπου θυσιάζουσι τὰ σφάγια. Εἰς τὴν μέσην ὑψοῦται τὸ θυσιαστήριον, οὔτινος τὸ ὕψος εἶναι 22 ποδῶν, καταντοῦσιν εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ ἀπὸ ὀδεύματα, ἅπερ εἶναι κατεσκευασμένα ἀπὸ τὴν στάκτην τῶν θυμάτων, τὴν ὁποίαν ἐζύμωσαν μὲ τὸ νερὸν τοῦ Ἀλφειοῦ.

καὶ ἡ δεκάτη πρώτη τοῦ ἑκατομβαιῶνος ἀρχινοῦσε τῇ ἐσπέρᾳ τῆς 21 Ἰουλίου.

- α) Πανσ. β. 5, κ. 14, σ. 411.
β) Σχολ. Πίνδ. Ὀλύμπ. 5, στίχ. 13.
γ) Πανσ. αὐτ.
δ) Πανσ. β. 5, σ. 409.

ΣΕΛΙΔΑ 280

Αἱ τελεταὶ ἐπεκτάνθησαν καθ' ὑπερβολὴν πρὸς τὴν νύκτα, καὶ ἔγιναν ἐν ἡχῶ ὀργάνων φεγγούσης τῆς σελήνης, ἐγγιζούσης εἰς τὴν πανσέληνόν της, μὲ μίαν τάξιν καὶ μίαν μεγαλοπρέπειαν ὅπου ἐνέπνεον ἐν ταυτῷ ἔκκληξιν καὶ σέβας.

Τὸ μεσονύκτιον ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν, οἱ περισσότεροι τῶν προεστώτων, ἐξ αἰτίας μίας σπεύσεως ἣτις διαρκεῖ εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῶν ἑορτῶν (α) ἐπῆγαν νὰ καθίσωσιν εἰς τὸ στάδιον διὰ νὰ ἰδῶσι καλλίτερα τοὺς ἀγῶνας ὅπου ἔμελλε νὰ ἀρχίσωσι τὴν αὐγὴν.

Τὸ Ὀλυμπιακὸν στάδιον διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸ κυρίως στάδιον, καὶ τὸ ἵπποδρόμιον. (β) Τὸ στάδιον εἶναι μία ὁδὸς 600 ποδῶν* μακρὸν (γ) καὶ ἀναλόγως πλατὺ, ἐκεῖ γίνεται τὸ πεζὸν τρέξιμον, καὶ αἱ περισσότεραι μάχαι. Τὸ ἵπποδρόμιον εἶναι διωρισμένον διὰ τὸ τρέξιμον τῶν ἀμαξίων καὶ τῶν ἀλόγων. Ἐνα τῶν πλευρῶν του ἐκτείνεται ἐπάνω εἰς ἕνα λόφον, καὶ τὸ ἄλλο ὀλίγον μακρύτερον σχηματίζεται ἀπὸ μίαν ὁδὸν. (δ) Τὸ πλάτος του εἶναι 600 ποδῶν, τὸ

- α) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 13, σ. 481.
β) Πανσ. β. 6, κ. 20, σ. 502.
*) 94 ὀργ. 3 πόδ.
γ) Ἡρόδ. β. 2, σ. 149. Κένσωρ. ἡμ. Φυσ. κ. 13. Ἀουλ. Γελλ., β. α', κ. α'.
δ) Πανσ. β. 6, σ. 504 καὶ 505.

ΣΕΛΙΔΑ 281

μάκρος τὸ διπλοῦν (α)†. Ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ στάδιον δι' ἑνὸς κτιρίου Πρωτεύχωμα λεγόμενον (ἢ ὄρον) αὐτὸ εἶναι μία στοὰ ἔμπροσθεν τῆς ὁποίας εἶναι μία εὐρύχωρος αὐλὴ εἰς σχῆμα πλώρης ἑνὸς караβίου, τῆς ὁποίας τὰ τεῖχη τελειώνωσι πλησιάζοντα ἔν πρὸς τὸ ἕτερον καὶ ἀφίνουσιν εἰς τὸ τέλος των ἕνα χάσμα ἀρκετὰ μέγαλον διὰ νὰ περάσωσιν ἀπ' ἐκεῖ πολλὰ ἀμάξια μαζί. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς τῆς αὐλῆς κατεσκευάσαν ἐπάνω εἰς διαφόρους παραλλήλους γραμμὰς, πολλὰ ὑποστάσια, καὶ ἀμαξοστάσια, (β) τὰ ὅποια διαμοιράζουσι μὲ κλῆρον, διατὶ μερικὰ εἶναι εἰς καλλιτέραν τοποθεσίαν ἀπὸ τὰ ἄλλα. Τὸ στάδιον καὶ τὸ ἵπποδρόμιον εἶναι εὐπρεπισμένα μὲ ἀγάλματα, μὲ θυσιαστήρια, καὶ ἄλλα μνημεῖα, (γ) ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἐσημείωσαν τὴν σειρὰν καὶ τάξιν τῶν ἀγώνων ὅπου ἔμελλον νὰ πανηγυρισθῶσιν ἐν καιρῷ τῶν ἑορτῶν. (δ) Ἡ τάξις τῶν ἀγώνων ἄλλαξε πλέον ἢ ἅπαξ. (ε)* Ὁ γενικὸς

- α) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 16, σ. 491, β. 5, κ. 2, σ. 406. Πλούτ. εἰς Σόλ., τ. α', σ. 91.
†) 189 ὀργ.
β) Πανσ. β. 6, κ. 20, σ. 503.
γ) Πανσ. β. 6, κ. 20, σ. 503.
δ) Διον. β. 79, σ. 1359.
ε) Πανσ. β. 5, κ. 9, σ. 396.

*) Ἴδὲ τὸ σημεῖωμα ἐν τῷ τέλει.

ΣΕΛΙΔΑ 282

κανὼν ὁποῦ ἀκολουθοῦσι τώρα εἶναι τὸ νὰ ἐνασχολῶνται τὴν αὐγὴν εἰς τὰ λεγόμενα ἐλαφρὰ γυμνάσματα, ὡσὰν τὰ διάφορα τρεξίματα. Καὶ μετὰ τὸ μεσημέρι εἰς τὰ λεγόμενα βαρέα, ἢ σφοδρά, (α) ὡς ἡ πάλη, ἡ πυγμὴ, καὶ τὰ λοιπά. (β)

Πρὸς τὰ χαράγματα ἐπήγαμεν εἰς τὸ στάδιον, ἦτον ἤδη γεμάτον ἀπὸ ἀθλητὰς ὁποῦ ἐπρογυμνάζοντο, (γ) καὶ τριγύρω αὐτῶν ἦσαν πολλοὶ θεαταὶ, ἕτεροι πολλὰ περισσότεροι ἐτοποθετοῦντο ἀτάκτως ἐπάνω εἰς τὸν λόφον, ὅστις παρασταίνεται ἐν σχήματι ἀμφιθεάτρου ὑπερθεῖν τοῦ σταδίου. Εἰς τὴν πεδιάδα ἔτρεχον ἀμάξια, ἡ βοή τῶν σαλίγγων, καὶ τὸ χρεμέτισμα τῶν ἵπων ἠνώνοντο μετὰ τὰς φωνὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐδύνοντο νὰ μεταωρηθῶσιν ἀπ' αὐτὴν τὴν θέαν, καὶ εἰς τὰ συρφετώδη κινήματα τῆς πανδήμου χαρᾶς ἐσυγκρίνομεν τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν σιωπὴν τῆς φύσεως, τότε ὁποῖαν ἐντύπωσιν δὲν ἔκαμμεν ἄραγε εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ γαληνὸν τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ἡδονικὴ δροσερότης τοῦ ἀέρος, ὁ Ἄλφειος, ὅστις εἰς αὐτὸ τὸ μέρος σχηματίζει ἓνα ὠραιότατον αὐλάκι (δ), καὶ αἱ καρ-

α) Διόδ. Σικ. β. 4, σ. 222.

β) Πaus. β. 6, κ. 24, σ. 513.

γ) Φαβρίκ. ἀγων. β. 2, κ. 34.

δ) Πaus. β. 5, κ. 7, σ. 389.

ΣΕΛΙΔΑ 283

ρποφόροι ἐκεῖναι πεδιάδες ὁποῦ ἐστολίζοντο μετὰ τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου;

Μίαν στιγμὴν ὕστερον εἶδομεν τοὺς ἀθλητὰς νὰ διακόψωσι τὰ γυμνάσματά των, καὶ νὰ κινήσωσι πρὸς τὸν ἱερὸν περίβολον, τοὺς ἠκολουθήσαμεν, καὶ ἤψαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γερουσίας τοὺς ὀκτῶ προέδρους τῶν ἀγώνων μετὰ φορέματα μεγαλοπρεπῆ, καὶ ὅλα τὰ παράσημα τῆς ἀξίας των. (α) Ἐκεῖ εἰς τοὺς πόδας ἐνὸς ἀγάλματος τοῦ Διός, καὶ ἐπάνω εἰς τὰ αἵματωμένα μέλη τῶν θυμάτων (β) οἱ ἀθληταὶ ἐπεκαλέσθησαν τοὺς θεοὺς ὡς μάρτυρας, ὅτι ἐγυμνάσθησαν δέκα μῆνας εἰς τοὺς ἀγῶνας ὁποῦ ἔμελλον νὰ ἀθλήσωσιν. Ὑπεσχέθησαν προσέτι νὰ μὴ μεταχειρισθῶσι κάμμειαν ἀπάτην, καὶ νὰ κινήθωσι τιμίως. Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ καθηγηταὶ των, ἔκαμαν τὸν αὐτὸν ὄρκον. (γ)

Ὑστερον ἀπὸ αὐτὴν τὴν τελετὴν ἐπανεστρέψαμεν εἰς τὸ στάδιον, οἱ ἀθληταὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ περίφραγμα ὁποῦ πρόκειται, ἐξενδύθησαν ὀλοτελῶς τὰ φορέματά των, ἔβαλαν σανδάλια εἰς τοὺς πόδας των, καὶ ἐτρίφθησαν μετὰ λάδι εἰς ὅλον τὸ σῶμα των. (δ) Ἀξιοματικοὶ κατώτεροι ἐφαί-

α) Φαβρίκ. ἀγων. β. α', κ. 19.

β) Πaus. β. 5, κ. 24, σ. 441.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ.

δ) Θουκυδ. β. α', κ. 6. Πολλ. β. 3, § 155.

ΣΕΛΙΔΑ 284

νοντο παντοῦ τόσον εἰς τὸ στάδιον, ὅσον καὶ μεταξύ τῶν πολυαριθμῶν σειρῶν τῶν θεατῶν διὰ νὰ διατηρῶσι τὴν εὐταξίαν. (α)

Ὅταν οἱ πρόεδροι ἐκάθησαν εἰς τὸν τόπον τους, ἕνας κῆρυξ ἐφώναξεν. Ἔως παρρησιασθῶσιν οἱ δρομεῖς τοῦ σταδίου. (β) Εὐθὺς ἐφάνη ἕνας μέγας ἀριθμὸς, οἵτινες ἀραδιάσθησαν κατὰ τὴν τάξιν ὅπου ὁ κλῆρος τοῖς ἐδιώρισεν. (γ) Ὁ κῆρυξ ἐπήγγειλε τὰ ὀνόματά των, καὶ ἐκεῖνα τῆς πατρίδος των (δ) ἂν αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐκλελαμπρυσμένα ἀπὸ ἄλλας προηγουμένως νίκας, ἦτον ὑπεκδεχόμενα μὲ ἐπιδιπλασίους εὐαρεστήσεις. Ἀφ' οὗ ὁ κῆρυξ ἐπρόσθετεν, ἢ ἴσως τινὰς νὰ ἐλέγξῃ αὐτοὺς τοὺς ἀθλητὰς ὅτι ἦσαν εἰς τὰ σίδηρα, ἢ ὅτι ἔζησαν μίαν ἄτακτον ζωὴν; (ε) ἔγινε μία ἄκρα σιωπὴ, καὶ ἐγὼ ἐκυριεύθην ἀπ' ἐκείνην τὴν ἐσωτερικὴν αἴσθησιν, ὅπου ἐκίνει ὅλας τὰς καρδίας, καὶ ὅπου δὲν δοκιμάζει τινὰς εἰς τὰ θεάματα τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

α) Ἐτυμολ. μέγ. εἰς Ἄλυταρχ.

β) Πλάτ. νόμ. β. 8, τ. 2, σ. 833. Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. β. 4, σ. 159.

γ) Πaus. β. 6, κ. 13, σ. 482.

δ) Ἡλιοδ. αὐτόθ. σ. 162.

ε) Ἰσοκρ. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 13, σ. 481.

ΣΕΛΙΔΑ 285

Ἄντὶ νὰ ἰδῶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἔριδος ἀνθρώπους χυδαίους νὰ ἀντιμάχωνται διὰ μερικὰ φύλλα ἐλαίας, δὲν εἶδα πλέον, ἢ μὴ ἀνθρώπους ἐλευθέρους, οἵτινες μὲ τὴν ὁμόφροναν συγκατάθεσιν ὅλης τῆς Ἑλλάδος πεφορτισμένοι διὰ τὴν δόξαν, (α) ἢ τὴν ἀτιμίαν τῆς πατρίδος των, νὰ ἐκτίθενται εἰς τὸ ἀλλεπάλληλον τῆς καταφρονήσεως ἢ τῆς δόξης, ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν χιλιάδων μαρτύρων, (β) οἵτινες ἤθελον μετακομίσει εἰς τὰς οἰκίας των τὰ ὀνόματα τῶν νικητῶν καὶ τῶν νικημένων. Ἡ ἐλπίς καὶ ὁ φόβος ἐζωγραφίζοντο εἰς τὰ ἀνήσυχτα βλέμματα τῶν θεατῶν, αὐτὰ καθιστάνοντο ζωηρότερα καθ' ὅσον ἐπλησίαζον εἰς τὴν στιγμὴν ὅπου ἔμελλε νὰ τὰ διαλύσῃ. Ἐφθασεν ἐκείνη ἡ στιγμὴ, ἡ σάλπιγξ ἔδωκε τὸ σημεῖον, (γ) οἱ δρομεῖς ἐκίνησαν, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἐφθασαν εἰς τὰ ὄρια ὅπου ἦσαν οἱ πρόεδροι τῶν ἀγώνων. Ὁ Κῆρυξ ἐφώναξεν εὐθὺς τὸ ὄνομα Ἰπποκράτους τοῦ Κυρηναίου (δ)* καὶ χίλια στόματα τὸ ἀντήχησαν.

α) Πίνδ. Ὀλύμπ. 5, στίχ. 8, σχολ. αὐτ.

β) Λουκιαν. γυμν. κ. 10, τ. 2, σ. 890.

γ) Σοφοκ. Ἠλέκτ. στ. 13.

δ) Διόδ. Σικ. β. 16, σ. 406. Ἀφρικ. ἀπ. Εὐσέβ. εἰς χρον. Ἑλλ., σ. 41.

*) Κυρηναϊκὸν ὀνομάζετο ἔκπαλαι ἢ ἐν τῇ Ἀφρικῇ τῆς Τριπόλεως ἐπαρχία. Κυρήνη δὲ μία παραθαλάσσιος πόλις τῆς κειμένη ἀντικρὺ τοῦ Μορέως.

ΣΕΛΙΔΑ 286

Ἡ τιμὴ ὅπου ἐλάμβανεν εἶναι ἡ πρώτη καὶ λαμπρότερα ἀπ' ὅσας δίδουσιν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἐπειδὴ τὸ τρέξιμον τοῦ ἀπλοῦ σταδίου εἶναι ὁ παλαιότερος ἀγὼν ἀπ' ὅσους μεταχειρίζονται εἰς αὐτὰς τὰς ἐορτάς, (α) μετὰ παρέλευσιν καιροῦ μετεσχηματίσθη εἰς διαφόρους τρόπους. Τὸ εἶδομεν νὰ ἐκτελεῖται ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ παιδία ὅπου μόλις εἶχον φθάσει τὸν δωδέκατον χρόνον τους, (β)

καὶ ἀπὸ ἀνδρας, οἵτινες ἔτρεχον μὲ μίαν περικεφαλαίαν, μίαν ἀσπίδα, καὶ μὲ διαφορετικὰ ὑποδήματα (γ).

Τὰς ἀκολούθους ἡμέρας ἕτεροι ἀθληταὶ ἐπροσκλήθησαν νὰ τρέξωσι τὸ διπλοῦν στάδιον, ἤγουν ἀφ' οὗ ὁ ἀθλητὴς ἔφθασεν εἰς τὸ τέλος, καὶ ἐπεριτριγύριζε τὸν ὄρον, ἔπρεπε νὰ γυρίσῃ ἐκεῖ, ὅπουθεν ἐκίνησεν. (δ) Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἀντηλλάχθησαν ἀπὸ ἀθλητὰς, οἵτινες περιέτρεξαν δώδεκα φοραῖς τὸ μᾶκρος τοῦ σταδίου, (ε) μερικοὶ συνέτρεξαν εἰς περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ γυμνάσματα, καὶ ἔλαβον πλεόν ἢ ἓν βραβεῖον, (ζ)

α) Πaus. β. 5, κ. 8, σ. 391.

β) Ὁ αὐτ. β. 6, κ. 2, σ. 456, β. 7, κ. 17, σ. 567.

γ) Ὁ αὐτ. β. 6, κ. 10, σ. 475, καὶ κ. 17, σ. 493.

δ) Ὁ αὐτ. β. 5, κ. 17, σ. 420.

ε) Βερνάρδ. γεφυρ. καὶ ...β. 3, νούμ. 32, ὑπομ. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 3, σ. 309 καὶ 311, τ. 9, σ. 390.

ζ) Πaus. β. 6, κ. 13, σ. 482 καὶ τ.

ΣΕΛΙΔΑ 287

μεταξὺ τῶν συμβάντων ὅπου ἤγειραν εἰς διαφόρους ἐπαναλήψεις τὴν προσοχὴν τῆς συνελεύσεως, εἶδομεν δρομεῖς νὰ ἐκλείπωσι καὶ νὰ κρύπτονται ἀπὸ τὰς ὕβρεις τῶν θεατῶν. Ἄλλους ἐπάνω εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιθυμιῶν των, νὰ πέσωσιν αἰφνηδίως ἐπάνω εἰς ἓνα γλίσχρον ἔδαφος. Μᾶς ἔκαμαν νὰ παρατηρήσωμεν μερικοὺς, τῶν ὁποίων τὰ ἴχνη μετὰ βίας ἐτυποῦντο ἐπάνω εἰς τὸν κονιορτόν. (α) Δύο Κροτωνιάται ἐκράτησαν πολὺν καιρὸν ἀπηωρημένα τὰ πνεύματα, ἐπερνοῦσαν τοὺς ἀνταγωνιστὰς των πολὺ διάστημα, ὁ εἷς ὅμως κάμνωντας τὸν ἄλλον νὰ πέσῃ σπρώχνωντάς τον, ἠγέρθη εὐθὺς μία κοινὴ κραυγὴ ἐναντίον του, καὶ ὑστερήθη τῆς νικητηρίου τιμῆς, διότι εἶναι ρητῶς ἀπηγορευμένον νὰ μεταχειρισθῶσι τοιαῦτα μέσα διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωσιν. (β) Εἶναι συγχωρημένον μόνον εἰς τοὺς συγκαθέδρους νὰ ἐμψυχύνωσι μὲ τὰς κραυγὰς των τοὺς δρομεῖς, τοὺς ὁποίους ὑπερασπίζονται. (γ) Οἱ νικηταὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ λάβωσι τὸν στέφανον, ἢ μὴ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν ἑορτῶν, (δ) εἰς τὸ τέλος ὅμως τοῦ δρόμου των ἐλάμβανον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν

α) Σολιν. κ. α', σ. 9.

β) Λουκιαν. περὶ διαβ. κ. 12, τ. 3, σ. 141. Πaus. β. 5, σ. 441.

γ) Πλάτ. εἰς Φαίδ. τ. α', σ. 61. Ἰσοκ. εἰς Εὐαγ. τ. 2, σ. 111.

δ) Σχολ. Πινδ. Ὀλυμπ. 3, στίχ. 33. Ὀλυμπ. 5, στίχ. 14.

ΣΕΛΙΔΑ 288

ἤρπαζον ἓνα κλάδον ὅπου τοῖς ἦτον διωρισμένος. (α) Αὐτὴ ἡ στιγμὴ ἦτον δι' αὐτοὺς ἡ ἀρχὴ μιᾶς σειρᾶς θριάμβων. Ὅλος ὁ κόσμος ἐβιάζετο νὰ τοὺς ἰδῇ, νὰ τοὺς συχαρῇ, οἱ συγγενεῖς των, χύνοντες ἀγαλλιᾶσεως καὶ χαρᾶς δάκρυα, τοὺς ὕψωναν εἰς τοὺς ὤμους των διὰ νὰ τοὺς δεῖξωσιν εἰς τοὺς συγκαθημένους, καὶ τοὺς παρέδιδον εἰς τὰς εὐφημίας ὅλης τῆς συναθροίσεως, ἥτις ἔρριπτεν ἐπάνω τους ἄνθη μὲ τὸ ἀπλόχειρον. (β)

Τῇ ἐπαύριον ἐπήγαμεν νωρὶς εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ὅπου ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὁ δρόμος τῶν ἵππων, καὶ τῶν ἀμαξίων, μόνον οἱ πλούσιοι δύνανται νὰ ἐκδώσωσιν αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, ὅστις ἀπαιτεῖ τῶ ὄντι τὰ μεγαλύτερα ἔξοδα. (γ) Βλέπει τινὰς εἰς ὅλην τὴν

Ἑλλάδα μερικὸς νὰ ἔχωσιν ἀσχολίαν καὶ ἀξιοσύνη τὸ νὰ πολλαπλασιάσῃσι τὰ εἶδη τῶν ἵππων ἐπιτηδεῖων εἰς τὸ τρέξιμον, νὰ τοὺς ἐκπαιδεύωσι, καὶ νὰ τοὺς παρασταίνωσιν εἰς τὸν σύρρον τῶν δημοσίων ἀγῶνων. (δ) Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπιθυμοῦσι τὸ βραβεῖον, δὲν εἶναι ὑπόχρεοι

α) Πλουτ. συμποσ. Β. 8, ἐρωτ.4. Πολλουξ. β. 3 § 145.. Ἐτυμ. μέγ. εἰς βραβ.

β) Πaus. β. 6, κ. 7, σ. 469. Κλήμ. Αλεξ. παιδοτρ. , β. 2, κ. 8, σ. 213.

γ) Ἴσοκρ. ...τ. 2, σ. 437.

δ) Πινδ. Ἴσθμ. 2, στίχ. 55. Πaus. β. 6, κ. α', σ. 453., κ. 2 καὶ 12 καὶ τ.

ΣΕΛΙΔΑ 289

νὰ τὸ συναντερίσῃσι προσωπικῶς, συχνάκις οἱ αὐτοκράτορες καὶ αἱ δημοκρατίαι θέτονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν συναθλητῶν, καὶ ἐμπιστεύονται τὴν δόξαν τῶν εἰς ἐπιτηδεῖους ἀρματηλάτας.

Εὐρίσκονται εἰς τὸν κατάλογον τῶν νικητῶν Θήρων ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγριγέντης,* ὁ Γέλων, καὶ ὁ Ἰέρων βασιλεῖς τῆς Συρακούσης, (α) Ἀρχέλαος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδωνίας, ὁ Πausανίας βασιλεὺς τῆς Λακεδαιμονίας, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὡσπερ καὶ πολλὰ πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Εὐκόλον εἶναι νὰ κρίνη τινὰς, πῶς τοιοῦτοι ἐφάμιλοι, πρέπει νὰ διεγείρωσι τὴν μεγαλητέραν ἄμιλαν. Ἐπεκτείνουσι μίαν μεγαλοπρέπειαν, τὴν ὁποίαν πασχίζουσι νὰ μιμηθῶσι μερικοὶ ἰδιαίτεροι, καὶ πολλάκις ὑπερβαίνουσι. Ἐνθυμοῦνται ἀκόμι, ὅτι εἰς τοὺς ἀγῶνας ὅπου ὁ Ἀλκιβιάδης ἐστέφθη, ἐπτα ἁμάξια ἐπαρρησιάσθησαν εἰς τὸ στάδιον ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ περιφήμου Ἀθηναίου, καὶ τρία ἀπὸ αὐτὰ ἔλαβον, τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τέταρτον βραβεῖον. (β)

Ἐν καιρῷ ὁποῦ ἐπροσμέναμεν τὸ σημεῖον, μᾶς εἶπον νὰ κοιτάζωμεν προσεκτικῶς τὸν προῦντζινον

*) πόλις τῆς Σικελίας.

α) Πινδ. Ὀλύμπ., 1, 2. Πaus. σ. 473 καὶ 479. Πλουτ. ἀποφθ. Λακ. τ. 2, σ. 230. Σολίν. κ. 9, σ. 26.

β) Θουκυδ. β. 6, κ. 16. Ἴσοκρ. ....σ. 437. Πλουτ. Ἀλκιβ. τ. α', σ. 196.

ΣΕΛΙΔΑ 290

δελφίνα, θεμένον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου, καὶ ἓνα ἀετὸν τοῦ αὐτοῦ μετάλλου κείμενον εἰς ἓνα βῆμα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περιφράγματος. Εὐθύς εἶδομεν τὸν δελφίνα νὰ χαμιλώσῃ καὶ νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ τὸν ἀετὸν νὰ ὑψωθῇ μετὰ τὰς πτέρυγας ἠπλωμένας καὶ νὰ φανῇ εἰς τοὺς θεατάς. (α) Ἐνα μέγαν ἀριθμὸν ἵππεων νὰ προπηδήσῃ εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ν' ἀπεράσωσιν ἀπ' ἐμπροσθέν μας μετὰ ὀρμὴν τῆς ἀστραπῆς, νὰ περιτριγυρίσωσι τὸν ὄρον ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην, τινὲς νὰ ὀλιγοστεύωσι τὸ τρέξιμόν των, ἄλλοι νὰ τὸ ταχύνωσιν, ἕως ὁποῦ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐπιδιπλώνωντας τὰς δυνάμεις του, εἶχεν ἀφήσῃ κατόπι του λυπημένους τοὺς ὁμοδρομεῖς του.

Ὁ νικητὴς ἤθλησεν ἐν ὀνόματι Φιλίππου τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδωνίας, ὅστις ὑπερποθοῦσε κάθε εἶδος δόξης, καὶ αἰφνιδίως τόσον τὴν ἐχόρτασεν, ὥστε ἐζητοῦσεν ἀπὸ τὴν τύχην νὰ συγκεράσῃ τὰς εὐεργεσίας τῆς μετὰ κἀμμίαν δυστυχίαν. (β) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβεν αὐτὴν τὴν νίκην εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Ὁ Παρμενίων ἓνας τῶν στρατηγῶν του ἐνίκησε τοὺς Ἰλλυριεῖς, Ὀλυμπιάς ἢ σύζυγός του ἐγέννησεν ἓνα υἱὸν τὸν περίφημον Ἀλέξανδρον. (γ)

- α) Πaus. β. 6, κ. 20, σ. 503.
 β) Πλουτ. ἀποφθ. τ. 2, σ. 177.
 γ) Ὁ αὐτ. εἰς Ἀλέξ. τ. α', σ. 666. Ἰουστ. β. 12, κ. 16.

ΣΕΛΙΔΑ 291

Ἀφ' οὗ ἄθληται, οἵτινες μόλις εἶχον εὐγῆ ἀπὸ τὴν νηπιότητα, ἐπερίτρεξαν τὸ αὐτὸ στάδιον, (α) ἐγέμισεν ἀπὸ ἀμάξια, ὅπου ἤρχοντο ἓνα κατόπι τοῦ ἄλλου, ἦσαν ζευγμένα ἀπὸ δύο ἄλλογα εἰς ἓνα τρέξιμον. (β) Ἀπὸ δύο πουλάρια εἰς ἄλλο, καὶ τέλος ἀπὸ τέσσερα ἄλλογα εἰς τὸ ὑστερινὸν ὅπου εἶναι τὸ λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον ἀπ' ὅλα.

Διὰ νὰ ἰδῶμεν τὰς τούτου προετοιμασίας, ἐμβήκαμεν εἰς τὸ περίφραγμα, ἠϋρομεν ἐκεῖ πολλὰ μεγαλοπρεπῆ ἀμάξια ἐπιπροσθούμενα μὲ χοντρά σχοινία, ἅπερ ἐτεντώνοντο κατὰ μῆκος ἐκάστης σειρᾶς, καὶ ἔμελλε νὰ πέσωσιν ἓνα κατόπι τοῦ ἄλλου. (γ) Οἱ ἄρματηλάται ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ ἓν ἐλαφρὸν φόρεμα. Τὰ ἄλογά τους τῶν ὁποίων μετὰ βίας ἐδύνοντο νὰ μετριάσωσι τὴν ὄρμην, ἐφεῖλκον ὅλα τὰ βλέμματα διὰ τῆς ὠραιότητός των, καὶ μερικὰ δι' ἄλλας νίκας ὅπου εἶχον λάβῃ πρότερον. (δ) Εὐθὺς ὅπου ἐδόθη τὸ σημεῖον, προέβησαν ἕως τὴν δευτέραν γραμμὴν, (ε) καὶ ἐνωθέντα τοιουτοτρόπως μὲ ἄλλας γραμμάς, ἐπαρρήσθιάσθησαν ὅλα κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου. Εὐθὺς ἐφάνησαν σκεπασμένα μὲ

- α) Πaus. β. 6, κ. 2, σ. 455.
 β) Ὁ αὐτ. β. 6, κ. 8, σ. 345.
 γ) Πaus. β. 6, κ. 20, σ. 503.
 δ) Ἡρόδ. β. 6, κ. 103.
 ε) Πaus. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 292

κονιορτὸν (α) νὰ σταυροκοπῶνται, νὰ ἀντικρούωνται, νὰ σέρουν τὰ ἀμάξια μὲ ταχύτητα ὅπου ὁ ὀφθαλμὸς δὲν ἐδύνατο νὰ τὰ ἀκολουθήσῃ. Ἐδιπλώνετο ἡ ὄρμη των ὅταν εὐρίσκοντο ἔμπροσθεν τοῦ ἀγάλματος μιᾶς θεότητος, ἣτις (λέγουσι) τὰ γεμίζει μὲ ἓναν κρυφὸν τρόμον (β). Ἐπεδιπλώνετο ὅταν ἤκουον τὸν παραχώδῃ κρότον τῶν σαλπύγγων (γ) θεμένων κοντὰ εἰς ἓνα ὄριον περίφημον διὰ τὰ θλάσματα ὅπου προξενεῖ, κείμενον κατὰ τὸ πλάτος τοῦ σταδίου, δὲν ἀφίνει διὰ πέρασμα τῶν ἀμαξίων, ἢ μὴ ἓνα μονοπάτι ἀρκούντως στενὸν, ὅπου ἡ ἐπιτηδειότης τῶν ὀδηγῶν πολλάκις ἐξώκειλεν. Ὁ κίνδυνος εἶναι ἀκόμι περισσότερον τρομερώτερος, ἐπειδὴ πρέπει νὰ περιέλθωσιν αὐτὸ τὸ ὄριον ἕως δώδεκα φοραῖς, διότι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ διατρέξωσι δώδεκα φοραῖς τὸ ἵπποδρόμιον, ἔστω πηγαίνωντας, ἢ ἐπιστρέφωντας. (δ) Εἰς κάθε ἐπαναστροφὴν συνέβαινε κἀνένα συμβᾶν ὅπου ἐπροξενούσε διανοήματα ἐλέους, καὶ ὄνειδιστικὰ γέλοια ἐκ μέρους τῆς συνελεύσεως, Τινὰ

- α) Σοφοκ. Ἡλέκ. στίχ. 716. Ὁράτ. ῶδ. α'.
 β) Πaus. αὐτ. σ. 504.
 γ) Πaus. β. 6, κ. 13, σ. 484.
 δ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 3, στίχ. 59, σχολ. τοῦ αὐτ. Ὀλύμπ. 6, στ. 126, σχολ. τοῦ αὐτ. ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 3, σ. 314, τ. 9, σ. 391.

ἀμάξια ἦσαν ἀπεκκομισμένα ἔξω τοῦ σταδίου, ἄλλα συνετρίφθησαν συναντικρούμενα μὲ βίαν. Τὸ στάδιον ἦτον γεμάτον ἀπὸ συντρίμματα, τὰ ὅποια κατέσταινον τὸ τρέξιμον πλέον κινδυνωδέστερον ἀκόμι. Δὲν ἔμειναν πλέον, ἢ μὴ πέντε ὁμοδρομεῖς, ἓνας Θετταλὸς, ἓνας Λίβυς, ἓνας Συρακούσιος, ἓνας Κορίνθιος καὶ ἓνας Θηβαῖος. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἦσαν ἐπάνω εἰς τὴν στιγμὴν νὰ περιέλθωσι τὸ ὄριον διὰ τὴν τελευταίαν φοράν. Ὁ Θετταλὸς συντρίβεται ἐναντίον αὐτῆς τῆς σκοπέλου. (α) Πίπτει ἐμπερδευμένος εἰς τοὺς χαλινούς, καὶ ἐν καιρῷ ὅπου τὰ ἄλογά του ἀναποδογυρίζονται ἐπάνω εἰς ἐκεῖνα τοῦ Λίβυος ὅπου τὸν ἐκόντευε πλαγίως, καὶ ἐκεῖνα τοῦ Συρακουσίου κρημνίζονται εἰς μίαν χαράδραν ἣτις εἶναι ὡς ὄχθη εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ σταδίου, (β) καὶ ὅπου τὸ πᾶν ἀντηχολογεῖ ἀπὸ κραυγὰς ὀξείας, καὶ πολλαπλασίας, ὁ Κορίνθιος καὶ ὁ Θηβαῖος ἔρχονται, δρᾶττονται τῆς εὐκαιροῦ αὐτῆς στιγμῆς, ἐξαπερνοῦσι τὸ ὄριον, βιάζουσι μὲ τὸ κεντρὶ τοὺς ὀρμητικὸς ἵππους των, καὶ παρῆρησιάζονται εἰς τοὺς κριτὰς, οἵτινες δίδουσι τὸ πρῶτον βραβεῖον εἰς τὸν Κορίνθιον, καὶ τὸ δεύτερον εἰς τὸν Θηβαῖον.

Ἐκ καιρῷ τῆς διαρκήσεως τῶν ἀγῶνων, καὶ εἰς μερικὰ διαστήματα τῆς ἡμέρας, ἡμεῖς ἀφίναμεν τὸ

α) Σοφοκ. εἰς Ἡλέκ. στ. 747.

β) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ., τ. 9, σ. 384.

θέαμα, καὶ ἐπεριτριγυρίζομεν τὰ περὶ τῆς Ὀλυμπίας. Πότε εὐφραϊνόμεθα νὰ βλέπωμεν ἐρχομένας θεουργίας, ἢ ἀποστολὰς ἐπιφορτισμένας τοῦ νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν Δία τὰς ὑποκλίσεις ὄλων σχεδὸν τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος. (α) Πότε εἴμαστον ἐκπεπληγμένοι διὰ τὴν ἐπίνοιαν καὶ δραστηριότητα τῶν ξένων ἐμπόρων, οἵτινες ἤρχοντο εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους νὰ ἐφαπλώσωσι τὰς πραγματείας των. (β) Ἄλλοτε ἐπαρτηρούσαμεν τὰ σημεῖα τῆς προτιμῆσεως ὅπου τινὲς πόλεις ἐπρόσφερον αὐταὶ εἰς ἐκεῖνας (γ) αὐτὰ ἦτον θεσπίσματα, διὰ τῶν ὁποίων αὐταὶ συναντεπέδιδον ἀμοιβαδὸν ἀγάλματα καὶ στεφάνους, καὶ τὰ ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας διὰ νὰ καταστήσωσι τὴν εὐγνωμοσύνην τόσον δημοσίαν, ὅσον ἦτον καὶ ἡ εὐεργεσία.

Περιδιαβάζοντες μίαν ἡμέραν τὸ μῆκος τοῦ Ἀλφειοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ ὄχθαι ἰσκιαζόμεναι ἀπὸ διάφορα εἶδη δένδρων, ἦσαν σκεπασμέναι μὲ σκηνὰς διαφόρων χρωμάτων, (δ) εἶδομεν ἓναν νέον ὠραιότατον, ὅστις ἔρριπτεν εἰς τὸν ποταμὸν κομμάτια ἐνὸς κλαδίου ὅπου ἐβαστοῦσε, καὶ ἐσυνώδευεν αὐτὴν

α) Δείναρχ. εἰς Δημοσθ. σ. 100. Πανσ. β. 5, κ. 15, σ. 414.

β) Κικ...β. 5, κ. 3, τ. 2, σ. 362.

γ) Δημοσθ. σ. 487.

δ) Ἀνδοκίδ. εἰς Ἀλκιβ. σ. 33.

τὴν προσφορὰν μὲ κρυφίας εὐχᾶς.* Εἶχε λάβῃ τὸ βραβεῖον εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ μετὰ βίας εἶχεν ἐγγίσει τὴν τρίτην πενταετηρίδα του. Τὸν ἠρωτήσαμεν. Αὐτὸς ὁ Ἀλφειὸς (μᾶς λέγει) τοῦ ὁποίου τὰ δαμνηλῆ καὶ καθαρὰ ὕδατα καρπίζουσιν αὐτὸν τὸν τόπον, ἦτον κυνηγὸς ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν, (α) ἐστέναζε διὰ τὴν Ἀρεθοῦσαν, ἣτις τὸν ἔφευγε,

καὶ διὰ ν' ἀποκρυφθῆ ἀπὸ τὰς ἐπακολουθήσεις του, κατέφυγεν εἰς τὴν Σικελίαν, αὐτὴ μετεμορφώθη εἰς πηγὴν, καὶ αὐτὸς εἰς ποταμὸν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἔρωτάς του τελείως δὲν εἶχε σβύση, οἱ θεοὶ διὰ νὰ στεφανώσωσι τὴν σταθερότητά του, τὸν ὠφκονόμησαν μίαν ὁδὸν εἰς τὸν κόλπον τῶν θαλασσῶν, καὶ τῷ ἐσυγχώρησαν τέλος πάντων νὰ ἐνωθῆ μὲ τὴν Ἀρεθουῖσαν. Ἀνεστέναζε τελειώνοντας αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ νέος.

*) Τῷ 1788 ἔτει ὄντας εἰς τὸ Γγγίγγιοβον εἶδον (τῆ παραμονῆ τοῦ ἀγίου Γεωργίου) νὰ γράφωσιν εἰς μικρὰ χαρτῖα παντὸς χρώματος μίαν τετράστιχον εὐχὴν ἐκ τοῦ Κουρανίου. Τῆ αὐγῆ, ἔρχονται εἰς τὴν γέφυραν ὅπου ἐνώνει τὰ δύο κάστρα ὅλοι οἱ νέοι καὶ νέαι τοῦρκοι καὶ ρίπτουσιν ἕκαστος τὴν εὐχὴν εἰς τὸν Δούναβιν. Ἄν πέση μὲ τὰ γράμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὑπανδρείαν καὶ παντοειδῆ εὐτυχίαν δηλοί· ἂν πρὸς τὸ νερὸν, δυστυχίαν· εἶδὲ καὶ καταποντισθῆ, θάνατον· συναναμίγνυνται αἱ χαροποαὶ κραυγαὶ τούτων, μὲ τὰ δάκρυα καὶ κατήφειαν ἐκείνων, καὶ ἅμα ἀνίσχοντος τοῦ ἡλίου διασκορπίζεται ἡ συνάθροισις.

α) Πaus. β. 5, κ. 7, σ. 390.

ΣΕΛΙΔΑ 296

Ἐπεστρέφομεν συχνάκις εἰς τὴν ἱερὰν περιοχὴν. Ἐδῶ ἀθληταὶ ὅπου δὲν εἶχον ἔμβη ἀκόμι εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐρευνοῦσαν εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν θυμάτων τὴν τύχην ὅπου τοὺς ἐπρόσμενον, (α) ἐκεῖ σαλπικταὶ, ἐπάνω εἰς ἓνα μέγα θυσιαστήριον συναμιλῶντο διὰ τὸ βραβεῖον μεμονωμένον ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας των, μακρύτερα ἓνα πλῆθος ξένοι ἀραδιασμένοι τριγύρω εἰς μίαν στοὰν ἤκουον μίαν ἠχῶ, ἥτις ἀντηχοῦσεν ἕως ἑπτὰ φοραῖς τὰς λέξεις ὅπου τῆ ἐκφωνοῦσαν. (β) Παντοῦ μᾶς παριστάνοντο θαυμάσια παραδείγματα τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς ματαιότητος, ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες ἐλκύουσιν ὅλους ἐκείνους ὅπου ἀπέκτησαν φήμην, ἢ ὅπου θέλουσι ν' ἀποκτήσωσι μὲ τὴν προκοπὴν των, μάθησίν των, ἢ πλοῦτη των. (γ) Ἐρχονται νὰ παρρησιασθῶσιν εἰς τὰ βλέμματα ὅλου τοῦ πλῆθους πάντοτε συναγμένου πλησίον ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσιν, ἢ ἐκείνων ὅπου καταχρῶνται κάποιαν ὑπεροχὴν.

Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμίνι μάχην ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφάνη εἰς τὸ μέσον τοῦ σταδίου, τὸ ὅποιον ἀντηχολόγησεν ἀπὸ εὐφημίας. Μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας, τὰ βλέμματα ἐσταμάτησαν ἐπάνω του ὅλην τὴν ἡμέραν,

α) Πίνδ. Ὀλύμπ. 8, στ. 3, Σχολ. αὐτ.

β) Πλούτ....τ. 2, σ. 502. Πaus. β. 5, κ. 21, σ. 434.

γ) Ἴσοκρ. ...τ. 2, σ. 436.

ΣΕΛΙΔΑ 297

ἔδειχνον εἰς τοὺς ξένους μὲ κραυγὰς χαρᾶς καὶ θαυμασμοῦ ἐκείνον τὸν ἄνθρωπον ὅπου ἐλύτρωσε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἐκείνη ἡ ἡμέρα ἐστάθη ἡ καλλιτέρα τῆς ζωῆς του. (α)

Ἐμάθομεν ὅτι εἰς τὴν παρελθοῦσαν Ὀλυμπιάδα ὁ Πλάτων ἀπέλαυσεν ἓνα σχεδὸν παρόμοιον θρίαμβον. Δειχθεὶς εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνας, ὅλη ἡ συνέλευσις προσήλωσε τὰ ὄμματα ἐπάνω του, καὶ ἔδειχνε μὲ τὰς πλέον κολακευτικὰς ἐκφράσεις τὴν χαρὰν ὅπου ἡ παρρησία του τῆ ἐνέπνεεν. (β)

Εἶδομεν προσέτι μίαν καταναυτικωτέραν σκηνήν. Ἐνας γέρων ἐζητοῦσε τόπον νὰ καθίσῃ, ἀφ' οὗ περιῆλθε πολλάς κλίμακας ἀείποτε ἀντωθούμενος ἀπὸ σκώματα ὀνειδιστικά, κατήντησεν εἰς ἐκείνην τῶν Λακεδαιμονίων, ὅλοι οἱ νέοι, καὶ οἱ περισσότεροι ἄνδρες ἐσκώθησαν μὲ σέβας, καὶ τὸν ἐπρόσφερον τὸν τόπον τους, κροτήματα χειρῶν ἀντηχολόγησαν ἐν ταῦτῳ, καὶ ὁ γέρων κατανευγμένος δὲν ἐμποδίσθη νὰ εἰπῇ, Ἔλληνες γνωρίζουσι τοὺς κανόνας τῆς εὐταξίας, οἱ Λακεδαίμονες τοὺς βάλλουσιν εἰς πρᾶξιν. (γ)

α) Πλούτ. Θεμιστ., τ. α, σ. 120.

β) Νέανθ. ἀπ. Διογ. Λαέρτ., β. 3, § 25.

γ) Πλούτ. ἀποφθ. Λακ., τ. 2, σ. 235.

ΣΕΛΙΔΑ 298

Εἶδα εἰς τὸν περίβολον ἓνα ζωγράφον, ἀνάθρεμμα τοῦ Ζεύξιδος, ὅστις κατὰ μίμησιν τοῦ διδασκάλου του, (α) ἐπεριπατοῦσεν ἐνδεδυμένος μὲ ἓνα ὠραιότατον πορφυροῦν φόρεμα, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ὄνομά του ἦτον καταγεγραμμένον μὲ χρυσὰ γράμματα· τὸν ἔλεγον ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ἐσὺ μιμεῖσαι τὴν ματαιότητα τοῦ Ζεύξιδος, ὅμως δὲν εἶσαι Ζεῦξις.

Εἶδα ἐκεῖ ἓναν Κυρηναῖον καὶ ἓναν Κορίνθιον, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἐπαριθμοῦσε τὰ πλούτη του, ὁ ἄλλος τοὺς προπάτοράς του· ὁ Κυρηναῖος ὠργίζετο διὰ τὴν κενοδοξίαν τοῦ πλησίον του, καὶ τοῦτος ἐγελοῦσε διὰ τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Κυρηναίου.

Εἶδα ἓναν Ἴωνα, ὅστις μὲ ὀλίγην προκοπὴν εἶχεν ἐπιτύχη εἰς μίαν εἰρηνοποιίαν ὅπου ἡ πατρίς του τὸν ἐπεφόρτωσεν, εἶχε διὰ τὸν ἑαυτὸν του τὸ αὐτοθαύμαστον ὅπου οἱ μωροὶ ἔχουσι δὶ' ἐκείνους ὅπου αἰφνιδίως ἀναβαίνουν εἰς πλοῦτη καὶ εὐγένειαν· ἓνας φίλος του τὸν ἄφησε καὶ ἦλθε νὰ μὲ εἰπῇ εἰς τὸ αὐτὸ, ἄντὸς ποτὲ δὲν ἐπίστευε πῶς ἦτον τόσο ἐύκολον νὰ γίνῃ κανεὶς μέγας ἀνθρώπος. .

Ὅχι μακρὰν ἀπ' ἐκεῖ ἓνας σοφιστὴς ἐκρατοῦσεν ἓνα σκεῦος μύρων, καὶ ἓναν τρίφτην ὡσὰν νὰ ἠθελε νὰ πηγαίνει εἰς τὰ λουτρά. Ἀφ' οὗ ἐπερί-

α) Πλίν. β. 35, κ. 9, τ. 2, σ. 691.

ΣΕΛΙΔΑ 299

παιξε τὰ ζητήματα τῶν ἄλλων, ἀνέβη εἰς ἓνα τῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, ἐκάθησεν ἀνάμεσα εἰς τοὺς στύλους, (α) καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν μέρος ἐφώναζε πρὸς τὸν λαόν. Βλέπετε αὐτὸ τὸ δακτυλίδι, ἐγὼ τὸ ἐσκάλισα, αὐτὸ τὸ σκεῦος καὶ αὐτὸν τὸν τρίφτην, ἐγὼ τὰ ἔκαμα, τὰ ὑποδήματά μου, τὸ ἐπανωφόρι μου, τὸν χιτῶνα, καὶ τὴν ζώνην ὅπου τὸν σφίγγει, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐργόχειρά μου. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ σᾶς ἀναγνώσω ἠρωϊκὰ ποιήματα, τραγωδίας, διθυράμβους, κάθε εἶδος ποιήματος εἰς στίχους καὶ λογογραφίαν ὅπου ἐσύνθεσα ἐπάνω εἰς κάθε εἶδος ὑποθέσεως. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ ὀμιλήσω περὶ μουσικῆς, περὶ γραμματικῆς, ἔτοιμος ν' ἀποκριθῶ εἰς κάθε εἶδος ἐρωτήσεως. (β)

Ἐν καιρῷ ὅπου αὐτὸς ὁ σοφιστὴς ἐφήπλωνε μὲ ἀρέσκειαν τὴν ματαιότητά του, ζωγράφοι ἐξέθετον εἰς ὅλα τὰ ὄμματα τὰς ζωγραφίας ὅπου τότε ἐτελείωσαν. (γ) Ῥαψῳδοὶ ἔψαλλον τεμάχια τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, εἷς αὐτῶν μᾶς ἔκαμε

ν' ἀκούσωμεν ἓνα ὀλόκληρον ποίημα τοῦ Ἐμπεδοκλέους. (δ) Ποιηταί, ῥήτορες, φιλόσοφοι,

α) Φιλοστρ. βίος Ἀπολλ., β. 4, κ. 31, σ. 170.

β) Πλάτ. Ἴππ., τ. α', σ. 363 καὶ 368.

γ) Λουκιαν. εἰς Ἡρόδ., κ. 4, τ. α', σ. 834.

δ) Ἀθην. β. 14, κ. 3, σ. 620.

ΣΕΛΙΔΑ 300

ἱστορικοὶ καθήμενοι εἰς τὰ περιστύλια τῶν ναῶν, καὶ εἰς ὄλους τοὺς ὑψηλοὺς τόπους ἀνεγίνωσκον τὰ συγγράμματά των. (α) Οἱ μὲν περὶ ἠθικῆς, οἱ δὲ ἐπαινοῦσαν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἢ τὴν πατρίδα των, ἢ τοὺς ἡγεμόνας, τῶν ὁποίων τὴν εὖνοιαν ἐδιακόνεον. (β)

Περίπου τῶν τριάκοντα χρόνων προτῆτερα, Διονύσιος ὁ τύραννος τῆς Συρακούσης, ἠθέλησε νὰ ἐφελκύσῃ τὸν θαυμασμὸν τῆς συνελεύσεως. Εἶδον ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ ἐκ μέρους τοῦ διοικουμένη ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν του Θεαρίδῃ μία δημόσιος πρεσβεία ἐπιτεταγμένη νὰ προσκομίσῃ προσφοράς εἰς τὸν Δία. Πολλὰ ἀμάξια ἐξευγμένα μὲ τέσσαρα ἄλογα διὰ νὰ συναθλήσωσιν ἐπὶ τῷ βραβείῳ τοῦ δρόμου. Πολλαὶ μεγαλοπρεπεῖς σκηναί, τὰς ὁποίας ἔστησαν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ ἐν πλῆθος περιφῆμων δημηγόρων, οἵτινες ἔμελλε νὰ ἐκφράσωσι δημοσίως τὰ ποιήματα αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ προκοπὴ των καὶ ἡ ὠραιότης τῆς φωνῆς των, ἔσταμάτησαν κατὰ πρῶτον τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων προκατειλημμένων ἤδη ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν τόσης προετοιμασίας. Ἀηδιάσαντες

α) Λουκιαν. αὐτ. κ. 3. Πλούτ...κατορθ. βίοι, τ. 2, 836. Πaus.β. 6, κ. 17, σ. 495. καὶ τ. Φιλόστρ. βίος. Σοφ. β. α', κ. 9, σ. 493.

β) Πλούτ...κατορθ. βίοι, τ. 2, σ. 845.

ΣΕΛΙΔΑ 301

ὁμως παρευθὺς ἀπὸ τὴν ἄνοστον αὐτὴν ἀνάγνωσιν ἠκόντησαν ἐναντίον τοῦ Διονυσίου τὰ πλέον αἱματώδη βέλη, καὶ ἡ καταφρόνησις των προήχθη τόσον μακρὰν, ὅπου πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀνεποδογύρισαν τὰς σκηνάς του, καὶ τὰς ἐλεηλάτησαν. Εἰς ἐπιπλήρωμα δυστυχίας τὰ ἀμάξια εὐγῆκαν ἀπὸ τὸ στάδιον, ἢ συνετρίβησαν τοῦτα ἐναντίον ἐκείνων, καὶ τὸ πλοῖον ὅπου μετέστρεφεν αὐτὴν τὴν συνοδίαν, ἐξώκειλεν ἀπὸ τὴν τρικυμίαν εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἰταλίας, ἐν καιρῷ ὅπου εἰς τὴν Συρακοῦσαν τὸ κοινὸν ἔλεγεν, ὅτι οἱ στίχοι τοῦ Διονυσίου ἐπροξένησαν δυστυχίαν εἰς τοὺς δημηγόρους, εἰς τὰ ἄλογα, καὶ εἰς τὸ πλοῖον, ἀνθυπέλεγον εἰς τὴν αὐλὴν ὅτι ὁ φθόνος προσκολλᾶται πάντοτε εἰς τὴν προκοπὴν. (α) Τέσσαρας χρόνους ὕστερον ὁ Διονύσιος ἔστειλε νέα συγγράμματα, καὶ ἐπιτηδειότερους δημηγόρους, καὶ αὐτοὶ ὁμως ἔπεσον αἰσχυντοτέρως ἀπὸ τοὺς πρώτους. Εἰς τὴν εἶδησιν αὐτὴν ἐξεδόθη εἰς τὰς ὑπερβολὰς τῆς ἀφροσύνης, καὶ μὴν ἔχοντας ἄλλο διὰ νὰ ἐλαφρώσῃ τὸν πόνον του, παρὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῶν τυράννων, ἐξώρισε, καὶ ἀπεκεφάλισεν. (β)

Ἠκολουθήσαμεν μὲ ἐπιμονὴν τὰς ἀναγνώσεις ὅπου ἐγίνοντο εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Οἱ πρόεδροι

α) Διόδ. Σικ., β. 14, σ. 318.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 332.

ΣΕΛΙΔΑ 302

τῶν ἀγῶνων συνεδρίαζον ἐκεῖ ἐνίοτε, καὶ ὁ λαὸς ἔτρεχε μὲ μεγάλην σπουδὴν. Μίαν ἡμέραν ὅπου ἐφαίνετο νὰ ἀκροάζεται μὲ περισσοτέραν προσοχὴν, ἠκούσθη νὰ ἀντηχεῖται ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τὸ ὄνομα τοῦ Πολυδάμαντος. Εὐθύς οἱ περισσότεροι τῶν περισσώτων ἔτρεξαν κατόπι του. Αὐτὸς ἦτον ἓνα ἀθλητὴς Θετταλὸς μιᾶς θαυμασίου μεγαλειότητος καὶ δυνάμεως, ἐδιηγοῦντο περὶ αὐτοῦ, ὅτι εὕρισκόμενος χωρὶς ἄρματα ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ὀλύμπου, κατεδάμασεν ἓναν μέγιστον λέοντα μὲ τοὺς γρόνθους του, καὶ ὅτι πιάνωντας ἓναν ἐμμανῆ ταῦρον, δὲν ἠμπόρεσε νὰ γλυτώσῃ ἀλλῶς ἐκεῖνος, παρὰ ἀφ' οὗ ἄφησεν εἰς χεῖρας τοῦ ἀθλητοῦ ἓνα νύχι τοῦ ποδός του, καὶ ὅτι τὰ δυνατώτερα ἄλογα δὲν ἠμποροῦσαν νὰ σπαράξωσιν ἓν ἀμάξι ὅπου αὐτὸς ἐκρατοῦσεν ὀπισθεν μὲ ἓνα μόνον χέρι. Εἶχε λάβῃ πολλὰς νίκας εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας, ἐπειδὴ ὅμως ἦλθεν ἀργὰ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, δὲν ἦτον τρόπος νὰ καταλεχθῇ εἰς τὸν σύρρον, ἐμάθομεν ὕστερον τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ παραδόξου αὐτοῦ ἀνδρός. Εἶχεν ἔμβῃ μὲ τίνας φίλους του εἰς ἓνα σπήλαιον διὰ νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τὴν ζέσταν, ὁ θόλος τοῦ σπηλαίου διήνοιξεν, οἱ φίλοι του ἔφυγον, ὁ Πολυδάμας θέλωντας νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ βουνὸν, καθυπεσυντρίφθη. (α)*

α) Πaus. β. 6, κ. 5, σ. 463.

*) Ἴδὲ τὸ σημεῖωμα ἐν τῷ τέλει.

ΣΕΛΙΔΑ 303

Ἵσον δυσκολώτερον εἶναι ν' ἀποκτήσῃ τινὰς φήμην εἰς τὰ πεπολιτευμένα ἔθνη, τοσοῦτον ἢ ματαιότης κατασταίνεται ἀνησυχωτέρα, καὶ ἱκανὴ μεγίστων ὑπερβολῶν. Εἰς μίαν ἄλλην ὁδοιπορίαν ὅπου ἔκαμα εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, εἶδα ἓναν ἱατρὸν Συρακούσιον Μενεκράτη λεγόμενον, σύρωντας κατόπι του πολλοὺς ἀπ' ἐκείνους ὅπου εἶχεν ἱατρούση, οἵτινες ὑπεσχέθησαν πρὶν τῆς ἐπιχειρήσεως νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι παντοῦ. (α) Ὁ ἓνας ἐφαίνετο μὲ τὰ παράσημα τοῦ Ἡρακλέους, ἓνας ἄλλος μὲ ἐκεῖνα τοῦ Απόλλωνος, ἕτερος μὲ τὰ τοῦ Ἑρμοῦ, ἢ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Αὐτὸς ἐνδεδυμένος μὲ μίαν πορφύραν, ἔχωντας ἓναν χρυσοῦν στέφανον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ ἓνα σκῆπτρον εἰς τὸ χέρι ἐπαρῆσιάζετο ὡς ὁ Ζεὺς, καὶ περιέτρεχε τὸν κόσμον προφυλαττόμενος παρὰ τῶν νέων αὐτῶν θεοτήτων. Ἐγραψε μίαν ἡμέραν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας, Ἵ Μενεκράτης Ζεὺς, Φιλίππῳ εὖ πράττειν. Σὺ βασιλεύεις εἰς τὴν Μακεδωνίαν, κἀγὼ εἰς τὴν ἱατρικὴν, σὺ δίδεις τὸν θάνατον εἰς τοὺς ὑγιεῖς, ἐγὼ ἐπαναδίδω τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἀρρώστους, ἢ φυλακὴ σου εἶναι ἀπὸ Μακεδόνας, οἱ θεοὶ συνθέτουσι τὴν ἐδικὴν μου. Ὁ Φίλιππος τὸν

α) Ἀθην. β. 7, κ. 10, σ. 289.

ΣΕΛΙΔΑ 304

ἀπεκρίθη μὲ δύο λόγια, Ἵ ὅτι τὸν ἠῤῥατο τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ λογικοῦ του. * Ὀλίγον καιρὸν ὕστερον μαθὼν ὅτι εὕρισκετο εἰς τὴν Μακεδωνίαν, τὸν ἔκραξε καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ δειπνήσῃ. Ὁ Μενεκράτης καὶ οἱ σύντροφοί του ἐτέθησαν ἐπάνω εἰς ὑψηλὰς καὶ ὠραιοτάτας κλίνας, ἔμπροσθεν τῶν ἦτον ἓν θυσιαστήριον μὲ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ θέρους, καὶ ἐν καιρῷ ὅπου παρέσταινον ἓνα ἐξαίρετον δεῖπνον εἰς τοὺς ἄλλους συγκαθημένους, ἐπρόσφερον μόνον θυμιάματα καὶ σπονδὰς τοῖς νέοις τούτοις θεοῖς,

οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρουσι τοιαύτην ἀτιμίαν, εὐγῆκαν τεταραγμένως ἀπὸ τὴν σάλλαν, καὶ δὲν ἐξαναφάνησαν πλέον εἰς τὸ ἐξῆς.

Ἐν ἄλλο χαρακτηριστικὸν δὲν χρησιμεύει ὀλιγώτερον νὰ ζωγραφίσῃ τὰ ἦθη τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἐλαφρότητα τοῦ χαρακτήρος των. Ἐδόθη μία μάχη μέσα εἰς τὴν ἱερὰν περιοχὴν, ἐν καιρῷ ὅπου ἐπανηγύριζον τοὺς ἀγῶνας πρὸ ὀκτῶ χρόνων. Οἱ κάτοικοι τῆς Πίσης εἶχον ἀρπάξῃ τὴν ἐπιστασίαν των (α) ἀπὸ τοὺς Ἥλιεις, οἵτινες ἤθελον νὰ ἐπαναλάβωσι τὰ προνόμοιά των. Ἐκάτεροι βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς συμμάχους των ἐπροχώρησαν εἰς τὸν περι-

*) Πλούτ. ἀποφθ. Λακ. τ. 2, σ, 210, ἀποδίδει αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸν Ἀγησίλαον, πρὸς ὃν, ὡς αὐτῷ δοκεῖ, ἀπεστάλη ἡ ἐπιστολή.

α) Πaus. β. 6, κ. 4, σ. 460.

ΣΕΛΙΔΑ 305

βολον ἢ μάχῃ ἐστάθη δραστήριος καὶ θανατηφόρος, καθορῶντο οἱ ἀναρίθμητοι θεαταὶ τοὺς ὁποίους ἐφείλκυσαν αἱ ἑορταί, σχεδὸν ὅλοι στεφανωμένοι μὲ ἄνθη νὰ ἀραδιασθῶσιν ἡσύχως τριγύρω εἰς τὴν πεδιάδα τῆς μάχης, νὰ δείχνωσιν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς προσοχῆς ὡς καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν ἀθλητῶν, καὶ νὰ εὐφημῶσιν ἀλληλοδιαδόχως μὲ τὴν αὐτὴν χαρὰν τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἐνός, ἢ τοῦ ἄλλου στρατεύματος. (α)

Μένει νὰ ὀμιλήσω περὶ τῶν γυμνασμάτων ὅπου ἀπαιτοῦσι περισσοτέραν ἰσχὺν ἀπὸ τὰ πρῶτα, ὡς ἡ πάλη, ἡ πυγμὴ, τὸ παγκράτιον, καὶ τὸ πένταθλον, δὲν θέλω ἀκολουθήσῃ τὴν τάξιν καθ' ἣν ἐξετελεσθήσαν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες, καὶ ἀρχινῶ ἀπὸ τὴν πάλην.

Εἰς αὐτὸ τὸ γύμνασμα, ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ ρίψῃ τινὰς τὸν ἀντίπαλόν του κατὰ γῆς, καὶ νὰ τὸν βιάσῃ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι εἶναι νικημένος. Οἱ ἀθληταὶ ὅπου ἔμελλε νὰ συντρέξωσιν ἴσταντο εἰς μίαν πλησιόχωρον στοὰν, τὸ μεσημέρι ἐκράχθησαν, (β) ἦσαν ἐπτὰ τὸν ἀριθμόν. Ἐρρίψαν τόσα γραμμάτια μέσα εἰς ἓνα κιβώτιον ὅπου ἦτον ἔμπροσθεν τῶν προέδρων τῶν ἀγῶνων. (γ) Δύο ἀπὸ

α) Ξενοφ. Ἑλλ. β. 7, κ. 639. Διόδ. Σικ. β. 15, σ. 387.

β) Φιλοστ. βίος Ἀπολλ. β. 6, σ. 235.

γ) Λουκιαν. εἰς Ἑρμότ. κ. 40, τ. α', σ. 783. Φαβρῖκ. ἀγων. β. α', κ. 24.

ΣΕΛΙΔΑ 306

αὐτὰ τὰ γραμμάτια ἦσαν σημειωμένα μὲ τὸ ψηφίον Α, δύο ἄλλα, μὲ τὸ ψηφίον Β, δύο ἄλλα μὲ τὸ ψηφίον Γ καὶ τὸ τρίτον μὲ τὸ ψηφίον Δ. Τὰ ἀνακάτωσαν μέσα εἰς τὸ κιβώτιον, κάθε ἀθλητὴς ἐπῆρεν ἀπὸ ἓνα, καὶ εἷς τῶν προέδρων ἐζευγάρωσεν ἐκείνους ὅπου εὐγαλαν τὸ αὐτὸ ψηφίον. Ὅθεν ἦσαν τρία ζευγάρια παλαιστῶν, ὁ ἕβδομος ἐκρατήθη διὰ νὰ παλεύσῃ μὲ τοὺς νικητὰς τῶν ἄλλων. (α) Ἐξενδύθησαν ἀπ' ὅλα των τὰ φορέματα, καὶ ἀφ' οὗ ἀλείφθησαν μὲ λάδι, (β) ἐκυλίσθησαν εἰς τὴν ἄμμον, ὅπου οἱ ἀντίπαλοι των νὰ ἔχωσι σπανιωτέραν λαβὴν θέλοντες νὰ τοὺς πιάσωσι. (γ)

Παρευθὺς ἓνας Θηβαῖος καὶ ἓνας Ἀργεῖος προχωροῦσιν εἰς τὸ στάδιον, συμπλησιάζουσι, μετροῦνται μὲ τὰ μάτια, καὶ δρᾶττονται ἀπὸ τοὺς βραχιόνας, πότε ἐπιστηρίζουσι τὰ μέτωπά των ἐν ἀντίκρῳ τοῦ ἄλλου. (δ) Συναντωθοῦνται μὲ μίαν ἴσην δύναμιν, φαίνονται ἀκίνητοι, καὶ ἐκνευροῦνται μὲ ἀνωφελῆ βίαν. Πότε κλονοῦνται μὲ βίαια τεινάγματα, συμπεριπλέκονται ὡσὰν τὰ φίδια, τεντώνονται, συμμαζώνονται, λιγοῦσιν εἰς τὰ

- α) Ίουλιαν. Καισαρ. σ. 317.
- β) Φαβρίκ. άγων., β. 2, κ. 5.
- γ) Λουκιαν. εις Ανάχ. τ. 2, σ. 900.
- δ) Ό αὐτ. αὐτ. σ. 884.

ΣΕΛΙΔΑ 307

ἔμπροσθεν, εἰς τὰ ὀπισθεν, εἰς τὰ πλάγια, (α) ἕνας πολὺς ἰδρῶς τρέχει ἀπὸ τὰ ἀδυνατισμένα μέλη των, ἀναπνέουσι μίαν στιγμὴν, πιάνονται ἀπὸ τὴν μέσην τοῦ σώματος, καὶ ἀφ' οὗ μετεχειρίσθησαν ἐκ νέου τὴν ἀπάτην καὶ τὴν δύναμιν, ὁ Θηβαῖος συκῶνει τὸν ἀντίπαλόν του, λιγᾶ ὅμως ὑπὸ τοῦ βάρους, πίπτουσι, στρυφογουρίζουσι εἰς τὸν κονιορτὸν, καὶ ξαναλαμβάνουσι πότε καὶ πότε τὰ ἄνω. Τέλος πάντων ὁ Θηβαῖος μὲ τὸ περιπλέγμα τῶν μηρῶν καὶ τῶν βραχιόνων του ἀπαιωρεῖ ὅλα τὰ κινήματα τοῦ ἀντιπάλου του, τὸν ὁποῖον βαστᾶ ὑποκάτω του, τὸν σφίγγει εἰς τὸν λαιμόν, καὶ τὸν βιάζει νὰ συκώσῃ τὸ χέρι εἰς σημεῖον τῆς ἤττας του, (β) πλήν τοῦτο δὲν εἶναι ἰκανόν διὰ ν' ἀπολαύσῃ τὸν στέφανον, πρέπει ὁ νικητὴς νὰ καταρρίψῃ δύο φοραῖς τὸν ἀντίπαλόν του. (γ) Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πιάνονται τρεῖς φοραῖς. (δ) Ὁ Ἀργεῖος ἐνίκησε τὴν δευτέραν φορὰν καὶ τὴν τρίτην πάλιν ὁ Θηβαῖος.

Ἀφ' οὗ τὰ ἄλλα δύο ζευγάρια τῶν ἀθλητῶν ἐτελείωσαν τὴν πάλην των, οἱ νικημένοι ἀνεχώ-

- α) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ.. τ. 3, σ. 237.
- β) Φαβρ. άγων. β. α', κ. 8.
- γ) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ., τ. 3, σ. 250.
- δ) Αἰσχύλ. εἰς Εὐμέν. στ. 592, Σχολ. αὐτ. Πλάτ. Εὐθύδ. τ. α', σ. 277 καὶ τ.

ΣΕΛΙΔΑ 308

ρησαν κατεντροπιασμένοι καὶ τεθλιμμένοι. (α) Ἔμενον τρεῖς νικηταὶ, εἷς Ἀγριγέντιος, εἷς Ἐφέσιος, καὶ ὁ Θηβαῖος περὶ τοῦ ὁποῖου ὠμίλησα. Ἔμενον ὁμοίως ἕνας Ρόδιος ὁποῦ ὁ κλῆρος ἐφύλαξεν· εἶχε τὸ ὄφελός του νὰ ἔμβῃ νωπὸς εἰς τὸ στάδιον, ὅμως δὲν ἤμποροῦσε νὰ κερδήσῃ τὸ βραβεῖον, χωρὶς νὰ παλεύσῃ πλέον ἢ ἅπαξ, (β) ἐθριάμβευσε κατὰ τοῦ Ἀγριγεντίου, ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὸν Ἐφέσιον, ὅστις ὑπέκυψεν εἰς τὸν Θηβαῖον, ὁ ἔσχατος οὗτος ἔλαβε τὸν κλάδον. Τοιοῦτοτρόπως μία πρώτη νίκη πρέπει νὰ ἐπιφέρῃ καὶ ἄλλας, καὶ εἰς ἕναν σύρρουν ἑπτὰ ἀθλητῶν ἠμπορεῖ νὰ συμβῆ, ὅτι ὁ νικητὴς νὰ εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀντιπαλεύσῃ ἐναντίον τεσσάρων ἀντιπάλων, (γ) καὶ νὰ ἐπιχειρισθῇ μὲ ἕκαστον αὐτῶν, μέχρι τριῶν διαφορῶν παλευμάτων.

Δὲν εἶναι συγχωρημένον εἰς τὴν πάλην νὰ ἐπιφέρῃ κτυπήματα τινὰς εἰς τὸν ἀντίπαλόν του. Εἰς τὴν πυγμὴν εἶναι μόνον συγχωρημένον νὰ τὸν κτυπᾷ. Ὁκτὼ ἀθληταὶ ἐπαρρησιάζθησαν δι' αὐτὸ τὸ ὑστερινὸν γύμνασμα, καὶ ἐζευγαρώθησαν ὁμοίως καθὼς καὶ οἱ παλαισταὶ διὰ τοῦ κλήρου. Εἶχον τὸ κεφάλι σκεπασμένον μὲ ἕνα χάλκινον κάλυπτρον, (δ) οἱ γρόνθοι των ἦτον συνεσφιγμένοι ἀπὸ εἶδη χειρωτίων πεπονημένων ἀπὸ λωρί-

- α) Πινδ. Ὀλύμπ. 8, στ. 90.
- β) Αἰσχύλ. εἰς σφῆκ., στ. 866.
- γ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 8, στ. 90.
- δ) Εὐστάθ. ἰλ. ψ, σ. 1324, ἐδ. 38.

δες τομαρίου, αίτινες διεσταυρώνοντο παντοιοτρόπως. (α)

Αί προσβολαὶ ἦσαν τόσον μεταβληταί, ὅσον καὶ τὰ συμβάντα ὅπου τὰς ἐπηκολούθουν. Ἐνίοτε ἐφαίνοντο δύο ἀθληταὶ νὰ κάμνωσι διάφορα κινήματα διὰ νὰ μὴν ἔχωσι τὸν ἥλιον κατ' ὄψιν, νὰ περνῶσιν ὀλοκλήρους ὥρας εἰς τὸ νὰ συναντιβλέπωνται, νὰ παραμονεύη ἕκαστος τὴν στιγμὴν ὅπου ὁ ἀντίπαλός του ἤθελεν ἀφήσῃ κἀνένα μέρος τοῦ σώματός του ἀδιαυθέντευτον, (β) νὰ κρατῶσι τοὺς βραχίονας τῶν ὑψωμένους, καὶ τεντωμένους εἰς τρόπον ὅπου νὰ σκεπάζωσι τὸ κεφάλι τους, νὰ τοὺς ταράττωσιν ὀρμητικῶς διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τοῦ νὰ πλησιάσῃ. (γ)

Ἐνίοτε συνεπροσβάλλοντο ἐμμανῶς, καὶ ἔκαμνον νὰ βρέχῃ ὁ ἕνας ἐπὶ τοῦ ἄλλου μία χάλαζα γροθιῶν. Εἶδομεν μερικοὺς οἵτινες ριπτόμενοι μὲ ὑψωμένους βραχίονας ἐπάνω τοῦ ἀντιπάλου ἐτοίμου νὰ τοὺς ἀποφύγῃ, ἔπιπτον βαρέως ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ συνέτριβον ὅλον τὸ ἑαυτῶν σῶμα. Ἄλλοι, οἵτινες ἀδυνατισμένοι καὶ σκεπασμένοι ἀπὸ θανασίμους πληγὰς ἀνεγείροντο αἰφνηδίως, καὶ ἐλάμβανον νέας δυνάμεις εἰς τὴν ἀπελπισίαν των. (δ)

α) Ὑπόμν. τῆς φιλολ. ἀκ., τ. 3, σ. 267.

β) Λουκιαν. διαβ. τ. 3, σ. 139.

γ) Ὑπόμν. τῆς φιλολ. ἀκ., τ. 3, σ. 273.

δ) Ἀνθολ. β. 2, κ. α', ἐπίγρ. 14.

Ἄλλοι τέλος πάντων ὅπου τοὺς ἐτραβοῦσαν ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς μάχης, μὴν ἔχοντας ἐπὶ τοῦ προσώπου κἀνένα ἴχνος ὅπου νὰ ἠμποροῦσαν νὰ γνωρισθῶσι, καὶ μὴ δίδοντας ἄλλο σημεῖον ζωῆς, ἢ μὴ τὸ πολὺ ῥοοον αἷμα ὅπου ἐξερνοῦσαν.

Ἐφριττον εἰς τὴν θεωρίαν αὐτοῦ τοῦ θεάματος, καὶ ἡ ψυχὴ μου ὀλόκληρος ἠνοιγετο εἰς τὴν εὐσπλαχνίαν, ὅταν ἔβλεπα μειράκεια ν' ἀρχινῶσι τὴν μάθησιν τόσων σκληροτήτων, (α) ἐπειδὴ τὰ ἐπροσκαλοῦσαν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς πάλης καὶ τῆς πυγμῆς, πρὶν νὰ προσκαλέσωσι τοὺς σωστοὺς ἄνδρας. (β) Ὡς τόσον οἱ Ἕλληνας ἐπεθρέφοντο ἡδονικῶς ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀξιομίσητα, ἐνεψύχωναν μὲ τὰς φωνάς των αὐτοὺς τοὺς δυστυχεῖς λυσσῶντας οὗτοι κατ' ἐκείνων, (γ) καὶ οἱ Ἕλληνας εἶναι γλυκεῖς καὶ φιλάνθρωποι. Βέβαια οἱ θεοὶ μᾶς ἐχάρισαν μίαν δύναμιν πολλὰ θλιβεράν καὶ πολλὰ ταπεινωτικὴν, ἐκείνην τοῦ νὰ συνηθίζωμεν εἰς ὅλα, καὶ νὰ καταντῶμεν εἰς τρόπον ὅπου νὰ νομίζωμεν παιγνίδι τὴν βαρβαρότητα, ὁμοίως καὶ τὸ ἐλάττωμα. Τὰ σκληρὰ γυμνάσματα εἰς τὰ ὁποῖα ἐξασκοῦσιν αὐτοὺς τοὺς νέους ἐκνευροῦσι τόσον ἐνωρῆς, ὥστε εἰς τοὺς καταλόγους τῶν νικητῶν ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι, μόλις εὐρίσκονται δύο ἢ τρεῖς

α) Πaus. β. 5, κ. 8, σ. 395, β. 6, κ. α', σ. 452.

β) Πλούτ. συμποσ. β. 2, κ. 5, σ. 639.

γ) Φαβρ. ἀγων. β. 2, κ. 30.

όπου ἔλαβον τὸ βραβεῖον εἰς τὴν νηπιότητά των, καὶ εἰς τὴν μεγαλητέραν ἡλικίαν των.(α)

Εἰς τὰ ἄλλα γυμνάσματα εἶναι εὐκόλον νὰ κρίνη τινὰς τὴν ὑπεροχὴν, εἰς τὴν πυγμὴν, πρέπει ὁ εἷς τῶν συναντιπάλων νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἥτταν του. Ἐν ὅσῳ τὸν μὲνη ἢ παραμικρά δύναμις, δὲν ἀπελπίζεται διὰ τὴν νίκην, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἠμπορεῖ νὰ ἐξήρηται ἀπὸ τὴν ἰσχυρότητα καὶ σταθερότητα του.

Μᾶς ἐδιηγήθησαν ὅτι ἓνας ἀθλητὴς συντριφθέντων τῶν ὀδόντων του δι' ἑνὸς τρομεροῦ κτυπήματος ἀπεφάσισε νὰ τὰ καταπιῇ, καὶ ὅτι ὁ ἀντεριστὴς του βλέπωντας τὴν προσβολὴν του χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἐνόμισε τὸν ἑαυτόν του ἀπολύτως χαμένον, καὶ ἐκηρύχθη μόνος του νικημένος. (β)

Αὐτὴ ἡ ἐλπίδα, κάμνει ὅπου ἓνας ἀθλητὴς κρύπτει τοὺς πόνους του ὑποκάτω εἰς ἓν ἀπειλητικὸν πρόσωπον, καὶ ἓνα γαῦρον κοίταγμα, ὅπου κινδυνεύει συχνάκις νὰ χαθῇ, καὶ ὅπου τῷ ὄντι ἐνίοτε χάνεται, (γ) μὲ ὅλην τὴν προσοχὴν τοῦ νικητοῦ καὶ τῆς ἀσστηρότητος τῶν νόμων, οἵτινες ἀπαγορεύουσι τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἀπὸ τοῦ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀντίπαλόν του, ὑπὸ ποινῇ τοῦ νὰ ὑστερη-

α) Ἀριστοτ. δημοκρ. β. 8, κ. 4, τ. 2, σ. 453.

β) Αἰλιαν. ποικ. ἰστ. β. 10, κ. 19.

γ) Σχολ. Πινδ. Ὀλύμπ. 5, στ. 34.

ΣΕΛΙΔΑ 312

θῆ τοῦ στεφάνου. (α) Οἱ περισσότεροι γλυτώνοντες ἀπὸ τοιοῦτον κίνδυνον μένουσι μυσεροὶ εἰς ὅλην τους τὴν ζωὴν, ἢ τοὺς ἀπομένουν σημάδια ὅπου τοὺς ἀσχημίζουσιν. (β) Ἐκ τούτου ἴσως προέρχεται, ὅτι αὐτὴ ἡ γύμνασις εἶναι εἰς ὀλιγωτέραν ὑπόληψιν ἀπ' ὅλας, καὶ εἶναι σχεδὸν μὲ τὴν ὀλότη παρητημένη μόνον εἰς τοὺς χυδαίους. (γ)

Τελευταῖον, αὐτοὶ οἱ σκληροὶ καὶ ἄγριοι ἄνθρωποι, ὑποφέρουσιν εὐκολώτερα τὰ κτυπήματα καὶ τὰς πληγὰς, παρὰ τὴν ζέσταν ὅπου τοὺς καταβαρύνει, (δ) διότι αὐταὶ αἱ μάχαι γίνονται εἰς τὸ μέρος τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ χρόνου, εἰς τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, ὅταν αἱ φλόγες τοῦ ἡλίου εἶναι τόσον καυστικά, ὅπου οἱ θεαταὶ μὲ κόπον τὰς ὑποφέρουσιν. (ε)

Εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὅπου ἐφαίνοντο νὰ ἐπαναδιπλῶνῃ τὴν βίαν των, ἔγινεν ἡ μάχη τοῦ παγκρατίου, γύμνασμα σύνθετον ἀπὸ τὴν πάλην καὶ τὴν πυγμὴν, (ζ) μὲ αὐτὴν ὅμως τὴν διαφορὰν,

α) Πaus. β. 6, κ. 9, σ. 474.

β) Ἀνθολ. β. 2, κ. α', ἐπίγ. α' καὶ 2.

γ) Ἰσοκρ. ...σ. 437.

δ) Κικ. λαμπ. ῥητ. κ. 29, τ. α', σ. 394.

ε) Ἀριστοτ. προβλ. 38, τ. 2, σ. 837. Αἰλ. ποικ. ἰστ. β. 14, κ. 18.

ζ) Ἀριστ. ῥητ. τ. 2, σ. 524. Πλουτ. συμπ. β. 2, κ. 4, τ. 2, σ. 628.

ΣΕΛΙΔΑ 313

ὅπου οἱ ἀθληταὶ μὴν ἔχοντες ἄδειαν νὰ πιασθῶσιν ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν ἔχουσι τὰ χέρια καθωπλισμένα μὲ χρεώτια. Ὅθεν κτυπῶσι ἥττον κινδυνωδέστερα, ἢ μάχη ταχέως ἐτελείωσε· τὴν χθὲς εἶχεν ἔλθῃ ἓνας Σικυώνιος Σωκράτης λεγόμενος, περίφημος διὰ τοὺς πολλοὺς στεφάνους ὅπου ἐσύναξε, καὶ διὰ τὰ προτερήματα δι' ὧν τοὺς ἀπήλαυσε. (α) Τὸ περισσότερο μέρος τῶν ἀντεριστῶν του διεσκορπίσθη ἀπὸ τὴν

παρουσίαν του, (β) και οί ἄλλοι ἀπὸ τὰς πρώτας δοκιμὰς, διότι εἰς τὰ προγυμνάσματα, ὅταν οἱ ἀθληταὶ προοιμιάζουσι βαστούμενοι ἀπὸ τὰ χέρια, ἔσφιγγε καὶ ἐλιγοῦσε μὲ τόσην βίαν τὰ δάκτυλα τῶν ἀντιπάλων του, ὅπου ἀπεφάσιζεν ἐν τῷ ἅμα τὴν νίκην πρὸς ὄφελός του.

Οἱ ἀθληταὶ περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησα ἐγυμνάζοντο μόνον εἰς τοῦτο τὸ εἶδος, ἐκεῖνοι περὶ τῶν ὁποίων θέλει ὀμιλήσω, γυμνάζονται εἰς κάθε εἶδος μάχης. Καὶ τῶ ὄντι, τὸ πένταθλον περιλαμβάνει ὄχι μόνον τὸ πεζὸν τρέξιμον, τὴν πάλην, τὴν πυγμὴν, καὶ τὸ παγκράτιον, ἀλλὰ καὶ τὸ πήδημα, τὸ ρίψιμον τοῦ δίσκου, καὶ τοῦ δόρυος. (γ)

Εἰς τὸ ὕστερον τοῦτο γύμνασμα ἀρκεῖ τὸ νὰ ρίψη τινὰς τὸ δόρυ, καὶ νὰ κτυπήσῃ εἰς τὸ προτεθειμένον σημάδι. Οἱ δίσκοι ἢ ἀμάδες εἶναι σῶ-

α) Πaus. β. 6, κ. 4, σ. 460.

β) Φίλων...σ. 160.

γ) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 3, σ. 320.

ΣΕΛΙΔΑ 314

ματα ἀπὸ μέταλλον ἢ ἀπὸ πέτραν φακοειδοῦς σχήματος, ἤγουν στρογγυλὰ, καὶ χοντρότερα εἰς τὴν μέσην, παρὰ εἰς τὰ ἄκρα, βαρύτερα, γαλιστερότερα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ διὰ τοῦτο δυσκολώτατα εἰς τὸ νὰ πιάνωνται. (α) Ἔχουσι τρεῖς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, τοὺς ὁποίους παρρησιάζουσιν εἰς κάθε ἀνανέωσιν τῶν ἀγῶνων (β) καὶ ὁ εἷς ἔχει μίαν τρύπαν εἰς τὴν μέσην διὰ νὰ περνῶσιν ἓνα λωρί. (γ) Ὁ ἀθλητὴς ἰστάμενος εἰς ἓνα μικρὸν ὕψωμα (δ) πεποιημένον εἰς τὸ στάδιον, κρατεῖ τὴν ἀμάδα εἰς τὸ χέρι, ἢ διὰ τοῦ λωρίου τὴν κινεῖ κυκλικῶς, (ε) καὶ τὴν ρίπτει μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις, ἢ ἀμάδα πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, πίπτει καὶ κυλίεται κατὰ γῆς, σημειῶνουσι τὸν τόπον ὅπου ἔπεσε καὶ εἶναι διὰ νὰ τὸν περάσωσιν ὅπου ἀφορῶσιν αἱ ἀδιάκοποι δυνάμεις τῶν ἄλλων ἀθλητῶν.

Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ συμβῆ καὶ εἰς τὸ πήδημα, γύμνασμα τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ κινήματα ἐκτελοῦνται διὰ τοῦ ἤχου τῆς φλοέρας. Οἱ ἀθληταὶ ἔχουσιν ἀνὰ χεῖρας ἀντιζύγια, τὰ ὁποῖα λέγουσι τοῖς εὐκολύνουσι τοὺς τρόπους νὰ ἐκπηδήσωσιν ἓνα με-

α) Ἡ αὐτ. αὐτ. σ. 334.

β) Πaus. β. 6, κ. 19, σ. 498.

γ) Εὐστάθ. ἰλ. θ', σ. 1591.

δ) Φιλοστρ. εἰκ. β. α', σ. κ. 24, σ. 798.

ε) Ὅμ. ἰλ. ψ', στ. 840. Ὀδυσ. θ', στ. 189.

ζ) Πaus. β. 5, κ. 7, σ. 392, κ. 17, σ. 421.

ΣΕΛΙΔΑ 315

γαλήτερον διάστημα (α) μερικοὶ πηδῶσιν ἐπέκεινα τῶν 50 ποδῶν. (β)*

Οἱ ἀθληταὶ ὅπου συναντερίζονται διὰ τὸ βραβεῖον τοῦ πεντάθλου νὰ τὸ ἀπολαύσωσιν, ἔχουσι χρέος νὰ θριαμβεύσωσι τοῦλάχιστον εἰς τρεῖς πρώτας μάχας, εἰς τὰς ὁποίας πιάνονται. (γ) Μὲ ὄλον ὅπου δὲν ἠμποροῦσι νὰ ἐξισασθῶσιν ἐν μέρει μὲ τοὺς ἀθλητὰς ἐκάστου ἐπαγγέλματος, εἶναι ὅμως εἰς μεγάλην ὑπόληψιν, (δ) ἐπειδὴ καὶ καταγινομένοι νὰ δώσωσιν εἰς τὸ σῶμα τὴν δύναμιν, τὸ εὐλίγηστον, καὶ τὴν ἐλαφρότητα ὅπου εἶναι ἐπιδεκτικόν, ἐκπληροῦσιν ὅλα τὰ ἀντικείμενα ὅπου ἐδιώρισαν εἰς τὴν σύστασιν τῶν ἀγῶνων καὶ τῆς γυμναστικῆς.

Ἡ ὑστερινὴ ἡμέρα τῶν ἐορτῶν, ἐδιωρίσθη διὰ τὰ στεφανωθῶσιν οἱ νικηταί.
(ε) Αὐτὴ ἡ ἔνδοξος

α) Ἀριστοτ. πρόβ. 5, τ. 2, σ. 709. περὶ ζώων...κ. 3, τ. α', σ. 734. Πaus. β. 5, κ. 26, σ. 446. Λουκιαν. γυμν. τ. 2, σ. 909.

β) Εὐστάθ. Ὀδ. θ', τ. 3, σ. 1591. σχολ. Ἀριστοφ. Ἀχαρν. στ. 213.

*) 47 Γαλλικοὶ πόδες, δύο δάκτυλα καὶ 8 γραμμαί.

γ) Πλουτ. συμπόσ. β. 9, τ. 2, σ. 738. Πaus. β. 3, κ. 11, σ. 232.

δ) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 3, σ. 322.

ε) Σχολ. Πινδ. Ὀλύμπ. 3, στ. 33. Ὀλύμ. 5, στ. 14, σ. 56.

ΣΕΛΙΔΑ 316

δι' αὐτοὺς τελετὴ ἔγινε εἰς τὸ ἱερὸν δάσος, (α) καὶ ἦτον προηγουμένη ἀπὸ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας. Ὅταν ἐτελειώθησαν, οἱ νικηταὶ κατόπι τῶν προέδρων τῶν ἀγώνων, ὑπῆγαν εἰς τὸ θέατρον λαμπροφορεμένοι, (β) ἔχοντες ἓνα κλάδον εἰς τὸ χέρι, (γ) ἐπεριπατοῦσαν ἐν τῇ μέθῃ τῆς εὐφροσύνης, (δ) ἐν ἤχῳ αὐλῶν, (ε) περιτριγυρισμένοι ἀπὸ ἓνα ἄπειρον πλῆθος, τοῦ ὁποῦ αἱ εὐφημίαι ἔκαμνον τὰ ἀντιβοῶσιν οἱ ἀέρες. Ὑστερον παριστάνοντο ἄλλοι ἀθληταὶ ἔφιπποι καὶ εἰς ἀμάξια. Τὰ ὠραιότατα τῶν ἄλογα ἐδεικνύοντο μὲ ὄλον τὸ γαῦρον τῆς νίκης, ἦσαν στολισμένα μὲ ἄνθη, (ζ) καὶ ἐφαίνοντο τὰ μετέχῳσι τοῦ θριάμβου.

Φθάσαντες εἰς τὸ θέατρον, οἱ πρόεδροι τῶν ἀγώνων ἔκαμαν ν' ἀρχίσῃ ὁ ὕμνος, ὁποῦ συνετέθη ἄλλοτε ἀπὸ τὸν Ἀρχίλοχον, ὅς ἦν διωρισμένος τὰ ἐγείρη τὴν δόξαν τῶν νικητῶν, καὶ τὴν λαμπρότητα αὐτῆς τῆς τελετῆς. (η) Ἀφ' οὗ οἱ θεαταὶ ἤνωσαν εἰς κάθε ἐπανάληψιν τὰς φω-

α) Φιλοστρ. βίος Ἀπολλ. β. 8, κ. 18.

β) Λουκιαν. δαίμ. τ. 2 σ. 382.

γ) Πλουτ. συμπ. β. 8, κ. 4, τ. 2, σ. 723. Βιτρύβ..., β. 9, σ. 173.

δ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 9, στ. 6.

ε) Πaus. β. 5, σ. 392.

ζ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 3, στ. 10.

η) Πίνδ. Ὀλύμπ. 9, στ. 1, σχολ. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 317

νάς των μὲ ἐκείνων τῶν μουσικῶν, ὁ κήρυξ ἠγέρθη καὶ ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Κυρηναῖος Πόρος ἀπέλαυσεν τὸ βραβεῖον τοῦ σταδίου. Αὐτὸς ὁ ἀθλητὴς ἐπαρρησιάσθη ἐνώπιον τοῦ κορυφαίου τῶν προέδρων, (α) ὅστις τὸν ἔβαλεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἓναν στέφανον ἀγριελαίας, παρμένον ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ὅπου διαμοιράζονται ἐν Ὀλυμπία ἀπὸ ἓνα δένδρον, ὅπερ εἶναι ὀπισθε τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, (β) ἀνθ' οὗ καὶ κατέστη ἀντικείμενον τῆς κοινῆς εὐλαβείας. Εὐθὺς ὅλαι ἐκεῖναι αἱ χαρμόσυνα ἐνδείξεις τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ θάμβους μὲ τὰς ὁποίας τὸν ἐτίμησαν εἰς τὴν στιγμὴν τῆς νίκης του, ἀνενεώθησαν μὲ τόσην δύναμιν καὶ δαψίλειαν, ὅπου ὁ Πόρος μὲ ἐφάνη τὰ εἶναι εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης. (γ) Εἶναι τῶ ὄντι εἰς αὐτὸ τὸ ὕψος ὅπου ὅλοι οἱ περιεστῶτες τὸν ἔβλεπον κείμενον, καὶ δὲν ἤμουν πλέον ἔκθαμβος διὰ τὰς κοπιαστικὰς δοκιμασίας εἰς τὰς ὁποίας ὑποτάσσονται οἱ ἀθληταὶ, μήτε διὰ τὰ παράδοξα ἀποτελέσματα ὅπου αὐτὴ ἡ

συνένωσις τῶν ἐπαίνων ἐπροξένησε πολλάκις. Μᾶς ἔλεγον εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ὅτι, ὁ σοφὸς Χίλων ἐξεψύχησεν ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ ἀγκαλιά-

- α) Ὁ αὐτ. Ὀλύμπ. 3, στ. 21.
- β) Πaus. β. 5, κ. 15, σ. 414.
- γ) Πίνδ. Ὀλύμπ. 3, στ. 77, Σχολ. τοῦ αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 318

ζώντας τὸν υἱὸν του, ὅστις ἐκέρδισε νίκη, (α) ἢ δὲ συνέλευσις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἐνόμισε χρέος τῆς νὰ παρασταθῆ εἰς τὴν κηδεῖαν του. Εἰς τὸν ὑστερινὸν αἰῶνα (ἔλεγον) οἱ πατέρες μας εἶδον μίαν σκηνὴν ἀκόμι περιεργωδεστέραν.

Διαγώρας ὁ Ρόδιος, ὅστις ἐξευγένισε τὴν λαμπρότητα τῆς γενεᾶς του μὲ μίαν κερδεθεῖσαν νίκη εἰς τοὺς ἀγῶνας μας, (β) ἔφερεν ἐδῶ δύο τῶν τέκνων του, ἅπερ ἠγωνίσθησαν καὶ ἠξιώθησαν τὸν στέφανον, (γ) μόλις τὸν ἔλαβον, καὶ τὸν ἔβαλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πατρὸς των, καὶ συκῶνοντές τον εἰς τοὺς ᾠμούς των, τὸν περιέφερον ἐν θριάμβῳ εἰς τὸ μέσον τῶν θεατῶν, οἵτινες τὸν ἐσυγχαίροντο ρίπτοντες ἄνθη ἐπάνω του, καὶ μερικοὶ αὐτῶν τῷ ἔλεγον ἴπέθανε Διαγώρα, διατὶ δὲν ἔχεις πλέον τίποτε νὰ ἐπιθυμήσῃς. (δ) Ὁ γέρον μὴ δυνάμενος νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν του, ἐξεψύχησεν ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως κατανυχθείσης εἰς αὐτὸ τὸ θέαμα,

- α) Διογ. Λαέρτ. β. α', κ. 72. Πλίν. β. 7, κ. 32, τ. α', σ. 394.
- β) Πίνδ. Ὀλύμπ. 7.
- γ) Πaus. β. 6, κ. 7, σ. 469.
- δ) Κικ...β. α', κ. 46, τ. 2, σ. 272. Πλούτ. Πελοπ. τ. α', σ. 297.

ΣΕΛΙΔΑ 319

καταλουσμένος ἀπὸ τὰ δάκρυα τῶν υἱῶν του, οἵτινες τὸν ἔσφιγγον εἰς τὰς ἀγκάλας των. (α)

Αὐτὰ τὰ ἐγκώμια διδόμενα τοῖς νικηταῖς, ἐνίοτε συγχίζονται, ἢ κάλλιον τιμῶνται ἀπὸ τὴν μανίαν τοῦ φθόνου. Μεταξὺ τῶν δημοσίων εὐφημιῶν, ἠκουσα ἐνίοτε νὰ ἀνακατώνονται καὶ συρίσματα ἐκ μέρους τῶν γεννημένων εἰς πόλεις, ἐχθρῶν ἐκείνων ὅπου ἔδωσαν τὸ εἶναι τοῖς νικηταῖς. (β) Εἰς αὐτὰ τὰ βέλη τῆς ζηλοτυπίας, εἶδα νὰ ἐπακολουθήσωσι βέλη, ὅχι ὀλιγώτερον θαυμάσια διὰ τὴν κολακείαν ἢ γενναιότητα. Μερικοὶ ἀπ' ἐκείνους ὅπου ἔλαβον τὸ βραβεῖον εἰς τὸ τρέξιμον τῶν ἀμαξίων, καὶ ἵππων, ἔκαμνον νὰ εὐφημῶσιν ἀντ' αὐτῶν ὑποκείμενα, τῶν ὁποίων προδιέθετον ἑαυτοῖς τὴν οἰκειότητα, ἢ ἐποθοῦσαν τὴν φιλίαν. (γ) Οἱ ἀθληταὶ ὅπου θριαμβεύουσιν εἰς τὰς ἄλλας μάχας, μὴν ἠμποροῦντες νὰ βάλωσι κἀνέναν ἀνθ' ἑαυτῶν, ἔχουσιν ὡσαύτως τρόπους διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν φιλαργυρίαν των. Καλοῦνται εἰς τὴν στιγμὴν τῆς διακηρύξεως καταγόμενοι μιᾶς πόλεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλαβον δῶρα, (δ) καὶ κινδυνεύουσι τοιοῦτοτρόπως νὰ ἐξορισθῶσιν

- α) Ἄουλ. Γελ. β. 3, κ. 15.
- β) Πλούτ. ἀποφθ. Λακ. τ. 2, σ. 230.
- γ) Ἡρόδ. β. 6, κ. 103.
- δ) Πaus. β. 6, σ. 459 καὶ 481.

ΣΕΛΙΔΑ 320

ἀπὸ τὴν πατρίδα των, τῆς ὁποίας ἐθυσίασαν τὴν δόξαν. (α) Ὁ βασιλεὺς Διονύσιος, ὅστις εὗρισκεν εὐκολώτερον τὸ νὰ λαμπρύνῃ τὴν βασιλεύουσάν του, παρὰ νὰ τὴν καταστήσῃ εὐτυχεῖ, ἔπεμψε πολλάκις τοποτηρητὰς εἰς Ὀλυμπίαν διὰ νὰ ἐφελκύσῃ τοὺς νικητὰς νὰ κηρυχθῶσιν ὡς Συρακούσιοι. (β) Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ τιμὴ δὲν ἀποκτᾶται μὲ ἄσπρα, ἐστάθη ἐξ ἴσου παρομοία ἐντροπὴ δι' αὐτὸν τὸ νὰ διέφθειρεν ἐτούτους, καὶ τὸ νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ διαφθείρῃ τοὺς ἄλλους. Ὁ τρόπος τῆς ἀπάτης εἶναι συνεχῶς ἐν χρήσει, διὰ νὰ ξεμακρυνθῇ κἀνέναν τρομερὸς ἀνταγωνιστῆς, διὰ νὰ τὸν καταπαίσωσι νὰ παραιτήσῃ τὴν νίκην φειδόμενον τὰς δυνάμεις του, (γ) διὰ νὰ δελεάσωσι τὴν δικαιοσύνην τῶν κριτῶν, οἱ ἀθληταὶ ὅμως ὁποῦ φανερωθῶσι μὲ τοιαῦτα κινήματα, δέρνονται μὲ βέργαις (δ) ἢ καταδικάζονται εἰς μεγάλας χρηματικὰς ποινάς. Ἐδῶ φαίνονται πολλὰ ἀγάλματα τοῦ Διὸς προύντζινα κατεσκευασμένα ἀπὸ τὰς ποσότητας συναχθείσας ἐξ αὐτῶν τῶν χρηματικῶν ποινῶν. Αἱ ἐπ' αὐτοῖς ἐπι-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 497.

β) Πaus. β. 6, σ. 455.

γ) Ὁ αὐτ. β. στ', κ. 21, σ. 420 καὶ 434.

δ) Θεκ. β. 5, κ. 50. Πaus. β. 6, κ. 2, σ. 454. Φιλοστρ. βίος Ἀπολλ. β. 5, κ. 7, σ. 192.

ΣΕΛΙΔΑ 321

γραφαὶ διαιωνίζουσι τὴν φύσιν τῆς ἀνομίας, καὶ τὸ ὄνομα τῶν ἐνόχων. (α)

Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ τῆς στέψεως, οἱ νικηταὶ προσέφερον θυσίας εἰς δοξολογίαν, (β) ἐγράφησαν εἰς τὰ κοινὰ κατάστιχα τῶν Ἡλιέων (γ) μεγαλοπρεπῶς περιποιημένοι εἰς μίαν σάλλαν τοῦ πρυτανείου. (δ) Τὰς ἀκολούθους ἡμέρας οἱ ἴδιοι αὐτοὶ ἔκαμαν συμπόσια, ὧν ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορὸς ἠϋξήσαν τὴν ἀγαλλίασιν. (ε) Ἡ ποιητικὴ ἔπειτα ἐπεφορτίσθη νὰ διαιωνίσῃ τὰ ὀνόματά των, καὶ ἡ γλυπτικὴ νὰ τοὺς παραστήσῃ εἰς τὸ μάρμαρον ἢ εἰς τὸ χάλκωμα, καὶ μερικὸς εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καθ' ἣν ἐνίκησαν. (ζ)

Κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐμπεπλησμένοι ἤδη ἀπὸ τιμὰς ἐν τῇ πεδιάδι τῆς μάχης, ἐμβαίνουσιν εἰς τὴν πατρίδα των μὲ ὄλην τὴν παράταξιν τοῦ θριάμβου. (η)

α) Πaus. β. 5, κ. 21, σ. 430.

β) Σχολ. Πίνδ. Ὀλύμπ. 5, σ. 56.

γ) Πaus. β. 5, σ. 432 καὶ 466.

δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. κ. 15, σ. 416.

ε) Πίνδ. Ὀλύμπ. 9, στ. 6, Ὀλ. 10, στ. 92. Σχολ. σ. 116, Ἀθην. β. α', κ. 3, σ. 3. Πλούτ. Ἀλκιβ. τ. α', σ. 196.

ζ) Πaus. β. 5, κ. 27, σ. 450, β. 6, κ. 13, σ. 483. Νέπ. Χαβρ. Κ. 12. Φαβρ. ἀγών. β. 2, κ. 20.

η) Ὑπομν. Φιλολ. ἀκ. τ. α', σ. 274.

ΣΕΛΙΔΑ 322

Ἐχοντες ἔμπροσθεν καὶ κατόπι τοὺς πολυάριθμον συνοδείαν, ἐνδεδυμένοι ἐν πορφυρόχρουν ἱμάτιον, (α) ἐνίοτε ἐπάνω εἰς ἓνα ἀμάξι μὲ δύο ἢ τέσσαρα ἄλογα, (β)

καὶ ἀπὸ μίαν χαλάστραν πεπονημένην εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως. (γ) Ἐκθέτουσιν εἰσέτι τὸ παράδειγμα ἐνὸς πολίτου τῆς Ἀγριγέντης ἐν Σικελίᾳ Ἐξηνήτου λεγομένου, (δ) ὅστις ἐφάνη εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐπάνω εἰς ἓν μεγαλοπρεπὲς ἀμάξι, καὶ συνωδευόμενος μὲ πολλὰ ἄλλα ἀμάξια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξεχωρίζοντο 300 ζευγμένα μὲ ἄσπρα ἄλογα.

Εἰς τινὰ μέρη τὸ δημόσιον θησαυροφυλάκιον τοῖς χορηγεῖ ἔν τιμιον σιτηρέσιον. (ε) Εἰς ἄλλα εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε φόρον. Εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἔχουσι τὴν τιμὴν εἰς μίαν ἡμέραν μάχης νὰ πολεμῶσι πλησίον τοῦ βασιλέως. (ζ) Σχεδὸν παντοῦ ἔχουσι τὴν πρωτοκαθεδρίαν εἰς τὴν παράστασιν τῶν ἀγώνων, (η) καὶ ὁ τίτλος τοῦ

- α) Ἀριστοφ. Νεφ. στ. 70. Σχολ. Θεοκρ. εἰδύλ. 2, στ. 74.
- β) Βιτρόβ. Προίμ. β. 9, σ. 173. Σικελ. β. 13, σ. 204.
- γ) Πλουτ. συμπ. β. 2, κ. 5, τ. 2, σ. 639.
- δ) Σικελ. β. 13, σ. 201.
- ε) Τιμοκλ. παρ' Ἀθην. β. 6, κ. 8, σ. 237. Λαέρτ. εἰς Σόλ. β. α', § 55. Πλούτ. Ἀριστείδ. τ. α', σ. 335.
- ζ) Πλούτ. εἰς Λυκοῦρ. τ. α', σ. 53. Ὁ αὐτ. σύμπ. β. 2, κ. 5, τ. 2, σ. 639.
- η) Ξενοφ. παρ' Ἀθην. β. 10, κ. 2, σ. 414.

ΣΕΛΙΔΑ 323

Ὀλυμπιονίκης προστιθέμενος εἰς τὸν ὄνομά των, τοῖς ἀποκτᾶ μίαν ὑπόληψιν καὶ σεβασμότητα, ἅπερ καθιστῶσι τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς των. (α)

Μερικοὶ κάμνουσι νὰ ἀντιλάμπωσιν αἱ προτιμήσεις ὅπου λαμβάνουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς ἵππους, οἵτινες τοῖς τὰς ἀπέκτησαν, τοῖς προφυλάττουσιν ἐν εὐτυχῆς γηρατειῶν, τοὺς θάπτουσιν ἐντίμως, (β) καὶ ἐνίοτε ἐγείρουσι σχεδὸν καὶ πυραμίδας ἐπάνω εἰς τοὺς τάφους των. (γ)

Τέλος τοῦ λη' Κεφαλαίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'

Ἐξακολούθησις τῆς ὁδοιπορείας τῆς Ἥλιδος. Ξενοφῶν ἐν Σκυλλοῦντι

Ὁ Ξενοφῶν εἶχε μίαν κατοικίαν εἰς τὴν Σκυλλοῦντα, μικρὰν πόλιν ἀπέχουσαν 20 στάδια τῆς

- α) Πλάτ. νόμ. β. 5, τ. 2, σ. 465 καὶ 466.
- β) Ἡρόδ. β. 6, κ. 103. Πλούτ. εἰς Κάτ. τ. α', σ. 337. Αἴλιαν. ζώων β. 12, κ. 10.
- γ) Πλίν. β. 8, κ. 42.

ΣΕΛΙΔΑ 324

Ὀλυμπίας. (α)* Αἱ ταραχαὶ τῆς Πελοποννήσου τὸν ἠνάγκασαν νὰ μακρυνθῇ (β) καὶ νὰ πηγαίνη νὰ καταστηθῇ εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου τὸν ἠῦρα ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν Ἑλλάδα.** Εὐθὺς ὅπου κατέπαυσαν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σκυλλοῦντα, καὶ τῇ

ἐπαύριον μετὰ τὰς ἐορτὰς ὑπήγαμεν πρὸς αὐτὸν μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Διόδωρον, ὅστις δὲν μᾶς ἄφησεν ὅσον καιρὸν ἐπεκράτησαν.

Τὸ ὑποστατικὸν τοῦ Ξενοφῶντος ἦτον μέγαν, ἐχρεωστοῦσεν ἓν μέρος εἰς τὴν ἐλευθερίτητα τῶν Λακεδαιμονίων, (γ) εἶχεν ἀγοράση τὸ ἄλλο διὰ νὰ τὸ ἀφιέρωσιν τῇ Ἀρτέμιδι, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τοιοῦτοτρόπως ἓνα τάξιμον ὅπου εἶχε κάμη ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Περσίαν. Ἐφύλαττε τὸ δέκατον τῶν προϊόντων διὰ τὰ ἔξοδα ἐνὸς ναοῦ ὅπου ἔκτισεν εἰς τιμὴν τῆς θεᾶς, καὶ διὰ μίαν μεγαλοπρεπῆ θυσίαν ὅπου ἀνενέωνεν ἐτησίως. (δ)

α) Ξενοφ. Ἀναβ. Κύρ. β. 5, σ. 350.

*) Περίπου τρία τέτταρτα τῆς ὥρας.

β) Διογ. Λαέρ. β. 2, § 53.

**) Ἴδὲ εἰς τὸ 9 κεφ.

***) Τὸ σημείωμα ἐν τῷ τέλει.

γ) Πaus. β. 5, κ. 6, σ. 388. Δείναρχ. παρὰ Διογ. Λαερτ. β. 2, § 52.

δ) Ξενοφ. ἀναβ. Κύρ. β. 5, σ. 350.

ΣΕΛΙΔΑ 325

Πλησίον τοῦ ναοῦ εἶναι ἓνας κήπος ὅπου δίδει καρποὺς διαφόρων εἰδῶν, ὁ Σεληνὸς μικρὸς ποταμὸς πλούσιος ἀπὸ ψάρια περιφέρει ἀργῶς τὰ καθαρὰ ὕδατά του εἰς τοὺς πόδας ἐνὸς εὐφορωτάτου λόφου, ἀνάμεσα εἰς λειβάδια ὅπου βόσκουσιν ἡσύχως τὰ διωρισμένα διὰ τὰς θυσίας ζῶα. Ἔσωθε καὶ ἔξωθε τῆς ἱερᾶς γῆς δάση διαμοιρασμένα εἰς τὴν πεδιάδα ἢ εἰς τὰ βουνὰ χρησιμεύουσι διὰ καταφύγιον τῶν δορκάδων, τῶν ἐλάφων, καὶ τῶν ἀγριοχοίρων. (α)

Εἰς αὐτὴν τὴν εὐδαίμονα κατοικίαν ὁ Ξενοφῶν ἐσύνθεσε τὰ περισσότερα συγγράμματά του, (β) καὶ διὰ πολλοὺς χρόνους ἐξοῦσεν ἡμέρας ἀφιερωμένας εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὴν εὐποιίαν, εἰς τὴν γεωργικὴν, εἰς τὸ κυνήγι, καὶ εἰς ὅλα τὰ γυμνάσματα ὅπου διατηροῦσι τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ, καὶ τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος. Ἡ πρώτη του φροντίς ἐσυστάθη νὰ μᾶς προμηθεύσῃ ὅλας τὰς ἀγαλλιάσεις ἀναλογούσας τῇ ἡλικίᾳ μας, καὶ ἐκεῖνας ὅπου ἡ ἐξοχὴ παριστάνει εἰς μίαν ἡλικίαν πλέον προβεβηκίαν. Μᾶς ἔδειχνε τὰ ἄλογά του, τὰ φυτεύματά του, τὴν λεπτομέρειαν τῆς οἰκονομίας του, καὶ εἶδομεν σχεδὸν παντοῦ πραγματικῶς τὰς διδασκαλίας ὅπου ἔσπειρεν εἰς τὰ διάφορα συγ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. Πaus. αὐτ.

β) Πλουτ. ἐξοστρακ. τ. 2, σ. 605. Διογ. Λαέρτ. β. 2.

ΣΕΛΙΔΑ 326

γράμματά του. (α) Ἄλλοτε μᾶς ἐπαρακινούσε νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ κυνήγι, τὸ ὅποιον δὲν ἔπαυε νὰ συνιστᾷ εἰς τοὺς νέους, ὡς τὸ ἀρμοδιώτερον γύμνασμα διὰ νὰ τοὺς συνηθίσῃ εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ πολέμου. (β)

Ὁ Διόδωρος μᾶς ἐπήγαινε πάντοτε εἰς τὸ τῶν ὀρτυκίων, τῶν περδίκων, καὶ πολλῶν εἰδῶν πτηνῶν. (γ) Εὐγάναμεν τινὰ ἀπὸ τὰ κλουβία τοὺς διὰ νὰ τὰ δέσωμεν εἰς τὴν μέσην τῶν βρόχων μας, τὰ πουλία τοῦ αὐτοῦ εἶδους συρόμενα ἀπὸ τὰ λαλήματά των ἐπιπτον εἰς τὸ βρόχι, καὶ ἔχανον τὴν ζωὴν ἢ τὴν ἐλευθερίαν. (δ)

Αὐτὰ τὰ παιχνίδια μᾶς ἔφερνον ἄλλα ζωηρότερα, καὶ πλέον διαφορετικά. Ὁ Διόδωρος εἶχε πολλῶν εἰδῶν σκυλία, τὸ ἓν διὰ τὸν λαγῶν, ἓν ἄλλο διὰ τὸ ἐλάφι, ἓνα

τρίτον γένος ἀπὸ τὴν Λακωνίαν ἢ τὴν Λοκρίδα διὰ τὸν ἀγριόχοιρον. (ε) Τὰ ἐγνώριζεν ὅλα ἐκ τῶν ὀνομάτων των*, τὰ ἐλαττώματα ἢ προτερήματά των. ζ) Ἴξευρε

α) Ξενοφ. σ. 818 καὶ 932.

β) Ὁ αὐτ. κυν. σ. 974 καὶ 995.

γ) Ὁ αὐτ...σ. 734.

δ) Ἀριστοφ. Πλ. στ. 1083, σχολ. αὐτ.

ε) Ξενοφ. κυν. σ. 991.

*) Ἐφρόντιζον νὰ δώσουν εἰς τὰ σκυλιὰ συντομώτατα ὀνόματα δισύλλαβα, ὡς θυμὸς, λόχος, φύλαξ, φονεὺς, βρήμων, ψυχὴ, ἦβη κ.τ. Ξενοφ. κυν. σ. 987.

ζ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 987 καὶ 996.

ΣΕΛΙΔΑ 327

καλλίτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τὴν τακτικὴν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοῦ πολέμου, καὶ ὠμιλοῦσε περὶ αὐτοῦ τόσον καλῶ, καθὼς ὁ πατήρ του ἔγραψεν. (α) Ἴδου πῶς ἐγίνετο τὸ κυνήγι τοῦ λαγωῦ. Ἔσταιναν βρόχια διαφόρου μεγέθους εἰς τὰ μονοπάτια, καὶ εἰς τὰς κρυφὰς ἐξόδους, ὅπουθεν ἐδύνετο νὰ γλυτώσῃ τὸ ζῶον. (β) Ἡμεῖς εὐγῆκαμεν ἐλαφρᾶ ἐνδυμένοι μὲ μίαν ῥάβδον εἰς τὸ χέρι, (γ) ὁ ἰχνηλάτης ἀπέλυσεν ἓνα σκυλί, καὶ εὐθὺς ὅπου τὸ εἶδεν εἰς τὴν ἰχνηλασίαν, ἀπέλυσε τὰ ἄλλα, καὶ παρευθὺς ὁ λαγὼς ἐξεπήδησεν. Εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν κάθε τι συντρέχει εἰς ἐπιδίπλωσιν προσοχῆς, τὰ ὑλακτίσματα τῶν λαγωνικῶν, αἱ φωναὶ τῶν κυνηγῶν ὅπου τὰ ἐγκαρδιώνουσι, (δ) τὰ τρεξίματα καὶ αἱ πονηρίαι τοῦ λαγωῦ ὅπου ὀράται ἐν ἀκαρεῖ νὰ περιτρέχῃ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λόφους, νὰ πηδᾷ τοὺς τάφρους, νὰ χάνεται εἰς ταῖς φράκταις, νὰ φαίνεται καὶ νὰ χάνεται πολλάκις, καὶ νὰ τελειώνῃ περιπλεκόμενος εἰς ἓν ἀπὸ τὰ βρόχια ὅπου τὸν προσμένουσιν εἰς τὸ πέρασμα. Ἐνας φύλαξ ἰστάμενος ἐκεῖ κοντᾶ πιάνει τὸ κυνήγι, καὶ τὸ παρρησιάζει εἰς τοὺς κυνηγούς καλώντας τους διὰ τῆς

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 972.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 983.

γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 984.

δ) Ξενοφ. κυν. σ. 985.

ΣΕΛΙΔΑ 328

φωνῆς καὶ χειρονομίας. (α) Ἐν τῇ χαρᾷ τοῦ θριάμβου ἀρχινοῦσι δευτέραν ἰχνηλασίαν, ἐκάμναμεν πολλὰς τὴν ἡμέραν. (β) Ἐνίοτε ὁ λαγὼς μᾶς ἐγλύτωνα περνώντας τὸν Σεληνὸν κολυμβώντας. (γ)

Εἰς τὸν καιρὸν τῆς θυσίας ὅπου ὁ Ξενοφῶν ἐπρόσφερον ἐτησίως εἰς Ἄρτεμιν, (δ) οἱ γείτονές του ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἤρχοντο εἰς τὴν Σκυλλοῦντα, μόνος του ἐφίλευε τοὺς φίλους του, (ε) ὁ θησαυρὸς τοῦ ναοῦ ἔκαμνε τὰ ἄλλα ἔξοδα τῶν ἐπιλοίπων θεατῶν, (ζ) τοῖς ἔδιδον κρασί, ψωμί, ἀλεῦρι, καρπούς, καὶ μέρος τῶν ἐσφαγμένων θυμάτων. Τοῖς διεμοίραζον προσέτι τοὺς ἀγριοχοίρους, τὰ ἐλάφια, καὶ τὰ ζαρκάδια ὅπου ἐκτυποῦσαν οἱ νέοι τῶν περιχώρων, οἵτινες διὰ νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὰ διάφορα κυνήγια, ἤρχοντο εἰς τὴν Σκυλλοῦντα μερικὰς ἡμέρας πρὶν τῆς ἐορτῆς. (η)

Διὰ τὸ κυνήγι τοῦ ἀγριοχοίρου εἶχαμεν κοντάρια, δόρατα, καὶ χοντρά δίκτυα, τὰ ἰχνη τῶν ποδῶν τοῦ ζώου ἐπάνω εἰς τὸ χῶμα, τὰ χαράγ

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 984.

- β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 986.
- γ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 980.
- δ) Ὁ αὐτ. Κύρ. ἀναβ. β. 5, σ. 350.
- ε) Λαέρτ. β. 2, § 52.
- ζ) Ξενοφ. Κύρ. ἀναβ. β. 5, σ. 350.
- η) Ὁ αὐτ. αὐτ.

ΣΕΛΙΔΑ 329

ματα τῶν ὀδόντων του σημειωμένα ἐπάνω εἰς τὴν φλούδαν τῶν δένδρων, καὶ ἄλλα δείγματα μᾶς ἔφερον συμᾶ εἰς ἓνα δασύτατον σύφυτον. (α) Ἀπέλυσαν ἓνα σκυλί τῆς Λακωνίας, ἠκολούθησε τὰ ἴχνη, καὶ φθάνωντας εἰς τὸ ὄχυρωμα ὅπου εὐρίσκετο τὸ ζῶον, μᾶς ἔδωκε τὴν εἶδησιν μὲ ἓνα γαύγισμα διὰ τὸ εὐρημά του.

Τὸ ἔκραξαν ὀπίσω, ἔστησαν τὰ δίκτυα εἰς τὰ καταφύγια, καὶ ἡμεῖς ἐπιάσαμεν τοὺς τόπους μας, ὁ ἀγριόχοιρος ἔφθασε πρὸς τὸ μέρος μου, ἀντὶ νὰ περιπλεχθῆ εἰς τὰ δίκτυα ἐσταμάτησε, καὶ ἀνθυπέφερε μερικὰς στιγμὰς τὴν προσβολὴν ὅλων τῶν σκυλίων, τῶν ὁποίων τὰ ὑλακτίσματα ἔκαμνον νὰ ἀντιβοᾷ τὸ δάσος, ὁμοίως καὶ αἱ φωναὶ τῶν κυνηγῶν ὅπου ἐπλησίαζον διὰ νὰ τῷ ρίψωσιν αἰφνιδίως σαγίταις καὶ πέτραις. Μετ' ὀλίγον ὥρμησε κατὰ τοῦ Μοσχίωνος, ὅστις τὸν ἐπρόσμεινε σταθερᾶ μὲ σκοπὸν νὰ τὸν σουβλίση, τὸ κοντάρι ὅμως ἐγλύστρησεν εἰς τὸν ὦμον, καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ κυνηγοῦ, ὅστις εὐθὺς ἀπεφάσισε νὰ πέση τὰ πίστομα. (β)

Ἐγὼ ἐστοχάσθηκα βέβαιον τὸν χαμόν του. Ὁ ἀγριόχοιρος ἤδη μὴν εὐρίσκωντας τελείως λαβὴν διὰ νὰ τὸν συκώση, τὸν ἐκαταπατοῦσε μὲ τὰ

- α) Ὁ αὐτ. κυνηγ. σ. 992.
- β) Ξενοφ. κυν. σ. 993.

ΣΕΛΙΔΑ 330

ποδάρια, ὅταν εἶδε τὸν Διόδωρον ὅπου ἔτρεχε πρὸς βοήθειαν τοῦ συντρόφου του, ἐτεινάχθη ἐν τ' ταύτῳ ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν νέον ἐχθρὸν, ὅστις ἐπιτηδειότερος, ἢ εὐτυχεστέρος τῷ ἔχωσε τὸ κοντάρι του εἰς τὴν κλείδωσιν τῆς πλάτης. Εἶχομεν τότε ἓνα τρομερὸν παράδειγμα τῆς ἀγριότητος αὐτοῦ τοῦ ζώου, ἀγκαλὰ καὶ θανατηφόρος πληγωμένον, ἠκολούθει νὰ προχωρῆ ἔμμανῶς ἐναντίον τοῦ Διοδώρου, καὶ ἔχωσε μόνον του εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὸ σίδηρον ἕως τὴν λαβὴν. (α) Πολλὰ σκυλία μᾶς ἐσκοτώθησαν ἢ ἐπληγώθησαν εἰς τούτην τὴν μάχην, ὀλιγώτερα ὅμως ἀπ' ἐκεῖνα μιᾶς δευτέρας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀγριόχοιρος ἐκυνηγήθη μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν. Ἄλλοι ἀγριόχοιροι κατακυνηγημένοι ἀπὸ τὰ σκυλία, ἔπεσον εἰς παγίδας ὅπου εἶχον σκεπάσει μὲ κλαδία. (β)

Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἐλάφια ἐχάθησαν παρομοίως, (γ) κατεδιώξαμεν πολλὰ ἄλλα, καὶ τὰ σκυλία μας τὰ κατεπόνησαν τόσον, ὅπου ἐσταματοῦσαν εἰς ταῖς σαγιταῖς μας, ἢ ἐρρίπτοντο τώρα εἰς βάλτους, καὶ τώρα εἰς τὴν θάλασσαν. (δ)

- α) Ὁ αὐτ. αὐτ.
- β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 994.
- γ) Ξενοφ. κυνηγ. σ. 990.
- δ) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 991.

ΣΕΛΙΔΑ 331

Ἔως οὗτο ἐπεκράτησαν τὰ κυνήγια, ἡ ὀμιλία δὲν ἦτο δί' ἄλλο. Ἐδιηγοῦντο τοὺς ἐφευρημένους τρόπους ἀπὸ διάφορα γένη διὰ νὰ πιάνωσι τοὺς λέοντας, τοὺς πανθήρας, τὰς ἄρκτους, καὶ διάφορα εἶδη θηρίων. Εἷς τινα μέρη ἀνακατώνουσι φαρμάκι εἰς τὰ στεκούμενα νερὰ καὶ εἰς τὰ φαγητὰ, ἀφ' ὧν καταπαύουσι τὴν πεῖναν ἢ τὴν δίψαν τῶν. Εἰς ἄλλα, ἔφιπποι σχηματίζουσιν ἓνα περίφραγμα τὴν νύκτα τριγύρω τοῦ ζώου, καὶ τὸ προσβάλλουσι τὴν αὐγὴν, συχνὰ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τῶν. Ἄλλοῦ σκάπτουσιν ἓνα βαθὺν καὶ εὐρύχωρον λάκκον, ἀφίνουσιν εἰς τὴν μέσην ἓνα στύλον γῆς, ἐπάνω τοῦ ὁποίου δένουσι μίαν γίδα, γύρω τριγύρω εἶναι ἐν ἀδιαπέραστον περίφραγμα καὶ χωρὶς ἐξοδον. Τὸ θηρίον ἐλκόμενον ἀπὸ τὰς κραυγὰς τῆς γίδας, πηδᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὸ περίφραγμα, πίπτει εἰς τὸν λάκκον, καὶ δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ εὐγῆ. (α)

Ἔλεγον προσέτι, ὅτι κατέστη μεταξὺ τῶν ξεφτερίων, καὶ τῶν κατοίκων ἐνὸς μέρους τῆς Θράκης ἐν εἶδος συντροφίας. Τὰ ξεφτέρια κυνηγῶσι τὰ μικρὰ πτηνὰ, καὶ τὰ ἀναγκάζουσι νὰ καταβῶσι ἐπὶ γῆς, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὰ σκοτώνουσι μὲ ξύλα, τὰ πιάνουσιν εἰς τὰ βρόχια, καὶ μοιράζουσι τὸ κυνήγι μὲ τοὺς συντρόφους τῶν. (β)
Διστάζω εἰς

α) Ξενοφ. κυνηγ. σ. 995.

β) Ἀριστοτ. ζῶων β. 9, κ. 36, τ. α', σ. 940. Αἰλ. φύσ. ζῶων, β. 2, κ. 43.

ΣΕΛΙΔΑ 332

τὸ πρᾶγμα, τελευταῖον ὅμως δὲν ἠθέλεν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ὅπου ἄσπονδοι ἐχθροὶ ἠνώθησαν, διὰ νὰ μὴν ἀφίσωσι καμμίαν σωτηρίαν εἰς τὴν ἀδυναμίαν.*

Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι οὐδὲν ἐπωφελέστερον, ἢ τὸ νὰ σπουδάξῃ τινὰς ἓναν μέγαν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀναχώρησίν του, ἐπερνούσαμεν ἐν μέρος τῆς ἡμέρας συνομιλοῦντες μὲ τὸν Ξενοφῶντα, νὰ τὸν ἀκούωμεν, νὰ τὸν ἐρωτῶμεν, νὰ τὸν ἀκολουθῶμεν εἰς τὰ λεπτομερέστερα τῆς μοναδικῆς ζωῆς του, ἐπανευρίσκομεν εἰς τὰς ὀμιλίας του τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν γλαφυρότητα ὅπου βασιλεύουσιν εἰς τὰ συγγράμματά του. Εἶχεν ἐν ταῦτῳ τὴν εὐτολμίαν εἰς τὰ μεγάλα πράγματα, καὶ ἐκείνην εἰς τὰ μικρὰ, σπανιωτέραν καὶ ἀναγκαιοτέραν ἀπὸ τὴν πρώτην. Ἐχρειάζετο εἰς τὴν μίαν ἀκλόνητον σταθερότητα, εἰς τὴν ἄλλην μίαν ἀνίκητον ὑπομονήν.

*) Τοῦτο γίνεται καὶ τὴν σήμερον ἐν τῇ Βλαχίᾳ εἰς τὰς τοπαρχίας Βλάσκαν, Τέλ Ὀρμάνι καὶ Ὀλτον· οἱ χωριάται ἐξέρχονται εἰς τὴν πεδιάδα, ρίπτουν ταῖς σκούφιας τοὺς εἰς τὸν ἀέρα ὑψισταμένων τῶν ξεφτερίων ἢ τῶν ἀνεμοστάτων, κτυποῦσι μὲ ξύλα τὰ μικρὰ πτηνὰ, δὲν δίδουσιν ὅμως κἀνένα τοῖς συντρόφοις τῶν, λέγοντες πῶς φεύγωσιν ἀφ' οὗ ἔχουσι τί νὰ φάγωσιν· οἱ κυνηγοὶ αὐτοὶ λέγονται χεριάσηδες εἰς τὴν αὐτόχθονα διάλεκτον ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν πτηνῶν, ἢ τῆς κραυγῆς χέρ, χέρ δι' ἧς τὰ ἐκπλήττουσι.

ΣΕΛΙΔΑ 333

Μερικοὺς χρόνους προτιήτερα ἢ σταθερότης του ἐβλήθη εἰς τὴν πλέον σκληρὰν δοκιμὴν διὰ μίαν αἰσθαντικὴν καρδίαν. Γρύλλος ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν του, ὅστις ἦτον τεταγμένος εἰς τὸ ἱππικὸν τῶν Ἀθηναίων, φονευθεὶς εἰς τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, αὐτὴ ἡ εἶδησις ἠγγέλθη τῷ Ξενοφῶντι τὴν στιγμὴν ὅπου περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ δούλους του ἐθυσίαζεν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν τελετῶν ἀκούεται ἓνα συγχισμένον καὶ κλαυθμηρὸν ψιθύρισμα, ὁ ταχυδρόμος

πλησιάζει, οί Θηβαῖοι ἐνίκησαν, (τὸν λέγει) καὶ ὁ Γρύλλος....πλήθος δακρύων τὸν ἐμποδίζουσι νὰ τελειώσῃ. Πῶς ἀπέθανεν; ἀποκρίνεται ὁ δυστυχῆς οὗτος πατήρ, εὐγάνωντας τὸν στέφανον ὅπου περιέδενε τὸ μέτωπόν του. Ὑστερον ἀπὸ τὰ πλέον ὠραιότερα κατορθώματα, μὲ τὴν λύπην ὅλου τοῦ στρατεύματος, ἀνταπεκρίθη ὁ ταχυδρόμος. Εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ Ξενοφῶν ἐξανάβαλε τὸν στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἐτελείωσε τὴν θυσίαν. (α) Ἡθέλησα μίαν ἡμέραν νὰ τὸν ὀμιλήσω περὶ αὐτῆς τῆς στερήσεως, εὐχαριστήθη νὰ μὲ ἀποκριθῆ, ἴφει, ἐγὼ ἴξευρα ὅτι εἶναι θνητὸς, (β) καὶ μετέστρεψε τὴν συνομιλίαν.

α) Διογ. Λαέρτ. β. 2, § 54. Αἰλιαν. ποικ. ἰστ. β. 3, κ. 3. Στοβ. ὀμιλ. 7, σ. 90.

β) Βαλ. Μάξ. β. 5, κ. 10. ἐξτερν. Ν.2.

ΣΕΛΙΔΑ 334

Μίαν ἄλλην φορὰν τὸν ἠρωτήσαμεν, πῶς εἶχε γνωρίσῃ τὸν Σωκράτη. Ἦμουν πολλὰ νέος εἶπε, τὸν ὑπῆντησα εἰς μίαν στενωτάτην ὁδὸν τῶν Ἀθηναίων, μὲ ἐσφάλισε τὴν ὁδὸν μὲ τὸ ραβδί του, καὶ μὲ ἐρώτησε, ποῦ εὐρίσκονται τὰ ἀναγκαῖα τοῦ ζῆν πράγματα; Εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν ἀπεκρίθη. Ποῦ ὅμως (ἀνταπεκρίθη) εὐρίσκει τινὰς νὰ καταστηθῆ τιμημένος ἄνθρωπος; καθὼς ἐγὼ ἐδίσταζα, μὲ λέγει, ἀκολουθεῖ μοι, καὶ θέλεις μάθη. (α) Τὸν ἠκολούθησα, καὶ δὲν τὸν ἄφισα πλέον, ἢ μὴ διὰ νὰ πηγαίνω εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου. Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν μου ἔμαθον ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐθανάτωσαν τὸν δικαιώτατον τῶν ἀνθρώπων, δὲν εἶχον ἄλλην παρηγορίαν, ἢ μὴ νὰ μεταδώσω διὰ τῶν συγγραμμάτων μου τὰς ἀποδείξεις τῆς ἀθωότητός του εἰς τὰ γένη τῆς Ἑλλάδος, ἴσως δὲ καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Τώρα δὲν ἔχω μεγαλιτέραν, παρὰ νὰ ἀναπολῶ τὴν μνήμην του, καὶ νὰ συνομιλῶ διὰ τὰς ἀρετάς του.

Ἐπειδὴ ἐσυγκοινωνούσαμεν τοιαύτης ζωηρᾶς καὶ τρυφερῆς ἀγαλλιᾶσεως, μᾶς εἰδοποίησε λεπτομερῶς τὸ σύστημα τῆς ζωῆς ὅπου ἐνηγκαλίσθη ὁ Σωκράτης, μᾶς ἐξέθεσε τὴν διδασκαλίαν του, ὅ,τι λογιῆς ἀληθινᾶ ἦτον περιορισμένη μόνον εἰς τὴν ἠθικὴν, (β) χωρὶς μίξιν δογμάτων ξένων, χωρὶς

α) Διογ. Λαέρτ. β. 22, § 48.

β) Ἀριστοτ. μεταφυσ. β. α', κ. 6, τ. 2, σ. 848.

ΣΕΛΙΔΑ 335

ἐκεῖνας τὰς λογοτριβὰς τῆς φυσικῆς καὶ μεταφυσικῆς ὅπου ἀποδίδει ὁ Πλάτων εἰς τὸν διδάσκαλόν του. (α) Πῶς ἠμπορῶ νὰ κατηγορήσω τὸν Πλάτωνα διὰ τὸν ὅποιον φυλάττω ἓνα βαθὺ σέβας; Ἐν τοσοῦτῳ πρέπει τινὰς νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὀλιγώτερον εἰς τοὺς διαλόγους του, παρὰ εἰς τοὺς τοῦ Ξενοφῶντος πρέπει νὰ σπουδάσῃ τὰς δόξας τοῦ Σωκράτους· θέλω πασχίσει νὰ τὰς ἐκκαλύψω εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ παρόντος πονήματος, πεπλουτισμένας σχεδὸν παντοῦ μὲ τὰς πληροφορίας ὅπου χρεωστῶ εἰς τὰς ἐν Σκυλλοῦντι συνομιλίας.

Τὸ πνεῦμα πεπληρωμένον ἀπὸ ὠφελήμους εἰδήσεις καὶ πρὸ πολλοῦ γεγυμνασμένος εἰς τὸν συλλογισμὸν, ὁ Ξενοφῶν ἔγραψε διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους καλλιτέρους φωτίζωντάς τους. Καὶ τοιαύτη ἦτον ἡ ἀγάπη του διὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅπου δὲν ἔγραψε περὶ πολιτικῆς, παρὰ ἀφ' οὗ ἐβάθυνεν εἰς τὴν φύσιν τῶν διοικήσεων, περὶ ἱστορίας, παρὰ νὰ διηγηθῆ συμβάντα, ἐξ ὧν τὰ περισσότερα ἔγιναν ἔμπροσθέν του, περὶ τῆς πολεμικῆς τέχνης, παρὰ ἀφ' οὗ ἐδούλευσε καὶ ἐδιοίκησε μὲ τὴν μεγίστην ὑπεροχὴν, περὶ ἠθικῆς, παρὰ

α) Ἀριστοτ. μεταφυσ. β. α', κ. 6, τ. 2, σ. 947. Θεόπομπ. παρ' Ἀθην. β. 1, σ. 503. Διογ. Λαέρτ. β. 3, § 35. Βρούκ. ἰστ. φιλοσ. τ. α', σ. 11 καὶ 697. Μο. εἰς Κουτβ. τ. α', σ. 241, σ. 600.

ΣΕΛΙΔΑ 336

ἀφ' οὗ ἔπραξε τὰ μαθήματα ὅπου ἔδιδεν εἰς τοὺς ἄλλους.

Ὀλίγους φιλοσόφους ἐγνώρισα τόσον ἐναρέτους, ὀλίγους ἀνθρώπους τόσον ἀξιεράστους. Μὲ πόσῃν εὐαρέσκειαν, καὶ μὲ πόσας χάριτας ἀπεκρίνετο εἰς τὰ ζητήματά μας· περιδιαβάζοντες μίαν ἡμέραν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Σεληνοῦ, ὁ Διόδωρος, ὁ Φιλότας, καὶ ἐγὼ, εἶχομεν μίαν ἀποχρώντως ζωηρὰν λογοτριβὴν περὶ τῆς τυραννίας τῶν παθῶν. Ἐδογματίζον ὅτι ὁ ἴδιος Ἔρωτας δὲν ἐδύνετο νὰ μᾶς ὑποτάξῃ ἄκοντας, ἐγὼ ἀντέλεγον, ἔφθασεν ὁ Ξενοφῶν, τὸν ἐλάβαμεν διὰ κριτὴν, καὶ μᾶς ἐδιηγῆθη τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν.

Μετὰ τὴν μάχην ὅπου ὁ μέγας Κῦρος ἐκέρδισεν ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων, διεμοίρασαν τὰ λάφυρα, καὶ ἐφύλαξαν δι' αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα μίαν ὠραιότητα σκηνὴν, καὶ μίαν σκλάβαν ὅπου ὑπερέβαινε ὅλας τὰς ἄλλας εἰς τὴν ὠραιότητα. Αὐτὴ ἦτον ἡ Πανθέα βασίλισσα τῆς Σουσιανῆς. (α) Ἀβραδάτης ὁ συζυγὸς τῆς ὑπῆγεν εἰς τὴν Βακτριανὴν νὰ ζητήσῃ βοήθειαν διὰ τὸ στράτευμα τῶν Ἀσσυρίων.

Ὁ Κῦρος ἠρνήθη εἰς τὸ νὰ τὴν ἰδῇ, καὶ ἐμπιστεύθη τὴν φύλαξίν τῆς εἰς ἓνα Μῆδον Ἀράσπην ὀνόματι, ὅστις συνανετράφη μαζί του· ὁ

α) Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. β. 5, σ. 114.

ΣΕΛΙΔΑ 337

Ἀράσπης ἐπερίγραψε τὴν ταπεινὴν κατάστασιν, εἰς ἣνπερ αὐτὴ εὐρίσκετο ὅταν ἐμφανίζετο ἐνώπιόν του. Ἦτον λέγει εἰς τὴν σκηνὴν τῆς καθημένη ἐπὶ γῆς, περικυκλωμένη ἀπὸ τὰς γυναῖκας τῆς, ἐνδεδυμένη ὡς μία σκλάβη, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένον, καὶ σκεπασμένη μὲ ἓνα κάλυμμα. Τὴν ἐπροστάξαμεν νὰ συκωθῇ, ὅλαι αἱ γυναῖκες τῆς ἐσυκώθησαν ἐν ταῦτῳ, ἓνας ἀπὸ ἡμᾶς θέλωντας νὰ τὴν παρηγορήσῃ, ἰξεύρομεν τὴν εἶπε, πῶς ὁ ἄνδρας σας ἔγινε ἄξιος τῆς ἀγάπης σας διὰ μέσου τῶν λαμπρῶν του προτερημάτων, ἀλλ' ὁ Κῦρος, διὰ τὸν ὅποιον εἴστε προωρισμένη εἶναι ὁ ἐντελέστερος ἡγεμὼν τῆς Ανατολῆς. (α) Εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους, αὐτὴ ἐξέσχισε τὸ κάλυμμά τῆς, καὶ τὰ ἀναφυλητὰ τῆς ἐνωμένα μὲ τὰς κραυγὰς τῶν ἀκολουθῶν τῆς, μᾶς ἐξωγράφισαν ὅλην τὴν φρίκην τῆς καταστάσεώς τῆς. Τότες ἐλάβομεν περισσότερον καιρὸν διὰ νὰ τὴν στοχασθῶμεν, καὶ ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς βεβαιώσωμεν, ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἀσία δὲν προήγαγε παρομοίαν ὠραιότητα, μόνος σας ὅμως γλύγωρα θέλετε κρίνει.

Ὅχι λέγει ὁ Κῦρος, ἡ διήγησις σας εἶναι μία αἰτία δι' ἐμὲ τοῦ ν' ἀποφύγω τὴν παρουσίαν τῆς· ἂν τὴν ἔβλεπα μίαν φορὰν, ἤθελα νὰ τὴν

α) Ξενοφ. Κύρ. Παιδ. β. 5, σ. 115.

ΣΕΛΙΔΑ 338

ἰδῶ ἀκόμι, καὶ ἤθελε κινδυνεύσω πλησίον τῆς ἢ ἀλησιμονήσω τὴν φροντίδα τῆς δόξης μου, καὶ τῶν κατακτήσεών μου. Καὶ στοχάζεσθε, ἀνταπεκρίθη ὁ νέος Μῆδος, ὅτι ἡ

ὠραιότης ἐνεργεῖ τὴν ἰσχύν της, μὲ τόσῃν δύναμιν, ὥστε νὰ μᾶς κάμῃ νὰ εὐγῶμεν ἀπὸ τὸ χρέος μας ἄκοντας; Διατὶ λοιπὸν δὲν ὑποτάσσει παρομοίως ὅλας τὰς καρδίας; Πόθεν προέρχεται ὁποῦ δὲν τολμῶμεν νὰ κοιτάζωμεν μὲ ἀσελγῆς ὄμμα ἐκείνας ὁποῦ μᾶς ἐγέννησαν, ἢ ἐκείνας ὁποῦ ἐγεννήσαμεν; Τοῦτο προέρχεται, διατὶ ὁ νόμος μᾶς τὸ ἐμποδίζει, ἄρα εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ἔρωτα. Ἄν ὅμως αὐτὸς μᾶς ἐπρόσταζε νὰ εἴμεθα ἀναίσθητοι εἰς τὴν πείναν καὶ τὴν δίψαν, εἰς τὴν ψύχραν καὶ τὴν ζέστην, αἱ προσταγαὶ του ἤθελε κάμωσι νὰ ἐπαναστατήσωσιν ὅλαι αἱ αἰσθήσεις μας· τοῦτο εἶναι, διατὶ ἡ φύσις εἶναι ἰσχυροτέρα ἀπὸ τὸν νόμον, λοιπὸν τίποτε δὲν ἠμποροῦσε ν' ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἔρωτα, ἂν ἀφ' ἑαυτοῦ του ἦτον ἀνίκητος· ὅθεν δὲν ἀγαπᾷ τινὰς ἄλλοτε, παρὰ ὅταν θέλῃ νὰ ἀγαπήσῃ. (α)

Ἄν ἦτον τινὰς κύριος, λέγει ὁ Κῦρος, τὸ νὰ ἐπιφορτωθῇ τὸν ζυγὸν τοῦτον, δὲν ἤθελεν εἶναι ὀλιγώτερον τὸ νὰ τὸν ἐκτεινάξῃ, ὡς τόσον ἐγὼ εἶδα ἐραστὰς νὰ χύνωσι πονετικὰ δάκρυα διὰ τὸν χαμὸν τῆς ἐλευθερίας των, καὶ νὰ ταράττωνται

α) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. β. 5, σ. 116.

ΣΕΛΙΔΑ 339

εἰς ἀλυσίδαις ὁποῦ δὲν ἠμποροῦσαν οὔτε νὰ ταῖς συντρίψωσιν οὔτε νὰ ταῖς ὑποφέρωσιν.

Αὐτοὶ ἦσαν ἀπεκρίθη ὁ νέος ἀπ' ἐκείνας τὰς δειλὰς καρδίας, αἵτινες ἔνοχον κατασταίνουσι τὸν ἔρωτα ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας των, αἱ γενναῖαι ψυχαὶ ὑποτάσσουσι τὰ πάθη των εἰς τὸ ἑαυτὸν χρέος.

Ἀράσπη, Ἀράσπη εἶπεν ὁ Κῦρος ἀφίνωντάς τον, μὴν συχνοβλέπῃς τὴν ἡγεμονίδα. (α) Ἡ Πανθέα ἦνωνεν εἰς τὰς ὑπεροχὰς τῆς μορφῆς προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἡ δυστυχία τὰ κατέστηεν ἀκόμι πλέον αἰσθητικά. Ὁ Ἀράσπης ἐστοχάσθη πῶς εἶναι χρέος του νὰ τῇ προσφέρῃ ταῖς φροντίδαις του, τὰς ὁποίας ἠῦξανε χωρὶς νὰ τὸ καλοστοχασθῇ, καὶ ἐν ᾧ αὐτὴ ἀνταπεκρίνετο εἰς αὐτὰς κατ' ἐκεῖνο τὸ χρέος ὁποῦ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸν ὑστερήσῃ, αὐτὸς ἐσύγχισεν αὐτὰ τὰ δείγματα τῆς εὐγνωμοσύνης, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τὸν ἀρέσῃ (β) καὶ συνέλαβεν ἀνεπαισθήτως ἕναν ἔρωτα τόσον ἀγαλίνωτον, ὥστε δὲν ἐδυνήθη πλέον νὰ τὸν κρατήσῃ μὲ τὴν σιωπὴν. Ἡ Πανθέα ἀπέρριψε τὴν ἐξομολόγησίν του χωρὶς νὰ διστάξῃ, δὲν εἰδοποίησεν ὅμως περὶ τούτου τὸν Κῦ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 117.

β) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. β. 5, σ. 117.

ΣΕΛΙΔΑ 340

ρον παρὰ ἀφ' οὗ ὁ Ἀράσπης τὴν ἐφοβέρισε νὰ καταντήσῃ εἰς τὴν τελευταίαν δυναστείαν. (α)

Ὁ Κῦρος ἐμήνυσε τὸν οἰκεῖον του, ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τὴν ἡγεμονίδα τὰ μέσα τῆς καταπειστικῆς καὶ ὄχι τῆς βίας. Αὕτη ἡ εἶδησις ἐστάθη ἕνα κεραυνοβόλημα διὰ τὸν Ἀράσπην, ἐντράπη διὰ τὸ φέρσιμόν του, καὶ ὁ φόβος μήπως καὶ ἐδυσαρέστησε τὸν κύριόν του, τὸν ἐγέμισε τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ πόνον, ὁποῦ ὁ Κῦρος εὐσπλαχνιζόμενος τὴν κατάστασίν του τὸν ἔκραξεν ἔμπροσθέν του «Διατὶ φοβᾶσαι, τὸν λέγει, νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐμέ; Ἐγὼ ἰξεύρω πολλὰ καλὰ ὅτι ὁ Ἐρωτας περιπαίζει τὴν σοφίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν δύναμιν τῶν θεῶν. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀπαφεύγωντάς τον μόνον ἠμπορῶ νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὰ βέλη του, δὲν σὲ

ὄνειδίζω δι' ἓνα σφάλμα, τοῦ ὁποίου ἐγὼ εἰμι ἡ πρώτη αἰτία, ἐμπιστευόμενος εἰς ἐσὲ τὴν ἡγεμονίδα, σὲ ἐξέθεσα εἰς κινδύνους ἀνωτέρους τῆς δυνάμεώς σου. Καὶ πῶς; ἐκραύγασεν ὁ νέος Μῆδος, ἐν καιρῷ ὅπου οἱ ἐχθροὶ μου θριαμβεύουσιν, ὅπου οἱ φίλοι μου τρομασμένοι μὲ συμβουλεύουσι νὰ κρυφθῶ ἀπὸ τὴν ὀργὴν σου, ὅπου ὁλος ὁ κόσμος ἐνώνεται νὰ μὲ καταθλίψη, ὁ ἴδιος βασιλεύς μου καταδέχεται νὰ μὲ παρηγορήσῃ; ὦ Κύρε, ἐσὺ εἶσαι πάντοτε ὀ-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. β. 6, σ. 153.

ΣΕΛΙΔΑ 341

μοιος μὲ τὸν ἐαυτὸν σου, πάντοτε συγκαταβατικὸς διὰ τὰς ἀδυναμίας ὅπου δὲν συμμετέχεις, καὶ τὰς συμπαθεῖς διατὶ γνωρίζεις τοὺς ἀνθρώπους.

Ἄς ὠφελῆθῶμεν, ἀνταπεκρίθη ὁ Κύρος, ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῶν πνευμάτων, ἐγὼ θέλω νὰ εἰδοποιηθῶ τὰς δυνάμεις καὶ σκοποὺς τῶν ἐχθρῶν μου, πέρασε εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ἡ πλαστή σου φυγὴ θέλει φανῆ ὡς μία δυστυχία, καὶ θέλει σοὶ ἐφελκύσει τὴν ἐμπιστοσύνην των. Πετῶ ἐκεῖ ἀπεκρίθη ὁ Ἀράσπης, εὐδαίμων νὰ ἐξαλείψω τὸ σφάλμα μου μὲ τοιαύτην μικρὰν δούλευσιν. Ἐμπορεῖς ὅμως (ἀπεκρίθη ὁ Κύρος) ν' ἀποχωρισθῆς τὴν ὠραίαν Πανθέαν;(α) Ἄς τὸ ὁμολογήσω (ἐπανάλαβεν ὁ νέος Μῆδος), ἡ καρδιά μου εἶναι καταξοχισμένη, καὶ πολλὰ καλᾶ καταλαμβάνω σήμερον, ὅτι ἔχομεν ἐν ἡμῖν δύο ψυχὰς, ὧν ἡ μία φέρει πάντοτε πρὸς τὸ κακὸν, καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὸ καλόν. Ἐγὼ ἡμουν παραδομένος ἕως τώρα εἰς τὴν πρώτην, ἐνδυναμωθεῖσα ὅμως διὰ τῆς συνδρομῆς σου ἡ δευτέρα, θέλει θριαμβεύσῃ κατὰ τῆς ἀντιζήλου της». (β) Ὁ Ἀράσπης ἔλαβεν ἔπειτα κρυφὰς προσταγὰς, καὶ ἐμίσεισε διὰ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀσσυρίων.

Τελειώσας αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐσιώπησεν ὁ Ξενοφῶν, ἡμεῖς ἐθαυμάσαμεν. Τὸ ζήτημα δὲν

α) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. β. 6, σ. 154.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. β. 6, σ. 154.

ΣΕΛΙΔΑ 342

Διελύθη, μᾶς εἶπε; Ναι ἀπεκρίθη ὁ Φιλότας, ὅμως ἡ ἱστορία δὲν ἐτελείωσε, καὶ αὐτὴ μᾶς κάμνει περιεργότερους πλέον, παρὰ τὸ ζήτημα. Ἐχαμογέλασεν ὁ Ξενοφῶν, καὶ ἀκολούθησε κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον.

Ἡ Πανθέα εἰδοποιηθεῖσα τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἀράσπου, ἐπρόβαλε τῷ Κύρῳ, ὅτι αὐτὴ ἐδύνετο νὰ τὸν προξενήσῃ ἕναν φίλον πιστότερον, καὶ ἴσως ὠφελιμότερον ἀπὸ τὸν νέον αὐτὸν οἰκεῖον. Αὐτὸς ἦτον ὁ Ἀβραδάτης, τὸν ὅποιον ἤθελε νὰ ἀποχωρίσῃ ἐκ τῆς δουλεύσεως τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας, ἀπὸ τὸν ὅποιον εἶχεν αἰτίαν νὰ μὴν εἶναι εὐχαριστημένος. Ὁ Κύρος στέργωντας τὴν τοιαύτην συμφωνίαν, ὁ Ἀβραδάτης ἀρχηγὸς δύο χιλιάδων ἰπέων ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Περσῶν, καὶ ὁ Κύρος ἔκαμεν εὐθύς νὰ τὸν παρρήσιάσωσιν εἰς τὸ οἶκμα τῆς Πανθέας. (α) Εἰς ἐκείνην τὴν ἀταξίαν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν διανοημάτων ὅπου προξενεῖ μία εὐτυχία προσδοκωμένη ἀπὸ τόσον καιρὸν, καὶ σχεδὸν ἀνέλπιστος, αὐτὴ τῷ διηγῆθη τὴν σκλαβίαν της, τὰ βάσανά της, τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀράσπου, τὴν γενναιότητα τοῦ Κύρου. Καὶ ὁ συζυγὸς της ἀνυπόμονος εἰς τὸ νὰ δεῖξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν τὸν ἡγε-

α) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. σ. 155.

ΣΕΛΙΔΑ 343

μόνα, καὶ σφίγγωντας τὸ χέρι του, ἄχ Κῦρε (τὸν λέγει) δι' ὅλα ὅσα σὲ χρεωστῶ, δὲν ἤμπορῶ νὰ σὲ προσφέρω ἄλλο, ἢ μὴ τὴν φιλίαν μου, καὶ τοὺς στρατιώτας μου. Ἄς εἶσαι ὅμως πολλὰ βέβαιος, ὅτι ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ σκοποὶ σου, ὁ Ἀβραδάτης θέλει εἶναι ὁ σταθερότερος ὑποστηριγμὸς των. Ὁ Κῦρος ἐδέχθη μὲ χαρὰν τὰς προσφορὰς του, καὶ ἐσυμφώνησαν μαζὶ τὸν διορισμὸν τῆς μάχης. (α)

Τὰ στρατεύματα τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Λυδῶν καὶ ἐνὸς μεγάλου μέρους τῆς Ἀσίας ἦσαν ἔμπροσθεν τοῦ στρατεύματος τοῦ Κύρου, ὁ Ἀβραδάτης ἔπρεπε νὰ προσβάλλῃ τὴν τρομερὰν φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ὁ κλῆρος τὸν ἔβαλεν εἰς αὐτὸν τὸν κινδυνώδη τόπον, τὸν ὁποῖον ἐζήτησε μόνος του, καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀρνήθησαν κατὰ πρῶτον νὰ τὸν παραχωρήσωσιν αὐτῷ. (β) Ἐτοιμάζετο νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ ἀμάξι, ὅταν ἡ Πανθέα ἔρχεται νὰ τὸν παρρησιάσῃ ἄρματα ὁποῦ κρυφίως τὸν εἶχεν ἐτοιμάσῃ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφαίνοντο τεμάχια στολιδίων, μὲ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἐνίστε ἐστολίζετο. Ἐσὺ λοιπὸν μοὶ ἐθυσίασες ὡς καὶ τὰ στολίδια σου, τὴν λέγει κατανυχθεὶς ὁ ἡγεμὼν. Φεῦ (ἀπεκρίθη αὐτὴ),

α) Ὁ αὐτ. αὐτ.

β) Ξενοφ. αὐτ. σ. 178.

ΣΕΛΙΔΑ 344

ἐγὼ δὲν θέλω ἄλλα, παρὰ νὰ φανῆς σήμερον εἰς ὅλον τὸν κόσμον τοιοῦτος, καθὼς φαίνεσαι πάντοτε εἰς ἐμὲ τὴν ἰδίαν. Λέγουσα αὐτὰ τὰ λόγια τὸν ἐσκεπάζε μὲ αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἄρματα, καὶ τὰ μάτια τῆς ἔχουν δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἐπάσχιζε νὰ τὰ κρύψῃ. (α) Ὅταν τὸν εἶδε νὰ πιάσῃ τοὺς χαλινούς, ἐξεμάκρυνε τοὺς περιστῶτας καὶ τὸν λέγει. Ἄν ποτὲ γυναικᾶ ἠγάπησε χίλιαις φοραῖς περισσότερον τὸν ἄνδρα τῆς ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τῆς, εἶναι ἡ ἐδικὴ σου ἀναμφιβόλως, καὶ ἡ πολιτεία τῆς πρέπει νὰ σὲ τὸ ἀποδείξῃ καλλίτερα ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς. Ὅθεν μὲ ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ διανοήματος τούτου, ἀγαποῦσα καλλίτερα (καὶ τὸ ὁμνύω εἰς τοὺς δεσμοὺς ὁποῦ μᾶς ἐνώνουσιν) ἀγαποῦσα καλλίτερα νὰ ἐκπνεύσω μαζὶ σου εἰς ἴσον Κόλπον τῆς τιμῆς, παρὰ νὰ ζήσω μὲ ἕνα ἄνδρα, τοῦ ὁποίου νὰ μετέχω τὴν ἐντροπήν. Ἐνθυμήσου τὸ χρέος ὁποῦ ἔχομεν πρὸς τὸν Κῦρον, ἐνθυμήσου πῶς ἤμουν εἰς τὰ σίδηρα, καὶ αὐτὸς μὲ ἠλευθέρωσεν, ὅτι ἤμουν ἐκτεθειμένη εἰς τὴν κατασχόνην, καὶ ὅτι μὲ ἐδιαθέντευσεν. Ἐνθυμήσου τελευταῖον ὅτι τὸν ὑστέρησα ἀπὸ τὸν φίλον του, καὶ ὅτι ἐπίστευσεν εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου νὰ εὔρη ἕνα ἄλλον ἀνδρειότερον, καὶ ἀν-

α) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 169.

ΣΕΛΙΔΑ 345

ἀμφιβόλως πιστότερον εἰς τὸν ἀκριβὸν μου Ἀβραδάτην. (α)

Χαίρων ἐν ᾧ ἤκουεν αὐτὰ ὁ ἡγεμὼν, ἄπλωσε τὸ χέρι εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς συζύγου του, καὶ ἀτενίζωντας πρὸς τὸν οὐρανὸν, Μεγάλοι θεοὶ, ἐκραύγασε, κάμετε νὰ φανῶ σήμερον ἄξιος φίλος τοῦ Κύρου, καὶ πρὸ πάντων ἄξιος σύζυγος τῆς Πανθέας. Παρευθὺς ἐπήδηξεν εἰς τὸ ἀμάξι, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἡ κατατεθλιμμένη ἡγεμονὶς μετὰ βίας ἐπρόφθασε νὰ προσκολλήσῃ τὸ τρεμάμενον στόμα τῆς. Εἰς τὸ παρασάλευμα τοῦ πνεύματός τῆς τὸν ἠκολούθησε τρέχουσα εἰς τὴν

πεδιάδα, ὁ Ἀβραδάτης ὅμως βλέπωντας τὴν ἐξώρκισε νὰ γυρίσῃ, καὶ ν' ἄρματωθῆ με σταθερότητα. Οἱ εὐνοῦχοι καὶ αἱ γυναῖκες ἐπλησίασαν τότε, καὶ τὴν ἄρπαξαν ἀπὸ τὴν θεωρίαν τοῦ πλήθους, ὅπερ ἀδιακόπως ἔχοντας τὰ ὄμματα προσηλωμένα ἐπάνω της, δὲν ἐδυνήθη νὰ παρατηρήσῃ μήτε τὴν ὠραιότητα τοῦ Ἀβραδάτου, μήτε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν φορεμάτων του. (β)

Ἡ μάχη ἔγινε πλησίον τοῦ Πακτωλοῦ, (6) τὸ στράτευμα τοῦ Κροῖσου ἠφανίσθη κατὰ κράτος, τὸ εὐρύχωρον βασίλειον τῶν Λυδίων ἐκρημνίσθη

α) Ξενοφ. Κύρ. παιδ. β. 6, σ. 169.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ. σ. 170.

6) Ποταμὸς τῆς Λυδίας περνᾷ ἀπὸ τὴν Σάρδιν, ὄρα τὴν χάρταν Ν. 6.

ΣΕΛΙΔΑ 346

εἰς μίαν στιγμὴν, καὶ ὑψώθη τὸ τῶν Περσῶν εἰς τὰ ἐρύπια ἐκείνου. Τὴν ἄλλην ἡμέραν τῆς νίκης, ὁ Κῦρος θαυμάζωντας ὅτι δὲν εἶδε τὸν Ἀβραδάτην, ἐρώτα με ἀνησυχίαν περὶ αὐτοῦ. (α) Καὶ ἓνας τῶν ἀξιωματικῶν του τὸν εἰδοποίησεν ὅτι ὁ ἡγεμὼν παραιτηθεὶς σχεδὸν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μάχης ἀπὸ ἓν μέρος τοῦ στρατεύματός του, ἐκτύπησε μ' ὄλον τοῦτο με ἄκραν ἀνδρείαν τὴν Αἰγύπτιον φάλαγγα, καὶ ὅτι ἐσκοτώθη, ἀφ' οὗ εἶδε τριγύρω χαμένους ὅλους τοὺς φίλους του, καὶ ὅτι ἡ Πανθέα μετεκόμισε τὸ σῶμα του εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πακτωλοῦ, καὶ ὅτι κατεγίνετο νὰ τῷ ἀνεγείρῃ ἓναν τάφον.

Ὁ Κῦρος διαπερασθεὶς ἀπὸ τὸν πόνον, προστάζει εὐθύς νὰ φέρωσιν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον τὰς προετοιμασίας τοῦ ἐνταφιασμοῦ ὅπου διατάττει περὶ τοῦ ἥρωος, πηγαίνει ὁ ἴδιος ἐμπρός των, φθάνει καὶ βλέπει τὴν δυστυχή Πανθέαν κειμένην ἐπὶ γῆς πλησίον τοῦ αἵματωμένου σώματος τοῦ ἀνδρός της, τὰ ὄμματα του γεμίζουσιν ἀπὸ δάκρυα, ἤθελε νὰ σφίξῃ ἐκείνην τὴν χεῖρα ὅπου ἀρτίως ἐπολέμησε δι' αὐτὸν, ἀλλ' αὐτὴ μένει μεταξὺ τῶν ἐδικῶν του, τὸ κοπτερὸν σίδηρον τὴν ἐχώρισεν εἰς τὸν ἀναβρασμὸν τοῦ ἀνακατωμοῦ. Ὁ ἐμβριμὸς τοῦ Κύρου διπλώνει, καὶ ἡ Πανθέα κάμνει νὰ ἀκουσθῶσιν

α) Ξενοφ. αὐτ. β. 7, σ. 184.

ΣΕΛΙΔΑ 347

ὀδυνηραὶ κραυγαὶ, ξαναπέρνει τὸ χέρι, καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἐσκέπασε με πολὺ ῥόρα δάκρυα, καὶ με φλογερὰ φιλήματα, πασχίζει νὰ τὸ ξαναενώσῃ με τὸ λοιπὸν τοῦ βραχίονος καὶ προφέρει τελευταῖον αὐτὰ τὰ λόγια ὅπου ἐκπνέουσιν εἰς τὰ χεῖλη της. «Ἐχ λοιπὸν Κῦρε, βλέπεις τὴν δυστυχίαν ὅπου με κατατρέχει, καὶ διατὶ θέλεις νὰ εἶσαι εἰς τοῦτο μάρτυς; διὰ ἐμέ, διὰ ἐσὲ αὐτὸς ἔχασε τὴν ζωὴν. Ἀνόητος ὅπου ἤμουν ἐγὼ, ἤθελα νὰ γίνῃ ἄξιος τῆς ὑπολήψεώς σου, καὶ πιστότατος εἰς τὰς συμβουλὰς μου, ἐφρόντισεν ὀλιγώτερον διὰ τὸ ὄφελός του, παρὰ διὰ τὸ ἐδικόν σου. Ἀπέθανεν εἰς τὸν κόλπον τῆς δόξης, τὸ ἰξεύρω, εἶναι ὅμως ἀποθαμένος τέλος πάντων, καὶ ἐγὼ ζῶ; Ὁ Κῦρος ἀφ' οὗ ἔκλαυσε μερικὸν καιρὸν ἐν σιωπῇ τὴν ἀπεκρίθη. Ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὴν ζωὴν του καὶ ἐνδοξότερον δὲν ἠμποροῦσε νὰ εἶναι τὸ τέλος του. Δέξου αὐτοὺς τοὺς στολισμοὺς ὅπου εἶναι νὰ τὸν συντροφεύσωσιν εἰς τὸν τάφον, καὶ αὐτὰ τὰ θύματα ὅπου θεὸς νὰ θυσιάσωσιν εἰς τιμὴν του. Θέλω φροντίσει ν' ἀφιερῶσω ἓνα μνημεῖον εἰς αἴδιον ἐνθύμησίν του. Ὅσον διὰ λόγου σου, δὲν θέλει σὲ παραιτήσω

ποτέ, σέβομαι εἰς ἄκρον τὰς ἀρετάς σου καὶ τὰς δυστυχίας σου, σημείωσέ με μόνον τὸν τόπον ὅπου θέλεις νὰ σέ πηγαίνουν.

ΣΕΛΙΔΑ 348

Ἡ Πανθέα βεβαιώνωντάς τον ὅτι θέλει εἰδοποιηθῆ ὅσον οὕτω, καὶ ἀναχωρήσαντος τοῦ ἡγεμόνος τούτου, αὐτὴ ἔκαμε νὰ παραμερίσωσιν οἱ εὐνοῦχοι τῆς καὶ νὰ πλησιάσῃ μία γυνὴ ὅπου τὴν εἶχεν ἀναθρέψῃ. Φρόντισε τὴν λέγει εὐθὺς ὅπου σφαλισθῶσι τὰ μάτια μου νὰ σκεπάσῃς μὲ ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ κάλυμμα τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρός μου, καὶ τὸ ἐδικόν μου. Ἡ σκλάβα ἠθέλησε μὲ παρακαλέσεις νὰ τὴν δυσωπήσῃ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἐπὶ πλέον ἠῤῥξανε τὸν δικαίωτατον πόνον τῆς, ἐκάθησε ραίνουσα δάκρυα πλησίον τῆς κυρίας τῆς. Τότε ἡ Πανθέα ἄρπαξε ἓνα μαχαίρι, τὸ διαπερνᾷ εἰς τὸν κόλπον τῆς, καὶ εἶχε ἀκόμι τὴν δύναμιν ἐκπνέουσα νὰ ἐπιθέσῃ τὸ κεφάλι τῆς ἐπάνω εἰς τὴν καρδίαν τοῦ συζύγου τῆς. (α)

Αἱ γυναῖκες καὶ ὅλη ἡ συνοδία τῆς κατεκραύγασαν εὐθὺς ὀλολυγμοὺς πόνου καὶ ἀπελπισίας. Τρεῖς τῶν εὐνούχων τῆς ἐθυσιάσθησαν μόνοι τῶν εἰς τὰς σκιάς τῶν αὐτοκρατόρων τῶν, καὶ ὁ Κῦρος, ὅστις ἔτρεξεν εἰς τὴν πρώτην εἶδησιν αὐτῆς τῆς δυστυχίας, ἔκλαυσεν ἐκ νέου τὴν τύχην αὐτοῦ τοῦ ἀνδρογύνου, καὶ τοῖς ἀνήγειρεν ἓνα μνημεῖον, ὅπου αἱ στάκται τῶν συνεμίχθησαν. (β)

Τέλος τοῦ λθ' Κεφαλαίου.

α) Ξενοφ. Κύρ. παίδ., β. 7, σ. 185.

β) Ὁ αὐτ. αὐτ., β. 7, σ. 186.

ΣΕΛΙΔΑ 349

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Περὶ τῶν ὁδοιπορειῶν τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν Σικελίαν, φύλ. 16.

Ὁ Πλάτων ἔκαμε τρεῖς ὁδοιπορείας εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς βασιλείας Διονυσίου τοῦ ἀρχαίου, τὰς δύο λοιπὰς εἰς ἐκείνην τοῦ Διονυσίου τοῦ νέου, ὅστις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 367 ἔτει πρὸ Χριστοῦ.

Ἡ πρώτη εἶναι τῷ ἔτει 389 πρὸς τῆς ἰδίας χρονολογίας, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων λέγει ὅτι ἦτον τότε 40 χρόνων, (α) καὶ εἶναι ἄλλοθεν ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἐγενήθη τῷ 429 ἔτει πρὸ Χ. (β)

Ὁ καιρὸς τῶν ἄλλων δύο του ὁδοιπορειῶν δὲν κατεστήχθη, παρὰ καθ' ἓνα ψευδῆ λογαριασμόν τοῦ ἀββᾶ Κορσίνι, τοῦ μόνου ἴσως τῶν νεωτέρων

α) Πλάτ. ἐπ. τ. 3, σ. 324.

β) Κορσίν ἐγχειρίδ. περὶ γενν. Πλάτ. εἰς σύμβολ. ἐπιστ. τ. 6, σ. 97.

ΣΕΛΙΔΑ 350

σοφῶν ὁποῦ νὰ ἐνησχολήθη εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτό. Τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα θέλουσιν ἐξαρκέσει διὰ νὰ εὐκρινίσωσιν αὐτὸ τὸ τεμάχιον τῆς χρονολογίας.

Ὁ Πλάτων ἀνήχθη εἰς τὴν Σικελίαν ἐπὶ σκοπῶν νὰ διενεργήσῃ μίαν ξαναφιλίωσιν μεταξὺ τοῦ Δίωνος καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Συρακούσης, διέτριψε 12 ἕως 15 μῆνας, καὶ εὐρίσκοντας ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του τὸν Δίωνα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, τὸν εἰδοποίησε τὴν κακὴν πρόοδον τῶν μεσιτειῶν του. Οὕτως, ἄς σημειωθῇ ὁ χρόνος ὁποῦ ἐπανηγυρίσθησαν αὐτοὶ οἱ ἀγῶνες, καὶ θέλει προκύψει ἡ ἐποχὴ τῆς τελευταίας ὁδοιπορείας τοῦ Πλάτωνος· ἡμπορεῖ νὰ ἀμφιβάλῃ τινὰς εἰς τοὺς δοθέντας ἀγῶνας εἰς τὰς Ὀλυμπιάδας 304, 305 καὶ 306 ἢ γουν μεταξὺ τῶν χρόνων 364, 360 καὶ 356 πρὸ Χ. ἡ ἀκόλουθος παρατήρησις ὅμως ἀφαιρεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκλογῆς.

Εἰς τοὺς πρώτους μῆνας τῆς διατριβῆς τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν Συρακοῦσαν, εἶδον ἐκεῖ μίαν ἔκλειψιν ἡλίου (α) μετὰ τὴν συνομιλίαν του μετὰ τὸν Δίωνα, ὁ τελευταῖος οὗτος ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ μίαν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ ἐν ᾧ ἐπέμβαιεν εἰς τὰ πλοῖα ἐν Ζακύνθῳ, συνέβη ἐν τῷ μεσοτάτῳ τοῦ καλοκαιρίου μία ἔκλειψις ὁποῦ

α) Πλούταρχ. εἰς Δίων, τ. α', σ. 966.

ΣΕΛΙΔΑ 351

ἐτρόμαξε τὰ στρατεύματα (α) πρέπει λοιπὸν ὅτι ὁ Ὀλυμπιακὸς χρόνος περὶ οὗ ὁ λόγος νὰ ἦτον.

1. Προηγούμενος ἀπὸ μίαν ἡλιακὴν ἔκλειψιν, συμβάσαν περίπου ἕναν χρόνον προτιότερον ὀρατὴν εἰς τὴν Συρακοῦσαν. 2. Ὅτι νὰ ἐπηκολουθήθη ἕναν, δύο καὶ σχεδὸν τρεῖς χρόνους ὕστερον, ἀπὸ μίαν ἔκλειψιν σελήνης ἐπισυμβάσης κατὰ τὰς πλέον ἰσχυρὰς καύσεις τοῦ καλοκαιρίου, καὶ ὀρατὴν εἰς τὴν Ζάκυνθον· ἄρα τῇ 12 Μαΐου π.Χ. εἰς τὰς δέκα ὥρας τῆς ἡμέρας ἦτον μία ἔκλειψις ἡλίου ὀρατὴ εἰς τὴν Συρακοῦσαν, καὶ τῇ 9 Αὐγούστου τῷ 357 ἔτει πρὸ Χ. μία ἔκλειψις σελήνης ὀρατὴ εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἐπεταὶ ἐκ τούτου ὅτι ἡ τρίτη ὁδοιπορεία τοῦ Πλάτωνος εἶναι εἰς τὸ καλκαῖρι τοῦ 361 πρὸ Χ. καὶ ἡ ἐκστρατεία τοῦ Δίωνος τὸν Αὐγούστον μῆνα τοῦ 357 ἔτους καὶ καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Πλάτωνος (β) ὅτι δὲν ἐδαπανήθησαν, παρὰ δύο ἢ τρεῖς χρόνοι μεταξὺ τοῦ τέλους τῆς δευτέρας ὁδοιπορείας του καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς τρίτης, ἡμπορεῖ νὰ θέσῃ τινὰς τὴν δευτέραν τῷ 364 ἔτει πρὸ Χ.

Ἐγὼ καθωδηγήθη εἰς αὐτὸ τὸ συμπέρασμα δι' ἐνὸς κανονίου τῶν ἐκλείψεων ὁποῦ χρεωστῶ

α) Πλούτ. εἰς Δίων, τ. α', σ. 968.

β) Πλάτ. τ. 3, σ. 317, ἐπιστ. 7, σ. 333.

ΣΕΛΙΔΑ 352

εἰς τὴν καλοκαθαρίαν τοῦ κυρίου Δελαλάνδ, ὅπερ περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, αἱ μὲν ὀραταὶ εἰς Συρακοῦσαν, αἱ δὲ εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἀπὸ τὴν ἀνάβασιν Διονυσίου τοῦ νέου εἰς τὸν θρόνον τῷ 367 ἔτει μέχρι τοῦ ἔτους 350 πρὸ Χ. ὀράται εἰς τοῦτο ὅτι κάθε ἄλλος Ὀλυμπιακὸς χρόνος πλὴν τοῦ 360 ἠθέλεν εἶναι μὴ ἀποχρῶν διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ζητήματα τοῦ προβλήματος. Ὁράται εἰσέτι ἐν λάθος χρονολογίας τοῦ ἀββᾶ Κορσίνι, ὅπερ ἠθέλεε διαιωνισθῆ εὐκόλως βοηθούμενον ἀπὸ τὸ ὄνομά του, ἂν δὲν ἐλάμβανον φροντίδα νὰ τὸ ἐκκαλύψωσι.

Αὐτὸς ὁ σοφὸς προτείνει, καθὼς καὶ ἐγὼ, ὅτι ὁ Πλάτων ἐπληροφόρησε τὸν Δίωνα περὶ τῆς τελευταίας ὀδοιπορείας εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τοῦ 360 ἔτους. Ἀρχινᾶ ὁμῶς ἀπὸ μίαν ψευδῆ ὑπόθεσιν, ἐπειδὴ καὶ θέτωντας εἰς τὴν 9 αὐγούστου αὐτοῦ τοῦ χρόνου, τὴν ἔκλειψιν τῆς σελήνης συμβεβηκυίαν τῷ 357 ἔτει, αὐτὸς στηρίζει τῷ 360 ἔτει καὶ μερικὰς ἡμέρας, τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δίωνος, καὶ τὴν συνομιλίαν μὲ τὸν Πλάτωνα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. (α) Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος νὰ ἀναιρέση τινὰς τὰ συμπε-

α) Κορσίν, ἐγγχειρ. φυσικ. ἡμ. Πλάτ. εἰς σύμβ. γραμμ. τόμ. 6, σ. 114.

ΣΕΛΙΔΑ 353

ράσματα ὅπου πορίζεται ἀπὸ τὸν παραλογισμὸν ὅπου ἔκαμεν, ἢ ὅπου τὸν ἔδωσαν δι' αὐτὴν τὴν ἔκλειψιν, πρέπει νὰ ἐδραιῶνται τινὰς εἰς πράγματα βέβαια. Ἡ σεληνιακὴ ἔκλειψις τῆς 9 αὐγούστου εἶναι βεβαίως τοῦ 357 ἔτους, ἄρα ὁ μισευμὸς τοῦ Δίωνος διὰ τὴν Σικελίαν εἶναι τῆ 9 αὐγούστου τοῦ 357 ἔτους, ἔλαβεν συνομιλίαν μὲ τὸν Πλάτωνα εἰς τὰς τελευταίας ἑορτὰς τῆς Ὀλυμπίας. Ἄρα ὁ Πλάτων ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τῆς τρίτης ὀδοιπορείας του εὐρέθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τοῦ 360 ἔτους. Ἥμποροῦσα νὰ δεῖξω ὅτι ἡ ἔκλειψις δικαιοῖ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τὴν χρονολογίαν Διοδώρου τοῦ Σικελοῦ (α) εἶναι ὁμῶς καιρὸς νὰ τελειώσω αὐτὸ τὸ σημείωμα.

α) Διόδ. Σικ. β. 16, σ. 413.

Φύλ. 59. Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν μουσῶν.

Ἐρατῶ σημαίνει ἀξιέραστος. Οὐρανία, ἢ οὐράνιος. Καλλιόπη, ἢ καλλίφωνος. Εὐτέρπη, ἢ χαραποιά. Θάλεια, ἢ ἀγάλλουσα τὰ συμπόσια. Μελπομένη, ἢ ψάλτρια. Πολύμνια, ἢ πολλὰ ὑμνοῦσα. Τερψιχόρη, ἢ χαίρουσα τῷ χορῷ. Κλειῶ, ἢ ἔνδοξος.

ΣΕΛΙΔΑ 354

Φύλ. 69. Περὶ τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν.

Εἰς τὴν ἐπικὴν περιγραφὴν τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοῦ Δικαιάρχου, (α) ἐρρέθη ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν εἶναι 43 σταδίων. Ἦγουν μιᾶς ὥρας καὶ 1563 ὀργυῶν. Εἰς τὴν λογογραφικὴν περιγραφὴν τοῦ αὐτοῦ (σ. 14) ἐρρέθη ὅτι εἶναι 70 σταδίων, ἤγουν δύο ὥρων καὶ 2615 ὀργυῶν, ὑπέθεσαν εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κείμενον πῶς εἶναι λάθος τῶν ἀντιγραφῶν. Ἥμπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ τινὰς ὁμοίως ὅτι ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ εἰς τὸ πρῶτον, διὰ τὴν περιοχὴν τῆς κάτω πόλεως, εἰς δὲ τὸ δεῦτερον, περιλαμβάνει εἰς τὸν λογαριασμὸν του τὴν ἀκρόπολιν.

Ὁ Δικαίρχος δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῶν κατεσκευασθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Θηβῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῷδε τῷ πονήματι. Ἀλλὰ καθὼς ὁ Πανσανίας βεβαιοῖ, (β) ὅτι ἀνακτίζωντάς τινες ὁ Κάσανδρος εἶχεν ὑψώσῃ τὰ παλαιὰ τείχη, φαίνεται ὅτι ἡ παλαιὰ καὶ νέα πόλις εἶχε τὴν ἰδίαν περιοχὴν.

α) Ἄπ. γεωγρ. μιν. τ. 2, σ. 7, στ. 95 καὶ 95.

β) Πανσ. β. 9, κ. 7., σελ. 725.

ΣΕΛΙΔΑ 355

Φύλ. 71. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῶν Θηβῶν.

Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν σωστὸν λογαριασμὸν περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῶν Θηβῶν. Αὐτὴ ἡ πόλις ἐκυριεύθη ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον, ἐχάθησαν περισσότερον ἀπὸ ἑξ̄ χιλιάδες, καὶ περισσότεροι ἀπὸ τριάντα χιλιάδες ἐπωλήθησαν ὡς σκλάβοι, ἐσυγχώρησαν τοὺς ἱερεῖς καὶ ὅσους εἶχον γνωριμίαν μὲ τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ μὲ τὸν πατέρα του Φίλιππον, πολλοὶ πολῖται πρέπει νὰ ἔφυγον. (α) Ὅθεν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, καὶ τῶν πέριξ νὰ ἦσαν ὡς 50.000 κάθε γένους καὶ ἡλικίας, χωρὶς τοὺς σκλάβους, ὁ Βαρῶν δὲ Σαίντ Κρουᾶ θεωρεῖ αὐτὴν τὴν διήγησιν ὡς ὑπερβολικὴν. (β) Ἐγὼ τολμῶ νὰ μὴ συμφωνήσω μαζί του.

α) Διόδ. Σικ. β. 17, σ. 497. Πλούτ. εἰς Ἀλέξ. τ. α', σ. 670. Αἰλ. ποικ. ἰστ. β. 13, κ. 7.

β) Ἐρευν. κριτ. τῆς ἰστ. τοῦ Ἀλεξ. σ. 47.

Φύλ. 235. Περὶ Δαιδάλου τοῦ Σικυωνίου.

Οἱ ἀρχαῖοι συχνάκις ὀμιλοῦσι περὶ ἐνὸς Ἀθηναίου Δαιδάλου, τῷ ὁποίῳ ἀποδίδουσι τὰς

ΣΕΛΙΔΑ 356

πλέον μεγαλητέρας εὐρέσεις τῶν τεχνῶν, ὡσὰν τὸ πριόνι, τὸν πέλεκυν, τὸ τρυπητήρι, τὴν ψαρόκολλαν, τὰ πανία καὶ κατάρτια τῶν πλοίων καὶ τὰ λοιπά. Εἰς τὴν Κρήτην ἔδειχον ἓνα Λαβύρινθόν του, εἰς τὴν Σικελίαν μίαν ἀκρόπολιν καὶ λουτρούς, εἰς τὴν Σαρδηνίαν μεγάλα κτίρια, καὶ παντοῦ πολλὰ ἀγάλματα. (α) Πρὶν τοῦ Δαιδάλου, λέγουσιν ὅτι τὰ ἀγάλματα εἶχον τὰ μάτια σφαιλισμένα, τοὺς βραχίονας κολλημένους εἰς τὸ σῶμα, καὶ τοὺς πόδας ἐνωμένους, αὐτὸς πρῶτος ἄνοιξε τὰ ματόφυλλά των, καὶ ἐξεχώρισε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας των. (β) Αὐτὸς ὁ Δαίδαλος τέλος πάντων εἶναι ὅπου ἔκαμε νὰ κινῶνται καὶ νὰ περιπατῶσι ξύλινα τινὰ ἀγάλματα μὲ τὸν ὑδράργυρον, ἢ μὲ μηχανὰς ὅπου εἶχον μέσα των. (γ). Παρατηρητέον ὅτι τὸν ἔλεγον σύγχρονον τοῦ Μίνως, καὶ αἱ περισσότεραι εὐρέσεις διὰ τὰς ὁποίας τιμᾶται, κατ' ἄλλους συγγραφεῖς ἀποδίδονται εἰς τεχνίτας πολὺ μεταγενεστέρους. Πλησιάζοντας τὰς εἰδήσεις ὅπου παρέχουσιν οἱ συγγραφεῖς, καὶ τὰ μνημεῖα, μὲ ἐφάνη ὅτι ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ, ἄρχισαν νὰ μεγαλύνωσι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς δύο αἰῶνας, τὸν πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, καὶ τὸν μετὰ τὴν πρώτη Ὀλυμπιάδα, ἦγον 776 χρόνους πρὸ Χ. Τοιοῦτος συλλογισμὸς ἦτον ὡς πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ὁ ἐκ τῶν ἐξετάσεων τοῦ κυρίου

ΣΕΛΙΔΑ 357

Νῶς. (δ) Διὰ τοῦτο ἐνόμισα νὰ ἀναφέρω τὰς γεννηθείσας μεταβολὰς εἰς τὰ σχήματα τῶν ἀγαλμάτων αὐτῷ τῷ Δαιδάλῳ τῆς Σικυῶνος, περὶ τοῦ ὁποίου συχνὰ ὀμιλεῖ ὁ

Παυσανίας (ε) καὶ ὅστις ἔζησεν εἰς τὸ διάστημα τοῦ καιροῦ ἀπὸ τὸ 700 ἔτος ἕως τὸ 600 πρὶν Χ. καὶ ἰδοὺ αἱ προσφυεῖς μαρτυρίαι εἰς αὐτὴν τὴν δόξαν.

Μερικοὶ (λέγει ὁ Παυσανίας) (φ) ἀπέδιδον τῷ Δαιδάλῳ διὰ μαθητὰς τὸν Δίποινον καὶ Σκύλλιν, οἵτινες κατὰ τὸν Πλίνιον (χ) ἐχρημάτισαν πρὶν τῆς βασιλείας τοῦ Κύρου, καὶ πρὸς τὴν 50 Ὀλυμπιάδα, ἣτις ἄρχισε τῷ 580 πρὶν Χ. Ὅθεν ὁ καιρὸς τοῦ Δαιδάλου ἀνέρχεται πρὸς τὸ 610 πρὶν Χ.

Ὁ Ἀριστοτέλης φερόμενος εἰς μαρτυρίαν παρὰ τοῦ Πλινίου (ι) λέγει ὅτι Εὐχειρ, συγγενὴς τοῦ Δαιδάλου, ἦτον ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς τῆς ζωγραφικῆς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ἄν αὐτὸς ὁ Εὐχειρ εἶναι ὁ αὐτὸς ὁποῦ ἐδόθη εἰς τὴν πλαστικὴν, καὶ ἐσυνώδευσε Δημάρατον τὸν Κορίνθιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, (κ) αὐτὸς ὁ νέος συγχρονισμὸς θέλει βεβαιώσῃ τὴν πρώτην χρονολογίαν. Διότι ὁ Δημάρατος ἦτον πατὴρ Ταρκηνίου τοῦ γέροντος, ὅστις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 614 πρὶν Χ. Τέλος πάντων ὁ Ἀθηναγόρας (λ) ἀφ' οὗ ὠμίλησε περὶ διαφόρων τεχνίτων τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Σικυῶνος, οἵτινες ἔζησαν μετὰ τὸν

ΣΕΛΙΔΑ 358

Ἡσίοδον καὶ Ὅμηρον, προσθέτει. Μετ' αὐτοὺς ἐφάνησαν ὁ Δαίδαλος καὶ Θεόδωρος ἐκ τῆς Μιλήτου, τεχνῖται τῆς γλυπτικῆς καὶ πλαστικῆς. Δὲν ἀρνοῦμαι τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς παλαιοτάτου Δαιδάλου, λέγω μόνον ὅτι αἱ πρῶται προκοπαὶ τῆς γλυπτικῆς πρέπει ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Δαίδαλον τῆς Σικυῶνος.

- α) Διόδ. Σικ. β. 4, σ. 235 καὶ 276. Πλίν. β. 7, κ. 56, σ. 414. Παυσ. β. 9, κ. 40, σ. 793.
- β) Διόδ. αὐτ. σ. 276. Θεμίστ. ὁμιλ. 26, σ. 316. Σουίδ. εἰς Δαίδαλ.
- γ) Πλάτ. εἰς Μεν. τ. 2, σ. 97. Ἀριστ. ζῶων, β. α', κ. 3, τ. α', σ. 622. Ὁ αὐτ. δημοκρ. β. α', κ. 4, τ. α', σ. 299. Σκαλιγ. ψυχ. εἰς Εὐσέβ. σ. 45.
- δ) Ὑπομν. τῆς φιλολ. ἀκ. τ. 25, σ. 267.
- ε) Παυσ. β. 6, κ. 3, σ. 457, β. 10, κ. 9, σ. 819.
- φ) Ὁ αὐτ. β. 2, κ. 15, σ. 143.
- χ) Ὁ αὐτ. β. 36, κ. 4, σ. 724.
- ι) Ὁ αὐτ. β. 7, σ. 417.
- κ) Πλίν. β. 35, κ. 12, σ. 710.
- λ) Ἀπολογ. σ. 128.

Φύλ. 265. Περὶ τῶν ὠραϊσμῶν τοῦ θρόνου τοῦ Διός.

Δυνατὸν εἶναι νὰ συμπεράνη τινὰς ὅτι αὐταὶ αἱ 37 μορφαὶ ἦτον κουφωμέναι, καὶ ὅτι ἐτέθησαν

ΣΕΛΙΔΑ 359

ἐπάνω εἰς τὰ δέματα τοῦ θρόνου· ἢμπορεῖ τινὰς νὰ διορίσῃ ἀλλέως, ἢ καθὼς ἔκαμα, τὰ τεμάχια ὁποῦ παριστάνονται ἐφ' ἐκάστου τῶν ποδῶν. Ἡ περιγραφή τοῦ Παυσανίου εἶναι ἀκατάληπτος καὶ ἀβέβαιος· ἐξερευνῶντας νὰ τὴν σαφηνίσῃ τινὰς, κινδυνεύει νὰ πλανηθῇ, περιοριζόμενος εἰς τὴν κατὰ γράμμα μετάφρασίν της, νὰ μείνῃ δυσκατάληπτος.

Φύλλ 281. Περί τῆς τάξεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων.

Ἡ τάξις αὕτη μετεβλήθη, ἐπειδὴ συχνῶς ἠϋξισαν ἢ ἐλάττωσαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγῶνων, καὶ ὅτι αἰτίαι εὐλογοφανεῖς ἐφείλκυσαν συνεχῶς μεταβολάς. Ἐκείνην ὁποῦ ἐγὼ τοῖς σημειῶ ἐδῶ δὲν εἶναι τελείως σύμφωνος μὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφῶντος (α) καὶ τοῦ Πausανίου. (β) Αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς ὅμως, οἵτινες δὲν συμφωνοῦσιν ἀκριβῶς ἀναμεταξύ των, ὁμιλοῦσι μόνον διὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἀγῶνας, καὶ δὲν ἔχομεν κάμμίαν πληροφορίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἄλλων. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀβεβαιότητα, ἐγὼ ἐνόμισα πῶς ἔπρεπε νὰ προσηλωθῶ εἰς τὴν σαφήνειαν· ὠμίλησα κατὰ πρῶτον περὶ τῶν διαφόρων τρεξιμάτων, τόσον τῶν ἀνδρῶν, ὅσον τῶν ἵππων καὶ τῶν ἀμαξῶν, καὶ ἔπει-

ΣΕΛΙΔΑ 360

τα περὶ τῶν ἀγῶνων γινομένων εἰς ἓν κυκλικὸν διάστημα, ὡς ἡ πάλη, ἡ πυγμὴ, καὶ τ.λ.π. Αὐτὴ ἡ διαίρεσις εἶναι σχεδὸν ἡ ἴδια ὁποῦ προβάλλει ὁ Πλάτων εἰς τὴν βίβλον τῶν νόμων. (γ)

- α) Ἰστ. Ἑλλ. β. 7, σ. 638.
- β) β. 5, σ. 396.
- γ) β. 8, τ. 2, σ. 833.

Φύλλ. 302. Περὶ τοῦ Πολυδάμαντος.

Ὁ Πausανίας καὶ ὁ Σουίδας, (α) ιστοροῦσι νὰ ἔζη αὐτὸς ὁ ἀθλητὴς ἐπὶ Δαρείου Νόθου βασιλείᾳ τῆς Περσίας, περίπου 60 χρόνων πρὸ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, καθ' οὓς ὑποθέτω ὅτι παρέστη νὰ ἀθλήσῃ· ἄλλοθεν ὅμως, οἱ κάτοικοι τῆς Πελλήνης προβάλλουσιν ὅτι ὁ Πολυδάμας ἐνικήθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας παρ' ἐνὸς τῶν συμπολιτῶν τους Προμάχου ὀνόματι, ζῶντος ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, (β) δὲν εἶναι τόσον ἀναγκαῖον νὰ σαφηνισθῇ αὕτη ἡ χρονολογία. Ἐγὼ δὲ ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσω τὴν δυσκολίαν, διὰ νὰ μὴν μὲ τὴν προβάλωσι.

- α) Πaus. β. 6, κ. 5, σ. 464. Σουίδ. εἰς Πολυδ.
- β) Πaus. β. 7, κ. 27, σ. 595.

ΣΕΛΙΔΑ 361

Φύλλ. 324. Περὶ τῆς διατριβῆς τοῦ Ξενοφῶντος ἐν Σκυλλοῦντι.

Ὀλίγον πρὶν τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης γεγρονείας τῷ 362 πρὸ Χ. οἱ Ἡλεῖοι κατεπόρθησαν τὴν Σκυλλοῦντα, καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔκρινε νὰ τραβιχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον. (α) Ἐκεῖ τὸν θέτω εἰς τὸ ΛΘ' κεφ. τοῦ πονήματος τούτου. Εἷς ἀρχαῖος συγγραφεὺς διαλαμβάνει ὅτι ἐκεῖ ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας του. (β) Ἐν τοσοῦτῳ, κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Πausανίου, διεφύλαττον τὸν τάφον του εἰς τὴν τοπαρχίαν τῆς Σκυλλοῦντος. (γ) Καὶ ὁ Πλούταρχος βεβαιοῖ, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν μοναξίαν ὁ Ξενοφῶν ἐσύνηθεσε τὴν

ιστορίαν του, (δ) ἤτις κατέρχεται ἕως 357 χρόνους πρὸ Χ. (ε) ἤμπορεῖ τινὰς λοιπὸν νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἀφ' οὗ διέτριψεν ὀλίγον εἰς τὴν Κόρινθον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Σκυλλοῦντα, καὶ ἐπέρασε τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του.

α) Διογ. Λαέρτ. β. 2 § 53.

β) Δημήτρ. μέγ. παρὰ Διογ. Λαέρτ. αὐτ. § 56.

γ) Πανσ. β. 5, σ. 389.

δ) Πλούτ. περὶ ἔξορ. τ. 2, σ. 605.

ε) Ξενοφ. ἰστ. Ἑλλ. β. 6, σ. 601. Διοδ. Σικ. β. 16, σ. 418.

Τέλος τῶν σημειωμάτων καὶ τοῦ δ' τόμου.

ΣΕΛΙΔΑ [362]

Εἶδησις διδομένη παρὰ τοῦ Ῥήγα.

Εἰς τὴν Ἰωλκὸν τῆς Μαγνησίας ἐν Θετταλία καλουμένην Λεχώνια, περνῶντας ἀπὸ τοῦ γεφύρι διὰ νὰ πηγαίη τινὰς εἰς τὸν Βόλον κάτωθεν τοῦ δρόμου, πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἕως πέντε βήματα μακρὰν τοῦ γεφυρίου κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἀναύρου, φαγωθείσης τῆς γῆς ἀνεφάνη ἓν μάρμαρον ἐφ' οὗ εἶναι τρία πρόσωπα μέχρι τῆς ζώνης, τὸ μεσαῖον αὐτῶν μὲ περικεφαλαίαν καὶ βασιλικὴν κορώναν ἔχει ἐπιγραφὴν τοιαύτην,

Ἐλπίς Ἀχιλλέως Ἥρωσ χρηστὲ χαῖρε.

Οἱ ἐκεῖσε κάτοικοι Τοῦρκοι τὸ ἐσύντριψαν εἰς δύο. Προτοῦ λοιπὸν νὰ χαλασθοῦν καὶ τὰ πρόσωπα, παρακαλεῖται παρὰ τῶν φιλολόγων ὅστις εἰς Μαγνησίαν ἐνδημεῖ ζωγράφος νὰ τὰ ζωγραφίσῃ καὶ νὰ τὰ στείλῃ νὰ τυπωθῶσιν.

Ὁ Σουίδας ἱστορεῖ ὅτι ἐν τῇ Λαρίσσει τῆς Θετταλίας ὁ Ἴπποκράτης ἀπέθανεν 104 χρόνων. Ὅθεν περνῶντας τὸ ἐπὶ τοῦ Πεινεοῦ γεφύρι διὰ νὰ πηγαίη τινὰς εἰς τὸν Τύρναβον ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ δάσους δεξιὰ, εἰς τὰ μνήματα, παρέκει ἀπὸ τὸν πέραν μαχαλὲ εἶναι ἡ πέτρα ὅπου ἐκάλυπτε τὸ μνημα του, φερμένη παρὰ τῶν Τουρκῶν ἀπὸ τὴν παλαιὰν Λάρισσαν καὶ βαλμένη ὀρθία ἐφ' ἐνὸς τάφου. Παρακαλοῦνται οἱ ἐκεῖσε σπουδαῖοι καὶ ἰατροὶ νὰ ἀντιγράψουν τὸ ἐπίγραμμα τῆς καὶ νὰ τὸ στείλουν νὰ τυπωθῇ.

ΣΕΛΙΔΑ [363]

ΠΙΝΑΞ

	φύλ.
Κεφ. Αβ'. Αρίστιππος, διδασκαλία καὶ δόξα αὐτοῦ.....	1
Κεφ. Αγ'. Διχόνιοι μεταξὺ Διονυσίου τοῦ νέου, βασιλέως τῆς Συρακούσης, καὶ τοῦ γυναικαδέλφου του Δίωνος. Ὀδοιορεΐαι τοῦ Πλάτωνος ἐν Σικελία.....	16
Πρώτη Ὀδοιορεΐα.....	19
Δευτέρα Ὀδοιορεΐα.....	24
Τρίτη Ὀδοιορεΐα.....	35
Κεφ. Αδ'. Ὀδοιορεΐα εἰς Βοιωτίαν. Σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου. Ἡσίοδος. Πίνδαρος.....	45

Κεφ. Λε´. Ὀδοιορεία τῆς Θεσσαλίας. Ἀμφικτύονες. Μάγισσαι.	
Βασιλεῖς Φερῶν. Κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.....	99
Βασιλεῖς τῶν Φερῶν.....	127
Κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.....	146
Κεφ. Λστ´. Ὀδοιορεία τῆς Ἠπείρου, τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ τῆς	
Αἰτωλίας. Μαντεῖον τῆς Δωδώνης. Πήδημα τῆς Λευκάδος....	162
Μαντεῖον τῆς Δωδώνης.....	168
Πήδημα τῆς Λευκάδος.....	177
Κεφ. Λζ´. Ὀδοιορεία τῶν Μεγάρων, τῆς Κορίνθου,	
τῆς Σικυῶνος, καὶ τῆς Ἀχαΐας.....	184
Κόρινθος.....	198
Σικυῶν.....	223
Ἀχαΐα.....	238
Κεφ. Λη´. Ὀδοιορεία εἰς τὴν Ἠλείαν. Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.....	252
Κεφ. Λθ´. Ἐξακολούθησις τῆς ὀδοιορείας τῆς Ἡλίδος.	
Ἐνοφῶν ἐν Σκυλλοῦντι.....	323
Ἱστορία τοῦ Ἀράσπου.....	336